

בעזה"י"ת

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ

בְּאֵר יַעֲקֹב

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם

פּרָקִי הַדְּרָכָה לְנִישׁוּאִין
מוֹצֵלְחִים וְשִׁלוֹם בֵּית

נִלְקַט וְנִעְרַךְ בְּעִ"ה ע"י:

יעקב בן לאאמור"ר יצחק ז"ל יעקב

מחה"ס: שְׁעָרֵי נַחֲמָה, שְׁעַר הָאֲמוּנָה, בְּאֵר יַעֲקֹב (עֵה"ת וְהַמּוֹעִידִים)
בְּאֵר יַעֲקֹב (עַל הַש"ס), מַעֲשֵׂי אֲבוֹת, סִימָן לְבָנִים וְעוֹד

ב"ב, שְׁנַת ה'תשע"ז

© כל הזכויות שמורות

אולם מותר לצלם ולהעתיק חלקים מהספר, ובלבד שיהיה לזיכוי הרבים שלא למטרות רווח.

כשם שאי אפשר לבר בלא תבן, כך אי אפשר לספר בלא טעות, על כן אבקש מאת הקוראים, אם ימצאו טעות או כל הערה או הארה אשמח לקבלם.

כתובת המחבר:

גני גד 7 ב"ב

03-6190018

גרפיקה, עימוד והכנה לדפוס:

י. יעקב

052-7657859

y6190018@gmail.com

נַר ה' נִשְׁמַת אֲרָם

ספר זה מוקדש לע"נ

אבי מורי

יצחק בן לולו ז"ל

נלב"ע ביום כ"ה באייר תש"ע

חמותי מרת ביאטריס בת שרה ע"ה

והדודים היקרים:

יוסף חיים בן לולו ז"ל

ורחמים בן חיה יהודית ז"ל

תנצב"ה

להלן הסכמות הרבנים על ספרי הקודמים

הסכמת ראש הישיבה הרה"ג רבי משה יפרח שליט"א
ונשיא הישיבה הגאון הגדול רבי שמעון בעדני שליט"א

ישיבת שערי תשובה וחיים

YESHIVAT SHAARE TESHOUVA VEHAIM

רח' גיבורי ישראל 6 רמת אלחנן, בני ברק ת.ד. 2747 מיקוד 51100 מנ"ל. 5742877, 5742877, 03-5742876 פקס.
6 Gibore Israel, Ramat Elhanan, Bnei Brak p.o.b 2747 Tel. 03-5742877, 5742711

ח' באלול תשע"ו

בס"ד

מכתב הסכמה

הריני להמליץ בזה עבור תלמיד ישיבתנו שכיום לומד במסגרת הכולל של ישיבתנו, הרב **יעקב יעקב הי"ו**, ובס"ד עם העמל היגיעה והשקידה מיום שנכנס לישיבה ועד היום גדל לאילן רבירבי וקנה שם טוב בישיבה, ובמיוחד בחלק של ומקרבן לתורה, שמשפיע מיראתו וחכמתו לתלמידי הישיבה, וידיו רב לו בזיכוי הרבים ע"י מסירת שיעורים ודרשות וזכה לחבר כמה חיבורים נאים בעניינים שונים.

ועתה הראני גליונות מספרו השישי "**סימן לבנים**" על חומש שמות וסיפור יציאת מצרים, אשר בו ליקט, ערך והביא ביאורים נפלאים בטוב טעם ודעת, עפ"י מדרשי חז"ל ורבנותינו מפרשי התורה. ובטוחני שרבים יהנו מהמאמרים ויתחזקו מהם בתורה ואמונה ויראת שמים טהורה.

ולא נותר לי אלא לברכו שיזכה שמעיינותיו יפוצו חוצה להרבות כבוד שמים, ויזכה להוסיף עוד כהנה וכהנה חיבורים יקרים לכבודה של תורה, ויגדיל תורה ויאדירה, ויעלה ברום המעלות בתורה ויר"ש טהורה.

בברכה, ידידו ומוקירו

משה יפרח
ראש הישיבה

הנני מברך את הרב יעקב יעקב הי"ו
אשר חיבר את ספרו "סימן לבנים"
ועליו חתמתי ביום ג' טבת תשע"ו
בביתנו שבירושלים
א"ת ב"ר א"ת

אמנו כצנן

ישיבת שערי תשובה וחיים
רחוב גבורי ישראל 6, בני-ברק
ת.ד. 2747 מיקוד 51100 רמת אלחנן
03-5742711, 5742877 פקס
03-5742876

הסכמת הגאון הגדול הרב יצחק יוסף שליט"א ראשון לציון, הרב הראשי לישראל, מחה"ס ילקוט יוסף

Yitzhak Yosef
Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
President of the Great Rabbinical Court

יצחק יוסף
ראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

בס"ד, ג' ניסן תשע"ה
ה"פ/822-ע"ה

דברי ברכה

הובא לפני ספר "שערי נחמה" פרקי אמונה ונחמה, וספר "באר יעקב" על הש"ס, מעשה ידיו של היקר והנעלה, שוקד באהלה של תורה, יראת ה' היא אוצרו, ועליו יציץ נזרו, שמן תורק שמו, כבוד שם תפארתו, כה"ר יעקב יעקב שליט"א.

ראיתי את אשר עשה בעט סופר מהיר, ללקט דברי אמונה וחיזוק הלכות ודרשות לבית אבלים, וגם דברי עידוד ונחמה, ובפרט לציבור שאינו מקפיד לשמור תורה ומצוות כראוי, ובדבריו מחזקם ומעודדם ומקרבים לאבינו שבשמים בשעה שלבם פתוח וקשוב לשמוע את דברי ה', כתב וסידר הדברים בסדר נכון, ובס"ד זכה והוציא בעבר את ספרו שערי נחמה באלפי עותקים ונתקבל ברצון, ועתה מוציאו במהדורה חדשה מורחבת ומתוקנת לזיכוי הרבים, אשריו ואשרי חלקו שזכות שמזכה את הרבים תלויה בו, איישר חיליה לאורייתא.

וברכתי למחבר נר"ו שיה"ר שחפץ ה' בידו יצלח, להגדיל תורה ולהאדירה, להמשיך ולשקוד על דלתות תורתנו הקדושה, ולזכות, בכריאות גופא ונהורא מעליא.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

הסכמת ראש הכולל הרה"ג רבי שלום יפרח שליט"א
מחבר סדרת הספרים "מנחת שלום" על הש"ס

כולל אברכים "מנחת שלום"

שע"י ישיבת שערי תשובה וחיים

רח' גימדי ישראל 6 רמת אלחנן, בני ברק ת.ד. 2747 מיקוד 51100 מנ. 5742877, 03-5742711 פקס. 03-5742876

בס"ד יא' תמוז התשע"א

הנה ראיתי מעט מהספר 'באר יעקב' אשר ערך וליקט האי
גברא רבה ויקירא מזכה הרבים הרה"ג יעקב יעקב שליט"א,
בו הביא בשפה ברורה דרשות וחידושים נפלאים על התורה
והמועדים עפ"י מדרשי חז"ל ראשונים ואחרונים ערוכים
בטוב טעם ודעת, ובטוחני שרבים יהנו מהספר אשר ודאי
ראוי להעלותו על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן.

והנני לברכו שימשיך לעלות במעלות התורה והיראה כפי
שאיפותיו הנעלות, ויזכה להרבות כבוד התורה וכבוד שמים
מתוך בריאות איתנה ונהורא מעליא, אכי"ר.

בברכת התורה

פי"ח אלול
שלום יפרח

הסכמת הרה"ג רבי יצחק פרץ שליט"א

ר"מ בישיבת 'שערי תשובה וחיים'

שלחו מתם: איזהו בן העולם הבא? ענוותן ושפל ברך, שייף עייל שייף ונפיק, וגריס באורייתא תדירא, ולא מחזיק טיבותא לנפשיה.

האברך היקר הרה"ג ר' יעקב יעקב שליט"א, שבהיותו בישיבה עלה ונתעלה, עליו נאמר מאמר חז"ל "איזהו בן העוה"ב וכו'". הענוה שלו, יחסו החם לכל אחד, הארת הפנים וה"גריס באורייתא תדירא", זכה וזיכה את הרבים בספריו היקרים ועליו נאמר: "חֲזִיתָ אִישׁ מְהִיר בְּמִלְאֲקָתוֹ לְפָנָי מְלָכִים וְתִנְצֵב", מלאכת שמים, לקרב את ישראל לאבינו שבשמים בדברים המחזקים לכל אחד ואחד.

יכול אני להעיד בעז"ה שהמחבר ר' יעקב היקר עליו נאמר "נאה דורש ונאה מקיים", בבין אדם לחברו, בשבירת המידות, בקרוב רחוקים, במידת הסבלנות, בחינוך ילדיו, איש חסד ממדרגה ראשונה, ת"ח למדן המתיעץ על כל דבר, ולכן ראוי לכל בית ישראל שיקנו ספר קדוש זה וכל יתר ספרי המחבר ויביאו אוצר לביתם. עברתי על הדברים ב"ה והכל חיזוק והתעוררות ואהבת ה'.

ולא נצרכא אלא לברכה, ויזכה שיפוצו מעיינותיו חוצה ולהגדיל תורה ולהאדירה ויהיה לו נחת מיוצאי חלציו, ויקוים בו הפסוק: "והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועליו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח", "אשרי איש ירא את ה'" - זה המחבר, "במצותיו חפץ מאוד" - זה המחבר, ויזכה ל"גיבור בארץ יהיה זרעו" - גבורה רוחנית, "דור ישרים יבורך, הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד".

ממני מוקירו
שהוא תלמידו בן

יצחק פרץ
ר"מ בישיבה

תוכן עניינים

1	פתח דבר
5	חלק א'
6	תכונות האיש והאשה
10	תכונות האיש
12	תכונות האשה
19	תפקידי האיש והאשה
20	תפקיד האיש
24	תפקיד האשה
31	הדרכה מעשית
37	הנהגות
37	הנהגות כלליות לשני בני הזוג
42	הנהגות לבעל
62	הנהגות לאשה
73	חלק ב'
74	אהבת אמת
86	תקשורת נכונה
101	לזוטר
108	קדושה
123	שמחה
135	אמונה

141	תפילה.....
148	חלק ג'.....
149	חוסר הבנה.....
157	חוסר סבלנות.....
161	תוכחה וביקורת.....
170	מריבות וויכוחים.....
174	כעס.....
185	גאווה.....
189	שקרים.....
195	תירוצים.....
198	תקשורת פסולה.....
202	חלק ד'.....
203	מזאמרים.....
203	תכלית הנשואין.....
207	ויקרא את שמם ארם.....
209	גוף אחד.....
210	בני זוג - שני חצאי השלם.....
212	הדרך אל האושר בחיי הנישואין.....
215	מחויבות.....
218	חברים אוהבים.....
220	הנוסחה להצלחה בין בני הזוג.....
222	תנו צ'אנס לשלום!.....

224	נתינה
226	מימרות לפי סדר א"ב
231	דרשות
231	קשה כקריעת ים סוף
233	בעניין הקשר בין קריעת ים סוף, פרנסה וזיווג
234	שירת מרים
236	לשבע ברכות
237	הקבלה בין שבע ברכות ליום השבת
240	ארבע פרשיות
240	מה' אשה לאיש
242	אם רוצים - יכולים
243	מחילת עוונות
244	דרשה לחתן בן תורה
244	דרשה לחתן בעל חסד גדול
245	כבוד האשה = פרנסה
246	הכרת הטוב
249	טיפורים
285	שביבים
297	מילתא דבדיחותא
311	סגולות
318	תפילות
329	בבליוגרפיה

פְּתַח דְּבַר

גדול השלום!

במשנה נאמר: רבן שמעון בן גמליאל אומר על שלשה דברים העולם עומד: על הדין ועל האמת ועל השלום (אבות א, יח). ולפי זה השלום הוא אחד מהיסודות עליהם העולם עומד, בלי שלום העולם ח"ו ייחרב, ולכן אנו מתפללים ומבקשים בסליחות: "תן שלום בארץ, תן שלום במלכות".

הברכה הגדולה ביותר היא **השלום** - אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר: (תהלים כ"ט) 'ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום' (עוקצין ג, יב). כאשר פינחס בן אלעזר הכהן השיב את חמת הקב"ה מעל בני ישראל, ובזכותו נפסקת המגיפה הקשה, הקב"ה ברך אותנו בברכה גדולה ועצומה: "הִנְנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם" (במדבר כה, יב). וכן ברכת הכהנים, בה מברכים הכהנים את עם ישראל, מסתיימת במילים: "יִשְׂאָה ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִשֵּׁם לְךָ שְׁלוֹם" (במדבר ו, כו). וכן תפילת העמידה וברכת המזון חותמות במילים: "עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל".

אך עלינו לדעת שהשלום הוא אינו דבר המובן מאליו, אלא עלינו לעבוד עליו ולעמול קשה בכדי להשיגו, וכן מצינו בחז"ל (מסכת דרך ארץ פ' שלום ד'): אמר חזקיה גדול הוא השלום, שכל מצוות שבתורה כתוב בהם כי: 'כי תראה', 'כי תפגע', 'כי יקרא', 'כי תבנה', כשתבוא המצוה לידך אתה זקוק לעשותה, אבל השלום מה כתיב בו: "בִּפְקֹשׁ שְׁלוֹם וְרַדְּפֶהוּ" (תהלים לד, טו), בקשהו במקומך, ורודפהו במקום אחר.

אמרו חז"ל: גדול השלום ששמו של הקדוש ברוך הוא נקרא שלום (ילקוט תהלים תשי"א). ולכן כאשר איש ואשה זכו, ויש ביניהם שלום, השכינה עמהם (סוטה יז). השאיפה והמטרה על כל אחד מבני הזוג לדאוג לכך שיהיה שלום בביתו, ואפשר להגיע לכך רק אם כל אחד מהם לא יחשוב על עצמו אלא אך ורק על השני, שיבטל רצונו ולא יחשוב שמגיע לו, אלא מגיע לשני. תמיד ישתדל להעניק ולתת,

וכאשר מקבל, ירגיש שזו מתנת חינוך שקיבל לפניו משורת הדין, ויהיה אסיר תודה על כך. אם שני בני הזוג ינהגו כך בביתם ברור שיזכו לברכת השלום ותהיה השכינה אורחת קבע בביתם.

ספר זה "עושה שלום", כשמו כן הוא, מטרתו להביא שלום בין איש לאשתו ולהדריך היאך לשפר את חיי הנישואין. במדריך זה השתדלתי להביא בצורה תמציתית ומעשית, מרבנים חשובים ויועצי נישואין, את כל מה שיכול לעזור לנו להשכין שלום בביתנו. בטוחני שמי שרוצה לשפר את השלום והזוגיות בביתו, אם ינהג כפי הכתוב כאן, יראה ברכה בעמלו והשכינה תשרה בביתו.

הספר נועד לגברים ונשים, בכל רמה רוחנית, לפני ואחרי החתונה.

ספר זה מוקדש לזכרו ולעילוי נשמתו של אבי מורי, היקר באדם, ה"ה **יצחק** בן יעקב ולולו **יעקב ז"ל**, אשר כל ימיו זכה להרבות במעשי צדקה וחסד בגופו ובממונו. היה אוהב תורה ותומך תורה, קבע עתים לתורה וקיים מצוות במסירות. הוא זכה לחיות באמונה תמימה ונפטר מן העולם מתוך ייסורים קשים במוצש"ק, כ"ה באייר ה'תש"ע. יה"ר שהקב"ה ירחם עליו, יזכור לו מעשיו הטובים ויגמול לו חסדים טובים, לפתוח לו שערי חסד ורחמים. שיזכה להתענג על ה', ליהנות מזיו שכינתו, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, וילווה אליו השלום ועל משכבו יבוא שלום ונשמתו תהיה צרורה בצרור החיים ויעמוד לגורלו לקץ הימין, נפשו בטוב תלין וזרעו יירש ארץ. אכ"ר.

חוב קדוש עלי, להודות ולהכיר טובה מרובה לבאר ששתיתי ממנה מים חיים, ישיבת **"שערי תשובה וחיים"** בראשות מורנו ראש הישיבה הרה"ג ר' **משה יפרח** שליט"א. וכן ראש הכולל הרה"ג ר' **שלום יפרח** שליט"א, מחבר הספרים **"מנחת שלום"** על הש"ס, שזכיתי ללמוד ולשמוע מהם רבות בתורה, מוסר ועצה. יה"ר שהקב"ה יזכה אותם להמשיך להעמיד תלמידים ולהרביץ תורה, ללמוד וללמד מתוך בריאות איתנה ונהורא מעליא. אכ"ר.

כאן המקום להודות לכל מי שסייע, תמך ועזר ע"מ שספר זה יצא לאור עולם: לקב"ה בורא העולם על כל החסדים, הנסים והטובות שעשה ועושה עמדי, לרבנים הגאונים ר' **יהודה מקסימוב** שליט"א ור' **נסים דיין** שליט"א על העצות המועילות. לכל התורמים, ולכל

הידידים היקרים שעזרו בהגהת הספר. תודה מיוחדת לידידי הרב **יעקב יהודה** וכן לדודתי היקרה הגברת **רחל קישקובר** תחי' על שהקדישו מזמנם, עברו על הספר, הגיהו באופן מקצועי והעירו הערות מחוכמות. וכן לידידי הבח"ה **גיא לוי** הי"ו, ולכל ידידי אברכי הכלל על העידוד, היעוץ, ההארות, וההערות החשובות. יה"ר שיזכו לשפע של ברכה והצלחה ושהקב"ה ימלא כל משאלות לבם לטובה.

ברכות שמים מעל לאמי מורתי, **שרה יעקב** תחי', על כל העזרה, התמיכה והחסדים הרבים שעשתה ועושה עמדי, ה' ימלא כל משאלות לבה לטובה ושתזכה לאריכות ימים בטוב ובנעימים, שתרווה רוב נחת מילדיה ויוצאי חלציה ותחזה באור פני מלך המשיח שיבוא בקרוב, אמן.

ובזאת אבוא לברך בברכה מיוחדת ממקור הברכות את חמי היקר, איש החסד, ר' **שאול רוקח** הי"ו על כל העזרה והתמיכה, ועל התרומה הנכבדה להוצאת ספר זה. ה' ית' יברכהו וישמרהו מכל דבר רע, ויזכה לשפע של ברכה והצלחה ברוחניות ובגשמיות, וירוה נחת מכל יוצאי חלציו מתוך בריאות איתנה.

ולסיום, את ברכתי ותודתי אני חייב לנוות ביתי, אשת חיל עטרת בעלה, רעייתי הצנועה והנאוה **שרה** תחי', אשר עושה לילות כימים, בעול הפרנסה ובמלאכת הבית, כדי שאוכל לישב באהלה של תורה, ללמוד וללמד. ה' ימלא כל משאלות לבה לטובה וזכות התורה תעמוד לה שתזכה לשפע של ברכה והצלחה ובריאות איתנה ושתזכה לגדל כל בנינו לתורה ולמצוות, ליראת שמים, לחופה ולמעשים טובים, מתוך נחת ושמחה.

ואחתום בתפילה מעומקא דליבא לריבון העולמים: יה"ר שלא תצא תקלה מתחת ידי, שאזכה לכוון לאמיתתה של תורה ויהיו כל מעשינו לשם שמים, וכשם שזכיתי להוציא לאור עולם בס"ד את הספרים "שערי נחמה" (לבתי אבליים), "שער האמונה", "באר יעקב" (עה"ת) ומועדים, ש"ס, דרשות), "מעשי אבות" (על אבות האומה וחומש בראשית), "סימן לבנים" (על סיפור יציאת מצרים וחומש שמות), וספר זה "**עושה שלום**", כן אזכה להוציא ספרים נוספים בע"ה, להגדיל תורה ולהאדירה, אכ"ר.

יעקב יעקב

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם

חֶלֶק אֵל

תכונות האיש והאשה

תפקידי האיש והאשה

הדרכה מעשית לבני הזוג

הנהגות כלליות לשני בני הזוג

הנהגות לבעל

הנהגות לאשה

תכונות האיש והאשה

אמרו חז"ל (יבמות סב:) : "כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה", שלמה המלך, החכם מכל האדם אומר: "רְאָה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אֶהְבֶּתְּ" (קהלת ט', ט), ודבר זה ייתכן רק כאשר יש קשר של אהבה שלום ורעות בין אשה לבעלה, אז גם נאמר "מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב" (משלי יח, כב), ואם אין את הקשר המתאים והנכון - אין שמחה ואין חיים, אלא "וּמוֹצָא אֲנִי מִרְ מְמוֹת אֶת הָאִשָּׁה" (קהלת ז, כו).

ומה עושה את הנישואין למוצלחים? לא התנאים החיצוניים. זוג יכול לגור בוילה מפוארת עם משרתים וחניה גדולה שבה כמה מכוניות שרד, אך אם אין בניהם אהבה - כל העושר והכבוד אינם שווים כלום! לעומת זאת, אם יש בניהם קשר חזק ואמיתי, אפילו אם יגורו באוהל בדואי באנטרקטיקה, הם יהפכו להיות הזוג המאושר ביותר בעולם. ואת ה"שלוש בית" וחיי הנישואין המוצלחים יכולים לעשות רק בני הזוג עצמם, אם רק ידעו להכיר, לכבד ולהתנהג כראוי האחד אל השני.

לצערנו הרב, כיום הרבה זוגות עוסקים "במעטפת" ואינם עוסקים בפנימיות. ולכן, אחרי שמתחתנים וחיים יחדיו מספר שנים, אחרי שכל ההתפעלות הראשונית והזהר המדומה נעלמים, ואין התחדשות, נוכחים הם לדעת שביניהם נפערה תהום עמוקה, ואז הם חושבים שהם אינם מתאימים. וכל זה נובע בגלל שזוגות רבים מתחתנים ללא הדרכה מפורטת ולימוד יסודי של תכונות האיש ותכונות האשה. והתוצאה - אכזבות רצופות וצבירת משקעים עד שבסופו של דבר הדבר היחיד שמשותף ביניהם הוא הרצון להתגרש ח"ו.

לכן על בני הזוג ללמוד להכיר את תכונות האיש והאשה אף קודם החתונה, וללמוד על ההבדלים הקיימים בתכונותיהם השונות.

והנה, לפני שנבוא לתת חתך אופי של האיש והאשה, נתבונן בשוני ובהבדל החיצוני ביניהם. איש ואשה שונים במבנה גופם ובתווי הפנים. ה"פנים" נקראים כך מלשון פְּנִים. הפנים מגלות לנו את

פנימיות האדם. דרכן ניתן להבחין בעצב, שמחה, דאגה, רכות, עדינות או קשיחות. תווי הפנים השונים בין איש לאשה מעידים על שוני מהותי בדעותיהם! ועל כגון זה אמרו: "כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות".

חלק ניכר מהבעיות שיש בחיי הנישואין נובע מחוסר ההבנה שהאיש והאשה שונים בטבעם ובמהותם, וכן אמרו חז"ל (שבת סב.): "נשים עם בפני עצמן". ואכן דווקא התכונות השונות שטבע הבורא בכל אחד מהם, הן שעוזרות לשני בני הזוג להשלים האחד את השני ולתפקד טוב יותר כזוג, ועליהם לכבד ולהבין את בן הזוג השני. הבעיה מתחילה כאשר האיש מצפה מאשתו להיות כמותו - שהוא יאמר לה מילה לא במקום והיא לא תיפגע (כמו שמתנהג עם חבריו), והאשה מצפה שבעלה יהיה כמותה בדברים מסוימים, שישים לב לפרטים וכד'. אבל בחיי הנישואין לכל אחד תפקיד שונה - האיש הוא "שר החוץ" שדואג לפרנסה וכד', והאשה היא "שר הפנים" שדואגת לענייני הבית וחינוך הילדים, ולכל אחד מהם תכונות שונות המתאימות לתפקיד שלו. ואמנם בימינו המציאות קצת שונה מבעבר, שהאשה תורמת לפרנסת המשפחה והבעל חייב לעזור לה בענייני הבית, אולם התכונות השונות ביניהם לא השתנו ועל כל אחד מהם להכיר את תכונותיו שלו ובעיקר את תכונות בן הזוג.

לפעמים, מכיוון שהבעל והאשה אינם מכירים את התגובות הטבעיות של בן הזוג שלהם, הם לא מפרשים נכונה את תגובותיו, וזה עלול לגרום חיכוכים מיותרים. ולכן גם הבעל וגם האשה צריכים לדעת ולהפנים זאת. לדוגמא, האשה חוזרת הביתה ומספרת לבעלה על מה שקרה היום בעבודה, או בדרך לעבודה, והיא היסטרית. הבעל לא מתרגש כ"כ, ואינו נעשה היסטרי. האשה יכולה לחשוב שהיא לא מעניינת אותו, ולא איכפת לו ממה שקורה לה, אך אין זה כך, אלא מכיוון שהוא גבר, וגברים נוטים לקבל את הדברים בלי התלהטות ובלי התלהבות, לכן הוא מגיב בצורה מאופקת.

אדם אחד חיילוני נכנס לסניף בנק בשכונה חרדית, ורואה ש
 ג'י תוריס נפרדים. באחד צומדות רק נשים ובעל' רק דברים.

**התרצט החילוני: "מה זה פה? טט כאן אתם צוטיט הפרדה
 והדרת נשים, לו ממש כפוייה דתית..."**

**אמר לו הפקיד: "אני לא מבין על מה אתה מתלונן... יש
 כאן שני תורים, אחד להפקדה ואחד למשיכה."**

מוח האיש לעומת מוח האשה

מוח הגבר	מוח האשה
<p>מוח האיש שוקל בממוצע כ- 1400 גר', ומורכב מאונה ימנית האחראית בין השאר על חשיבה קוגניטיבית ויכולת מרחבית, ומאונה שמאלית האחראית על רגשות. אצל הגבר האונה הימנית היא הדומיננטית.</p>	<p>מוח האשה שוקל בממוצע כ- 1200 גר', אצלה האונה השמאלית אחראית בין השאר על רגשות, יכולת השפה, תקשורת, אכפתיות, והיא מפותחת יותר מהאונה הימנית והיא הדומיננטית.</p>
<p>התפיסה שלו היא מרחבית</p>	<p>התפיסה שלה היא פרטנית</p>
<p>המוח הגברי מסוגל לנתח, לפרק ולהרכיב דברים לפי שיטה. הוא מבין אינואיטיבית איך דברים עובדים, וחושב בנוסח "אם-אז", לכל דבר יש סיבה הגיונית, לכל שאלה יש תשובה. הוא מסוגל לנווט טוב יותר משום שבונה לעצמו תרשימים בתלת מימד של סביבה פיסית.</p>	<p>המוח הנשי מסוגל לזהות בקלות מחשבות ורגשות של אדם אחר ולהגיב באופן המתאים ביותר. הוא מסוגל לתקשר רגשית עם אנשים, וחש צורך אינסטינקטיבי להתעניין בתינוקות ולגונן עליהם. מוח המעדיף להגיע לתוצאה מתוך משא ומתן ולא באמצעות שימוש בכח.</p>

<p>האשה מארחת נפלאה, היא חברותית, וכאשר היא שואלת "מה נשמע", היא באמת רוצה לשמוע דיווח מפורט מתוך התעניינות.</p>	<p>הוא לא יחשוב להציע שתייה לאורח, אינו מתעניין בשלום חברו, וגם אם אכן ישאל ויתעניין, אין זה אלא מדרכי נימוס בלבד ולא באמת יתעניין בתשובות.</p>
<p>היא מסוגלת לתמרן בו זמנית בביצוע כמה פעולות מורכבות</p>	<p>הוא מתמקד בעשיית פעולה אחת בלבד, קשה לו להתפרס על פני כמה דברים (אבל הוא מסוגל ללעוס מסטיק תוך כדי שהוא קורא עיתון ובו בזמן גם להשרות את הרגליים בתוך גיגית עם מים חמים, ויש גברים משוכללים המסוגלים באותו זמן גם להניע את הראש לאות הן כשמדברים אתם גם כשהם לא באמת שומעים ומקשיבים).</p>
<p>במרכזי השפה, הדיבור והשמיעה יש יותר תאי עצב והיא מדברת בכעשרים אלף מילים ביום.</p>	<p>במרכזי השפה, הדיבור והשמיעה יש פחות תאי עצב. גבר ממוצע מדבר כשבעת אלפים מילים ביום.</p>
<p>ביטוי רגשות ושחזור מאורעות ישנים הם צד חזק אצלה.</p>	<p>ביטוי רגשות ושחזור מאורעות ישנים הם צד חלש אצלו.</p>
<p>מוח האשה בנוי מ"פקעת חוטים" גדולה המכילה: חוט לעבודה, חוט לבית, חוט לקניות, חוט לבעל, חוט לילדים, חוט להורים, חוט לבישול, חוט לאפיה, חוט לסדר ונקיון, חוט לבגדים ועוד...</p>	<p>מוח הגבר מורכב מ"קופסאות" רבות ושונות: קופסה לעבודה, קופסה למכונית, קופסה לאשה, קופסה לילדים, קופסה להורים, קופסה לחשבון הבנק, קופסה לגמ"חים ועוד...</p>

<p>כל החוטים מקושרים עם שאר החוטים, וגם כשאין שום קשר למעשה יש קשר, והמעבר בין חוט לחוט הוא מהיר וספונטאני, לעולם אין קצר או נתק בין החוטים.</p>	<p>אין קופסה נוגעת בחברתה, כשקופסה אחת פתוחה, כל השאר סגורות.</p>
<p>מוח האשה מונע באמצעות אנרגיה גרעינית ויש בו מעבד עם ליבה כפולה, המסוגל לפתוח כמה רגשות ותחושות בו זמנית והכל נפתח במהירות של מחשב על.</p> <p>שינויים כימיים והורמונאליים גורמים לה למצבי רוח משתנים, ולפעמים גם דכאונות, תוקפנות, מתח, לחץ ועצבנות.</p>	<p>לגבר יש קופסה מיוחדת הנקראת "קופסת שום-דבר", כשהוא פותח אותה הוא נעשה אילם, חירש ועיוור לכל מה שקורה סביבו ולכל המתרחש בבית - הוא מרוכז רק בעצמו. אשה אינה מבינה שקיימת קופסה כזו, ולכן אין דבר שמעצבן אותה יותר מלראות את בעלה לא עושה כלום.</p>

תכונות האיש

על האיש להיות "מלך" - דהיינו ללכת בראש ובראשונה על פי ה**נח** - שכל, אח"כ על פי ה**לב** - רגש, ורק בסוף **כבד** - תאוות ויצרים.

גבר בדרך כלל לא מבין רגש, בגלל שהוא עובד בעיקר עם השכל ורק שעל פי רוב השכל שלו עקום, ולכן על הגברים מוטלת המצוה ללמוד תורה שהיא מיישרת את השכל). אבל גם יש לו תאוות, יצרים ודחפים גדולים, שגורמים לו לעשות דברים נגד השכל וההגיון. האיש נקרא "גבר", כי עליו להיות "גיבור", ואמרו חז"ל: "איזהו גיבור? הכובש את יצרו" (אבות ד, א). לגבר יש תאוות ויצרים ועליו להיות גיבור ולהתגבר עליהם (אם הוא נכנע ליצר אינו נחשב גבר).

כאשר גבר מנתח אירועים הוא עושה זאת באופן עובדתי והגיוני על פי השכל ומערב מעט מאוד רגש.

גבר שואף לפרוץ קדימה להגיע להישגים גדולים ורוצה לעשות זאת בעצמו בלא עזרה. כאשר צריך לקבל עזרה, הוא רואה בכך חולשה. כאשר הוא נמצא בפני בעיה – יתבודד, וינסה לפתור אותה בעצמו (בניגוד לאשה שמשפתת אחרים), אם יספר על הבעיה, הוא לא יעשה זאת כדי לפרוק רגשות, אלא רק אם חושב שיכולים לעזור לו למצוא פתרון לבעיה.

גבר אוהב פרטיות, שקט נפשי להתעמק, להתרכז ולהתנתק (נשים קוראות לזה: "לא לעשות כלום"), כאשר הוא נמצא במצב כזה הוא לא שם לב כלל למתרחש מסביב.

אנה אחת אלת את הצלה: "אל מה אתה חושב?"

אונה הצלה: "אל מה דבר!"

האנה: "מה פצם אתה חושב רק אל עצמך?"

טבע האיש להיות תכליתי ומעשי. הדיבור אצלו הוא כלי חיוני וחשוב להעברת נתונים ומידע, וגם בכדי להפגין ידע ולהרשים את הסובבים.

הוא מדבר רק כאשר יש צורך וענין, הוא מתמקד בנושא המדובר ולא עובר וגולש לעניינים אחרים. הוא לא חי את העבר, אלא חי את ההווה ומתכנן את העתיד.

גבר ממוצע סובל מבעיה של "קשב וריכוז" - קשה לו להקשיב ליותר מידי דיבורים (של אשתו), יש לו סף נמוך לזה וכשעובר אותו זה מתסכל ומעצבן אותו, ולא יעזור לו ריטלין (נשים יקרות קחו זאת בחשבון). כשמספרים לו על איזו בעיה, הוא מדלג על שלב ההקשבה ומיד מציע פתרונות.

האיש הוא בטבעו קר יותר מהאשה ואינו נבהל מכל דבר שקורה. הוא מקבל את הדברים בפרופורציה הנכונה. הוא לא ייבהל כ"כ מחתול או עכבר שרצים בין הרגלים, או מדפיקות באמצע הלילה, ולכן צורת התגובה שלו היא מאופקת, והוא לא יצעק "אימאליה" על כל דבר. אולי הוא ייבהל קצת, ואף גם יהיה בהלם, אולם התגובה שלו תהיה מאופקת. אולי הוא גם ייסגר קצת ויתכנס

במחשבותיו. האשה לעומת זאת נבהלת מהר מאוד ותגובתה בהתאם, היא נסערת ונכנסת להיסטריה, ויכולה גם להתפרץ בבכי או להרבות בדיבור.

כאשר תינוק נולד, הוא זקוק להרבה שבחים ומחמאות על כל פעולה שהוא עושה, הוא יודע לשבת - אומרים לו בהתלהבות: "יופי, אתה גדול, אתה יודע לשבת", והתינוק שמח ומאושר... הוא פתאום זוחל: "יופי אתה כבר יודע לזחול", והוא צוחק צחוק מתגלגל... בגיל שנה הוא מתעלה על עצמו ומתחיל ללכת: "יופי אתה כבר יודע לרוץ", והוא מבסוט מהחיים ומנופח מגאוה... גם כשהוא כבר גדול וכעת אדם מבוגר נשוי ואב לילדים, הוא עדיין צריך שישבחוהו על מעשיו, הרכיב מנורה, הדיח כלים, הרכיב מדף, הפעיל לבד מכונת כביסה, דפק מסמר (על האצבע...), אשה חכמה יודעת לשבח, ואז לבעל יהיה רצון להמשיך לעשות זאת בעתיד.

מלבד העידוד שהגבר צריך באופן שוטף, לא פחות מזה הוא צריך שרעייתו תודה לו על כל פעולה שהוא עושה בבית, ועל פי רוב, הוא מתקשה לקשור קשר רגשי לרעייתו אם היא אינה מודה לו לרוב.

תכונות האשה

במדרש (ילקוט שמעוני ישעיהו שצ"ח) נאמר: "רבי יהודה דסכנין בשם ר' לוי אמר 'ויבן ה' אלהים את הצלע', התבונן מהיכן לבראותה, אמר איני בורא אותה מן 'הראש' שלא תהא מקילת ראש. ולא מן 'העין' שלא תהא סקרנית. ולא מן 'האוזן' שלא תהא צייתנית. ולא מן 'הפה' שלא תהא דברנית. ולא מן 'הלב' שלא תהא קנאית. ולא מן 'היד' שלא תהא משמשנית. ולא מן 'הרגל' שלא תהא פרסנית. אלא מן המקום הצנוע בכל האדם שאפילו בשעה שהוא ערום אותו המקום מכוסה (צלע). ועל כל אבר ואבר שהיה בורא היה אומר: 'תהיי צנועה' 'אשה צנועה'. ואעפ"כ ותפרעו כל עצתי, לא בראתי אותה מן 'הראש' - והרי היא מקילת ראש, שנאמר ותלכנה נטויות גרון. ולא מן 'העין' - והרי היא סקרנית, שנאמר ומשקרות עינים. ולא מן 'האוזן' - והרי היא צייתנית, שנאמר ושרה שומעת. ולא מן 'הפה' - והרי היא דברנית, שנאמר ותדבר מרים. ולא מן 'הלב' - והרי היא קנאית, שנאמר ותקנא רחל באחותה. ולא מן

"היד" - והרי היא משמשנית, שנאמר ותגנוב רחל את התרפים. ולא מן "הרגל" - והרי היא פרסנית, שנאמר ותצא דינה בת לאה" (ועל מי מדובר כאן? על אמותינו הקדושות שרה ורחל, ועל הצדיקות מרים ודינה בת לאה).

ובמקומות שונים בחז"ל מצינו תכונות שליליות נוספות: "נשים דעתן קלה" (שבת לג:), "אין אשה מתקנאה אלא בירך חברתה" (מגילה יג:), "אין אשה אלא ליופי... אין אשה אלא לתכשיטי אשה" (כתובות נט:), "עשרה קבים שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים" (קידושין מט:), "לפי שהנשים דברניות הן" (ברכות מח:), "ארבע מדות נאמרו בנשים: גרגרניות, צייתניות, עצלניות, קנאיות" (ב"ר לך לך מ"ה), "אין חכמה לאשה אלא בפלך" (יומא סו:).

ונשאלת השאלה מדוע חז"ל כתבו כל זאת, וגם דאגו לפזר זאת במקומות שונים בש"ס, הרי לכאורה יש בזה לשון הרע וגנאי על כלל הנשים? אלא שחז"ל רצו לומר לבעל היקר - אם תראה באשתך תכונות שליליות כנ"ל, אל תחשוב ששגית בבחירה, אל תאשים אותה בכך ואל תנסה לשנות אותה (לא תצליח), כי כך ברא אותה הבורא יתברך, אלו תכונות טבעיות אצל הנשים, ועל הבעל להבין, להתחשב ולהתמודד.

- אבל יש לדעת שבכל תכונה נשית יש גם פן חיובי ותועלת כפי שנראה בהמשך.

• **בינה ודעת**: אמרו חז"ל (נדה מה:): שהקב"ה נתן לאשה "בינה יתירה" יותר מבאיש! כלומר, החושים של הבינה והפיקחות חזקים אצל האשה יותר מאשר אצל האיש.

ולעומת זאת אמרו (ע"ז יז:): שנשים "דעתן קלה". ודבר זה אינו זה סותר ל"בינה היתירה" שניתנה להן! משום שיש שלושה חלקים: חכמה, בינה, ודעת!

בינה - זה מלשון "להבין" דבר מתוך דבר! לאשה יש לה את החוש המפתח לקלוט דבר מתוך דבר ו"להריח" מיד כל דבר שנראה לה "חשוד", יש לה "עין בוחנת" שבה היא יכולה לראות מראש איך העניינים יתגלגלו בעוד כמה שנים! וכך בכל התחומים, האשה יודעת לצפות את הדברים מראש, ובכל דבר היא רואה את ההשלכות

והתוצאות העתידיות שתצאנה מאותו דבר, מה שנקרא בימינו "אינטואיציה".

וכן אמרו שהאשה מכרת באורחים יותר מן האיש (ברכות י:). לאשה יש "חוש קליטה" מפותח הרבה יותר מאשר אצל הגבר! אשה קולטת אנשים ממבט ראשון, והיא יכולה "להריח" את האדם, אם הוא באמת נאמן וישר, או לא. ואילו הגבר, בדרך כלל, הוא יותר 'תמים' בתחום הזה. חז"ל הטיבו להגדיר זאת בכמה מילים: "איתתך גוצא גחין ותלחוש לה" (ב"מ נ"ט. תרגום: אם אשתך נמוכה תתכופף ולחש לה) כלומר, יש לה חוש מפותח לקלוט כל דבר חשוב ומסוכן ולכן ממליצים חז"ל לבעל שיתיעץ עם אשתו בענייני עוה"ז.

ואולם 'נשים דעתן קלה' - 'דעת' זה מלשון 'חיבור', כמו שכתוב בפסוק: "והאדם ידע את חוה אשתו". דהיינו, לחבר כל דבר "למעשה", ולהוציא כל מחשבה לפועל, ולתרגם את זה ל'מציאות' - בזה האשה חלשה מהגבר, ולוקח לה הרבה זמן להוציא מסקנות מעשיות מהבינה היתירה שיש לה, כיון שאצל האשה שולט הרגש יותר מהשכל, וקשה לה לחתוך כל דבר באופן קצר וברור.

הדעה מבטאת גם את יכולת ההבדלה בין טוב לרע, בין אמת לשקר, בין דמיון למציאות, ולכן תיקנו חז"ל את ברכת ההבדלה בתפילה בתוך ברכת 'חונן הדעת'. אצל הנשים חלק זה חלש יותר, ומסיבה זו קל יותר לפתות אותן. לכן כאשר הנחש הקדמוני רצה להחטיא את האדם הוא לא פנה אליו ישירות משום שידע שלא ישמע לו, אלא עשה זאת בחכמה בכך שפיתה קודם את חוה. לכן צריך הבעל להזהיר את אשתו משחוק וקלות ראש עם גברים וממלבושים שאינם צנועים.

• רוב הנשים אינן שופטות על פי השכל, אלא רק ע"פ הרגש, ולכן כשמתכווננים ללכת לחתונה, האשה מסוגלת לעמוד שעה מול המראה, להסתדר, ולהתייפות. וזאת משום שכח הדמיון החזק שלה פועל ומראה לה מה יקרה כאשר היא תגיע לאולם בשמלה זו ומה תגיד לה כל אחת ואחת שתהיה שם, ולכן היא רוצה להראות "טיפ טופ" כדי שח"ו לא "יתאכזבו" מהמראה החיצוני שלה... והבעל עומד לעומתה, וקורא בחוסר סבלנות: "נו, עוד מעט נגיע לקינוח".

ואולם בזה הבעל טועה כי הוא פועל לפי השכל ואינו מבין רגש. אבל אצל האשה, הרגש והדמיון מדברים אצלה, ולא השכל וההגיון. ולכן, עד שהיא לא תהיה בטוחה בעצמה שהיא באמת נראית טוב - היא לא תעזוב את הבית...

עוד סיבה לתופעה זו: גילו לנו חז"ל בגמרא מסכת מגילה (דף י"ג.) ואמרו "אין האשה מתקנאת אלא בירך חברתה". כלומר, אשה לא מסוגלת לבוא לאירוע חגיגי - ולהראות פחות יפה מחברותיה... היא חייבת להתאים את עצמה - לכל ה"מודה" המתקדמת שלובשות חברותיה, כדי שלא תראה פחותה מהן, ותיהפך ללעג וקלס בפני חברותיה... זהו טיבעה של האשה. ועל הבעל לקחת זאת בחשבון.

• אצל נשים רבות מצוי טבע הילדותיות, וזה מתבטא בדיבור שמדברת בצורה ילדותית, בהתנהגות ילדותית, חשיבה ילדותית שמבינה דברים בשטחיות (וגם זה נובע מדעתן הקלה). למעשה דבר זה חיובי ונצרך לגידול וחינוך הילדים, שהאם תוכל להכנס לראשו של הילד, להבין אותו ולהתנהג עמו כפי טבעו הילדותי.

אמר אחד האיץ לרבנות וביקש יסדרו לו אישיות. "מדוע אתה רוצה להתארח?" אף הרב. הבעל הסביר: "אתי מאוד ילדותיות, ככל פצט שאני עושה אמבטיה, היא מוציאה לי מש את כל הצרכים!"

• נשים דברניות, וכן אמרו חז"ל: "עשרה קבין של שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים ואחד כל העולם כולו" (קידושין מט:), ואומרים בהלצה שאף אותו האחד שנטלו כל העולם כולו זה כולל את הנשים. הקב"ה נתן לאשה את הכיף וההנאה לדבר ולפִּטְט, ויש לה סבלנות לשבת ולדבר עם חברתה בלי סוף...

וכל זאת - בניגוד לטבעו של הגבר, שהוא בדרך כלל טיפוס "מופָּנָם", שאוהב לדבר רק "קצָר וְלַעֲנָן!"

יוסף סיפר לחבריו שהרע חמשה זבובים, שנייט מהם היו זכרים'. ושלש היו נקבות! זאת מניין לך? תמהו חבריו, אמר להם: משלם את נני הזבובים הראשונים מציאתי ליד בקבוק בירה, ואת השלש מציאתי יושבות ליד הטלפון.

בעצם תכונה זו של ריבוי הדיבורים אצל האשה, יש בכך תועלת גדולה וצורך בחינוך וגידול הילדים, שהאם לא תקוץ להדריך, להסביר ולחנך את ילדיה.

• מצוי אצל הנשים שהן קולניות ומדברות בקול רם ובצעקות, וזה אף בדיבור הרגיל וכל שכן בשעת ויכוח ומתח. ואין לבעל להתרגש מכך, אלא ישתדל הוא לענות ברוך ובעדינות, שנאמר: "מענה רך משיב חמה". והרמת הקול מצויה אצלן מאוד כשמתפעלות מאיזה דבר.

• לאשה יש (בדרך כלל) חוש מיוחד לסדר ונקיון! אצלה, ה"נקיון" - תופס מקום ראשון בראש, ויש נשים שיש להן ממש הנאה מעצם נקיון הבית ולא רק מהמטרה שהבית יהיה נקי ומסודר. וזה בניגוד לטבע הגבר, שאמנם הוא אוהב להיות נקי ומסודר, אולם אין הוא "מתעמק" להכנס לכל ה'חורין' והסדקים' של הסדר ונקיון. העיקר שזה נקי או לכל הפחות נראה נקי, ולכן כאשר גבר עושה טובה לאשתו ו"מנקה" את הבית, הוא יכול להעביר את כל הלכלוך אל מאחורי הספה או מתחת השטיח, כי העיקר שיראה נקי. בקיצור: הגבר אוהב - שְׁיִרְאָה מסודר! האשה אוהבת - שיהיה מסודר!

ולכן אמר ר' יוסי: מעולם לא קראתי לאשתי בשם 'אשתי', אלא רק בתואר של 'בֵּיתִי' (שבת קיח:). ר' יוסי לימד אותנו שהאשה נקראת על שם הבית, כיון שהיא העיקר של הבית! כל הראש שלה - מונח בתוך הבית! הבית - זה ה"ארמון" שלה! ולכן היא דואגת לנהל את הבית בהשגחה קפדנית, ואכפת לה שיהיה סדר וניקיון, ושהבית תמיד יִרְאָה מבריק ומצוחצח!

• "אשה דְּמַעְתָּה מצויה". לנשים אין בעיה "ללחוץ" על כפתור ולבכות! כל פגיעה או העלבה ואף הקטנה ביותר, פותחת אצלה את שערי הדמעות שלעולם לא ננעלו. וזאת בניגוד לטבעו של הגבר, שהוא יותר קשוח, עם לב כבד, סגור ואדיש, ולוקח לו הרבה זמן עד שהוא מתרכז לבכות... וגם כשצריכים לבכות כמו ביום הכיפורים, הגברים עושים "שמיניות באוויר" ובאים לבית הכנסת עם בצל קצוץ, כדי להוריד כמה דמעות, אולם "הבור ריק אין בו מים", ואם הם בסוף בוכים זה רק בגלל העצבים - על זה שהם לא הצליחו 'לבכות'...

ועל כל פנים, כיון שאצל האשה, יש לה רגש עדין לבכות מכל דבר הכי קטן, לפיכך צריך הבעל לקחת זאת בחשבון, ולהתנהג עמה בעדינות יתירה, כדי שלא יביא אותה ח"ו לידי צער ובכי, והרחבנו בזה בחלק ההנהגות.

• האמונה והתמימות בהקב"ה! גבר בדרך כלל הוא "מִתְחַקֵּם", והוא מספיק חכם ונבון לעשות כל מיני תחבולות, כדי להפטר מכל מיני חיובים ומצוות... ואולם אצל האשה, כיון שהיא עוברת הריונות ולידות, א"כ היא רואה יותר במוחש - את השגחת האלוקים עליה, ולכן היא גם קרובה להקב"ה יותר מאשר הגבר (וגם אשה שמעולם לא היתה בהריון, מעצם בריאתה קרובה יותר לקב"ה).

ולכן, על הבעל להוקיר את אשתו בנקודה זו, ולבקש ממנה תמיד, שתתפלל עליו ועל בני הבית, מתוך ידיעה - שתפילתה מהלב, ולכן יותר קרובה להישמע בשמים!

• כח הסבל של הנשים חזק פי כמה וכמה מאשר אצל הגברים! נשים מסוגלות לסבול ייסורים פיזיים - הרבה יותר מגברים!

הפסיכולוגים אומרים, שאם הגבר היה צריך ללדת - הוא לא היה מסוגל לעמוד בסף הכאב... הוא בקושי מסוגל להתמודד עם ייסורים של "כאבי שיניים", ואם יש לו שפעת ח"ו הוא מרותק למיטה "גוסס" וכותב צוואה. אולם האשה קיבלה מהקב"ה כוחות נפש לעמוד גם בייסורי ההריון והלידה, וכן גם לגבי גידול הילדים, הקב"ה העניק לה כוחות מיוחדים, עם סבלנות יתירה, כדי שתוכל לעמוד בנטל של גידול הילדים. וככל שיש לה יותר ילדים כך מוסיפים לה מן השמים יותר כוחות נפש, ויותר כוחות של סבלנות ורוגע, כדי שתוכל להמשיך לטפל בילדים.

ודבר זה רואים באופן מוחשי, מחקרים צְבָאִיִּים גילו, שכאשר נתפסו נשים בחשד של "ריגול" לטובת מדינה עוינת, למרבית הפלא לא הצליחו שום אמצעים של כוח פיזי - לשבור את רוחה של המרגלת, כדי שתגלה סודות חשאיים של מדינתה.

הדבר היחיד שהועיל לשבור את רוחה - היה ע"י שלקחו את ילדיה, והיכו אותם לנגד עיניה... רק דרך הרגש הרחמני, הצליחו לשבור

אותה, ולא דרך איומי כוח הזרוע! שכן אשה מסוגלת להתמודד מול כל סבל גופני!

וזו מתנה שהעניק הקב"ה לבעל: שהאשה קיבלה כוחות מיוחדים לעמוד בסף הסבל, כדי שתוכל להתמודד עם ייסורי הלידה, וכן עם הטורח הגדול שיש בגידול הילדים ומטלות הבית. ובנקודה זו יש הבדל בין איש לאשה, כאשר האיש עייף הוא אינו "סוחב", לא מתפקד ופשוט הולך לישון... אך לא כך נוהגת האשה, כאשר היא עייפה, היא נגררת אחר עבודות הבית עד שלפתע ללא הודעה מוקדמת היא מוצאת את עצמה באפיסת כוחות וקורסת. לכן, על הבעל מוטלת האחריות והמשימה לדעת מתי להפסיק ולעצור את אשתו מעבודות הבית כדי שלא ימצא עצמו מקבל בית נקי ואשה חולה, ויצא שכרו בהפסדו.

מספרים על הסטייפלר הקדוש שכאשר היה רואה את אשתו עובדת קשה, היה לוקח את המגב מידה ומצווה אותה ללכת לישון. וכן אם היה רואה כלים מלוכלכים שנשארו בכיור, היה טורח ומדיח אותם, למרות שמדובר כאן בסטייפלר הקדוש שהיה גאון הגאונים וכל דקה מזמנו היתה חשובה לו לאין ערוך לנצלה ללימוד התורה הקדושה, בכל זאת הוא הבין שלעזור לאשתו אין זה ביטול תורה, אלא מדת חסד והנהגה טובה.

אשה אחת יצאה מהבית, וטרם יציאתה, היא ביקשה מבצלה לצלות משהו. הוא אמר: "בסדר, אין בעיה", והיא יצאה.

לאחר שהלכה, כתאם הוא קלט שלא היה מרוכז, ולא קלט מה היא ביקשה ממנו... בנסיון נואש לרצות את אשתו הוא הכניס כביסה למכונה, הוריד כביסה מהחבל, תלה כביסה קיפץ כביסה, האכיל את הדגים, השקה את הצ'יצ'ים, החליץ את הנורה שהבטיח להחליץ לפני חודש, תלה את התמונה שאשתו קיבלה במתנה לפני שלושים, הכין ארוחת צהריים, הדיח את הכלים, סידר ושתף את כל הבית... ואז היא מתקשרת ואומרת לו: "אל תמיד לי שכתת לאסוף אותי מהרכבת... רבנו של צולף, ביקשתי ממך לצלות רק דבר אחד ואת זה אתה לא מסוגל? אי אפשר לסמוך עליך!"

תפקידי האיש והאשה

בבריאת האדם נאמר בתורה: "זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם" (בראשית ה, ב), הקב"ה ברא אותם בתחילה מחוברים, גוף אחד עם נשמה אחת, ואח"כ הפריד ביניהם והוציא את האשה מתוך האיש ומאז הבעל והאשה הם נשמה אחת עם שני גופים. מכל מקום רק בהיותם יחד הם קרויים אדם. מתוך ענין זה מובן שיש כאן שני חצאים שבעצם משלימים זה את זה.

הבעל והאשה אינם סתם חצאים, אלא כל אחד מהם הוא "חצי שמשלים" את חברו.

אם ניקח עיגול ונחצה אותו לשניים, נקבל שני חצאים שווים בגודלם ובצורתם. חצאים אלו אינם "משלימים זה את זה". הם אמנם נראים אותו הדבר אך כל אחד מהם "איתן בדעתו", אינו עוזר ולא מוכן להתגמש עבור השני, וכמותם יש עוד הרבה שנראים בדיוק אותו הדבר.

לעומת זאת "חצי משלים" נראה כמו שתי חתיכות פאזל שכל אחת שונה מחברתה בצורתה ובתמונתה, אולם חתיכות אלו משלימות באופן מושלם האחת את חברתה, בכל אחת יש שקעים ובליטות המתאימות ועל ידי כך יוצרות חיבור טוב וחזק שאינו מתנתק בקלות. לכל אחת מהן יש רק חלק אחד בלבד שיכול להשלים אותה בצורה מושלמת.

כשנראה אותם כל אחד בפני עצמו, לא נבין מה הקשר ביניהם, הם כ"כ שונים! אבל בכל זאת כשהם מחוברים, הם משלימים האחד את השני בצורה הכי מושלמת שיכולה להיות, במצב כזה כל צד הוא אולי קצת מעוקם, אבל זה רק בגלל שהוא חושב גם על הצד השני, הוא מוכן להתגמש בשבילו, לבוא לקראתו ולהכניע את עצמו בשביל שההשלמה תהיה מושלמת. הצדדים מבינים זה את זה, מזדהים זה עם זה, משתלבים זה עם זה, אך גם מכבדים זה את זה. ולפעמים כשהם יודעים שמשוהו מסוים סתם יפריע לצד השני, ולא יועיל בכלום - הם משתמשים במדת "ההכנעה" ושוקים.

כך גם צריכים להיות הבעל והאשה, על כל אחד מהם להיות "החצי המשלים" של בן זוגו, וזה אומר שלכל אחד יש תפקיד שונה, וכאשר כל צד מקיים את תפקידו, אז יש השלמה. צריך שלכל צד יהיה תפקיד שונה, ואין ענין איזה תפקיד יותר חשוב, או יותר גדול, אין פה בכלל מה להשוות! אלו פשוט תפקידים שונים!

זה כמו בתזמורת שצריכים את כל כלי הנגינה כדי ליצור הרמוניה מושלמת, וכל הנגנים חשובים באותה מידה, למרות שכל אחד מנגן בכלי אחר ותווי נגינה שונים, אך דווקא זה מה שיוצר את המוסיקה וההרמוניה הנפלאה.

*כבר לקוק לאשה שתטפס בו
כדי שיהיה מספיק חזק כדי שהיא תוכל להישאן עליו!*

תפקיד האישה¹

פרק זה נועד לגברים בלבד

(נשים יקרות, אם אתן מעוניינות בשלום בית אל תקראו זאת)

תפקיד האישה היהודי, באופן כללי, הוא להגיע למטרה לשמה הוא נוצר - לתקן את המידות, לעסוק בתורה ובמעשים טובים, להיטיב עם הבריות ולגמול חסדים עם הסובבים, ובכך להגיע מתוקן לעוה"ב, שם יזכה להתענג על ה' שזהו התענוג הגדול ביותר שיכול להימצא.

אולם כתב השבט מוסר (פרק כ"ד): "כשם שאי אפשר שיקנה אדם עוה"ב כי אם ע"י העולם הזה... כך אי אפשר לאדם להשיג שלימות לנפשו כדי לזכות לעולם הבא כי אם ע"י אשה טובה". בעל ואשה הם נשמה אחת בשני גופים נפרדים, כאשר הם מתחתנים הם מתקנים את הנשמה החצויה. כאשר אדם נפטר מן העולם בעודו רווק, למעשה הוא לא השלים את תיקונו ועליו לחזור בגלגול כדי לתקן ולהשלים את נשמתו. לכן צריך הבעל להעריך את אשתו שהרי רק בזכותה הוא יכול לבוא לידי תיקונו.

¹ בפרק זה נעזרתי בספר "בגן השלום" של הגר"ש ארוש שליט"א, ובספר "וידעת כי שלום אהלך" של הגר"ח פרידלנדר זצ"ל.

המודד האמיתי של האדם היאך הוא אוהב בכל המדות, הוא אך ורק בתוך ביתו כיצד הוא מתנהג עם אשתו, שם למעשה עיקר הנסיון והעבודה האמיתית על כל המצוות שבין אדם לחברו. אמר רבי עקיבא: "ואהבת לרעך כמוך" - זה כלל גדול בתורה (ירושלמי נדרים מא:), פסוק זה כולל: אהבת ישראל, לדון לכף זכות, להרגיש את השני, להבין, להקשיב, לשמוח, לא להעיר, לא לבזות, לדעת לשתוק, להעביר על המדות, למחול, ולמעשה כולל את כל המצוות שבין אדם לחברו. "ואהבת לרעך" זה בראש ובראשונה רעייתך, שעליך לאהוב אותה לא פחות ממה שאתה אוהב את עצמך, ולכן כתב הרמב"ם שצריך האדם לאהוב את אשתו כגופו.

אחד מעמודי העולם הוא החסד שנאמר: "כִּי אֶמְרָתִי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה" (תהלים פט, ג), אם אין בעולם גמילות חסדים - אין לו זכות קיום. ובכל זאת, אדם שהוא בעל חסד גדול, עוזר לאלמנות ויתומים ולכולם, אבל הוא אינו עושה חסד עם אשתו - כל החסד שלו לא שווה כלום!

החסד שיכול לקיים את העולם ולבנותו, הוא רק חסד שעושה הבעל אחרי שעשה חסד עם אשתו. אם הוא עשה עמה חסד ודאג לה שלא חסר לה דבר, והיא שמחה ומרוצה, ואח"כ הוא פנה לעשות חסד גם עם אחרים, כמובן שאדם כזה אין קץ לשכרו בחסד שעושה בחוץ.

א"כ החסד שיכול לקיים את העולם תלוי בשלום בית, נמצא שמי שעובד על כך שיהיה שלום בביתו הוא למעשה מקיים את העולם.

• על פי הקבלה ישנו כלל בעצם הבריאה - הזכר הוא המשפיע והנקבה היא המקבלת. הבעל משול לשמש שמשפיעה אור ושפע על כל העולם, ואילו האשה משולה ללבנה שאין לה אור מעצמה, אלא שהיא מאירה מכח השמש, כך גם האשה שאין לה כלום מעצמה רק מה שמקבלת מבעלה. ממילא כל דבר שחסר בה, מקורו מחסרון אצל הבעל, שאינו מאיר בה את האור כראוי, כי כמו שהלבנה אינה אשמה כאשר היא חשוכה, כך האשה שיש בה פגם או חסרון אין היא אשמה, אלא הבעל שעדיין לא תיקן את עצמו ולכן אינו מאיר בה.

ומאחר והבעל הוא המשפיע, לכן צריך תמיד לכבד את אשתו, להעניק לה חום ואהבה, שמחה ובטחון, תשומת לב, כבוד, אור

ואמונה... אך בעל שבא לביתו על מנת לקבל כבוד, הבנה, תשומת לב וכו', הרי שהוא נפל לבחינת "נקבה" שרוצה לקבל. כדי שהאשה אכן תתן ותעניק לבעלה כל מה שהוא צריך, עליו לתת ולהאיר את אשתו, רק אז גם היא תוכל לתת לבעלה ולהאיר מאורו.

• רבנו בחיי כתב (בראשית ג, טז) על טבע האשה שבורא עולם הטביע בתכונות נפשה, שהיא תרצה בעל שתוכל להישען עליו, לסמוך עליו ושישמש לה כ"אבן שואבת" שאליו היא תוכל לשפוך את כל רחשי ליבה, ועליו היא תבנה את כל עולמה!

בכל מצב עיניה נשואות לבעל, וממנו היא מצפה לכל תשומת הלב! שיאמר לה איזה מילה טובה, שיחשוב עליה, שיהיה אכפת לו ממנה! ואם ח"ו האשה לא מקבלת זאת מהבעל - אז לא שווה לה כלום! הכל יורד אצלה לטמיון!

• הבעל צריך לדעת שאשתו היא הדבר החשוב ביותר אצלו, ועליו גם לתת לה את ההרגשה הזאת שהיא החשובה לו ביותר. הבעל צריך לבטא בכל מיני אופנים שאשתו היא אצלו במקום הראשון בסדר העדיפויות, עליו לבטא זאת בפיו ולומר לאשתו: "את חשובה לי יותר מהכל, ועומדת לפני כל דבר אחר! את הכי יפה, הכי חכמה..." ועליו לא רק לומר, אלא להיות גם נאה דורש ונאה מקיים, שאם היא מבקשת ממנו איזה דבר, וזה בא על חשבון הזמן והתוכניות שלו, או שיש איזה נושא שרצונה נוגד את רצונו - עליו לבטל את רצונו ותכניותיו ולעשות את רצונה, ובכך יוכיח לה שהיא באמת חשובה לו יותר מהכל.

כאשר האשה תראה את כל הוויתורים האלה, והיא תרגיש שהיא באמת אצלו במקום הראשון, אין לשער את גודל הבטחון, השמחה והחיות שיהיו לה מזה. היא תהיה האשה המאושרת ביותר בעולם, ומי שיהנה מזה יותר מכולם יהיה הבעל בעצמו, והרווח שירוויח מכאן יעלה עשרת מונים על מה שכביכול הפסיד בכך שוויתר לה.

הרב נחום דיאמנט שליט"א שאל פעם את הנשים, באחת מהרצאותיו על שלום בית, במה הן רוצות שהבעל ישמח אותן? האם בקניית שמלה חדשה בכל יום, או אולי אם יביא מתנות יוקרתיות וכדומה? רובן המכריע של הנשים אמרו לרב: שהבעל יישב אתנו

ויתן לנו תשומת לב על ידי שידבר עמנו. כלומר היחס מבעלה חשוב לה יותר מהכל!

• על הבעל יש חיוב מיוחד לכבד את אשתו, חיוב זה מופיע בשטר הכתובה וזו התחייבות גמורה שאינה תלויה בחיובי האשה כלפיו, וכמו שמצינו בגמרא (יבמות סג): עם רבי היא שהיתה לו אשה רעה שהיתה מצערת אותו ובכל זאת היה מכבד אותה מאוד.

אשה שבעלה מכבד אותה באמת, לא תוכל ללכת נגדו לאורך זמן. היא תרגיש שלא בנוח להתנגד לו, להצר את צעדיו ולמנוע אותו מדבר שחשוב לו, בזמן שהוא כל כך מתחשב בה ומכבד אותה.

• ישנו יסוד חשוב בספרי החסידות, שהאשה היא "המראה" של הבעל, כלומר מה שלא טוב אצלו ועליו לתקן בעצמו, יראה זאת על אשתו. לכן, לפני שהבעל בא להעיר לאשתו על דבר שעשתה שלא כשורה, קודם כל עליו לפשפש בעצמו, מה הוא צריך לתקן, שהרי מה שהוא רואה אצלה, זו הבבואה שלו שמשתקפת בה כבמראה.

וכי האדם שרואה במראה שחולצתו מקומטת, מה עליו ליישר את החולצה שעליו או את זאת שרואה במראה? וכמו שאם הוא ינסה ליישר את החולצה שבמראה, זה לא יעזור לו, והיא לא תתיישר, בדיוק כך גם הערה שלו לאשתו לא תשנה אצלה מאומה, ולא רק שלא יתקן, אלא אף יקלקל, כי הערה שלו תעורר אצלה צער וכעס, והיא עלולה לבכות ולהישבר.

☺ לבעל יש תפקיד חשוב מאוד בבית והוא לתפוס גיוקים, מקקים תיקנים וכל מיני דברים שאשתו פוחדת ונגעלת מהם. כמו כן לבעל תפקיד נוסף בבית והוא לא לדרוך על הרטוב לאחר שהאשה שטפה את הבית. ויש לשאול - מה הבעל צריך לעשות כאשר הוא נמצא במרדף אחרי גיוק, והגיוק בורח למקום בו האשה בדיוק שטפה את הבית והרצפה רטובה, מה עדיף, האם להמשיך לרדוף אחרי הגיוק אע"פ שדורך על הרטוב, או שב ואל תעשה עדיף, ושאלה זו נחבטו בה הפוסקים, יש אומרים יהרג ובל יעבור (ברצפה הרטובה), ויש אומרים יעבור הבעל (על הרצפה) בכדי שיהרג (הגיוק), ויש אומרים לא יעבור ולא יהרג, ורוב הפוסקים לא ידעו מה להשיב וצ"ע, ועל כן יש לשאול את האשה בבית, וכל אשר תאמר אליך שמע בקולה!

תפקיד האשה²

פרק זה נועד לנשים בלבד

לאחר בריאת האדם נאמר: "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לֹא טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנַגְדּוֹ" (בראשית ב, יח).

הרש"ר הירש זצ"ל כתב: כל עוד האדם לבדו אין זה טוב, ואחרי החלוקה שוב אין זה אפשרי שהאיש ימלא את ייעודו לבדו, אלא שומה על האשה להיות עזר כנגדו, מי ששרוי בלא אשה הוא אדם לחצאין, ורק בהיותו עם אשתו הוא אדם שלם, ועל כן יעזוב איש את אביו ואמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד'...

האשה היא חלק מן האיש, "עזר כנגדו", האיש הוא חסר ישע ונטול עצמאות, אם אין אשתו עמו. רק שניהם כאחד קרויים "אדם"... **תפקיד האשה להיות "עזר" לאיש**, ומשום כך עליה להיות "כנגדו", שומה עליה להשלים אותו, עכ"ל.

אדם הראשון היה בעל דרגה ומדרגה גבוהה ועצומה וכל העולם לא נברא אלא עבורו, ואעפ"כ היה זקוק לעזר אשר יעמוד כנגדו ויסייע לו למצות את כוחותיו ולהגיע אל פסגת שלימותו. לשם כך נבראה חוה אשתו, ולשם כך גם נבראו כל הנשים אחריה - כדי שתעמודנה לימין בעליהן ותסייענה להם להגיע לשלימות הנדרשת מהם.

האיש מתחתן משום שאינו יכול להגיע לידי שלימותו ללא אשה לצדו. וכתב השבט מוסר (פרק כ"ד): "כשם שאי אפשר שיקנה אדם עוה"ב כי אם ע"י העולם הזה... כך אי אפשר לאדם להשיג שלימות לנפשו כדי לזכות לעולם הבא כי אם ע"י אשה טובה".

גם האשה מתחתנת כדי שע"י כך תגיע לשלימות נפשה, אך הדרך שלה להשיג זאת היא רק ע"י העמידה לימין בעלה. עיקר עבודת האשה את הקב"ה היא בראש ובראשונה דרך העזרה שהיא מגישה לבעלה. ובכדי שתוכל האשה להתמסר לבעלה כראוי פטרה אותה התורה מכל מצוות עשה שהזמן גרמן (מצוות התלויות בזמן).

² בפרק זה נעזרתי בספר "משלום בית לשלמות הבית" של הרבנית ר.ו.

כל יהודי נמצא תמיד בנסיונות ובמלחמות נגד היצר הרע שכל הזמן מנסה לצוד אותו ברשתו ולהרחיקו מן הטוב האמיתי ומשלמות נפשו. כדי להצליח במערכה העומדת בפניו, צריך האדם להכיר במעלותיו ובחשיבותו ולהאמין בעצמו ובכוחותיו. עליו להיות שרוי במצב רוח מרומם ולשמור כל העת על מוראל גבוה. היחידה שיכולה באמת לעזור לו בכך היא אשתו! רק היא מסוגלת לתת לו את הכלים להצליח, בכף ידה מונחת נשמתו, והוא זקוק מאוד לקשר עמה.

על האשה מוטל לדאוג לבעלה ולספק לו את כל צרכיו הגשמיים (אוכל, סידור הבית ונקיונו, בגדים נקיים), אולם כל אלו משדרים לבעלה מסרים של הוקרה וחשיבות ומבטאים את רצונה להתמסר אליו. כאשר האשה מספקת לבעלה את צרכיו הטכניים, עם כל החום והרוך הנשיים שהעמיד הקב"ה לרשותה, מגשימה את מטרתה להיות לו לעזר. על ידי מסירותה, הערכתה והכבוד שהאשה רוחשת לבעלה, היא יוצרת בבית "קן חמים", הנוסך בו כח ועוצמה לעמוד בנסיונות החיים.

• בשולחן ערוך (אבן העזר סי' פ') הובאו המלאכות שצריכה האשה לעשות לבעלה: "כל אשה רוחצת לבעלה פניו, ידיו ורגליו, ומוזגת לו את הכוס, ומצעת לו את המטה, ועומדת ומשמשת בפני בעלה, כגון שתתן לו מים או כלי או שתטול מלפניו וכיוצא בדברים אלו, מלאכות אלו עושה אותן היא בעצמה, ואפילו היה לה כמה שפחות אין עושין מלאכות אלו לבעל אלא אשתו".

כמובן שהכל בהתאם למנהג הזמן והמקום והפרטים יכולים להשתנות (ולכן בימינו לא נוהגים שהאשה תרחץ פניו ורגליו), אולם העיקרון אינו אמור להשתנות לעולם, משום שהאשה נבראה לשמש את בעלה ולהיות לו לעזר, וגם אם יש לו משרתים עליה לעשות משהו קטן עבורו כי בכך היא מגשימה את יעודה.

במדרש תנחומא (אחרי מות י') נאמר: "משל לעשיר גדול וחזק ואין לו אשה אין ביתו בית", אמנם לעשיר זה יש משרתים שעושים עבורו את כל מלאכות הבית ומספקים לו את כל צרכיו, אולם בלי הכח והחמימות שרק אשה יכולה לתת לבעלה, אין ביתו בית, ואין לו את היכולת והכח שיש ביד אדם נשוי.

• לאחר חטא עץ הדעת נאמר לאשה: "וְאָל אִישׁךָ תִּשְׁוֹקֶתְךָ וְהוּא יִמְשָׁל בְּךָ" (בראשית ג, טז). רבי אברהם אבן עזרא כתב לפרש: "תשוקתך - משמעתך, והטעם שתשמעי כל אשר יצווה עליך כי את ברשותו לעשות חפצו". וכתב רבנו בחיי: "העונש הזה שיהיה הבעל נגיד ומצוה עליה תחת אשר ציוותה עליו לאכול מן הפרי, ועונש זה מדה כנגד מדה".

על האשה לכבד את בעלה כפי שנתין רוחש כבוד למלכו. עליה לכבד אותו לא בגלל אישיותו, אלא משום שהיא נבראה בעבורו.

ככל שהאשה תכבד יותר את בעלה, כך הוא יעריך אותה ויכבד אותה יותר, והיא תרוויח יותר.

האשה מצווה במורא מבעלה. זהו רגש פנימי של כבוד כלפי מי שמעמדו גבוה יותר, וכמו שהילדים מצווים בכבוד ומורא הוריהם, בלי שום קשר לרמה שלהם (רב גדול חייב בכבוד אביו שהוא עם הארץ). גם אם האשה טובה מבעלה בכמה וכמה תחומים, התורה נתנה לו מעמד גבוה יותר ועל כן היא מחוייבת בכבודו.

• על האשה גם להיות כפופה לבעלה ולעשות את רצונו, וזהו בכלל כבודו. אמרו חז"ל: "**אשה כשרה עושה רצון בעלה**" (תנ"א רבה ט'). וצריכים אנו להבין מה הביאור במילים "אשה כשרה", הרי המושג "כשרות" שייך בנושא המזון, ולכאורה היה יותר מתאים לומר "אשה טובה", מדוע נקטו חז"ל בלשון "אשה כשרה"?

הג"ר אליעזר בן דוד שליט"א אמר על כך שמצאנו בלשון חז"ל שאדם או בעל חיים שאבר חיוני בגופו פגום נקרא "טריפה", א"כ מי שאינו שלם באופן מהותי על פי טבעו, אין לכנותו כשר.

האשה בטבעה אינה זקוקה להיות הקובעת, ולכן קל לה - כל עוד היא נוהגת לפי טבעה, לעשות רצון בעלה ואז היא "אשה כשרה". וממילא, אשה הנלחמת עם בעלה במגמה להיות הגבר בבית, הרי טבעה כאשה חסר ופגום, והיא אינה כשרה.

הגמרא (נדרים דף טו:) מספרת על אחד מיהודי בבל שעלה לארץ ישראל ונשא שם אשה. באחד הימים אמר לה: "בשלי לי שני עדשים" (כוונתו הייתה לכמות מועטת). הלכה האשה הכשרה לעשות רצון בעלה ובישלה לו שני עדשים ממש. ראה הבעל את תמימותה של אשתו וכעס עליה. למחרת אמר לה: "בשלי לי הרבה עדשים". והיא בישלה לו חמש קילו. אמר לה: "הביאי לי שני בוציני" (כוונתו הייתה לאבטיחים), הלכה והביאה לו שתי נרות גדולים (שגם להם קוראים בוציני בארמית). כעס עליה בעלה ואמר לה: "לכי ושברי אותם בראש הבבא" (כוונתו הייתה על ראש הפתח). חשבה האשה בתמימותה שכוונת בעלה לשוברם על ראשו של בבא בן בוטא שהיה גדול הדור ויושב בבית הדין, הלכה ללא אומר ודברים ושברה את הנרות על ראש הרב. אמר לה הרב: "בתי למה עשית כך?", אמרה לו: "כך ציווני בעלי". אמר לה הרב: "את עשית רצון בעלך, הקב"ה יוציא ממך שני בנים כבבא בן בוטא". ואכן כך היה והיא זכתה לבנים תלמידי חכמים.

• הבעל חש צורך להשפיע על אשתו ולהטביע את חותמו עליה. הוא רוצה שהיא תלך בהתאם לקו שלו, ולפעמים אף בתחומים שהם כלל לא עקרוניים. עליה להבין שלא מדובר כאן בפינוק או בגאווה, אלא בצורך של ממש שהוטבע בו כאשר הקב"ה אמר לחוה: "והוא ימשול בדך", וממילא זהו חלק מפריחתו הנפשית והרוחנית. לכן לפי ההלכה אם הבעל והאשה באו מעדות שונות עם מנהגים שונים בתכלית, על האשה ללכת אחר בעלה.

על האשה לא רק לקבל את בעלה כמו שהוא, אלא גם לשתף פעולה עמו, ולהתאים את עצמה לדרכו מרצונה הטוב ומבלי שיצטרך להפציר בה. עליה להיות קשובה לכל דעה שהוא מביע ולברר מה רצונו האמיתי.

• רבי חיים דוד זצ"ל נשאל בדבר היחס לאשה בהלכה וכתב (בשו"ת מים חיים א, טט) בזו הלשון: "אם יש שעבוד לאשה, הרי שהוא נמצא בהלכה, אבל ודאי שאינו מורה על שום נחיתות של האשה לבעלה,

כי ביטוי זה נמצא בהלכה גם לגבי האיש, שגם הוא משועבד לאשתו לאותם חיובים שמקבל עליו בשעת נישואין (עשרה חיובים, וראה בטור אבן - העזר סימן ס"ט). ולכן נמצא ביטוי זה גם כלפי האשה המשועבדת לבעלה לגבי אותם חיובים המוטלים עליה, כי הנישואין מעצם טבעם מחייבים את שני הצדדים, ואין בכך שום נחיתות ואפליה כלפי האשה.

מיצוי כלל השעבוד המוטל על האיש בחיי הנישואין, הוא האחריות לכלכלת הבית וניהול כל עסקי המשפחה, והשעבוד המוטל על האשה בחיי הנישואין הוא להיות אחראית לניהול בית חם ונעים לשם גידול משפחה בריאה.

ידוע לי שדברים אלה מקוממים נשים רבות, הטוענות שהמשפט המודרני אינו מחלק תפקידים לבני הזוג. אמת היא שגם ההלכה אינה עושה זאת. הלכות אלה אינן הלכה למשה מסיני, וכל זוג שרצונו בכך יכול להתנות לפני הנישואין, או גם לשנות אחרי הנישואין, ולהחליט על חלוקת תפקידים במשפחה כרצונם, ואין שום דין או הלכה המונעים זאת מהם (דרך משל, שהאשה תשא באחריות לכלכלת הבית, תצא לעבודת השדה והכרם, או לתעשייה ומסחר וכדומה, והאיש ישב בבית וישא בעול ניהול משק הבית וגידול משפחה).

אבל החלוקה מראש בהלכה, נועדה להסדיר חיי משפחה תקינים ומסודרים, לרוב רובם של בני אדם החיים כדרך שהטבע התווה מראש, כי אכן ברור שחיי משפחה תקינים המוסדרים עפ"י ההלכה יונקים מטבע הבריאה, לתפקיד שבשבילו נוצר האיש, ולתפקיד שבשבילו נוצרה האשה. שינויים בתיפקוד זה הוכיחו כמה נזק נגרם לחיי המשפחה".

• שלמה המלך, החכם מכל האדם אומר: "חַכְמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה וְאִנְּלֶת בְּיָדֶיךָ תְּהַרְסֶנּוּ" (משלי יד, א). אם האשה תהיה חכמה, אז מובטח לה ש"בנתה ביתה". כלומר, שהיא תבנה את ביתה שיהיה לבניין נצחי עדי עד שיחזיק מעמד לדורי דורות! ואולם, "אִנְּלֶת - בִּידֵיהָ תְּהַרְסֶנּוּ"! אשה שהיא איוולת, טיפשה וקלת דעת, שאינה יודעת היאך להנהיג את ביתה בחכמה, אז היא במו ידיה תהרוס את ביתה!

נמצא, שהצלחת הבית תלויה בעיקר באשה. ולא לחינם נקראת האשה "עקרת הבית", כיון שבאמת היא הבסיס המרכזי שעליו נשען כל הבית, ובידיה לקבוע את גורל עתיד ביתה, הן לטוב והן לרע, ח"ו.

בטבע בריאתם, הבעל לא מוכן לקבל מאשתו! לכן הקב"ה נתן לאשה חכמה מיוחדת "חכמת נשים", ואם אשה רוצה לבקש משהו מבעלה עליה לבוא אליו בעקיפין ובחכמה, ורק כך הוא משתכנע. בעל בטבעו, מוכן שתהיה לו רק "מנהלת" אחת: אמא שלו! כשהוא מתחתן, הוא רוצה לתת לאשתו את ניהול ענייני הבית, ואולם - "רק הכסא אגדל ממך" - עד הכסא! כלומר, הוא לא אוהב שאומרים לו צוים, פקודות, ומעבירים עליו פְּקוּרָת!

ולכן, אשה שבאמת רוצה לנווט את בעלה, ולהעביר לו איזו עבודה או תפקיד, צריך שיהיו לה קצת חכמה ו'טקט' באיזו צורה לבקש זאת! עליה לדבר בקול נמוך, בקול רגוע, שְׁלוֹ, ולא מתוך כעס ועצבים, ועם קצת 'חנופה' ומילה טובה. כאשר האשה תפנה אל בעלה בלשון יפה ועדינה - הבעל יחזיר לה בכפל כפליים, וימלא את בקשתה ברצון ובחפץ לב!

זהו סוד ההצלחה של האשה בבית, אם יש לה בעל טוב, שהיא יכולה להישען עליו - אז באמת חייה מלאים אושר, נחת ושלווה! ומי הופך את הבעל להיות טוב? מי נותן לו את הכח 'וְהָאֲנָרְגָה' - להחזיק את הבית על הכתפיים? רק אשתו אם תתנהג עמו בחכמה! אם יהיה לה "חכמת נשים" לפעול בתבונה, ותסתכל תמיד על הבעל ב"זכוכית מגדלת" של הבנה ולא של ביקורת, דבר זה יחזק את יסודות ביתה, ויוסיפו לבעלה עידוד וכח רב.

כל אשה יכולה לכבוש את לב בעלה, שיסכים מרצונו לשתף עמה פעולה מתוך רצון ושמחה ולא מתוך 'כפייה' וחוסר ברירה כל זאת, רק אם היא תנהג בחכמה ותרים אצלו את המורל, ותתן לו את הבטחון העצמי! לא לזלזל בו ולהפוך אותו לסמרטוט, אלא לתת לו הרגשה שבאמת כל ניהול הבית עומד עליו, ושהוא רב החובל שמנווט ומכוון את ספינת הבית. ואפילו אם בעלה הוא אדם "לא יוצלח" שלא מסתדר כ"כ בחברה - מ"מ בעיני אשתו הוא צריך להיחשב כ"שר חשוב", ולא כמו איזה "אורח" שעשו לו טובה ונתנו

לו לגור בבית הזה... תמיד האשה צריכה להחדיר בבית ש"מילה של אבא - זו מילה!" האבא הוא המילה האחרונה והוא זה שקובע את ניהול עניני הבית!

אשה פיקחית, שידועת בחכמתה לעשות מבעלה "מלך" - אז היא מיד תרגיש שהיא ה"מלכה" בבית! בעלה ישרת אותה וימלא את כל משאלותיה, הוא יציף אותה במחמאות ובפרגונים - כתמורה לכל החום וההערצה שהיא השקיעה בו! לפי שיש כלל ברזל בידינו: "כמים הפנים לפנים - כן לב האדם לאדם!"

☺ פולניא מציצה לבית החולמי, אחרי שבעלה עבר ניתוח מאד מסובך ומסוכן, ואומרת לרופא: "דוקטור, תמיד את האמת, אחרי שבעלי יצא מהניתוח, האם יוכל ללכת את הכלים?"

☺ אשה מרוקאית רבה עם בעלה, במהלך הוויכוח האלימני היא רודפת אחריו עם מצרוב. הבעל נבהל ורץ להתחבא מתחת המיטה. אשתו צועקת עליו: "ברדואו, צא משם תיכף ומיד!" הבעל צועק לה בחזרה: "אני מפה לא יוצא!!!"

המרוקאית אומרת: "אני אמרתי שתצא משם מיד!!!"
הבעל לוקח נשימה ארוכה וצועק מתחת המיטה:
"אני הסבר בבית, ואם אמרתי לא, אז לא!!!"

נשים יקרות, אם הבעל אומר שהוא יתקן משהו,

הוא יתקן!

אין צורך להזכיר לו כל שישה חודשים!!!

הדרכה מעשית

מתוך החוברת סוד האושר בנישואין - הרב זמיר כהן שליט"א

צווי חכמים שִׁיְהִי אָדָם מְכַבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר מִגּוּפוֹ
וְאוֹהֵבָהּ כְּגּוּפוֹ. וְאִם יֵשׁ לוֹ מִמּוֹן מִרְבָּה בְּטוֹבָתָהּ כְּפִי
מִמוֹנוֹ. וְלֹא יִטִּיל עָלֶיהָ אִימָה יִתְרָה. וְיִהְיֶה דְבוּרוֹ עִמָּה
בְּנִחַת. וְלֹא יִהְיֶה עֶצֶב וְלֹא רִגְזָן". (רמב"ם אישות טו, יט)

וְכֵן צוּוּ עַל הָאִשָּׁה שֶׁתְּהִיָּה מְכַבֶּדֶת אֶת בַּעְלָהּ בְּיוֹתֵר
מִדָּאִי וְיִהְיֶה עָלֶיהָ מוֹרָא מִמֶּנּוּ וְתַעֲשֶׂה כָּל מַעֲשֵׂיָהּ עַל
פִּיו. וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיהָ כְּמוֹ שֶׁר אוֹ מֶלֶךְ. מִהִלָּכֶת בְּתַאֲוֹת
לְבוֹ וּמְרַחֶקֶת כָּל מָה שִׁישָׁנָא. וְזֶה דֶּרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים וְהַטְּהוּרִים בְּזוּגָן. וּבְדַרְכִּים אֵלּוּ
יִהְיֶה יְשׁוּבָן נְאֻה וּמִשְׁבַּח. (רמב"ם אישות טו, כ)

הרמב"ם, בחיבורו הגדול "משנה תורה", מפתיע את הקורא השטחי בכך שאינו מעניק הדרכה שווה לשני בני הזוג, אלא דורש מהבעל דרישות שונות מהאשה, ומהאשה דרישות שונות מהבעל. אדם אשר אינו מבין את עומק ההבדלים שבנפש כל אחד מבני הזוג, כשילמד את דרישות הרמב"ם מהגבר יתקומם כנגד הפליית הגבר "לרעה", וכשילמד את דרישותיו מהאשה, יתקומם לצד ההפוך - כנגד הפליית האשה "לרעה"...

אולם לאור המבואר בפרקים הקודמים, דברי הרמב"ם שמקורם בדברי חז"ל, מובנים היטב וזוהרים. התורה תורת אמת היא ומלמדת את אשר כל צד צריך להעניק לזולתו לפי צרכיו הנפשיים.

הבעל נדרש להיות "מכבד את אשתו יותר מגופו, ואוהבה כגופו". לעניין אהבה, די שיאהב אותה במידה זהה לזו שהוא אוהב את גופו, ולכן הוא קשוב אליו כל כך. כלומר, כשם שהוא אוהב את עצמו, ומתוך אהבה זו דורש הוא את טובת גופו ודואג לכל צרכיו מיד כאשר מתעורר אצלו צורך כל שהוא, מבלי להמתין לקריסת המערכות שבגופו, כך יהיה קשוב לצרכיה החומריים והנפשיים של

רעייתו. וכאשר מגלה שלפי טבעה או אופייה, או משום תפקידה ועיסוקה, זקוקה היא לעזרתו - בין בעשייה ובין בתמיכה נפשית - בעניין כל שהוא, אינו מזניח וממתין שתגיע למצוקה רגשית או לזעקה מסוג אחר ורק אז ממלא את צרכיה. אלא רואה הוא ברעייתו את חציו השני, קשוב לצרכיה כאל צרכי גופו, ומעניק לה מתוך שאיפה לראותה מתענגת, שמחה ומאושרת. זוהי אהבה!

אולם בכל מה שקשור לכבוד, כגון נושאים רגשיים הנוגעים לכבודה של רעייתו, בגדים מכובדים ואביזרים נלווים, דיבור מכבד שאינו פוגע או מזלזל, שבחים ומחמאות, בכל אלו ודומיהם עליו לדאוג לה יותר מאשר לעצמו. המתבונן במה שנכתב בפרקים הקודמים יבין היטב שאין כאן הפלייה לרעה של הגבר. הדרישה ממנו להקדים אותה לעצמו כאשר באפשרותם לרכוש בגד אחד בלבד לחג או לאירוע משפחתי, אינה נובעת מזלזול בו. אלא מכיון שהיא קיבלה כלים נפשיים המתאימים לתפקידה בקן המשפחתי, ואחד הכלים האלה הוא הרגישות לאסתטיקה ועדינות כללית, הרי הצורך בבגדים נאים ומכובדים שיכבדוה, נעשה ממילא צורך נפשי אמיתי שלה הרבה יותר מהצורך שלו בכך. שהרי תחושת חוסר הנוחות שלו להופיע בחג או באירוע המשפחתי בלבושו הישן, תחלוף דקות ספורות לאחר הלבשה. ואילו היא כאשר, עלולה מאד לחוש במצוקה במשך כל אותו החג או הערב. משום כך נקודת האמת מחייבת שהיא קודמת לו.

מאותה סיבה בעל הפוגע במילים ברגשות רעייתו מתוך כוונה להתבדח, אינו יכול לתרץ עצמו בטענה: עם כל חברי בעבודה אני מתלוצץ והם אוהבים את חוש ההומור שלי, ורק היא נעלבת. רעייתך אינה דומה לחברייך. טבעה שונה ואם היא מתלוננת אפילו פעם אחת או אף ברמז שדברייך (בפרט ליד אחרים!) אינם נוחים לה, עליך להתחשב בכך גם אם הדבר אינו קל עבורך. שהרי הנך פוגע בנקודה רגישה במיוחד באשה - בכבודה.

ואדרבה, על הבעל להרבות בכבוד רעייתו. הן בפעילות יזומה של דברי שבח אמיתיים בפניה על מעלותיה ומעשייה, הן בזהירות והימנעות מכל דבר הפוגע בכבודה, והן ברכישת לבוש ותכשיטים לפי כבודה ומעמדה. וכפי שכותב עוד הרמב"ם שם בהדרכתו לגבר: ואם יש לו ממון, מרבה בטובתה כפי ממונו. ובגמרא (ב"מ נט.) הורונו

רבותינו: "אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו" (ייקרו וכבדו את נשותיכם, כדי שתתעשרו).

ועוד נאמר שם: "לעולם יהא האדם זהיר בכבוד אשתו. שאין הברכה מצויה בתוך ביתו של האדם אלא בשביל אשתו. שנאמר: וְלֹא־בָרֶם הַיָּטִיב בְּעֵבֶרָה" (בראשית יב, טז).

כלומר, אשה השמחה ומאושרת משום שבעלה מייקר ומכבד אותה, היא שער הכניסה לברכה ולשפע הכלכלי של הבית, ולהיפך, להיפך ח"ו. ובכלל, אשה שבעלה מכבדה לפי צורך טבעה, דומה היא לפרח מטופח שמשקיעים בו כראוי, והוא פורח רענן ומלא חיים, כאשר המרוויח הגדול הוא כמובן - "בעל" הפרח.

לעומת זאת נדרשת האשה שתעשה כל מעשיה על פיו, ויהיה בעיניה כמו שר או מלך: "מהלכת בתאוות לבו, ומרחקת כל מה שישנא". שהרי הוא קיבל כלים נפשיים המתאימים למי שמופקד על מלחמת הקיום וההגנה של הבית. כלים חיוביים אלה החשובים ונדרשים כל-כך לקן המשפחתי, יוצרים אצלו בטבעו בהכרח את הצורך הנפשי להיות הסמכות הקובעת.

אשה חכמה יודעת שאין שום השפלה או זלזול במעמדה כאשר היא מנווטת ומנהלת את ענייני הבית על פיו ומרחקת כל מה שישנא. יודגש כי אין כאן ציווי לבעל שיתנהג בבית כאילו הוא שר או מלך, אלא שהיא תעניק לו את תחושת הסמכות. והרי המציאות מוכיחה תוצאה מדהימה מפליאה ונפלאה מהנהגה זו. בעל שמקבל יחס כזה - כאילו הוא מלך בביתו, מוותר על "התפקיד", ובכל נושא שרעייתו מעלה בפניו הוא משיב לה עשי כרצונך, או לכל הפחות שואל הוא אותה לדעתה וברוב המקרים "מחליט" כרצונה. ובכל מקרה, אף פעם אינו פועל להיפך מדבריה ללא הסכמתה ברוח טובה.

זוג שחי כך, הרי שניהם הופכים למאושרים עלי אדמות. היא מאושרת משום שמעצם טבעה אינה זקוקה לתחושת הסמכות הקובעת בבית, ומאידיך הבעל אשר מקבל מעמד זה מרעייתו, אינו פועל בנושאים החשובים לה בניגוד לרצונה. וכשזו האווירה בבית, הרי בדברים החשובים לו, מתגמשת היא בייתר קלות - דבר שגם הוא חלק מטבעה, שדעתה אינה כבידה ומקופצעת, אלא "נשים דעתן קלה" (קידושין פ:). גמישות הן ומוכנות לשנות את דעתן למען הבעל

האוהב, לשמחו ולרצותו. ובלבד שהבעל לא יגרום במעשיו לרעייתו להתנהגו ההיפך מטבעה.

ואכן, מהבעל דורש הרמב"ם: "שלא יטיל עליה אימה יתירה, ויהיה דיבורו עמה בנחת, ולא יהיה עצב ולא רגזין". שהרי הוא המשענת החסונה עליו נשענים הרעיה והקן המשפחתי כולו. כאשר הבעל מתהלך בבית רגוע, סבלן, מדבר בנחת, ומלא שמחת חיים, הוא מחייה את רעייתו ועמה את כל הבית. שהרי אליו עיניה נשואות ומעצם טבעה הוא כל תקוותה.

לעומת זאת, בעל עצוב מכל סיבה שהיא, משרה אווירה של אכזבה מרעייתו ומביתו. משום כך גם כאשר סיבת העצבות הינה חיצונית לחלוטין ואינה נוגעת כלל לבית, כגון עלבון שהעליבו מעבידו או מישהו ברחוב, קשיי פרנסה וכדו, אסור לו לבעל למעול בתפקידו - תפקיד הממונה על החוסן והביטחון של הבית. והרי כשהוא שמח וטוב-לב, מחייך מעודד ומקרין תקווה תמידית לטוב, כל הבית מאושר, חי ובטוח. ואילו כשהוא עצוב כל הבית שוקע באווירת דכדוך ומצוקה נפשית.

וכך לעניין מידת הרגזנות. בעל שסגנון וטון דיבורו רוגז ועצבני, בעל הכועס במהירות מכל דבר ומטיל אימה יתירה, מלחיץ באופן נורא את רעייתו ואת כל בני ביתו. כל שמחת החיים נגזלת מהם שהרי הם יראים ופחדים ממנו ומתגובותיו הרוגזות והזועפות. הוא רק נכנס הביתה - וכבר כל החיות והפעילות השמחה נפסקת - ממש בבחינת "משנכנס אב ממעטים בשמחה". הכל יראים מלשוחח עמו, עם ראש משפחתם, בפתיחות ובשקיפות הראויה לקן משפחתי בריא. שהרי מי יכול לצפות את תגובתו הכועסת. וכך, כולם ננעלים בתוך עצמם ואינם מסוגלים לשתפו בענייניהם.

אל יתפלא אדם זה, אם אפילו בדבר הנוגע לאיסור הלכתי כמו חלב שנשפך בטעות לתבשיל הבשרי שהוכן לארוחת הצהריים ואסרו באכילה, פוחדת רעייתו לספר לו מחשש לתגובתו הזועמת. דבר העלול להכשילו באיסורים חמורים. וכמאמר חז"ל (גיטין ו:): "כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו, סוף הוא בא לשלש עבירות: גילוי עריות ושפיכות דמים וחילול שבת".

ומובא שם מעשה באדם גדול שהטיל אימה יתירה בתוך ביתו וכמעט האכילוהו אבר מן החי. ואלה הן דוגמאות להסתרת מידע חשוב מכל סוג שהוא, אשר הבעל גורם במעשיו שכך ינהגו אהוביו, בני ביתו, כלפיו. ובוודאי שגם בהגיע ילדיו לגיל ההתבגרות והבגרות לא ישתפוהו בלבטיהם ובקשייהם, אלא יחפשו אחרים, לעיתים שליליים, להיפתח בפניהם.

המתבונן בדברי הרמב"ם יגלה, שאף על פי שגם לבעל חשוב לראות את רעייתו שמחה ולא עצובה, רגועה ולא רוגזת, לא מנה הרמב"ם דרישה זו ברשימת הדרישות מהאשה כפי שכתב ברשימת הדרישות מהבעל - "לא יהיה עצב ולא רגז", והסיבה ברורה. הרמב"ם לא כתב המלצות גם אם הן חשובות, אלא דרישות הכרחיות שבלעדיהן אין קיום לקן המשפחתי.

הגבר לפי טבעו, מעצם היותו שר החוץ של הבית יכול להתמודד עם עצב או כעס של רעייתו. משום שאופיו וסדר יומו מסייעים לו לתפקד גם במצבים כאלה. עם זאת מן הבית מוחו טרוד בעניינים שונים, הוא פוגש אנשים, משוחח, ומתמודד עם העולם שמחוץ לבית. לעומת זאת האשה, גם היא עובדת מחוץ לביתה אך בעיקר אם היא אשה שאינה עובדת מחוץ לביתה, שואבת את עיקר החיות ושמחת החיים מבעלה. וכשהוא עצוב הרי אור חייה כבה והיא דומה לירח ללא השמש המאירה אותו.

וכן לעניין הרגזנות. הבעל שקיבל את הכלים למלחמת הקיום וההגנה של הבית, תקיף הוא וחזק ומסוגל לעמוד במצבי רגזנות סביבו ללא נזק מהותי בנפשו, הרבה יותר מהאשה הרכה והעדינה בטבעה. משום כך אף על פי שגם עליה להיזהר שלא תהיה עצובה ורגזנית, אין הדבר גורלי למצבו הנפשי של הגבר. לעומת זאת הגבר נדרש במיוחד להקפיד מאד שלא יהיה רגזן בביתו. שכן אם לא די בכך שהיא רכה בטבעה וכל גילויי כעס ורוגז מקשים עליה, הרי גילויי רגזנות מהאדם החזק האמור להשתמש בחוזקו ותקיפותו דווקא להגן עליה והנה הוא מפנה כלים אלה נגדה, גישה כזו הרסנית לחלוטין עבורה.

וכך, אם היא חיה עם בעל העצוב דרך קבע, אור חייה כבה והיא הולכת ונובלת. ואם היא חיה עם בעל רגזן וכעסן, הרי אז או

שביטחונה מתמוטט והיא נעשית שבר כלי שאינו מסוגל לתפקד, או שהיא חשה אם אין אני לי מי לי ופותרת בהשבת מלחמה שעה. כך או כך, שניהם מפסידים את האושר בחייהם. והמפסיד הגדול הוא זה שגרם לכל זאת ברגזנותו.

יש לציין שהדבר היחיד, אותו דורש הרמב"ם משני בני הזוג גם יחד ברשימת הדרישות ההכרחיות לחיי נישואין מאושרים, הוא הכבוד.

מהבעל דורש הרמב"ם: שיהא מכבד את אשתו יותר מגופו. ומהאשה הוא דורש: שתהא מכבדת את בעלה ביותר מְדִי. שכן יחס של כבוד הדדי עומד בבסיס הצורך הנפשי של כל אדם. והפגיעה בו הינה גורלית ממש, עד כדי זעזוע מוחלט העלול למוטט כליל את חיי הנישואין.

המעמיק בתכונות הנפש של הגבר והאשה על פי המבואר בפרקים הקודמים, יבין היטב מדוע שינה הרמב"ם את נוסח דרישת הכבוד מהבעל כלפי אשתו מנוסח דרישת הכבוד מהאשה כלפי בעלה.

הגבר נדרש לכבד את אשתו יותר מגופו משום שעל פי הכלים שקיבלה, טבעה העדין יותר, עושה אותה רגישה הרבה יותר ממנו לכל הקשור לכבודה - כהופעה הולמת, יחס מכבד וכדומה, וכמו שהתבאר לעיל. ומאידך, מהאשה דורש הרמב"ם לכבד את בעלה ביותר מדי. הביטוי ביותר מדי נדיר ודורש הסבר.

נשים רבות נוטות לכבד את בעליהן פחות מהכבוד שמקבל הבעל מחוץ לביתו. לעצמן הן אומרות: בחוץ סתם מגזימים בהערכה כלפיו. הרי אני מכירה אותו בדיוק מי הוא. ממני, די לו במה שמקבל. כנגד תחושה נשית מצויה זו כלפי הבעל - שדי לו בזה, מכריז הרמב"ם: שתהא האשה מכבדת את בעלה ביותר מדי. יותר מכפי שהיא סבורה שדי לו. ובפרט שהאשה אינה מרגישה צורך בסוג הכבוד הייחודי שהגבר זקוק לו, והיא עלולה להעניק רק לפי הבנתה את נפש עצמה. וזו סיבה נוספת להעניק יותר מכדי הבנתה.

הנהגות כלליות לשני בני הזוג

• מטרת הנישואין היא להעניק כמה שיותר, בלא התניה כל שהיא, גם אם הצד השני לא עומד בהתחייבויותיו. צריך להעניק ולתת בלי לצפות לקבל תמורה מהצד השני. אהבה אמיתית היא רצון שלשני יהיה טוב, כל הענקה שהיא מותנית בקבלת סיפוק או תמורה מהצד שכנגד הופכת להיות מ"אהבה" ל"תאוה".

• צריך לחשוב איך לתת ולא לחשוב איך לקבל. אם חושבים לקבל - זה הסוף של הבית, ואז האושר עלול להעלם. רבי אליהו דסלר זצ"ל בספרו "מכתב מאליהו" (ח"א קונטרס החסד פ"ד) כתב שהאהבה באה כתוצאה מן הנתינה. ולגבי האהבה בין בני הזוג כתב (שם פ"ו): כשנותנים זה לזה יאהבו זה את זה, וצריכה להיות כל שאיפתם ליתן ולהשפיע נחת ועונג זה לזה. וכך היה רגיל לומר לזוג בעת שמחת כלולותם: "הזהרו יקרים, שתמיד תשאפו להשביע נחת זה לזה, כאשר תרגישו בכם בשעה זו, ודעו אשר ברגע שתתחילו לדרוש דרישות זה מזה, הנה כבר אושרכם מכם והלאה".

• על כל אחד מבני הזוג להחדיר לעצמו שהצד השני חושב עליו רק טוב, ואפילו במקרים שנראה לפעמים שזה לא כך, ידע שזה רק מהשפה ולחוץ, אבל ליבו שלם עמו.

• הכרת הטוב - לאחר החתונה חשוב להרים לעתים תכופות טלפון להורים, להראות בזה הכרת הטוב.

• מסוכן מאוד לגור ליד ההורים. תפקידם של הזוג ליצר קשר עמוק ביניהם. ומן הראוי לשים על דלת הכניסה בשנה הראשונה שלט "זהירות כאן בונים". זוג מספריים אינו יכול לתפקד אלא רק כששני החלקים צמודים אחד לשני. זוג, זה לא אחד ועוד אחד, אלא זה שניים. כשגרים ליד ההורים קשה לזוג לבנות עצמם לבד, כי אז ההורים מתערבים (בתחלה הדג הוא טעים, במשך הזמן נעשה ישן, ולבסוף הוא

(מסריח), רצוי להמנע גם מלגור ברחוב סמוך להורים, וההמלצה לגור במרחק של שתי תחנות אוטובוס לפחות.

• קרוב לשמונים אחוז מהגירושין היו בגלל התערבות של הורים "אווהבים", לכן יש להיזהר מאד שלא לערב את בני המשפחה בוויכוחים או חילוקי דעות של בני הזוג, אלא לנסות לפתור את הבעיות ביניהם בצורה מכובדת ובוגרת. אם לא הצליחו, ניתן להתייעץ עם רב או תלמיד חכם המבין בעניינים אלו.

• כאשר מתארחים בשבתות אצל בני המשפחה, עדיף לעשות זאת בזמן הרחקות (מטעמי צניעות, ובפרט במקומות שאי אפשר להסתדר בצניעות הראויה).

• יש להמנע מלהזמין זוגות צעירים לשבתות (בפרט בשנה הראשונה), וכן גם לא להתארח אצלם. כי אז מתחילים השוואות בין הבעלים והנשים, וזה גורם ממש לצרות, וכן יש להמנע מביקורים אצל זוגות צעירים (כשמתבגרים וכבר יש ילדים אז אפשר לארח ולהתארח). וכמו כן יש להזהר מאד שלא תשבח האשה את חברותיה, וכן לא יספר הבעל בשבח חבריו, וכל שכן שלא תספר אשה בשבח איש אחר והבעל בשבח של אשה אחרת. וכמו כן יש לבעל להזהר מלספר לאחרים בשבח אשתו, כדי למנוע השוואות מיותרות ורגשי קנאה ותחרות.

• אל תנסו לשנות את בן/בת זוגכם, ובפרט בשנה הראשונה. האהבה האמיתית היא לאהוב את האדם כמו שהוא יחד עם חסרונותיו (אף אחד לא מושלם), ואם כל אחד מכם ינסה לבוא לקראת בן זוגו ולשנות את עצמו, גם בן הזוג יבוא לקראתך וישתנה לטובה.

• מן הראוי שיהיה לשני בני הזוג חשבון בנק משותף, כך שכל אחד מהם יוכל למשוך משם כסף בעת הצורך, מלבד במקרים חריגים מאוד שיש להתייעץ עם תלמיד חכם. לעולם לא יאמר אחד מהם: "זה הכסף שלי, זה מההורים!" אלא: "זה שלנו!"

• תקשורת במכתבים: הרבה פעמים קל יותר להתבטא בכתב מאשר בעל-פה. תמיד טוב לסיים את הפתק או המכתב במילת חיבה לפני שחותמים בשם.

• צריכים להיזהר שלא להפוך כל ריב קטן למריבה גדולה. לדעת להתנצל בעוד מועד, ולכבות את "האש" כל עוד לא התלקחה, שאז

קשה להרגיעה הרבה יותר, לא להתבייש לומר "טעיתי". אין ללכת לישון מתוך מריבה, אלא עליהם להתפייס קודם לכן, גם אם עדיין לא מסכימים בדעותיהם, יקבעו לשאול למחרת את הרב או דעת התורה, ולהתבטל להחלטתו.

• בשעת התפייסות - יש לבקש סליחה בלי להתנצל ולהסביר מדוע עשה כך או שהוא לא אשם, משום שברגע שמתנצלים אז מרגיש הנפגע שהפוגע לא מייחס חשיבות רבה לעוצמת הפגיעה, ולכן אין דעתו מתקררת. אלא יש לומר: "טעיתי, נכשלתי, אשתדל שלא אעשה שוב, אני מאמין שנפגעת קשות..."

• רצוי מאוד ללכת לישון באותה שעה.

• כדאי לצאת לטיול רגלי מידי פעם בערב (רצוי להקדיש לזה זמן קבוע. כגון ביום מסוים בשבוע).

• אין לאחד מבני הזוג לעזוב את הבית מבלי לומר מתי חוזר ולאן הולך.

• מותר שיהיו בבית וויכוחים וחילוקי דעות, אך אסור להפוך ויכוח למריבה ותגרה. אם קורה שרבים האחד עם השני, אסור להתחיל להעלות נשכחות, אלא צריכים לדון אך ורק על מה שמתווכחים עליו עכשיו. וכן אסור להשתמש לרעה בזמן הוויכוח במידע שלילי שגילה שאמר בן הזוג על עצמו, כי זה גורם לחסימה וחוסר אמון. אין לשמור טינה בלב ולא למשוך מריבות.

• בני אדם הם לא מלאכים, ולעיתים קרובות אדם פוגע או נפגע. לכן חשובה מאוד היכולת לבקש סליחה וגם לסלוח! אין לסיים יום ב'ברוגז', יש להתפייס ולסלוח אף על פי שהדבר קשה. אף על פי שלא תמיד יש זמן וכח באותו זמן להתעמק בכל נושא הפגיעה! בקשת הסליחה צריכה להיעשות אף על פי שהאדם לא התכוון כלל לפגוע: לעיתים אדם פוגע ולא התכוון לכך! אך זה לא פוטר אותו מהחובה לבקש סליחה. כאשר מדובר בבקשת סליחה מן הזוג החובה לעיתים היא ממש פיקוח נפש! גם בקשת סליחה מהפה ולחוץ - חשובה: לפעמים קשה לאדם מפני גאוותו לבקש סליחה אמיתית, אך מספיק שיתחיל באמירת סליחה חיצונית שהדבר יפסיר את

הקרח וימנע הידרדרות. האדם שביקשו ממנו סליחה אסור לו להיות אכזרי ולא לסלוח.

• אחד מאויבי הזוגיות המוצלחת הוא הכעס (עליו נדון בהרחבה בעמוד 173). מידה קשה זו לא מדלגת כמעט על אף אחד בדור העצבני שלנו. כאשר מתעורר הכעס בקרב אחד מבני הזוג העצה הפשוטה והבדוקה היא לא להיגרר לכעס, ובמקום לצאת כנגד הכועס ולגרום לו להתעצמות כעסו, כדאי להצדיק את בן הזוג ולתת לו להירגע ורק כאשר הוא רגוע - אז לברר את העניין ולתקן את הדרוש תיקון.

• לא לעשות שום דבר באופן חד צדדי בלי להתייעץ עם בן הזוג ובמיוחד אם יודעים שכן הזוג לא מסכים לו. ולכן כאשר דבר מסוים שנוי במחלוקת אין לנקוט פעולה חד צדדית - פן יהיה קשה לאחות את הקרע. גם אם הדבר יגרום לעוגמת נפש, להתבזות בפני החברה או לאובדן כסף או שעצם ההימנעות תגרום לטרזניה מצד חברים או המשפחה המורחבת - המחיר של שמירה על הזוגיות שווה.

• ראוי שבני הזוג ישתדלו להיראות נאים זה בפני זה (ובעיקר בשנה הראשונה). דבר שאדם אינו עושה בפני אחרים לא ראוי לעשותו בפני בן הזוג, למשל: פיהוק ללא כיסוי הפה, חיטוט באף, אכילה בידיים וכד'.

• על הבעל להימנע מלספר דברי שבח על רעייתו באוזני חברים, וכן האשה לא תספר דברי שבח על בעלה באוזני רעותיה. וכך אמרו חז"ל: "בני אל תשבח את אשתך בפני חברך, פן יבוא לשנוא אשתו... ואל תשבח עצמך בפני אשת חברך במידות טובות שיש בך, שמא היא תבוא למאוס בבעלה" (שבט מוסר, פרק טז).

רצוי שאדם ישמיע בפני חבריו את דעתו על חובותיו של הבעל כלפי רעייתו, וילווה את דבריו בדוגמאות בהן הוא מעצמו מסייע בעבודות הבית. בכך יגרום ליתר מוטיבציה אצל חבריו לקחת חלק בנטל ביתם ומשפחתם. סיפורים אלו הם מעשה חסד רב ביותר ומביאים להשראת השכינה בביתם של חבריו.

וכן גם הרעייה, ככל שתביע את דעתה בפני חברותיה עד כמה להערכתה יש להתחשב בבעל, ללכת לקראתו, לסייעו ולעודדו לעליה רוחנית, אף אם זה על חשבונה, היא תגרום שחברותיה תרגשנה יתר

קלות ונוחות בעבודתן בבית. בנוסף, הן תרגשנה במסירותן תחושת שליחות.

• צריכים תמיד לזכור את השותף השלישי והעיקרי בכל בית יהודי - הקב"ה (איש ואשה שזכו שכינה ביניהם). ככל שבני הזוג יכניסו יותר את השכינה הביתה, ע"י דקדוק בתורה ובמצוות, וע"י שירבו בקדושה, אהבה וכבוד הדדיים, מידות טובות ויראת שמים - כן תשרה יותר ויותר הברכה בביתם. ובזה יזכו ויתקיים בהם "ואתה שלום, וביתך שלום, וכל אשר לך שלום" (שמואל א, כה, ו).

בבית המקדש, בקודש הקדשים היה מונח ארון העדות ומעליו היו שני כרובים, דמויות של מלאכים עשויים זהב טהור ופניהם האחד אל השני. מפרשי התורה אמרו שפני הכרוב האחד היה זכר, ופני הכרוב השני נקבה. ועל פי הקבלה: הכרוב הזכר רומז על הקדוש ברוך הוא, והכרוב הנקבה רומז על השכינה. בעל יקר, אשתך מייצגת את השכינה ועליך לכבד אותה ולהתייחס אליה בהתאם. אשה יקרה, בעלך מייצג את הקב"ה ועליך לכבד אותו ולהתייחס אליו בהתאם.

*לול זקני' חולדי' את חתונת הלה שלהט. חר שוא' את
הבצל: "ת'ד' ל' שוליק, איק לה שהצחנת להסתדר ככה
השלט והראוניה חמישי' שנה?"*

*אור חתן השמחה: "לפני החתונה אני ואשתי צ'ינו תנאי
מאד חסר ותמיד הקפדנו צ'יו - כל יום מההשכמה וצד
חמ' אח' 3' כשאני בצבודה - היא צושה מה שהיא רוצה, והחל
מהצעה חמ' וצד שהולכי' לישון - אני צושה מה שהיא רוצה.*

הנהגות לבעל

(פרק זה לגברים בלבד, נשים יקרות, כדי להפיק את מירב התועלת, נא לא לקרוא פרק זה)

נאמר בכתובים: "טוב לגבר כי ישא על בנעוריו" (איכה ג, כז), ופירשו חז"ל (איכה רבה ג, ט): "זה עול אשה". וצריך להבין מהו עול אשה ולמה זה נחשב עול? ולא נראה שכוונת העול היא בחיובו מהתורה "שארה כסותה ועונתה לא יגרע", אלא שעצם הנישואין לחיות עם האשה זה עול, כי האשה תלויה בבעלה ואליו עיניה נשואות, ולכן הוא צריך לספק לה את כל צרכיה החומריים והרגשיים על ידי דבורים, שבחים, מתנות ועידוד, ועליו להבין אותה ולפעמים לעשות למענה דברים שהם נגד טבעו ומדותיו. העול הוא גם להכיר את מהות האשה, כי היא אינה שווה לו, ועליו להכיר את תכונותיה ומדותיה, כדי להיטיב לה לפי זה, שהרי תכלית הנישואין היא לגמול חסד עם אשתו ולהיטיב לה.

הפסוק אומר: "אעשה לו עזר כנגדו" (בראשית ב' י"ח), ופירש הספורנו "כנגדו" שהאשה שונה ממנו, ונמצא כיון שאינם שווים כל אחד משלים את זולתו, ואם כן צריכים הם להכיר האחד את השני, ובמיוחד הבעל שחייב להכיר את אשתו לדעת מה היא אוהבת ומה לא ועל ידי כך יוכל להיטיב לה לפי מה שהיא צריכה.

כמו שראינו לעיל, יש הרבה הבדלים בין האיש לאשה, ובנוסף לכך יש גם הבדלים באופי ובהרגלים שכל אחד קבל והתרגל אצל הוריו, בהלכות, בהשקפות, בהנהגות, ובמנהגים. ועליך להבין שאמנם במנהגים האשה נגררת אחר בעלה, אך זה לא בכל דבר, וכל שכן שאת ההבדלים באופי ובמדות קשה מאוד לשנות, וצריך להתרגל לאופי שלה ולהרגלים שקבלה מבית הוריה, ואין טעם להתווכח או להעיר על זה, ובפרט אם אין בזה אסור מצד הדין. וכל שכן בענייני הבית שרצוי שהבעל יתרגל להרגלי אשתו, כיון שהיא עיקר הבית, וקל לה להנהיג את הבית לפי הרגליה.

וצריך הרבה סבלנות ואורך רוח לקבל אותה איך שהיא ולא להעיר לה, שדברים כאלו קשה מאד לשנות, ורק אחרי הרבה שנים, לאחר שכבר באמת נקשרו זה לזו, יכולה האשה להתרגל להרגלי בעלה

ולעשות רצונו. פזיזות בהערות אליה אחרי הנישואין אין זה מועיל כלום, אלא רק מרחק ומקטב ביניהם.

וכמובן שעל הבעל ללמוד איך כן לקבל את אשתו ואת סיפוריה עם כל ההיסטוריה שלה, הוא צריך ללמוד כיצד להגיב לדבריה כך שהיא תרגיש שהוא כן מתפעל ממה שקרה לה, והוא כן מתרגז על מה שהרגיז אותה, וכן לנסות להרגיש באמת מה היא מרגישה. כמו כן הבעל צריך להבין מה עובר על אשתו, ולהפנים שהיא מגיבה בצורה אחרת לאירועים, ולא לחשוב כל פעם שהיא נרגזת שזה משום שהיא רוגזת עליו, והיא אינה מרוצה ממנו, אלא יבין שזו התגובה שלה למאורעות העולם.

כבר הזכרנו קודם שהאשה משולה בקבלה לשכינה הקדושה. ולכן אם קורה שאשתך בוכה ומתחננת: "אל תעזוב אותי, תישאר איתי קצת, תפייס אותי", אל תסובב לה את הגב ותשאיר אותה עם הדמעות... מי שמצער את אשתו, לא מצער רק אותה, אלא מצער גם את מה שהיא מייצגת, את השכינה! לכן כדאי שתפייס אותה, תאמר לה שאתה לא זז מכאן עד שהיא תחייך... (ולבסוף היא תחייך).

זאת ועוד, שפע הפרנסה בבית תלוי באשה! הרבה אנשים שואלים: "למה אין לי כסף? למה אני מרוויח הרבה ומפסיד כפליים?!", והתשובה לכך היא מפני שאינם מכבדים את האשה כראוי, שפע הפרנסה בבית הוא פונקציה של הכבוד שהבעל נותן לאשתו. אמרו חז"ל (ב"מ נט.). "אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו" (כבדו את נשותיכם ובכד תתעשרו), שכן השכינה אומרת: "מְכַבְּדֵי אֶכְבְּד, וּבִזֵּי יֶקְלֹוּ", מדה כנגד מדה. אתה תכבד ותשמח אותה במשך היום, ובלילה תספור דולרים... הצינור שמוריד שפע אל הבית עובר דרך האשה. כשהיא שמחה - הצינור פתוח, וכשהיא בצער - הצינור סגור! כל אדם יכול לראות ולחוש בעצמו, שכשהאשה שמחה ועליזה, היום מוצלח יותר והתוכניות זורמות. ואם היא עצובה, הכל עקום, אפילו המסמר שרוצים לדפוק בקיר, והפטיש על האצבע...

שים את אשתך במקום הראשון בסדר העדיפויות שלך, מעל לכולם.

ביקורת

יש להימנע ככל האפשר מהערות וביקורת, וגם אם חייבים להעיר - יש להעיר בצורה עדינה, ביחידות ובנועם, באופן שהאשה תרגיש שהבעל רוצה באמת בטובתה בלבד. יש להקדים שבח להערה. לעולם לא להעיר בעת כעס וריתחא, אלא רק בעת רצון. יש להדגיש את ההתנהגות החיובית ולא את הצד השלילי ("הבגד שלבשת אתמול מאוד הלם את הצניעות המיוחדת שלך", במקום לומר: "הבגד שלך היום מאוד לא צנוע").

אל תנסה לשנות את אשתך, ובפרט בשנה הראשונה. האהבה האמיתית היא לאהוב את האדם כמו שהוא יחד עם חסרונותיו ואף אחד לא מושלם...), ואם אתה תנסה לבוא לקראתה ולשנות את עצמך, גם אשתך תבוא לקראתך ותשתנה לטובה.

לעולם אל תעיר הערות ותמתח ביקורת על הוריה ובני משפחתה. שמור על קשר טוב עם הוריה. אם תפתח קשר כזה אשתך תחזיק לך את זה כטובה גדולה מאוד, דבר שיתרום לקשר ביניכם, בעיקר, להערכה, חשיבות והיחס שלה אליך.

לעולם אל תאמר לשום אדם ביקורת או מילים פוגעות על אשתך.

עידוד ומחמאה

האשה היא כמו פלסטלינה, הבעל יכול לעצב ולבנות אותה כפי שהוא רוצה, כי טבעה לעזור לבעלה ולמלא את רצונו, אלא שלפעמים חסרה לה איזו מילה טובה. בעל שיודע להחמיא לאשתו ולפרגן לה, הרי שהוא "מתדלק" את אשתו באנרגיה חיובית ורצון טוב מצידה לעשות את רצונו.

מספרים על אדם אחד שהיה חולה בנפשו, והיה הולך ברחוב וצועק שהגיע זמן הגאולה, והוא המשיח כי כך אמר לו הנביא אליה... והנה כשהציעו לאשתו שתתגרש ממנו, אמרה: אבל הוא אומר לי מלים כל כך יפות...

אשה אחת, כעסה מאוד על בעלה. היא חיכתה שיכנס הביתה ואז נתן לו מנה הגונה. בינתיים סידרה את הבית כדי שלא יהיה פתחון

פה לבעלה שגם היא לא בסדר. כאשר שב בעלה, מיד הסתכל על נקיון הבית וזרק לה מילה טובה, פתאום היא בכלל שכחה שקודם לכן היא כעסה.

הגר"י מסלנט זצ"ל אמר: "לומר לאשה שהמרק שבשלה הוא טעים, הוא כמו שאומרים לראש ישיבה שהתרוץ שלו על הרמב"ם הוא נפלא", כי המרק זהו ה"שעור" שהאשה מכינה עבור בעלה! והאשה מחכה לתשומת לבו על כל גייעתה בבית, ובפרט שזה בשבילו, ובוזה הוא נותן לה עוד כח להמשיך להכין לו.

צריך לשים לב לשינויים שערכה האשה (כמו: פריט לבוש חדש, או שהבית מסודר יפה) ולשבח על זה הרבה.

יש לעודד ולהחמיא על כל דבר ודבר: בישולים, ניקיון, אמירה או תפילה יפה, מעשה טוב או הנהגה מיוחדת, ולהראות לה בפה מלא שאתה מעריך אותה על כך. האשה דואגת וחוששת ומצפה לשמוע ממך שכל מה שהיא עושה אכן מצא חן בעיניך.

וצריך הבעל לשבח את אשתו בין על יופייה ובין על בגדיה, תכשיטיה ואיפורה וכדומה, וכן צריך לשים לב לזה, כדי שיכנס יופיה בלבו. ואם לא ישבחנה על זה היא תמנע מלהתקשט לפניו, שהיא תסבור שלא כדאי לה לטרוח אם גם כך בעלה לא שם לבו לזה, ואז יהיה מצב הפוך ממה שצריך להיות, ובבית היא תלך עם בגדיה הפשוטים, ובחוץ תתקשט ותלבש את בגדיה היפים, כמנהג הנשים שאין רוח התורה נוחה מהן. ועל ידי שישבחנה (ויבקש שתתקשט לפניו) היא תעשה רצונו.

ועוד שצריך להדגיש לה תמיד שהיא יפה בעיניו, והיא מוצאת חן בעיניו, כיון שזו מהות האשה, כמו שכתוב בגמרא (תענית לא.) שאין האשה אלא ליופי, ואפילו זקנה מתקשטת, (מו"ק ט:), ועוד שאם היא תרגיש שאינה יפה מספיק בעיני בעלה, אין לך פגיעה גדולה מזו. ואף בזמן ההרחקות מותר לשבח אותה על בגדיה היפים, אבל אז לא ישבח יופי גופה, כדי שלא יבא לידי חיבה והרגל דבר, אלא יאמר לה שהיא מוצאת חן בעיניו.

אם האשה מזלזלת במחמאה, יתכן שפשוט היא רוצה לשמוע זאת שוב ושוב. לכן רצוי לשבת ולשוחח אתה על כך ולהראות לה שהוא

באמת אוהב אותה, ועליו לרדת לשורש העניין ולברר מדוע היא מזלזלת במחמאות, אבל יש לעשות זאת בצורה מכבדת, שהבעל לא יראה כילד קטן הרץ אחריה.

עליך לדאוג להפתעות נעימות ביום הולדתה, יום נישואין וכד'. כדאי לרשום ביומן האישי תאריכים אלו כדי שלא יישכחו ולהגיש מתנה אישית, ארוזה יפה עם פתק מתאים במאור פנים ולבביות. רצוי להפתיע מדי פעם גם ב"סתם יום", או כדי להרגיע מתחים שהצטברו, או כדי להביע הערכה מיוחדת על מסירות יוצאת מגדר הרגיל. וכגון, מדי פעם פרחים לכבוד שבת או ראש חודש או אפילו ממתק בון בון עם פתק: "הבון בון מתוק אבל את יותר מתוקה" (חז"ל אמרו שהאשה נקנית בפרוטה, ואמרו על זה במליצה שהבעל יכול "לקנות" את אשתו בפרוטה, מילה טובה או מתנה קטנה מ'הכל בשקל', ולא צריך להשקיע סכומי כסף גדולים כדי לקנות את ליבה, ועל פי רוב פתק מסוגן שמראה על יצירתיות, מחשבה והשקעה מצד הבעל שווה לה הרבה יותר מאשר מתנה יקרה שבעלה קנה לה בלי להקדיש לה מחשבה יתירה).

אם האשה מתחילה "לנדנד" ואומרת לבעלה תעשה כך וכך (והיא מרגישה מצויין ואינה בהריון), סימן שלא קבלה תשומת לב בצורה נורמלית, לכן רוצה זאת בעקיפין, ורוצה להרגיש שהבעל עושה משהו בשבילה.

תקשורת

מומלץ להקדיש זמן פנוי ומתאים, במיוחד לצורך שיחה עם האשה פנים אל פנים, ורצוי מאוד לנתק את הטלפונים בזמן זה.

כבר כתבנו לעיל שאחת מתכונות האשה היא הדברנות והפטפטנות, ועל הבעל להבין, שאם הקב"ה יצר באשה טבע של דְּבָרָנִית - בהכרח שצריך שיהיה גם "כללי" שאליו תוכל לשפוך את כל דיבוריה. ולכן עליו להתאזר בסבלנות, ולהאזין בתשומת לב לכל סיפוריה ופֶטְפוּטִיה של אשתו.

בשנה הראשונה הבעל חייב לשוחח ולהקשיב הרבה לאשתו (לא שייד בזה איסור "לא ירבה שיחה עם האשה", וגם לאחר השנה הראשונה על הבעל לשוחח ולהקשיב לאשתו ולתת לה את מלא תשומת הלב, אך בשנה הראשונה דבר זה נצרך ביותר). יש לקבוע לפחות סעודה אחת משותפת ביום.

עליך לדבר עמה ב"שפה שלה" (שפת הרגש והדמיון). יש להתחשב בצד הרגשי שלה, ולהיזהר מאוד שלא לפגוע בה, אפילו לא בצחוק או בחשש רחוק, כי גם אם כלפיך אין באמירה או במעשה זה כלום, פעמים רבות האשה עלולה להיפגע מכך עמוקות, ולאחר מכן קשה יהיה מאד לרפא פצעים רגשיים אלו (אונאתה קרובה, ודמעתה מצויה).

הבעל חייב להקדיש לאשתו תשומת לב מרובה והקשבה לכל צרכיה הנפשיים והגופניים בכל עת הצורך, עד שיגיעו למצב של "והיו לבשר אחד". איש ואשה נמשלים ליד ימין ויד שמאל באותו הגוף. מה שכואב לה בעצם כואב גם לי. ומה שטוב לה זה טוב גם לי. כמו המעשה הידוע בגאון ר' אריה לוי זצ"ל, שהגיע עם אשתו לרופא ואמר בכאב: "אדוני הרופא הרגל של אשתי כואבת לנו", וזוהי דרך המוכרחת לו לאדם, שיכאב בכאבה של אשתו, יתעצב בעיצבונה, וגם ישמח בשמחתה.

לפעמים צריך לדבר אפילו שעות כדי להבין מה מרגישה האשה ומה היא חושבת. האשה צריכה לדעת שהבעל מרגיש אותה. למשל אם האשה קבלה נזיפה או צעקות בעבודה, באותה שעה זקוקה לבעל שיבין אותה וישמע וירגיש אותה. היא לא מעוניינת בעצות מה לעשות. זה בדיוק כמו שמתו מוטל לפניו, ואם חלילה הבעל לא ישמע, היא תלך למקום אחר להשמיע...

אשה אחת באה לבעלה והתלוננה על בעיה מסויימת. הבעל ניסה לתת לה כל מיני פתרונות אך היא לא הסכימה לקבל, עד שהבעל כעס ואמר לה: אם את לא שומעת ולא מקבלת את הצעותי, אז בשביל מה באת אלי?! הוא לא השכיל להבין שהיא רצתה רק שישמע ויהנהן בראשו, ישתתף בכאבה ויאמר לה כמה מלים של רגש. אחרי שבאמת שמע והשתתף בצערה, יכול לומר לה שהדבר נגע ללבו, ולכן הוא מייעץ לה שתעשה כך וכך.

כשאשתך עצובה עליך לנסות לפייס אותה ולא לחכות שתירגע לבד. צריך להשתדל ללמוד ולהכיר את נפש האשה, וכן מה מועיל לה ומשמח אותה, ומה מפריע ומציק לה (גם אם זה לא לטעמך). וממילא, לתת לה מה שהיא רוצה באמת, ולא מה שאני רוצה בשבילה.

הבעל צריך לשתף את אשתו בחוויות שעברו עליו (ויש להמנע מלשון הרע, מחלוקות וכד''). וכן צריך להראות הקשבה ואכפתיות לחוויות שהיא מספרת.

בספר "קול חוצב" (עמ' 82) מובא מה שסיפר רבי אברהם טוקר לגרש"מ שבדרון זצ"ל: הלכתי אל הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל לשוחח עמו על נושא חשוב. הרבנית פתחה את הדלת והתנעלה: "הרב לא בבית, אך הוא אמור לחזור בקרוב, ואתם יכולים להמתין לו כאן בבית". לאחר זמן קצר הגיע הרב ואני קמתי וליוויתי אותו עד שהתיישב ליד השולחן. הרבנית נכנסה עם כוס תה, הניחה את הכוס לפניו והתיישבה לידו.

גאון ישראל פתח בשיחה עם הרבנית. הוא החל לספר לה כל מה שעבר עליו מהרגע שיצא מהבית לפני כשעתיים עד ששב, וכך אמר:

"כשיצאתי מהבית השגתי את קו 21 ועליתי אליו. נסעתי עד רחוב הנביאים, שם ירדתי. עליתי את העלייה שב"ה לא היתה קשה עלי באופן מיוחד. המשכתי בכיוון רחוב שטראוס עד שהגעתי לביתו של הרב פינקל ראש הישיבה. נכנסתי לביתו ושם נתנו לי לשבת על כסא נמוך, לאחר כמה רגעים נכנס יהודי שסיפר שהוא מדרום אמריקה, ושאל אותי איך קוראים לי, אמרתי לו: "אברמסקי", האיש הגיב: השם שלך יותר גדול ממה שאתה נראה. השבתי לו: נכון, אני יודע".

הרב סיפר את כל תוכן השיחה עם ראש הישיבה, ואח"כ סיפר עוד: "כשעמדתי ללכת אמר לי ראש הישיבה: "אני אלווה אותך עד האוטובוס", אמרתי לו: "אם כן, לא אבוא לכאן יותר..." "טוב, אלווה אותך רק עד הכביש", אמר הרב פינקל. ענית לו: "אם תלווה אותי עד הכביש יהיה לי צער". אמר לי ראש ישיבת מיר: "אלווה אותך עד היציאה מהבית ולא יעזור לך כלום!"

כך סיפר הרב אברמסקי זצ"ל ונשא ונתן עמה בקצרה על כל מה שעבר עליו, והכל בתכלית הפשטות. משסיים, קמה הרבנית ממקומה, שבה למטבח והשאירה אותי לשוחח עם הרב.

הגאון פתח לעברי ואמר: "אברהם, לימדתי אותך לקח ומוסר השכל, כשאתה חוזר הביתה תספר כל מה שעבר עליך, גם כדי לעניין את רעייתך, וגם כדי להראות לה שאתה מעוניין שתדע מה עובר עליך". הרב שבדרון זצ"ל התפעל מהסיפור ואמר: "רואים שהשכינה שרויה ביניהם".

יש להימנע מלהרבות לספר בפניה חוויות שליליות או מצערות שעבר. להשתדל שלא לאכול או לשתות לבד, בלא להציע לה לאכול עמו.

על הבעל לבטא כלפי אשתו אהבה וגעגועים בפה מלא, מדי פעם ובזמנים המתאימים.

*אנה אחת אמרה לפצלה: אנה אתה אף פצט לא
אמר לי אאתה אופה אותי? אמר לה הפצל: אמרתי
אך כבר פצט בחתונה, אט יהיה שנינו אני אודיע לך!*

יש לשמור על אמינות וגילוי נאות בין בני הזוג, ליצור שקיפות ככל שניתן בענייני הכספים (חשבון משותף) ובכל שאר העניינים. חובה **לשתף** את האשה בהחלטות הנוגעות לשניכם. לכן אין להחליט לבד ואח"כ לבוא אליה עם עובדה מוגמרת.

כדאי לצאת לטיול רגלי מידי פעם בערב (רצוי להקדיש לזה זמן קבוע כגון ביום מסוים בשבוע). עליך להתלוות לאשתך במקום הצורך (כמו לקניה גדולה או ביקור חשוב אצל הרופא וכד').

השתדל למלא כל חפצה, בתנאי שאינו נוגד את ההלכה. צריך להתחשב ולפעמים להתבטל לדעתה בדברים שהיא מבינה בהם יותר, ובפרט בענייני סידור הבית והריהוט.

ככל שנוותר יותר בעניינים הגשמיים כפי רצון האשה, כך יהיה לנו קל יותר לבקש ממנה בעתיד לוותר ולבוא לקראתנו בעניינים העקרוניים והחשובים לנו באמת.

יש למעט בבקשות ובדרישות כמה שרק אפשר. אך גם אם מבקש משהו לצורכו, ישתדל להסביר לה זאת באופן שיובן שבסופו של דבר

זוהי גם טובתה שלה (לקנות רכב כדי שיוכל להגיע מהר יותר הביתה בכדי לעזור לה).

ישתדל מאוד שלא להתערב בענייני האשה (בישול, כביסה, ריהוט, סדר וכד') בתחום הבית. אך יחד עם זאת, לא להיות אדיש, אלא לגלות שיתוף פעולה ואכפתיות, לחזק את החלטותיה, ולפשוט את ספיקותיה כאשר היא מתייעצת עמך (ולא לומר תשובה סתמית כמו: "תעשי מה שאת רוצה").

לא לנסות "לא לפ" את האשה, או להנהיג שתלטנות ואימה יתירה בתוך ביתו, האיש צריך להיות בגדר מלך ולא של רודן ח"ו, כי רק אם יתנהג כראוי יזכה שיתקיים בו: "אל אישך תשוקתך, והוא ימשול בך". כי האמת שבטבעה, חן אשה על בעלה, ורוצה להתרפק ולהישען עליו, וכן שיחליט בעבורה ויפשוט את ספיקותיה. אולם, יש לבנות הנהגה זו בחכמה ובמתינות, שזה יבוא מצידה וברצונה המלא.

• אצל האשה הרגש הוא העיקר, ולפעמים גובר הוא על השכל, ולכן היא מאוד רגישה ונפגעת בקלות. ובגמרא (ב"מ נט.) אמר רב: לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו (יזהר שלא לצער את אשתו), שמתוך שדמעתה מצויה, אונאתה קרובה (פורענות קרובה לבוא עליו). ומעשה (כתובות סב.): ברב רחומי שהיה לומד תורה במקום רחוק, והיה מגיע לביתו פעם בשנה בערב יום הכיפורים. פעם אחת, בערב יום כיפור, הוא נמשך בלימודו והתאחר ללכת לביתו. אשתו המתינה לו בקוצר רוח וכשראתה שהוא אינו מגיע היא היתה עצובה ודמעה מלוחה נשרה מעינה. באותו זמן רב רחומי היה יושב ולומד תורה ומכח אותה דמעה שציער את אשתו שלא בא, קרס עליו המבנה והוא מת מיד. כי מי שמצער את אשתו, גם אם הוא חושב שהוא עסוק במצוה, הרי הוא משחק באש ששורפת ומזיקה בלי הבחנה.

ועוד אמרו חז"ל בגמרא (נדה לא:), שהאדם צריך להזהר ביותר, שלא לפגוע ולהעליב את אשתו, משום שאם האיש נעלב, ממחר הוא להתפייס, ואולם אם אשה נעלבת - קשה לפייס אותה אחר כך. מדוע? מפני שכל אחד קיבל את התכונה שממנו הוא נברא: האדם שנברא מהעפר - יש לו גם את התכונה של העפר, שאפילו אם תפגע ותעשה חור בעפר - אחרי כמה רגעים, העפר יסתום את החור כלא

היה, וכך גם האיש, שאפילו אם הוא נפגע, בכל זאת הוא ממחר לשוב להתפייס ולמחול, כאילו לא היה כלום.

אולם האשה, שנבראה מהעצם (מהצלע של האדם), קיבלה גם את התכונה של העצם: שאם נעשה חור בעצם - לעולם לא נוכל להחזירה למצב הקודם, העצם היא חומר קשה, וכל פגיעה בה - נחקקת לנצח! כך גם תכונת האופי של האשה: היא ממהרת מאד להפגע, וכל דבר קטן - נחקק בה לנצח, ואחר כך קשה להחזיר זאת למצב הקודם, וגם אם היא באמת מתפייסת ומוחלת לעולם נשאר רושם הפגיעה.

מספרים על אשה אחת שבחצר ביתה היה עץ גדול ועתיק יומין, שעל גזעו היו נעוצים עשרות מסמרים, והיו בו גם מאות חורים ונקבים. כאשר שאלו אותה על מה ולמה ישנם חורים ומסמרים הנעוצים בגזע, היתה משיבה שבכל פעם שבעלה פוגע בה ומעליב אותה, היא יוצאת אל החצר ונועצת מסמר בגזע, וכאשר בעלה מפייס אותה היא לוקחת צבת ומוציאה מהגזע את המסמר, ובכל זאת למרות שבעלה פייס אותה, עדיין נשאר בגזע רושם בדמות נקב מכוער, לכן עדיף שלא לפגוע כלל (מובא בפרק השביבים עמוד 293).

חיך תמיד ודבר ברכות ובנעימות עם אשתך. אין דבר שגורם לאשה להיות עצבנית ומתוחה כמו בעל עצבני.

• מסופר על רבי אהרן קוטלר זצ"ל, שפעם אחת יצא מביתו בלוויית אחד ממקורביו. הם ירדו במדרגות ופסעו לעבר הרכב כשלתע נעצר הרב ואמר: "אוי, שכחתי משהו בבית!", ומיד נכנס חזרה לבניין בו הוא גר. הוא עלה שוב את כל המדרגות, פתח את דלת הבית ואמר לאשתו: "להתראות!"...

אותו אדם שהיה עם רבי אהרן באותו זמן סיפר, שהחיוך הקורן שעלה על פני הרבנית לא ישכח מליבו לעולם!

כן, למרות שהרב והרבנית לא היו מצויים בשנת נישואיהם הראשונה, הקפיד רבי אהרן מאוד בכבודה וברגשותיה של אשתו. וגם כשידע בבירור שהיא תסלח על שכחתו החד פעמית לומר לה "שלום" בצאתו מן הבית, כי היא יודעת שטרוד הוא בלימודו ובעול התלמידים והישיבה, לא ויתר ונהג כפי שנהג.

מכובדות

אסור לבעל לתת לאשתו לזלזל בו, אם יש זלזול - אסור לו לוותר נאך כל זה לאחר שהבעל מילא את חובותיו שלו, ועליו להתייעץ בזה עם חכם). כמו כן אסור לבעל עצמו לבזות את עצמו ואין לו להראות את חולשותיו, וכן לא לספר לה על ריב או בזיון שקבל מאחרים.

בעל אחד כל הזמן היה אומר על עצמו שהוא אינו מוצלח. אשתו בתחילה עודדה אותו ואף הצליחה בזה, אולם במשך הזמן נכנס לה לראש שבעלה אכן גבר לא יוצלח, ולבסוף הם התגרשו.

צריך להזהר שלא להראות כבטלן בפניה. בפרט יש להזהר שלא לשקר לאשתו, כי בזה מאבדת היא את כל האמון בו.

כדי לחיות עם אשה בשלום צריך הרבה לוותר, אך לא וויתור של כניעה אלא וויתור מתוך הבנה, שהיא זקוקה ליחס מיוחד של וויתור. אולם חשוב לדעת גם שאין לוותר על כל דבר, כי אז אין האשה מרגישה שהיא חיה עם גבר אלא עם עלה נידף ברוח.

עליך להתנהג בצניעות: לא ללכת בבית בלבוש מזולזל. להישמר מאוד בשמירת העיניים, ובפרט כשנאלצים לצאת לחוצות קרייה. יש לזכור שהאשה תמיד בוחנת את בעלה בזה, וככל שיתקדש הבעל יותר בשמירת עיניו ומחשבתו, הקשר בינו לבינה יתעצם ויפרח. וכן יש לנהוג צניעות בדיבור - שפה יפה, יש להיזהר ממילים בוטות וניבול פה.

אין לדבר עם נשים זרות, ובמקום הצורך יש לקצר ככל האפשר וכמו שמצינו בגמרא (עירובין נג): רבי יוסי הגלילי הלך בדרך וראה את ברוריה (אשת רבי מאיר). אמר לה: באיזו דרך נלך ללוד? אמרה לו: גלילי שוטה! וכי לא כך אמרו חכמים: אל תרבה שיחה עם האשה? היה לך לומר בלשון קצרה "באיזה ללוד".

יש להימנע מלעשות דברים דוחים בפניה, וכן אסור לו לספר לה על עבירותיו או כישלונותיו.

עצות לחץ

יש להתנהג בעדינות ובסבלנות יתירה בעצות לחץ, מצוקה או מתח (ערבי שבתות וחגים, בפתיחת שנת הלימודים של הילדים, לפני שיוצאים לאירוע משפחתי וכד'). לעמוד בפרץ ולתת יד תומכת. וכן בזמן חולי או חולשה יש להבין את האשה, לעודדה ולתת לה יד תומכת. שהרי דווקא בזמן זה היא זקוקה לבעלה יותר מכל, ובזה נבחנת אהבתם האמיתית.

צריך לדעת להתחשב ולהרגיע אותה בדברים שפוחדת מהם משום הנהגתה הרגשית (כגון כשפרצה מלחמה או בשעת חירום רח"ל, או כשראתה עכבר או גויק וכד'). אין לבטל את רגשותיה בבוז, אלא לתמוך, להבין, ולפעול להסרת המזיק ככל שניתן.

אין לתת לאשה מוסר או עצות בזמן שהיא מוטרדת מאוד או כשמשוהו מציק לה והיא מתפרצת ברגשותיה, אלא אז עליו להיות לה כקרש הצלה: להבין אותה, לתמוך בה ולהקשיב לה. עליו לאפשר לה לפרוק את רגשותיה בסבלנות ולגלות הסכמה והבנה למצבה.

**מה האמות' בין דיאטה לחיי נישואין מאושרים?
הנהיגה, את רק נדע לשתות את הה וליסוף בקט,
אז לנצחיה בהט בצורה מלמח!**

תקציב ורווחה

יש לדאוג להשאיר תקציב מתאים לניהול הבית, כפי האפשרויות, כי כל הוצאה על בני הבית היא זכות ומצוה יקרה, כמו שכתב הרמ"ק (תומר דבורה): "המספק את צרכי האשה, שקול כמקשט ומפאר את השכינה הקדושה".

כשאתך מבקשת ממך דבר מסוים אל תאמר לה "לא". גם אם אין באפשרותך לרכוש את הדבר - מצב כלכלי וכו', השתדל לומר לה בעדינות שבהזדמנות הראשונה, ברגע שיתאפשר מבחינה כלכלית, תמלא את בקשתה.

כשברור לו שאשתו צריכה לקנות דבר מסוים לעצמה, עדיף שהוא יקנה לה, ובודאי תשמח בזה ויתוסף שלום ביניהם (אך כמובן כשזה באופן שהקניה כשלעצמה אין בה חסרונות אחרים, כגון ביטול תורה ומראות אסורים).

צריך להשתדל לתקן (בזריזות...) את צרכי הבית (ברז מקולקל, מדף שבור וכד') כדי שיהיה לה נעים לשהות בו.

לא ירגיש עליונות עליה גם כשהוא המפרנס היחיד, שלפעמים מזלו בזכות אשתו, שהיא מביאה את הברכה.

*אואריט עאסה יכואה בקלות להפוך את מצלה
אמיילינגר, אק רק בתנאי שהיא תיקח אותו מיילארד.*

היחס להורים ולמשפחה

יש לשמור על קשר סביר עם ההורים (משני הצדדים), ולהיזהר בכבודם. להשתדל להתקשר אליהם בכל ערב שבת (וחג) לאחל "שבת שלום". חייב לאפשר לאשה לבקר בבית הוריה ומשפחתה מדי פעם וכפי הצורך (לא להגזים!), ולהקדיש לה תשומת לב מרובה כתחליף. צריך להיזהר בכבוד חמיו וחמותו (שגידלו וחינכו למענו את בתם האהובה), ולא לדרוש מהם דרישות מוגזמות.

לא לנסות לנתק את האשה מאנשים שהיא אוהבת, ניתוק מחברות או מההורים זה דבר מאד קשה. אבל הבעל צריך לדעת שהאהבה להורים אינה סותרת את האהבה לבעל. כדגמה, מי שאוהב ציפס, זה לא אומר שהוא לא אוהב שוקולד, אפשר לאהוב את שניהם. וכן יזהר שלא לדבר או לטעון טענות נגד הוריה, כי זה כואב לאשה שפוגעים בהם, גם אם היא יודעת שבעלה צודק בטענותיו וגם לה עצמה יש בקורת עליהם.

יש לשים לב ליחסי כלה וחמותה ("צרות זו לזו"). ובכל מקרה של מחלוקת יש לבעל להגן על אשתו בפני חמותה (אמא שלו). אך, כמובן, יעשה כן בכבוד ובדרך ארץ כלפי אמו. אם יש לבעל מה להעיר לאשתו, יעשה כן בצנעה מאוחר יותר בינו לבינה.

ככל שהבעל יקדיש לאשתו את תשומת הלב הראויה לה, ויעניק לה יחס טוב וחיובי בתוך כותלי הבית, כך היא פחות תזדקק לחפש זאת מבחוץ, ויתקיים בה "כל כבודה בת מלך פנימה", והקשר בינו לבינה יתהדק ויתעצם.

אסור לספר בשבח אמו בפניה. האשה והחמות מטבען שונאות האחת את השנייה וצרות זו לזו. יש לאמא פחד פנימי, והיא מרגישה כאלו גנבו לה את הבן, ולכן היא אכולה מבפנים. מסיבה זו מותר לאיש להתייחד עם כלה וחמותה או עם אחות של החתן והכלה, כי הן צרות זו לזו, ואחת תגלה על חברתה. אסור שהאם תשמע יותר מדי בשבח כלתה, זה גורם לה דקירות בלב (אפילו שהיא נראית מאד שמחה כששומעת בשבחה). ויש לדעת שהאשה נפגעת הרבה יותר מאשר החמות, כשהאמא באה לבית לביקור והביקור הופך לביקורת והערות, הכלה מאוד נפגעת מכך, ועל הבעל אח"כ לעודד את אשתו.

כאשר הבעל שומע מאמו בקורת על אשתו, אין לו לנסות לשבת להסביר ולשכנע את אמו שהיא לא התכוונה וכו', תפקיד הבעל רק לנענע בראש, להראות שהוא שומע, ואין לו להתווכח, וכשיבוא לבית ישתוק ולא יאמר לאשתו מה חושבת עליה אמו. ואם אכן יש אמת בבקורת עליו להיות חכם וכאשר מוכיח אותה יעשה זאת בעדינות ובדרכי נועם, ולא יזכיר כלל את אמו בעניין.

גם אם לאשה יש תלונות על הוריו, ינהג הבעל בראשו להראות לה שהוא שומע ומבין אותה, אך אח"כ יאמר לה סוף סוף אנו מחוייבים ומצוויים לכבד את ההורים. ולא יתווכח עם אשתו, כי זה גורם לריחוק.

כשנמצאים בבית הורי החתן, צריך לתת לאשה הרבה תשומת לב, כי היא מרגישה שם זרה (לפחות בהתחלה) וכאילו עכשיו גונבים לה את הבעל. וכן יזהר הבעל שאמו לא תראה שהוא נותן לאשתו הרבה תשומת לב, כי בזה היא עלולה לקנא.

כשהולכים לחותן, יש דברים שצריך לוותר. אם לא מוותרים חלילה, יכול הדבר להביא לידי קרע. אין להכנס לוויכוחים עם החותן. כשאתה מכבד אותו, גם הוא יכבד אותך ויקבל את דעותיך גם אם אינו מסכים עמך. צריך להיות חכמים לכבד. אין תפקיד הבעל לתקן את חמיו ולא להתווכח עמו. אפשר להעיר בשפה רפה, או לומר אני חושב אחרת, ומיד לחפות כמה אתה טוב. בדרך כלל הבת הולכת לבסוף אחר דעות הבעל, ולא לצד הוריה.

סדר וניקיון

יש להקפיד מאד לשמור על סדר וניקיון (אצל האשה זהו דבר יסודי ועקרונני). להשתדל לא לפזר כביסה בכל פינות הבית (להשתמש בסל כביסה). להחזיר כל חפץ למקומו הראשון. להשתדל לא לדרוך על רצפה רטובה. אם רואה משהו על הרצפה ישתדל להרים, ויש להיזהר מלכלוך או ריח דוחה בבגדו או בגופו (וכן להתרחץ, לצחצח שיניים ולגזוז ציפורניים בזמן). להקפיד על לבוש מסודר נקי ומכובד, ותספורת מתאימה.

יעזור לאשתו בענייני הבית לסדר ולנקות, ויראה לה בכך שאכפת לו שהבית יראה יפה, נקי ומסודר והוא מוכן לעמול על כך, וכאשר עוזר ועושה בבית לא יאמר לה: "עשיתי לך".

בענין של צבע, רהיטים, וכל הקשור לענייני, תן לה להחליט, כי זה בנפשה. אולם בכל זאת צריך להבין שהאשה רוצה בעל שיהא שתף עמה, שנוטל חלק בדעותיה, לכן לא לומר לה תעשי מה שאת רוצה, אלא צריך שגם הוא יגיד משהו, ולבסוף יעשה מה שהיא תגיד.

ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך

עליו להודיע לאשתו בכל זמן שנעדר או שיוצא מהבית (אפילו לזמן קצר), וליידע אותה כשהגיע למחוז חפצו (במקומות מרוחקים). וכן להודיע מבעוד מועד בזמן שנאלץ לאחר הביתה, ולדאוג להרגיעה בהתאם. וטוב לומר לפני שיוצא שיתכן שיגיע מאוחר (מהלימודים וכד') ושלא תדאג. אך לא יסמוך על אמירה זו שלא לצורך ממש, שהאמת היא שעניינה נשואות אליו, ומצפה לשובו בכל עת.

כשחוזר מהיעדרות ממושכת או ממקום רחוק, או מאירוע שהיה בו בלעדיה, להשתדל להביא עמו שי קטן (אפילו ממתק, או פרח מהגינה) להראות לה שהוא חושב עליה.

ישתדל להיכנס לביתו תמיד במאור פנים. טוב להתפלל לפני שמקישים בדלת: יה"ר שהקב"ה ישרה שכינתו בביתנו מתוך אהבה ואחוה שלום ורעות, ואזכה לאוהבה כגופי ולכבדה יותר מגופי וכו'. וישנן לעצמו את כל הטובות שזכה להן בזכות האשה.

יכין עצמו מראש, שלא יכנס הביתה רעב או נסער מאוד (ישתדל להרגיע עצמו קודם לכן, וכן לאכול משהו קל לפני כן). ואם ארע כן ואין אוכל מוכן, יתגבר כארי על תאוותיו, וידע לעמוד בנסיון, ואדרבה ישתדל להבין ולהצדיק את אשתו ע"פ המצב ככל האפשר, כלומר העומס שלה בעבודות הבית, ובעבודה בחוץ, ועם הילדים וכיו"ב.

רוחניות

האשה מטבעה אוהבת יופי, רהיטים, ומותרות, לכך צריך להכניס אוירה של תורה. הבעל בכלל מתמלא ביראת שמים, אבל לפעמים האשה מתרוקנת ומתנוונת, שקועה בחרסינות ובקרמיקות. אפשר ורצוי לנצל את זמן הסעודה ללמוד בקביעות בספר מסוים, וכן בשבת (ויזהר שלא להכביד). וישתדל ללמוד קצת בבית בניגון המושך את הלב. האשה אוהבת לשמוע ולראות זאת.

להקפיד לקבוע עיתים לתורה (ושלא להתבזות בפניה בעצלות או רשלנות בתפילות ובלימודים. בפרט ברושם הראשוני). על כל חתן להתייעץ עם רבותיו בעניין סדרי הלימוד בשנה הראשונה: האם ילמד גם כולל ערב, כולל שישי וכו'. הנסיון הוכיח, שאברך הלומד כראוי בשנה הראשונה לנישואיו, ממשיך כך גם בשנים הבאות. ואומרים בשם החידושי הרי"ם זצ"ל, שבדרך כלל מי שניצל כראוי את זמן שהייתו בישיבה ואינו מבטל את זמנו, גם אח"כ בני ביתו יסייעוהו ללמוד, ואז יזכה ללמוד ולקנות את התורה ממש.

רצוי ללמוד סדר יומי קצר עם האשה. לדוגמא: חפץ חיים או הלכות טהרה או הלכות שבת או מוסר וכד'. אך לשים לב לא להכביד מדי (ברוחב ובעומק), ושלא יהיה בצורה של מורה ותלמיד, אלא כחברים. להפשיט את הדברים לחיי היום יום.

עליך להרבות בחיזוקים רוחניים וסיפורי צדיקים (וכן סיפורי אמונה והשגחה מבני דורנו), כפי דרגתה, בפרט בסעודות השבת. לשים דגש על השתלמות במידות הענוה, ההתבטלות וההסתפקות. צריכים לחיות חיי אמונה פשוטה ולדעת שהכל בידיו של הקב"ה. וכל מה שיש לנו זה מתנה גמורה מאיתנו יתברך. להרבות בתפילות ובתחנונים בכל עת מצוא.

יש לשים לב לקיים את רצון הבורא, ולהזהיר ולהוכיח בדרכי נועם את האשה, ושאר בני הבית, שיהיה ליבם לאל עליון, במידות ישרות ובכל מצוות התורה הקדושה.

אם אשתך משדרת שאין היא מרוצה ממך, אל תכעס. היא המראה שלך והיא משקפת את מה שאתה. זה גם בדרך כלל סימן לכך שבורא עולם לא מרוצה ממך. אז במקום לריב אֶתָּה, עשה חיפוש רוחני מעמיק בתוכך, שפר ותקן את הדברים הטעונים תיקון, ותראה איך דברים משתנים וקורים רק לטובה.

ככל שתגדיל את האמונה והביטחון שלך בבורא עולם, כך תגדיל את הכוח הפנימי שלך. אשה מאוד אוהבת ומחוזקת כאשר לבעלה יש כוח פנימי להישען עליו. היא שונאת בעל רגשני וחלש שנשען עליה. האמונה מחזקת אותך גם בתחום הזה.

לקט מדברי חז"ל וספרי הראשונים והאחרונים

"לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו, שהרי פילגש בגבעה, הטיל עליה בעלה אימה יתירה, והפילה כמה רבבות מישראל" (גיטין ו:).

הדרך לנהוג עם האשה: "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת" (סוטה מז:).

"ציוו חכמים שיהא אדם מכבד את אשתו יותר מגופו, ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי ממונו. ולא יטיל עליה אימה יתירה, ויהיה דבורו עמה בנחת ולא יהיה עצב ולא רגז". (רמב"ם, הלכות אישות טו, יט)

"בני, אל תשבח אשתך בפני חברך, פן יבוא לשנוא את אשתו או לחשוק באשתך. ואל תשבח עצמך במדות טובות שיש בך [כשאשת חברו נוכחת] שמא תבוא אשתו למאוס בבעלה ולחשוק בך" (שבט מוסר, פרק ט"ז).

"צריך שיהיו נחשבים כאילו היא הוא, והוא היא". (שבט מוסר, פרק כ"ד)

"יש אנשים אשר ישמרו עצמן מעשות כל רע לכל אדם, ויאהבו ויכבדו אותם. אבל ישנאו את נשותיהם ויבזו אותן, באומרם: "אין בזה עוון כי אני בעל האשה ואשתי כגופי". וגדול עוונם. כי למה יגרעו הנשים מהיות בכלל "לא תִשָּׂא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְבָךָ", ועונשן יותר חמור כי היא עצם מעצמיו, ונאמר: "וְעַכְרֵךְ שְׂאֵרוֹ אֶכְזָרִי". ואסור להונות את אשתו ולצערה בדבורים וכד', ואין צריך לומר שאסור להרחיק עצמו מעליה בדרך רחוקה, והיא מר לה כאשה עזובה ועזובת רוח, ולפעמים יגרום כי תשטה אשתו". (ספר הברית, עמ' קע"ד)

"דא היא דלא ישתכח כוותיה, דא היא יקרא דביתא, כולהון נשין גביה כקופא בפני בני נשא. [צריך לחוש כלפי אשתו כי זו היא שלא ימצא כמותה, וזו היא יקר הבית, וכל הנשים לגביה כקוף בפני בני אדם]". (זוהר הקדוש ח"א דף מ"ט)

"לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש לו, וילבש ויתכסה במה שיש לו, ויכבד לאשתו ובניו יותר ממה שיש לו. שהן תלויין בו, והוא תלוי במי שאמר והיה העולם". (חולין פד:)

"איתתא גוצא, גחין ולחיש לה. [אשתך נמוכה, גחון ולחש לה]". (בבא מציעא נט.)

"בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג כתב שחובה יתרה לאדם לכבד את אשתו מאשר אדם אחר, כי עליה נצטוינו בכל ענין ולא אצל אדם אחר. ודברים דומים כתב המהר"ל בנתיבות עולם, "לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו, שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה" וכו', פירוש באשתו במיוחד. כי אשתו מפני שהבעל מושל עליה דמעתה מצויה ביותר, כי אונאת אדם אחר אינו מתקבל בכל כך התפעלות. אבל האשה שהיא תחת בעלה, ועם זה היא חשובה בעצמה, היא נתפעלת ביותר, לכן דמעתה מצויה". (בית יחזקאל, עמ' ל"ב)

"אסור לצער את אשתו בדברים, ומכל שכן שאסור להרים יד עליה. והאר"י ז"ל כתב שמי שמרים יד על אשתו, אפילו היה ראוי שתשרה עליו רוח הקודש, אינה שורה עליו עד שיעשה תשובה". (כף החיים פלאגי, סי' א' אות י"א)

"והמכה את אשתו מקובלני שיש יותר להחמיר בו מבמכה את חברו. דבחבירו אינו חייב בכבודו, ובאשתו חייב בכבודה. וחלילה

לשום בן ברית מעשות זאת, והעושה כן יש להחרימו ולנדותו ולהלקותו ולעונשו בכל מיני רידוי, ואף לקוץ ידו אם רגיל בכך".
(שו"ת מהר"ם מרוטנברג, חלק ד', סימן פ"א)

כתב רבי חיים ויטאל: וכמעט שאין שום מקום ואפשרות אחרת, שיוכל האדם כל כך לתקן מדותיו ולהשלים עצמו, (אלא) על ידי ביתו והתנהגותו שם. ולכל אחד ואחד מזמן השם יתברך את האשה הראויה והמתאימה לו, להשלים את עצמו". (תחילת שערי קדושה)

"ובלי ספק כי מי שיתלמד להיות עלוב מבני ביתו, ולא עולב, הוא יהיה עניו לכל ויקנה בלבו מדת הענוה. כי אם בביתו שהם תחת ידו הוא עלוב ולא עולב, כל שכן מהשאר..." (ראשית חכמה, שער הענוה פ"ג)

"ולכן גם כשרואה האדם שיש לו נסיונות גדולים בביתו בענין שלום בית, לא יירא ולא יתבהל. אדרבה לפי גודל הנסיונות, יבין וידע איזה תועליות ומעלות עצומות שמורות לו דוקא על ידי שיעמוד בנסיונות אלה, ויתקן את מדותיו". (שלום באהליך, עמ' ו')

"אין דבר יותר משמח לב ומעודד האשה, כמו איזה מילה טובה והערכה על מעשיה, מבעלה. שבזה מרגישה האשה שהיא מוצאת חן בעיני בעלה. ובאמת תועלת גדולה תהיה בזה גם לבעל עצמו, לא רק מצד זה שמרגיל עצמו להטיב לשני, אלא גם שבזה שמראה לאשה שהוא מעריך את מעשיה וכדומה, גם היא יתרבה חשקה יותר ויותר לעשות רצון בעלה, ולשמחו בכל עניני הבית, ועל ידי זה יגדל האהבה והשלום ביניהם". (שלום באהליך, עמ' י"ג)

"וכן ישתדל לא להעיר הערות בעניני הבית, שהם משרישות גובה הלב חס וחלילה". (שלום באהליך, עמ' י"ד)

"ואמר לי אחד מגדולי תלמידיו המובהקים של מרן הגאון ר אלעזר מנחם מן שך זצ"ל, שהדריך חתנים צעירים החפצים בהצלחת שלום ביתם, על ידי דרך אחת והיא, לוותר, לוותר, ולוותר. [וזה ההיפך מאותם צעירים קלי דעת, שחושבים שדוקא על ידי שלא יוותר, בזה יכניע את בני ביתו. אדרבה. שלום ביתם הולך ודועך, הולך ונחרב רחמנא ליצלן. ודוקא על ידי ויתור, אז מיד לבה מתרכך פי כמה ללכת לקראתו ולמלאות בקשתו ורצונו של בעלה]. (שם, עמ' י"ח)

"ואפילו אם כבר חטא וציער את אשתו, יכול לתקן הדבר על ידי שימהר להכניע את גאותו, ובלב נכנע ואמיתי יפייס אותה ויבקש את סליחתה, אפילו אם יצטרך לכך כמה פעמים ביום. ואדרבה צריך שידע, כי בכל פעם ופעם מצפה האשה ומשתוקקת שיתפייס עמה, ויבקש את סליחתה, והיא גם חפצה בכל לב לסלוח לו ולהתפייס עמו, ואין לתאר ולשער כמה שלום בית ושמחת לב, שפועלת ועושה בקשת המחילה מהאשה, והוא חסד אמיתי שכמעט שאין למעלה ממנו". (שלום באהליך, עמ' כ')

"ולא ימדוד את אשתו בשום אופן לפי קרובותיו שמכירן, שכל אשה וטבעה". (שלום באהליך עמ' ל"ב)

"כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב" פִּירַשׁ רַש"י, "אלו הנשים, תאמר להן בלשון רכה". וגילה לנו בזה השם יתברך בתורתו, כי הלשון הרכה היא צורת הדיבור לאשה, שעל ידי זה תקבל את הדברים". (שם, עמ' י"ד)

☺ **בַּצֵּל וְאֵשֶׁתוֹ יִצְאֹוּ לִכְמֹה יְמֵי קַמְפִּינָה. הֵט בְּנוֹ אֵהָל וַיִּשְׁבוּ לְאֶכָוֶה, לְאַחַר אַרוּחָה דְּשֵׁנָה וּבְקִבּוֹק יִין טוֹב, אֲמָרוּ לֵימָה טוֹב וְהָלְכוּ לַיִּשׁוּן. לְפָנֹת בּוֹקֵר הָאֵשֶׁת מִתְּצוּרְתָהּ, מְצִירָה אֵת בַּצֵּלָה וְאוֹמַרְתָּ לִּי: בַּצֵּלִי הֵיכֶר, הֵט לְשֵׁמִית וְאֲמָרוּ לִי מַה אַתָּה רוֹאה?". הַבַּצֵּל עָנָה שֶׁהוּא רוֹאֵה מֵיַלְיוֹנֵי כּוֹכְבֵימַי. "וְמַה זֶה אוֹמַר לָךְ?", שָׁאַלָה הָאֵשֶׁת.**

הַבַּצֵּל חִשֵּׁב לְרַעַץ וּבִמְאֵמָץ לְהִרְשִׁים אֵת אֵשֶׁתוֹ אֲמָרָה: "מֵהַחִינָה אֲסֻטְרוֹנוֹמִית זֶה אוֹמַר שְׁקִימִים מֵיַלְיוֹנֵי אֲלֵאקְסִיּוֹת וּפּוֹטְנִיזְיָאֵלִית זֶה אוֹמַר שְׁקִימִים בִּיַלְיוֹנֵי כּוֹכְבֵימַי לָכֵת. מֵהַחִינָה כְּרוֹנוֹלֹגִית אֲנִי מֵשַׁעַר שֶׁאֲנוּ מִתְּקַרְבִּים לְשַׁעַר שְׁלוֹם וְחַיִּים אַחַר חֲצוֹת, מֵהַחִינָה תִּיאוֹלֹגִית אֲנִי רוֹאֵה שֶׁהַקִּבֵּה כֹּף יְכוֹף וְאֲנַחְנוּ יְצוּרִים קְטַנְטִימִים חֲסֵרֵי כֹף חֲשִׁיבוֹת וּבְכֹף זֵאת ה' מֵשִׁיחַ וְשׂוֹמֵר עֲלֵינוּ, וּמֵהַחִינָה מְטָאֵרוֹלֹגִית אֲנִי רוֹאֵה מֵצִפֵּה לָנוּ מֵאַחַר יוֹם יֶפֶת עַם שֶׁנִּפְלְאָה! וְמַה זֶה אוֹמַר לָךְ אֵשֶׁתִּי הֵיכֶרָה?", "לִי זֶה אוֹמַר", אֲמָרָה הָאֵשֶׁת, "שֶׁנִּבְּנוּ לָנוּ אֵת הָאוֹהֶל".

הנהגות לאשה

(פרק זה לנשים בלבד, גברים יקרים, כדי להפיק את מירב התועלת, נא לא לקרוא פרק זה) על האשה ללמוד לקבל את הבעל כמו שהוא, עם התכונות הטבעיות שלו, ולהבין את כוונותיו לכל מאורע באשר הוא.

כבוד הבעל

לשון הרמב"ם (אישות טו, כ): "וכן צוו חכמים על האשה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר מדאי ויהיה לו עליה מורא ותעשה כל מעשיה על פיו ויהיה בעיניה כמו שר או מלך מהלכת בתאות לבו ומרחקת כל שישנא, וזה הוא דרך בנות ישראל ובני ישראל הקדושים הטהורים בזיווגן, ובדרכים אלו יהיה ישובן נאה ומשובח.

"מהלכת בתאות ליבו", הכוונה שעושה כל רצונו חפצו ומאוויו, ומרחקת כל מה שישנא. בכלל זה, להרחיק מה שלא אוהב: אוכל, חברות, סוגי לבוש וכו'. עליך לתת ולספק לו מה שהוא רוצה באמת, ולא מה שאת רוצה בשבילו.

נאמר בתורה: "אל אישך תשוקתך, והוא ימשול בך". והאמת היא שאשה כשרה ונאמנת אכן רוצה בטבעה להתרפק, להישען ולהיסמך על בעלה. וכן שיחליט בעבורה ויפשוט את ספיקותיה. והקב"ה טבע בה את הרצון להיות נשלטת, וזהו רצון הבורא להנהגת בית כשר ומתוקן, שהבעל ימשול באשה. על כן עליך לתת לבעלך להרגיש שהוא החשוב בבית והוא הקובע, והכל נעשה על פיו. וחכמת נשים בנתה ביתה. על האשה להתנהג בצניעות ובהכנעה. גאוה ושלטון לא הולמים את האשה יותר ממה שאינם הולמים את האיש.

אמרו חז"ל (ילקוט שופטים מ"ב): אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה. על האשה לעשות כל מה שבעלה חפץ ומבקש, מבלי שהיות ומבלי "לשאול פעמיים", או להציע לו משהו אחר.

אשה כשרה יודעת בחכמתה לכוון ולנתב את רצון בעלה לאפיקים חיוביים, ולתמוך בו ולהשלימו במקומות בהם הוא חלש וזקוק לעזרה (ע"י עידודים, אמונה וכד'). וזוהי מעלתה הגדולה של ה"עוזר כנגדו". שפעמים שהעזרה האמיתית של האשה היא בהנהגת "כנגדו", היינו להשלימו בחסרונותיו.

ביקורת

יש להימנע ככל האפשר מהערות וביקורת. אין לסתור דברי הבעל בחציפות. עליך להתחשב ברקע ממנו הוא בא ובהרגליו מבית הוריו. כשחייבים להעיר, יש להעיר בצורה עדינה, ביחידות ובנועם. יש להקדים שבח להערה. לעולם לא להעיר בעת כעס וריתחא, אלא בעת רצון. להדגיש תמיד את ההתנהגות החיובית ולא את הצד השלילי. (למשל: "מאוד נהנית לראות אותך אתמול פותח ספר ולומד". במקום: "למה אתה כזה עצלן היום"). דוגמא אישית עם המון סבלנות ועידוד היא תמיד הדרך הטובה ביותר להשיג תוצאות. לא להזכיר דברים שליליים מן העבר הרחוק או הקרוב.

כאשר את מבקשת משהו מבעלך, עליך להסביר זאת לבעל באופן שיובן שבסופו של דבר זוהי גם טובתו שלו (אם רוצה לרכוש פריט מסויים למטבח, זה כדי שתוכל לבשל לו יותר טוב).

יחס ועידוד

עליך לעודד ולרומם את הבעל בכל הזדמנות, וכן בפני הוריו, ואת הוריו בפניו. רצוי להתלהב (לא בצורה מוגזמת) מכל דבר טוב שעושה הבעל: למד היטב (חיבר חיבור תורני או קיבל תעודה או הצליח במבחן), הרכיב מנורה, התקין או תיקן מכשיר חדש לבית, הפתיע בקניה (לעיתים ניתן ללמוד מחמותך כיצד היא משתמשת במילים מעודדות על כל דבר שבעלך עושה בעבורה).

הארת פנים - יש להשרות אִוירה טובה ונעימה בבית, שיהיה "כיף" לבוא הביתה. אשה שמחה - כל הבית שמח. להשתדל שלא להיות עסוקה בטלפון או עם שכנות וחברות, בזמן שהבעל צריך להגיע

הביתה, רצוי לעזוב כל עיסוק שהוא (הדחת כלים...) בכניסתו לבית (לסיים השיחה ולהניח השפופרת), ולקבל את הבעל בסבר פנים יפות.

עליך לחזק את החלטות הבעל ואת הביטחון העצמי שלו (להימנע מתשובות כמו: "תעשה מה שאתה רוצה"). ומצד שני, גם לא להחליט עבורו בצורה גורפת, אלא תאמרי לו: במה שאתה בוחר תמיד יש ברכה.

עליך ללמוד ולהכיר את נפש בעלך, וכן מה שמועיל לו ומשמח אותו, ומה מפריע ומציק לו (גם אם זה לא לטעמך). וממילא, לתת לו מה שהוא רוצה באמת, ולא מה שאת רוצה בשבילו.

רצוי למעט בבקשות ובדרישות כמה שרק אפשר. ומצד שני להשתדל למלא כל חפצו (כל שלא נוגד את ההלכה או ההנהגה הנכונה ע"פ דעת התורה).

להשתדל להפתיע בזמנים מיוחדים כמו יום הולדת ויום נישואין וכן מדי פעם, כדי להרגיע מתחים שהצטברו, או כדי להביע הערכה מיוחדת על מסירות יוצאת מגדר הרגיל.

עליך להשתדל שלא לבטל את בעלך מלימוד התורה, ולא להטרידו מעבר לחיוני בענייני הבית והילדים על חשבון לימוד התורה. ואדרבה להמריץ את הבעל לתורה (ולתפילות) כמה שיותר.

אשה הרוצה לגרום לבעלה לאהוב אותה, ולעודד אותו לשהות בקרבתה, לשוחח עמה ואף לחפש דברים שבהם הוא יכול לשמח אותה, כדאי לה מאוד שתשדל גם **לספר לו כמה טוב לה בקרבתו** כמה טוב לה בזכותו, וכמה הקשר שביניהם משמח אותה. כאשר מבינים אחד את בניין נפשו של הזולת ניתן לבנות חיים משותפים מאושרים יותר.

יש להשתדל להתנהג בעדינות ובסבלנות יתירה בעתות לחץ, מצוקה או מתח (ערבי שבתות וחגים, בפתיחת שנת הלימודים של הילדים, לפני שיוצאים לאירוע משפחתי וכד'). להשתדל להתחשב במצב ולהגיב במתינות.

וכן בזמן חולי או חולשה ח"ו של הבעל יש להשתדל להבינו ולעודדו, לעמוד בפרץ ולתת לו יד תומכת. שהרי דווקא בזמן זה הוא זקוק לך יותר מכל, ובזה נבחנת אהבתכם האמיתית. כשהבעל עצוב או מוטרד, יש לאפשר לו להירגע ולהפיג את כעסו ומתחיו לבדו בינו לבין עצמו, ורק אחר כך ניתן לבוא לפייסו ולעודדו (לפעמים הבעל זקוק

דווקא להתבודדות ולכמה רגעים עם עצמו כדי להרגע ואם את תנסי להרגיע אותו את עלולה לגרום להיפך הגמור).

אין לתת לבעל מוסר או עצות בזמן שמשוהו מציק לו מאוד והוא מתפרץ ברגשותיו. אלא להיות לו קרש הצלה: להבין אותו ולהקשיב. לאפשר לו לפרוק את רגשותיו בסבלנות. לגלות (אפילו כלפי חוץ) הסכמה והבנה למצבו. (אפשר לדון בגוף הדברים רק מאוחר יותר בעת רצון ושלווה).

אין לספר להורים ולחברות על הבעל מה שלא נחוץ. בפרט בדברים שבינו לביתה, או פרטים אישיים מהנהגת ביתם, או מחלוקות וחילוקי דעות שביניהם (אלא אם כן מדובר במשהו חריג ואז רצוי לשאול מורה הוראה שאינו מכיר אתכם).

רצוי שלא להרבות בשבח הבעל בפני החברות, כדי שלא ליצור השוואות מיותרות, ושלא להכשיל בקנאה ותחרות וכו'. וכן לא לספר ולפרט בפני הבעל בשבח ומראה חברותיה.

להשתדל לא להכניס חברות הביתה לזמן ממושך, ולקצר את השעות עם החברות, כשהבעל נמצא בבית, או כשעומד להיכנס הביתה.

להיזהר בקדושה, לשמור על כל דיני טהרת המשפחה, לא ליצור גירוים מיותרים לבעל (במיוחד בזמן הרחקות). וכן יש לנהוג בצניעות בזמן הטהרה.

נאמנות - לא לשקר, ולא להעלים מן הבעל מה שנחוץ לו לדעת. לא לצחוק או לשנות בדיבור ובפרט בעניינים רציניים (כגון טהרה).

חובה להתנהג בצניעות בלבוש, בדיבור ובמעשים. לשמור על פה נקי. להיזהר ממילים בוטות ומגונות. וכן לא לספר על עבירות או כישלונות (מן העבר) בפני הבעל.

אין לדבר עם אנשים זרים כלל, ובמקום ההכרחי יש לקצר ככל שניתן.

תקציב וכלכלה

יש להתנהג בענווה ובהסתפקות, להימנע מלדרוש מהבעל להוציא הוצאות החורגות מהאפשרויות וכן להימנע מבזבזנות, וממותרות. עליך לכלכל את הוצאות הבית בתבונה, ולהשתדל לסייע ככל שניתן בכלכלת הבית כפי האפשרויות.

לדאוג תמיד לארוחות מזינות בזמן, קודם שהבעל מגיע הביתה (אם אינה בקיאה בבישול יכולה להיעזר ולקבל עצות טובות מבני משפחה או חברותיה, או מספרי בישול, כגון "הבית היהודי").

רצוי לדאוג לכך שיהיה תמיד מספיק מזון בבית ובמקרר, וכן מזון "אינסטנט" למקרים שאין די זמן או כשקשה להכין ארוחת בישול מלאה (כשהפתיעו אורחים, או כשהבעל חוזר הביתה רעב מאוד אחר יום ארוך ומפרך מחוץ לבית), וכדי למנוע מתחים מיותרים.

היחס להורים ולמשפחה

על האשה להיזהר בכבוד חמיה וחמותה (שגידלו וחינכו למענה את בנם האהוב). אשה שאיננה מכבדת את חמיה וחמותה – גורמת בזיון לבעלה כי כבודם זהו כבודו. לא לדרוש מהורי הבעל דרישות מוגזמות, וכן משאר בני משפחתו.

כלה "צרה" לחמותה. ולכן תדע האשה לנהוג בחכמה עם חמותה, ותשתדל לרוממה ככל האפשר. וכגון, שתתייעץ איתה בענייני סידור הבית והבישולים, ואיך לטפל בתינוקות וכד', ולו רק כלפי חוץ, ובזה תגדיל את חינה בעיניה, ושקטה הארץ. ואם אחר כל זאת, עדיין לא מסתדרות ביניהן - ימעטו להתראות זו עם זו ככל שניתן.

סדר וניקיון

יש לדאוג תמיד לבית נקי ומסודר.

יש להימנע מעצלות, ולהתגבר לנהוג בזריזות בכל ענייני הבית: שטיפת כלים, סדר, ניקיון, כביסה, גיהוץ וכד'.

כאשר הבעל עוזר בבית יש להחמיא לו ולשבח אותו על כך, כדי שיהיה לו חשק לעשות זאת שוב, ולא להעיר לו שלא ניקה מספיק טוב או לבקר אותו בשעת מעשה.

להתכונן ולהתייפות מעט לכבוד הבעל, כאשר הוא עומד להגיע הביתה. לא לקבל את הבעל בלבוש מרושל ומלוכלך. להקפיד על לבוש מסודר נקי ומכובד.

רוחניות

עליך להשתדל שלא למשוך יותר מדי לענייני תאוות ועינוגי העולם הזה. להרבות בתפילות ובתחנונים בכל עת מצוא. שזהו כוחה הגדול של האשה.

אשה צריכה להיות יפה ונאה בעיני בעלה ולא בעיני גברים אחרים. עליך לשמור על צניעותך לא רק בלבוש אלא גם בהתנהגות: על אשה צנועה להקרין קרירות במפגש עם גברים, ועליה להיזהר מכל קשר שהוא עם גברים גם במסגרת העבודה!

התפילה היא מכשיר רב ערך בהשכנת שלום בית על כל צרה שלא תבוא התפילה מועילה בהחלט! לפעמים במקום לצפות ולבקש מהצד השני כל מיני בקשות עדיף לבקש אותן מבורא עולם!

• הרב זמיר כהן שליט"א הביא עצה נפלאה לאשה מאת החכם מכל אדם. בספר משלי נאמר: "דִּלְךָ טוֹרֵד בְּיָוִם סִגְרִיר וְאֶשֶׁת מְדִינָה". כלומר, טפטוף גשם הדולף אל הבית ביום סגריר, ואשת ריבים ומדנים, שניהם שווים. שלמה המלך ע"ה, מלמד בפסוק זה את האשה יסוד גדול וחשוב בעומק נפש בעלה, במה שנוגע להתייחסותו הפנימית לשעות שהייתו בבית. אשה הלומדת יסוד זה, מפנימה אותו ומתנהגת לפיו, מובטח לה שהשלום ישרור בביתה. ונבאר את הדברים.

הולך לו אדם ביום סגריר (יום גשום שהכל נסגרים בבתיהם. רש"י). גשמי עוז נתכים עליו והוא נרטב מכף רגל ועד ראש. צועד הוא לביתו ואינו רוטן כלל שהרי מי הגשמים נדרשים וטובים לעולם. והנה, נכנס הוא לביתו ומגלה כי הגשם דולף בטפטוף מהגג לבית, וכבר הוא מוטרד ואפילו זועם ונסער. נשאלהו: הרי לגשמים העזים שבחוץ התייחסת

בשוויון נפש, ומדוע טפטוף קל מטריד את מנוחתך? והוא משיב בכנות: "בחוץ, אני מסוגל ומוכן להתמודד עם גשמי זעף עזים ככל שיהיו. אולם בביתי, במקום האמור להוות קורת גג עבורי ועבור בני ביתי, איני מעוניין לסבול ולהשלים עם שום טפטוף".

והנמשל ברור. הגבר מסוגל לפי טבעו להתמודד עם כל מדון או גערה ונזיפה מחוץ לביתו: במקום העבודה, בתור לבנק, בקניות, בסידורים, ובדרך הביתה. שהרי שר החוץ הוא, וקיבל כלים נפשיים המתאימים לתפקיד זה. אולם קשה יהיה לו מאד אם רעייתו אשת מדנים היא המרבה בתלונות ומעוררת ריבים וכעסים. מטבעו חש הבעל בדרכו לביתו כי הנה תיכף יגיע לקורת הגג, לקן המשפחתי החמים והנעים שבו ימצא מרגוע מכל טרדות ותהפוכות היום שחלף עליו. וכשנתקל באשת מדנים בבית, כוחותיו אוזלים והוא הופך לגבר חסר מנוחה וכעסן, המגיב בקיצוניות שלילית לכל פניה בכל נושא בבית.

לא פלא שבעלים כאלה מאחרים להגיע לביתם לאחר סיום העבודה. ונשותיהם המתלוננות על-כך אינן מבינות כי האיחור נובע מהצורך להירגע לאחר העבודה והפעילות הכללית מחוץ לבית. דבר שהבעל יודע כי לא ישיג בביתו עם הגעתו, ואף יקבל את ההיפך.

אשה המודעת להתייחסות פנימית טבעית זו של הבעל לביתו - בשונה ממנה שביתה הוא עיקר ממלכתה, ומתוך כך מבינה את הצורך הנפשי העמוק שיש לו באווירה רגועה בבית, מקבלת את בעלה בסבר פנים יפות בבואו לביתו, גם אם חלף עליה יום לא קל, היא מתעניינת בשאלה קצרה בשלומו, ומיד מאפשרת ודואגת לו לאכול ולשתות, לנוח ולהירגע מעמל היום. ורק לאחר כל זאת פונה היא אליו ומעלה את הנושאים המטרידים אותה. וגם אז, עושה היא זאת באווירה נינוחה מתוך עדכון ודיון ענייני ללא עקיצות מילוליות וכעסים. וכשצריך להעיר פותחת היא בשבח לפני הביקורת ומסיימת בשבח. אשה כזו, אשת-חיל היא! המובילה את ספינת ביתה בבטחה לאווירה נפלאה של אהבה ואחוה, שלום ורעות מוצקים וברי קיימא.

לקט מדברי חז"ל וספרי הראשונים והאחרונים

"אמרו במדרש שציוותה אשה חכמה אחת את בתה: בתי עמדי לפניו כלפני מלך ותשרתיהו. ואם תהיי לו אמה (שפחה), הוא יהיה לך עבד ויכבדך כגבירה. ואם תתגדלי עליו, יהיה לך לאדון בעל כרחך".
(מנורת המאור, נר ג' ח"ד פ"ב)

"אין לך אשה כשרה בנשים, אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה".
(תנא דבי אליהו רבה, ט')

"מה טיבה של יעל שבאה תשועה גדולה לישראל על ידה? אמרו, אשה כשרה היתה, ועושה רצון בעלה. מכאן אמרו אין לך אשה כשרה בנשים, אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה". (ילקוט"ש שופטים רמ"ז)

"ואפילו אם הם עניים ומחוסרי בגדים, עם כל זה, אותם סחובי בלאות שלובשת יהיו מכובסים ונקיים מכל כתם". (שבט מוסר, כ"ד)

"בעת כעסו, תיישבהו [רעייתו]. בעת צרתו, תשיחהו. בעת רעתו, תנחמהו. ואפילו יהיה לה דאגה, תסתירנה כדי שלא יתעצב... ויהיו בגדיה בכל עת נקיים, תכבד את אביו ומשפחתו, ואפילו [אם] הם בזויים. ותהיה שמחה במתנתו, ותראה שהיא מרובה, אפילו [כשהיא] מעוטה. ותתפלל בכל יום על בעלה שיצליח ממעשה ידיו".
(שלי"ה שער האותיות, דרך ארץ)

"ואם היא חולה, תראה לבעלה פחות ממה שמרגשת מן החולי, ותתחזק בפניו. שכל אלו דברים גורמים שתתחבב בעיניו [כאשר רואה שמתאמצת להקל את הרגשתו], ומחשבתו עליה תמיד".
(שבט מוסר פרק כ"ד)

"ואם תראה האשה שבעלה דחוק [בפרנסתו], אל תרבה עמו במשאלות, אע"פ שהם צורך הבית מאד, תצמצם עצמה. ומה תועיל דרישתה. ואם מתבייש ממנה מוכרח לגנוב ולגזול". (שבט מוסר, כד)

"צריכה האשה לחשוב כשבעלה כועס עליה על לא דבר, שמא היה לו איזה צער בשוק, ומרוב שיחו וכעסו דבר עד הנה. אבל בעצם אין כוונתו אליה ואינו שונא אותה כלל". (פלא יועץ, ערך אהבה)

"שלא תהא האשה עצלנית... שמבטל הנקיות מן הבית... ואז אף שיש שפע מלבושים וכלים בבית, כיון שמחמת העצלות הם מלוכלכים וקרועים, דומים כמלבושי וכלי העניים. והבעל הנכנס לבית, אף על פי שיבוא שמח מן השוק, בראותו לכלוך הבית בכמה

מיני מכשולים באמצע הבית ובכל זווית, וקדרות שאינן נקיות שנשארו שם מבישול הלילה, יתעצב אל לבו. וזה מביאו לחמוד בית חברו המנוקה מכל מכשול ומכל סרחון, ומחמדת הבית ימשך לחמוד גם אשת חברו הנזהרת בנקיון הבית". (שבט מוסר, פרק כ"ד)

"תהיה האשה נזהרת בתקון שערותיה ועשיית צפורניה. ואם יש בה איזה מום, תכסה אותו מבעלה בכל מה שאפשר לכסות, משום שנמאסת בפני בעלה". (שבט מוסר, פרק כ"ד)

וכן צוו חכמים על האשה שתהיה צנועה בתוך ביתה. ולא תרבה שחוק וקלות ראש בפני בעלה. ולא תתבע תשמיש המטה בפיה. ולא תהיה מדברת בעסק זה. ולא תמנע מבעלה כדי לצערו עד שיוסיף באהבתה, אלא נשמעת לו בכל עת שירצה. ותזהר מקרוביו ובני ביתו כדי שלא יעבור עליו רוח קנאה. ותתרחק מן הכיעור ומן הדומה לכיעור. (רמב"ם אישות טו, יח)

"ואשה שנפל בחלקה איש קשה במדותיו ובדעותיו... לא משום זה יקל כבודו בעיניה, ותבוז לו בלבה ח"ו, כי דבר המלך מלכו של עולם עליה, ומה לה בהדי כבשי דרחמנא [מה לה בדברים הנסתרים], והוא המזווג זוגים... ויגדל שכרה כאשר מעשיה לשם פועלם".

"האשה בכל הזמנים צריכה לחבב בעלה. הוא חלקה, הוא מזלה. הבצל של בעלה יהא אצלה חביב יותר מאלף אגוזים ושקדים. לחם בעלה תאכלנו באהבה יותר מריבת אפרסקים. ירקות בעלה תאכלם בשמחה יותר מחבושים ותפוחים". (חוקי הנשים, עמ' 42)

"שבח האשה ופארה, בענייני הסדר והניקיון לפני בעלה כדי שלא ימאסנה. ותמיד תהא מתוקנת במלבושיה וזהירה בניקיון בגדיה. בגדים פשוטים שלא יימצא בהם כתם, טובים מבגדי משי ומלוכלכים. חלוק פשוט וארוך, עדיף מקצר רקום זהב. בגדי בד וסגורים, עדיפים מבגדים עם קישוטים ופתוחים. מוטל על האשה לתת דעתה על הנהגותיה בפני בעלה, תתקשט לפניו ותתייפה. ואפילו אם בעלה אינו מחפש אחר דברים אלה ודומיהם, מוטל עליה להתקשט בתכשיטיה ונקיונה. וסדר ההנהגה, כשתתעורר משנתה תרחץ פניה ותשטוף פיה תכסה ראשה היטב ותסדר מלבושיה. ותתאמץ ככל יכולתה, וככל שיעלה בידה, ולא תטעה בשום אחד מהם. אשה אשר עבודות הבית עושה בעצמה, צריכה בכל שעה להשגיח על נקיון ידיה ותרחצם, ובמיוחד אם התעסקה בשום ובבצל

וכל דבר שריחו אינו נעים, צריכה לרחוץ ידיה בדבר שישלך את הריח. שלא תתגנה בעיני בעלה". (חוקי הנשים, עמ' 50)

"נקיון הבית והריהוט מבוקש מהאשה, היות והבית ורהיטיו תחת השגחתה. קודם כל דבר תסדר נקיון הבית מהפסולת. בימים החמים ובימים הקרים תפתח כל יום חלונות הסגורים, כדי שיצא האויר הדחוס ויכנס אויר חדש לנשימה, וזו הזהירות היא מנוחת האנשים ורפואת הגוף". (חוקי הנשים, עמ' 51)

"שבח האשה יאריך ה' ימיה, לא תהיה קצה מאורחיה אשר יזמינם בעלה, ולא תיראם ככבדים על לבה. צריכה לייקר את האורח, ותעשה כבודו לפי רצון בעלה ויכולתו. ואם הביאה דבר חסר לפניו, תגרום לבעלה בושה וכלימה ובזיון ומפלה. אשה צרת עין תבזה עצמה ותבזה משפחתה, ותגרום לעצמה לעג ובזיון ויתגלה קלונה". (חוקי הנשים)

"כל הענין של תכשיטי נשים הוא כדי שלא יתגנו על בעליהן. כלומר למען תתקשט בתוך ביתה, להתחבב על בעלה. ולא כמנהג הרע של כמה המתקשטות דוקא כאשר יוצאות לשוק וזה אסור". (בית יחזקאל)

"ואפילו אם הוא עני היא תראהו כעתיר נכסים. לא תגנה מעשיו, ולא תגלה מחשבותיו, תכבד משפחתו ותחבב קרוביו." (חוקי הנשים)

"אלא צריך לדעת שתועלת נפלאה זו, מה שהאדם זוכה להשלים עצמו על ידי אשתו, הוא בדוקא על ידי אשה זו שזימן לו השם יתברך, ונשא אותה. וכמו שאמרו חז"ל מן התורה מן הנביאים ומן הכתובים, מה' אשה לאיש. ואי אפשר בשום אופן שיזכה לגודל תועלת זו אם היה נושא אחרת. וטעם הדבר יעויין בהקדמת הראב"ד לספרו בעלי נפש שמאריך לבאר כי האיש ואשתו אינם שני נפרדים שנתיישבו ביחד (כמו אצל בעלי החיים), אלא הם בעצמותם אחד ממש שנחלק לשנים. שהרי כך ברא הקב"ה את אדם הראשון אחד לבד, ואחר כך מגופו עצמו ברא את חוה שתהיה לו לעזר". (שלום באהליך, עמ' ד')

"אם תכונותיו רגזניות, לא תרגז ממנו. ואם צעק עליה, לא תקפיד בלבה. ואף אם הכעיסה בתקיפותו, צריכה מיד להרגיעו. וכל אשר יעשה בשעת כעסו, היא לא תשיב לו. ואם דיבר עמה דברים מרים, תשיבהו דברים מתוקים. ואם תתמיד בפעולות אלו יתחרט על דרכיו מעצמו, ובינו לבין עצמו יתיישר אורחותיו". (חוקי הנשים, פ"ט)

"אם בא הבעל מעבודתו עייף ומצאתו מתוח, תראה לו פנים יפות, לא תתעצב, ולא תתבלבל. היות והאיש הוא בעל מקח וממכר ועסקיו מרובים, וברוב המקרים יזדמנו לו מכשולים, אם בעסקי כספו ועיכוב עסקיו, או נזדמן לו בשוק אדם כעסן, וטבע האנשים כשהוא מתוח אפילו מדבר קל, יִצָר לו ויבלבל דעתו וישתבשו הליכותיו עם בני ביתו וזוגתו, וכשיקרה לו צרה ומצוקה לא יהא לו מצב רוח טוב. לכן אני אומר לכל אשה ואשה, אם מצאה מעשי בעלה משונים, ואינו נוהג עמה כשורה, או נראה כרוגו וחריף בדבריו, לא תפרש התנהגותו באופן אחר, ולא תחשוב על כך מחשבות, אלא תרגיעהו ותחבבהו בכל מצב שתמצאהו, ותלך עמו לפי רוחו ודעתו, ולבסוף כשיעברו בעיותיו, יהיו פניו שמחות מאליהם, ויחזור למרגועו וקדמותו". (חוקי הנשים)

"וביותר יגדל החיוב על האשה לאהוב את בעלה ולכבדו כמלך בגדוד ולירא ממנו ולמלאת חפצו ורצונו בכל כוחה, וכל מגמתה ודעתה צריכה להיות, להשתדל לרדת לסוף דעת בעלה ולדעת מה חפצו, ולעשות רצונו למען תמצא חן בעיניו. ועיקר האהבה היא אהבת הנפש תמסור נפשה לסייעו בעבודת השם יתברך שמו, כי זה חלקה. ובמתק שפתיה תדבר אליו אם צריכה להדריכו בדרך טובה, ולנחמו בעת צרתו... וצריכה להתנהג עמו לפי מדותיו בחן ושכל טוב כדי שיהא זיווגם עולה יפה באהבה ואחוה. 'חכמות נשים בנתה ביתה' (משלי יד, א), 'ואשה יראת ה' היא תתהלל' (שם לא, ט). כי מלבד שצריכה להיות צנועה, 'כל כבודה בת מלך פנימה' (תהלים מה, יד), למען לא תחטיא את האנשים בעינא ולבא, וצריכה להיות מתקשטת לבעלה וזהירה בנקיות וטהרה ובסדר ההוצאה למען לא יחטא בעלה בהיות נותן עיניו באחרת, אך גם זאת מעשיה יקרבוה ותהי נושאת חן בעיני בעלה". (פלא יועץ - אהבה)

אנה האַיִלֶה האַספֶרֶת את נס פּוֹרִיט נקראת "אֵיִלֶת אַסְתֵר", וְאֵל אֵיִלֶת אַרְדָּכִי, או אֵיִלֶת הַאֵן או אַשְׁכּוּרֵי?
אֵלֶּה אֵשֶׁה עוֹשֶׂה אֵכֶל סִיפּוֹר אֵיִלֶה.

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם

חֵלֶק ב'

דברים המסייעים לשלום בית:

אהבת אמת

תקשורת נכונה

לוותר

קדושה

שמחה

אמונה

תפילה

אהבת אמת

יש ברחוב מושג הנקרא "אהבה ממבט ראשון" - בחור פלוני ראה בחורה אלמונית הם מיד התאהבו ולכן התחתנו. אך מושג זה בשקר יסודו. כי הוא לא באמת אוהב אותה וגם היא אינה באמת אוהבת אותו, הם חושבים שהם אוהבים האחד את השני, והם באמת אוהבים אבל רק את עצמם!

הוא חושב שהוא אוהב אותה אך למעשה הוא רוצה בה משום שהוא אוהב את עצמו, ומכיון שמילוי שאיפותיו וסיפוקיו יבואו ממנה, הוא משקר לעצמו שהוא אוהב אותה.

דבר זה יובן יותר ממעשה שהיה עם אחד הרבנים שאירח בביתו את אחד מתלמידיו לסעודת השבת. אותו תלמיד היה קצת רעב ואכל את הדגים בהנאה ובתאוותנות.

שאל אותו הרב: "האם אתה אוהב דגים?"
ענה התלמיד: "כן, אני מאוד אוהב דגים".

אמר לו הרב: "הנך טועה, כי אם אתה באמת אוהב דגים שים אותם באקווריום גדול ומרווח עם תפאורה ותאורה, תן להם לאכול, ספר להם סיפור ותגדל אותם בנעימים. מזה שאתה אוכל דגים אני מבין שאינך באמת אוהב דגים, אלא אתה אוהב את עצמך, לכן במקום לומר שאתה אוהב דגים, עליך לומר: אני אוהב את עצמי ודגים מאוד ערבים לחיכיי".

הצל ואשה אוכלים ביחד עלידה. פתאום הוצל אומר: "אני אוהב אותך", האשה מסמיקה ואומרת לו: "אם אני אוהבת אותך". אמר לה הוצל: "אני אהבתי את זה עלידה!"

כך גם לעניינינו אותו בחור ש"התאהב בה ממבט ראשון", אינו באמת אוהב אותה אלא הוא אוהב את עצמו, ונעים לו להיות בחברתה. ועם כזאת "אהבה" אי אפשר לבוא בברית הנישואין.

אהבה התלויה בדבר

אהבה שמקורה ב"אהבת עצמי" נקראת בחז"ל "אהבה התלויה בדבר". וכך אומרת המשנה (אבות ה, טז): **כָּל אֲהָבָה שֶׁהִיא תְּלוּיָה בְּדָבָר, בְּטֵל דָּבָר, בְּטֵלָה אֲהָבָה. וְשֵׁאִינָה תְּלוּיָה בְּדָבָר, אִינָה בְּטֵלָה לְעוֹלָם. אִיזוֹ הִיא אֲהָבָה הַתְּלוּיָה בְּדָבָר, זוֹ אֲהָבַת אֲמָנוֹן וְתָמָר. וְשֵׁאִינָה תְּלוּיָה בְּדָבָר, זוֹ אֲהָבַת דָּוִד וְיְהוֹנָתָן.**

שיש שני סוגי אהבה, שניהם מנוגדים והפכים זה לזה: הראשונה אהבה מדומה ומזויפת והיא אהבת אדם את עצמו ואת רצונותיו. אין זו אהבה אלא תאוה וניצול הצד השני. מאידך ישנה אהבה אמיתית שלא תלויה בדבר או באינטרס מסויים, אלא כל כולה אהבת הנתינה והענקה לזולת. כגון אהבת ההורים את ילדיהם, שאינה בטלה לעולם כיוון שהיא אינה מבוססת על בסיס צר ורעוע של רצונות.

המשנה מביאה כדוגמא לאהבה התלויה בדבר את אהבת אמנון ותמר - אמנון בן דוד חשק בתמר אחותו למחצה משום שהיתה יפה³, ולאחר שהיה אֶתָּה, פתאום שנא אותה שנאה תהומית שאינה מובנת כלל מצד אדם אוהב. אם באמת אהב את תמר, מדוע פתאום שנא אותה? מכאן מוכח שלא באמת אהב את תמר אלא אהב את עצמו ותאוותיו!

כדוגמא לאהבה שאינה תלויה הדבר מביאה המשנה את אהבת דוד ויהונתן - לאחר שהנער דוד ניצח את גִּלְיָת הפלישתי, הוא מובל אחר כבוד אל בית שאול המלך, שם פוגש אותו לראשונה יהונתן בן שאול, שהיה אמור למלוך אחרי אביו הוא וזרעו אחריו, לפי שהמלוכה עוברת בירושה.

³ מצד הדין היה מותר להם להנשא כדת, משום שדוד לקח את מעכה במלחמה מדין "אשת יפת תואר" והיה מותר לו לבוא עליה, וכאשר היתה מעוברת ממנו היא עברה גיור כדת, וגם תמר עברה גיור לאחר שנולדה, וגר שטבל דומה לתינוק שנולד ואין לו שום קשר להוריו הביולוגיים.

יותר מאוחר שאול המלך רואה בדוד מורד במלכות ורודף אחריו ומבקש להמיתו. יהונתן מנסה ללמד סנגוריה על דוד לפני אביו, ואז אומר לו שאול: מדוע אתה מנסה לסנגר עליו וללמד עליו זכות, והרי "כל הימים אשר בן ישי חי על האדמה, לא תכון אתה ומלכותך", כלומר, למען מלכותך, אתה צריך להיאבק נגדו. והוא מוסיף ומצוה עליו: "ועתה שלח וקח אותו אלי כי בן מוות הוא".

יהונתן ממשיך לדבר טובות על דוד, ומעלה את חמת אביו, עד שנאמר "ויטל שאול את החנית עליו להכותו". יהונתן נוכח כי כלתה הרעה מעם אביו להרוג את דוד, ונעצב אל לבו עד כי אינו יכול לאכול. הוא קם מעם השולחן, ויוצא אל דוד המחכה לו בשדה, במטרה להזהירו מפני חרב שאול אביו.

כשנפגשו, וישקו איש את רעהו, ויבכו איש את רעהו, ויאמר יהונתן לדוד לך לשלום אשר נשבענו שנינו אנחנו בשם ה', השבועה בינינו שנעזור איש לרעהו, תהיה קיימת עד עולם. יהונתן מסכן את מלכותו, ומסכן גם את חייו בשביל דוד, והכל כי אהבת נפש אהבו.

אהבה זו מתבטאת ביתר שאת, בפגישתם האחרונה לפני שיהונתן נהרג בהר הגלבוע. יהונתן הולך אל החרשה אשר בה הסתתר דוד מפני שאול, ויאמר אליו אל תירא, כי לא תמצאך יד שאול אבי, ואתה תמלוך על ישראל, ואנכי אהיה לך למשנה. לא רק שיהונתן אינו מתקנא בדוד על המלכות הניטלת ממנו וניתנת לרעו, הוא אף עוזר לו ומעודד אותו ואומר לו אתה תגדל ותהיה יותר ממני, ואני אהיה פחות ממך.

יהונתן נפל במלחמה ודוד התאבל עליו וכשהספיד אותו אמר: "צר לי עליך אחי יהונתן נעמת לי מאוד, נפלאת אהבתך לי מאהבת נשים". והסבירו המפרשים שכוונת דוד שאהבתם היתה אהבת אמת שהתבססה על ויתור ונתינה, כמו אותה "אהבת נשים" - אהבת רחל ללאה שהיתה מוכנה לוותר לאחותה ולמסור הסימנים בכדי שלא תתבייש! ובכך מסרה לה גם את יעקב והיתה עלולה ליפול לידי עשיו הרשע.

כאשר האהבה היא עצמית והיא "אהבה התלויה בדבר" אין סופה להתקיים, כי לאחר שיצליח להשיג את מבוקשו וכבר ימאס לו, בטל דבר - בטלה אהבה. כך טבע האדם, רוצה ואוהב דבר כל עוד שהוא

איננו, אך כאשר הוא ישנו בשפע רב, נמאס לו ממנו ורוצה משהו אחר.

כאשר אדם אוהב את אשתו אהבה עצמית, משום שהיא ממלאה את שאיפותיו, אז כאשר יש לו אותה היום, מחר מחרתיים, שבוע שבועיים, ואולי אפילו שנה שנתיים, אך לבסוף זה נמאס ורוצים משהו חדש והמרובות מתחילות, ואז פתאום הם רואים כמה שזה לא מתאים. אהבה עצמית הולכת ודועכת עם הזמן.

האשה: "אני אהבת אותך".

הבצע: "אני אוהב אותי".

אהבה או תאוה

ה'חזון איש' התבטא פעם ואמר: "את מה שהעולם מכנים "אהבה", לזה אנו קוראים "תאוה"!

כמו שראינו לעיל, **אהבה** היא רגש נרכש, והיא מתפתחת עם הזמן בעיקר בעקבות השקעה ונתינה. **תאוה** היא רצון להשיג סיפוק והנאה ומילוי של חסרון.

הבורא יתברך ברא כל אחד מאתנו עם חסרונות המאלצים אותנו להזדקק אליו וגם לאנשים אחרים, הלקוח זקוק למוצר ואילו המוכר זקוק לכסף, ובכך החסרונות מביאים לנו תועלת רבה, כי בלעדיהם לא היתה חברה אנושית כלל.

גם אצל שני בני זוג לכל אחד מהם חסרים דברים מסוימים אותם הוא אינו יכול להשיג לבד, אבל הוא יכול לקבל מהשני. מילוי הצרכים ההדדי האחד מהשני עדיין אינו עושה אותם ל"אוהבים הנעימים", כי כל מטרתם היא כדי לקבל ולא לתת ולכן זה בגדר של "אהבת עצמו" ותאוה ולא בגדר של "אהבה".

לכן אין "אהבה ממבט ראשון", אלא רק "תאוה ממבט ראשון", ואם בני הזוג טועים וחושבים שרגש זה הוא אהבה, והם מחליטים להינשא, הרי שהם בסכנה של פירוק החבילה, משום שכאשר ימלא וישיג תאוותו (ולא תהיה התחדשות), אז הם ישארו בלי כלום.

אם רוצים לחיות יחד עד מאה ועשרים, בני הזוג צריכים לאהבה אמיתית שאינה תלויה בדבר, אהבה כזו לא רק שהיא מתקיימת אלא אף הולכת ומתגברת עם השנים⁴.

מהי אהבה אמיתית?

בלשון הקודש "אהבה" פרושו - "חבור". אדם המרגיש קשר אישי לזולתו, הוא אוהב אותו, ומרגיש תחושה של חבור. שני הצדדים האוהבים כל אחד מהם חפץ בטובתו של חברו לא פחות ממה שהוא חפץ בטובת עצמו, עד שהם הופכים להיות חלק מדבר אחד, כמו יד ימין ויש שמאל של אותו הגוף - הם הופכים להיות אחד!

לכן הגימטריה של "אהבה" היא - שלוש עשרה, כמו הגימטריה של המילה "אחד", האוהב והאהוב אחד הם, והם משלימים זה את זה. "איש ואשה שזכו - שכנה ביניהם" (סוטה יז.), כי אם הוא אוהב אותה (אהבה = 13) והיא אוהבת אותו (13) אהבה הדדית, הם ביחד 26 כמו הקב"ה בשמו הוי"ה.

אהבה פירושה גם הבנה - להבין את השני, לנסות ולהיכנס לראשו, להבין מה הוא מרגיש, מה הוא רוצה, מה עבר עליו ובאיזה מצב נפשי הוא נמצא כרגע. ואיך אפשר להגיע לכך? הגר"א דסלר כתב שע"י רוב העמל וההשקעה בדבר, כך נקשרים אליו, כגון, אדם שעמל לנטוע עץ וטורח בגידולו, ככל שהוא יטרח וישקיע יותר, כך גם יראה בעץ כחלק ממנו וירגיש קשור אליו. ואם כך לגבי חפץ דומם כל שכן לבני אדם.

אהבת אמת אינה מתרחשת מיד, זאת אנו רואים מיצחק ורבקה: "וַיִּבְרָא יְצַחְקָה הָאֵלֶּלֶה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רַבֵּקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה

⁴ כאשר יש "אהבה ממבט ראשון", האדם אינו "אוהב", אלא "מאוהב", ואז הוא משוחד ואינו יכול לראות את חסרונות הצד השני, ואין אפשרות לדעת אם הם באמת מתאימים. לכן אצלנו ביהדות יש מושג של שידוכין. עוד לפני שבני הזוג נפגשים, מבררים על כל אחד מהם פרטים, כך שכל אחד מהם כבר מכיר קצת את השני, ויודעים באופן כללי אם זה מתאים. אם אכן זה נראה מתאים בני הזוג נפגשים - כך אין סכנה של אהבה מדומה.

וַיֵּאָהֱבָהּ" (בראשית כד, סז), יצחק אבינו ע"ה קודם לקח אותה לאשה והשקיע בה כוחות ורק אז "ויהאבה", האהבה באה בסוף! כי רק ע"י השקעה אז אוהבים באמת.

אמרו חז"ל: "אם חפץ אתה להדבק באהבת חברך, הוי נושא ונותן בטובתו" (מסכת ד"א זוטא פ"ב).

האוהב האמיתי אינו חושב כלל על עצמו, מה יוצא לו ומה יקבל, אלא כל רצונו ותשוקתו שלאהוב יהיה נחת רוח. מילוי תשוקה זו גורמת עונג רב לאהוב המעניק, הרבה יותר מהנאת המקבל. וכגודל טרחתו וריבוי נחת הרוח הבא לאהוב כתוצאה מעמל וטרחת האהוב, כך תגדל הנאת ושמחת האהוב וגם אהבתו. אהבת אמת מושתתת על הענקה ונתינה ולא על השאיפה לקבל, כזאת היא אהבת ההורים את ילדיהם, וכך היא כל אהבה אמיתית טהורה.

להגיע ל'אהבת אמת' זהו דבר קשה עד מאוד. אדם רווי תכונות רבות הממקדות אותו באהבת עצמו, ואף אם שללא ספק אוהבת את ילדיה, מעורבת בכך גם אהבת עצמה, שהרי פעמים רבות היא אומרת לבנה "עשה לי טובה ותאכל", ובכך היא מבטאת שיש לה צורך עצמי שבנה יאכל ויהיה בריא.

הרי לפנינו כמה דרכים שיכולים לעזור לנו להגיע לאהבה אמיתית.

הענקה ונתינה

הגר"א דסלר זצ"ל אמר יסוד: "בעקבות הנתינה באה האהבה" (מכתב מאליהו ח"א עמ' 36). כלומר הנתינה אינה רק תוצאה לאהבה (בגלל שאני אוהב אני נותן), אלא סיבה לאהבה (בגלל שאני נותן אני אוהב). ככל שאדם מעניק יותר, כך הוא נקשר יותר למקבל. כאשר מיטיבים עם הזולת נוצרת אהבה כלפיו, מאחר שיש בזה חלק מהעצמיות של המיטיב.

כל אדם אוהב את עצמו, לכן כאשר נותן מעצמו לאחרים, חלק ממנו נמצא אצל המקבל. ומאחר שאדם אוהב את עצמו, הוא אוהב גם את המקבל. דבר זה נכון בכל דבר שמשקיעים בו כוחות, האדם נקשר רגשית לדבר שהוא השקיע בו, זה יכול להיות דומם (בית, אוטו),

צומח (עציץ), חי (כלב) או מדבר (ילדים, בן זוג). ככל שאדם משקיע ונותן מעצמו יותר כך הוא נקשר יותר ואוהב יותר.

כדי שהנתינה אכן תפעל את פעולתה, צריכים לכך שני תנאים :

א. שהנתינה תהיה ברצון ולא מתוך הכרח או כפייה (אז נוצר מצב הפוך של נתינה המביאה לידי שנאה).

ב. שהנתינה תהיה בהתאם למה שצריך המקבל ולא בהתאם למה שחושב הנותן.

אם בעל יטרח וישקיע, הוא יקנה סטייק עין יקר, ויעמוד במטבח לצלות אותו לכבוד יום ההולדת של אשתו, אבל אשתו צמחונית... למרות שטרח והשקיע, הוא למעשה לא נתן, הוא פיספס...

*אה אחת אומרת לחברה שלה: לפעמי יש היום
יום הולדת, ואני אמר לא יודעת מה לקנות לא,
כל מה שאני צריכה כבר קניתי לא...*

בכלל הנתינה: יחס טוב, חיבוק, נשיקה, מתנות קטנות (לדוגמא: בונבוניירה עם פתק: "הבונבוניירה מתוקה אבל את מתוקה הרבה יותר"), מכתב לפה או שיר (לא העתקה), מילה טובה, מחמאה, פירגון, הפתעה טובה...

הגר"א דסלר כתב: "וכך אני אומר תמיד לזוג בעת שמחת כלולותם: הזהרו יקרים שתמיד תשאפו להשביע נחת זה לזה, כאשר תרגישו בכס בשעה זו. ודעו, אשר ברגע שתתחילו לדרוש דרישות זה מזה, הנה כבר אושרכם מכאן והלאה". (מכתב מאליהו ח"א עמ' 39).

מה ההבדל בין גן עדן לגיהנום?

דמיינו לעצמכם חדר האוכל גדול, מגיעים לשם אנשים ורוצים לסעוד, אך יש כללים: אסור להם לאכול בידיים, אבל הסכו"ם שעל השולחן באורך שני מטרים ומותר להם להחזיק רק בקצה הידית. הם תופסים את המזלג בקצהו ומנסים לאכול, אך אינם מצליחים, הם עושים תנועות משונות, ובינתיים פוצעים האחד את השני ואז גם רבים ומתקוטטים, לבסוף נגמר להם הזמן. בתום הזמן הם יצאו מחדר האוכל זבי דם, פרועים, פצועים ובוכים. והכי גרוע - הם יצאו רעבים כמו שהם נכנסו...

לאחר מכן, נכנסה לחדר קבוצה נוספת, רגועה הרבה יותר. האנשים התיישבו בשקט סביב השולחנות וכל אחד הושיט ידו לעבר הסכ"ים, אך הפעם הפנו את האוכל לעבר היושב ממול, איש האכיל את חברו. וכך יצאו כולם רגועים, מחויכים ושבעים.

הבדל קטן אבל כל כך מהותי - נתינה. זה מה שיוצר את גן העדן בבית היהודי. לתת, לזכור את השני ואת השוני, ולפעול בהתאם. זה המתכון לחיים יהודיים מאושרים!

*באתמול, ה האהבה אחך ואך אחך הט נ"ט.
נ"ט פחות אחך הט כ"ט!*

יסודות האהבה

הנה לפנינו קטע מתוך מכתבו של הגר"י קנייבסקי זצ"ל (הסטייפלר), המדבר על היסודות שעליהם נבנה הבית היהודי:

"אמרו חז"ל (יבמות סב:) תנו רבנן, האוהב את אשתו כגופו ומכבדה יותר מגופו, עליו הכתוב אומר: 'וידעת כי שלום אהלך'. וברור שאין כוונת חז"ל לאהוב את אשתו מצד האהבה הטבעית לנשים, אלא מסוג אהבת חברים, כי היא חברתו ואשת בריתו ויש להם עניינים משותפים, וכל אחד מהם מסייע ונסתייע זה מזה.

וכן האהבה מצד הכרת טובה, שיצייר בדעתו אילו לא היה משיג אשה בשום אופן, והיה נשאר גלמוד, כמה צער למכאוביו היה לו מזה, ועל ידי אשתו הוא מסודר בחיים שלו. וענין הכרת הטובה הוא גדול לאין שיעור, ובחז"ל (פדר"א פ"ז) אמרו: שכל הכופר בטובתו של חברו לסוף כופר בטובתו של קונו, והחמירו בזה מאוד.

ועל אהבה כזו חייבו חז"ל, ואהבה זו אינה ממדת התאוה כלל, רק מאחת המדות הטובות שמחוייבים בזה".

ממכתב זה של הסטייפלר, הגר"ח פרידלנדר הוציא כמה יסודות חשובים:

א. שותפות: "כי היא חברתו ואשת בריתו ויש להם עניינים משותפים". טיפוח השותפות הוא יסוד לאהבה הדדית.

הקב"ה הטיל על האיש ועל האשה תפקידים שונים, וגם נתן להם תכונות שונות. "וכל אחד מהם מסייע ונסתייע זה מזה" - תפקידם ותכונותיהם משלמים האחד את השני.

"ויש להם עניינים משותפים" - המאחד אותם היא המטרה המשותפת. המטרה הרצויה היא להקים בנין עדי-עד של תורה ומצוות ועשיית רצון ה' יתברך. אם אין מטרה משותפת זו, אז כל אחד דורש את האינטרסים שלו, ויסודות הבית מתערערים ח"ו.

ב. הכרת הטוב: "וכן האהבה מצד הכרת טובה". יסוד גדול שעליו צומחת ומתבססת האהבה הוא הכרת הטוב.

זוהי אחת מהמדות הטובות שהאדם צריך לסגל לעצמו, גם בין אדם לחברו וגם בין אדם למקום. מדה זו קשה לקנותה משום שהאדם כאשר עליו להכיר טובה, הוא מרגיש שהוא מתחייב לתת תודה ומשועבד למעניק לו טובה. ומכיוון שהאדם אינו רוצה להתחייב ולהשתעבד, הוא כופר בטובה ע"י כל מיני תירוצים ואמתלאות, ולפעמים אפילו מחזיר רעה תחת טובה כדי להפגין שאינו מכיר בטובה שקיבל.

לכן על כל אחד מבני הזוג קודם להכיר בהיקף הטובה ולא לראות זאת כאילו הצד השני היה חייב לעשות זאת או כדבר המובן מאליו. הבעל צריך להכיר ולהעריך את כל מה שאשתו עושה למענו, כדי שידע היאך להעניק לה טובה, וכן גם להיפך שעל האשה להתבונן על כל מה שבעלה עושה למענה ולהכיר לו טובה על כך.

ע"י התבוננות מגיעים להכרת טובה ואז מגיעים גם לאהבה. וכן כתב הרמב"ם (יסודי התורה ב, ב): "האל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו שנאמר 'ואהבת את ה' אלהיך', ונאמר 'את ה' אלהיך תירא'. והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך

ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול".

הבעת תודה והכרת טובה הם ממריצים גדולים להוסיף טובות, כל כך כדאי ושווה להודות, עד שלומדים זאת בבית הספר לניהול, שכדי להפיק את מירב התועלת מהכפופים אליך, עליך לשבח אותם, להחמיא להם ובעיקר להודות להם, ובכך אתה "מתדלק" אותם ונותן להם כח וחשק לעשות יותר. ואם כך כלפי כל אדם, כל שכן כלפי בן/בת הזוג שזו חובה.

אויב הכרת הטובה הוא השגרה, והתחושה שמה שעשו עבורי היה מגיע לי או "הוא הרי צריך לעשות זאת", או "כל הנשים עושות זאת לבעליהן". לכן תמיד דרושה התחזקות והתעוררות חדשה, כדי להכיר טובה לחצי השני שלך גם על כל הדברים השגרתיים.

בגמרא (יבמות סג.) מסופר על רבי חייא שהיה אחד מגדולי הדור, והיתה לו אשה שעשתה לו צרות ומיררה את חייו, היה בכל יום קונה לאשתו מתנה לפי טעמה המיוחד, ועוטף לה את זה יפה, יום אחד ראה זאת אחת התלמידים ושאל אותו בפליאה: האם בכלל מגיעה לה מתנה אחרי כל מה שהיא עושה לך?

אמר לו רבי חייא: "דיינו שמגדלות את בנינו ומצילות אותנו מן החטא". הרי שרבי חייא הכיר טובה לאשתו (אע"פ שציערה אותו) על הדברים השיגרתיים שכל אשה עושה, ומה שהיא מצילה אותו מן החטא זה דבר שבא מאליו והיא בכלל לא מתכוונת לזה, ובכל זאת רבי חייא הכיר לה טובה גדולה על כך. (עיין מ"ש בזה בעמוד 245)

שתי חברות נפגשות ברחוב. האחת שואלת את השנייה: "מה בצלך קנה לך ליום הולדתך?"

צנתה לה החברה: "את רואה את ה'ט'פ' מרכזים הנה?"

הוא קנה לי ארבייט בדיוק באותו הצבא!"

עבודה עצמית

- ✓ להתמקד במעלות של בן/בת הזוג: להתבונן, לבחון, לכתוב על דף, להסתכל בזה ובכל פעם להתפעל מחדש.
- ✓ להתעלם מהחסרונות.
- ✓ לזכור ולהפנים שחלק מההתנהגות השלילית של בן/בת הזוג, נובעת מההתנהגות השלילית שלי.
- ✓ לדון לכף זכות, גם אם עשה/עשתה דברים שליליים.
- ✓ להאמין באמונה שלמה שבן/בת הזוג שלי הוא/היא החצי השני שלי ומשלימה/נשמתי.
- ✓ להשקיע, לתת ולהעניק לבן/בת הזוג.
- ✓ לשנן "אני אוהב את אשתי"/"אני אוהבת את בעלי", וגם "הוא/היא אוהבת אותי".
- ✓ לחזור ולומר האחד לשני כמה אני אוהבת/אותך.

אהבה בין איש לאשתו

"אמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני" (סוטה ב.).

"איש ואשה שזכו שכינה ביניהן". (סוטה יז.).

"האיש והאשה הרי הם שני חלקי נשמה אחת".
(חידושי חת"ס סוף גיטין)

"אהבת איש ואשה הוא דבר שבחובה שיהא ביניהם אהבה עזה". (פלא יועץ)

הבעל והאשה נועדו זה לזו עוד לפני שנולדו, הם שני גופים עם נשמה אחת והשכינה ביניהם. לכן יש להם את כל הכלים וכל מה שצריך כדי להגיע לאהבת אמת עזה.

באהבת איש ואשה יש גם דבר נוסף שאין בשום אהבה אחרת, זאת רואים מדברי הרשב"א (שו"ת הרשב"א ח"א, סימן ס') על בריאת האשה מן האיש וז"ל: "יש לפרש בתחילה עלו במחשבה ליבראות שנים כענין יצירת שאר בעלי חיים שנברא הזכר בפני עצמו והנקבה בפני עצמה. ולבסוף לא נברא אלא אחד לומר שתהא האשה לקוחה מגופו ומצלעותיו להיותה כאחד מאבריו ולהשתוקק בתועלת בעלה והבעל משתוקק בתועלתה. והוא שהכתוב אומר: "עצם מעצמי ובשר מבשרי, לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת, על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו והיו לבשר אחד" (בראשית ב, כג-כד), על כן נבראת עצם מעצמיו להיות הדבקות בהם אמת, וחזק יותר מדבקות הבן לאב ולאם שהוא מגופם. כי זה יותר דבר שנלקח חלק ממש מאבריו".

מדברי קודשו של הרשב"א אנו לומדים שני דברים:

א. קיימת השתוקקות הדדית בין הבעל לאשה, מעבר לכל צורך גשמי.

ב. הקשר של בני הזוג יכול להתעצם לדרגה עצומה של קרבה, אפילו יותר מאשר הקשר שבין אב ואם לילדיהם, כי בעל ואשה מעיקרם הם אחד.

• המשימה החשובה ביותר שיש ליהודי בנישואיו, היא ליצור אווירה זוגית שיש בה אהבה הדדית, אחווה ושלום. יש החושבים שאם בני זוג לא רבים ויש ביניהם מצב של "הפסקת אש" אז יש ביניהם שלום, אולם היחזון אישי היה אומר ששלום בית אין פירושו לא לריב, אלא גם כשיש שלום בבית, נכון להתאמץ ולהוסיף עוד ועוד אחווה ושלום.

יסוד זה אנו רואים בפרשת וירא, שם מגיעים לאברהם אע"ה שלושה אורחים (מלאכים בדמות ערביים) ושואלים אותו "איה שרה אשתך" (בראשית ט, ט), וכתב שם רש"י: "יודעין היו מלאכי השרת שרה אמנו היכן היתה, אלא להודיע שצנועה היתה, **כדי לחבבה על בעלה**", הרי לנו שאע"פ שאברהם ושרה חיו עשרות שנים באהבה ואחווה, שלום ורעות, עדיין ראו המלאכים שיש מקום להוסיף שלום וחיבה!

תקשורת נכונה

דיבור

הקב"ה ברא את עולמו באמצעות הדיבור: "בְּרוּךְ שְׁאֵמַר וְהָיָה הָעוֹלָם" (תפילת שחרית), וכן אנו מברכים: "שְׁהַכֵּל נְהָיָה בְּדַבְּרוֹ", שהכל בעולם נוצר בדיבורו.

יש בבריאה ארבעה סוגים: דומם, צומח, חי ומדבר. מה שמייחד את האדם לעומת שאר הברואים הוא עצם היותו מדבר. הדיבור מאפשר לאדם לבטא בשפתו את מחשבותיו ורגשותיו וכמו שאמר רבנו בחיי: הלשון קולמוס הלב" (חובות הלבבות, שער הבחינה פ"ב).

הדיבור הוא כח רב עוצמה, שבאמצעותו יכול האדם להועיל אך גם להשחית, וכבר אמר שלמה המלך, החכם מכל האדם: "מִן־תּוֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן" (משלי יח, כא). בכח הדיבור לבנות ולהעצים אך גם להרוס ולהחריב, באמצעותו אפשר לברוא עולמות אך גם אפשר להחריבם.

באמצעות הדיבור האיש מקדש את האשה להיותה אשתו ולאוסרה על כל העולם, וכן הוא יכול להקדיש חפצים או בע"ח לבית המקדש ולהופכם מדבר גשמי למשהו רוחני שמי שמתמש בהם מועיל בקדשי שמים.

באמצעות הדיבור אפשר לעבור על עבירות חמורות שבין אדם לחברו כמו לשון הרע, עליו אמרו שהוא קשה יותר מגילוי עריות, שפיכות דמים ועבודה זרה, ובגלל לשון הרע נחרב בית המקדש (גיטין נה:), וכמו העלבה ופגיעה רגשית בזולת, שעל כך אמרו: "כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים" (בי"מ נח:), וכן: "המלבין פני חברו ברבים אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא" (סנהדרין טז:). ומצד שני באמצעות הדיבור אפשר לעשות מצוות רבות של עשיית שלום וחסד.

עד כמה גדול כוחו של הדיבור ומה רבה השפעתו, אפשר לראות בניסוי מדעי פשוט אותו כל אחד יכול לערוך בביתו. תומר רביאב, סטודנט לכימיה באוניברסיטת בר אילן, ערך ניסוי בזרעים של שעועית, והנה תיאורו:

לקחתי שלוש צלחות ובכל אחת הנחתי פולי שעועית על מצע של צמר גפן. השקיתי כל צלחת במשך שבועיים, אך באופן שונה: את הצלחת הראשונה השקיתי במי ברז רגילים בלא שום דיבור ומחשבה מיוחדת. את הצלחת השנייה השקיתי תוך כדי אמירת קללות שהצמח לא יגדל. ואת הצלחת השלישית השקיתי תוך כדי אמירת מזמורי תהלים ומחשבות של הודיה לקב"ה על המים בעולמנו, או לאחר אמירת ברכת שהכל נהיה בדברו.

לאחר שבועיים ראיתי הבדלים עצומים בין שלושת הצלחות: בצלחת הראשונה גדלו נבטים של שעועית באורך של כשלושה ס"מ. בצלחת השנייה פולי השעועית כלל לא נבטו, ואילו בקבוצה השלישית גדלו הנבטים עד לגודל של כעשרים ס"מ (כל אחד יכול לערוך ניסוי זה בביתו).

ואם כך משפיע הדיבור על צמחים, כל שכן וקל וחומר שמשפיע הרבה יותר על בני אדם.

אילו רק היו יודעים בני הזוג עד כמה מילים ומחמאות מסוגלות להעצים את הזוגיות! אילו רק היו מעריכים את עוצמת ההשפעה הרגשית הנגרמת מההתעניינות בבן הזוג, מן היוזמה ליצור שיחה ומשיחות הנפש בין איש לאשתו, מן הסתם היו יוזמים אותן הרבה יותר. הדיבור מסייע רבות לשלום הבית, תורם לקרבה ואהבה וחוסך עוגמת נפש רבה.

החזון איש במכתבו לאברך כתב: "נְקִי יְהִי לְבֵיתוֹ שְׁנֵה אֶחָת וְשִׁמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לְקָחוֹ" - חובה. כיצד משמחה? טבע שלה להתענג על חינה בעיניו, ואליו עיניה נשואות. עליו להשתדל **להראות אהבה וקרוב בריבוי שיחה וריצוי**, (ומה שאמרו "אל תרבה" וכי מדובר באין צורך לריצוי, ולא בשנה ראשונה שצריך להשתדלות התאחדות, שזו כוונת היצירה "והיו לבשר אחד", ואמרו שכינה ביניהם). לפעמים התייחסות בכבוד וחרדת דרך ארץ מראה חסרון קירוב, וצריך להתייחס בייחוס יותר קרוב, אשר יחוס מכבד לא ימצא לו מקום, ובדיחות וקלות יותר אהוב מכובד ראש וחרדת הכבוד. וצריך להתאמץ להתנהג באופן יותר מקורב ובייחוס יד ימין לשמאל, שאינו דבר חוצי אלא עצמי. אין לדבר בלשון נוכחות, אלא בלשון נוכחי. להודיע ביציאה לאן הולך, ובשובו מה עשה, וכיוצא בזה בדברים קטנים. ובדברי חיזוק לשמח לב. וצריך

לבקש רחמים, כמו שאמרו: 'בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך'.

הסטייפלר כתב: כידוע עיקר תקוות האשה בעולמה היא שיהא לה בעל האוהב אותה, וכשהיא רואה שזה אינו, **כמעט שקרוב לפקוח נפש** מרוב צער ויגון על היותה גלמודה כאלמנות חיות".

החזו"א הורה להרבות בשיחה וריצוי, כיון שמהותה של האשה זה דיבור. וכמו שכתוב (קדושין מט:): "עשרה קבין שיחה ירדו לעולם, מהן נטלו הנשים תשעה קבין". ונשים דברניות, (ברכות מח:), שעיקר הדיבור גורם לאנשים להתחבר, ולכן האשה מרבה לדבר, כדי שיתחברו עמה, ובפרט בדבור עם בעלה, כדי שבעלה יתחבר אליה ויבין אותה. וכיוון שזה מהותה לדבר, ובפרט שהיא רגשית וצריכה להביע לאחרים את רגשותיה ועיסוקיה ודאגותיה וחוויותיה, צריך הבעל להקשיב לה ולהיות סבלן בשמיעתו את דבריה, אף כשאינם מעניינים אותו וחושש מבזבוז זמן, שעל ידי זה מיקל עליה. וכמו שכתוב ביומא (דף עה.) על הפסוק (משלי י"ב כ"ה) "דאגה בלב איש ישחנה" ישיחנה לאחרים וישיחנה מדעתו, שעל ידי שמספר לאחרים דאגתו יוקל לו. (ואף שיש בדבריה לשון הרע בשעה שהיא מתרחתת על אחרים, מותר לשמוע דבריה בלי להאמין ולקבל, כדי להרגיע אותה, ואולי גם להוציא הגנאי מלבה). וכן כשהיא מתפרצת וטוענת נגד הילדים או נגדו, צריך לשמוע ולהראות שהדברים כואבים לו ולטכס עצה לשפר זאת. ועדיף לשמוע אותה כל פעם ובכל ערב, כדי שיוקל לה, וגם כדי שלא יצטברו לה הרבה טענות נגדו, שאז כבר יהיה קשה להרגיעה ולתקן את הדבר.

וכן צריך הבעל להראות לה שהוא שותף ברגשותיה, ולהיות אוזן קשבת לבעיותיה, ולא להראות לה שדבריה הם לטורח בעבורו (כגון שהוא מפסיק אותה, או מראה לה פנים חמוצות, או שמסתכל בשעון שמראה לה בזה שדבריה הם לטורח), שאז היא מאוכזבת על שלא אכפת לו ממנה, וכן על ידי זה הוא 'נועל את הדלת' לדיבורים שאצלה הם בגדר צורך נפשי.

צריך הבעל לתת לאשתו לדבר בצורה נינוחה ובלי לחץ, כגון: בזמן שיש כבר שקט בבית. ורצוי לטייל עמה מידי פעם שעל ידי זה היא נינוחה וקל לה להוציא את מה שמעיק לה. וטוב שהבעל יזום זמן לדבר עמה, ויזמין אותה לדבר עמו או לטייל עמו כדי לדבר, ובזה מראה לה שרוצה בכך ואין לו בזה טורח, אלא הנאה ועונג.

על ידי ריבוי שיחה ודיבור יש הרבה תועלת:

- א. בני הזוג נקשרים יחד, יש להם שיתוף ברגשותיהם בכך שהוא מספר לה והיא מספרת לו על חוויותיהם. וכן רצוי לשתף אותה בלימוד תורתנו ובחוויותינו.
- ב. על ידי הדיבור האשה מרגישה תחושת הקלה ומילוי המצברים.
- ג. על ידי הדיבור הם פותרים בעיות שונות, כגון: ילדים, פרנסה וכו'. ובפרט זה מועיל לקשר שביניהם לחזקו ולאמצו ולתקן חסרונות מצדו ומצדה.

מחמאות

אחד מיסודות התורה הקדושה היא מצות "וְאָהַבְתָּ לְרַעְךָ כְּמוֹדְךָ" (ויקרא יט, יח), ואמר על כך רבי עקיבא: "זהו כלל גדול בתורה" (ירושלמי נדרים ל:). הרמב"ם כתב: "מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר 'ואהבת לרעך כמוך', לפיכך צריך לספר בשבחו", כלומר לא מספיק שאוהב אותו בלבד אלא עליו גם לעשות דברים מעשיים עבורו, לספר בשבחו, לפרגן ולהחמיא!

המחמאות חשובות בכל תחום ומקום, בעבודה, בחינוך הילדים ולא פחות בבית בין בני הזוג. תפקיד הנישואין לחבר ולאחד את שני חצאי הנשמה, ואדם יכול להתחבר רק למי שמעריך אותו, וכדי שבן הזוג יחוש ששותפו לנישואין מעריכו עליהם להביע הערכה יום-יומית זה לזה.

המחמאה יוצרת אווירה חיובית בזוגיות, משמיעה מילים נעימות לאוזן, היא משדרת: "טוב לי במחיצתך", האשה מבינה שהיא מוצאת חן בעיני בעלה (שזה מה שהיא זקוקה לשמוע), והבעל מבין שלאשתו טוב (שזה מה שהוא צריך לשמוע), ויש בכך תועלת לא רק למקבל המחמאה, אלא גם למחמיא עצמו משום שהיא גורמת לו להתמקד בדברים החיוביים שיש בבן הזוג.

• נכון להחמיא לבן הזוג ולומר לו את מה שהוא רוצה וצריך לשמוע ולא רק את מה שרוצים להשמיע לו, ואף אם המחמאה אינה אמיתית ואינה תואמת את תחושת הלב של אומר המחמאה, וכתב המהר"ל (חידושי אגדות כתובות יז): "לומר לאדם את מה שהוא רוצה לשמוע אינו נחשב לשקר" (ועיין בעמוד 193 שהבאנו להגדיר מה נחשב אמת ושקר לפי היהדות).

• על פי רוב בני הזוג מחמיאים על הדברים החזקים שרואים בשותפם: כשרונות ויכולות המצויים בו בצורה בולטת, וזה דבר טוב. אולם בן הזוג זקוק לא פחות למחמאות על הדברים החלשים של אישיותו והתנהגותו, כי את זה עליו לחזק ולהשתפר, ואין כמו מחמאה טובה כדי ליצור מוטיבציה להתגבר על כל הקשיים ולחזק את הטעון שיפור.

• בדרך כלל בני הזוג מחמיאים על דברים חיצוניים וטכניים כמו טעמו הערב של האוכל, שבח על פעולתה שנעשתה, יופי חיצוני וכד'. מחמאות אלו גם הן חיוביות ויש להתמיד בהן, אך בנוסף, צריכים להתמקד בעיקר במחמאות על אישיות ותכונות חיוביות: לב טוב, חכמה, זריזות, יראת שמים. מחמאות אלו בכוחן לחבר את בני הזוג ולהפוך את אהבתם לאהבת אמת. לכן חשוב שבני הזוג יחמיאו זה לזה לכל אורך שנות חייהם, ויגבירו את המחמאות בעיקר על האישיות הפנימית של בן הזוג.

• פעמים מתגלים בני-זוג הרגילים להחמיא הרבה מאד והדבר לא נוח למקבל המחמאה, הוא אפילו מגיב באומרו: "די, אינני יכול לשמוע כל כך הרבה". אפשר להבין את מי שהמחמאות הרבות מפריעות לו, אולם עליו לדעת שאצל המחמיא זו צורת ההתקשרות המתאימה לאישיותו, וחסימתו מלומר את המחמאות, מפריעה לו מאד ביצירת התקשורת. לכן כדאי להימנע מלהפריע לו אף שיש בשמיעת המחמאות חוסר נוחות.

• אין ראוי שמקבל המחמאות ידחה אותן. דחיית המחמאה גורמת לדחייה רגשית של המחמיא ממקבל המחמאה, משום שהוא מתרגם את דחיית המחמאה כאי נתינת אמון בדבריו. בעקבות דחיית מחמאות עלול להיות מצב בו המחמיא יפסיק להחמיא, ולכן חשוב

להגיב באופן חיובי למחמאות, כדי שלמחמיא תהיה מוטיבציה להמשיך ולהחמיא.

הרב שמחה כהן שליט"א סיפר על זוג שהגיעו אליו לטיפול. האשה התלוננה על כך שבעלה אינו מחמיא לה כלל. הבעל הודה בטענתה של רעייתו, אך טען שהיא זו שגרמה לכך. "יום אחד", הוא מספר, "ישבנו לסעוד את ארוחת הצהריים. האוכל היה טעים מאד ואמרת י זאת לרעייתי. "לא, אתה רעב". היא הגיבה.

יום אחר, החלטתי שסוף סוף אמלא את מבוקשה ואקנה לה חלוק יוקרתי כפי שביקשה כבר פעמים רבות. טרחת, חיפשתי ואף מצאתי חלוק שלהערכתי ימצא חן בעיניה. בבואי הביתה, בסיומו של יום עבודה, נתתי לה את החלוק. כפי שציפיתי אורו עיניה, אולם לאחר מספר שניות, תוך שהיא בוחנת אותו, הגיבה בשאלה: "מה קרה? האם ועד העובדים חילק חלוקים לעובדי המפעל?".

גם בפעם אחרת, כששבתי הביתה ובידי זר פרחים, היא שאלה: "האם מוכר הפרחים לא אפשר לך להמשיך בדרכך עד שתקנה זר?"

משסיים הבעל את סיפורו, פנה הרב לאשה ושאל: האם יהיה זה נכון לומר, שכאשר הגבת לדבריו במילים "אתה רעב", אמרת זאת בעצם כדי שהוא ישוב ויאמר פעם נוספת, "לא, האוכל אכן היה טעים"? היא השיבה בחיוב.

וכשאמרת שאת החלוק כנראה חילק ועד העובדים, רצית בעצם שיאמר: "לא, רכשתי את החלוק משום שאני מעריך אותך". היא השיבה בהנהון של הסכמה.

והאם יהיה זה נכון לטעון שכאשר הגבת כפי שהגבת, לגבי הפרחים, למעשה רצית שיאמר: "לא, קניתי את הפרחים משום שאני מכיר לך טובה על עבודתך הקשה והמאומצת למעני ולמען המשפחה", שוב היא השיבה "נכון מאד".

הרב הבהיר להם שלעיתים בן הזוג משדר מסר מסויים, והמאזין קולט אותו בצורה הפוכה ממה שבן-הזוג התכוון להביע, זאת בלא שמישהו מהם אשם בכך. היא שידרה: "אמור שוב". הוא הגיע למסקנה שעם אשה זו אין לו מה לדבר, שהרי מה שיאמר ייקלט בצורה שלילית.

תופעה זו נפוצה למדי, כאשר משתמשים בביטוי שלילי, כדי לקבל תיקון חיובי מצדו של בן הזוג. אין זה רע, אם אין מגזימים בכך, ובתנאי שהדבר נעשה ללא קשר למתנה שהוענקה, או לדברי שבח שנאמרו. משום שבדרך כלל ברור שנשאלה השאלה, או שנאמר הביטוי, כדי לקבל תגובה חיובית, ולא משום שאוהבים לדבר רק על השלילה.

• להרבה אנשים קשה להחמיא ובמיוחד בבית, ויש לכך כמה סיבות:

א. כאשר יש בן הזוג דבר ששותפו רוצה לשנותו והוא מעיר לו הערות, כאשר מעירים הערות על דבר שלילי קשה להחמיא לו והמצב נעשה יותר עם הזמן, משום שההערות לא מועילות.

ב. חוסר חינוך לעידוד, תחושה שזה לא אני.

ג. מאחר שתפקידי בני הזוג נראים מובנים מאליהם לכן לא רואים את הצורך לעודד אותו בעת מילוי תפקידו.

ד. משום שנראה לו שאין על מה לשבח, אבל יש לדעת שיש השפעה גדולה לדיבור. בזמן שאנו מחמיאים אפילו אם נראה לנו שהדבר מלאכותי, עם הזמן נראה בבן הזוג את הדברים באמת, אם משום שהוא הושפע לטובה ואם משום שהפכנו ע"י דיבורנו את הדבר לממשי בעינינו.

ה. כאשר בני הזוג ביקורתיים ומרבים לבקר, נראית המחמאה כסותרת, "לא מסוגל לומר מה שאני לא חושב עליך". בנוסף לכך עולה המחשבה שמאחר שכן הזוג לא מתנהג בצורה חיובית לא מגיע לבן הזוג עידוד, ועוד אם בן הזוג לא מחמיא לי מדוע שאני אחמיא לו ולמה שאני אעודד אותו להחמיא לי אם דבריו לא מהלב.

ו. גורם התחרות המצוי בין בני אדם פעמים מצוי גם בין בני זוג ולכן קשה להם לפרגן לבן תחרותם.

ז. נטיית האדם לראות את הצדדים הרעים, יותר מאשר את הצדדים הטובים.

• חוסר במחמאות גורם לחוסר סבלנות, ביקורת כלפי הצד השני ולדרישות מוגזמות.

• בין מעלותיה של המחמאה יש גם השלכה חיובית שמונעת ביקורת מהצד השני - כאשר מחמיאים לאדם כבר לא נעים לו לבקר את המחמיא (הכוונה לביקורת לא נכונה).

• יש להתאים את המחמאה לשומע, להשמיע לו מה שהוא זקוק ורוצה, גם אם לדעת המשמיע אין הדברים ראויים, לכן על בני הזוג להכיר אחד את השני מה הוא רוצה לשמוע. ישנן מחמאות שמתאימות לגבר וישנן שמתאימות לאשה.

• יש ללמוד מה המינון הנכון שמתאים לבן זוגו.

• יש לתת את הדעת למעשים טובים של בן הזוג ולשבחו על כך, ע"י כך גם מעודדו לעשייה מוגברת.

• כדי שהמחמאה תיקלט ע"י בן הזוג יש לנקוט בכמה מהלכים :

א. להאריך במילות השבח, ההרחבה בשבח מתקבלת כאכפתיות.

ב. לומר את המחמאה בהארת פנים.

ג. לשוב ולומר את אותה מחמאה לאחר זמן.

ד. להתמקד במחמאות בנושאים חשובים למקבל המחמאה.

• יש להיזהר ממחמאה מוגזמת, אך שימוש במחמאה כזאת לעיתים רחוקות יכול להיות טוב.

• מחמאה בזמן שרוצים להשיג משהו יכולה לפגוע, אלא אם מרבים במחמאות גם בזמנים שלא רוצים להשיג דבר.

• מחמאה בלשון לא נכונה יכולה להעליב, דוגמא : כאשר אומרים לאדם (בכוונה כנה להחמיא) "בזמן האחרון אתה בסדר".

• מחמאה בדימוי: אפשר להחמיא לילד על דבר טוב, למשל: "אתה כמו אבא שלך". כך גם האב קיבל מחמאה וזה גם משפיע לטובה על הילד.

• מחמאה עקיפה, לדוגמא: לומר לילד: "איזה אוכל טעים הכינה אמא". כך גם אמא קיבלה מחמאה וזה גם משפיע לטובה על הילד.

• יש לעודד את המשבח ע"י כך שיאמר לו עד כמה הוא נהנה לשמוע, כמה התחזק מהמחמאה וכדומה.

• יש לדעת שכאשר מחמיאים ומעודדים, משפיעים על מקבל המחמאה להשתפר יותר.

פיוס והתנצלות

כשלוונות מביאים את האדם לעצור ולחשוב איפה טעה, להסיק מסקנות ולתקן. זה נכון לאדם יחיד וגם לקבוצה. דוגמה לכך היא ממשלה, כשעושים טעות כלשהי במדינה, ממנים ועדת חקירה, שתפקידה לבדוק איפה הכשלון, מה הטעות שנעשתה, להפיק לקחים ולהסיק מסקנות. לעיתים ניתן לראות, שהמסקנות כל כך פשוטות וברורות, שלא ברור איך לא נהגו לפיהן לפני שקרתה הטעות. הסיבה לכך היא, שלרוב, כישלון גורם למחשבה, להתבוננות.

גם בנישואין זה כך. במהלך הנישואין לומדים את בן/בת הזוג, ממה הוא/היא נפגעים, ולומדים לא לחזור על טעויות.

בנישואין, בני הזוג נוטים לא להתנצל על טעויות שעשו. מכאן נוצר מצב שכל אחד מתבצר בעמדתו. כשאחד מבני הזוג טועה, ולא מתנצל על כך, לפעמים חוסר ההתנצלות חמור יותר מהפגיעה עצמה, מאחר והצד הנפגע מרגיש וחושב, שאם בן הזוג לא התנצל בפניו, משמע שהתכוון לפגוע, וזה מחמיר את המצב. אי התנצלות חמור יותר מהפגיעה.

על ההתנצלות להיות בהתאם לעוצמת הפגיעה. בדרך כלל, גם אדם שמתנצל על טעותו, אינו עושה זאת בעוצמה הראויה. אם נמשיל את הפגיעה ליצירת חור אצל בן הזוג, וההתנצלות הינה סגירת החור,

על האדם המתנצל להקפיד, שהחור ייסגר הרמטית עם ההתנצלות שלו. אם החור לא נסגר הרמטית, זה כאילו שלא התנצל כלל!

ישנם מקרים, שבהם גם אם מי מבני הזוג התנצל, הוא "האשים" את הצד השני כשותף בטעות, ומאחר שהצד השני כלל לא מודע לזה שיש לו חלק באשמה, הוא לא מרגיש שהתנצלו בפניו, וזה משאיר את הבעיה בעינה. מקרה נוסף הוא, שהמתנצל עושה זאת "בעדינות", ברפיון. לדוגמה: זוג שהגיע ליועץ נישואין: הבעל טען שהוא יודע לבקש סליחה כשצריך, אך האשה הביטה בו ולא הבינה כיצד הוא אומר זאת, מכיוון שגם כשהוא מתנצל הוא עושה זאת בפיזור נפש, ומבחינתו הוא התנצל, אך היא לא הרגישה זאת כלל.

דוגמה הפוכה, כשאשה מרגישה שהתנצלה בפני בעלה בכך שבישלה לו מאכל שהוא אוהב, והוא לא הבין כלל שהיא התנצלה. כלומר, כשאדם מצפה להתנצלות, הוא רוצה לשמוע אותה.

כשהשני מבקש סליחה, הוא בעצם מקטין את עצמו. הצד השני צריך לדאוג לשבח אותו ולעודד אותו ולומר לו: "כל הכבוד לך, אני לא יודע אם אני הייתי מסוגל לעשות זאת". בכך הוא בעצם מגדיל אותו חזרה, וממילא מבקש הסליחה לא יירתע לעתיד לבקש שוב סליחה אם יצטרך.

בחור אחד אומר לאביו: "אבא אני רוצה לצאת
לשידוכין כדי להתחתן."
האב: "קודם תגיד שאתה מצטרף."
הבן: "צ'ל מה?"
האב: "תגיד מצטרף."
הבן: "אבל כמה? מה צ'ליתו?"
האב: "תגיד מצטרף!"
הבן: "טוב אבא, אני מצטרף"
האב: "מצ'לה, צ'כשיו סיימת להתאמן! כשאתה
לומד לומר שאתה מצטרף, בלי שיש לך מושג כמה
וצ'ל מה, סימן שאתה מוכן לחיי הנישואין!"

מה מונע מאתנו להתנצל?

א. תחרות בין בני הזוג - אם ביקשתי סליחה, לפעמים זה מתפרש כהודאה בכישלון, ולאדם קשה להודות בכישלון.

ב. קושי לפרגן לאחר - כשמבקשים סליחה ממישהו זה גורם לו להרגיש טוב, ולא תמיד נוח לי לפרגן לבן הזוג שלי. לא נוח לי שהוא ירגיש שהוא צדיק יותר ממני ואפילו לא לרגע אחד.

ג. להזדרז לבקש סליחה - לא תמיד מבקשים סליחה מיד לאחר הריב או הפגיעה, וזה מעכיר את האווירה, הריב מתפתח לתחומים נוספים ולשני בני הזוג יש מטען על השני. הפוגע מרגיש שאולי עליו לבקש סליחה, אבל מיד עולות לו מחשבות, שאם הוא יתנצל ראשון, המשמעות היא שהוא האשם הבלעדי בריב האחרון, ושכל המשפחה למעשה סבלה בגללו. זה מונע ממנו להתנצל ראשון. לכן צריך להזדרז לבקש סליחה כמה שיותר מהר.

ד. לא ראינו את ההורים שלנו מתנצלים אחד בפני השני או בפנינו כאשר הם טעו. אם אנו רוצים שהילדים ידעו לבקש סליחה, עלינו להתרגל להתנצל ולבקש סליחה האחד מהשני בנוכחות הילדים, וגם לבקש סליחה מהילדים כשצריך, זה לא יפחית את מעמדנו בעיניהם ויחנך אותם להתנצל ולהודות על טעויות.

יש לעודד את הפוגע להתנצל על טעותו. כלומר, כשהפוגע מתנצל, לעודד אותו, לומר לו "כל הכבוד", להודות לו על שהתנצל וכו'. זאת על מנת, שבעתיד, יידע שאם צריך להתנצל, הוא לא ירתע.

אני אף פעם, אף פעם אף פעם לא טעיתי!

ואם טעיתי, זה לא היה כוונה, זה היה בטעות ואני לא אעס!

שותפות בהחלטות

כבר כתבנו לעיל, שבכל מה שקשור לנושאי הבית - על בני הזוג לקבל החלטות משותפות, ולא שאחד מהם יבצע דבר בלא להתייעץ עם שותפו לנישואין. זאת גם אם הוא סבור שהוא נכון במידה מספקת להחליט לבדו. הגמרא אומרת (ב"מ נט.): "איתתך גוצא, גחין ותלחוש

לה" (אשתך נמוכה, כפוף עצמך ושמע דבריה). כמובן שעיקרון זה צריך להנחות גם את האשה כלפי בעלה.

א"כ מדוע אנו מגלים לעיתים, שבני הזוג עושים פעולות עצמאיות וקובעים עובדות מבלי שקודם לכן יתייעצו עם שותפם לנישואין?

סיבות רבות עשויות לגרום לכך: יתכן שהורי בן הזוג מעולם לא התייעצו ביניהם, לכן מנגנון ההתייעצות לא מוכר לו כלל, ולכן הוא אינו רגיש דיו לכך שמן הנכון לא לבצע לבדו דברים שבו זוגו מעוניין להיות שותף בהם. לעיתים מתפתח התהליך במסגרת הנישואין, לפעמים אדם מגיע לכלל החלטה בנושא מסוים לאחר התלבטות של כמה ימים, משום שהנושא רגיש או מורכב ממספר רב של נתונים, ואעפ"כ כשהוא מציג את התלבטותיו בפני בן זוגו כדי לקבל את הסכמתו ואת תמיכתו, מגיב הלה מיד בהחלטה שונה לחלוטין. כך הוא יוצר תחושה שלא בחן את כל נתוני הבעיה לפני שדחה אותה, ובעיקר - שאינו רגיש להליכי מחשבתו של בן זוגו ואף לא לרגשותיו.

אם תהליך זה חוזר פעמים מספר, מאבד המתיעץ כל רצון להציג את התלבטותיו בפני בן זוגו. לכן, כדי לעורר את בני הזוג להתייעץ, ראוי שגם במקרה שרוצים להביע עמדה מנוגדת לשלו, כדאי לא להגיב מיד, אלא להמתין ולתת לו תחושה אמיתית שמאזינים להתלבטותיו. לצורך זה יש לקלוט את מירב הנתונים שברצונו להציג - וזאת יש לעשות על ידי הצגת שאלות לבידור הנושא, ורק לאחר מכן להגיב ולתת עצה או להציג עמדה.

לעיתים מתגלה קושי נוסף. אצל אנשים רבים, לאחר שבו זוגם פנה אליהם כדי לקבל הסכמה על דבר שרצה לעשות או לרכוש, כשהם משיבים בשלילה, לעולם לא תשתנה תשובה זו - גם אם בן הזוג ינסה לשכנעם לחשוב פעם נוספת, ואף אם יציג נתונים נוספים שלא הוצגו לפני קבלת ההחלטה. כתוצאה מהתנהגות גרועה זו, בן הזוג הרוצה לבצע משהו במשפחה, נכנס למתח לפני שהוא פונה לקבל הסכמה מבן זוגו, ומשקיע מחשבה רבה אם לדון עם בן הזוג ואיך לדון עמו, כדי שלא יאמר דבר שלא יחזור ממנו לעולם. ברור שתהליך כזה בקבלת החלטות במשפחה, גורם להפחתת השותפות.

לכן, כאשר נשאלה שאלה, אפילו אם יש לנשאל תשובה מיידית והיא שלילית, עדיף שימתין מספר שניות ויתן תחושה שהוא חושב על

הדבר ורק לאחר מכן ישיב את תשובתו. אם השאלה של בן הזוג הייתה על דבר שחשוב מאוד למבקש, עדיף להגיב: תן לי שעה-שעתיים כדי לחשוב על כך או יום-יומיים אם הנושא עקרוני מאוד.

כמו כן, גם אדם שנשאל שאלה שכבר נשאל לגביה שבוע קודם, במקום תגובה מיידית: "הרי כבר הבעתי את דעתי ואת סירובי", מוטב שיקשיב שנית לנתונים. אפילו אם לא חל שום שינוי בעמדתו, עליו לתת תחושה לזולתו שהוא חושב שוב במנותק מהפעם הקודמת, ורק לאחר מכן ייתן את תשובתו. במקרה כזה, אף על פי שהמבקש לא קיבל תשובה בהתאם למגמתו ורצונו, הוא אינו חש מושפל ממה שדוחים את בקשתו על הסף ואין מתייחסים כלל לרצונותיו. אם לא יעשה כן, קשה מאוד יהיה לו לחוש תחושת שותפות כלפי מי שלא קיבל את דעותיו ומגמותיו בצורה כל כך בוטה.

כיצד לשכנע:

- א. בזמן הראוי - לא בעיתות לחץ כמו ערב שבת או לפני יציאה לאירוע.
- ב. ביחידות - לא לפני אנשים אחרים: משפחה, ידידים או שכנים.
- ג. כאשר בן הזוג נמצא במצב רוח טוב ומרום - לא לאחר כשלון, אכזבה או עייפות.
- ד. אם היתה מריבה ביניהם צריכים קודם להתפייס, ורק אח"כ אפשר לבקש או לנסות לשכנע.
- ה. כמו בתפילה - פותחים בשבת, משבחים את בן/בת הזוג על תכונות טובות ומעשים, אח"כ אומרים את הבקשה, ולבסוף הודאה - על ההקשבה ועל שיתוף הפעולה.
- ו. צריכים לדבר בנחת.
- ז. כשהבעל מנסה לשכנע, עליו לדבר בעיקר אל הרגש. כאשר האשה היא המשכנעת, עליה לדבר בעיקר אל השכל.
- ח. יש להדגיש ולפרט את התועלת שתצמח מהבקשה.
- ט. להקשיב לשני בסבלנות, ולהתייחס לדבריו בכבוד וביישוב הדעת.

י. לא לדבר בקיצור - יש לפרט ולהסביר (במיוחד כאשר הבעל מנסה לשכנע את אשתו).

יא. אם בן/בת הזוג אינו מסכים - אין לכעוס, אלא יש לנסות שוב במועד מאוחר יותר.

יב. במידה ואינם מגיעים לעמק השווה, רצוי להתייעץ עם אדם נוסף המקובל על שניהם שיכריע בדבר.

• שותפות מושלמת עשויה להיתפס כהתאמה מוחלטת של בני זוג: מחשבה אחידה, רצונות שווים בלבד - ולא היא, אדם עשוי לקשור קשר טוב עם זולתו אע"פ שאינו רואה עין-בעין את שאיפותיו ורצונותיו כמוהו, אבל הוא מתייחס באהדה לדברים השונים שלו ואינו רואה אותם כחריגים אלא כייחודיים. ההתייחסות האוהדת אמורה להתבטא בביטויים מילוליים המדברים בחיוב על אותם דברים ייחודיים, וכן בסיוע מעשי ובהליכה לקראתו ככל האפשר. אם לא יעשה כן, עלול להיווצר מצב שמי שלא הלכו לקראתו בדבר החשוב לו, לא יגביל את עצמו, אלא יעשה ככל העולה על רוחו בלא לקבל את הסכמתו של בן הזוג, ובכך הוא קובע עובדות ללא התייעצות בכל נושא שהוא. אם אומנם לא ינהג כן, תלווה אותו תחושת מרירות והחטאה לאורך תקופה ארוכה. במקרה כזה עדיף להסכים עם בן הזוג שיבצע את אשר הוא רוצה לעשות, אך יש להתנות זאת במספר תנאים הנראים למסכים כעקרוניים.

גם מי שחש שתמיד עוצרים אותו ואין מקבלים את הצעותיו או רצונותיו הייחודיים, מן הראוי שידע שעקרונות טוב שיש מישהו הגורם לו לשיקול דעת נוסף בדברים שהוא רוצה לבצע. ראוי לו להיזכר בדברים רבים שרצה לעשות בעבר ולא עשה אותם משום שלא הסכימו עמו, אף על פי שהיה נראה לו שהם בנפשו, ולבסוף התברר לו שהעיכוב הציל אותו מכישלון או מהפסד בלתי הפיך.

• אחת ההתנהגויות המקדמות את תחושת השותפות, היא להרבות בהתייעצות עם בן הזוג על הדברים שעומדים לעשות אותם, ולהודיעו את הדברים שכבר נעשו. תהליך שיתופי זה הוא כה חשוב, עד שה"חזון אישי" זצ"ל מצא לכלול הנחיה זו בהדרכתו לחתן העושה את צעדיו הראשונים בהקמת בית וז"ל: "צריך להתאמץ, להתנהג באופן יותר מקורב, וביחוס יד ימין לשמאל, שאינו דבר

חוצי אלא עצמי להודיע ביציאה לאן הולך, ובשובו מה עשה, וכיוצא בזה בדברים קטנים".

הכוונותיו של ה"חזון איש" יכולות לתרום לכל משפחה, ובייחוד למשפחה שאחד מבני הזוג סבור שהכל צריך להתנהל כפי רצונו, ורק על פיו ישק כל דבר. ברור שבמערכת נישואין עם בן זוג שתלטן, חש השותף לנישואין את אפסיותו בעיני השתלטן, וגם אם בטווח הקצר אין ניכרות תוצאות שליליות, הן תופענה בטווח הרחוק, ויתכן שאז יהיה מאוחר מכדי לתקן. במערכת משפחתית כזאת, אם בן הזוג השתלטן חש שאינו מוכן לוותר, והוא סבור, שזכותו לקבוע בכל מקרה, לפחות ירכך וימתיק מעט את הטעם השלילי כאשר בדברים שלא אכפת לו כל כך לקבל את דעתו של בן זוגו, יתייעץ עמו ויבקש את רשותו.

כאמור, קשה ליצור קשר שותפתי עמוק עם בן זוג כזה, ולכן כדאי מאוד לרכך את ההרגשות המתפתחות מכך, על ידי ריבוי בהתייעצות לפחות בדברים שאין קושי להתייעץ לגביהם, או בדברים שאין נוצרת הפרעה רגשית אם בן הזוג מתנגד.

כמו כן, כאשר אחד מבני הזוג עולה על שותפו בחוכמה ובמיומנות, הרי שמדרך הטבע הוא, שאט-אט המוכשר יותר הוא הקובע בבית, ולעיתים קרובות הוא גם המבצע, בעיקר בנושאים מרכזיים בחיי המשפחה. אולם, דווקא משום כך, עליו להרבות בהתייעצות ובהגשת שאלות, ואפילו אם יענו לו מפעם לפעם: "מדוע אתה שואל? הרי אתה יודע לבדך כיצד לעשות, או לנהוג".

אם התייעצויות כאלה לא תעשנה, הרי שבמשך הזמן עלול להיווצר מצב שבו הזוג הפחות מיומן יפתח ברגשותיו תחושה של אדם לא מוצלח ולא מוכשר, והוא אף ידבר על כך בקול. ברבות הימים יפחתו עוד יותר הדברים שבהם יהיה מעורב, ותפתח ההרגשה שבו הזוג מחליט ומבצע בלא להתייעץ, ותוך כדי התעלמות ממנו.

לוותר

מרן הגרא"מ שך זצ"ל מסר פעם שיחה לתלמידיו וכך אמר:
"בחורים יקרים, אתם עומדים בפני הקמת בית בישראל, בשעה טובה ומוצלחת. ידוע לכם שאדם השרוי בלי אשה, שרוי בלא תורה בלא ברכה בלא שמחה. יוצא אם כן שהבית שתקימו חופן בחובו את התורה שהיא מעמידה את העולם כולו, וכן את האושר הפרטי שלכם, שהוא הפרנסה, הבריאות ושמחת החיים היומיומית....

"אני יהודי זקן אבל ברצוני לתת לכם נוסחה מופלאה המורכבת משלוש מילים בלבד, שיש בה את הסוד המופלא לשמור על שלום ביתכם, והעיקר להקים משפחה עם אשה ובעל וכמובן ילדים מאושרים בריאים בנפשם ובגופם.

שלוש מילים בלבד יש בנוסחה, ואלו הן:

המילה הראשונה - לוותר!

המילה השנייה - לוותר!

והמילה השלישית - לוותר!

זו הנוסחה שהיא גם סגולה אמיתית לשלום בית ואושר: לוותר, לוותר, (והכי חשוב) לוותר".

כל העוסקים בהשכנת שלום, יודעים להעיד מנסיונם האישי עד כמה עצה זו היא אכן 'עצת זהב'. המוותר - לא רק שאינו מפסיד כלום, נהפוך הוא - הוא מרוויח חיים מאושרים ושלווים, הוא זוכה בחיים נוחים ומאירים, הוא משרה בביתו אוירה רגועה ושמחה, וגם מחנך את ילדיו להתנהגות אצילית לצד ישועות גדולות. הבה נאמץ את שיטת הוויתור, כי היא המפתח לחיים טובים ומאושרים!

*בני זול העולם לא שרר הביתם, בנו לרב ישעין
לפס ביניהם.*

*אמר להם הרב את הסאלף הידועה: לוותר, לוותר ולוותר.
אמר הבלף לאמתו: אמת, הרב אמר זאת זריכה לוותר!!!*

מי שמוותר לחברו, הרי שבכך הוא שובר את רצונותיו ועושה כנגד טבעו, ועל ידי זה זוכה שגם בשמים ינהגו עמו באופן שמעל הטבע. דבר זה רואים משרה אמנו, שלאחר שנים רבות של עקרות, וכל התפילות, הסגולות והמעשים הטובים שעשתה לא עזרו לישועתה, היא מסרה את הגר שפחתה לאברהם שיקח אותה לאשה ויוליד ממנה. היא אומרת לאברהם: "הִנֵּה נָא עֲצָרְנִי ה' מִלֶּדֶת בָּא נָא אֶל שְׁפָחָתִי אוֹלֵי אֲבִנָּה מִמֶּנָּה".

ולכאורה קשה, כי גם אם אברהם יזכה לילדים משלו אם ישא את הגר שפחת שרה, הכיצד שרה תוכל "להבנות" מילדים אלו אשר אינם שלה?

התשובה היא, ששרה אמנו ידעה על סגולה נפלאה שבאמצעותה אפשר לזכות לעולם ומלואו - "שבירת המידות". היא ידעה שכדי לזכות לנס מעל לטבע, עליה לשבור גם את טבעיה שלה, והיא בחרה לעשות את המעשה הקשה ביותר לאשה - לתת לבעלה אשה נוספת. שרה אמנו לא הסתפקה רק בכך שהציעה לאברהם לשאת אשה נוספת, אלא עוד הציעה כמועמדת לכך את הגר שפחתה. מדובר כאן בהקרבה עצומה! היא ידעה שבזכות הוויתור הגדול מצידה והעברת המידות, תזכה לפרי בטן, ילד משלה, מעל לגדר הטבע, בגלל גדולת המעשה, ולבסוף אכן זכתה לכך.

מספרים על אברך יקר בשם רבי בנימין, תלמיד חכם וצדיק, אשר שנים רבות לא היו לו ולרעייתו ילדים. הם הרבו בתפילות, דרשו ברופאים, עסקו בסגולות שונות ומשונות, נתנו צדקה, נתברכו מפי רבנים, אולם כלום לא עזר. קשה לתאר את העצב והיגון, השקט והבדידות, שהיו מנת חלקם.

יום אחד רבי בנימין הגיע לביתו ובשורה בפיו: "שמעתי שבבית מדרשו של האדמו"ר פלוני אלמוני מירושלים, מי שזוכה לעלות בראש השנה לעליות המפטיר, המדברת על פקידת חנה, זוכה עוד באותה שנה להיפקד בפרי בטן".

בני הזוג החליטו ששווה לנסות, הוא יתארח בראש השנה אצל חבר בירושלים בקרבת האדמו"ר, ויתפלל בנוסח תפילה שונה ממה שהוא רגיל, והיא תהיה בחג בבית הוריה.

הזמן עבר, חלף לאט לאט, עד שהגיע היום המיוחל. האברך הגיע לתפילת מנחה של ערב החג לבית הכנסת של האדמו"ר בעל המופת. הוא ניגש לאחד הגבאים, סיפר לו בקצרה את תלאות חייו, והתחנן אליו שיתן לו מחר בבוקר לעלות לעליית המפטיר.

לאחר שהסתיימה תפילת ערבית של ראש השנה, הוא יצא מבית הכנסת ופסע לאיטו לבית מארחו. בדיוק אז, עצה למולו דמות מוכרת. הוא הביט בפניו של האיש, ולאחר שקימט את מצחו הוא זיהה את אליהו פרידמן, חברו לספסל הלימודים בישיבה הקטנה. הם לחצו ידיים בהתרגשות מרובה. רבי בנימין שאל את רבי אליהו מה הוא עושה כאן בתפילה זו, ואליהו מבליע אנחה חרישית ואומר: "לצערי לא זכית להיפקד בילדים, מישחו הציע לי לבוא לכאן ולנסות לקבל את עליית המפטיר".

רבי בנימין בלע את רוקו, הוא הבין שלא יתכן שגם הוא וגם רבי אליהו חברו יזכו לעלות למפטיר... הוא ברך לשנה טובה ומיהר להיעלם מהמקום.

אז החלה המלחמה בלבנו. מה יאמר לאשתו אם לא יזכה לעליית מפטיר מה יהיה על התקווה לילדים אם לא הוא יבחר למפטיר ואולי... אולי צריך לוותר?

לוותר! המחשבה הפחידה אותו, אולי לא יוכל להגיע לכאן שוב, ואז יאלץ לוותר גם על הסיכוי לילד משלו, האם לוותר לרבי אליהו ולהמשיך לחיות חיי צער?

לילה שלם נאבק רבי בנימין מאבקי נפש כבירים שהביאוהו להחלטה הגורלית - לוותר !!!

בבוקר הוא התעטף בטליתו ופנה שוב לאותו בית מדרש. הוא ראה את רבי אליהו וידו ניגש לגבאי, מתחנן. הוא ראה גם את הגבאי מהנהן בראשו והדמעות חנקו את גרונו...

הוא התפלל בדמעות, שמע את קריאת התורה, שמע שמכריזים על אליהו בן אברהם לעליית מפטיר, וראה אותו זורח מאושר ומברך. הוא הביט בו כאשר אח"כ ניגש אל האדמו"ר להתברך... במוצאי ראש השנה הוא אף ניגש לידו רבי אליהו וברך אותו שאכן יזכה עוד בשנה זו להיפקד.

חזר לו רבי בנימין אל ביתו, לשנה חדשה, משעממת ושקטה כמו כל השנים הרבות הקודמות. ממתין לראש השנה הבא, אז אי"ה ילך שוב לאותו אדמו"ר ויבקש רחמים.

אולם גם בשנה הבאה לא קיבל רבי בנימין את המפטיר... הוא פשוט כבר לא היה צריך לסגולה הזו... בזכות "סגולת הוויתור", הוא זכה לחבוק תינוקת חמודה ובריאה.

לאחר תפילת שמונה עשרה, כשאומרים "עושה שלום", נוהגים לפסוע שלוש פסיעות לאחור,

כי כאשר רוצים שלום - יש לסגת מעט ולא לעמוד במקום!

• יש להעיר שוויתור הוא תולדה של נתינה, והבאנו לעיל שהנתינה מביאה לידי אהבה, וכך גם כשמוותרים. אולם כמו בנתינה שצריך שהיא תהיה אמיתית ולא מתוך כפייה, כך גם הוויתור צריך להיות אמיתי. אם אדם מרגיש סיפוק ואושר אחרי שוויתר, סימן שהוויתור היה טוב ומועיל. אולם אם לאחר שוויתר הוא מרגיש הרגשה של צער ופיספוס, ובמיוחד אם לאחר שוויתר הוא אומר: אמרתי לך... אתה רואה... היית צריך להקשיב לי... חבל שהקשבתי לך... וכד'. אין זה נחשב וויתור כלל, ובמקום להועיל זה מזיק.

• כל מריבה מתחילה מאיזו שטות או אי הבנה. איזהו חכם? הרואה את הנולד, זה שכבר בהתחלה רואה מה עתיד לצאת מאותה מריבה קטנה וטיפשית, מוחל על כבודו ומוותר. וכמו שאומרים לנהגים:

"בכביש אל תהיה צודק, תהיה חכם", כך גם בבית אל תהיה צודק, תהיה חכם, וחכם הוא מי שמוותר.

בין העיירות קראקוב לזלאטצ'וב ברוסיה הלבנה היתה דרך סלולה. הדרך היתה כל כך צרה, שאם מגיעות שתי כרכרות זו מול זו, חייב עגלון אחד לרדת לשוליים כדי לתת לעגלון שמולו להמשיך לנסוע, וכשיעבור האחד, משנהו יעלה מן השוליים בחזרה לשביל, וימשיך בנסיעתו. בוקר קייצי אחד, ממש בלב הציר בין קראקוב לזלאטצ'וב נסעו זו מול זו שתי כרכרות מפוארות, ובכל אחת מהן יושב לו גנרל נפוח מגאוון וחשיבות, עטור במדליות ואותות כבוד. הן נעמדות זו מול זו, וכל עגלון מסמן לחברו "רד מהשביל, אני מוביל גנרל", "גם אני מוביל גנרל" משיב רעהו. ואז מתפתח ויכוח, שהופך לפולמוס בוער עם חילופי מילים וגידופים, כאשר גם הגנרלים מצטרפים לבוקה והמבולקה.

מן הכרכרה הדרומית מתגלגל גנרל גוץ שראשו מחובר לגופו ללא צוואר, ושמו ולאדימיר מליינסקי, ומן הכרכרה הצפונית גולש לו סרגיי קלאצ'ניקוב גנרל גבה-קומה ורזה.

"אני חשוב ממך", צווח הגוץ מליינסקי, "יש לי 14 אחוזות ענקיות ויותר מ-1,000 פועלים, רד לשוליים טיפשוני!".

"נו, נו, עלוב נפש שכמוך", לועג קלאצ'ניקוב, "אני מפקד הארמיה הכי גדולה של הצאר ניקולאי ויש לי 3,000 חיילים תחת פיקודי. אני חשוב הרבה יותר ממך, הסתלק לשוליים חסר דעת".

השמנמן לא מרפה: "שוטח שכמוך, גנרלים כמוך יש כמו זבובים לצאר ניקולאי, אבל אני מעמיד לרשותו את אוצרות הזהב שלי, בלעדיהם הוא לא מסוגל להניע את המערכת הכלכלית של המדינה. כל הדיוט מבין שאני חשוב ממך, תן הוראה לעגלון שלך לרדת לשוליים ולפנות לי את הדרך תכף ומיד...!".

אמר לו קלאצ'ניקוב: "גוץ, הכסף שלך לא יועיל ביום קרב. עשרות פעמים הצלתי את המולדת בקרבות עקובים מדם, וגם חייד ניצלו בזכותי, אז תפסיק לנדנד ורד לשוליים".

יותר משלוש שעות שני התרנגולים המנופחים הללו עומדים ניצים מגדפים ומחרפים זה את זה, ועשרות עגלות תקועות להן מכל כיוון, עד שפקעה סבלנותו של איגור סכלתנוביץ', איכר פשוט, שעמד סמוך למוקד הוויכוח, והגיש לפנייהם עצה הגיונית להפליא: "מדוע שתתקוטטו ונסבול כולנו מהפקק הענקי, הזמן של כולנו יקר, הנה לא הרחק מכאן עומדת לה עגלה עמוסה ביהודים חסידיים, ללא ספק יושב שם רב זקן, תנו לו להכריע מי חשוב ממי, שהוא יהיה הבורר המוסכם עליכם, ונסיים את הוויכוח הטיפשי הזה בכבוד".

"יפה מאד", אמרו שני השוטים – הגבוה והגוץ, וצעדו כתף גבוהה מכתף עד שניצבו סמוך לעגלת היהודים ותרו בעיניהם אחרי דמות של רב. בבטן העגלה הם ראו חסיד זקן שזקנו הלבן יורד לו על פי מידותיו, וביקשו ממנו לפסוק חד-משמעית, מי החשוב מבין השניים. ושוב התחילו השוטים לשבח את עצמם, זה בגבורתו העצומה ובשלל נצחונותיו בשדה הקרב, ורעהו מפאר את עושרו ורוב נכסיו. "מה שתחליט נקבל על עצמנו" הבטיחו הגנרלים.

מהנהן החסיד הישיש בראשו ימינה ושמאלה, מטה ומעלה, מביט בעיניו היוקדות בשני הערלים הגאוותנים, ומזמזם ניגון חסידי מן הטיש האחרון של אדמו"רו הקדוש. לאחר זמן מה של הרהורים הוא מתחיל לדבר:

"תראו רבותי הגנרלים החשובים, אמנם אני יודע מי מכם חשוב יותר, אך זה באמת לא חשוב כי לאחר שדנתי הדק היטב בסוגיה הקשה שלפני, הגעתי למסקנה אחת חותכת, מי שירד לשוליים הוא דווקא החכם שמביניכם, הוא יסיט כרכרתו לשוליים ויאפשר לטיפש מביניכם לעבור ולהיעלם מעבר לאופק".

שני הגנרלים, הגוץ והארוך, פתחו בריצה לעבר כרכרותיהם והורו לעגלונים שלהם לרדת לשוליים, כדי "לאפשר לטיפש להיעלם מהר מן האופק, ויפה דקה אחת קודם". ואכן, הפלא ופלא שני הגנרלים המנופחים

ירדו לשוליים, הציר נפתח והפקק נמוג לו, והם נשארו להתווכח מי ירד קודם לכביש.

ונשאלת השאלה: האם לא עדיף להיות חכם וגם וותרן לפני הוויכוח, מאשר טיפש שחושב שהוא חכם אחרי הוויכוח? (הרב קובי לוי)

כתב הרמח"ל (מסילת ישרים פרק ד'): שלמה המלך עליו השלום אומר: 'כי את כל מעשה האלקים יביא במשפט', כי כאשר אין הקדוש ברוך הוא מניח מלשכוח כל מעשה טוב קטן כמות שהוא, כן לא יניח מלשפוט ולהוכיח כל מעשה רע קטן כמות שהוא, ולהוציא מלב הרוצים להתפתות ולחשוב שלא יעלה האדון ברוך הוא בדינו הדברים הקלים ולא יקח חשבון עליהם, אלא כלל הוא: כל האומר, הקדוש ברוך הוא וותרן הוא, יתוותרו מעוהו. וכן אמרו: אם אומר לך יצר הרע, חטא, והקדוש ברוך הוא מוחל לך אל תשמע לו. וזה דבר פשוט ומבורר, כי הנה אל אמת ה'.

הקב"ה אינו מוכן לוותר אף על המעשה הקטן ביותר שעשה האדם, אולם מצינו בחז"ל (ר"ה יז.) שיש מציאות שהקב"ה מוחל וסולח לאדם לא רק על עבירות שעשה בשוגג אלא אף על חטאים שנעשו בפשיעה במזיד: אמר רבא: כל המעביר על מדותיו (מוותר לחבירו) מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר 'נושא עון ועובר על פשע', למי נושא עון? למי שעובר על פשע!

רב הונא בנו של רבי יהושע, נחלה ועלה רב פפא לבקרו. ראה רב פפא שרב הונא הולך להסתלק מן העולם, ואמר לסובבים אותו: "הכינו לו תכריכין". לבסוף נתרפא רב הונא, והיה רב פפא מתבייש לראות את פניו. אמר לו רב הונא: באמת, נגזר עלי למות, אך הקדוש ברוך הוא אמר: מכיון שהוא מעביר על מדותיו, גם אתם אל תדקדקו אחריו.

והנהגה זו היא בגדר של מדה כנגד מדה, שכמו שאדם מוחל וסולח על מה שעשו לו ופגעו בו, כך גם הקב"ה מוחל וסולח על מה שעשה אותו אדם.

קדושה

הקב"ה מצווה אותנו בתורה הקדושה: "קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא יט, ב).

רש"י פירש: "קדשים תהיו - הוּו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערווה אתה מוצא קדושה". מכאן משמע שאם אדם יושב ולא עושה עבירה (שיש בה תאווה), נקרא "קדוש", וכן הוא במדרשים: "כל מי שהוא גודר עצמו מן הערוה נקרא קדוש". וכן: "כי עם קדוש אתה לה' אלהיך" - מגיד שהפורש מן המאכלות האסורין נקרא קדוש". הגאון רבי ירוחם ממיר זצ"ל למד מכאן, שאפשר לשבר את מידת התאווה אך ורק ע"י קדושה.

אך הרמב"ן כתב, שיש בציווי זה לא רק אזהרה לפרוש מן האסור, אלא גם לקדש את עצמו במותר, שלא להיות **נבל ברשות התורה**. והביא מדרש: "והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני - כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים". וביאר, שעניינה של הפרישות הוא להתרחק מן ההנאות והתענוגים שהם מותרות ואינם מוכרחים לצורך האדם.

אכן מותר וצריך ליהנות מן העולם במידה הנכונה, אך כל הנאה שאין בה צורך, אלא תאווה גרידה, אסורה היא, ומפסיד כנגדה הנאה אחרת שהיה צריך ליהנות בעולם הבא.

ולכאורה קשה, אם אותו מעשה מותר הוא מן התורה, א"כ מדוע מי שעושה זאת יקרא "נבל" ועוד קשה, מה כוונת המדרש: "כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים", וכיצד אפשר להדמות לקב"ה?

ונראה ליישב, שבכל מעשה עבירה, ישנם שני חלקים, האחד - עצם מעשה העבירה, והשני - הפגם והקלקול שנגרם בנפש האדם כתוצאה מהחטא. כאשר עובר אדם על מצות: "קדושים תהיו", שהיא מצות הפרישות מהדברים המותרים, אע"פ שבעצם המעשה אין עבירה והוא כשר, אך מכל מקום בפנימיותו ובנפשו של האדם נגרם קלקול ופגם, והר"הו "נבל" (מלשון "נבלה סרוחה", שזה משאיר כתם מסריח בנשמתו). אמנם הוא לא עשה מעשה עבירה אך יתכן שבמעשה

זה נעשה "בעל תאווה", ושאר מידות רעות, וזה כמובן נגד רצון ה' יתברך.

יתכן לומר שהמחלוקת בין הרמב"ן לרש"י אינה מהותית, כי לשניהם המטרה בציווי "קדושים תהיו" - היא להתגבר על התאווה, רק שרש"י דיבר על מצוות לא תעשה, כמו עריות ומאכלים אסורים, והדרך להגיע לזה היא ע"י שיכניע את תאוותו בדברים המותרים. ואילו הרמב"ן דיבר על הפרישה מן המותרות, שאם לא עושה כן, ונכנע לתאוותיו, סופו להיכשל בעריות ובשאר עבירות.

שמירת העיניים

הקב"ה ברא את האיש והאשה עם טבעים שונים. האיש "מתעורר" בקלות ובמהירות ממראות או מחשבות, ואמרו חז"ל: "הרהורי עבירה קשים יותר מגוף העבירה". לכן המצוה לשמור על העיניים והאוזניים ועל טהרת המחשבה היא בעיקר על האיש. אסור לו להגיע לשום מצב של מחשבה על אשה אחרת מלבד אשתו, לכן על הגברים לשמור על הדחפים הטבעיים שנטע בהם ה' לצורך מצוה בלבד.

אשה היודעת שבעלה אינו נותן עיניו באחרות אלא בה בלבד נמלאת באושר עצום, וכאשר אינה מרגישה כך - חרב עליה עולמה. הייחודיות (שהיא רק לו והוא רק לה) היא תנאי להתעוררות האהבה, ועל כן הפגיעה בה מסוכנת מאוד, ואין לך פגיעה בייחודיות הקשר הזוגי יותר מן הידיעה כי בעלה המיוחד לה אינו מסתפק בכך שהיא מיוחדת לו.

תחושה זו מערערת לגמרי את היסוד עליו נבנית האהבה - הייחודיות, ובכך גם פוגעת בשלום הבית.

הגרמ"ש שבדרון זצ"ל סיפר: פעם אחת הגיעו אלי בעל ואשה מסורתיים, בני חמשים בערך, ורצונם להתגרש. התפלאתי מאוד, זוג דתיים שכבר חיים עשרים וחמש שנה ויותר עם בנים ובנות, מה קרה להם שפתאום הם רוצים להתגרש?

שאלתי אותם: האם השתנה משהו באורח חייכם בזמן האחרון, באיזה דבר שלא הייתם רגילים בו עד היום? והאשה אמרה: "כן, לאחרונה הכנסנו טלוויזיה לבית".

עניתי להם: "אכן נודע הדבר!"

קראתי לאשה הצידה ואמרתי לה: יש לי מה לומר לך. עד עכשיו תמונת פרצופך היתה חקוקה בעיני בעלך וכל מחשבותיו היו רק בך. בבוקר היה הולך לעבודה - נפרד ממך, בערב שוב נפגש אִתך. אולם דעי לך, משנכנס מכשיר זה לתוך ביתך, ושם צופה ורואה כל מיני דמויות של נשים צעירות ויפות, הרי שאת כקוף בפני אדם בעיניו, ומדוע שיתייחס אליך כמקודם, אחרי שכעת את נחשבת כחסרת ערך אצלו לעומת אותן דמויות שהוא צופה בהן, ומבלה שעות על גבי שעות בהתבוננות על נשים יפות ונאות ממך!

ובכן, אשה הרוצה שלום בית אמיתי, תשכיל שבעל התר אחר לבבו ואחר עיניו, עושה "השוואות" בין מה שיש בחוץ לבין מה שיש לו בפנים, וכשרואה שהפער "די גדול", לא יוכל להמשיך להתייחס בכבוד הראוי, אפילו לא לאשת נעוריו. ופשוט הוא, הרי צריך להיות מלאך כדי להתגבר ולכבוש את מדותיו, לתת את הערך לאשתו באשר היא אשתו, מאשר לדמויות מרהיבות עין השובות את לבו לבגוד באשת נעוריו.

ולפעמים חושב אני ומתפלא מאוד, הכיצד זוג שיש בתוך ביתם טלוויזיה, וידיאו, תמונות תועבה וכדומה יכולים לחיות תחת קורת גג אחת? איזה סיפוק יש להם האחד מהשני? והלא כל חיי משפחתם רק כהצגה בלבד. לא יתכן שיש ביניהם קשר פנימי נאמן ואמיתי, שהרי טבע האדם תמיד לרצות חידוש, ולרצות את האסור, ולא את המותר. מהמותר לעולם לא תשבע נפשו. ואם כן, העצה היחידה היא אך ורק להמנע מכל מגע, ראייה ועסק עם כל הגורם לעורר את החשק. הכיצד יתכן לחיות בהפקרות ומתירנות וחופשיות, ועם כל זה להישאר זוג נאמן ואוהב, להתעלם מהחוץ ולייקר רק מה שיש בפנים? אכן זו פליאה ממני, נשגבה עד מאד! עד כאן דברי הרב שבדרון.

וזה נאמר על הטלוויזיה של פעם, שהתוכניות היו מבוקרות ומצונזרות באופן יחסי, ואילו היום בעידן הסמארטפונים והאינטרנט המצב גרוע הרבה יותר שהרי אין על זה שום פיקוח ובקלות אפשר להכשל בראיות אסורות ובאיסורים חמורים ביותר.

התורה הקדושה מצווה אותנו: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם" (במדבר טו, לט), ובגמרא (ברכות סא.) אמרו חז"ל: "כל המסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה (כדי ליהנות), אפילו יש בידו תורה ומצוות כמשה רבינו, אעפ"כ לא ינקה מדינה של גיהנום". ועוד אמרו: "העובר אחרי אשה בנהר, כדי להסתכל עליה, אין לו חלק לעולם הבא".

הסטייפלר הקדוש אמר שאם נקלטה לאדם במוחו תמונה לא נקיה - אזי חייו אינם חיים! הוא יסבול על זה כל ימי חייו, ואפילו אם יזכהו הקב"ה, ויזכה אח"כ לחזור בתשובה, מ"מ הוא יצטרך להלחם מלחמה קשה עם עצמו, כדי לסלק ממוחו את התמונות שיעלו לו בעת שיעסוק בתורה ובמצוות.

כל ראייה אסורה, מכניסה לאדם תשוקות ורצונות, עד שבכל פנייה לרחוב, הוא כבר לא מסוגל לשלוט על עיניו!

מעשה בבחור צעיר שעלה לאוטובוס. בזמן ששילם לנהג, הנהג הסתכל בהנאה וב"התבוננות מעמיקה" על אשה אחת ממש לא צנועה, ואילו הבחור הטח את מבטו ונמנע מלהסתכל. אמר לו הנהג: "איזה מסכן אתה שאינך יכול להסתכל...!", אמר לו הבחור: "אני מסכן?! אתה הוא המסכן! אני בן 16 ויכול לא להסתכל, ואילו אתה כבן שישים ואינך יכול שלא להסתכל".

צניעות

כאשר החתן מקדש את אשתו, הוא אומר לה: "הרי את מקודשת לי", ומקודשת פירושו, מובדלת ומיוחדת רק לי ואסורה על כל השאר (אשת איש). לאחר מכן בברכת הנישואין אומרים: "שְׁמַח תְּשַׂמַּח רְעִים אֶהוּבִים פְּשִׁמְחָךְ יְצִירָךְ בְּגֹן עֵדֶן מְקֻדָּם". אנו מאחלים להם בברכה זו, שיזכו להיות שמחים בחלקם האחד בשני, כשם שהיו אדם הראשון וחוה שמחים האחד בשני. אדם וחוה היו יחידים בעולם, ואם כן, בוודאי שהשמחה שלהם היתה בשלמות ללא "פזילה", כי לא היה על מי לפזול.

אשה נשואה צריכה להבין, שבכך שהיא נשואה לאיש, עליה להתעניין בבעלה בלבד ולעניין את בעלה בה בלבד. אסור לה לפזול החוצה, וגם לא לגרום לבעלה לפזול.

האשה ההגונה והנבונה, המעוניינת בחיים של אהבה ואחוה, שלום ורעות, חייבת להצניע את עצמה מעיני זרים לבל ילטשו עיניהם עליה, כי אם ינסו להתקרב אליה וימשכו את תשומת לבה, הרי שבכך ימנעו ממנה את האושר האמיתי - להיות מאושרת בבעלה, בעל בריתה. יתכן והיא תוקסם מהתפעלותם של הזרים ממנה, וברגעים אלה תרגיש את עצמה מאושרת ביותר, אולם בשובה לביתה, תתאכזב מהחיים הסטנדרטים, ללא חידוש והתפעלות מיוחדת מבעלה על יופיה (שלא רואה בכך שום חידוש).

חז"ל ציוו על האשה את מְצַנֵּת הצניעות משום שהיא זו המשמרת את תחושת היחודיות בינה לבין בעלה.

צניעות אינה מתבטאת רק באופן חיצוני, אלא שעיקר הצניעות היא ברובד הפנימי. הצניעות מחייבת את האשה להקפיד על כיסוי גופה וראשה בפני זרים, אך גם דורשת ממנה שלא לגלות את מכמוני לבה לאחרים אלא לבעלה בלבד.

הצניעות דורשת מהאשה להרחיב את התחום הייחודי המיוחד אותה לבעלה בלבד, וכשהיא מקפידה על כך היא חשה את הייחודיות שבזוגיות שלהם. לעומת זאת, אשה שאינה נוהגת בצניעות מצמצמת מאוד את תחושת הייחודיות, משום שרגשותיה

וגופה גלויים לעין כל וכמעט שלא נותר דבר המייחד אותה אך ורק לבעלה.

הקפדה על הצניעות משרה בבית את השכינה וממילא גם ברכה והצלחה, ומעבר לכך גם מעצימה את הקשר הייחודי ואת האהבה בין הבעל והאשה. היא מלמדת אותם שיש להם דברים המיוחדים רק להם ולאיש בעולם אין קשר לזה.

חובת כיסוי הראש של האשה מיום חתונתה אף היא באה בשל הצורך בשימור הייחודיות. היא מעידה שהיא אשת איש, ומשדרת לבעלה: יש בי משהו שאיש אינו זוכה לראותו חוץ ממך...

כאשר האשה נוהגת בצניעות היא מטילה על בעלה אחריות עצומה. אשה השומרת את יופיה לבעלה בלבד והוא אינו מעריך זאת נקרא גזלן. הוא גוזל מאשתו את היקר לה - את תחושת הייחודיות העצמית. היא מקריבה עבורו את היקר לה, ואליו בלבד נושאת את עיניה, והכל בכדי להעצים את הייחודיות שלהם, והוא אינו מעריך זאת... על כך אמרו חז"ל: "לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו (שלא לצער אותה), שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה" (ב"מ טו.), וכאשר היא מקריבה למענו את יופיה ומייחדת את עצמה לו בלבד, והוא אינו משיב לה כפועלה, אז צערה רב והיא מרגישה פגועה ומעיין הדמעות נפתח.

לעומת זאת כאשר האשה נוהגת בצניעות ובעלה משיב לה כראוי, שניהם זוכים לזוגיות מאושרת. היא משמרת את עצמה לו בלבד, והוא מספק לה את צרכיה הרגשיים, עד ששניהם אינם זקוקים עוד למאומה. יתרה מזו היא מביאה אל ביתם את השכינה הקדושה ואז גם יש ברכה והצלחה וסייעתא דשמיא וזוכים לפרנסה טובה ולילדים טובים, חכמים וצנועים.

וכשם שצניעות תורמת לקשר הזוגי, כך חוסר צניעות מזיק ופוגם. אשה שאינה נוהגת בצניעות, גורמת בעקיפין (אף בלא כל כוונה) לתחרות נוראה. היא חושבת לתומה: "אם אני יפה ומוכשרת, למה לא להראות זאת לכולם?", ואינה יודעת שמעשיה גורמים לנזק עצום. היא אמנם יפה ומוכשרת, אך אינה יודעת מה קורה בראשו של גבר שאשתו פחות יפה ומוכשרת... וכל זאת מלבד לנזקים רוחניים שנגרמים מחוסר צניעות.

מְצוֹת הצניעות היא מהמצוות החשובות ביותר לבת ישראל, ולכן יש יצר הרע גדול מאוד ללכת שלא בצניעות, כי היכן שיש קושי, שם עיקר התיקון. אשה השומרת על צניעותה, זוכה לשכר שלא יסולא בפז, ולעומת זאת אשה שהולכת שלא בצניעות עתידה לתת על כך את הדין.

וכתב המהר"ל (גבורות ה' פרק ס'): "עיקר שבח האשה ומדרגתה העליונה היא הצניעות ולכן נשתבחו האמהות בפרט בצניעות", וכעין זה מובא בשם הגר"א שהיה אומר שהמדרגה הגדולה ביותר לנשים היא הצניעות ובוזה נמדדת צדקתה, וכך היה החזו"א אומר שיראת השמים של האשה ניכרת ונמדדת לפי גודל זהירותה והידורה בצניעות ובכיסוי הראש, ובעל הפלא יועץ כתב (בספרו חסד לאלפים על שו"ע או"ח ס"ג ד'): כמעט כל שכר האשה וכל עונשה לעוה"ב תלוי בצניעות.

במוקד 100 של המשטרה התקבלה פעם שיחת טלפון מוזרה, היתה זו אשה במעב של מצוקה, וכך פחות או יותר היא נשמעה: הלו... הצילו... הוא רועה להרוג אותי... אח"כ נשמעה צרחה מקפיאת דם, ואז לאחור שהטלפון צנח לריצפה, נשמעו קולות עמומים של צווחות וזעקות...

עד מהרה הצליחו לבצע איכון לטלפון ולזהות את הכתובת המדויקת ממנה התבצעה השיחה, ומכיוון שהמוקדנית במשטרה לא הצליחה לדווב את האשה, ולא ידעו במה המדובר, החליטו לשלוח למקום בדחיפות את יחידת היס"מניקים, על גבי אופנועים, וגם מסוק עם היחידה ללוחמה בטרור...

תוך חמש דקות הגיעו כוחותינו למקום האירוע. מסביב לבניין היתה התקהלות של אנשים, אך אף אחד לא ידע במה המדובר. הלוחמים האמיצים עלו בזריזות לקומה השלישית, פרעו את הדלת, חדרו לבית, ולתדהמתם מצאו, אשה גדולה עומדת על שולחן קטן, בידה האחת מצקת של מרק, וביד השנייה מערוך, צועקת בהיסטריה, רועדת ונפחדת, ומולה עומד עכבר קטן מבוהל, ויש אומרים ג'וק גדול...

כמעט כל אשה פוחדת מעכבר וכל שכן מג'וק (ובמיוחד אם הוא גדול ומפחיד עם מחושים ארוכים ופרצוף אכזרי שמשדר בטלפתיה: "אני הולך לאכול אותך..."). ועכשיו ניגש לפואנטה - אם מג'וק את מפחדת, האם לא ראוי לפחד, ולו במקצת, ממלך מלכי המלכים הקב"ה, אשר בידו נפש כל חי, והוא מחייה אותנו בכל רגע ורגע. העולם אינו הפקר, יש דין ויש דיין, יש שכר ועונש ויש עוה"ב.

וגם אם אינך דואגת לעתידך, מדוע אינך דואגת לכלל ישראל, שהרי עוון זה של חוסר צניעות בוודאי מגדיל ח"ו את חרון האף יותר משאר הדברים, כי על שאר העבירות אין השכינה מסתלקת וכמו שכתוב (ויקרא ט"ז ט"ז) "אני ה' השוכן אתם בתוך טומאתם", מה שאין כן על ענין זה של צניעות כתוב: "ולא יראו בך ערות דבר ושב מאחריך" (דברים כג, טו).

וכתב החפץ חיים זצ"ל שכל ההשפעות וההצלחות בגשמיות וברוחניות ובפרנסה הם בזכות הצניעות, ולענ"ד דבר זה רמוז במה שנאמר בגמרא: אמר רבי יצחק אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר 'יצו ה' אתך את הברכה באסמך', תנא דבי ר' ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו (תענית ח:).

ויש לדעת שככל שהאדם מתלבש יותר בצניעות כך הוא יותר חשוב, וכמו שקרא ר' יוחנן לבגדיו מְכַבְּדוּתִי (סנהדרין צד). לפי שהבגדים מכבדים את בעליהם (רש"י). מלכת אנגליה ושאר בנות המלוכה, אינן יוצאת החוצה בבגדים שאינם צנועים משום שאין זה מכובד. בת ישראל היקרה, גם את ממשפחת המלוכה, כי עלינו עם ישראל נאמר: "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם... כִּי עִם קְדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱלֹהֶיךָ, וּבְךָ בָּחַר ה' לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה" (דברים יד, א-ב), ועלינו להתנהג ולהתלבש בהתאם.

אשה אחת אמרה לחברה שלה: היום קניתי "בגדי מצרביים".
ואלת החברה: מה זה בגדי מצרביים? השיבה הראשונה: קניתי
בגדיים מאוד יקרים, ובגדיי התכוונו עלי מצרביים.

טהרת המשפחה

בכדי להבין את עניין טהרת המשפחה, נפתח בסיפור משעשע:

מדענים לחקר ההתנהגות האינטלקטואלית עשו ניסוי בקרב שני שבטים פרימיטיביים באפריקה. הם החליטו להכניס מקרר אמריקאי משוכלל למרכז הכפר, באישון לילה, ולצפות מרחוק באמצעות מצלמות נסתרות כיצד יגיבו הילידים המקומיים לנוכח הממצא החדש.

בשבט "קוקו לוקו" השכים קום אחד הילידים כדי להוציא את הטיגריס שלו לטיול, בדרך הוא ראה עב"ם (עצם בלתי מוזהה), תיבה ענקית בעבע חום, עשויה מחומר בלתי מוכר. הוא בודק בעינו, והטיגריס מרחרח ובודק באפו, ממשש, מנסה להזיז ולבסוף מגיע למסקנה שבתוך התיבה מונח משהו חשוב וכבד (כנראה מתנה משמיים בגלל שאנחנו, בני שבט "קוקו לוקו" מאוד נחמדים).

הוא קורא לראש השבט המכובד, בעל הנוצה האדומה והעצם באף. ראש השבט בודק את הממצא לעיני עשרות סקרנים (ולעיני המדענים שנמצאים הרחק משם ורואים הכל דרך מסך ענק). הוא מקיש על הקופסא, מבקש שיביאו לו סכין גדולה ומצליח לפתוח את האריזה לקול מחיאות כפיים סוערות. לעיני כולם נגלה חפץ מלבני גדול. ראש השבט מסתובב סביב החפץ, בוחן ומתבונן, הוא מושך בחוזקה באחת הבלוטות, ולפתע נפתחת הדלת, ושוב – מחיאות כפים סוערות מצד הקהל.

הם רואים בפנים מדפים ומגירה. ראש השבט פותח את המגירה ומוציא משם חוברת. הוא מדפדף, מעביר לידי נתיניו וכולם נהנים מאוד מהתמונות המדויקות.

ראש השבט חושב: "מה אפשר לעשות במתנה? מעניין למה זה משמש? מהי התועלת שיכולה לצמוח מזה?"

ואז עולה במוחו רעיון גאוני. במקום שכל החפצים והבגדים שלו יהיו מפוזרים על רצפת הצריף, אפשר לסדרם על המדפים. איזה רעיון נפלא... ושוב מחיאות כפים סוערות, כמה חכם ראש השבט...

בשבט "בונה בטטה", הסיפור חזר על עצמו. גם שם ראש השבט פתח את האריזה לקול מחיאות כפים. אולם לאחר שמצא את החוברת, החל להתבונן ולחשוב, סקר את החלקים והשווה אותם למה שמצויר בחוברת. הוא ראה חוט חשמל, והבין שזה צריך להתחבר לחורים בקיר. לכן קדח חורים בקיר הצריף, הכניס את התקע וכלום לא קרה.

הוא הבין שמהו אמור להתרחש כאשר מכניסים את התקע, ואם לא קורה כלום, סימן שהחורים שקדח בקיר אינם מתאימים. בסוף הוא הבין שהוא לא מבין, ולכן שלח שני נציגים עם החוברת לעיירה הרחוקה, אולי שם הם מבינים. בעיירה שלחו את הנציגים לעיר הגדולה, שם הסבירו להם על המצאת החשמל...

בסופו של דבר הם חזרו לכפר עם גרטור וטכנאי שחיבר את המקרר לחשמל. ראש השבט הבין שהמקרר שומר על טריות המזון. אפשר לקרר או להקפיא ומעתה לא צריך לעוד בכל יום.

למעשה, שני המנהיגים הפיקו תועלת מהמוצר, אך ברור, שההנאה והתועלת הגדולה ביותר מכל מוצר מופקת כאשר משתמשים בו לפי הוראות היצרן ולצורך התכלית (אף אחד לא קונה יאכטה מפוארת כדי להשתמש בה כבמחסן).

ללא ספק ה"מוצר" המורכב ביותר בבריאה הוא האדם, וזה לא יתכן שלמקרר פשוט יש הוראות יצרן, ואילו לאדם המורכב אין. אך למעשה גם לאדם יש "ספר הוראות יצרן", וספר זה הוא התורה הקדושה, אותה קיבלנו מבורא עולם יוצר האדם. במצות טהרת המשפחה תורת ישראל מציגה בפני האדם מערכת הוראות ברורה שתכליתה איזון בין הצרכים המרכיבים את הקשר הזוגי. אם רק נשכיל לפעול לפיהם, אזי נצליח למצות את מירב הקשר הזוגי ולשמר אותו לאורך ימים ושנים רבות.

לאחרונה נעשו מחקרים מדעיים בנושא מצות טהרת המשפחה היהודית, בהם קבעו מדענים בוודאות שבני זוג המנהלים את חייהם על פי כללי ההלכה היהודית בנושא זה, זוכים ליתרונות של אושר במשפחה, בריאות האשה והגבר, סיפוק הדדי בכל מרחבי הקשר הזוגי וילדים מוכשרים ורגועים יותר.

רופאה בריטית בשם דר' סטופס ערכה מחקר מקיף בנושא זה וכתבה על כך ספר בשם "נישואים של אהבה", ושם היא כותבת: "ההלכה היהודית בעניין טהרת המשפחה מבטאת דרך חיים מתקדמת ביותר... זוגות המנהלים את חייהם לאור עקרונות אלה, מובטחים שחיי הנישואים שלהם יהיו מאושרים".

ההגיון שבמצות טהרת המשפחה

המציאות בה אנו חיים היא תהליך מתמשך ושיגרת, ומטבע הדברים השגרה שוחקת את התענוג והאושר שבדבר, ועל כך אמר פעם הרבי מקוצק: "אדם רוצה מה שאין לו ועל כן אין לו מה שהוא רוצה". למה אדם רוצה את מה שאין לו? משום שהוא חפץ בתענוג. ומפני מה אין לו את מה שהוא רוצה? משום שכאשר הדבר ברשותו הוא נשחק והופך לשיגרת, ועל כן רוצה האדם דברים אחרים שאינם ברשותו.

עלינו להכיר בכך שלאחר הנישואין השגנו בן זוג וא"כ הוא "ברשותנו". הנישואין הם מצב מחייב גשמית ורגשית כאחד, ובאופן טבעי מצב זה גורם לשחיקה רגשית. ואמר המלך שלמה: "דָּבֵשׁ מְצָאֵת אֶכְל דִּיָּךְ פֶּן תִּשְׁבְּעֶנּוּ וְהִקְאֵתוּ" (משלי כה, טז), הדבר המתוק והטעים ביותר בטבע הוא דבש, ובכל זאת אם אוכלים ממנו הרבה הרי הוא נמאס וגורם להקאה. והנה המילה "דבש" בגימטריה היא 306, בדיוק כמו "אשה".

לכן בכדי לשמר את הריגוש בחיי הנישואין, יש ליצור מנגנונים למניעת שחיקה. כאן נכנסת לתמונה מצות טהרת המשפחה. השיגרה נגרמת מהתמשכות קבועה, רציפה ונטולת חידושים, וגם הנישואין יכולים להיות כאלה לולא מצות טהרת המשפחה.

אלא שבמצוה זו יש דינים מיוחדים הקובעים ריחוק וקירבה ובכך מרחיקים את בני הזוג מאפרוריות השגרה, והם זוכים לחדש ולרענן את הקשר מידי חודש בחודשו. דווקא המרחק הוא שגורם לאהבה בזמן הקירבה.

אולם הריחוק והקירבה צריכים להיעשות בעדינות ובמידה נכונה ומדוייקת. ריחוק רב מידי עלול להרוס את הקשר, ואילו ריחוק מועט מידי אינו מסוגל לייצר את ההתחדשות הרצויה. ובזה ניכרת מעלתה העצומה של מצות טהרת המשפחה, שניתנה לנו מאת "היצרן" הבורא, שמכיר את ה"מוצר" טוב מכולם, ועל כן היא מדוייקת בתכלית. כדי להפיק את מלוא התועלת מטהרת המשפחה וליהנות מפירותיה, עלינו לקיימה בקפדנות ובדייקנות, כי כל סטייה מסכנת את התוצאה הרצויה.

שמירת טהרת המשפחה היא זכות נפלאה העומדת למקיימה, ומוסיפה להם שפע טובה וברכה ושכר עצום ורב לעולם הבא. אולם יש אשר זכות המצוה עומדת להם גם בעולם הזה, כפי שאומר החפץ חיים זצ"ל (טהרת ישראל): "ידוע שמכל מצוה נברא מלאך מליץ טוב אחד. אם כן, כמה מאות מלאכים קדושים יש לה, לאשה השומרת על טהרת המשפחה, שימליצו טוב עבורה בעולם הזה, שלא תמות חס ושלום על ידי חבלי לידה, וכן להצילה מכל פגעי הזמן", ואכן ישנם עובדות וסיפורים מדהימים אודות ישועות וניסים אשר התרחשו בעקבות שמירה על "טהרת משפחה":

מעשה בזוג מבאר שבע, שבמשך 17 שנות נישואיהם לא זכו לילדים. הם הלכו לרופאים, למגידי עתידות, וניסו סגולות שונות – ולא נושעו. סיפרו להם אודות המקובל רבי מרדכי שרעבי זצ"ל, שעקרות רבות נפקדו בזכות תפלתו. האשה והבעל ביטלו את הדברים במחי יד, אולם לאחר זמן שיכנע אותם אברך מבאר שבע לעלות לירושלים אל הרב. אמר להם הרב: נעשה לכם תיקון, ובעזרת ה' אני מבטיחכם כי בעוד עשרה חודשים תהיו הזורים לתאומים, אך תנאי אחד קודם לכל, והוא – שתקפידו על שמירת טהרת המשפחה וצניעות האשה.

בני הזוג חזרו לבאר שבע ובעידודו של ידיד האברך החלו בלימוד ובקיום הלכות נידה, האשה אף שמרה על צניעות לבושה. לאחר כחודש ימים התעברה האשה. משראו בני הזוג כי ברכת הצדיק מתקיימת בפועל לנגד עיניהם, התמידו בקיום המצוות וחזרו בתשובה.

כעבור עשרה חודשים מיום בואם אל הרב, ילדה האשה בלידה רגילה וקלה תאומים, וזאת לפליאתם של הרופאים שאצלם ביקרו בני הזוג במשך שנים. בהגיע היום השמיני ללידה, ערכו את הברית בישיבה של הרב שרעבי, וכבדו את הצדיק בסנדקאות. הצדיק הרעיף על הילדים ברכות שמים, ולהורים איחל לגדל את ילדיהם לתורה, לחופה ולמעשים טובים.

יש לציין שמצוה זו של טהרת המשפחה, אינה רק זכות אלא גם חובה. זוג שאינם מקיימים מצוה זו עוברים בכל פעם על איסור "כרת", שהוא אחד מהאיסורים החמורים ביותר בתורה (כמו מי שאוכל חמץ בפסח, או האוכל ביום הכיפורים). וכל זמן שהאשה לא טבלה כדת במקווה כשר לאחר "שבעה נקיים", על בני הזוג לנהוג בכל דיני ההרחקות.

"איש ואשה שזכו שכינה ביניהם, לא זכו - אש אוכלתם" (סוטה יז.).

אהבת האיש והאשה היא כמו אש. אש יכולה להיות חיובית וטובה - מחממת, מאירה, מבשלת, מניעה מכוננות וכלי תחבורה. העולם אינו יכול להתקיים בלי אש! אולם האש יכולה גם להיות הרסנית עד מאוד - שורפת וגורמת סכנות ונזקים כבדים. במה הדבר תלוי בשליטה! אש ששולטים עליה היא אש חיובית, אך אש שאין עליה שליטה היא אש הרסנית.

מצות "טהרת המשפחה" דורשת שליטה בין בני הזוג, ודווקא שליטה זו גורמת שאהבתם תהיה חיובית מאד. אם לא - זו פשוט אהבה עצמית, אהבה הרסנית, "אהבה" שאיננה אלא התפרקות היצר, הנאה גופנית רגעית, שאינה קשורה כלל עם אישיותו של בן הזוג. להיפך: זה קשור לא פעם באי התחשבות באשה, ולעתים גם בחוסר אחריות כלפיה!

כאשר ה[א]י[ש] והאש[ה] מכניסים את שמו של ה' [י-ה] ביניהם (כלומר: הם מווסתים את יחסיהם לפי רצון ה'), אז הם זוכים לאושר. אך אם הם חיים ללא הנחיות הבורא יתברך, נשאר רק ה"אש", חלילה.

השראת השכינה

נאמר בתורה: "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד" (בראשית ב, כד), כדי לחבר שני דברים צריכים לדבק. מהו אותו "דבק" המחבר בעל ואשה? תשובה לכך מצינו בגמרא (סוטה יז:): "איש ואשה שזכו שכינה ביניהם", ה"דבק" הוא השכינה הקדושה, כאשר הקב"ה נמצא עמם אז יש להם סייעתא דשמיא, ושפע של ברכה והצלחה בכל העניינים.

הקב"ה אומר לישראל: "וַעֲשׂוּ לִי מְקֻדָּשׁ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כה, ח), 'בתוכו' (בתוך המקדש) לא נאמר אלא "בתוכם" - הקב"ה רוצה לשכון בתוך כל יהודי ויהודיה, אבל לשם כך צריך הוא לתת לקב"ה מקום בלב כדי שיוכל לשכון שם. כמובן שעל האדם להבין שקדושה אינה יכולה לדור בכפיפה אחת ביחד עם טומאה, ובוודאי לא כשיש מכשיר טמא המונח בכיס ובתוכו כל טומאות ותועבות העולם.

הכלי שהרס והורס משפחות רבות, צעירים ומבוגרים איבדו את שלוות נפשם, שלום בביתם, חינוך הילדים ואת העולם הזה והעולם הבא שלהם, הכל בשל הדביקות במכשירים טמאים אלו⁵, במקום להיות דבקים בקב"ה. כשאדם נותן את דעתו ולבו למכשיר טמא זה, אז הקב"ה אינו יכול לשכון בלבו.

כאשר אליעזר עבד אברהם אע"ה מגיע לחרן ולבן רוצה לארח אותו בביתו, הוא אומר: "לָמָּה תַעֲמֹד בַּחוּץ וְאֲנֹכִי פְּנִיתִי הַבַּיִת", וכתב רש"י שלבן פינה את ביתו מעבודה זרה ומכל דבר טמא, כדי שיוכל הצדיק לשכון בביתו, כמו כן כדי שנזכה שהקב"ה ישכון בתוכנו עלינו לפנות את הלב מכל דבר זר ליהדות.

⁵ ראה מה שכתבנו בזה בפרק תקשורת פסולה בעמוד 197.

ואע"פ שנאמר: "השִׁכְּן אֶתְּם בְּתוֹךְ טִמְאַתְּם" (ויקרא טז, טז), ופירש רש"י: "אף על פי שהם טמאים שכינה ביניהם", זה נאמר על טומאות הגוף כמו טמא מת וכיו"ב, ולא על טומאת עבירות, וכן הוא מפורש ב'גור אריה' שכתב שאמנם גם על עבירות מצינו לשון טומאה, אך הפסוק בויקרא מדבר על טומאת מקדש וקדשיו ולא על טומאת עבירה.

וגם אם נאמר כמו שכתב שם רבינו בחיי: "אפילו יש בתוכם סוררים ופושעים שכינה ביניהם", בוודאי שאין מדובר בעבירה של ניאוף ועריות וחוסר צניעות שעל זה נאמר במפורש: "יְהִי מִחֲנִיף קְדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרֹת דְּבַר וְשֵׁב מֵאַחֲרֶיךָ" (דברים כג, טו).

הקב"ה אומר לכל יהודי: "אני רוצה שתתן לי מקום מכובד בתוך לבך, כדי שאוכל לשכון בו, ואז אעניק לך חיים טובים ומאושרים". ועם קצת רצון, כל אחד יכול לזכות לכך.

**ישנם צדיקים שהם בגדר: "צדיק גוזר
והקב"ה מקיים",**

**אולם צדיק אמיתי נקרא רק מי שהוא
בגדר: "הקב"ה גוזר והצדיק מקיים!"**

שמחה

על הבעל יש ציווי מיוחד: "וְשִׂמַח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח" (דברים כד, ה), אמנם עיקר החיוב נאמר בשנה הראשונה לנישואין, אולם זה פשוט שיש מצוה לשמור ולשמח כל הזמן וכמו שאמר רבי נחמן מברסלב: "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, ולהתגבר להרחיק את העצבות והמרה השחורה בכל כוחו, וכל החולאים הבאים על האדם, כולם באים רק מקלקול השמחה" (ליקוטי מוהר"ן ח"ב כ"ד). האשה היא עקרת הבית, היא העיקר, וכאשר היא מאושרת ושמחה, כל הבית שמח ומאושר. כמובן שגם על האשה יש מצוה לשמח את בעלה, וכמו כן יש גם מצוה על כל אדם לשמח את עצמו, ובעיקר בעת עשיית המצוות.

בני זוג החשים סיפוק ושלמות בקשר הזוגי שלהם, ממילא גם יש להם שמחה באופן טבעי. השמחה היא מעין אישור להצלחת הקשר. בני בית מאושרים ושמחים יכולים להתמודד עם קשיים חיצוניים עצומים, כיון שהקשר הזוגי הוא איתן. השמחה היא עמוד התווך של הבית היהודי, היא מונעת מחלות ותורמת לאריכות ימים ואיכות החיים. היא מציגה את הקשיים באורם האמיתי ובמבט נכון, ואינה מאפשרת להם לחבל בזוגיות.

בית מלא שמחה הוא בית חי ונושם. הפנים תמיד מאירות והילדים תמיד מאושרים ומחייכים. בית כזה משפיע על כל תחומי החיים. לעומת זאת בית השרוי בחושך העצבות מעיד על בעיה עמוקה בקשר הזוגי, על חוסר באהבת אמת וחוסר בשלמות.

• ההערכה לבן הזוג אינה מובעת רק בביטוי מילים, אלא גם בארשת הפנים. במשנה כתוב: "שמאי אומר... והווי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות" (אבות א, טו). לפני שנסביר את המשנה מן הראוי להדגיש, שטעות היא להבין, שהמשנה מדברת אך ורק על תהליך קבלת אורח, הבא לביתו של אדם. 'מקבלי' במקרה זה פרושו 'מקבילי', כלומר: כל אימת שאדם מצוי 'במקבילי' לזולת, הוא חייב להראות לו סבר פנים יפות.

משנה זו, והאומרה, מעוררים כמה שאלות: הרי הלל הזקן הוא זה שהיה רגיל להמריץ את שומעי לקחו לעשות מעשי חסד, שאינם מתחייבים מן הדין. לעומתו שמאי היה נוהג לדבר על חובותיו של האדם, המלצותיו לעשות מעשי חסד, או פעולות של לפנים משורת הדין, שהוא עצמו עשה, לא נזכרו כלל במשנה. לכן אמירתו: "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות" מלמדת אותנו שהיא פעולת חובה, ולא מעשה חסד של לפנים משורת הדין.

ומדוע?

על כך כתב המהר"ל בפרושו לפרקי אבות: מדרך הטבע אדם מתעניין ובוחר את דעת האחרים עליו - האם הם אוהבים אותו, או אם הם ח"ו מזלזלים בו. בחינת דעתם נעשית על פי התרשמות מהבעת פניהם בעת שהם ניצבים מולו. פנים מחייכות מביעות הערכה ופתיחות לאישיותו. פנים חתומות וחסרות הבעה, משדרות למעשה זלזול וחוסר הערכה, המעיקים על הזולת העומד מולו.

לכן, אדם שאינו מחייך לעבר העומד מולו, מעביר לו תחושת זלזול, האסור בתכלית האיסור. אם כן, קבלת אדם בסבר פנים יפות אינה בגדר של מעשה חסד, אלא פעולת חובה, כדי שהזולת לא ירגיש את עצמו מזלזל. שמאי שהיה רגיל לדבר על חובות, מציין זאת כהתנהגות מחייבת, שאסור לוותר עליה ביחסים שבין אדם לחברו, ושהכרח הוא לנהוג בה.

על פי עיקרון זה, בני אדם, וכמובן בני זוג, המחייכים זה לזה בעת שמבטיחים נפגשים, משדרים שידור תת מודע: אני מעריך אותך, את/ה חשוב/ה לי. מן הראוי לציין שמעבר לחובה התמידית להאיר פנים לזולת ולבן הזוג, קיימת ציפיה מיוחדת לחיוכו של הבעל עם כניסתו הביתה (וכמובן שגם הבעל מצפה שאשתו תקבל את פניו בשמחה ובמאור פנים כשהוא חוזר הביתה). הופעה בפנים חתומות משדרת כאמור זלזול, ואף עשויה להיראות ככניסה של בדיעבד הביתה.

• הגמרא (תענית כב.) מספרת על רבי ברוקא שפגש את אליהו הנביא בשוק, ושאל אותו אם יש כאן בשוק אדם שהוא בן העולם הבא. אמר לו אליהו הנביא: שני אנשים אלו הם בני עוה"ב. ניגש אליהם רבי ברוקא ושאל אותם למעשיהם. אמרו לו: אנחנו אנשים שמחים,

ואנו מבדחים ומשמחים בני אדם עצובים. וכאשר אנו רואים שני בני אדם שיש ביניהם מריבה, אנו טורחים ומשמחים אותם ועושים ביניהם שלום (מכאן גם רואים שכאשר יש שמחה יש גם שלום).

והקשה ה'גאון יעקב', מה לו לרבי ברוקא לשאול על ענין זה, אם בני עולם הבא הם או לא? וכתב שרבי ברוקא שאל אם יש כאן בשוק אנשים שיש להם הנאה כאן בעולם הזה מעין הנאת עולם הבא. וביאר, כי תענוג העולם הבא הוא תענוג שאין כדוגמתו ודמיונו כלל בעולם הזה. כי כל תענוג שבעולם הזה, מעורב בו גם עצב. כמו מי שאוכל ושבע במיני תענוגים, אמנם הוא כעת נהנה מהם אולם הם עלולים להוליד בו חולאים רעים, וכן עלול להיעצב מסיבות צדדיות אחרות כהפסד ממון וכדומה. אבל תענוג העולם הבא הוא אמיתי, שאין מעורב בו שום עצב כלל. והנה אדם שרוצה ליהנות בעולם הזה מעין עולם הבא, צריך להיות שמח וטוב לב תמיד, ולקבל כל דבר בשמחה. ויאמר תמיד, הן מתנת אלקים היא, ולמה אתעצב. גם כשיראה אחרים מתעצבים או מתקוטטים, ירבה שלום וינחם את ליבם. כאשר אדם נוהג כך, הרי הוא נהנה מעין עולם הבא.

אפשר להגיע לשמחה ע"י התבוננות, שיתבונן האדם בכל הטוב שיש לו, וכמו שנאמר: "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך" (דברים כו, יא). עצם זה שהוא יהודי, בן לעם הנבחר, ויש לו הבטחה "כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב" (סנהדרין ז, ב), היא כבר סיבה אמיתית לחוש שמחה עצומה, ואם נוסיף לזה שיש גם קורת גג, לחם לאכול ובגד ללבוש, יש אשה וילדים, עלינו לשמוח בלי גבול.

• ב'תנא דבי אליהו' נאמר על הקב"ה: "ברוך המקום ברוך הוא, שמכיר בראש ובסוף, ומגיד מראשית אחרית, מקדם עד שלא נעשה, ויודע מה שנעשה ומה שעתיד להיעשות, וצופה לטובה ואין צופה לרעה, ועשיר ושמח בחלקו, ובחכמתו ובתבונתו ברא עולמו".

הגר"ח מוולוז'ין שאל את רבו הגר"א: כיצד יתכן לומר על הקב"ה שהוא שמח בחלקו, והרי לה' הארץ ומלואה? הגר"א השיב: עפ"י הנאמר בפסוק: "כִּי חֵלֶק ה' - עֲמוֹ" (דברים לב, ט), משמע שעם ישראל הם "חלקו" של הקב"ה, והוא שמח "בחלקו", כלומר בעם ישראל, בכל מצב שהם נמצאים בו. אף אם הם לפעמים יורדים ממדרגתם

הרוחנית, שוכן הוא עמם בתוך טומאתם כביכול, ואינו נוטשם ועוזבם. כי שמח הוא על אשר בחר את עם ישראל מכל העמים.

• גם האמונה היא מקור לשמחה, כי אם אדם מאמין שהקב"ה שומר עליו ומשגיח עליו בהשגחה פרטית, והוא כל יכול, והכל מאתו יתברך, וכל מה שהוא עושה הכל לטובה, ממילא אין מקום לא לכעס ולא לעצבות כי הרי כל מה שנעשה לי, גם מה שכביכול נראה רע, הכל משמים וממילא הכל לטובה, וגם על זה נאמר: "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך" (עייין בפרק האמונה עמוד 134).

דבר נוסף, בספר החינוך (מצוה ט"ז) כתוב: "אחרי הפעולות נמשכים הלבבות", כלומר יש פעולות גשמיות ומוחשיות, המסוגלות מטבען למשוך את הלבבות, ופעמים שאת מה שלא יוכל האדם להשיג בכח פנימיותו - יוכל להשיג ע"י מעשים חיצוניים. לכן גם אם אדם ממש לא שמח, אם הוא ישים מוסיקה קיצבית ויתחיל לרקוד, קרוב לוודאי שיוכל להגיע גם לשמחה פנימית.

מצינו שהשמחה משפיעה על הגוף שנאמר: "מְאוֹרַ עֵינַיִם יִשְׂמַח לֵב, שְׂמוּעָה טוֹבָה תְּדַשְּׁן עַצְמוֹ" (משלי טו, ל). ה'ישמח משה' זצ"ל כתב: "עיקר ושורש עבודת האיש הישראלי היא השמחה, והשמחה היא רפואה לגוף ולנפש". בימינו דבר זה הוכח מדעית שכאשר אדם נמצא בשמחה, מופרש מהמוח חומר בשם סרוטונין שמשפיע לטובה על הגוף ומועיל מאוד בתחומים רבים כגון: תיאבון, שינה, זיכרון, למידה, ויסות טמפרטורת הגוף, שיכוך כאבים ועוד. הסרוטונין יכול להשפיע גם על תפקוד הלב, השרירים ועל המערכת ההורמונאלית. חומר זה גם תורם למניעת כאבי ראש, מיגרנות, חרדות והפרעות אכילה.

לאחרונה גילו שחומר זה מופרש לא רק כאשר האדם מצוי בשמחה, אלא גם כאשר עוסק בפעילות גופנית ואף כאשר הוא צוחק צחוק מאולץ (וזה למעשה מה שעושים בסדנת צחוק), ואחרי שחומר זה מופרש לגוף אז הוא נעשה באמת שמח ומאושר כי חומר זה אמנם מופרש בד"כ ע"י השמחה, אולם גם כאשר מופרש באופן אחר הוא גורם לתחושת שמחה והנאה, וזה ממש כדברי בעל החינוך שי'אחרי הפעולות נמשכים הלבבות'.

• זה קשה ולא נעים להיות בחברת אדם עצוב ומדוכא, לעומת זאת תענוג להיות ליד אדם שמח ומאושר. כאשר נמצאים ליד אדם שמח ומאושר, השמחה מדבקת, וגם אנו נעשים שמחים יותר. כאשר יש שמחה קל יותר לעבור את כל נסיונות החיים.

לא משנה מה יעבור על האדם, עליו להשתדל תמיד להיות בשמחה כמו שנראה מהמעשה הבא:

לפני שנים רבות היה מלך אחד שהחליט להתחפש ולצאת לרחובות העיר, לראות איך מתנהגים פשוטי העם ומה הם עושים. הוריד המלך מעליו את בגדי המלכות המכובדים ואת הכתר שבראשו ובמקום זה לבש בגדים פשוטים ויצא בשעות הערב לרחוב העיר, ואכן אף אחד לא העלה בדעתו שזהו מלכם הגדול והנערץ.

המלך עבר ליד הבתים של פשוטי העם, ובאחד מהם ראה אדם יושב בתוך בית פשוט ודל, מסביבו אשתו, בניו ובנותיו הקטנים, והם שמחים מאוד, אוכלים ושותים, שרים ומנגנים. המלך התפעל מאוד מן האיש הזה ונקש על הדלת כדי לראות מבפנים. הדלת נפתחה ובעל הבית הזמין אותו פנימה, ומיד הביא לו כסא שישב וכיבדו מן המאכלים הפשוטים, שהיו על השולחן. שאל אותו המלך: האם זכית היום באיזו בשורה משמחת שאתה כל כך שמח?

לא שמעתי שום בשורה משמחת, אבל אני מודה לה' יתברך על הכל, אני עובד במשך היום בתור עוזר נגר, ובסוף היום הוא משלם לי, ועם הכסף הזה אני קונה קצת אוכל ושתייה, וכולנו יושבים ומודים לקדוש ברוך הוא על כל הטוב אשר גמלנו.

שמע המלך ונפרד מהם לשלום, אמר המלך בליבו: "מעניין מה יקרה אם יפטרו אותו מעבודתו, האם עדיין יבטח באלוקיו וישמח? למחרת בבוקר יצא חוק מטעם המלך שאסור לשום נגר לקבל ולהעסיק עוזרים. אמר המלך בלבו: היום בוודאי לא תהיה לו סיבה לשמוח, שהרי הוא לא יעבוד ולא יהיה לו כסף והוא לא יוכל לקנות אוכל.

והנה בשעות הערב, שוב המלך החליף את בגדי מלכותו, ויצא לדרך לכיוון הבית של אותו יהודי, אך לתדהמתו החגיגה הגדולה של אתמול חזרה גם היום. המלך נקש על הדלת ובעל הבית ניגש ופתח לו את הדלת, קיבלו בסבר פנים יפות וצירפו לסעודה השמחה. אמר המלך לאיש: "מהיכן הצלחת להשיג כסף, הרי המלך ציווה לאסור על הנגרים לקחת עוזרים?", "אתה צודק", אמר היהודי, "אך אני הלכתי לנפח והוא קיבל אותי לעבודה, ובסוף היום הוא הביא לי את כספי, וברוך ה' לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד".

נפרד ממנו המלך לשלום וכאשר הגיע לארמון המלוכה מיד הוציא כרוז בשם המלך שאסור לכל בעלי המקצוע למיניהם להעסיק עוזרים, עד להודעה חדשה. בערב המלך הסיר מעליו את בגדי המלוכה והחליף לבגדים פשוטים וצעד שוב לבית האיש העליו והשמח, ואמר בליבו שהיום בוודאי לא יהיה לו על מה לשמוח.

אך שוב הופתע לראות את בני הבית יושבים מסביב לשולחן אוכלים ושותים, שרים ושמחים. נקש המלך על הדלת ובעל הבית קיבל אותו בסבר פנים יפות וצירף אותו אליהם לסעודת השמחה. אמר לו המלך: אני שמעתי שהמלך אסר לבעלי המקצוע לקבל עובדים, ספר לי בבקשה איך השגת היום פרנסה?

אמר בעל הבית: "המלך אסר להעסיק עוזרים, אז החלטתי להיות עצמאי, הכרזתי שאני מתקן כלים שבורים, ובאו כמה אנשים עם כלים, תיקנתי והרווחתי כמה פרוטות, וב"ה זכינו גם היום להסתופף סביב השולחן". שמע המלך והתפלא מאוד על חכמתו ושמחתו ואיך שהוא לא מתייאש ונפרד לשלום.

הלך המלך לארמונו המפואר, ולמחרת הוציא כרוז שאסור לתקן כלים שבורים אצל אף אחד עד להודעה חדשה, ויהי בוקר ויהי ערב, והמלך שוב פעם התחפש וניגש לבית של האיש כשבליבו הוא בטוח שהיום לא יהיה לו דבר מה לאכול.

אך מה רואות עיניו, שוב פעם כמו אתמול ושלשום, כל בניו ובנותיו ואשתו יושבים מסביב לשולחן, ושמחה על פניהם. הקיש המלך בדלת ובעל הבית הכניסו בפנים מאירות. אמר לו המלך: "תסלח לי שאני שואל אותך, אבל אני מאוד סקרן איך היום הצלחת להשיג פרנסה והרי המלך אסר וגזר שלא לתקן כלים שבורים?"

"אתה צודק", אמר בעל הבית, "לכן החלטתי ללכת ולהציע את עצמי שומר בארמון המלוכה, נתנו לי חרב, שמרתי בשער ובסוף היום ביקשתי את שכרי מהמנהל, והוא אמר לי שכאן לא משלמים כל יום רק בסוף החודש, ולכן הלכתי לנגר ונתתי לו את החרב היקרה לערבון והוא נתן לי סכום כסף בהלוואה שיספיק לי עד למשכורת ואז אחזיר לו את ההלוואה, ובינתיים החרב שלי מעץ ולא מברזל, ואף אחד לא רואה כי זה בתוך הנרתיק, וכך זכיתי גם היום לאכול ולשתות ולשמוח עם אשתי ובני ביתי", המלך שמע, חייך ונפרד מהם לשלום.

למחרת המלך קרא לממונה על השומרים ואמר לו: "יש לי אדם שעריך לצאת להורג, ואני רוצה לבחור את אחד השומרים שיהרוג אותו, לכן אני מבקש שתקרא לכל השומרים". בינתיים השוטרים הביאו את הנידון למוות לכיכר העיר. המלך ניגש לשומר היהודי שהשמחה על פניו תמיד, הצביע עליו ואמר לו: "אתה הוא זה שעריך להוציא את הנידון להורג, זו פקודה מהמלך". ניסה האיש להתחמק ולומר: "כבוד המלך, אני מעולם לא הרגתי אדם, איני יודע אם אני מסוגל לעשות זאת", אולם המלך חייב אותו. התחכם היהודי ואמר בקול: "ריבוננו של עולם, מעולם לא הרגתי שום אדם, וגם מי יודע אם האדם שעומד כאן באמת מגיע לו גזר דין מוות? לכן, אבא שבשמים, אתה תקבע, אם מגיע לו מוות, החרב תהרוג אותו, ואם הוא זכאי שהחרב תהפוך לעץ". תוך כדי דיבור הוא הוציא את החרב מהנרתיק, ולתדהמת כולם ראו שהחרב עשויה מעץ ולא מברזל.

המלך קרא ליהודי ואמר לו: "אני הוא האיש שהיה בא אליך כל ערב. ראיתי בחוש איך תמיד אביך שבשמים עוזר לך, אתה מצאת חן לפני ולכן אתן לך עושר גדול, ותמיד תהיה שמח".

• יש אנשים שחושבים שאם הם יזכו בפיס בכמה מיליונים אז הם יהיו מאושרים, אולם חז"ל מגלים לנו שההיפך הוא הנכון, לא העושר הוא הגורם לשמחה, אלא שהשמחה היא הגורם לעושר, כי אמרו חז"ל "איזו עשיר? השמח בחלקו" (אבות ד, א).

מעשה במלך אחד שהיתה חסרה לו שמחת חיים, ועל כן היה בעצבות ודיכאון. הוא פנה לאדם זקן וחכם כדי שיתן לו עצה היאך להגיע לאושר בחיים. אמר לו החכם שכדי להיות מאושר, עליו ללבוש חולצה של אדם מאושר, ועל ידי זה יהיה גם הוא מאושר.

שמע זאת המלך ומיד פנה לאחד מידידיו המלכים, וביקש ממנו שיתן לו ללבוש את חולצתו, כי הוא נראה לו אדם מאושר ואולי בכך ימצא מזור למחלת העצבות. אמר לו אותו המלך: "אינני הכתובת הנכונה, גם לי יש את הטרדות והבעיות שלי, ואיני מאושר כמו שאתה חושב, ולכן חולצתי לא תגרום לך את האושר בחיים".

שמע זאת המלך ופנה למלך אחר, וגם שם מצא תשובה דומה. כך הסתובב בין המלכים והשרים העשירים שחשב שהם מאושרים, ולא מצא אדם שאכן הוא מאושר באמת.

באחד הימים ראה איכר עני שעסק בעבודתו כשהוא נותן את קולו בשיר ובשמחה.

פנה אליו המלך ושאל: "האם אתה מאושר בחיים?", אמר לו האיכר: "בוודאי, לא חסר לי דבר ואני מאוד שמח ומאושר". שמח המלך ואמר: "האם תואיל בטובך למכור לי את חולצתך" תמה האיכר: "חולצתי?! אין לי בכלל חולצה!!!!!!"

אז הבין המלך, שכונתו של אותו חכם היתה ללמדו, שהאשר לא תלוי במזון ובכבוד הגדול, אלא בהסתפקות במועט, ואפילו אדם ללא חולצה, יכול להיות מאושר אם אכן יודע הוא להסתפק במה שיש לו.

כך גם בענייני שלום בית, אם כל אחד מבני הזוג יסתפק במה שיש לו, ויגיד תודה לה' על שזכה לבן/בת זוג שכזה, יתמקד ביתרונות ויתעלם מהחסרונות, ויהיה שמח בחלקו, ממילא גם יהיה "עשיר" ולא יצטרך לכלום.

האושר הוא הדבר היחיד שכאשר מתחלקים בו הוא מכפיל את עצמו

החיוך הוא קו עקום שמיישר ומקרב לבבות

לא תמיד אנו מודעים לעוצמת מעלת החיוך. אילו היינו ערים לכוחו הגדול, לא היה החיוך מש מפינו לעולם, לא רק ברגעים השמחים אלא גם ברגעים הקשים.

החיוך אינו בהכרח פותר את כל הבעיות, אך בכוחו להמעיט מאוד ממשקלן. החיוך מחזק את היכולת הרגשית להתמודד עם המציאות ולראות אותה באור שונה. החיוך משדר הרבה: אני מבין אותך, מקבל את דבריך, מקבל את התנהגותך, נעים לי להיות בחברתך.

• בכפר קטן ורחוק היה מקום מיוחד במינו בו היה בית עם אלף מראות. כלב קטן ושמח שמע על המקום הזה והחליט לבקר בו. כשהגיע אל הבית, קיפץ בשמחה במעלה המדרגות, היישר אל הדלת הראשית, הוא הביט מבעד לדלת כשאוזניו זקופות וזנבו מקשקש בהתלהבות, ולהפתעתו ראה מולו אלף כלבים קטנים, נחמדים ושמחים, מקשקשים בזנבם בהתלהבות בדיוק כמוהו. הוא חייך חיוך רחב, ואלף פרצופים שמחים החזירו לו חיוכים חמים חברותיים. כשעזב את הבית חשב לעצמו: "איזה מקום מדהים, אבוא לבקר בו לעיתים קרובות".

באותו הכפר היה כלב קטן נוסף, אולם בניגוד לקודמו, הוא לא היה שמח במיוחד... יום אחד גם הוא החליט ללכת לבדוק את הבית עם אלף המראות. כשהגיע אליו טיפס בכבדות במדרגות והציע מבעד לדלת, להפתעתו ראה מולו אלף כלבים שבוהים בו בפרצופים מאוד לא נחמדים, הוא החל לחשוף לעומתם שיניים, ונבהל כשראה אלף כלבים עם שיניים חשופות ופרצוף עצבני. הוא עזב את הבית וחשב לעצמו: "איזה מקום נורא, בחיים לא אחזור לשם"...

החיים שלנו הם כמו הבית עם אלף המראות... איך שאתה מתנהג כלפי חוץ, כך האחרים יתנהגו כלפיך. אם תחייך לאחר, תראה אותו משיב לך חיוך עם פנים מאירות. וכן אומר שלמה המלך החכם מכל האדם: "כַּפִּיִם הַפְּנִיִם לַפְּנִיִם כִּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם" (משלי כו, יט). חייך גם כשקשה לך, וגם כאשר אתה נמצא בצרה ח"ו ואין לך שום סיבה לחייך, אם תעשה זאת הקב"ה יראה ויאמר: "אם הוא מחייך לסביבתו בלא סיבה, אניח אתן לו סיבה טובה לחייך".

אדם שמח חי את העתיד, הוא מתכוון אליו ולא מניח להווה להכריע אותו. מחשבותיו בונות עתיד טוב יותר שמתוכו הוא מתבונן אל ההווה הקיים. מצב נפשי זה מאפשר להתעלות מעל הקושי ולראות גם בהווה את נקודות האור, עצם הידיעה שהקושי הוא רק דבר זמני מאפשרת לאדם להיות אופטימי ושמח.

*מאקוט להיות פסימי ולהסתכל על חצי הכוס הריקה,
אנה אפה תצפיר את תכולתה לכוס קטנה יותר,
אז היא תהיה מלאה ואתה תפסיק להיות פסימי!...*

מורה הגיע לכיתה ואמר לתלמידיו שיש לו מבחן פתע. הוא חילק את כל דפי המבחן כשהם הפוכים. כשסיים לחלק, הוא ביקש מתלמידיו להפוך את הדפים. כולם הפכו את הדפים והיו בהלם, הדרך היה ריק מלבד נקודה שחורה קטנה במרכזו. הם הביטו על המורה במבט משתומם ולא הבינו מה קורה.

המורה ביקש מכולם שיכתבו את מה שהם רואים. כולם, בלי יוצא מן הכלל, כתבו שהם רואים נקודה שחורה במרכז הדרך. המורה סיים לקרוא את כל התשובות ואמר בתמיחה: "מדוע אך אחד מכם לא כתב על הדרך הלבן שמסביב לנקודה השחורה? מדוע כולם התמקדו רק בנקודה השחורה הקטנה?"

ובאמת שאותו מורה צודק, יש לנו בחיים כל כך הרבה דברים טובים ויפים: אהבה, אושר, אכפתיות, חברים טובים וחוויות מרגשות שאנו חווים מדי יום, אבל תמיד רואים ומתמקדים בנקודה השחורה הקטנה: עד כמה רע לנו, אנו במינוס בבנק, פגעו בנו, העליבו אותנו, משעמם לנו, ועוד... שימו לב, הנקודה השחורה הרעה היא רק חלק קטן ביחס לכל הלבן והטוב שיש לנו בחיים. ומי שיש לו קצת אמונה יודע שגם הנקודה השחורה הרעה היא בעצם משהו טוב, כי הכל מאת ה' שעושה הכל לטובה.

בקיצור, תפקחו את העיניים ותסתכלו סביב על כל הטוב שהעניק לנו הבורא, אל תתמקדו בנקודה השחורה הרעה, ודעו שגם מה שנראה לנו רע הוא בעצם חלק ממשהו טוב שהקב"ה מתכנן עבורנו, ולכן אין מקום לעצבות כלל.

פתגם חסידי אומר: אין בכל התורה איסור על עצבות, אך העצבות יכולה להוריד את בעליה לכזו תהום, שאין שום עבירה בעולם שיכולה להורידו לשם. העצבות שואבת את כוחות הנפש מהאדם ומונעת ממנו את היכולת להתרומם ולהתגבר על הקשיים.

יש לברוח מהעצבות כמו שבורחים מאש. העצבות משרה פסימיות ופאסיביות מדכאת: שום דבר לא הולך לי... החיים שלי אבודים... אני לא יוצלח... ומכאן גם קצרה הדרך להתדרדרות נפשית ורוחנית.

אחד הדברים הגורמים לעצבות הוא חוסר משמעות. אדם הממלא את צרכי גופו אך אינו מוצא משמעות לחייו, לא יהנה מהמילוי החומרי, זו גם אחת הסיבות לתחושת הריקנות המצוייה אצל אנשים רבים. בדורנו התרבו מאוד חולי הנפש, והדכאון הפך למחלה מודרנית נפוצה מאוד. משום שבדורנו אנו עסוקים רוב הזמן

בפעולות חסרות משמעות ותוכן ולא נותר לנו זמן לעסוק במילוי המצברים של הנשמה.

תורת ישראל מעניקה לאדם שמחה משום שהיא גואלת אותו מן העצבות, ולא בקסמים ובלהטים, אלא משום שמצוות התורה מעניקות לאדם משמעות לא רק בתפילות ובקיום המצוות אלא גם בפעולות החומר בחיי היום-יום. אדם שומר תורה ומצוות אוכל ככל אדם אחר, אלא שלאכילתו נלוות חוויה רוחנית: הוא מודה על המזון ונפשו מתפעלת מהחסד האלוקי שבו. הוא מברך על כל דבר מזין הנכנס לגופו ויודע להודות גם על הפסולת היוצאת ממנו (ברכת אשר יצר).

האיזון הזה הוא שמסלק את העצבות מחייו, והוא שמביאו לידי שמחה. זהו שאמר הנביא: "שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׁגִּיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וְאַנְחָה" (ישעיה לה, ט). ששון הוא התגובה לסיפוק רוחני, והשמחה היא תולדת הסיפוק החומרי. וכאשר מתמלאים שניהם, ממילא ינוסו מהאדם היגון והאנחה. המשמעות הרוחנית עליה מושתתים הזוגיות והבית היהודי היא שמרוממת את בני הזוג.

יִלְדֵי אֵלֹהִים אֵת אִמּוֹ בַחֲתוּנָה:

אִמָּא, מ' לָאֵת הָאֵשֶׁה בַּשְּׂמֵלָה הַלְבָנָה?

זו הַכְּלָה, עוֹנָה הָאֵם.

לָמָּה הִיא לְבוּשָׁה בְּלָבָן?

מִכִּי שֶׁנָּה צְבִיב הָאוֹשֶׁר וְהַשְּׂמֵחָה!

אֵל לָמָּה הַחֲתָן לְבוּשׁ בַּחֲלִיפָה שׁוֹרָה?

אמונה

האמונה היא בסיס איתן לשלום בית אמיתי! אך על מנת להבין מה הקשר בין אמונה לנישואין מוצלחים, עלינו להבין קודם מהי אמונה.

אמונה מתייחסת לדבר שאינו ברור ומוחלט. לדוגמה, אם החזאי אמר שמחר ירד גשם, אז אני **מאמין** שמחר ירד גשם, אבל עדיין איני זאת יודע בודאות. ידיעה הינו דבר ברור ומוחלט בלי עוררין, אם אני שומע את הגשם ופותח את החלון ורואה שירד גשם, אז אני גם **יודע** שירד בחוץ גשם.

עצם הכרת מציאות בורא העולם לכאורה היא בגדר של "אמונה", אלא שנאמר על זה בתורה: **"וַיִּדְעֶתָ הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְּ אֶל לְבַבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׂמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד"** (דברים ד, ט). וכתב הרמב"ם: **"יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא וכו'"** (ספר המדע הלכות יסודי התורה א, א).

מתוך זה משמע שהאמונה בבורא העולם אינה צריכה להיות בגדר **אמונה** בלבד, אלא בגדר **ידיעה**. עולמנו מכיל אין-ספור יצורים חיים מתוכננים להפליא, המכירים ומפרנסים זה את זה, שכל אחד מהם מורכב מתאים חיים זעירים. כל תא מורכב מאטומים וכל אטום מכיל אנרגיה עצומה שיכולה להרוס עיר שלמה. לא יתכן שעולם זה שהוא מתוכנן, עם תנאים מדוייקים ליצירת חיים, נוצר "במקרה". כלומר - תכנון מעיד על מתכנן.

א"כ על מה נאמר אמונה? על כך שהקב"ה שברא אותנו, יודע עלינו, איכפת לו מאיתנו, שומר עלינו, יודע מה טוב לנו, הכל מאתו יתברך וכל מה שהוא עושה - **הכל לטובה!**

כאשר האדם מאמין שכל מה שקורה לו בחיים, הכל לטובתו, ממילא אין לו סיבה להתלונן, להתעצב או לכעוס על מי שהרע לו, כי הכל היה מכוון מלמעלה לטובתו. כאשר אשתך מבזה אותך - זה טוב. כאשר בעלך פוגע בך - זה טוב, כי הכל מה' והכל לטובה, אנו

לא בהכרח יודעים ומבינים מה הטובה בזה, אבל אנו מאמינים שזה טוב.

כאשר עם ישראל היו עבדים לפרעה במצרים הם סבלו מאוד, וכאשר משה רבינו שואל את הקב"ה על מה ולמה הוא עושה כך לעם ישראל, נאמר בתורה: "וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' (שמות ו, ב), שם "אלקים" - משמעותו דינים, ושם הווייה משמעותו רחמים, אומר הקב"ה למשה גם מה שנראה בעיני בשר ודם כדינים, למעשה זה רחמים גדולים. וכמו שאמר רבי עקיבא (ברכות ס): "כל מה שעושה הקב"ה, הכל לטובה".

"כל" - כלומר הכל, וגם מה שנראה לנו רע הוא באמת טוב, וגם אם אין אנו מסוגלים להבין טוב, ואם יחסרו ה"חלקים השחורים" מהפאזל, התמונה לא תהיה שלימה. ופעמים רבות דווקא מתוך הרע, צומחת הישועה.

לערבי אחד נחמד בשם אחמד היה חמור זקן. יום אחד נפל החמור אל תוך בור עמוק שבעבר שימש כבאר מים אך כבר יבש. חשב הערבי מה לעשות עם חמורו וכיצד להעלותו, ולבסוף החליט שחמורו כבר זקן ולא שווה להשקיע עליו, וגם ככה הוא צריך לסתום את הבור כדי שאף אחד לא יפול לשם, לכן עדיף לקבור את החמור בתוך הבור בעודו חי. הוא לקח מעדר והתחיל לזרוק חול אל תוך הבור. החמור בהתחלה הבין שסופו קרוב, אבל במחשבה שנייה הוא החליט להתנגד למהלך. בכל פעם שנפלה עליו ערימה של חול, הוא ניער מעליו את החול ודרך על החול שנפל. כך הוא עשה שוב ושוב, עד שלבסוף עלה ויצא מהבור.

ממעשה זה לומדים שני דברים מאוד חשובים:

א. טוב חמור חכם יותר מערבי טיפש.

ב. דווקא מתוך הצרה מגיעה הישועה, ולפעמים הצרה עצמה היא הישועה.

באחד הפיגועים שהיו לאחרונה, נדקר יהודי בבטנו והיה פצוע קשה, הבהילו אותו לבית החולים, ושם גילו שהוא נפגע במעי, והוא איבד דם רב. הוא הוכנס בזריזות לחדר הניתוח, וכאשר החלו לטפל בו,

פתאום ראו שחלק מהמעיי הגס אצלו לקה במחלה הנוראה וכבר היו שם גרורות, המנתחים הצליחו להסיר ממנו את החלק הנגוע, ולאחר זמן קצר הוא יצא מכלל סכנה, התאושש וקם ממיטת חוליו. וגם לפי תוצאות הבריקות המקיפות שנעשו לו אח"כ, המחלה היתה רק בחלק מהמעיי הגס, אותו חלק שהוסר, ולא הספיקה להתפשט.

כאשר סיפרו לו על המחלה שהתגלתה בזמן הניתוח, סיפר היהודי, שכבר זמן רב הוא סבל מכאבים. בתחילה הוא לא התייחס לזה, וגם כאשר הכאבים היו כבר בלתי נסבלים, הוא לא מצא זמן לפנות לרופא. ולמעשה גם אם הוא היה פונה לרופא, עד שהיו מאבחנים את המחלה ועד שהיו מתחילים לטפל בזה, יכול להיות שהמחלה כבר היתה מתפשטת לשאר הגוף ח"ו, אך בזכות הדקירה מהפיגוע הנורא של אותו בן עוולה, הוא זכה ליצאת מהמחלה לגמרי.

כאשר ילד מקבל סוכריה, או מבוגר מקבל מתנה, לא משנה ממי, זה טוב. ואם מקבל מכה, אין זה טוב, אבל אם המכה זה אביו שרוצה לטובתו, זה טוב. דקירת סכין היא דבר רע, אבל אם ה"דוקר" הוא רופא מנתח שמציל חיים, זה טוב. ואם נשכיל להבין שכל מה שקורה בעולם, גם הסוכריה וגם המכה, זה מאבינו בשמים שאוהב אותנו ורוצה לטובתנו, אז גם נבין שהכל לטובה.

מעשה ביהודי שתמיד היה שמח ומאושר, גם כשהפרוטה לא הייתה מצויה בכיסו, ואף כשבטנו רעבה ללחם. יום אחד חזר לביתו, וכדרכו היה שמח וטוב לב. אשתו הזכירה לו שמזה יומיים לא בא אוכל אל פי ילדיהם. אמר לה: 'מה שתציעי אלך ואעשה'. אמרה לו אשתו: 'עוד מעט נגמר יום השוק, תלך לשם ואולי תמצא כמה תפוחי אדמה ובטטות שהותירו בעלי הדוכנים', מיד החל ללכת ברחובה של עיר כשהוא שמח ועליו, ואף זימר לעצמו כמה שירים עליזים.

בינתיים בארמונו של מלך טורקיה התכנסו המלך, שריו ויועציו על מנת לדון בענייני הממלכה. המלך יצא רגע אחד למרפסת הארמון, והנה רואות עיניו את היהודי הולך בשמחה כשפיו מלא שיר ושבח. מיד שלח

המלך את אחד ממשרתיו שילך ויביא לפניו את האיש המאושר. מיהר היהודי בבקשת השליח, והתייעב בפני המלך. שאל אותו המלך: 'האם זכית באיזה פרס חשוב שאתה כה מאושר'. 'לא, אדוני המלך. לא זכיתי בשום פרס'. 'אולי אכלת איזה בשר שמן ושתית יין ישן, ולכן אתה שמח'. 'לא. כבר יומיים אני וכל משפחתי לא הכנסנו דבר מאכל לפינו, ואני הולך להביא שאריות שנשארו בדוכני השוק', ענה.

כששמע המלך את דבריו אמר למשרתו: 'קח עגלה, תמלא אותה בפירות, ירקות, לחם, אורז וכל מה שעריך, וקח את זה לביתו'. הוסיף ואמר המלך ליהודי: 'אני רוצה שתאמר לי איך אתה שמח גם כשבטנך רעבה ללחם, הרי אני מושל בכל טורקיה, שזתה ואוכל כראוי, ואני לא שמח ומאושר'. אמר לו היהודי: 'אני בנו של מלך מלכי המלכים, הקב"ה, ואני יודע שכל מה שהוא עושה לי זה הכי טוב בעולם, ושהכל רק לטובה'. אמר לו המלך 'אני מבקש ודורש ממך שמחר בשמונה בבוקר תבוא לארמון המלוכה, ושנינו נצא ביחד לציד ביערות הסמוכים'. 'כבוד גדול הוא לי', ענה היהודי.

למחרת המלך והיהודי יצאו לצוד ביערות, והנה המלך מושך בקשת לתומו, ובלא שימת לב פגע החץ באצבע המלך, ונחתכה חצי ממנה. היהודי הוציא מכסו מטפחת, עצר את הדם ואמר למלך 'הכל לטובה, הקב"ה אוהב אותך'. אבל המלך התרגז מאוד, אמר ליהודי: 'מה טוב בזה שאיבדתי חצי אצבע' וזרק אותו בכעס באחד הבורות שביער. שאל המלך מלמעלה: 'נו, איך אתה מרגיש עכשיו'. 'הכי טוב בעולם', ענה היהודי מתוככי הבור.

התקדם המלך לבדו, והנה חבורת שודדים באה לקראתו. כשהבין את כוונותיהם החל להתחנן: 'אנא מכס, אל תפגעו בי ואתן לכם הרבה ממון', מבלי לגלות שהוא המלך. אמרו לו: השודדים 'דווקא היום איננו מחפשים ממון. הבן של המנהיג שלנו חולה מאוד, ואיזה רופא אליל אמר שעריך לשחוט אדם, ולתת לבנו לשתות את דמו, וכך יתרפא'. תוך כדי כך קשרו את המלך באזיקים והביאוהו אל ראש השודדים. הרופא,

שהיה חלק מהכנופיה, החל לבדוק אותו, ופתאום רואה שחסרה לו חצי אצבע. אמר לשודדים: 'מה עשיתם הוא לא שלם, חסרה לו אצבע. צריכים דם של אדם שלם ללא רבב – תסלקו אותו מכאן'.

מיד יצא המלך בחזרה ליער, הגיע לבור, זרק חבל ליהודי והוציאו משם. אמר לו 'תדע לך שעדקת שטוב שהאצבע נחתכה', וסיפר לו את הסיפור. 'אבל תאמר לי – מה טוב בכך שאתה היית בבור'. ענה לו היהודי 'אם לא היית זורק אותי לבור והייתי הולך איתך – השודדים היו לוקחים אותי לשחיטה, כך שלמעשה בכך שזרקת אותי לבור, אתה הצלת את חיי'.

במקרים רבים ניתן לראות בבירור, כיצד דבר שנראה רע, מתגלה לבסוף שהיה לטובה. כל אחד שמתבונן רואה זאת במהלך חייו. לדוגמא: אדם הממהר לעבודה מגיע לתחנת האוטובוס בדיוק כאשר האוטובוס יוצא, הנהג סוגר את הדלת בפניו, תוך כדי התעלמות מנקישותיו וקריאותיו, ונוסע...

כמובן שאותו אדם כועס על הנהג, כועס על עצמו ועל כל העולם, ואינו מקבל באהבה את מה שקרה לו. אבל כאשר מתגלה לו לאחר מכן, שהאוטובוס הוא רצה לעלות עליו היה מעורב בתאונה קטלנית, הוא מקבל את הדברים קצת אחרת...

בזמן הניסיון אין לאדם אפשרות לדעת מה יהיה אח"כ, כי הוא אינו צופה עתידות, ולכן הוא מתרגז על השיבוש בתכניתו. אבל הבורא היודע את כל העתידות, שומר על האדם תמיד (ואף אם לא ארעה שום תאונה לאוטובוס, יש סיבות נסתרות רבות, מדוע זה לטובה, סיבות שרק ה' יודע. ועל האדם להאמין שזה לטובה, ולא להאשים אף אחד).

לבורא יש שיקולים וסיבות שונות מדוע להנהיג כך את האדם, ורק הוא שמכיר ויודע מה עבר, וצריך האדם לעבור בחייו, בגשמיות וברוחניות, יודע את הטובה שתצמח מכל דבר. האדם אינו יכול לראות את הטובה בזמן הניסיון, כי א"כ לא יהיה זה ניסיון כלל. הדרך היחידה לעמוד בניסיון היא רק ע"י אמונה שהכל לטובה. (בגן האמונה)

פעם החפץ חיים זצ"ל שאל אדם אחד על מצבו, השיבו הלה: "לא היה מזיק אם היה קצת יותר טוב!". השיבו החפץ חיים: "וכי מנין לך שלא היה מזיק? הקב"ה הרחום והחנון יודע יותר טוב ממך, וברצונו להיטיב לך ככל שניתן, ואם לא נתן לך יותר, בוודאי שכך טוב הדבר למענך!"

בשולחן ערוך (אוי"ח ר"ל, ה') נפסק: "לעולם יהא אדם רגיל לומר - כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" (כל מה שעושה ה', לטובה הוא עושה). לא כתוב כאן "כמעט הכל", אלא הכל - הכל ממש! לכן אי אפשר לומר: "הכל לטובה, חוץ מ...". אלא הכל טוב בלא הגבלה.

ישנם דברים שהאדם חייב לעבור, בין אם ירצה ובין אם לא, ואין באפשרותו לברוח מהם, וכל בחירתו היא רק כיצד לעבור את הנסיונות. אם יעבור אותם באמונה שהכל לטובה - אשריו ואשרי חלקו, ובאמת יראה איך הכל מתהפך לו לטובה, חייו יהיו יפים מאוד, רגועים ונעימים. ואם, חס ושלום, הוא חי בלא האמונה שהכל לטובה, אזי הוא יהיה רק ממורמר, בלתי מרוצה ושבור. הוא יתלונן ויאשים את עצמו ואת כולם, וכל חייו יהיו מרים, רעים וחשוכים.

דבר ברור הוא שלכל מה שה' עושה יש תכלית, ועל האדם המאמין בהשגחה פרטית לחפש מה ה' רוצה ממנו. זהו דבר שהשכל מחייב, שהרי הבורא מעביר עליו מאורעות שונים בשביל ללמד אותו דבר מסוים או לעורר אותו לתקן איזה דבר או להתחזק בעניין מסוים ועוד אפשרויות רבות. חיפוש המסר של הבורא הוא עניין עמוק ורחב מאוד, והיסוד הראשון שהאדם צריך להחדיר לליבו הוא ש"אין ייסורים בלא עוון".

לכן החפץ חיים זצ"ל היה רגיל לומר, שאם קרה לאדם איזה מקרה, אסור לומר שהוא "רע", רק שהוא "מר", כי 'כל דעביד רחמנא לטב עביד'. אבל אפשר לומר שהוא מר, שהרי רפואה, גם אם היא מרה, בסך הכל היא לטובת האדם. אבל אם אדם אומר שהמקרה רע, הרי זה נגד הכלל שהכל לטובה, נוסף לכך, אוחז הוא במידת השקר, באומרו על דבר שנעשה לטובתו, שהוא לרעתו. ואפשר להוסיף שפעמים רבות הרע שהוא "מר" מתהפך להיות "רם", ובעקבות כך האדם מתרומם ונוסק לגבהים רמים, מה שלא היה בלי ה"מר" בהתחלה.

תפילה

כדי להצליח בזוגיות ולהגיע לנישואין מוצלחים, יש לפעול ולהתנהג בבית על פי ההנהגות, העצות והכללים המובאים בספר זה, אך כדי שהברכה תשרה בביתנו אין די בנכונות וברצון, ועשיית מעשים טובים לבן הזוג, אלא שצריכים גם סייעתא דשמיא. 'שלום בית' זה מתנה משמים, ורבי ירוחם הלוי ממיר זצ"ל היה נוהג תמיד לומר: "הנה זה יסוד בבריאה כולה, שאין נותנים שום דבר בלא תפילה". אחד הדברים הנצרכים ביותר לשלום בית, ולמעשה לכל דבר בחיים, הוא התפילה!

בני ישראל זכו להיגאל משעבוד מצרים הנורא, רק ע"י התפילות והזעקות שצעקו לה' יתברך, שנאמר: "וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם" (שמות ב, כד), ובלא תפילה לא היו נגאלים. למרות שגאולת מצרים כבר הוברחה לאברהם אבינו ע"ה בברית בין הבתרים, ונשבע על זה הקב"ה לאברהם ליצחק וליעקב, בכל אופן עדיין נצרכה לזה תפילה, וכמו שאי אפשר שיצמח דבר מן הקרקע ללא גשם, אעפ"י שחרשו וזרעו ועדרו, בכל זאת ללא גשם לא יצמח כלום ולא יהנה האדם מיגיעו ועמלו, כך גם אי אפשר ליהנות ממעשים טובים (ואף הבטחות ה') ללא תפילה.

בשולחן ערוך (או"ח צח, ג) מובא שהתפילה צריכה להאמר בשון תחנונים, שזו כל המהות של התפילה, להכניע את הלב ולהתחנן לבורא, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה: "הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גבירתה כן עינינו אל ה' אלוקינו עד שיחננו" (תהלים קכג).

תכלית התפילה היא רק לצורך השרשת האמונה בקרבנו שיש שליט בעולם ורק אליו פונים וממנו מבקשים והוא הכתובת היחידה ואין מי שיכול לעזור ולהושיע מלבדו. ולא ישים האדם מגמתו כשמתפלל שתשמע תפילתו בלבד, אלא העיקר שיאמין בליבו כי אין מי שימלא חסרונו אלא ה' ית', ואין עוד מלבדו ולו בלבד ראוי להתפלל. ולא שתהיה התפילה תכלית להשגת מבוקשו.

המשגיח רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל היה רגיל לומר, שיש בני אדם הטועים לחשוב שתפילה היא סגולה להנצל מהצרות, והלוואי ולא היו באות הצרות, ולא היה צריך להתפלל שתחלופנה. אולם האמת היא שתפילה אינה אמצעי להמתקת הצרות אלא מטרה בפני עצמה. לפעמים בגלל שאדם לא מתפלל די הצורך, באות גזירות חדשות לבקרים כדי לאלצו להתפלל יותר, והלוואי והיה מתפלל כראוי קודם לכן ולא הייתה באה הצרה לעולם כלל.

מעשה ברבי אלימלך פירר שליט"א (שהוא מומחה גדול בענייני רפואה), שהגיע אליו עשיר גדול מחו"ל, בשעת לילה מאוחרת, וביקש מהרב שיתלווה אליו לכותל המערבי והרב הסכים, על אף השעה המאוחרת. בהגיעם למקום הקדוש הם ראו אדם פורש כפיו כלפי השמים, מתנועע בתפילתו, מעיניו זולגות דמעות לרוב וכל רגע יוצאות מפיו המילים: "ריבונו של עולם".

אמר הרב לעשיר, אם הוא זקוק לרפואה אני אדאג לו, ואם הוא זקוק לענייני פרנסה אתה תדאג לו והעשיר הסכים. שניהם ניגשו אליו והרב פירר אמר לו: האם כבודו מתפלל לה' בענייני רפואה, אני הרב פירר ואשמח לעזור לך. השיב היהודי: אני מאחל לכל עם ישראל שיהיו בריאים כמוני, ברוך ה' אני בריא. אמר העשיר: אולי כבודו במעוקה בגלל דוחק הפרנסה, חובות וכיו"ב, א"כ אני אוכל לעזור. אמר האיש: ברוך ה' לא חסר לי דבר. אז א"כ על מה אתה מתפלל בכזה רגש וכוונה שאלו השנים.

אמר להם: אני אברך, וב"ה יש לי עשרה ילדים, והלילה זכיתי לחתן את הבן האחרון שלי. מיד לאחר החתונה באתי לכאן, כי הרגשתי צורך גדול לבוא ולהודות לה' על כל החסד שגמלני, שזכיתי לחתן את כל הילדים שלי. אני לא צריך שתהיה לי צרה כדי להתפלל.

יסוד זה מקורו מהגמרא (סנהדרין מד:): שדרשה על הפסוק "תַּעֲרֹךְ שׁוּעָךְ לֹא בְּצָר וְכָל מַאֲמָצֵי כַח" (איוב לו, יט), שהאדם צריך לשווע ולהתפלל לה' לפני שבאה הצרה, כי אחרי הצרה לפעמים זה כבר יכול להיות מאוחר מדי.

המבוי"ט זצ"ל בספרו "בית אלוקים" הקשה: לשם מה מתפללים וחוזרים ומתפללים בכל יום תפילות שחוזרות על עצמן, וכי זה כבוד לבוא למלך ולבקש את אותו דבר מאות ואלפי פעמים? וכי הקב"ה לא יודע את צרכיו של כל אדם? א"כ מה הצורך לבקש דברים ולהזכיר דברים שידועים לפניו? אלא ביאור הדברים כך הוא: מטרת המצוות בכלל והתפילה בפרט היא הדביקות בבורא יתברך. בבחינת "ולדבקה בו", הקשר הפנימי בין נפש היהודי לבין הקב"ה נוצר ע"י הפה והלשון, שהם כלי השכל שנתן הקב"ה לאדם להודות לו ולהללו ולעבוד אותו בהם.

וכיוון שתפילה היא דביקות בה' ככל שהאדם יתפלל יותר לבוראו, כך הוא משובח יותר, והלוואי שיתפלל האדם כל היום כולו. ולכן לתפילה אין זמן מסוים אלא מצוותה ביום ובלילה, כמו שנאמר: "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלקנו בכל קוראינו אליו" (דברים ד, ז), ולפי זה מובן שאין זו הטרדה מצד האדם לבקש ולחזור על אותה תפילה במשך מאות ואף אלפי פעמים כי נחת רוח גדול יש לו להשם יתברך בזה שאין אנו מסיחים דעתנו ממנו. ואנו מגלים תלות מוחלטת בו ומשרישים יסוד זה בקרבנו שהכל ממנו יתברך. ועוד שהתפילה אינה אמצעי בשביל להשיג דברים שונים ומאויי לב אלא מטרה בפני עצמה. עבודת הלב.

ולכאורה קשה, מאחר והקב"ה יודע כל דרכי בני האדם ועלילות מצעדי גבר, ויודע טוב יותר מהאדם עצמו מה חסר לו, א"כ מה צורך בתפילת האדם על צרכיו? התשובה לכך היא שחז"ל ואנשי הכנסת הגדולה תיקנו תפילה כדי שנבקש על נפשנו תמיד כדי שנרגיש שהכל מאתו יתברך, כל צרכינו מאויינו ורצוננו, אליו עינינו נשואות שימלא משאלות ליבנו. ומזכירים אנו את הקב"ה בכל צעד ושעל כמו שמצינו ביוסף הצדיק שנאמר בו "וירא אדוניו כי ה' אתו" (בראשית לט, ג) שהיה מזכיר שם שמים בכל פעולה שעשה. ובכך היה דבוק בבוראו בכל רגע.

מסופר על מרן החפץ חיים זצ"ל שכאשר היו באים אליו אנשים ומבקשים שיתפלל עליהם היה עונה: אב לא אוהב שבנו שולח בקשה ע"י בן אחר, אלא מעדיף שיבוא הוא בעצמו ויבקש. והרעיון הוא אמיתי ונכון שצריכים לפנות ישר לבורא לשוחח עמו ולבקש ממנו, שהרי 'מלא כל הארץ כבודו', ומצפה ומייחל מכל אחד מבניו שישפוך

את צקון לבו בתפילה ובתחינה, וע"י כך יתקרב אל ה' יתברך שהרי "קרוב ה' לכל קוראיו ולכל אשר יקראוהו באמת".

עוד מטרה יש בתפילה והיא ההכנעה לבורא העולם. עיקר התפילה היא שיבין היטב כי כל חייו ודרכיו וישותו עלי אדמות תלויים במי שאמר והיה העולם. וכל מאוויי ליבו לא יתקיימו ללא רצון הבורא ובעומדו בתפילה לפני בורא עולם צריך שישים נפשו בכפו ויראה שפלותו ודלותו ומיעוט ערכו ביחס לבורא עולם כמו שכתוב: "נִשְׂא לְבַבְנוּ אֶל כַּפָּיִם אֶל אֵל בְּשָׁמַיִם" (איכה ג, מא).

ועל כך היה אומר האדמו"ר מקוצק זצוק"ל: "אין שלם מלב שבור", ומקרא מפורש הוא "לב נשבר ונדכא אלוקים לא תבזה" (תהילים נא, יט), ואמר רבי דוד אזולאי זצ"ל: וכי אפשר לשבור לב אנוש העשוי בשר ודם? אלא "לב" בגימטריה שלושים ושתיים. שבור את הלב (32) לשניים ותקבל וי וי. אדם שצועק במר ליבו על חטאיו וזדונותיו: וי, ומשים נפשו בכפו, הקב"ה לא מואס את תפילתו.

במדרש תנחומא (פרשת וירא) כתוב: "אמר להן הקב"ה לישראל: הוּוּ זְהִירִין בתפילה שאין מידה אחרת יפה הימנה והיא גדולה מכל הקרבנות שנאמר "למה לי רוב זבחיכם... לא תוסיפו הביא מנחת שווא קטורת... גם כי תרבו תפילה אינני שומע" (ישעיה א, יא, טו), מכלל שהתפילה גדולה מן הקרבנות".

אמר החזון איש זצ"ל: כל דבר שהנך זקוק לו בקש אותו מהקב"ה. אם דרושות לך נעליים חדשות, עמוד בפנינת החדר ואמור: ריבוננו של עולם ראה נא את נעליי הקרועות והמצא לי כסף כדי לקנות נעליים חדשות, וכך בכל דבר. ועל ידי זה תרגיל את עצמך להכיר ולהרגיש שהוא יתברך הנותן לך הכל, כך רוכשים אמונה חושית.

• מסופר על רבי נתן מברסלב זצ"ל, שפעם בא לפני רבו כשהוא חבוש בידו. שאל אותו רבי נחמן זצוק"ל לִפְשֵׁר הַתְּחַבּוּשֵׁת הַעוֹטֶרֶת אֶת יָדוֹ, אמר לו התלמיד שהוא רצה לתקוע מסמר בקיר, ובטעות דפק עם הפטיש על ידו. אמר לו הרב: אילו היית מתפלל לפני כן, שהפטיש יבוא על המסמר ולא על היד, לא היית מקבל מכה ביד!

• רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בזמן מלחמת העולם השנייה, הוגלה לסיביר לשתים עשרה שנות עבודת פרך, והקגלסים הרוסים ימ"ש היו מריצים את האסירים בשלג ובכפור כשהם יחפים. הרב נשא תפילה חרישית לבורא העולם ואמר: גלוי וידוע לפנוך שהכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים (התקררות), וכאן אני אנוס גמור, מבקש אני מלפנוך שלא תביאני לידי חול. וסיפר הרב שהיו רבים שהתקררו וחלו ואף נפטרו מהצינה והכפור. ואילו הוא מעולם לא התקרר ולא הגיע לידי חולי והכל בזכות שהקדים תפילה לצרה.

לעולם יבקש אדם מהקב"ה שיתן לו מה שטוב בשבילו ומה שמתאים לו, ואם הדבר שמבקש לא טוב בשבילו שלא יתן, כי רק הקב"ה יודע מה טוב באמת ומה הכי מתאים לאדם. ודבר זה רמוז בפסוק: "רצון יראיו יעשה ואת שוועתם ישמע ויושיעם" (תהילים קמד), שלכאורה נראה שיש כפילות בפסוק, והביאור בזה, שלפעמים אדם מבקש בתפילה דבר שהוא לא טוב בשבילו, ומאחר והוא ומתעקש וחוזר ומבקש מה' הרבה פעמים, הקב"ה ממלא בקשתו ורצונו, אך אחרי שקיבל ורואה שהדבר לא מתאים לו ולא טוב בשבילו, מבקש הוא מהקב"ה שישוב ויקח את זה ממנו, והקב"ה שומע ולוקח, וזה מה שאומר הפסוק, בתחילה הקב"ה יעושה רצון יראיו ונותן להם משאלת ליבם, ולאחר שנוכחו לדעת שלא טוב ביקשו, 'שומע שוועתם ומושיע' אותם ממה שבקשו!!

בספר אור לציון מובא שחסד גדול עושה עמנו הקב"ה שנתן לנו את האפשרות לבקש ממנו כל דבר. ולא כמדת בשר ודם שהשרים וכ"ש המלכים שיש להם לשכה ומזכיר וכל מכתב ובקשה עוברים בקורת תחת ידו של המזכיר, וכל דבר שנראה לו חיוני מגיש לפני השר. ואת השאר זורק. ואילו מלך מלכי המלכים הקב"ה, כל מה שהאדם חפץ מבקש ממנו. ולמרות שהאדם הוא עפר ואפר רימה ותולעה, בכל זאת נותן לו בורא עולם את הזכות לבקש ממנו מה שיחפוץ, זו ההרגשה שצריכה להיות לאדם לפני שעומד להתפלל.

התפילה צריכה להיות בגדר של "פְּגַמְלַ עֲלֵי אִמּוֹ". תינוק שמתעורר באמצע הלילה (ולפעמים כמה פעמים) ובוכה, הוריו מתעוררים לקול בכיו ואינם רוטנים כלל על הטרחה שנגרמת להם עקב כך, הם מקבלים

זאת באהבה ובהבנה מלאה, מאכילים אותנו, מחליפים לו ומשתדלים להעניק לו כמה שיותר. אבל כשאותו תינוק גדל והוא כבר ילד כבן שש, אם יבכה באמצע הלילה לבקש מים, הוריו לא יקומו אליו לתת לו מים, וגם אם כן, לא יעשו זאת בחשק וברצון. ובאמת למה משום שבראשית דרכו היה זה בכי אמיתי, שמשדר מסר להורים היקרים: אבא ואמא אני תלוי אך ורק בכם וזקוק לעזרתכם! הבכי הזה נותן להורים כח ורצון לקום לעזור ולתמוך. אולם הבכי של הילד אחרי כמה שנים הוא בכי של פינוק ועצלות, שהרי הילד כבר יכול להסתדר גם בכוחות עצמו, ובגלל שאין הבכי הזה פורץ מכל הלב, אין הוא נותן כח להורים לקום בשבילו כמו בהיותו תינוק.

*יֵלֵד אַחַד צָרַק מַחְדָּרוּ הַאֲמִצָּה הַיְלִיפָה: "אָבָא, אֲנִי
צָמָא, תְּבִיא לִי מִיָּם, הַבְּקֶשָׁה", הַאֵה הַצְּיוּיִ צָרַק לֹ
מִתּוֹק שֵׁינָה: "אַתָּה כֹּכֵר דְּדוֹלָה, לֵךְ קַח לִבְדִּי", אֵךְ הַיְלֵד
הַמֵּשִׁיב לְצָרוֹק וּלְבִכּוֹת וּלְבִקֶּשׁ מִיָּם, וְלֹא נִתַּן לְאִבּוֹ
לִישׁוֹן. הַאֲבָא כֹּסֵס עַל בְּנוֹ הַצָּרְחָן הַחֲמוּד וְהַנּוֹדֵן
וּצָרַק: "אֵט אַתָּה עוֹד פִּעֵס אַחַת קוֹרָא "אָבָא", אֲנִי
קֵט אֲלִיךְ וְנִתַּן לֵךְ סְטִירָה!" לְאַחַר חַמֵּשׁ שָׁנִיּוֹת שׁוֹב
וּצָרַק הַיְלֵד: "אָבָא... כֵּשֶׁאתָ קֵט לִתְּ לִי סְטִירָה,
תְּבִיא לִי עַל הַדְּרֵךְ אֵט כּוֹס מִיָּם."*

נאמר בגמרא (ברכות לב:): מיום חורבן בית המקדש מסך של ברזל מבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים, ואמרו (ב"מ נט.) שאע"פ ששערי תפילה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו. כיון שהקב"ה קשה לו מאוד לראות את בנו בוכה ומצטער, לכן הוא כביכול פונה מכל עסקיו ונפנה אל מוריד הדמעה.

ישעיה הנביא אמר לחזקיהו מלך יהודה: "צו לביתך כי מת אתה" - בעולם הזה, "ולא תחיה" - לעולם הבא (ברכות י.), וזה היה בנבואה מה' בגלל שחזקיהו לא התחתן, לפי שראה ברוח הקודש שיולדו לו בנים רשעים. כשחזקיהו הבין מה הולך לקרות לו, החל בתפילה נוראה מקירות לבו וה' ענה ואמר לו: "שמעתי את תפילתך ראיתי את דמעתך והוספתי על ימך חמש עשרה שנה" (מ"ב כ, ה-ו), ללמדנו מהו כוחן של דמעות.

אל הגרש"ד פינקוס זצ"ל הגיע אברך ובכה לפניו בדמעות שלישי, ששנים רבות לא נפקד בילדים.

אמר לו הרב: "בוא אלי בשעה שתיים בלילה ואראא מה אוכל לעשות בשבילך".

האברך אכן בא בשתיים בלילה ולפליאתו יצא עמו הרב פינקוס מן הבית, נכנס לרכב ולקח אותו אל מחוץ לעיר, למדבר, למקום שמם וחשוך, שם יצאו שניהם מהרכב.

אמר לו הרב: "כעת אתה לבד במדבר רק אתה והקב"ה... תבכה אליו, תתחנן אליו כדבר איש אל רעהו... רק כך תיוושע!". הרב השאיר אותו שם ונסע.

לאחר חצי שעה חזר הרב, הביט בפני האברך ואמר: "לא, לא בכית מספיק... לא כך בוכים... תבכה! תתחנן מעומק הלב! תפעיר בכל הכח ובכל הנשמה – ואז תזכה ותיוושע!", ותיכף סב לו על עקביו והלך לחצי שעה נוספת...

כשהרב פינקוס חזר, הוא הביט על האברך וראה שבגדיו ופניו ספוגי דמעות של תחינה ותפילה.

הרב חייך אליו ואמר לו: "זה מה שהתכוונתי... אתה תראה שתיוושע!"... לאחר עשרה חודשים הרב פינקוס התכבד להיות הסנדק.

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם

חֶלֶק ג'

דברים המפריעים לשלום הבית:

חוסר הבנה

חוסר סבלנות

תוכחה וביקורת

מריבות וויכוחים

כעס גאוה

שקרים

תירוצים

תקשורת פסולה

חוסר הבנה

מרבית הבעיות בזוגיות וחוסר שלום בית אינם נובעים מחוסר התאמה ולא מחוסר אהבה, אלא מחוסר הבנה. דבר זה הוא טבעי משום שגבר מבין גבר, ואשה מבינה אשה. אולם גבר לא מבין אשה, ואשה אינה מבינה גבר (ולפעמים אף לא את עצמה). מכיוון שתכונותיהם וצורת החשיבה שלהם שונות, כך גם השפה שלהם שונה.

הנקודה המרכזית המבדילה בין האיש לאשה, היא תכונת ה**שותפות**. אצל האשה היא אחד מהמאפיינים הבולטים ביותר, בעוד אצל הגבר היא מצויה ברמה נמוכה בהרבה. הדבר בולט במספר מישורים, אחד מהם הוא נטייתה של האישה להתעניין בפרטי פרטים של הקורה את בעלה, כדי לפצות את הצורך שלה בתחושת השותפות עם הבעל. זה יכול להגיע לביטוי, למשל, בשאלות שהיא שואלת אותו לאחר שיחת טלפון אקראית שערך: "מי זה היה? מה הוא רוצה? מה אמרת לו? למה אמרת לו? למה לא אמרת לו?...".

האיש, אשר בניגוד לאשתו לא ניחן בתכונת השותפות, רואה בשאלותיה "חפירה", חודרניות בלתי נסבלת ופולשניות למעט הפרטיות שעוד יש לו. מה עוד שהשיחה נסבה על נושא שכלל לא אמור לעניין אותה - בענייני עבודה או לימוד, ואין כל סיבה אמיתית שתתערב או תתעניין בנושא.

מי שלא למד את נושא הנישואין ואינו מבין את ההבדל המהותי בין איש לאישה יראה בשאלות שהציגה האישה פעולה טורדנית ונדנדוד לשמו, אך מי שמבין את מקור השאלה יודע שאשתו אינה "חטטנית חפרנית", אלא שיתופית, ולכן היא מתעניינת בכל צעדי בעלה, שהרי שותפות אמת, משמעותה התעניינות והרגשת הזדהות מוחלטת עם כל צעד וצעד שעושה הבעל.

• הפער בין השניים עשוי להעמיק, למשל, כאשר אשה שואלת את בעלה שאלות כמו היכן כדאי לתלות את התמונה שקנתה, ולאחר שהוא משיב לה, היא מצביעה על מקום אחר שנראה לה כמתאים

יותר. מי שלא למד את הנישואין בטוח ש"זכה" באשה שפועלת בצורה בלתי הגיונית: "היא שואלת אותי שאלה שכנראה אינה יודעת את התשובה לה, שאם לא כן, מדוע שאלה אותה, ולאחר שאני משיב לה, היא עושה ההיפך מתשובתי..." המסקנה שמגיע אליה אותו אדם עשויה להיות מרחיקת-לכת: "כל מה שאומר לאשתי, היא תגיד ההיפך".

אפשר לראות את התוצאה של הרגשתו זו של הבעל, כשפעמים רבות, כאשר אשתו שואלת אותו שאלות 'מתעניינות', הוא משיב לה ב"תעשי מה שאת רוצה". תשובה זו היא התגוננות שלו, על רקע העובדה שבתת המודע שלו כבר נרשם שייתכן מאוד שאחרי שישב, היא תגיד אחרת, ואז הוא מכין קו הגנה ומשיב תשובה מתחמקת. תרחיש מצוי זה גם הוא נובע ממבנה הנפש השיתופי של האשה מול המבנה הלא-שיתופי של האיש, המבקש להישאר 'משפחתי' אבל גם לשמור על 'פרטיות'.

בשל המבנה השיתופי הדומיננטי בתכונות האשה, היא מתנהגת בכל צעדיה כ'שותף', ולכן אינה מחליטה לבד, אלא מגבשת עמדה בעצמה אך מבקשת לשתף את בעלה בתהליך קבלת ההחלטות וזקוקה להסכמה ממנו למחשבותיה. לכן היא שואלת לדעתו, גם כשיש לה תשובה משלה. הבעל, לעומתה, חסר את תכונת השותפות הדומיננטית, ולכן מתייעץ עם אשתו רק כאשר הוא באמת מול דילמה ומתקשה לקבל החלטה.

'היערכות כוחות' זו מייצרת בין השאר את התרחיש שאותו תיארונו. כאשר האישה שואלת את בעלה היכן להניח את החפץ שקנתה, הרי שהוא, בשל המבנה המחשבתי הגברי שלו, בטוח שאינה יודעת את התשובה לכך, ועל כן הוא משיב לה (לו היה חושב שהיא יודעת, כלל לא היה טורח להשיב). לכן, כאשר לבסוף היא נוהגת אחרת מאשר השיב לה, הוא מלא תמיהה על התנהלותה. הוא לא יודע שהיא לא צריכה תשובה, אלא שותפות, ולכן היא מתייעצת עמו, אך לאחר שהשמיע את עצתו היא נוטה שלא לעשות כך אלא לחזור לעמדה שגיבשה בליבה (אך לא סיפרה לו עליה), ומכאן קצרה הדרך לאי ההבנה. הדבר אינו נובע מרוע לב של אחד מהם, אלא מהיותם שני אנשים שונים, גבר ואשה, שכל אחד מהם "עם בפני עצמו", כאשר התוצאה בפועל

היא אי הבנה רבתי של הבעל, שממש לא מבין מה היא רוצה מחייו, אם אינה מאמצת את עצתו לאחר שביקשה ממנו.

לפי אותו מניע שותפותי אנחנו יכולים לזהות כי האישה, מתוך תחושת הקשר אל בעלה, משתפת אותו בקשייה, אך הבעל ממעט לעשות זאת. התוצאה היא, שהיא מפרשת את ההתנהגות הבלדלנית, כביכול, של הבעל כביטוי לחוסר קשר אליה (שהרי בניגוד לה, אין הוא מספר לה על קשיים ועל חוויות מצערות), בעוד הסיבה האמיתית היא הפוכה בדיוק: הוא פשוט לא רוצה להעמיס עליה את הקשיים העוברים עליו, מתוך רצון להיטיב עימה.

• ההתנהגות הסותרת בולטת מאוד כאשר בני זוג רבים ביניהם. בשעה כזו, הבעל רואה לעצמו היתר להפסיק את כל הסיוע שהוא רגיל להושיט בעבודות הבית, אך לעומתו האשה, למרות שייתכן שנפגעה אף יותר מבעלה, ממשיכה למלא את תפקידה, אם כי בפנים נפולות ובהרגשה קשה.

בצורה מגוחכת אפשר לעמוד על ההבדל בין השניים, כאשר הבעל מגיע הביתה ומספר לאשתו כי ראשו כואב. יש נשים שמגיבות ב"קח כדור", אך יש גם נשים שמגיבות ב"כן, גם לי כואבת היד", כלומר בשידור שותפות... כמובן, הבעל מרגיש שהוא עומד 'להתפוצץ'. הוא זוכר שכאשר הבחינה אמו ממרפסת הבית שהוא מגיע הביתה ואינו מרגיש טוב, היא קיבלה אותו בחמלה אימהית, השכיבה אותו במיטה, סעדה אותו, הניחה לידו שרפרף ועליו כוס תה... במקרה זה הבעל אומר לעצמו: 'פעם בחיים גם אני לא מרגיש טוב, וגם אז היא צריכה לספר לי כמה קשה לה?!', והוא לא יודע כי היא אומרת את הדברים לא כ'קונטרה', אלא כביטוי להשתתפות שלה עמו.

• המבנה השיתופי של האישה הוא גם הגורם לה להרבות בשיחה, וכפי שחז"ל אומרים: "עשרה קבין שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים" (קידושין מט:). וזאת משום שלְדָבַר זה בעצם להתחבר, שהרי כאשר אנשים מנותקים זה מזה בשל סכסוך, אחד הביטויים העיקריים של ה'ברוגז' הוא, שאינם מדברים ביניהם.

דרכה של האשה לפרוק בפני בעלה את מצוקותיה באמצעות תיאורן, לא במטרה לקבל עצה או פתרון אלא לקבל תמיכה והבנה.

לעומתה, על פי רוב, בעל אינו מספר לרעייתו את מצוקותיו, בין השאר משום שאין לו את תכונת השותפות.

גברים רבים חשים שהרעיה מאוד ביקורתית ואינה עוצרת במילותיה, בעוד שגם לבעל יש מה לטעון כלפי רעייתו אולם הוא לעומתה, עוצר את מילותיו בקרבו ואינו נותן להן דרוור, כדי לשמור על אווירה טובה בבית. כעת אנו מבינים טוב יותר מדוע התופעה קיימת, האישה שניחנה בתכונת השותפות רואה את הצורך לשתף את בעלה בעובר עליה כדבר המובן מאליו, גם אם הדברים אינם נעימים לאוזניו, והאפשרות שלבעלה יקשה לשמוע את דברי הביקורת פחות חשובה מהצורך שלה לשתף אותו ברגשות הגואים בה.

בנקודה זו ראוי לבעל להבין שביקורתה כלפיו אינה נגדו, אלא הבעת רגשות שיתופיות. כל הביקורת שלה אינה אלא צורת השתחררות מלחץ נפשי המופנה אליו וזועק, קשה לי.

במקרה זה אל לו לבעל להתווכח עמה ולהוכיח לה שאינו אשם, כיוון שהיא אינה מאשימה אותו אף על פי שכך הדבר נשמע ממילותיה, אלא נכון שישתמש במילות הרגעה שתוכנן הוא הסכמה עם קשייה שבהן היא מצויה כרגע. מאידך נכון שהרעיה תבין שגם אם אינה מתכוונת להאשים את בעלה ולכן היא מרשה לעצמה לבקר אותו, הוא קולט את דברי הביקורת כפי שהדבר נשמע במילים ולכן הוא נפגע ומפתח תהליך של התרחקות רגשית.

ציון העובדה שנפשו של גבר הינה פחות שיתופית משל האשה, אינה פוטרת אותו מלעשות כל מאמץ כדי לשפר את התנהגותו השיתופית. יחד עם זאת, נכון שהאישה תפנים את ההבנה שהתנהגותו של בעלה אינה נובעת מרוע לב ואף לא מגילוי חסרונות באישיותה שמביאות אותו לא לנהל התנהגות שיתופית, אלא שאת אותה מתנה הקרויה שותפות שנתן לה בורא עולם הוא לא העניק לבעלה. עם כל היתרון שיש לאשה בקשר הנישואין לעיתים ישנם התנהגויות שתוצאתן שלילית וגם הן אינן נובעות חלילה מרוע לב.

*אבר אחד הציג לאשתו הסכם לפני החתונה: היא
תהיה אחראית רק על מטלות הבית שמתחילות באות
א'. והוא מדגיש מוכן לעשות את כל השאר. האשה
כמובן, הסכימה בשמחה. אחרי החתונה היא הבינה
את המושג צ'יפ: לפש, לכביס, לצהל, לנקות, לערוך
קניות, להחליף טיטולאים, לטפל בילדים...*

צרכים גבריים וצרכים נשיים

אנו מגלים צורך עמוק של גבר שרעייתו תודה לו על כל פעולה שהוא עושה בבית, ועל פי רוב הוא מתקשה לקשור קשר רגשי לרעייתו אם היא אינה מודה לו לרוב. לעומתו הרעייה מודה מאוד לעזרה מצידה של חברה או שכנה ואינה מודה על סיועו של הבעל, לכן חלק מהקשיים הרגשיים המתחוללים בין בעל ורעייתו נעוץ באי הכרת טובה מצידה של הרעייה.

הקושי של הרעייה למעשי בעלה אינה נובעת מתכונה רעה של כפיות טובה, אלא יש בכך מעצור פסיכולוגי שבמקורו נובע מתכונה חיובית הבה ונכיר את התהליך הרגשי המעורב בכך כאשר אישה שבה הביתה מעבודת החוץ שלה והיא נשאלת להיכן היא הולכת, משיבה האשה: "הביתה". התוכן של התשובה הוא לעבודת הבית - למשרה השנייה שלה. האשה אינה חשה שהיא עושה טובה לבעלה בטרחה שהיא טורחת בביתה, אלא היא רואה בעשייתה למען המשפחה דבר שהוא מובן מאליו. לעומתה כאשר שואלים גבר להיכן אתה הולך? והוא משיב: "הביתה", הכוונה המונחת בתשובתו היא לנוח, את ההשלכה של תחושה זו אנו מגלים כאשר מבקשים מהבעל לעזור בעבודות הבית, הוא עונה בחוסר סבלנות: "כבר עשיתי הרבה..." , שהרי פלשו לשעות המנוחה שלו.

ההבדל בין הכוונה בתשובתה של האשה לבין הכוונה בתשובתו של הבעל גם הוא נוצר מתכונת השוני שבין תכונת השותפות של האשה לבין החסר בתכונה זו שבאיש. שותף פועל במסגרת השותפות עם תחושת חובה ולא עשיית טובה לשותפו, וכך חשה האשה בעשייתה בבית בעוד שלאיש כאמור אין תחושה של שותפות הוא מתקשה לחוש את עצמו כחייב ולכן הוא חש כמתנדב, וכשלא מתחשק לו

מאוד לעשות את פעולותיו הוא חש שפעולתו מכבידה עליו שפלוש לשעות המנוחה והחופש שלו.

**איך בעצם צונר לאשתו בעבודות הבית?
הוא מריט את הרגליים כשהיא מטאטאה לידו.**

כיוון שהאשה רואה את הנישואין כשותפות ואת עשייתה למען המשפחה כחובה המובנת מאליה, ברור שאת ההתנדבות בזוגיות היא רואה כחוסר שותפות, בעוד הבעל חש חוויה חיובית כאשר הוא משדר לרעייה שהוא עושה לה טובה, הרי שידור זה דוחה אותה ונותן לה תחושה שבעלה אינו רואה את עצמו כשותף ומחויב לנישואין. לעיתים אף מתחולל ויכוח בין הבעל לאישה כאשר הם אינם מבינים האחד את השני, הוא מרגיש טוב בהדגישו את הטובות שהוא עושה לה, בעוד היא רוגזת עד עומק נשמתה על הטובות האלה. אם נעמיק לחשוב על התהליכים שהוזכרו נבין מדוע קיים אצל הרעייה מעצור נפשי להודות לבעלה בעוד שלאחרים היא כן מודה, תודה אומרים למתנדב שאינו חייב: חבר או שכן, למי שחייב אין הכרח לומר תודה.

כאשר בעל עושה דבר מה עבור רעייתו, והיא תאמר לו תודה, הרי לכאורה יש בכך הצהרה הפעם מצדה שהיא מכירה בעובדה שהוא התנדב ואינו חייב לה וממילא אינו שותף, תחושה שהיא כל כך זקוקה לה. הצורך החזק ביותר שיש לבעל מרעיתו הוא שתביע במילים שמאוד טוב לה בעיקר בזכותו.

כל אחד רוצה שיעריכו אותו ויוקירו את מעשיו. ולכן על האשה להתעלות מעל ההסתייגות שלה לגבי 'הודאה' במערך ההתנדבותי של בעלה, ולהודות לו כפי רצונו על כל דבר קטן שהוא עושה. במקביל הבעל צריך להבין אותה. אם היא לא מחמיאה לו, או לא מודה לו על כל דבר קטן, אין הדבר נובע מחוסר הערכה, אלא מתוך רצון להרגיש שהוא "נמצא אתה באותה הסירה". כאשר כל אחד יתאמץ לבוא לקראת הצד השני ולספק לו את מבוקשו ואת צרכיו, ממילא יהיה לנו קל יותר להרגיש בטוחים בקשר ובקרבה עם בן/בת הזוג.

• הבדל נוסף בין הצורך של הבעל לבין זה של האשה: לאשה יש צורך שבעלה יבין אותה, ידע שקשה לה ויהיה שם בשבילה. לעומת זאת

לגבר יש צורך שאשתו תספר לו שטוב לה שהיא מאושרת והכל בזכותו.

מצב זה יוצר התנגשות: היא רוצה להשמיע כמה קשה לה, והוא רוצה לשמוע כמה טוב לה, וזאת בנוסף לצורך של הבעל שאשתו תודה לו על כל דבר קטן שהרי הוא טוב לב ועושה הכל בהתנדבות, ומצד שני יש קושי לאשה להודות כי היא לא רואה בבעל מתנדב, אלא שותף המחויב.

הרעייה מספרת את מצוקותיה לבעלה משום שהיא מרגישה שיש לה אל מי לפנות. כשהוא מקשיב לה היא חשה תחושת שיתוף וחיבור, ורואה בכך הוכחה שהוא אוהב אותה. לכן ככל שהיא חשה יותר חיבור ואהבה, היא מספרת לו יותר על מצוקותיה.

הבעל לעומתה מרגיש "אחראי" על רעייתו, ולכן הוא רוצה שיהיה לה טוב. כאשר מרגיש שלא טוב לה, הוא הופך להיות לא רגוע. הוא מתרגם בטעות את סיפור קשייה של אשתו בפניו כאילו היא מאשימה אותו בצרותיה. בעקבות זאת הוא צובר כעס ותסכול, אך האמת שהיא רק משתפת ולא מאשימה.

בעל יקר: העובדה שאשתך מרבה להתלונן בפניך ולספר לך את צרותיה, היא סימן טוב, כי זה מראה לך שיש ביניכם קשר של חיבור ואהבה, ואם רק תשכיל להקשיב, תוכל על ידי כך להגביר יותר את האהבה בין שניכם.

אשה יקרה: כמו שאת אינך יכולה להיות רגועה כאשר התינוק שלך בוכה, כך גם בעלך אינו מצליח להיות רגוע כשאת "בוכה". הוא מתעצבן או מנסה לתת פתרונות, ועושה זאת לא משום שלא אכפת לו, אלא דווקא משום שכן אכפת לו. על כן, אל תכעסי, ואל תחשבי שהוא לא מבין אותך, אלא הוא פשוט דואג לך.

בעל יקר: כאשר אשתך מתלוננת היא בעצם משתפת אותך במצוקות שלך. היא רוצה שתסכים עמה, תבין אותה ושתביע הזדהות. לכן אל תפסיק אותה מלספר לך על מצוקותיה, תקשיב בסבלנות, ותהיה שם בשבילה. אל תיתן לה פתרונות, לפחות לא בהתחלה. תשתדל לחוש שהבעיה שלה היא גם הבעיה שלך, ושניכם צריכים לחשוב מה לעשות. בדכך כלל לא צריך לעשות כלום, רק

לשאת אתה בעול. עצם העובדה שעוד מישהו נושא אתה בעול כבר מקילה עליה.

אשה יקרה: אל תפילי על בעלך את מצוקותיך בזמנים של שמחה, וגם לא מיד כשהוא חוזר הביתה. נסי לא להכליל (אתה אף פעם... אתה תמיד...), במקום להגיד: "אני רוצה", תגידי: "אני צריכה" (בעלך אוהב לעשות חסד ולתת לנצרכים), אחרי השיחה רצוי להוסיף כמה מילות תודה על ההקשבה והאזנה.

• לעיתים הבעל מצמיד את כפות ידיו לאוזניו ואומר: "אני רוצה שקט", זאת הוא אומר גם כאשר היא כלל אינה צועקת. הצורך שלו בשקט אינו במובן שלא להרעיש, אלא שהקב"ה יצר ברגשותיו תחושת חוסר רגיעה כאשר לרעה לא טוב, זאת כדי לאלץ אותו לדאוג שלרעה יהיה טוב. בעקבות זאת אפשר לשמוע גבר אומר פעמים רבות: "תגידי שטוב לך, שאת נהנית, שלא היית יכולה לחיות בלעדי..."

אשה הרוצה לגרום לבעלה לאהוב אותה, לעודד אותו לשהות בקרבתה, לשוחח עמה ואף לחפש דברים שבהם הוא יכול לשמח אותה, כדאי לה מאוד שתשדל גם לספר לו כמה טוב לה בקרבתו וכמה הקשר שביניהם משמח אותה. כאשר מבינים האחד את בניין נפשו של הזולת ניתן לבנות חיים משותפים מאושרים יותר.

הבעל והאישה צריכים לשמוח כל אחד שבן הזוג שלהם שונה מהם, שהרי יהיה זה גרוע מאוד מבחינת הבעל, אם בת זוגו תהיה בעלת תכונות גבריות, וגרוע מאוד מבחינת האשה, אם בן זוגה יהיה בעל תכונות נשיות!

*דבר אחד שאף את לא: "איך ההרצה את צופדת
עצות במטבח, מקלפת, חותכת, משהלת ומטבלת,
ואילו אני בא ותוק חמס דקות מחסל הכל?"*

*צנתה לו את: "אני מניחה שנה כמו ההרצה שלך
כשאתי נמצאת בקניון ותוק עלף עצות מחסלת את
כל מה שצפדת צליו במשך חודש".*

הוסר סבלנות

אחת ההשקעות הגדולות ביותר שצריך כל אחד מבני הזוג להשקיע בחייו, היא הסבלנות כלפי הצד השני. רק בצורה זו בונים את הקן המשפחתי בצורה נאותה, כפי רצון הקב"ה. התהליך לרכישת מידת הסבלנות הוא ארוך, והוא מקצוע של ממש המחייב למידה, ואי אפשר לקנותו ללא עבודה עצמית מרובה.

בדורות הקודמים, לפני עידן המכניקה והטכנולוגיה, האנשים ובעיקר הנשים היו עובדים הרבה יותר קשה, במשך הרבה שעות, מצאת החמה ועד צאת הנשמה, ובכל זאת בזמן הפנוי המועט שהיה להם, הם היו משקיעים בבן/בת הזוג ובילדים, והתוצאות היו בהתאם. אולם לצערנו, ככל שהתקדמנו מבחינה טכנולוגית ונוספו לנו מוצרים וכלים שעושים לנו את החיים הרבה יותר נוחים וקלים, התרגלנו לחיי נוחות ושלוה ואיננו מסוגלים להתאמץ ולהשקיע כבדורות עברו. אנו נעשינו אנוכיים ומפונקים, חסרי סבלנות הרוצים הכל תיכף ומיד. אנו מתייחסים למשברים קטנים כאסון של ממש בלי שום פרופורציה, וגם כל דבר קטן מרגיז אותנו ומצית אצלנו את הפתיל שגם כך הוא מאוד קצר.

מי שעוסק בענייני שלום בית יודע שאם בעבר היתה פורצת מריבה בין בני זוג, לא היה זה אלא רק על הדברים הכי עקרוניים, אולם כיום יש מקרים שהעומדים מהצד נדהמים למשמע הטענות המגוחכות של שני הצדדים, ואינם יכולים להבין את חוסר הרצון להקריב ולו מעט למען שלום הבית. ידיהם של הרבנים העוסקים בהשכנת שלום בית עמוסות בעבודה, וגם אם מדובר בשטויות והבלים של ממש, לא תמיד משתכנעים בני הזוג שעליהם לעשות ככל שניתן על מנת להציל את המצב שהשכינה תשרה בביתם, והמצב חמור עוד יותר כאשר יש גם ילדים הנופלים בין הכסאות.

להיכן נעלמו שלות הנפש ומנוחת הדעת, שהיתה לבני הדורות הקודמים על אף העומס הרב, הצרות, הרעב והייסורים שהיו מנת חלקם?

הרי בעבר הדלקת נרות השבת אצל אמותינו היתה מלווה במערכת שלמה של בקשות ותחינות וכל מיני תפילות שנאמרו כשעה לפני הדלקת הנרות, וגם הייחי רצון שלאחר ההדלקה היה נאמר בדמעות ורתחות והוא כלל את כל הבקשות הנצרכות ובעיקר הצלחה ונחת מהילדים והצאצאים.

מהיכן היה לאמהות הללו כל כך הרבה זמן לאחר שניהלו את כל ענייני הבית בלי כל מכשירי הלוקסוס של ימינו? הן היו צריכות לכבס את כל הבגדים (כולל חיתולי התינוקות) ביד, היו לוקחות את התרנגול לשוחט, מורטות לו את הנוצות מולחות אותו, מבשלות על פתילית נפט במשך שעות, ובכל זאת החיים היו הרבה יותר רגועים, ואותן אמהות של הדור הקודם הגיעו להדלקת נרות השבת בשלוה ובנחת החסרים כל כך בימינו אלה. חוסר השלוה פוגע בצורה משמעותית בכל התחומים ובעיקר בשלום הבית ובחינוך הילדים.

בגלל חוסר השלוה שכל כך מאפיין את דורנו, אנו רואים אנשים גוערים בנשותיהם וילדיהם על כל דבר קטן, ולפעמים אף בלי שום סיבה מוצדקת, וזאת משום שיש להם פתיל קצר, ואין להם סבלנות לסבול כלום.

מהם הגורמים לחוסר סבלנות?

כאשר עם ישראל היו עבדים לפרעה במצרים, משה רבינו בשליחות הקב"ה הולך לפרעה ואומר לו בשם ה' לשלח את עם ישראל, פרעה בתגובה מגביר את קושי השיעבוד. לאחר מכן הקב"ה מצווה את משה: "אמר לבני ישראל אָנֹכִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלַת מִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵעֲבָדָתָם וְגֵאתִי אֶתְכֶם בְּזָרוּעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים" (שמות ו, ו), אולם עם ישראל "לא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקֶּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה". הרש"ר הירש זצ"ל כתב לפרש שיקוצר רוח' הוא שם נרדף ל"קצר אפים" ופירושו חוסר סבלנות, וניגודו של "ארך אפים". הסבל הבלתי אנושי שחוו בני ישראל במצרים הכביד עליהם ביותר, וחובתם לעמוד בתביעותיו ולבקש לעצמם הקלה פורתא העסיקה את כל רוחם. לא נותר בהם אפוא עוד רוח, ולא נתפנתה מחשבתם לנושא, השייך כה לעתיד, כאותו ענין, עליו ביקש משה לדבר אתם. אף סבלנות לא היתה להם עוד להאזין לדבריו

בשקט. כה לחצום תביעות השעה, וכה הכבידה עליהם עבודתם, עכ"ל.

ולפי זה הגורם לחוסר סבלנות הוא לחץ נפשי. ואם בדורות עברו היו האנשים והנשים חזקים ובריאים בגופם ובנפשם, הרי בימינו שיש ירידת הדורות וירדה חולשה לעולם, אנשים ונשים נלחצים בקלות מכל דבר. ולכן כדי שלא להגיע למצב של חוסר סבלנות, יש להסיר מהלחץ עד כמה שניתן, ולא לעשות דברים שאינם הכרחיים. לדוגמא לפני פסח נוהגות הנשים לנקות ולקרצף את הבית באופן שגורם ללחץ רב ואי שקט נפשי, ולמעשה על דברים רבים אפשר לוותר, כי אבק אינו חמץ, ודברים שאינם באמת קשורים לנקיון הבית לפסח (כמו ניקוי התריסים והחלונות) אפשר לדחות לזמנים אחרים פחות לחוצים.

גם חוסר ארגון גורם ללחץ, אם רק נדע היאך לנהל נכון את מהלך היום, ולכתוב בצורה מסודרת מה צריך לעשות, מה דחוף ומה פחות, נהיה גם פחות לחוצים.

*יש האומרים: "אל תדחה מאחר מה אתה יכול
לעשות היום", ויש האומרים: "אל תדחה מאחר
מה אתה יכול לעשות אחרת!"*

כדאי מאוד שבני הזוג יקדישו לעצמם זמן איכות פעם בכמה ימים, בו הם יוצאים ביחד להליכה לאחר שהילדים נרדמים (אפשר לקחת בייביסיטר), מדברים, תומכים ומעודדים האחד את השני, באופן כזה משחררים לחצים מיותרים.

רצוי מאוד שכל אדם יעצור מדי פעם ממרוץ החיים המטורף, ויעשה לעצמו זמן של התבוננות וחשבון נפש. בזמן זה אפשר לעשות התבודדות, להתייחד עם בורא עולם, ולדבר עמו כבן עם אב, על כל הקשיים והצרות שהיו מנת חלקו במשך היום, תוך בקשה לעתיד ררוד יותר (ראה מה שכתבנו לעיל בפרק התפילה עמוד 140).

● אחד הגורמים המביא לחוסר סבלנות וסובלנות בבית, הוא הבלבול שנוצר בהשקפתם של בני הזוג, הסוברים שעליהם להיות תואמים בתכונותיהם, ממש כמו זוג יונים כמו בכריכה של ספר זה.

וכאשר הם מגלים כבר בתחילת חייהם המשותפים שכל אחד מהם הולך בדרכו הייחודית לו, ואינה כמו דרכו של בן/בת הזוג, ולמעשה אין בהם אף תכונה ומדה שהם באמת שווים בה, הרי שסבלנותם פוקעת, ושלום הבית מתערער.

השקפה זו שעל בני הזוג להיות שווים, יסודה בטעות, שיבוש וסילוף האמת. על הפסוק "בְּרָצוֹת ה' דִּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֶתוֹ" (משלי טו, ז), אומר המדרש (בי"ר נד, א) אויביו זו אשתו, שנאמר (מיכה ז') 'אויבי איש אנשי ביתו'. וביאר הגר"ח קניבסקי שליט"א שהרי תכונותיהם ואופיים של הבעל והאשה כל כך שונים זה מזה, מה שמעניין אותו לא בדיוק מושך אותה, ומה שהיא רוצה אינו מעניין את הבעל, וא"כ כיצד יתכן ששני בני אדם השונים כל כך זה מזה במזגם ובטבעם מצליחים להסתדר ביניהם עד זקנה ושיבה? כיצד יתכן שאהבה וחיבה שוררת בתוככי הבית הזה?

אלא שהקב"ה הבטיח "ברצות ה' דרכי איש, גם אויביו ישלים אתו", והיינו שרק אם תלך בדרך הנאותה, ותציית לכל הוראותיו ומצוותיו (התורה היא הוראות היצרן של בורא עולם ראה עמוד 117), מובטח לך שהאויב שלך שהיא אשתך, ואויב פירושו אדם המתנגד לתכונותיך ולשאיפותיך ישלים אתך, וילך עמך 'באותו ראש' לאורך כל הדרך.

מכל מקום מדברי המדרש הנ"ל מוכח שטעות גדולה היא לחשוב שהבעל והאשה צריכים להיות שווים בתכונותיהם, אלא אדרבה הקב"ה ברא את האשה להיות לו "עזר כנגדו", והיא עוזרת לו בכך שהיא לא כמותו ויש ניגוד ביניהם ובכך הם משלימים האחד את השני (ראה בעמוד 42).

חוסר הסבלנות הוא תולדה של הכעס (ראה עמוד 173), התנהגות סבלנית היא תולדה של ענווה (ראה עמוד 186).

תזכחה וביקורת

לא פעם כשאנו רואים משהו לא טוב אצל בן הזוג, אנו מעירים לו על כך ומוכיחים אותו על מנת לשפר את המצב, אולם דווקא אותה ההערה, שכל מטרתה היתה לשפר ולתקן, היא זו שגורמת לנוק וקילקול. מדוע?

א. האדם מטבעו שואף להיות מושלם. לא די לו שהוא יודע או חושב שהוא מושלם, הוא רוצה שגם הסובבים אותו יראוהו ככזה. אם מישהו מבקר אותו, תחושת השלמות מתנפצת וזו הרגשה מאוד לא נעימה. לכן קשה לאדם לקבל ביקורת ובפרט ממי שלדעתו אינו מושלם יותר ממנו.

ב. אדם רוצה שיקבלו אותו כפי שהוא, עם כל החסרונות שלו וההרגלים שרכש במשך חייו. הוא זקוק לתמיכה ובפרט מבן הזוג. הביקורת מעבירה לו מסר: "ההתנהגות שלך אינה מקובלת עלינו, אנחנו מצפים ממך להשתנות". אבל אין לך בעולם דבר קשה יותר מאשר שינוי הרגלים, תכונות ומדות.

ג. במקרים רבים הביקורת נאמרת מתוך הצטברות של מרירות, כעס, עלבון ועוד כל מיני תחושות לא נעימות. מאחר שכך, הביקורת מלווה בסממנים של עוינות והיא הופכת לסוג של מתקפה שיוצרת אצל המבוקר חסימה וחוסר רצון לשמוע ולקבל.

ד. כל אדם זקוק לכבוד והביקורת גורמת לפגיעה בכבוד ובגאווה. דבר זה הוא חמור יותר כאשר מדובר בהערה מצד בן הזוג.

הבעל זקוק לכבוד מצד אשתו. הרמב"ם כתב: "וְיִכַן צִוּוּ עַל הָאִשָּׁה שֶׁתְּהִי מְכַבֶּדֶת אֶת בַּעְלָהּ בְּיוֹתֵר מִדָּאִי, וְיִהְיֶה עָלֶיהָ מוֹרָא מִמֶּנּוּ וְתַעֲשֶׂה כָּל מַעֲשֵׂיהָ עַל פִּי, וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיהָ כְּמוֹ שֶׁר אוּ מְלֻד". ולא פחות מכך האשה, שכל החיות והשמחה שלה תלויים בכבוד של בעלה אליה. לכן כל פגיעה בכבודה פוגעת בשורש נשמתה, מחלישה את חיותה, ויכולה ממש להמית אותה ברוחניות ובגשמיות.

הפגיעה הגדולה ביותר שיכולה להיות לכבודה העצמי של האישה, הן ההערות של הבעל. אפילו אם הוא מעיר לה בעדינות המרבית,

וכל שכן אם מעיר לה בדרך של הקפדה או בזיון. כי כל אישה רוצה להיראות בעיני בעלה כמושלמת - זהו כבודה, וזו שמחתה וזהו הביטחון שלה. וכאשר הבעל מעיר לאשתו הערות זה הורס לה את אותו הדימוי העצמי המושלם, ואת כל הביטחון העצמי. כי כל הערה פירושה שהיא לא מושלמת בעיני בעלה, ובשבילה פירושו שהיא לא שווה כלום בעיניו. לכן אין דבר גרוע יותר מזה והיא ממש לא יכולה לסבול זאת.

את היסוד שהערות הן ההיפך הגמור מהכבוד, אנו לומדים מהלכות כיבוד אב ואם וכיבוד רבו. האם מותר לאדם להעיר לאביו? להעיר לאמו? או להעיר לרבו? בוודאי שלא, זוהי פחיתות כבוד נוראה. לכן מובא בהלכה שאף אם רואה הבן את אביו עובר על התורה, לא יעיר לו על כך. הצורה היחידה שמותר לו להעמידו על טעותו, היא לבוא בעקיפין ולומר לו: אבא, כך וכך למדתי בתורה, ואם יבין אביו מה טוב ואם לאו - לא.

מכאן נלמד גם על כבודו של בן הזוג, שכל ביקורת והערה מהוות זלזול בכבודו.

• כאשר מבקשים להעביר ביקורת על מעשיו של אדם, היא נתפסת בעיניו כהתקפה על אישיותו, ובכדי להתגונן הוא מגיב בהתעלמות (חוסר שיתוף פעולה) או בהתחמקות (מתן תירוצים שאין להם שייכות לנושא הנידון) או בהתקפה נגדית (אמירת תגובה בנוסח: "הרי גם את/ה עושה כן"). כך או כך, בכל אחד מהאופנים הנזכרים, הביקורת אינה משיגה את מטרתה, ובמקרים רבים לא רק שאינו מתקן את מעשיו אלא אף מגביר את עשייתם.

ראשית יש לדעת שאפשר לחסוך את הצורך להעביר ביקורת ולמגר את הרע על ידי עידוד הטוב דווקא, למשל אשה המבקשת להעיר לבעלה שאינו מסייע בעבודות הבית, מוטב שלא תעירה על כך, אלא תמתין עד אשר יעזור לה בדבר קטן, ואז תרבה במחמאות ובשבחים על עזרתו, ובדרך זו תעודד את רוחו להמשיך ולעזור במקום לייאשו מן הרצון לעזור. זהו דבר ראשון שיש לנסותו טרם מעבירים ביקורת!

במידה ואין מנוס מלהעביר ביקורת, יש להעבירה על פי ההדרכה שמסרו רבותינו באמנם (סוטה מ:): "לעולם תהא שמאל דוחה וימין

מקרבתי" - שפעולת הדחייה (הביקורת) תיעשה בעוצמה חלשה (באמצעות יד שמאל שהיא היד החלשה) ובמקביל תיעשה פעולת קירוב (מטבעות לשון) בעוצמה חזקה (באמצעות יד ימין שהיא היד החזקה)!

כלומר, יש לרכך את הביקורת על ידי הרעפת מטבעות לשון של שבח ומחמאות לפנייה ואחריה, והמעטפת הזו של קירוב לפני ואחרי, תסייע בקבלת הדברים בנחת רוח ובנעימה. כאמור, הביקורת פוגעת בכבוד ובגאווה של המבוקר, כאשר אדם מרגיש שלא מעריכים אותו, הוא לא יהיה פתוח לקבל ביקורת. לכן לפני שמבקרים יש להביע את אהבתנו והערכתנו ע"י אמירת שבחים על אופיו ואופן התנהלותו. לאחר מכן, בעת אמירת הביקורת יש להדגיש שאין לנו ביקורת או טענה אישית נגדו, אלא רק קושי בנקודה ספציפית, וזה מצער אותנו. בכך אנו נקטין את הפגיעה בכבודו של המבוקר.

למשל, בעל המבקש להעיר לאשתו שחסר תבלין בתבשיל שהכינה, יחמיא לה בהתלהבות על הטעם הנפלא ועל המרקם המשובח (גם אם איננו באמת כה נפלא ומשובח), אחר כך יסביר בעדינות שהוא אוהב את זה עם מעט יותר תבלין, ושוב יחמיא לה שמעולם לא פגש אדם שמבשל כמותה. אשתו תרגיש מוערכת וחשובה, אך יחד עם זאת תיתן אל ליבה להבא להוסיף מעט יותר תבלין בתבשיל.

מה טוב ומה נעים שהביקורת עצמה תהא בלשון רכה ובמינימום מילים היכולות לבייש את האדם! דרך נפלאה לעשות זאת היא באמצעות משל או סיפור שאינו מדבר ישירות על האדם, אבל ממנו יוכל להבין את המסר.

מאוד רצוי שהמבקר יכניס גם את עצמו לתוך הביקורת: "מה שעשינו לא היה מוצלח". במקום לומר ביקורת ישירה ואישית כמו: "פגעת בי", אפשר לומר: "אני חש/ה פגוע/ה". אין לתקוף את האדם ואישיותו אלא את המעשה והתוצאה: "אני יודע/ת שלא היתה לך כוונה לפגוע בי, אבל היה משהו במה שאמרת ונפגעת מזה".

עדיף לבקש מאשר לתקוף, במקום לומר: "למה אתה אף פעם לא עוזר לי" (התקפה), אפשר לומר: "זה ממש ישמח אותי אם תוכל לעזור לי" (בקשה). לא להגזים, אין שום טעם לומר: "מיליון פעם אמרתי לך...". לא לעשות הכללות: "אתה אף פעם לא מקשיב" (דבר

זה גורם לעשות דווקא). אין לומר הסברים פסיכולוגיים: "את ככה בגלל אמא שלך".

אין לומר את הביקורת בעיצומו של האירוע. באותו זמן אין עם מי לדבר ושום דבר טוב לא יצא מזה. כאשר דוחים את אמירת הביקורת, המבקר יהיה פחות כועס ויותר שקול בדעתו, והמבוקר יהיה יותר פנוי ומוכן לשמוע ביקורת בונה.

בשום פנים ואופן אין לומר ביקורת על בן הזוג בנוכחות הילדים.

לפעמים רצוי לומר את הדברים באמצעות מכתב. כאשר מביעים את הדברים בכתב אנו נוהרים בלשונונו, המילים מתונות יותר וגם מורידות את המחסום מצד המבוקר לקבל את הביקורת. מקבל המכתב יכול לקרוא אותו כמה פעמים ולהבינו באופן מדוייק, הוא יכול לשקול את הדברים ולא לשלוף תשובה מהמותן שאח"כ יצטער עליה. אסור שהמכתב יהיה תוקפני, יש לפתוח בדברי שבח על אישיותו ומעשיו של המבוקר, ואח"כ להביא בעדינות את דברי הביקורת שבסופם דברי אהבה ורעות.

לעולם אין להעיר ולבקר דברים שלא ניתן לשנותם: מבנה גוף, קווי אופי יסודיים, מוצאו העדתי ומשפחתו של בן-הזוג.

בעת הביקורת אין להזכיר דברים שליליים שבן-הזוג אמר על עצמו. זאת משום שעל פי רוב דברים שליליים שמספר אדם על עצמו, נאמרים ברגעי חברות וידידות. מתון הרגשה שאפשר להיות פתוח, ולפרוק בפני בן-זוג אוהד מצוקות אישיות, והדברים השליליים לא יפחיתו מערכו של המספר. אם תוקפים באמצעותם, אין ספק שגם לאחר שהריב יפוג, והידידות תחזור לשכון בין בני הזוג, לא תחזור עוד הפתיחות, וגילוי לב וההיחשפות העצמית כבר לא יהיו כלפי התוקף.

כמו כן יש להשתדל לצמצם את הביקורת לדברים עקרוניים בלבד, ולא לפרטים פעוטי ערך. הביקורת צריכה להיות במימדים של הנושא המבוקר - אין לנהוג בתקלה קטנה כבאסון. בן-זוג הרגיל לבקר על כל צעד ושעל, גורם שלא יתייחסו ברצינות הראויה להערותיו, אפילו כאשר הן מכוונות לדברים עקרוניים וחשובים.

אדם לפעמים עושה פעולות חיוביות לא משום שהוא רוצה בהן, אלא משום שחשוב לו שתדמיתו תהיה משופרת בעיני הזולת, או כדי ליצור אווירה טובה של חברות ושיתוף.

לכן פעולות רבות של בני זוג נעשות עבור שותפם לנישואין כדי להשיג אהדה, או כדי שתהיה אוירה רגועה בבית, ושכן הזוג יהיה מרוצה. אולם כאשר מעירים באופן קבוע שוב ושוב, ועל דברים רבים, אומר המבוקר לעצמו: "בן זוגי הוא טיפוס ביקורתי, וגם אם אשנה את התנהגותי בעקבות הערותיו, הוא לא יפחית את ביקורתו, ואף לא יעריך אותי על פעולותי למענו, א"כ, מדוע עלי להתאמץ לעשות זאת?".

יתירה מכך, כאשר דברים נעשים בהשפעת פחד הביקורת - כדי לשמור על השקט ולהימנע מריב ומדון, ולא מתוך רצון פנימי, המבוקר אינו שמח בפעולותיו, וכל פעולה שהוא עושה צוברת מרירות ברגשותיו, ואת השפעתה אפשר לחוש באווירה שבבית ובקשר שביניהם.

לכן, גם אם נראה למבקר שהערותיו הן במקומן, ואף יעילות, ונראה לו שזו השיטה שבה צריך לפעול עם בן זוגו שהרי עובדה היא שמבצעים את רצונו, אין הוא מסוגל להבחין שממלאים את הוראותיו מתוך כפיה ומורא ולא מתוך אהבה. אמנם לטווח הקצר, כאשר בקשותיו מתמלאות במלואן, הוא מרוויח, אולם לטווח הארוך הוא מאבד את האווירה הנעימה ושמחת החיים שהן הכרחיות לקיומה של משפחה.

הביקורתן יוצר לעצמו קשיי תקשורת, במה שהוא מצטייר בעיני בן זוגו כטיפוס בקורתי. לכן, גדל הסיכוי, שגם כאשר הוא אומר מילים סתמיות בקשר לתפקודו של בן זוגו, או חפציו, דבריו מתקבלים כמילים ביקורתיות. הדבר מביא את המבוקר לתגובות נזעמות. התוצאה תהיה שהביקורתן ממלכד את עצמו - מתפתחת אצלו תחושה שמחשש שדבריו יתקבלו כביקורת הוא צריך לחשוב היטב על כל מלה שהוא מוציא מפיו, גם אם היא אינה מיועדת לבקר.

מעשה בבחור אחד, שסיים לימודי ציור, ורצה לבחון את יכולותיו בתחום. הוא צייר ציור מושקע מאוד, הניח אותו על פן ציור באחד

הקניונים המקומיים, וכתב מתחת לציור: "אני צייר מתחיל ומעונן לקבל ביקורת על הציור שלי, כל מי שרואה כאן בעיה, טעות בפרופורציה או במשחק הצבעים וכדומה שייקח בבקשה את העט השחור שהשארתי למטה, ויסמן לי איקס על המקום הבעייתי". למחרת הגיע ידידנו הצייר המתחיל לקניון, וחשכו עיניו - הציור היה מלא איקסים, כמעט עד אפס מקום. בבושת פנים הוא הוריד את ציורו, ומחשבה עברה בליבו: 'אין לי עתיד בציור'.

הוא לקח את הציור למורה, וסיפר לו על הניסיון המר. שאל אותו המורה: "האם תוכל לצייר לי ציור זהה לציור הזה?"

"בוודאי", ענה הצייר המתחיל, וניגש מיד למלאכה. כעבור שלושה ימים הציור השני היה מוכן, זהה לחלוטין לקודמו.

הצייר והמורה לקחו את הציור החדש, הניחו אותו על פן ציור בקניון אחר, וכתבו למטה כמעט אותו נוסח: "אני צייר מתחיל, ואני מעונן לקבל ביקורת על הציור שלי", אך הפעם הורה המורה לכתוב, בשונה מהפעם הקודמת: "מי שרואה פה בעיה כלשהי, ירגיש בבקשה חופשי לתקן ולשפר. השארתי סט של צבעים ומכחולים לשימושכם..." למחרת הגיע הצייר, ונוכח לראות שאף אחד לא נגע בציור. גם שבוע לאחר מכן אף אחד לא תיקן כלום. חודש חלף, ושום תיקון לא בוצע.

אמר לו המורה: "כעת הנך רואה את ההבדל? להגיד מה לא בסדר - כולם יודעים, אבל לתקן כמעט אף אחד לא יכול".

• אם הביקורת השתלטה על האווירה בבית, והחלטנו שיש לשפר את המצב, לא נחכה שבן הזוג יתחיל. נהיה הגוררים ולא הנגררים. הלל הזקן מלמד אותנו: "אם אין אני לי, מי לי" (אבות א, יד). עוד אמר הלל: "אם אני כאן - הכל כאן, ואם איני כאן - מי כאן?!". (סוכה נג.). מובן שאין אלו דברי גאווה אלא הכרה בערך העצמי, אך מעבר לכך ביארו בעלי המוסר על יסוד דבריו של הלל: אם אני כאן - אם אני מחליט שאני משנה ומשתפר, הרי הכל כאן - הכול ישתנה.

לעומת זאת, "אם איני כאן" - אם נמתין שהזולת יתחיל להשתפר, "מי כאן?!", שום דבר לא יזוז ולא ישתנה, כאילו אין כאן איש.

• מעשה בבני זוג שכל הזמן היו מתווכחים ורבים ומרבים לבקר האחד את השני: "לא צדקת בדבריך אתמול. הדברים שאמרת לאחותך בטלפון הוצאו לגמרי מהקשרם, דמיון ומציאות שימשו בהם בערבוביה". "וואתה טעית בכתובת כשביקשת ממני שארד למכולת בזמן לגמרי לא מתאים".

"באוכל שבישלת חסר מלח, ואולי שכחת שיש בעולם עוד כמה תבלינים. למה האוכל בבית הזה תפל כל כך?!", "גם המשפטים שאתה אומר תפלים לטעמי!".

משפטי המחץ המשיכו למלא את האוויר ואת האווירה, מכלים כל חלקה טובה. הם חנקו והקשו את הנשימה אבל איש לא נטל יוזמה להפסיק את המצב העגום.

באחד הימים הרגישה האשה כי השינוי מוכרח להתרחש. הבית כולו צמא לשינוי, אי אפשר להמשיך כך. מישהו חייב להפסיק את המחול חסר החן הזה, והיא החליטה שאם בעלה אינו עושה כלום בכדי להפסיק זאת ולנסות להשתנות, היא זאת שתיקח את היוזמה.

למחרת אמר לה בעלה בארוחת הצהרים: "לתבשיל הזה יש טעם של כורכום. לא התכוונתי שתרוקני לתבשיל אחד את כל התבלינים שבארון, ובכלל כורכום אינו לטעמי". היא הוציאה פנקס ועט ואמרה בניחותא: "אני שמחה שאתה מפרט איזה תבלין אינו ערב לחיכך. ארשום לפני אילו תבלינים אתה מעדיף וגם את הכמות המדויקת, ומהיום והלאה אשתדל להתאים את התיבול לטעמך".

לשמע תגובתה הרגועה הוא הופתע, התבלבל ומיהר לתקן את הרושם: "לא הכללתי. בדרך כלל האוכל שאת מבשלת טעים ומתובל כראוי. רק אתמול הייתה התקלה עם המלח, ומשום מה כורכום אינו חביב עליי". היא הביטה בו בעיניים מופתעות. מעולם לא החמיא לה על האוכל שהיא מכינה. היא שכחה שהיא הייתה היוזמת, ושינוי כללי הריקוד נזקף לזכותה.

לא פעם אחד מבני הזוג נותן ביקורת כי משהו חסר בקשר. לפעמים מספיק שהאמיץ מבין השניים יביע נכונות ויתחיל בשינוי - והכל ישתנה.

• ביקורת, למרות כל חסרונותיה היא בגדר תשומת לב. בן/בת זוג, וכן ילדים שאינם מקבלים תשומת לב חיובית, מעדיפים לעתים למשוך אליהם ביקורת כדי להשיג תשומת לב כלשהי. משום כך, אם ההורים ירוו את צימאונם זה, ויעניקו להם תשומת לב חיובית ברוחב לב, הם לא ינסו לקבל תשומת לב שלילית על ידי התנהגות מעוררת ביקורת.

• ישנם אנשים רגישים ומאוד פגיעים שאינם יכולים לקבל ביקורת, גם כאשר המדובר הוא בביקורת בונה הנאמרת בעדינות ובארבע עיניים. קל וחומר כאשר המדובר הוא בביקורת בוטה והרסנית הנאמרת בצעקות ובפרהסיה! יש לדעת שרוב האנשים לא סובלים ביקורת, כאשר בן הזוג הוא המבקר המצב גרוע בהרבה. בני הזוג מצפים לקבל מבן הזוג תמיכה, הבנה ואמפטיה - ולא ביקורת. כאשר בן הזוג לא בשל לקבלת ביקורת צריך קודם לבנות את בטחונו העצמי על ידי שבחים, מחמאות ודברי עידוד רבים, עד למצב שיוכל להתמודד עם החסרונות שלו ולא יתמוטט מהביקורת!

כאשר הביקורת נאמרת באהבה ועם מחמאה אמיתית בהתחלה ובנוסף היא נאמרת מתוך קשר נפשי עמוק, יש לה יותר סיכויים להתקבל! ככלל אין להציג בעיות של בני הזוג כפגמים נוראים ויש להשתדל לא לבייש את השני אלא לעזור לו להתגבר.

• כללים כיצד להעיר :

✓ אין להעיר או לומר ביקורת ליד אנשים אחרים, בעיקר לא ליד בני משפחה. פרט לכך שהלבנת פנים היא חטא חמור כשלעצמו, הסיכוי שההערה תתקבל הוא אפסי, ולא רק שלא תועיל אלא גם תגרור אחריה ויכוחים נוספים והתנצחויות עקרות.

✓ מטרת ההערה או הביקורת אינה שחרור לחצים או השגת תחושת נחון. יש להעיר רק אם מאמינים באמת ובתמים שיש בדבר תועלת וזה יביא לחיזוק הקשר.

✓ גם אם אתם משוכנעים בנחיצות ההערה, אין לומר אותה בטרם דנים את בן הזוג לזכות. אם נמצאת סיבה מוצדקת להתנהגותו, אין להעיר. ריבוי ההערות פוגע בסיכויים שהן יתקבלו.

- ✓ אין להעיר בעת מריבה וכעס, אלא רק בזמנים של קרבה.
- ✓ אין להעיר בזמנים של לחץ, מתח ועייפות, ולא לפני יציאה לארוע או בילוי משותף.
- ✓ יש להעיר אך ורק כאשר מצבו הנפשי של בן הזוג מאפשר לו להיות כלי מתאים לקבלת ההערה.
- ✓ אין להעיר בעת שרואים שבן הזוג מנסה להיות חיובי.
- ✓ לפני שאומרים ביקורת או הערה יש לומר שבחים ומחמאות.
- ✓ אין להעיר לבן הזוג מיד כשהוא חוזר הביתה.
- ✓ אין להעביר ביקורת מרוכזת על הרבה נקודות שליליות בו זמנית.
- ✓ אם ההערה כרוכה באמירת לשון הרע אין לאומרה. זו מצוה הבאה בעבירה ואין סיכוי שהיא תתקבל.
- ✓ לפני שבאים לומר ביקורת או הערה יש לעצור ולחשוב: האם יש תועלת בהערה? האם היא תתקבל? כיצד אני הייתי מרגיש אם היו מעירים לי הערה דומה?
- ✓ לעולם אין להעיר באופן ישיר.

• הערה צריכה להאמר במהלך שיחה רחבה, בזמנים רגועים, בזמן שהקשר טוב ותקין, ורצוי לקבוע לה זמן מראש. אין להיגרר לעלבונות והאשמות. ביקורת נועדה לבנות ולא להרוס. אין להעלות נושאים מהעבר. יש לדון לגופו של עניין ולא להיגרר לעקיצות הדדיות.

פֿאַט אַחַת אַפֿןױ הַרְבֵּה הַרְבֵּה שְׁנײַט, הײַט אַה אַחַת,
אָה הײַ אַה טאַנאָט...

אָפֿ זַה הײַה רַק פֿאַט אַחַת, אַט אַה אַחַת
אָפֿןױ הַרְבֵּה הַרְבֵּה שְׁנײַט...

מריבות וויכוחים

*יוצץ הנישואין אומר לפני הלווא: אני שמח שהצלחתי לזכות
לפיוס פיניכט, צכשיו תאמרו כמה מיילט טופות זע לזו.
הפעל: "אני מאחל לך כל מה שאת מאחלת לי".
האשה: "עוה פעט אתה מתחיל?!"*

"כשם שפרצופיהם שונים - כך דעותיהם שונות" (ברכות נח.), אמנם צריכים להנהיג בבית קו אחיד, אולם מותר שלבעל ולאשה יהיו דעות שונות, אך אסור שדעות אלו יגרמו למריבות. במערכת הזוגיות חוברים יחדיו שתי מערכות של דעות ורצונות שונים, אשר לשתיהן יש מטרה אחת ורצון מיוחד - לחיות יחד באהבה ואחוה שלום ורעות. זה טבעי שבמערכת מעין זו יתגלעו לפעמים חילוקי דעות שמקורם ברצונות השונים המרכיבים את התא המשפחתי וזה מה שגורם לוויכוחים. אין צריך לחשוש מזה אך יש צורך לשלוט בזה ולהפיק מכך תועלת.

הוויכוח אינו אישי וגם לא דבר שלילי, אלא רק שני אנשים המשמיעים כל אחד את דעתו לצד השני, ודנים מה עדיף. לעומת זאת מריבה היא דבר שלילי שכל אחד צועק וכוועס ומטיח דברים קשים כלפי חברו, ויש בזה פגיעה אישית. הסכנה בוויכוח שלפעמים בלי לשים לב הוא הופך למריבה ומחלוקת קשה.

הריב אינו עוסק בסיבת הוויכוח הוא מטיל למערכה גורמים נוספים שאינם קשורים אליו כלל. אם בתוך הוויכוח משתלבות הערות על תכונות אופי לקויות שאינן קשורות לשורש הוויכוח, הדבר מעיד שלפנינו ריב. כאשר במהלך הוויכוח עושים בני זוג שימוש במידע רגיש כדי להוכיח את צדקת טענותיהם, אין זה וויכוח אלא ריב.

*פעל אנה אמר לאשתו: את צדקת
רק כאשר את אומרת שאת טופה!*

מה טוב אם בני הזוג יקבלו על עצמם שכל אחד מהם יקשיב וישמע את מה שיש לצד השני לומר ושאים יש משהו להגיד, לומר זאת בנחת ושלעולם לא יגביהו קולם על בן/בת הזוג, ובכך לא יגיעו למריבה ומחלוקת הרסנית.

הנה הראשונה הבל דיבר והאה הקשיבה.
הנה השנייה האה דיברה והבל הקשיב,
הנה השלישית ניהט "דיברו" והשניט הקשיבו...

• הוויכוח בחיי הזוגיות משול לכלי עבודה. ביכולתו לתקן ולבנות, אך גם לקלקל ולהרוס. בכוחו לדרדר את הזוגיות אל התהום, ומאידך להעצים אותה לרום הפסגה. כמו בכל תחום גם לוויכוח יש כללים.

✓ כאשר אנו נתקלים במחלוקת, עלינו להזמין וויכוח. עלינו להתיישב מול בן הזוג, לחייך ולומר: עכשיו מתווכחים. רצוי גם לקצוב זמן מוגדר לוויכוח וכאשר הוא מסתיים לשוב לשגרה ולא לעסוק בו עד למפגש המוסכם הבא.

✓ חכמת האדם מתגלה בעיקר בזמן הוויכוח. החכם אינו נכנס לתוך דברי חברו, בעת וויכוח אין לקטוע את דברי בן הזוג, אלא רק אחרי שהוא מסיים לומר את טענותיו, רק אז אנו משיבים על דבריו.

✓ לפני שמשיבים על טענות בן הזוג עלינו לחזור עליהן ולוודא שהבנו נכון. פעמים רבות מתברר שפשוט לא ירדנו לסוף דעתו של בן הזוג.

✓ במקום להתעסק בהתקפה, יש לעסוק בהקשבה לדברי בן הזוג. עלינו להתרכז בו, להביט אל תוך עיניו ולהקדיש לדבריו את מלוא תשומת הלב.

✓ בזמן הוויכוח לא מתעסקים בדברים אחרים.

✓ אין לומר: "אמרתי לך", בן הזוג מכיר בכישלונו, הוא זוכר היטב ש"אמרנו לו", והוא אינו זקוק לשמוע זאת מפנינו.

✓ אין לתקוף את האדם עצמו, אלא אך ורק את מעשיו. אפשר לומר שהמעשה שעשה הוא אינו ראוי, פסול ואף מכוער. כך גם בהאשמות, אין להאשים את בן הזוג אלא את מעשיו בלבד.

✓ לא מפשפשים ומזכירים דברים מן העבר.

✓ הצגת הטענות צריכה להיעשות בקול מתון ורגוע. אין לצעוק או להגביה את הקול. הרמת הקול אינה הופכת את הטענה לנכונה יותר, אלא שהיא מונעת מבן הזוג להסכים לה.

✓ אין להעצים את הטענות. די אם נאמר שאנו חשים מתוסכלים, לא צריך להוסיף: "מאוד".

✓ אין להתווכח ליד הילדים. הם אינם יודעים להבחין בין וויכוח לבין ריב. עבורם כל דיון בין ההורים מהווה איום על שלימות ביתם. וויכוחים מנהלים רק בארבע עיניים.

• יש שסוברים שאם אין להם וויכוחים ומריבות בבית, זה סימן שהם בשלום ואינם צריך לעבוד על שלום הבית, וזו טעות חמורה, משום ששלום הבית אינו רק הימנעות ממריבות, כי גם אנשים שהם "ברוגז" ולא מדברים האחד עם השני אינם רבים, אך אין זה אומר שהם חיים בשלום. שלום בית הוא כאשר כל אחד מוותר ועוזר לשני ורוצה בטובתו.

*הפסוק: את שבת אכרסל על ראס fe הצלף,
האס י' על מה מולף להאנתק?
האסה: לא התכוונתי לעור את האכרסל!*

• הרבה פעמים מריבות מתחילות בגלל חוסר הבנה או פרשנות מוטעית.

מעשה באדם אחד שנכנסה לו אבן קטנה לתוך הסנדל, ומאוד הציקה לו בהליכתו. הוא אחז בעמוד חשמל והחל לנענע את כף רגלו בכדי להוציא את האבן מהסנדל. עובר אורח שעבר שם, רץ לעברו עם גבוט גדול מעץ, והיכה אותו בחזה, האיש עזב את העמוד ונפל כמעט מתעלף. "מדוע עשית זאת", שאל המוכה את בעל הגבוט... "אני מצטער, חשבתי שהתחשמלת!"

• אם היתה מריבה או אי הבנה בין בני הזוג, יש להשתדל להתפייס מיד, ולא ללכת לישון בלי פיוס והבנה הדדית. אף שנראה לך שאתה צודק/ת ובן הזוג אשם, צריך להביא אותו למצב של שיחה נינוחה בלי כעס ועצבנות, כדי שיכיר את טעותו, ורצוי אף להכין לפני כן מיני מתיקה ושתיה, כדי שתהא אווירה נינוחה להידברות ולהבנה,

כי גדולה לגימה שמקרבת לבבות. ואף שאתם עייפים או כועסים, יש להתגבר ולהתפייס למען השלום והשכינה בבית, כיון שאיש ואשה שזכו שכינה ביניהם, ואם לא זכו ח"ו, אש המחלוקת ביניהם והשכינה מסתלקת.

אל תמתינו לבן הזוג שהוא יבוא ויפייס, ואף שנראה לכם שהוא האשם, אלא תקחו את היוזמה למען השראת השכינה ביניכם, ותוותרו על הכבוד העצמי למען כבוד השכינה, ותתנצלו (גם אם אתם לא אשמים), וזכרו שמחלוקת היא סיבה גם לעליה ולהבנה הדדית, "שבע יפול צדיק וקם", על ידי הנפילה קמים ועולים.

• על מכת צפרדע נאמר בתורה: "וַיֵּט אֱהָרֹן אֶת יָדוֹ עַל מַיִמי מִצְרַיִם וַתַּעַל הַצִּפְרָדִּיעַ וַתִּכַּס אֶת אֶרֶץ מִצְרָיִם" (שמות ח, ב). ופירש רש"י: "צפרדע אחת היתה, והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים של צפרדעים".

המצריים הטיפשים רואים שכאשר הם מכים את הצפרדע, במקום שהיא תמות יוצאים ממנה אלפי צפרדעים, ומה הם עושים? מכים יותר חזק, ויוצאים ממנה עוד עשרות אלפי צפרדעים, במקום לעצור כאן, המצרים לוקחים מקלות, ואח"כ סכינים, גרזנים, אקדחים, תת מקלע, תותח, נ"ט, נ"מ, פצצת אטום... הם רואים שלא רק שזה לא עוזר, אלא שזה גורם למצב הרבה יותר גרוע, והם ממשיכים...

כך נראה גם אדם שנמצא בוויכוח שהופך למריבה: זה עשה טעות קטנה, השני מעיר לו, הראשון פוגע, השני מעליב, הראשון מקלל, השני דוחף, הראשון סוטר, השני בועט, וכן הלאה עד שלבסוף שניהם חולקים את אותו חדר בבית חולים, וגם שם ממשיכים לריב. הכיצד?

הסיבה לכל זה - **הכעס!** מי שכועס, לא משנה עד כמה הוא חכם ונבון, כשהוא כועס - השכל הישר מסתלק ממנו, ואין הוא פועל מתוך הגיון.

השופט: אי התחיל באריבה האלימה ביניכם?
הבצל: היא התחילה!
השופט: איך?
הבצל: היא החזירה לי סטירה!

נאמר בגמרא: "בשלושה דברים אדם ניכר בכוסו, בכיסו ובכעסו" (עירובין סה:). הכעס הוא אחד הדברים שבהם ניכר האדם, ודמותו האמיתית מבצבצת ויוצאת באמצעותו החוצה, אל מעבר למעטה או למסכה שהוא חובש, ומסגיר את דמותו האמיתית, אותה לא היה רוצה להראות לציבור. הכעס הינו אחד ההתנהגויות הקשות ביותר התוקפות את האדם.

כתב הרמב"ם (הלכות דעות ב, ג): "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה". הסיבה לכך היא מפני שהכועס מייחס כח אחר מבלעדי ה' שאליו הוא מפנה את כעסו. עצם זעמו וקצפו על הרע שנעשה עמו, מורה שרואה הוא בסיבה שגרמה לו את הרעה כגורם בעל כח עצמי שיכול להרע לו, כי אחרת לא היה תולה בה את האשמה (למשל, ראובן היה סבור ששמעון הרע לו, הזיקו, הפסידו וירד לחייו. עקב כך הוא החל בפעולת תגמול נגד שמעון שהרע לו. והנה מתברר לו במהלך פעולת נקמתו, שבעצם לא שמעון הוא זה שהרע לו אלא לוי. הלא מיד ובנקל תתקרב רוחו מלזעום על שמעון, ויסור בן רגע זעמו וקצפו משמעון אחר שהוברר לו שפשוט טעה, ושמעון כלל לא הוא זה שהרע לו).

המאמין השלם, גם כאשר ישנה סיבה שסיבבה את הרעה שקרתה לו (כגון הזיקו אדם, קללו, ביזהו וכיוצא בזה), יודע הוא שבעצם עליו מיד להסב את הכתובת לבורא, ויודע הוא שטועה הוא באם יחשוב שהאדם שהרע לו הוא הסיבה לרעתו. רק בכך יקל לו להיגמל מהכעס והנקמה (אם אדם חושב ששמעון הרע לו, ולכן הוא כועס עליו ומתכנן עבורו 'פעולת תגמול', אולם תוך כדי כך מתברר לו שבעצם לא שמעון הוא זה שהרע לו אלא ראובן, הרי שמיד יסור כעסו משמעון).

אדם ממחר לעבודתו, עולה לרכבו ונוסע, במשך הנסיעה יש תקלה והוא נאלץ להעמיד את הרכב בצד הכביש ולהזמין גרר. בלא התבוננות נכונה, האדם יכעס על מר גורלו, על הרכב, על בעל המוסך ועל כך שהוא מאחר לעבודה... אולם אם אדם חי בצורה נכונה של אמונה אמיתית, כאשר הוא נכנס למכונית הוא מתבונן: מי נתן לי את המכונית הקב"ה! מהיכן יש כח למכונית לנסוע הקב"ה נתן ונותן לה כח לנסוע בכל רגע ממש מחדש. כאשר זו השקפת האדם

במוחו ולבו, אזי כאשר מכוניתו פוסקת מלנסוע מכל סיבה שהיא, הרי מחשבתו של האדם היא כך: מי נתן במכונית את הכח לנסוע עד עתה הקב"ה! ומי נטל ממנה כעת את הכח לנסוע הקב"ה! נמצא שאם אכעס על העדר היכולת לנסוע במכונית, פרושו שהנני כועס חס וחלילה על הקב"ה, שהרי הוא הוא שנטל ממני את האפשרות לנסוע עתה במכונית.

כאשר האדם זוכר בתמידות שהקב"ה מנהיג אותו ואת כל העולם כולו בהשגחה פרטית גמורה, אזי אף בשעה שיש לו מכשולים בדרכו, גם אז יזכור וירגיש שרק הקב"ה הוא זה שהוליכו עד עתה, ואף מעתה רק הוא זה שמונע בעדו, ולא שום גורם אחר. ואזי ישכיל ויבין שעצירה זו מידו יתברך שמו. וכן הוא הדבר גם כאשר הרעה נגרמת ע"י אדם, אע"פ שהוא בעל בחירה, שהרי אם הקב"ה לא היה רוצה שיקרה לו כך, אף אחד בעולם לא היה יכול לפגוע בו. וכן מציינו אצל דוד המלך ע"ה, שכאשר ברח משאול, בא אליו שמעי בן גרא וקיללו קללה נמרצת. כאשר רצו להעניש אותו, אמר להם דוד: "האלקים אמר לו קללי", זה לא הוא בכלל שהזיק לי, הקב"ה הסית אותו ושלח אותו להזיק לי, ואילו לא היה מגיע לי נזק, לא היה ביכולת שום אדם להזיקני.

לאחר שהאדם מבין בדעתו ובלבו שכל מקרה ומקרה אינו אלא מאת ה' ית', עתה צריך שיתבונן - האם מעשה זה של הקב"ה נובע מאהבתו אליו, או חס וחלילה להיפך? ברור שהקב"ה אוהב את האדם אהבה רבה ועצומה. א"כ ברור שמעשה זה שנעשה על ידי הקב"ה ונובע מאהבה - תכליתו להיטיב עם האדם.

כאשר ישכיל האדם להבין בדעתו ובלבו שכל מקרה שנעשה עמו, אינו אלא הטבה גמורה הנובעת מעומק אהבת הקב"ה אליו, אזי אין מקום לכעס כלל. מכיוון שהכעס עניינו כאשר מישהו פוגע באדם ומבקש רעתו, וכיוצא בזה. אולם אם כל כולו של המעשה הטבה גמורה, ואין בו מקום לרע כלל, ומניע המעשה עומק אהבת הבורא אליו, מה מקום לכעס יש כאן!

האדם המאמין באמת ובתמים שהכל מאת ה' יתברך, וכל מה שה' עושה - הכל לטובה, לא יכעס לעולם, משום שאין סיבה בעולם לכעוס!

אדם אחד חמוט מח, אשר סבל מצבנות יתר והתפרצויות כעס וזעם, פנה לפסיכולוג שהציע לו ללכת לחוץ היט, לשבת על כסא נח, להקשיב ללפנים ולהירגע, ואם לצעות חשבון נפש ולחשוב מצט לפני שהוא מתפרץ.

הוא הציג ליט, יפה וקצת המחשבות ראויות, אולם לאחרי כמה דקות הוא שואל: "יוסי, מישהו מנסה לפרוץ לך את האוטו!", נעשה לו חט, הוא נהיה אדום, מד לחץ הדם אצלו עלה לשחקים... הוא קט בהתלה, לקח בידו 'נבוט' ורץ לחנויה. הוא קפץ לזכוכית בלי לחשוב עצמיים ורכב פגע בו והציף אותו לתתי הנדרי, שם עם עלה עליו אפנוצ.

תוק שתי דקות העלו אותו לאמבולנס אונח מכאיב, ואז הוא חשב: "כמה צודק הפסיכולוג עצמי לחשוב לפני שאני מתפרץ, הרי בכלל אין לי אוטו... ואם לא קוראים לי יוסי..."

• ישנם זמנים ומצבים שהאדם נוטה לכעוס בהם יותר. כדאי לשים לב לכך ולהיות חכמים מראש ולנהוג בהם זהירות יתירה. כאשר אדם עייף או רעב אין לו כח פיסי ונפשי מה נכון וראוי לענות. בן הזוג יכול להעלות איזה נושא רגיש, ואז מבלי לשים לב אפשר לענות משהו טיפשי שגורם לתגובה עצבנית ואז יש מריבות וחיכוכים שעלולות להשפיע לרעה על שלום הבית לאורך זמן. לכן כדאי לזכור שכאשר עייפים או רעבים, אין זה הזמן הראוי לדבר על נושאים רגישים.

בזמני לחץ כמו: ערב שבת, לפני יציאה לאירוע או לפני בחינה, המתח גורם לאדם לכעוס בקלות וגם להיפגע בקלות. לכן צריכים להיות מודעים לכך ולא לתת לכעס להשתלט.

• הכעס מביא בני אדם להתנהגות שלא היו רוצים לראות את עצמם נוהגים בה כאשר הם בפחדון, ממש כשם שהם מביטים בבזז על אדם אחר שמתנהג כך. ואכן, לא רק הסובבים מתייחסים בבזז אל הכעסן שעושה את "הצגת היחיד" שלו, אלא גם הכועס עצמו. כמה דקות אחרי שהוא סיים לשפוך מררתו על הסובבים, הוא עצמו,

כשודך חמתו, מתמלא חרטה על מה שעשה, ובעיקר מתבייש על מה שעולל לעצמו. הוא חש כמי שהציג את עצמו לראווה מעורטל מכל ההגנות שהוא נוהג להגן על עצמו והעטה על עצמו קלון. ואז הוא כועס שוב ומאוד מאוכזב. קודם כל על עצמו, על שלא עמד ברצון הפנימי העמוק והטבעי כל כך שנמצא בכל אדם לשלוט על ההתנהגויות שלו, ולא להתפרץ.

הוא גם יודע היטב כי החברה האנושית אינה מעריכה, בלשון המעטה, את המתפרץ. ועל כן הוא כועס שוב על עצמו, על מה שגרם במו ידיו מבחינת התדמית. ואחר כך הוא מתבייש בפני אחרים. כל ארוע כזה משאיר אותו ניזוק לימים ארוכים.

ההיפך מהכעס הוא תכונת השליטה העצמית, שהיא אחת התכונות החזקות והמועילות ביותר של האדם בדו-שיח עם העולם הסובב אותו. ראשית, השליטה העצמית מקנה לו מיקדמה של תדמית טובה ומבטיחה לו השפעה בחברה וגורמת שדבריו ישמעו. ואכן, אדם שניכרת שליטתו העצמית - מוערך יותר, לדבריו יש משקל רב יותר, מעמדו החברתי מבוצר, ואנשים רואים בו "בר דעת". הרבה מעבר לאדם חסר שליטה עצמית, שהוא אולי הרבה יותר חכם ואינטליגנטי ממנו, אבל סובל מהתפרצויות שמגמדות את דמותו ומרעות לו.

שליטה עצמית היא אחד המאפיינים המבדילים את האדם מבעלי החיים שמונחים על ידי האינסטינקטים שלהם ולא על ידי מערכת חשיבה ובקרה ששולטת על מעשיהם. גם על כך נאמרה אימרת חז"ל הנודעת, שמצביעה על הבדל בסיסי בין טובים לרעים: "צדיקים ליבם ברשותם רשעים הם ברשות ליבם".

• רבי משה לייב מסאסוב היה רגיל לומר: אם יכבוש אדם את כעסו פעם אחת הרי טוב ומועיל לנשמתו ולכפרת עוונותיו יותר מאלף תעניות, ואם ישמע אדם חרפתו וישתוק הרי טוב מאלף עינויים.

מעשה בבנו של רבי מיכל מזלאטשוב זצ"ל, שקיבל מאביו בירושה את התפילין המהודרות שלו. הניחם בשמחה עצומה והרגיש קדושה נוראה. לאחר תקופה ביקשה ממנו אשתו שימכור את התפילין של אביו, כי הפרנסה בבית קשה מאוד ויש עשירים שרוצים לקנות את התפילין בהון

רבי, אך הוא לא הסכים. כאשר הגיע חג הסוכות, הלך הרב לקנות אתרוג, שבזמנם ובמקומם לא היה בר השגה, ולכן היה שווה הון תועפות. אמר לו המוכר: "מה אתה מוכן לשלם תמורת האתרוג המהודר", אמר הרב: "אני מוכן לתת בתמורה את התפילין של אבי ר' מיכל מזלאטשוב". כששמע המוכר כך אמר בלבו: "זו עסקה מצוינת", וכך עשו.

בהגיע הרב אל ביתו שמח וטוב לב, שאלה אותו אשתו לפשר השמחה. אמר לה: "קניתי אתרוג מהודר, ובעזרת ה' אזכה את כל אנשי העיר לברך עליו".

"מאיפה יש לך כסף לקנות אתרוג!", תמהה הרבנית.

"נתתי את התפילין וקיבלתי אתרוג". כשמוע האשה את בעלה אומר כך, כעסה מאוד. לקחה את האתרוג, זרקה אותו על הרצפה ופסלה אותו.

מה שעבר על הרב באותו רגע, וודאי שאי אפשר לתאר במילים... אמר הצדיק: "תפילין אין לי, אתרוג גם אין לי... אבל לפחות שלום בית יהיה לי ולא אכעס!"

באותו לילה, בא אליו אביו בחלום ואמר לו: "זה שהיית מוכן לתת תפילין שזו מצוה לכל החיים בעבור אתרוג, שזו מצווה זמנית של שבעה ימים, וכל זה עשית כדי לזכות את הרבים, עשית רעש גדול בשמים. אבל זה שלא כעסת על אשתך, והתגברת על מידת הכעס – זה פי כמה וכמה. ובזכות זה אתה תהיה עשיר גדול כל ימי חייך". וכך היה.

אומרים העולם: אדם שכועס מעניש את עצמו על טעויות שאחרים עושים, ואכן הרגזן לא הרוויח, אלא רק את רגזנותו. ולא רק שלא מרוויח כלום מכעסו אלא טורף נפשו באפו, ומלביש על עצמו את הסטרא אחרא וגונדא דיליה, ורק מפסיד, ובגדול!

במדרש מסופר על אשה אחת שהלכה במוצאי שבת לשאוב מים מהבאר, ובעלה שהיה מצורע ומוכה שחין היה ממתין לה בבית. מאחר ואיחרה כעס עליה האיש, גער בה, ומתוך פחד ובהלה היא הפילה את הכד, והמים נשפכו לכל עבר. הניעוצות שנתזו עליו ריפאו אותו מהשחין באותם המקומות בהן נגעו, והיכן שלא נגעו המים לא נרפא. התברר שבאותו זמן שהיא שאבה מים, היה נס והיו אלו מים מבארה של מרים, ואם לא היה כועס, היה זוכה לשתות מהמים וכל גופו היה נרפא.

ידועה חומרת הכעס שחז"ל אמרו (פסחים טו:): כל הכועס, אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים, מורידין אותו מגדולתו. מנין? מאליאב שנאמר "ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה זה ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן" (שמואל א, יז). וכשבא שמואל להמליך מלך מבניו של ישי, ראה את אליאב, שהיה גבוה משכמו ומעלה ויפה תואר וגיבור חיל, אמר: כנראה זה המלך המיועד לעם ישראל, וכמו ששאל המלך היה גבוה משכמו ומעלה כך גם אליאב, אמר לו הקב"ה: "אל תביט אל מראהו ואל גובה קומתו כי מאסתיו". מכאן שהיה ראוי להיות מלך ראשון לשבט יהודה וממנו יכול היה לצאת מלך המשיח. אבל הקב"ה מאס בו, כיוון שכעס על דוד אחיו שעזב בשדה את מיטב הצאן ובא לראות את גוליית הפלישתי שמחרף מערכות אלוקים. ולמרות שאליאב היה צדיק גמור ולא נמצא בו שום דופי, כיוון שהיתה בו הנטייה לכעוס הפסיד את המלוכה ואת הסיכוי שממנו יצא מלך המשיח.

מעשה באדם חמום מח שהיה נהג משאית בטון, והיתה לו חנייה פרטית למשאית ליד ביתו, ואם היה מישוהו חוסס לו את החנייה היה כועס עליו, מבזה אותו ועופר חזק. יום אחד הוא מגיע עם המשאית בטון, והוא רואה שהפעם עומד רכב חדש עם הניילון בתוך החנייה הפרטית שלו. חמתו בערה בו, ואמר בלבו אני אלמד אותו לקח, ובתוך כדי דיבור הוציא את המשאבה של הבטון לכיוון האוטו והפנה אותה לאוטו החדש, ושפך עליו את הבטון, עד שהכל נתכסה בבטון, ורק לאחר מכן עלה לביתו.

הוא פתח את הדלת, ולפתע כולם צעקו לו: "הפתעה", הבית היה מקושט בבלונים, וכל הקרובים והחברים שלו הגיעו, והתחילו לשיר לו: "היום יום הולדת". אשתו אמרה לו: בוא אתי ותראה מה קניתי לך ליום ההולדת, היא קשרה מטפחת לעיניו והובילה אותו אל החלון הצופה אל החנייה, הוציאה מעליו את המטפחת וחשכו עיניו. הרכב שזרס לא היה אלא רכבו שלו, שקיבל במתנה ליום הולדתו.

מכאן לומדים יסוד גדול: שאם תתגבר על הכעס רק תרוויח ואם לא אתה המפסיד העיקרי. ואיך באמת אפשר להתגבר על מדת הכעס?

כאשר האדם זוכר בתמידות שהקב"ה מנהיג אותו ואת כל העולם כולו בהשגחה פרטית גמורה, אז גם בשעה שיש לו מכשולים בדרכו, אם יזכור וירגיש שרק הקב"ה הוא זה שהוליכו עד עתה, ואף מעתה רק הוא זה שמונע בעדו, ולא שום גורם אחר. וישכיל ויבין שכל מה שה' עושה הכל לטובה, אז יוכל להתגבר.

כשאדם מסתגל למחשבה שמבלעדי רצון השי"ת אין כלום בעולם, וכל המגמה והרצון שלו להשתעבד ולהתבטל לרצונו יתברך, ממילא אין לו כעס ולא תרעומת ולא צער על שום דבר שבעולם, מפני שיודע שהכל זה רצונו יתברך. וזו תכלית האדם בעולמו, שישים כל מגמתו וכל חפצו ורצונו לדעת מה ה' שואל מעמו, ומה חובתו בעולם כדי שיקיים אותה. ואז מובטח לו שגם הקב"ה יעשה רצונו וגם יבטל רצון אחרים מפני רצון עבדו.

הגאון מווילנא זצ"ל כתב באגרתו (בשם המדרש): "על כל רגע ורגע שאדם חוסם את פיו (בשעת מריבה), זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער!"

מספרים שאל הסטיויפּלר זצ"ל הגיע פעם אדם שהיה זקוק לישועה וביקש ממנו ברכה, אמר לו הרב: מה חשובה היא ברכתך? אותו אדם התעקש לקבל ברכה מהרב, אך הרב אמר לו: במקרה שלך, ברכה לא תעזור, אתה זקוק למשהו יותר חזק: אם תראה שני אנשים רבים ביניהם, והאחד מחרף ומגדף את חברו והשני שותק, תיגש אליו באותו רגע ותבקש ממנו ברכה, כי ברכתו בוודאי תתקבל. וכך עשה ונושע.

• הכעס הוא יועץ רע ומרע לאדם שהוא משתלט עליו. אך האם זה אומר כי הכעס הוא שלילי לחלוטין, או שנודעת לו גם מידה של תועלת?

רבינו יונה (בפירושו לפרקי אבות) אומר דברים מפתיעים מאוד כאשר הוא מסביר את המשנה: "קשה לכעוס ונוח לרצות חסיד" (אבות ה, יא). לכאורה דברי המשנה עצמה כבר מצביעים על החידוש. המשנה משתמשת בלשון "קשה לכעוס" ובעצם אינה שוללת לחלוטין את הכעס, שהרי היא לא כותבת כי אין לכעוס כלל, או למשל "אינו כועס" (וממילא אין צורך לרצותו), כלומר יש להבין מכך שגם בחסיד נמצאת מידת הכעס, אבל היא "אינה קלה בעיניו להוציאה". הוא משתמש בה במשורה, רק במקרים קשים ושולט עליה.

ולפי זה הכעס הוא אמצעי לגיטימי ביסודו. אלא שמחד, אדם צריך להיות עניו ושפל רוח, כך שלא יהיה מקום למידת הכעס, אך מאידך במקומות הנכונים אין לדחות על הסף את השימוש במידת הכעס. למשל, אם פגעו בו שלא כראוי והוא חייב להגן על צלם האלוקים שבו, וכשם שמובנים מאליהם כעסו ומחאתו במקרה שישמע שפוגעים ברבו, משום שיש בזה חילול השם, כך הוא רשאי להגן על עצמו על ידי ביטוי של כעס, כאשר פוגעים בו. רבינו יונה מסביר לנו, כי אסור לוותר על צלם האלוקים שבנו ואל לנו לאפשר לאחרים לפגוע בנו בזדון (כל זה ברור כאשר האדם מגן על עצמו מפני העלבון שהעליבו אותו והוא עושה זאת בגלל כבוד האדם שנברא בצלם ולא בגלל רגשות הכבוד המדומה שמפעמים בו).

ואכן דברים בהקשר זה אומר רבינו יונה, שהוא המקום להבנה כי הכעס הוא מכשיר חיובי, כי "על כל פנים יש לו לאדם לכעוס, אך בקושי הוא מתקצף לפעמים, אשר לו ניתן לו רשות לעמוד שלא יכעוס, כי צריך להיות לו הרגשה בעלבונים אשר יעשו לו בני האדם. ועל זה לימדו אותנו חכמי המוסר במבחר הפנינים אל תהיה מתוק פן יבלעוך".

המסקנה הנלמדת מכל זה היא שהכעס הוא מכשיר, וכמו מכשיר חשוב אחר בחיינו, השאלה אינה על המכשיר אלא על אופן השימוש בו. כי גם במכשירים הנראים חיוביים שבידי האדם הוא עלול לעשות שימוש גרוע, וכנ"ל במכשירים הנראים לא מכובדים הוא

יכול לעשות שימוש טוב ומועיל, לו ולאחרים. מה שאומר כי כל המכשירים שריבנו של עולם צייד אותנו בהם, כולם טובים ונועדו לקדם אותנו, אלא אם כן השימוש שהאדם יעשה בהם יהיה שלילי, שאז כאמור גם המכשירים הטובים עלולים להיות לנו לרועץ.

יחד עם זאת, מסיים רבינו יונה, כי אף על פי שבמקרים מסוימים יש לאדם רשות לכעוס, כיוון שיש בכך תועלת, בכל זאת יש להתרצות במהירות. ועל כן המשיכה המשנה את דבריה וסיימה ב"נוח לרצות". המרשם הוא השמירה על מינון הכעס בין הניצול לתועלת לבין האיפוק והפגנת השליטה העצמית כאשר הוא אינו לתועלת.

זו היא גם דעתו של הרמב"ם (הלכות דעות א, ד), שאומר, כי האדם צריך לנקוט בדרך הישרה שהיא המידה הבינונית. מחד "לא יהיה בעל חימה נוח לכעוס", ומאידך "ולא כמת שאינו מרגיש, אלא בינוני". "לא יכעוס אלא על דבר גדול שראוי לכעוס עליו כדי שלא יעשה כיוצא בו פעם אחרת".

• כיצד להתייחס לכועס: לפעמים נשאל, על מה הכעס על דבר פעוט כזה? אבל הסיבה לכעס היא לא הדבר הפעוט, אלא דבר אחר שקדם לכך והופנם, כגון: בן זוג ציפה למתנת יום הולדת או יום הנישואין ולא הייתה התייחסות, בן הזוג התאכזב ונעלב, הדבר נשמר בלב ונחקק בתחושותיו, הוא נהפך רגיש לכל דבר קטן. על כן כאשר נתקלים בכעס על דבר פעוט שכזה יש לברר מה הגורם האמיתי המציק כדי לתקן את המעוות.

כיוון שכל המשפחה סובלת מהכעסן, אין לדרוש רק מהכעסן לתקן עצמו, אלא מוטל על בן זוגו לעזור בכך, כיצד?

א. ע"י בירור הסיבה האמיתית של הכעס, וכן ע"י לימוד הדברים שהכעסן רגיש בהם ולהיזהר בהם להבא.

ב. ניתן להבחין על פניו של הכעסן, רגע לפני הכעס שהוא עומד לכעוס, התנהגות נכונה שלנו ברגע זה יכולה להביא רגיעה על הכעסן.

ג. לפעמים ויכוח מתמשך גורם לכעס ולכן יש לעצור כזה ויכוח לפני שיתפתח הכעס, וזאת למרות הקושי הרב בכך. לאחר זמן הדבר יהיה קל יותר.

ד. יש כאלה אשר רואים בעת ריב שהכעס גובר, יוצאים מהבית להירגע. זו עצה טובה, אך ישנם כאלה שפעולה זאת תגרום לתוצאה הפוכה של הגברת הכעס, מתוך תחושה של: "לא מקשיבים לי", "לא מתייחסים אלי".

ה. דיבור בנחת מביא לרגיעה, לעומת הגברת הקול המגבירה את הכעס.

ו. אי הסתכלות בפניו של הכועס יכולה להשפיע לטובה.

ז. אין לפנות עם בעיות או ביקורת בזמן של לחץ או עייפות.

ח. צריך לדעת שאין הכרח שהאומר מתכוון באמת למה שאמר, אלא שבשעת כעס הכועס רוצה לפגוע, והוא אומר מילים שהוא יודע שהן יכולות לפגוע, כי למד עם הזמן את רגישותו של הנפגע ומה משפיע עליו. אין הכוונה שמותר לעשות כן, אלא שיש להבין שהדברים נאמרו על מנת לפגוע, מתוך כעסו ולא במתכוון.

ט. אם לא נתייחס למילים הפוגעות שהכעסן אומר הוא יפסיק לומר אותן כי הוא יגלה שזה לא מועיל לו.

י. כל אדם רוצה להיראות חיובי בעיני אחרים (במיוחד בין בני זוג). מילים טובות מעודדות אותו לנסות להשתפר על פי מדד השבח והעידוד שקיבל, והפוך חס ושלום, הטחת מילים שליליות, כגון: עצלן או שקרן, מפחיתות את הרצון להשתפר: "למה עלי להשתפר, הרי ממילא כך חושבים עלי".

☺ סוקרסט (הפילוסוף היווני) אמר ש"אם לא יהיה אלוהים":

אם יזכה לאשה טובה - יהיה מאושר.

אם יזכה לאשה רעה - יהיה פילוסוף.

☺ סוקרטס כל היום היה יושב ולומד ומתבטל ממלאכה, אשתו כעסה עליו ואמרה לו: קשה יום לך לעבוד, כל הסברים צורדיים ואתה יושב כמו נקבה בבית... פעם אחת צעקה עליו כמנהגה, ואף לקחה צ'יץ ושפכה עליו את כל המים שהיו בתוכו. אמר הפילוסוף בשלמות נפש: ידעתי שאחרי הרצמים יבוא גם הנס.

☺ מאחורי כל אשה צבנית צומד גבר. סתם צומד, לא מבין מה יש לה הפעם...

☺ מרוקאי הלך למדנת עתידות. אחרי שפתחה בקלפים, קראה בקפה והציצה בכדור הברזלח שלה, היא אמרה לו: "אני רואה שלא תקי מצפה מוות אליי..."

אומר לה המרוקאי: "כן, את זה עם אני יודע, אבל תטידי לי, האם אצא זכאי במשפט?"

☺ בעל אחד חוזה הביתה עם חבר מהעבודה. אשתו מיד מתחילה בצעקות: "מה קרה לך, השתגעתי?! למה לא צינצנת לקבל אישור למהביא אורחים? מה זה פה מסעדה? אף פעם אמרתי לך, כל דבר שאתה עושה עליך לתאם אתי..." והיא מנשיכה להשתולל ולצרוח: "תראה איך הבית נראה... יש כלים בכיור... אני לא לבושה יפה... לא מאופרת... לא ביטלתי כלום... תטידי לי למה בכלל הבאת אותי???"

עונה לה הבעל: "הוא חושב להתחתן, רק רציתי שיראה מה מצפה לו..."

לפני שנים רבות היה אי קטן בלב ים, שם התגוררו כל המדות והרגשות. יום אחד התחוללה סופה עזה, ומי הים עמדו להציף את האי ולהטביע את יושביו. כל הרגשות מאוד פחדו, אבל מדת האהבה בנתה ספינה כדי לברוח בה מן הסכנה. כל הרגשות קפצו לתוך הספינה, חוץ מרגש אחד.

גברת אהבה ירדה בחזרה אל החוף לבדוק מי זה שנשאר שם ומפקיר את עצמו לסכנה. היתה זו מדת הגאווה. אהבה ניסתה לשכנע את גאווה לעלות על הספינה כדי שתינצל יחד עם כולם, אבל הגאווה סירבה בתוקף, גברת אהבה לא תגיד לה מה לעשות...

כל הרגשות ניסו לשכנע את גברת אהבה לבוא מהר לספינה ולהשאיר את מדת הגאווה לבדה על החוף. אבל אהבה זו אהבה, והיא החליטה להישאר עם גברת גאווה. כל שאר הרגשות עזבו את האי, והאהבה מתה בגלל הגאווה... (הרב פנגר)

מידה רעה ומגונה היא הגאווה, והיא מפריעה מאוד לשלום הבית, בין אם האיש הוא הגאווה ובין אם האשה נגועה בזה, וכל שכן אם שניהם סובלים ממחלת הגאווה.

איש ואשה שזכו, שכינה ביניהם, הקב"ה נמצא אתם ויש להם סייעתא דשמיא, אבל יש דבר המסוגל לסלק משם את השכינה והוא הגאווה, 'כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם' (סוטה ה.). כאשר יש גאווה הקב"ה לא נמצא ביניהם וממילא גם אין שם ברכה ולא סייעתא דשמיא ואין גם שלום בית.

• על מה יש להתגאות?

שמוליק הגאותו, הלך לרב ידוע, וביקש עצה היאך להיפטר מהגאוה שלו. אמר לו הרב: דבר קשה ביקשת, אני צריך לחשוב על כך, בינתיים תמתן בבית המדרש, אח"כ אקרא לך. הבא בתור היה סוחר גדול ששאל את הרב לגבי עסקיו, האם כדאי לו לקנות מניות בבורסה או להשקיע בנדל"ן? אמר לו הרב: בבית המדרש יושב אדם בשם שמוליק, תיגש אליו ותשאל אותו, ניגש הסוחר לאיש וביקש להתייעץ עמו בענייני עסקיו, אמר לו שמוליק: מחילה, אבל אינני מבין בזה כלל. אח"כ ניגש לרב אדם עם סיר של צ'ולנט, סיפר שנפלה לשם טיפת חלב ושאל אם זה כשר. הרב הפנה אותו לשמוליק שישאל אותו. אמר לו שמוליק הייתי שמח לעזור לך אבל אינני רב ואיני מבין בדיני איסור והיתר.

אח"כ ניגש אל הרב בחור ישיבה וביקש שהרב יבאר לו סוגיה סבוכה בגמרא ובראשונים. אמר לו הרב שילך ל"שמוליק הלמדן". שמוליק אמר שהוא ממש מתפלא על הרב שהוא שולח אליו אנשים, הרי אפילו לשיעור הדף היומי הוא כבר אינו הולך. אח"כ הגיע לרב יהודי עני שבתו באה בבית האירוסין, וביקש כתב המלצה מהרב כדי לאסוף כסף מנדיבים לצורכי החתונה, הרב כתב לו מכתב המלצה ואח"כ הפנה אותו לשמוליק "הנדיב העשיר", שמוליק הוציא מכיסו שלושים אגורות ונתן לעני תוך כדי התנעלות שהוא במינוס בבנק. אח"כ הגיע לרב אדם שעגלתו נתקעה בתוך הבוץ והוא אינו מצליח לחלצה לבדו, גם אותו הרב הפנה לשמוליק החזק והחסון שיעזור לו לחלץ את העגלה. שמוליק אמר לו שהוא מאוד חלוש בגופו, והרופא אסר עליו להתאמץ יותר מדי, ובוודאי שאינו יכול לדחוף את העגלה...

אח"כ קרא הרב לשמוליק, שמוליק נכנס אל הרב בדחילו ורחימו כדי לשמוע את עצת הרב כיצד יוכל להתגבר על מדת הגאוה שלו. אמר לו הרב: אינך מבין כלום בענייני עסקים, גם לא בהלכה, ולא בגמרא, אין לך כסף ואינך חזק, וסליחה שאני אומר, אתה גם לא האדם היפה ביותר בעולם, אז א"כ תאמר לי בבקשה אדון שמוליק היקר: במה יש לך להתגאות?

שמוליק הבין זאת, ומה אתך?

וגם אם אתה אכן חכם, עשיר, גדול וחזק, הרי כל זה אינו ממך, אלא ניתן לך במתנה מאת הקב"ה, אי"כ אין לך בכלל במה להתגאות.

בחור ישיבה אחד, א"ץ שהיה "מושלט בכל המצלות הטובות", לא הלך לו הצנייני שידוכין, כל הצעה שהייתה מביאה אליו, הוא היה דוחה כבר אחרי הפגישה הראשונה באלף שהיא אינה מתאימה לו, ואינה ברמה שלו, והמצלות שלה הן לאביו בדרך של חסרונות...

אמר לו הרב, אני חושב שהבציה היא בק, שאתה לאוונן נפוח וחושב את עצמך... לפי צניות דצתי אט תצבור על עצמך, ותלמד בספרי המוסר הצוסקים במדת הצנוה ובכנות האלוה, במשק חודש, אני בטוח שאט אח"כ תפגע עם אותה בחורה, אתה תראה שהיא טובה ומתאימה לך.

הבחור הסכים ומשק חודש למד בכל יום שמנה שעות מוסר על הצנוה והאווה, ולבסוף נפגע עם אותה בחורה. לאחר הפגישה שאף אותו הרב: נו, מה אתה אומר עכשיו? אמר לו החור: כבוד הרב אני מתפלל עליך, אט לפני חודש עוד לפני שהייתי מושלט במדת הצנוה, היא לא התאימה לי מפני רוב מצלותי, אז עכשיו, אחרי שאני עם צניו שאין כדואמתו, נראה לך שהיא יכולה להתאים לי?

מידת הגאווה היא מידה רעה, גם אם יש באדם רק מקצת ממנה, ולעומת זאת מידת הענוה ולב שבור בכוחן לבטל גזירות קשות ורעות.

האדם הגדול ביותר בתורה, ללא ספק היה משה רבינו, עליו נאמר: "ולא קם נביא עוד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדָעוּ ה' פְּנִים אֶל פְּנִים" (דברים לד, ט), והוא גם היה האדם העניו ביותר שנאמר: "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנִיו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה" (במדבר יב, ג).

הרמב"ן כתב באיגרתו, "שמע בני מוסר אביך וכו', וכאשר תנצל מן הכעס תעלה על ליבך מידת הענוה שהיא מידה טובה מכל המדות הטובות". אמרו בגמרא (שבת לז) "לעולם יהא אדם ענוותן כהלל".

מעשה בשני בני אדם שהתערבו זה עם זה. אמרו: מי שיעליח להקניט את הלל יטול ארבע מאות זוז'. אמר אחד מהם 'אני אקניטנו'. אותו היום ערב שבת היה, והלל היה חופף את ראשו. אותו אדם הלך ועבר על פתח ביתו, אמר: 'מי כאן הלל, מי כאן הלל?' (אמר זאת בלשון גנאי לנשיא ישראל ובפרט שלא הוסיף שום שבח). נתעטף הלל ויצא לקראתו. אמר לו: 'בני, מה אתה מבקש?' אמר לו: 'שאלה יש לי לשאול'. אמר: 'שאל בני, שאל'. 'מפני מה ראשיתן של הבעליים עגולות?' אמר לו: 'בני, שאלה גדולה שאלת, לפי שאין להם מיילדות פיקחות'.

הלך והמתין כמה דקות, חזר ואמר: 'מי כאן הלל, מי כאן הלל?'. נתעטף הלל ויצא לקראתו (למרות שידע שמדובר באדם קל דעת ולא באדם שיש לו שאלות דחופות בענייני שבת). אמר לו: 'בני, מה אתה מבקש?' אמר: 'שאלה יש לי לשאול'. אמר לו: 'שאל בני, שאל'. 'מפני מה עיניהם של חסונים מלוכסנות?' אמר לו: 'בני, שאלה גדולה שאלת. מפני שדרין בין החולות, שלא יכנס להם חול לעיניים'.

הלך והמתין זמן קצר, וחזר ואמר: 'מי כאן הלל, מי כאן הלל?'. נתעטף הלל ויצא לקראתו. אמר לו: 'בני, מה אתה מבקש?' אמר לו: 'שאלה יש לי לשאול'. אמר לו: 'שאל בני, שאל'. 'מפני מה רגליהם של אפריקנים רחבות?' אמר לו: 'בני, שאלה גדולה שאלת. מפני שדרין בין הביצות, והקב"ה חס עליהם שלא יטבעו'. אמר לו: 'שאלות הרבה יש לי לשאול, ומתיירא אני שמא תכעס'.

אמר לו: 'כל שאלות שיש לך לשאול – שאל'. אמר לו: 'אתה הוא הלל, שקורין אותו נשיא ישראל?' אמר לו: 'כן'. אמר לו: 'אם אתה הוא, לא ירבו כמותך בישראל' (אין צורך אפילו לומר שאדם אחר במקרה כזה היה משיב לו כגמולו). אמר לו: 'בני, מפני מה?', אמר לו: 'מפני שאיבדתי על ידך ארבע מאות זוז'. אמר לו: 'הוי זהיר ברוחך, כדאי הוא הלל שתאבד על ידו ארבע מאות זוז ועוד ארבע מאות זוז – והלל לא יקפיד'.

שְׁקָרִים

רבן שמעון בן גמליאל אומר: על שלשה דברים העולם עומד: על הדין ועל האמת ועל השלום, שנאמר: 'אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם'. (אבות א, יח)

האמת והשלום קשורים זה בזה, כי כאשר בעל הזוג נתפס על שקר, הרי שנפגעו האמון והנאמנות, וממילא נפגע גם השלום! אף אחד אינו מעוניין לחיות עם אדם שקרן, ואם יאמר שכן - הוא משקר.

אדם משקר מכמה סיבות, או שהוא חושש שאם יאמר את האמת יפגע הדבר בתדמיתו, או שהאמת אינה תופסת מקום של כבוד בסולם הערכים שלו, או שהוא לוקה בחוסר בטחון עצמי והוא חושש מביקורת, או שהוא סתם מבקש להרשים.

כיצד עלינו לנהוג כאשר אנו מגלים שקרים בדברי בן הזוג? עלינו לחזק את פנימיותו. במקום להטיח בו שהוא משקר עדיף שנחזק את בטחונו העצמי, במקום להאשים אותו בעיוות ערכי, עלינו לחזק בו את הדימוי הערכי, לרומם אותו ולשבחו. רק כך נוכל למנוע את הישנות השקר. אם נחזק את פנימיותו של בן הזוג יש אפשרות לא רעה שנצליח לשנות את מעשיו.

• כתוב בספר 'מנורת המאור' (פרק ל"ה): לא נברא העולם אלא במידת אמת. וזה נרמז בסופי תיבות של תחילת וסיום מעשה בראשית: "בראשית ברא אלוקים" - סופי תיבות 'אמת'. וכן בפסוק: "אשר ברא אלוקים לעשות" - סופי תיבות 'אמת'. ללמדך שכל מה שנברא בששת ימי בראשית עומד על האמת.

האותיות ש.ק.ר אינן מסודרות כסדר אותיות ה-א"ב, לרמז שהרשעים הם הפוכים ומעשיהם הפוכים ונידונים בהפיכה כמהפכת סדום ועמורה. אולם אותיות א.מ.ת הן כסדרן, מפני שהצדיקים דוברי אמת בלבבם, עוסקים בתורת אמת. הם אמת ומעשיהם אמת ועצתם אמת ומתקיימת, כמו שכתוב "ועצת ה' היא תקום" (משלי יט).

הגמרא (שבת קד.) שואלת: מדוע אותיות 'שקר' הן שלוש אותיות קרובות, ואילו אותיות 'אמת' מרוחקות (זו בתחילה זו באמצע וזו בסוף)? לומר לך שהשקר מצוי בעולם, אך האמת אינה מצויה.

ומדוע במילה 'שקר', כל אות עומדת על רגל אחת, ואילו אמת הבסיס שלה רחב? מפני ששקר אינו עומד, ואילו האמת עומדת וקיימת לעולם, ומקיימת את העולם. על כך נאמר 'השקר אין לו רגליים', ונאמר ברמז: "אתם ניצבים" - 'אתם' אותיות 'אמת' שיש לה קיום ויציבות.

התורה מצווה אותנו: "מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחֶק" (שמות כג, ז). בכל התורה כולה לא מצינו בשום עבירה איסור הרחקה, כמו שמצינו במידת השקר. וזאת להורות לנו על ההרחקה והבריחה הגדולה שצריך לברוח מהשקר. ועוד באה לרמוז שע"י מידת השקר מתרחק האדם מהקב"ה שמידתו וחותרו - אמת.

ולמה דווקא האמת היא החותם של מלך מלכי המלכים הקב"ה? מפני שבכל המידות הטובות יכולים לנהוג בהן רק בדרכי חיקוי ותו לא. מידה אחת לא ניתנת לחיקוי והיא האמת, כי אחרת הרי היא שקר.

אומרים חז"ל (דב"ר א, י): **חותמו של הקב"ה אמת!** החפץ חיים זצ"ל ביאר שהתיבות והאותיות שבחותמת הן הפוכות (כמו שרואים מול המראה). מי שאינו מנוסה ב'כתב ראוי', אינו מצליח לקרוא את האותיות, אך לאחר שמחתימים את החותמת על נייר, אז כבר כל אחד יכול להבין.

בדומה לזה גם האמת האלוקית, מלמעלה על פני השטח נראה הכל כבילתי ישר, דברים שונים נראים תמוהים, ללא סדר ותיאום, ללא הבנה, ויש קושיות ותמיהות, ואילו במציאות אין הדבר כן. כשבוחנים את החותם האלוקי על גבי מסמך הבריאה, פתאום כל האותיות ניתנות לקריאה. וכל התופעות מדויקות ומושלמות, וכל היקום כולו מפגין את חותמו של הקב"ה - אמת.

הנביא זכריה אומר "והאמת והשלום אהבו" (זכריה ח, יט). שאל האדמו"ר מאז"רוב זצוק"ל: בנוהג שבעולם אמת ושלום הם שני דברים הסותרים זה את זה. כי בדרך כלל כשמסתכלים מתוך נקודת

האמת מוצאים חסרונות ופגמים בזולת. א"כ קשה, כיצד אפשר לחבר את האמת והשלום? אלא כוונת הנביא זכריה, שלא "נחפש את האמת" ונבקר את השני, אלא כל חיפוש האמת, כלומר החסרונות והפגמים, עלינו לחפש רק בעצמנו, אז מובטח שיבוא השלום. לכן בא הנביא זכריה והקדים: 'אלה הדברים אשר תעשו, דברו אמת איש את רעהו, אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם. איש תחת רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם', ורק אז יכול להתקיים המשך הכתוב: "האמת והשלום אהבו" (באר משה פרשת ויקרא תל"ה).

הגמרא (סנהדרין צז.) מספרת על רב טביומי שאם היו נותנים לו כל כסף והון שבעולם לא היה משנה מדיבורו, פעם אחת נזדמן רב טביומי לעיר ששמה קושטא, שם כל אנשי המקום היו אנשי אמת ולא שינו בדיבורם, ומעולם לא היה מת אדם קודם זמנו באותה העיר. נשא רב טביומי אשה מבנות המקום ונולדו לו שני בנים. יום אחד היתה אשתו חופפת את ראשה, באה השכנה ונקשה על הדלת ושאלה אם אשתו נמצאת בבית. סבר רב טביומי שאין זה דרך ארץ שתכנס עכשיו השכנה, ולכן אמר לה שאשתו אינה כאן (הוא התכוון לומר שאינה כאן בחדר, ולא לשקר גמור).

אולם כיוון שאפשר היה להבין מדבריו שאינה בבית כלל, היה בזה אבק שקר ומיד מתו שני בניו. באו אנשי המקום ואמרו לו: במחילה מכבודך, צא מהעיר ואל תגרה בנו את מלאך המוות. המהרש"א שם כתב שבעיר קושטא לא מת אדם קודם זמנו, מפני שחותמו של הקב"ה אמת ובו קיים את העולם.

אדם שמשנה בדיבורו, מקלקל את חותם המלך וקיומו של העולם, ואפילו אם מהרס ופוחת ממנו דבר מועט וזעיר כמו האות "אלף", ממילא מאותיות "א.מ.ת" נשאר רק אותיות "מת".

הבעל שם טוב הקדוש היה דורש את הפסוק "אמת מארץ תצמח" - ראשי תיבות אמת. שאפילו אם יקברו את האמת ויכסו אותה הרי שהיא צצה ועולה וסופה של האמת לנצח, ולעולם אין מפסידים מן האמת. והקשה: אומרים 'אמת מארץ תצמח', מאחר והיא צומחת על הארץ כמו חיטה ושעורה, א"כ למה קשה להגיע לאמת ולהדבק במידה זו? ותירץ שאמנם האמת צומחת מהארץ, אבל בשביל לאסוף אותה צריכים "להתכופף" קצת. ולזה לא כולם מוכנים.

● מסיפור האמת, גם אם היא קשה וכואבת, אף פעם לא מפסידים:

אגדה סינית עתיקה מספרת, שלקיסר גונג לי השלישי לא היו ילדים. הקיסר כבר היה מבוגר והיה צורך למצוא יורש עזר בדחיפות. יום אחד יצא כרוז ברחבי הממלכה, והודיע: הקיסר גונג לי, ירום הודו והדרו, רוצה לבחור יורש עזר, ולשם כך הוא יחלק לכל ילדי הממלכה עציץ ובו זרעים של פרחים מרהיבים ביופיים. הילד שיצליח לגדל את הפרח היפה ביותר מהעציץ שקיבל - יזכה להיות יורש העצר.

כל הילדים גידלו את הפרחים שלהם בחום ואהבה, הם שרו להם שירים סיניים עתיקים, הקריאו להם סיפורים והתפללו עליהם שיגדלו והיו לתפארת ממלכת סין האדירה. אולם הילד צ'אנג צ'ונג, אע"פ שטרח, ועמל, והשקיע רבות בטיפול בעציץ, כלום לא צמח. הילד בכה והתפלל, שר לעציץ שירים, סיפר לו סיפורים, השקה אותו, ושם אותו בשמש... אולם כלום לא קרה.

ביום המיועד, עמדו בצדי הדרך מיליוני ילדים סיניים חמודים עם עיניים מלוכסנות, כשביד כל אחד מהם עציץ עם פרח גדול ויפה לתפארת מדינת סין, וביניהם עומד ילד מבויש ובידו עציץ ריק. עבר הקיסר במרכבתו ההדורה וכל הילדים הריעו לו. כשהגיע ליד הילד צ'אנג צ'ונג, הקיסר הורה לעגלון המלכותי לעצור. המרכבה נעצרה, ומתוכה ירד הקיסר גונג לי. הקיסר התקרב אל הילד ההמום, הרים אותו על כתפו, ואמר לו: "אתה עתיד להיות הקיסר הבא". עיני כולם נפערו בתדהמה, וצ'אנג צ'ונג הקטן, אמר לקיסר בשקט: אבל העציץ שלי ריק, לא גדל בו כלום, ואע"פ שהשקעתי וטרחתי ועמלתי והתפללתי, הפרח לא גדל... יש כאן מסביבי מיליוני ילדים עם פרחים מדהימים, א"כ מדוע הקיסר בחר דווקא בי?

חיך הקיסר ואמר לילד ולכל הנוכחים: דעו לכם, בכל העציעים שקיבלו הילדים לא היו זרעים כלל, אך כמעט כולם הלכו למשתלה המקומית וקנו זרעים של פרחים יפים. אולם היה ילד אחד בלבד, שלא ניסה להתחכם, והלך עם האמת עד הסוף, וזה הילד צ'אנג צ'ונג, ולכן רק הוא ראוי להיות הקיסר הבא של ממלכת סין.

אמת ושלום

עד עכשיו ראינו עד כמה חשובה מדת האמת, ועד כמה מגונה וגרועה מדת השקר. הקב"ה שונא שקר ואוהב אמת, אך לא פחות מכך הוא אוהב שלום שנאמר: **"וְהָאֱמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֶהְבֹּוּ"** (זכריה ח, יט). כאשר שני ערכים יסודיים אלו יכולים לדור בכפיפה אחת, הנה מה טוב ומה נעים.

הבעיה מתעוררת לנוכח מצב שיש בו סתירה בין האמת לבין השלום, כאשר האמת מסכנת את השלום והשלום מערער את מדת האמת, מה יהיה הדין באופן כזה?

תשובה לכך מצינו בגמרא (יבמות סה:): **"אמר רבי אילעא משום רבי אלעזר מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום"**, שנאמר **"אביך ציווה כה תאמרו ליוסף..."** (כלומר אחי יוסף אמרו ליוסף שיעקב אביהם ציווה אותו לזון אותן למרות שלא כך היה, אלא הם שינו מפני דרכי שלום). רבי נתן אומר: **מצוה לשנות**. דבי רבי ישמעאל תנא **גדול השלום** שאף הקב"ה שינה בו, דמעיקרא כתיב **"ואדוני זקן"**, ולבסוף כתיב **"ואני זקנתי"** (שרה אמנו אמרה על אברהם שהוא זקן, וכשגילה זאת הקב"ה לאברהם הוא שינה הדבר מפני דרכי שלום ואמר לו ששרה אמרה על עצמה **"ואני זקנתי"**).

ויש להעיר שהאמוראים לא אמרו שמותר לשקר, אלא אמרו שמותר לשנות (ובמקום אחר מצינו בזה לשון 'בדאות') שהכוונה לומר בלשון המשתמעת לשתי פנים, **"חצאי אמת"** ולא שקר גמור.

וכן מצינו במחלוקת שבין בית שמאי לבית הלל כיצד משבחים את הכלה בפני החתן (כתובות יז:), שלבית שמאי אסור לומר דבר שאינו נכון, ואילו לבית הלל שהלכה כמותם אומרים על כלה שהיא נאה וחסודה אפילו אם אינה נאה, כי אפשר לפרש את הדיבור שהיא **"נאה במעשיה"**.

מכל מקום מצינו בזה שתי דעות לגבי שינוי האמת מפני השלום: לדעת רבי אילעא **מותר**, ולדעת רבי נתן לא רק שהדבר מותר אלא שאף **מצוה** יש בדבר זה.

ולכאורה אם מדת השקר היא כה גרועה ומגונה, הכיצד ניתן לשנות מן האמת משום דרכי שלום?

בכדי לענות על כך יש לשאול שאלה נוספת: בפרשת תולדות יצחק אבינו רוצה לברך את עשו בנו הבכור, רבקה שומעת ואומרת ליעקב להתחפש לעשו ולקבל את הברכות במרמה. ולכאורה קשה, כיצד יתכן שיעקב אבינו, שהוא אוחז במידת האמת, מוכן לשקר לאביו?

למעשה כל השאלה יסודה בטעות - אנו מבינים שהאמת היא כשאנו מספרים עובדות כפי שאירעו, ושקר - כאשר משקרים ומשנים מן האמת, אולם הגר"א דסלר זצ"ל כתב (מכתב מאליהו ח"א ע' 94) שכל זה הוא רק באופנים פשוטים. למעשה ישנם אופנים בהם יהיה אסור לומר דברים כמו שהם, כמו לשון הרע, או אם מישהו יפגע מהדברים, ולפעמים צריך לכתחילה לשנות מן האמת, כאשר במקום להועיל עלול להזיק, כי אז מה שנראה אמת למעשה הוא שקר, משום שמוליד תוצאות של רע, ומה שנראה כשקר מביא לתכלית רצויה של אמת. נמצא שאמת הוא מה שמביא לטוב ולרצון הבורא, ושקר הוא מה שנותן הצלחה לכוחו של הרע שהוא היסטרטג אחראי.

מכיוון שרבקה ראתה בנבואה שלפי רצון ה' יתברך יעקב צריך לקבל את הברכות במקום עשו, והדרך לכך יכולה להיות כאשר יעקב יתחזה לעשו, לכן היה מותר ליעקב, ואף היה צריך, לשנות מן האמת ולהתחזות לעשיו, ואין בזה שום פגם במידת האמת של יעקב, משום שאם זה רצון ה', הרי שזו האמת.

וגם לענייננו מכיוון שהקב"ה אוהב שלום לא פחות מן האמת, ורוצה שיהיה שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחברו, לכן אין זה בכלל שקר אותו שינוי מן האמת, כי אם זה רצון ה' אין זה שקר אלא שזו האמת (גם אם המציאות היא קצת שונה).

**אם אחת ה'אשה' אפס'יה עם מנהל הכלא ופתחה בקשה:
"באתי לבקש ממך שתקל על התנאים של הצ'ל, הוא צובד
עם קשה!"**

**אמר לה המנהל: "אבירתי, הצ'ל צובד בסכרייה של הכלא,
לו הצבודה הכי קלה יש!"**

**האשה מלוצלצת: "השקנן הלה... ולי הוא סיפר שהוא חופר
מנהרה..."**

תִּירוּצִים

כאשר אדם עשה משהו לא בסדר או שנכשל באיזה דבר, ואנו יודעים זאת. מה אנו נקבל ונעריך יותר, שיאמר: "סליחה, טעיתי", ויודה על האמת, או שיאמר לנו כל מיני תירוצים דחוקים?

הבעיה, שקשה לאדם להודות על האמת ולכן הוא אומר כל מיני תירוצים "מפוברקים" (שהם תולדה של השקר), וכאשר מדובר בבני זוג, דבר זה אינו תורם לשלום הבית שלהם, אלא פוגע באמון ובשותפות, ובכל זאת אנו ממשיכים לומר תירוצים, כי מסתמא שגם על כך יש לנו תירוץ.

דבר ברור ומוצדק שאת ההצלחות אנו מייחסים לעצמנו, וזו לא חכמה גדולה. חכמה פחות גדולה היא לטפל בכשלונותינו ע"י תירוצים והדחקות, כי כך תקועים בכשלון ולא מפיקים לקחים לעתיד. החכמה האמיתית היא לדעת כיצד להיחלץ ולצאת מהכשלונות ולהגיע להצלחה ולהישגים מרשימים. ללא ספק אחד מהמחסומים המעכבים אותנו מההצלחה הנכספת הוא מחסום התירוצים.

התירוצים מבלבלים ומטעים אותנו, הם עלולים להיות מעין סם הרדמה מול כל כוונה ושאיפה טובה, עד שאדם יכול לאבד את כל ייעודו בחיים בגלל תירוצים.

בספר שמואל א' (פרק ט"ו) שמואל הנביא מצווה על המלך שאול בשם ה': "גֵּךְ וְהִפִּיתָ אֶת עַמְלֶךְ וְהַחֲרַמְתָּם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְלֹא תַחְמַל עָלָיו, וְהִמַּתָּה מֵאִישׁ עַד אִשָּׁה מֵעַלְל וְעַד יוֹנֵק מִשׁוֹר וְעַד שֶׁה מִגְּמֹל וְעַד חֲמֹר", אולם שאול המלך אינו עושה בדיוק כפי הציווי: "וַיִּתְּפֹשׂ אֶת אֲגַג מֶלֶךְ עַמְלֶךְ חַי וְאֶת כָּל הָעַם הַחֲרִים לְפִי חָרֵב, וַיַּחְמַל שְׂאוּל וְהָעַם עַל אֲגַג וְעַל מֵיטֵב הַצֹּאן", ובעקבות כך: "וַיָּבֵא שְׂמוּאֵל אֶל שְׂאוּל, וַיֹּאמֶר לוֹ שְׂאוּל בְּרוּךְ אַתָּה לַה' הַקִּיַּמְתִּי אֶת דְּבַר ה', וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל, וּמָה קוֹל הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנִי וְקוֹל הַבְּקָר אֲשֶׁר אֲנֹכִי שְׁמָעוּ? וַיֹּאמֶר שְׂאוּל,

*בפרק זה נעזרתי בספר "מהיום והלאה" של הרב יצחק פנגר שליט"א.

מַעֲמָלְקֵי הַבְּיָאוּם אֲשֶׁר חָמַל הָעַם עַל מֵיטֵב הַצֹּאן וְהַבָּקָר, לְמַעַן זָבַח
לֵה' אֶלְהֵיךָ וְאֶת הַיּוֹתֵר הִחָרַמְנוּ.".

שאוּל המלך חושב שהוא עשה את רצון ה', ומתרץ כל מיני תירוצים
מדוע השאיר את אגג ואת הצאן והרכוש. אולם שמואל אומר לו:
"לָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ה' וַתַּעֲטֵ אֶל הַשָּׁלָל, וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי ה'?".
ובעקבות כך נפסקה ממנו המלוכה והועברה לדוד המלך ולזרעו.
ואמרו בגמרא (יומא כב.): ששאוּל נכשל רק בעבירה אחת, ועלתה לו -
שנענש על כך במיתה ובאבדן מלכותו, ואילו דוד נכשל בשתיים ולא
עלתה לו - לא איבד את מלכותו. וכתבו המפרשים ששאוּל נענש בגלל
שבמקום להודות על האמת ולומר שהוא נכשל החל לתרץ תירוצים
כדי להצדיק את דרכו, ואילו דוד המלך, ברגע שהוכיחו אותו, מיד
אמר "חטאתי", הודה על האמת ושב בתשובה שלמה.

• התירוצים מייבשים את ההתלהבות והרצון להגיע לפסגה,
וגורמים לאדם להיות תקוע ולא להתקדם. גרוע מכך, יכולים
התירוצים להיות גם סמי מרץ למימוש דחפים ורצונות שליליים.
כאשר אדם רוצה לעשות מעשה מסוים, אבל הוא יודע שלא נכון
לעשות את הדבר, מתחיל בתוכו מאבק בין הרע לטוב. בשלב הזה
פתאום קופצים ועולים התירוצים, ומנסים 'לעזור' לו להצדיק את
הבחירה בדרך הנוחה והלא רצויה. האדם מנסה לשכנע את עצמו
ע"י התירוצים שמותר, כדאי ורצוי לעשות את המעשה השלילי,
ובכך הוא יכול להשקיט את מצפונו.

מכל צד התירוצים הם שליליים. הם גורמים לנו לא לעשות את מה
שצריך לעשות, ואף גורמים לנו לעשות דברים שלא צריך לעשות. על
כן הגיע הזמן להבין שהתירוצים הם האויב שלנו.

לפעמים אדם חושב שכדאי ונכון לעשות מעשה מסוים, אבל לאחר
מחשבה אין לו חשק לעשותו, ואז הוא מנסה למצוא תירוץ למה זה
לא יהיה נורא אם הוא לא יעשה זאת. וכן גם הפוך, לפעמים אדם
רוצה לעשות מעשה מסוים, ואז יש קול פנימי שאומר לו: "אל
תעשה זאת, זה אסור, לא כדאי", ובכדי להשתיק את הקול הזה הוא
מחפש תירוץ ואומר: "יש מתירים, זה לא כל כך חמור..."

כאשר עולה לאדם תירוץ, עליו לשאול את עצמו: האם זאת האמת?
אם הוא מרגיש שאין זו האמת, עליו לדחות את התירוץ וללכת עם

האמת, כי מהאמת אף פעם לא מפסידים. עליו גם לחשוב ולהתבונן מהיכן מגיעים התירוצים ומה ייצא לו מהם, שאלות אלו יעזרו לו לכוון לאמת וללכת אחריה.

אם הקשבנו ליצר הרע והתנהגנו שלא כראוי, אנחנו המפסידים העיקריים, גם אם תירצנו לעצמנו תירוצים יפים וטובים. הרבה נזק והפסד בטווח הקרוב או הרחוק נגרמים לנו בגלל חוסר עשייה, הנזק וההפסד אינם נעלמים גם אם הצלחנו למצוא לעצמנו תירוצים. בסתר לבנו אנו יודעים מה טוב ומה נכון, אלא שע"י התירוצים אנו בורחים מהאמת ומעצמנו.

אלרח ותיק מוציא מהסוכנות את ה-BMW Z4 החדשה שקנה, יוצא אף הכביש המהיר ומדביק את הדוללה.

במהירות של 160 קמ"ש הוא מפסיק ללחוץ על הדוללה ונהנה מהרוח שמציפה את הסיצרות הבודדות שנקראו על ראש.

"מדהים!" הוא חושב בזמן שהוא נוסע. כשהוא הביט במראה המרכזית, הוא שמ לבו שיש אחריו ניידת עם סירנה רוצצת. "אני יכול לברוח למה, אין לי בעיה", והוא הדביק שוב את הדוללה... 190 קמ"ש... 230 קמ"ש... 260 קמ"ש..."

לפתע צברה מחשבה בראשו, "מה לעזאזל אני עושה? אני זקן מידי בשביל השטויות האלה!", הוא עצר את רכבו בצד הדרך וחזקה לניידת שתזיץ אליו.

כשהזיזה הניידת, ניגש השוטר אל נהג ה-BMW, הביט בשעונו ואמר: "אדוני, המסמרת שלי מסתיימת עוד 10 דקות. היום זה יום שישי ואין לי זמן להתעסק אתך. אם תיתן לי סיבה מספיק טובה, שמצולצט לא שמצתי, מדוע נסעת במהירות כזאת, אני אעחרר אותך בלי לצעות לך כלום."

הזקן הביט ברצינות לצבר השוטר ואומר לו: "לפני שניט, אתי ברח מהבית. חשבתי שאתה בא להחזיר לי אותה."

"סיהיה לך יום טוב, אדוני". אמר השוטר.

תקשורת פסולה

כל אדם זקוק להתייחסות. דבר זה מתעצם כאשר מדובר בבני זוג שהבסיס לקיום הנישואין, הנו קשר טוב בין הבעל לאשה, שהם מתייחסים כראוי האחד לשני, שכל אחד מהם רואה בבן/בת הזוג שהוא/היא החשוב ביותר בעולם, ומפנה את כל תשומת הלב לבן/בת הזוג.

בדורנו יש מציאות שאנשים שיש להם סמארטפון הם מרגישים שהוא הדבר החשוב להם ביותר, וכמובן שזה בא על חשבון הבית והמשפחה.

מלמד בתלמוד תורה מספר: פנתה אלי אם של תלמיד, והתלוננה שבנה בן ה- 11 מרבה לבקר אצל סבתו, ואינו רוצה לחזור הביתה. וביקשה שאבדוק מה הסיבה לכך, שזה הרי לא טבעי שילד מעדיף את בית הסבתא הזקנה ולא את ביתו.

המלמד קרא לילד וניסה לתהות על קנקנו. הילד בהתחלה השיב תשובה מתחמקת, אך לבסוף אמר את התשובה האמיתית: "אין לי אמא!"

"פערתי את פי בתדהמה", מספר המלמד, "ואמרתי לו: אמך אשה טובה, דואגת לך ולא מחסירה ממך דבר, למה אתה מדבר אליה כך?"

אמר הבן: "אין לי אמא, כי כאשר אני חוזר מבית הספר היא עסוקה בפלאפון שלה, כל הזמן, כל דקה. פעם ניסיתי לבדוק אם היא בכלל מקשיבה לי ושאלתי אותה אם אני יכול לזרוק אבן מהחלון, והיא ענתה: "כן והרבה", כי היא חשבה ששאלתי אם להכין מרק. היא חיה לעצמה עם המכשיר שלה, ואינה מתייחסת אלי, בשבילה אני כאילו אוויר, ולכן עם סבתא יותר נעים וטוב לי, כי היא נותנת לי המון תשומת לב".

המלמד פנה לאם ודיווח לה על כך, והיא השיבה: "הילד צודק... אני כל הזמן עם המכשיר, אנחנו באמת כמעט ולא מדברים, אבל אני לא מסוגלת לעזוב את המכשיר..."

דיין חשוב ניסה להשפיע על אדם אחד להיפטר מאותו מכשיר קלוקל שהורס לו את חיי המשפחה. אותו אדם השיב: "איך אני יכול לזרוק את האייפון?! המכשיר הזה יקר לי יותר מאבא ומאמא שלי! מהילדים שלי! מאשתי! המכשיר הזה הוא החיים שלי... את החיים שלי אני יכול לזרוק לפח, אבל לא את האייפון!"

אשה אחת התלוננה בפני חברתה שבצלה שכח שהיום יש לה יום הולדת, והוא ככלל לא מתייחס אליה. אמרה לה החברה שיום ההולדת הוא זמן של צדקה, כדאי לה להתפלל עבורה הצולט ולבקש ממנו שבצלה יתחיל להתייחס אליה כראוי.

אמה האשה לחברתה, הדליקה נר לכבוד הצדקים ופתחה בתפילה נרצעת מצומק לבה: "רבנו של צולט, אני מבקשת שבצלי יתייחס אלי, יחשוב צלי, יתצניין רק בי, לא יסיר מבטו ממני, יקח אותי אתו לכל מקום ולא יצולק אותי..."

נצעה לה נס והיא נהפכה לאייפון.

בעל אחד השאיר פתק לרעייתו לאחר שלקח לה בסתר את המכשיר וניפץ אותו לרסיסים, וכך כתב: "אשתי היקרה, עדיף אייפון מרוסק ומשפחה שלמה, מאשר אייפון שלם ומשפחה מרוסקת!"

אחת הסיבות שאנשים צמודים למכשיר הסמארט-פון, היא קבלת פירגונים ברשתות החברתיות. אם על מעשה טיפשי וחסר משמעות אתה מקבל מאות תגובות של פירגון, אתה גם מסתמא תרצה לראות את כולן.

אם אדם לא ישמע בביתו באופן סדיר ותדיר פירגונים, למה שלא ילך לחפשם בוואטסאפ?

אדם ששומע מאנשים שמעשיו חיוביים, למילים אלו יש כח עצום לגרום לרצון ולמוטיבציה לעמול קשה, בכח הפירגונים גם להעניק לאדם חיות ושמחה.

האדם שיקבל הערכה על כך שהוא טוב בתחום מסוים, יקבל מוטיבציה להמשיך ולעמול. מאידך, למילות ביקורת יש כח להרוס ולדכא כל רצון ומוטיבציה.

אדם רעב משביע את רעבונו בלחם, ואם אין לו יחפש תחליף, גם בסקוויטים יכולים לעשות את העבודה, ואם גם זה אין לו, אז הוא ימשיך לחפש משהו לאכול, גם אם מדובר במשהו לא בריא. אם גם זה לא בנמצא הוא יחפש אצל אחרים, אם ימצא בהיתר - מה טוב, אך אם לא - ימצא באיסור, אם הצליח להשקיט את גניבה זו - מה טוב, ואם לא הוא כבר יהפך לפורץ מקצועי, ולא יחפש לגנוב רק דברי מאכל...

כמו כן גם הרעב למילה חמה, יכול הוא להיות מסופק בהיתר, אם בן הזוג, המשפחה והחברים, רק ישכילו למצוא אצלו איזה מעשה טוב או איזו הצטיינות קטנה ויעריכו אותה ויפרגנו לו.

הפרגון איננו כלי משחית ואינו גורם לגאווה, אלא הוא מזון חיוני לנפש וזריקת מרץ למעשים טובים מאין כמוהו. אם הבעל והאשה ידעו לפרגן האחד לשני ולומר: "נהניתי ששטפת כלים", "תודה על הארוחה הטעימה", "תודה על ההתחשבות" וכיו"ב - בן הזוג יקבל מוטיבציה לעשות עוד כהנה וכהנה. אך אם בן הזוג לא יזכה לקבל מזון לצורך למילה טובה ופירגון, הוא יחפש זאת אצל מי שרק אפשר, וזה כבר יכול להיות מסוכן!

הרבה מהמכורים לסמארטפונים, מכורים דוקא לוואטסאפ והרשתות החברתיות, בגלל הפרגונים הרדודים שמקבלים מכל מיני אנשים שלא באמת אכפת להם מהשולח.

כשאנו שומעים על אשה שנטשה את ביתה והתמכרה לאינטרנט, עלינו להבין שלא עשתה זאת מתוך רוע, אלא שפעמים רבות ביתה המשמים בו היא ממלאת תפקיד של מטפלת, טבחית ומנקה, לא השכיל להעניק לה מילה חמה של פירגון שהגיע לה ביושר.

עמל של שנים ללא הרף ללא קבלת חום והערכה, הרי הוא רעב נורא, וכאשר אותה אשה מוצאת למלא את הרעב בכמה מילים חמות הנכתבות לה בקלות דרך הרשת, הרי שמצאה מנוח לנפשה המיוסרת. פעמים רבות דבר זה מוביל בסופו של דבר לגירושין מכוערים ופירוק הבית, אולם האשם העיקרי לכך הוא בן הזוג שלא ידע לפרגן כראוי.

כל אדם זקוק להתייחסות. דבר זה מתעצם כאשר מדובר בבני זוג, שהבסיס לקיום הנישואין, הינו קשר טוב בין הבעל לאשה, שהם מתייחסים כראוי האחד לשני, שכל אחד מהם רואה בבן/בת הזוג שהוא/היא החשוב ביותר בעולם, ומפנה את כל תשומת הלב לבן/בת הזוג.

● על פי מחקרים שנעשו לאחרונה, בעיות של קשב וריכוז אצל ילדים עלו בעשור האחרון ב- 53%, שימוש במחשב מעצים בעיות קשב וריכוז והיפראקטיביות פי 5.

● עד לפני עשור הורה דיבר עם ילדיו בממוצע כשלוש שעות ביום, כיום כ-14 דקות בלבד (ילד אחד טען בפני המחקך שלו שאביו הוא "אבא של שבת" בלבד, כל השבוע הוא שקוע באינטרנט ולא מתייחס כלל לילדיו, ורק לפני כניסת השבת הוא מכבה את המחשב והאייפון ואז יש לו זמן להתייחס לילדיו, ברוך ה' שהוא דתי).

● התגלה קשר ישיר בין שימוש באינטרנט לתחושת דיכאון ובדידות העלולים להביא להתקפים פסיכויטיים. ככל שמתרבה העיסוק באינטרנט, כך מתרבים אחוזי הבדידות, דיכאון והפרעות שינה.

● כ- 80% מבני הנוער בישראל גולשים למעלה מ- 4 שעות ביום.

● השימוש המוגבר באינטרנט גורם לאיבוד היכולת לחוש את הזולת.

● אחוז הבתים המתפרקים בישראל עלה בשלושים השנים האחרונות מ- 20% ל- 50% בריכוזים הלא דתיים.

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם

חֶלֶק ד'

מאמרים

דרשות לאירוסין ושבע ברכות

סיפורים

שביבים

מילתא דבדיחותא

סגולות לשלום בית

תפילות לשלום בית

מאמרים

תכלית הנשואין

בתורה נאמר: וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לֹא טוֹב הָיְתָה הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵצָר כְּנֶגְדּוֹ: וַיִּצַר ה' אֱלֹהִים מִן הָאָדָמָה כֹּל חַיֵּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל הָאָדָם לְרֵאוֹת מַה יִּקְרָא לוֹ וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ: וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיֵּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא מָצָא עֵצָר כְּנֶגְדּוֹ: וַיִּפֹּל ה' אֱלֹהִים תִּרְדָּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֶּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה: וַיָּבֵן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבָאָהּ אֶל הָאָדָם: וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הִפְעַם עִצָּם מֵעַצְמִי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקַחָה זֹאת: עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד: (בראשית ב, יח-כד)

ולכאורה קשה, מדוע לאחר שהקב"ה אמר שלא טוב לאדם להיות לבדו, הוא קודם מביא לאדם את כל בעלי החיים כדי שיקרא להם שמות, ורק אח"כ בורא ממנו את חוה אשתו? מדוע הם לא נבראו באותו זמן? ומדוע היה צריך לברוא את חוה מתוך גופו של אדם?

נאמר במדרש: "וַיִּצַר ה' אֱלֹהִים מִן הָאָדָמָה כֹּל חַיֵּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל הָאָדָם לְרֵאוֹת מַה יִּקְרָא לוֹ וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ" - מלמד שהעבירו כולן לפניו לקרות להן שמות, וקרא לכל אחד ואחד מהן שם לפי מה שהוא, ולפי מה שהסתכל בהן ידע סוד כולן, ואותם השמות עומדים לדורות, שנאמר "וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ". ולמה הביאן אצלו? להראות למלאכי השרת חכמתו של אדה"ר.

בשעה שביקש הקב"ה לברוא אדם, נמלך במלאכי השרת. אמר להם: "נעשה אדם" אמרו לפניו: "רבונו העולמים, "מה אָנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וְנִבְרָא אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ" אמר להם: "אדם זה שאני מבקש לברוא, חכמתו מרובה משלכם", הביא לפניהם את הבהמה ואת החיה ואת העוף, אמר להם: "זה מה שמו", ולא היו יודעין. העבירו

לפני אדם, אמר לו: "זה מה שמו", אמר: "זה אריה, זה חמור וזה גמל". "ואתה מה שמך" אמר לו: "אני נאה להקרא "אדם" שנבראתי מן האדמה", "ואני מה שמיי", אמר לו: "לך נאה להקראות "אדני" שאתה אדון לכל בריותיך", אמר רב אחא: "ה' הוא שְׁמִי" - הוא שמי שקרא לי אדם הראשון. חזר והעבירן לפניו זוגות, אמר: "לכל יש בן זוג ולי אין בן זוג!" ולאדם לא מצא עזר כנגדו, אתמהא, ולמה לא בראה לו תחלה אלא צפה הקדוש ברוך הוא שהוא עתיד לקרות עליה תגר לפיכך לא בראה לו עד שתבעה בפיו, כיון שתבעה מיד "וַיִּפֶּל ה' אֱלֹהִים תְּרַדְמָה עַל הָאָדָם וַיִּשָּׁן". (מדרש הגדול, בראשית).

שמו של דבר - זהו מהותו. לאדם ניתן כח מיוחד, כח הדעת, שעל ידו הוא יודע להגדיר דברים לאמיתות פשיטותם, ולהעניק להם את שמם המתאים. אדם הראשון ידע בחכמתו לכוון לאמת ולקרוא שמות לפי שורשו הרוחני של כל בעל חיים, וכך "הוא שמו" באמת, מיסודו וטבעו.

אריה - מטיל יראה בהופעתו, "אריה" בגימטריה "גבורה". חמור - מלשון חומר, בהמה חסרת אצילות ודעת, ומסמלת יותר מכל את כבדות ועצלות החומר הבהמי. גמל - גבעה מעל (דבשת), וגם גרה מעל (שהוא היחיד שמעלה גרה בלי הפרסת פרסה). הוא גם מסוגל להגמל זמן רב ממזון ושתיה וגם גומל טוב לבעליו ומשרתו נאמנה. (עפ"י ספר 'הצופן')

ולכאורה קשה, אם לכל הבהמות והחיות קרא האדם שם שיש בו משמעות עמוקה לתכונות שיש בכל אחד ואחד מהם, מדוע לעצמו קרא "אדם" על שם הגוף שנברא מהאדמה, ולא קרא לעצמו על שם החלק הרוחני שבו שהוא העיקר?

הסבא מסלבודקא כתב שדווקא בשם זה גילה האדם את עצמיותו האמיתית שבה נעוץ כל יסוד מהותו. אמנם אדה"ר הכיר שמצד אחד גדול הוא מאוד ונעלה על כל הברואים, עד שהקב"ה התפאר בו ואמר למלאכים "ראו שחכמתו גדולה משלכם", ואפילו המלאכים טעו בו ובקשו לומר לפניו "קדוש". אולם מצד שני הוא הכיר בעובדה שהוא נברא מהאדמה, ועליו ללכת ולעלות ממדרגה למדרגה, ובגלל סטייה כלשהי בעלייתו, עלול הוא לרדת בבת אחת למדרגות הפחותות ביותר.

הראשונים ביארו שהשם "אדם" הוא גם מלשון "אָדָמָה לעליון". כלומר תכלית בריאת האדם היא כדי שיתעלה מהגוף והחומריות וידמה לקב"ה. כיצד? אמרו חז"ל: "לְלַקֵּת בְּכָל דְרָךְוּ וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ" - במידותיו - מה הוא רחום, אף אתה היה רחום... חנון... גומל חסדים... קדוש... וכן בכל המידות. הקב"ה ברא אותנו כדי להיטיב לנו, וגם עלינו לדבוק במידותיו ולהשתדל להיטיב לסובבים (עיי במאמר הבא).

וכתב הרמח"ל (ב'דרך ה" פ"ב), שכדי להדבק בקב"ה לעתיד לבוא, צריך להדבק במידותיו בעוה"ז, ועיקר הדבקות במידותיו של רחום וחנון וגומל חסדים, זה לאחר הנישואין, שצריכים הבעל והאשה להיטיב האחד לשני תמיד.

לפי המדרש שהבאנו לעיל, הקב"ה ברא את האשה לאחר שאדה"ר קרא שמות לחיות, כדי שהוא יראה שלכל החיות יש בן זוג ואז גם הוא ירצה ויבקש. ואז אם יהיו תלוונות, הקב"ה יגיד לאדם: "אתה ביקשת!"

אולם אפשר לומר גם דבר נוסף, עפ"י הנאמר לעיל, שכאשר אדה"ר קרא שמות לחיות, עשה זאת לפי המהות והתכונה שיש לאותה החיה. כאשר הוא רצה לקרוא שם לעצמו, הוא לא היה יכול, משום שלא הכיר את תכונותיו. הוא לא יכול היה לדעת אם כעסן הוא או רגוע, קמצן או בזבזן, עניו או גאוותן וכד', משום שהיה יחידי ולא היה לו על מי לכעוס או למי להעניק.

כאשר הקב"ה ברא את האשה והביאה לאדה"ר, אז קרא לעצמו "איש" ולאשתו קרא "אשה" משום שהבין שכל המידות והתכונות הן מיסוד האש וצריך לעבוד עליהן. עיקר מידותיו של האדם באות לידי ביטוי בהיותו בביתו, שם הוא אינו חושש מהסובבים ולא עושה "הצגות" להראות כמה שהוא נחמד וטוב לב.

הקב"ה ברא את האשה מהאדם. דבר זה בא לרמז לתפקיד האשה בעולם, שמעצם בריאתה היא קשורה לאיש לעזור לו ולהשלימו, ואין האשה כורתת ברית אלא עם בעלה, ואין האיש שלם אלא ע"י אשתו. רק כאשר שניהם ביחד, הם נקראים "אדם", כמו שנאמר: "זָכָר וּנְקֵבָה בְרָאָם וַיְבָרַךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֹתָם שְׁמֵם אָדָם", ובשופותם הם בונים בית לשכינה.

תכלית זיווגו של האדם שונה מתכלית החיות והבהמות, כי עניין הבהמות והחיות הוא להביא תולדות לקיום מינן. בעלי החיים אינם מקפידים על בן זוגם, ולכן הקב"ה ברא אותם כל אחד בפני עצמו. אולם האדם נברא כדי לעבוד את בוראו והאשה משלימה אותו ועוזרת לו לקדש את עצמו שלא יחטא, ובכך יוכל לגדול ביראת שמים ובלימוד התורה הקדושה. וכתב הטור (אה"ע א, א): "כל מי ששרוי בלא אשה שרוי בלא טובה בלא ברכה בלא דירה בלא תורה בלא חומה בלא שלום ואמר רבי אלעזר: כל מי שאין לו אשה אינו אדם".

האיש והאשה הם גוף אחד כי התכלית שלהם אינה רק לתולדות או להנאה עצמית, אלא להשלים האחד את השני כדי שיוכלו לעבוד את ה'. האשה היא "עצם מעצמו ובשר מבשרו" של האיש, והם גוף אחד, משום שגם נשמותיהם נחצבו ממקור אחד. ובספר הזוהר הקדוש (ויקרא פא.) נאמר, שאיש בלא אשה הוא פלג גופא (חצי גוף). שלמות נשמתם היא רק אם שניהם יהיו ביחד ע"י נישואין. עליהם להתקדש יחדיו ולהשלים תיקון נפשם ע"י שיקימו את ביתם לשם שמים, להעמיד בנים צדיקים, ובכדי שהאשה תשלים את תיקון נפשו, תהיה לו לעזר בעבודת ה' וכדי שיהיה לו על ידה "פת בסלוי", ובכך יהיה שלם בתורה וביראת ה'.

"איש ואשה שזכו שכינה ביניהם, לא זכו אש אוכלתן" (סוטה יז.). גם באיש וגם באשה יש את המילה "אש", אך יש בהם גם אותיות י"ה, שהוא כינוי לשכינה. אם הם זוכים להשלים נשמתם, שכוונתם לשם שמים והם מכבדים האחד את השני. הם זוכים לכך שהשכינה תשרה ביניהם, תהיה להם סייעתא דשמיא ויזכו לבנים צדיקים, כמו שאמרו: "שלושה שותפים באדם: אביו, אמו והקב"ה".

ואיך אפשר לזכות לכך? אם כל אחד מהם ירגיש שהוא זכה לבן הזוג בתורת מתנה, "זכיה", ולא ירגיש שמגיע לו. אם כל אחד ירצה לתת לשני ולא רק לקבל ולקחת מהשני. אם כל אחד יוותר "וויזכך" את עצמו, ינסה להתאים את עצמו לבן זוגו ולא ירצה לשנות את השני - אז הם "זכו".

פעם אחת היה ביער צבי עם קרניים מפותלות, ארוכות ויפות. בכל פעם שהיה נרדף מבני אדם או מחיות רעות, היו קרניו מסתבכות

בענפים ובסבך העצים, והיה ניצל בנס. ומכיוון שלא רצה יותר לסמוך על הנס, החליט הצבי לנסר את כל עצי היער, כדי שלא יפריעו לו במנוסתו. הוא קנה מסור חשמלי והחל במלאכה. פגשו בו חבריו והציעו לו: "במקום לנסר את כל עצי היער, פשוט תנסר את הקרניים שלך". אל תנסו לשנות את השני, נסו להשתנות בעצמכם.

ויקרא את שם אדם

(עפ"י מה שכתב הרב אפרים עובד שליט"א בהקדמת ספרו האושר שבנישואין)

אמרו חז"ל (יבמות סג.) "כל אדם שאין לו אשה אינו אדם, שנאמר: זָכָר ויִנְקָבָה בְּרָאָם וַיִּבְרָךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם (בראשית ה, ב). וצריך להבין מדוע לפני הנישואין אינו אדם?

בכדי לבאר דבר זה עלינו קודם להבין דבר נוסף, בתורה נאמר: "וַיִּצְרָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָ מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" (בראשית ב, ז), הרי שהאדם מורכב מגוף ונשמה, וא"כ קשה, מדוע הוא נקרא "אדם" (מלשון אדמה) על שם הגוף שהוא הטפל, ולא נקרא על שם הנשמה הרוחנית שהיא העיקר?

כתבו הראשונים על שם "אדם" שהוא גם מלשון "אדמה לעליון", והיינו שתכלית בריאת האדם היא לעלות מהגוף והחומריות ולהזמות לקב"ה. ובמה אדם נדמה לקב"ה? כבר פרשו לנו חז"ל "ולדבקה בו" במדותיו, מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון, מה הוא גומל חסדים אף אתה גומל חסדים, שהרי השם יתברך ברא העולם הזה והעולם הבא כדי להיטיב לנו, שהרי אינו צריך אותנו.

וכתב הרמח"ל (דרך ה' ח"א פ"ב) שבכדי לזכות להדבק בקב"ה לעתיד לבוא, צריך להדבק במדותיו בזה העולם, וכמו שנאמר: "ואתם הדבקים בה' אלקיכם (במדותיו) חיים כולכם היום" - ליום שכלו ארוך. ונמצא לפי זה שמהות האדם להזמות לעליון במדותיו, ועיקר הדבקות במדותיו של רחום וחנון וגומל חסדים זה בעיקר לאחר הנישואין שאז יש לו אשה שצריך להיטיב לה יום יום, כל זמן שנמצא עמה, מה שאין כן לפני הנישואין שבדרך כלל אינו נותן אלא נוטל, ואף שנותן הוי נתינה זמנית ולא תדירית יום יום.

והנה השם יתברך ברא את האשה שהיא בטבעה צריכה לקבל מבעלה כל הזמן, וכמו שכתוב בקדושין (דף מא.) דאמר ריש לקיש: "טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו", ופירש רש"י משל הוא שהנשים אומרות על הבעל כל דהוא טוב לשבת עם שני גופים משבת אלמנה. ולכן האשה מוכנה להתקדש אף בשווה פרוטה, ואפילו למוכה שחין, כי היא צריכה לקבל חמימות מבעלה.

וכתב הגר"א דסלר זצ"ל (מכתב מאליהו חלק א' בקונטרס החסד), שמטרת בריאת האדם שיהא נותן ולא נוטל, וכתב (שם בפרק ו') שזו תכלית הנישואין, לתת ולהעניק זה לזה ועל ידי זה אוהבים זה את זה. וכן לפרות ולרבות ולהעניק ולתת לילדיו, ולכן צריך להרבות בילדים.

ונאמר: "טוב לגבר כי ישא על בנעוריו" (איכה ג, כז), ופירשו חז"ל (איכה רבה ג, ט), שזה "עול אשה", והיינו שהוא עול כיון שצריך להיטיב לאשתו, לכבדה, להעניק לה ולוותר לה על ידי שבירת מדותיו. אבל זהו עול טוב כמו שכתוב "טוב לגבר", שעל ידי זה זוכה להיות אדם שדומה לעליון, וזוכה לעולם שכלו ארוך.

ולכן צריך לשאת העול בנעוריו ולא אחר זמן רב, כדי שיתרגל בזה מנעוריו. וכתוב "טוב לגבר" ולא טוב לאיש, כי בזה צריך להיות גבר על דרך אומרם: "איזהו גיבור, הכובש את יצרו (אבות ד, א), שאם לא יכבוש את יצרו לא יוכל לעמד בעול זה, כי יחשוב רק על עצמו, ולא על אשתו.

ובגמרא (סוטה יז.) דרש רבי עקיבא: "איש ואשה זכו שכינה ביניהן, לא זכו אש אוכלתן", ופרש רש"י שכינה ביניהם שהרי חילק את שמו ושכנו ביניהן, יו"ד באיש וה"י באשה, לא זכו אש אוכלתן, שהקדוש ברוך הוא מסלק שמו מביניהן ונמצאו אש ואש.

ויש לעין מה הכונה "זכו" ובמה תלויה זכות זו. ולפי מה שכתוב לעיל יש לפרש "זכו" מלשון כי זך וישר הוא, דהיינו זכוך המדות. שאם האיש והאשה זככו עצמן וכל אחד חושב להיטיב לשני ולוותר מנוחיותו למען השני הם דומים לשכינה שנדבקים במדותיו ולכן שכינה ביניהם. אבל אם לא זכו אלא כל אחד חושב רק על עצמו אינם דומים לשכינה והשכינה מסתלקת מביניהן ונשאר ביניהן אש המחלקת, רחמנא ליצלן.

גוף אחד

נאמר: "וַיִּפֹּל ה' אֱלֹקִים תְּרִדְמָה עַל-הָאָדָם, וַיִּישָׁן; וַיִּקַּח, אֶחָת מִצְלָעָתָיו, וַיִּסְגֹר בָּשָׂר, תַּחְתְּנָה. וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים אֶת-הַצֶּלַע אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם, לְאִשָּׁה; וַיִּבְאֶהָ, אֶל-הָאָדָם. וַיֹּאמֶר, הָאָדָם, זֹאת הַפַּעַם עָצָם מֵעַצְמִי, וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי; לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה, כִּי מֵאִשׁ לָקַחָהּ-זֹאת" (בראשית ב, כא-כג). ויש לשאול מדוע ה' ברא את האישה מתוך האיש ולא בראה ברייה בפני עצמה כפי שברא את שאר בעלי החיים?

יש ליישב ולבאר עפ"י דברי האברבנאל (בראשית ב, א): "הנה ראה יתברך לברוא את האשה מצלע האדם, ולא בראה בפני עצמה כנקבות שאר בעלי-החיים? לפי שנקבות בעלי-החיים אינן מתחברות לזכרים ולא נשמעות אליהם אלא לענין המשגל בלבד, משום היותן נפרדות ביסודן מהזכרים, ודבר אין להן עמהם. אמנם נקבת האדם הוצרכה להיות עזר בכל ענייניו לזכר, ובעבור זה הוצרך להיותה חלק מגופו. כי החלק יתחבר לחלקו, ותאהב אותו ותגן בעדו. ולכן לקח ה' אחת מצלעותיו של אדם ומזה עשה בנין האשה".

כלומר המציאות של הזיווג, שהאשה היא חלק מהאדם עצמו. לפני שנפרדה ממנו, היתה בת זוגו חלק ממנו, לאחר מכן היה פירוד, ואחר שיצר הקב"ה את האשה מהאדם כתוב: "ויביאה אל האדם".

מצורתו של הזיווג הראשון שהיה בעולם, למדים אנו שענין הזיווג אינו סתם לחבר בין שני דברים, אלא עניינו למצוא את החלק של האדם עצמו, כמו שאמרו חז"ל שהאדם הוא "פלג גופא": כלומר, ביקש ה' ללמדנו הכרח הזכירה ששני בני הזוג הם זה מבשרו של זה למען יחיו באהבה וכבוד הדדיים ויהפכו יחד לאדם אחד שלם בבחינת הפסוק (בראשית ב, כד): "וַיִּדְבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד": וכדרך שפסק הרמב"ם (הלכות אישות טו, יט): "ציוו חכמים שיהא אדם מכבד את אשתו יותר מגופו ואוהבה כגופו", וכמו המעשה הידוע עם רבי אריה לוי'ן זצ"ל, שהגיע עם אשתו לרופא ואמר בכאב: "דוקטור, הרגל של אשתי כואבת לנו", וזוהי דרך המוכרחת לו לאדם, שיכאב בכאבה של אשתו, יתעצב בעיצבונה, וגם, ישמח בשמחתה.

ואל יטעו בני אדם לחשוב חלילה שייטב להם זה בלעדי זו, אלא תמיד ישימו על ליבם כי (בראשית ב, יח): "לא טוב הִיֹּת הָאָדָם לְבַדּוֹ":

וכמו שנאמר (בראשית ה, ב): "זָכַר וַיִּנְקָהּ, בְּרָאם... וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמֵם אָדָם": הרי שניהם יחד קרויים אדם וכל אחד לחוד הריהו חצי אדם ("פלבג גופא"). על כן, כל שיש להם הוא ללמוד את הדרך להיבנות יחד, על ידי שיציירו בשכלם שאינם שני יחידים - אלא שני חצאים אשר ביחד הם אחד שלם, והם כאילו גוף אחד, וכמו שלא שייך שאדם יעניש ויכה את ידו הימנית על שבגללה נחתכה יד שמאל, כי זה יכאב לו, כך גם צריך האדם להרגיש כלפי אשתו, ולא יצער אותה שהרי הם גוף אחד, ובזה ייטב להם הטבה אמיתית.

בני זוג - שני חצאי השלם

(מהרב יצחק פנגר שליט"א)

בספר בראשית מובאים הפסוקים הבאים בבריאת האדם: "וַיִּפְלֵ ה' אֱלֹהִים תְּרִדְמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלַעְתָּיו וַיִּסְגֶר בְּשָׂר תַּחְתְּנָהּ, וַיִּבְרָ ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְאֶהָ אֶל הָאָדָם, וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הִפְעַם עָצָם מֵעַצְמִי וּבְשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקַחָה זֹאת, עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד" (בראשית ב, כא-כד).

הרב שמשון רפאל הירש כותב על פסוקים אלו מספר יסודות שכדאי להתעמק בהם:

לאחר הנישואין הזוג הופך להיות יחידה אחת, מקשה אחת. אנו רואים, שבמעשה בראשית בריאת האיש הייתה מן האדמה, ולאחר מכן הבורא לקח צד אחד של האיש (צלע = צד, מלשון צלע ההר), ובנה ממנו את האשה. כלומר, המושג שהיה עד לאותו רגע אדם אחד, הופך בשלב מסוים לשניים. לכן לא כתוב: "ויברא" או "וייצר", אלא "ויבן". החלק שהיה קרוי אדם שוכלל והותקן להיות לאשה.

אם כך מה שהיה תחילה יצור אחד, הופך מעתה לשניים. בכך חתם הכתוב את השוויון המוחלט בין שני הצדדים, למרות השוני והמעלות של כל אחד מהם, אך חשוב להבין, שאנו שני חצאים של השלם.

אנו שונים אך בעצם דומים. אנו סך הכול רוצים להיות מאושרים. אושר, ביהדות, בא לידי ביטוי בשלמות. כאשר הדבר שלם - מושלם,

הוא מקבל אישור. אי אפשר להיות שלם לבד, למרות שלכאורה יותר נוח.

בנוסף מדגיש הרב, שזוהי ידיעה מאד חשובה לכל המושג של זוגיות ביהדות, שאין האדם מסוגל להגיע לשלמות ללא בת הזוג שלו, וכן להיפך, אצל האשה ללא בן זוגה, וזאת מהסיבה שאחרי העובדה שהייתה חלוקה, המושג "אדם שלם", מורכב משני חצאים, וממילא אדם שלא מצא את בת/בן הזוג הינו רק "חצי אדם".

יש לשים דגש על המשך הפסוק: "על כן יעזוב איש את אביו ואמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד". יש כאן שתי הערות:

א. "על כן יעזוב איש" - מדוע ציין בפסוק דווקא שהאיש יעזוב? בחור צעיר, בדרך כלל, רגיל לבית שממנו הוא הגיע, ושם הוא היה כמעט כמו מלך בממלכתו. אמא שלו דאגה לו שיאכל, שיתלבש, בגדים נקיים, ניקתה לו את חדרו, ישבה לידו כשהיה חולה וכו'. הבחור שלנו התרגל לפינוק הני"ל, כמעט ללא תמורה. עכשיו הוא מתחתן, ואשתו הצעירה, גם היא מוכנה לעזור לו בכל מיני דברים, אבל ראשית היא מצפה שגם ידאג לעצמו וגם לה. ומעבר לכך, היא מצפה יותר מכל להערכה, שלא יקבל דברים כמובנים מאליהם (כפי שפעמים רבות היה בבית ההורים). מכאן מדגיש הפסוק "על כן יעזוב" - הן פיזית והן מנטאלית. תשכח ממה שהיה לך בבית הוריד, עכשיו זוהי מציאות אחרת, לא של הענקה חד צדדית ללא תנאים של אם ובן, אלא שותפות של שני חצאי השלם של איש ואישה.

ב. "על כן יעזוב איש" - לצערנו ישנם בחורים, שגם לאחר החתונה נשארו "ילד של אמא'לה". ברור הדבר, שמצות כיבוד אב ואם הינה אחת מהמצוות החשובות ביותר בתורה, אך התורה מחדשת, שלאחר החתונה, האשה שאמורה להיות מספר אחד בחייו של הגבר היא אשתו, ולא אמא שלו, ואם יש חילוקי דעות בין כלה לחמותה, החתן צריך לעמוד לצד אשתו, תוך השתדלות מרבית שלא לפגוע באמו, אבל בוודאי לא להמשיך להיות צמוד לדעתה או למרותה של אמו בכל ענייני הבית שלו ושל זוגתו. מסיים הפסוק: "ודבק באשתו והיו לבשר אחד" - הגבר צריך לדעת, שאין אשה בעולם, שקרובה אליו יותר מאשתו.

הדרך אל האושר בחיי הנישואין

(הרב זמיר כהן שליט"א מתוך החוברת סוד האושר בנישואין)

ברור ששני ראשי ממשלה במדינה אחת לא יוכלו לנהל כראוי את ממשלתם והיא תתפרק ותיפול במהירות. אולם שני שרים, כמו למשל שר החוץ ושר הפנים באותה ממשלה, לא רק שיוכלו לתפקד כראוי, הימצאות שניהם דוקא הכרחית לתפקודה התקיין של הממשלה. ושני השרים יחד - איש איש במשרתו ובמשרדו, יוצרים את שלמותה של הנהגת המדינה. זה דואג למדיניות ופעילות החוץ של הממשלה וזה דואג למדיניות הפנים של הממשלה. משום כך יש כמובן לבחור לתפקידים אלה את האנשים המתאימים ביותר.

לתפקיד שר החוץ יש לבחור באדם שהוא בעל קשרים טובים עם מנהיגי העולם, בקי בשפות ודיפלומט שנון. ואילו לתפקיד שר הפנים יש לבחור באדם הבקי בצרכי הערים והישובים, יודע לעמוד בקשר שוטף עם ראשי הערים, איש חכם ונבון היודע לנהל מדיניות כלכלית נכונה מול כל עירייה. מיותר לציין שאם המדינה חשובה לשניהם, יזדרזו כל אחד מהם לעזור לחברו בתחום האחר, כאשר יש צורך בדבר ובידו לסייע.

כך בדיוק הוא המצב בנישואין. בעל ואשה שגישתם לשותפות בחיי הנישואין כאל שני אנשים האחראים על תפקיד זהה כשני ראשי ממשלה אחת, הרי שותפותם נידונה מראש לכישלון חרוץ. "אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד", נאמר במדרש. וברור שבורא האדם והעולם לא היה יוצר את חיי השיתוף בנישואין על ידי שני בני אדם האמורים לשאת באותו תפקיד ובאותה משרה. משום כך באמת, אין שני בני הזוג זהים לא נפשית ולא פיזית.

אפילו בעולמם של בעלי החיים קיבל כל בעל חיים את הכלים הנדרשים לתפקודו התקיין. אצל בעלי החיים הצמחוניים הנטרפים כגון הצבי, הזברה וכדו' ממוקמים שתי העיניים משני צדי הראש. וזאת כדי לאפשר ראייה משני הצדדים בעת האכילה כשראשו סמוך לאדמה, לשם זיהוי האויב המתקרב ולהימלט בעת הצורך. ואילו עיניהם של בעלי החיים הטורפים, כגון האריה והנמר נמצאים בקדמת הראש, למיקוד מקסימלי בעת ראיית המזון הנטרף. לבעלי החיים הניזונים מהצומח יש שתי שורות ארוכות של שיניים טוחנות

כדי שיוכלו לכתוש כראוי את העשב ומשום כך קיבלו ראש מוארך. ואילו לטורפים ניבים חדים לקריעת הבשר. אין הם זקוקים לשיניים טוחנות רבות ומשום כך ראשם עגול. וכך בכל עולם הטבע.

ואם כך בעולמם של פרטי הבריאה השונים, על אחת כמה וכמה שנוזר הבריאה, האדם, קיבל את הכלים הפיזיים והנפשיים הנדרשים לתפקודו והראוי לו. הזכר קיבל כלים הראויים לו, והנקבה, כלים הראויים לה. שהרי כדי שהקן המשפחתי יתפקד כראוי, גם בנושאים הפנימיים העדינים והרגישים, וגם בנושאים החיצוניים הקשים והתקיפים, נדרש מצד אחד אדם עדין, רך, גמיש, רגיש ובעל חוש אסטטי, שינהל כראוי את מדיניות הפנים של הבית, ומצד שני לעבודה פיזית קשה, לצרכי פרנסה ולהגנת הבית מתוקפים חיצוניים ומזיקים למיניהם נדרשות לעיתים תקיפות, חוזק ועוצמה. לכן צריך גם מישהו עם כלים כאלה.

לשם כך יצרה החכמה העליונה אדם אחד המורכב משני חלקים. חלק זכרי - תקיף ועז יותר, וחלק נקבי - עדין ורגיש יותר. ושני חלקי הכלי יוצרים את הכלי השלם הנקרא אדם, בדיוק כשם שהמילה "סיר" מתייחסת לכלי אחד שלם העשוי משני חלקים. דבר שאינו משל ציורי אלא מציאות מוחלטת הבאה לידי ביטוי ברור על ידי הבורא בפסוק העוסק בבריאת האדם.

וכך נאמר שם: "זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, וַיְבָרֶךְ אֹתָם, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם".

לשון הפסוק מורה בבירור כי שני בני הזוג יחד נקראים: אדם. ומכאן שכל אחד מהם בפני עצמו, כל עוד אינו נשוי, אינו נקרא אדם אלא חצי אדם. וכלשון חז"ל בתלמוד: "כל אדם שאין לו אשה, אינו קרוי אדם".

מעתה יש להבין ולו במשהו את עומק החכמה האלוקית במבנה הזוגיות האנושית של הקן המשפחתי. אין כאן שניים כשני ראשי ממשלה שפעילותם באותו תפקיד נידונה מראש לכישלון. אלא שני חצאים המשלימים זה את זה כשני שרי ממשלה המופקדים על תיקים שונים, כאשר ברור שכל אחד מהם יעזור לרעהו בענייניו בעת הצורך, אף על פי שאין הוא מופקד על כך באופן ישיר.

מסיבה זו, הן המבנה החיצוני הפיזי - גופו של הגבר, והן מבנה הפנימי הרוחני - אופיו ותכונותיו, עשויים באופן שיתאימו לכל סוגי הפעילות הנוגעת למדיניות ופעילות החוץ של הקן המשפחתי. גופו של הגבר חזק וחסון, קולו עבה, דיבורו קצר וסמכותי, ואופיו תקיף, עז ועקשן יותר מהאשה. כלים המכשירים אותו לתפקיד שר החוץ של הבית. הצד הנושא בעול הפרנסה והלוחם בעת הצורך את מלחמת הקיום וההגנה של הקן המשפחתי ושל האומה. ואילו מבנה גופה ואופייה של האשה עשויים באופן שיתאימו לכל סוגי הפעילות הנוגעת למדיניות ופעילות הפנים של הקן המשפחתי. גופה עדין, קולה דק, דיבורה ארוך מרופד ורך, היא בעלת חוש אסטטי מפותח ומעודן, אופייה מתחשב יותר, רגיש, גמיש ומוכן לקבל שינויים. נתונים המכשירים אותה לתפקיד שר הפנים של הבית.

אמנם ברור שכאשר האחד יזדקק לעזרה בתחומו יזדרז האחר לסייע לו בנפש חפצה. שהרי הוא מסוגל עד גבול מסוים גם לזה, ושניהם שואפים לשלימות הבית בכל התחומים ותפקודו התקין בשלימות. משום כך, למשל, כאשר בדורנו הוצאות הבית התרבו יותר מדורות קודמים. תשלומי חשמל, טלפון, טלפון נייד, דלק, ביטוח רכב, ועד-בית, ועוד הוצאות רבות שלא היו בדורות הקודמים, נושאות נשים רבות גם הן בעול הפרנסה המוטל מלכתחילה רק על הגבר. ומאידך על הבעל מוטל לסייע לאשתו בכל יכולתו בתחומים המוטלים עליה בתוך הבית, כאשר היא זקוקה לכך. אך יודע כל צד את אשר מוטל עליו בעיקר, לפי כישוריו המיוחדים בתחומו הוא, ומתנהג עם האחר ברגישות הראויה לאופיו ולכישוריו של זולתו.

גישה טבעית ונכונה זו לחיי הנישואין מצד שני בני הזוג, מביאה לשלום ולשמחה אמיתיים ותמידיים ביניהם. משום שלהבנה הנכונה של התכנית השלמה שתוכננה ע"י החכמה האלוקית, ישנן השלכות רבות ליחס שכל צד יתייחס ולהעניקה שכל צד יעניק לזולתו. שהרי כאשר כל צד לומד להכיר את הכלים הגופניים והנפשיים שקיבל זולתו למען הפעילות השלמה של הבית היקר לשניהם, ומבין היטב כי כלים אלה המיוחדים לבן/בת זוגו דורשים ממנו התייחסות נכונה לפי טבעם, הרי הוא מתנהג עם בן/בת הזוג בהתאם לצרכי בן/בת הזוג, ולא לפי הבנתו את צרכי עצמו.

מחויבות

(מהרב יצחק פנגר שליט"א)

אשה אחת צלצלה אל הרב שלה פעמים רבות לבכות באוזניו על רוע מזלה. בעלה הוא אחד מבעלי החסד הגדולים, ושמו הטוב הולך לפניו. בעבר היא התאוננה רבות: "היכן שאני הולכת, קשה לי לשמוע שכנים וידידים המריעים בהתפעלות על בעלי בפניי: 'אה, איזו זכות, כזה צדיק', הכול מלאים הלל ותשבחות. אני שומעת אותם ומרגישה כאילו מישהו דוקר בי בסכין חדה, משום שהחסד שלו מופנה כלפי כל העולם, אך מה איתי? לי אין בעל! לילדים אין אבא!".

יום אחד היא טלפנה לרב, ומיד פרצה בבכי מר: "אינני יכולה יותר", "מה קרה?" שאל הרב, והיא סיפרה כי היא בשמירת הריון (זו הפעם השביעית שהיא בשמירה), ובעלה, כמובן, אינו עוזר לה... "מדוע?" שאל הרב, ותשובתה היתה "כי רבים צריכים אותי, אין לו זמן מיותר בשביל אשתו". היא סיפרה בבכי: "הפעם, בשמירה הנוכחית, החלטתי שלא כבעבר, שלא אכפת לי, אין לי כוח לריב אתו, שימשיך עם החסדים שלו. בתי בוגרת ויכולה לעזור, אני אסתדר אתה נהדר.

אבל היום הבת יצאה לטיול עם כיתתה, וכי אני יכולה להגיד לה לא? וכי היא אשמה שאמה בשמירת הריון? לכן ביקשתי מבעלי הנכבד שיבוא, באופן חד פעמי, בשעה שתים עשרה בצהריים על מנת לקבל את הילדים ולהאכילם והוא הסכים מיד. נוכחתי לראות כי גם לו ולחסדיו יש קו אדום, והנה, כשאני באמת צריכה - הוא שם בשבילי. בעשרה לשתיים עשרה הוא התקשר ואמר: 'אני נורא מצטער, לא אוכל להגיע'. שאלתי מדוע, והוא ענה: 'כי יש כאן אשה מסכנה, שהיא בשמירת הריון לפני לידה, ואין מי שיעזור לה'...". כשאמרה זאת, פרצה שוב בבכי תמרורים "אשה מסכנה בשמירת הריון, שאין מי שיעזור לה".

כפי הנראה בעלה לא כזה רשע, א"כ מדוע הוא עוזר לכל העולם ורק לאשתו אינו עוזר כלל?

אפשר להבין על פי המעשה המובא בתנ"ך: דוד המלך ע"ה, לפני הסתלקותו, אמר לשלמה בנו: "וְהָיָה עִמָּךָ שְׁמִיעֵי בֶן גֵּרָא בֶן הַיְמִינִי מִבְּחָרִים וְהוּא קָלְלֵנִי קָלְלָה נְמַרְצָת בְּיוֹם לְכַתִּי מִחֲנִיִּים וְהוּא יִרְדּוּ

לְקַרְאֲתִי הִזְרִדְוּ... וְעַתָּה אֵל תִּנְקְהוּ כִּי אִישׁ חָכָם אֶתְּהָ וְיִדְעֶתָ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לּוֹ וְהוֹרְדֶתָ אֶת שִׁיבְתּוֹ בְּדָם שְׂאוֹל! (מ"א ב, ו-ט). בספר שמואל ב' (פרק ט"ז) מסופר ששמעי בן גרא קילל את דוד המלך ואף סקל אותו באבנים, דוד המלך בחר לא להגיב, אך כיוון שנתחייב מיתה למלכות, לפני פטירתו ציווה את בנו להשלים את המלאכה, אך לא להורגו בידיים אלא שיתן לדברים לקרות מאליהם, לכן אמר לשלמה: "ועתה אל תנקהו כי איש חכם אתה".

נשאלת השאלה, מה עניין חכמה להריגת שמעי? לכאורה, היה די להורות לו שיוריד את שיבתו שאולה כי הוא מורד במלכות, אך מה הסיבה לתוספת "כי איש חכם אתה"? התשובה היא, שדוד המלך נפטר והלך לעולמו. כאשר שמעי בן גרא שמע על הסתלקותו, ידע כי עתה הגיע זמנו למות, הרי ישנה צוואה. שמעי בא לשלמה ובכה לפניו: "אדני המלך, אני זקן בן שמונים, מה ייתן ומה יוסיף לך שתהרוג אותי? אנא תן לי למות בשקט, במיטתי. כמה כבר נותר לי לחיות?". שלמה המלך ענה לו: "אין בעיה, בנה לך בית בירושלים, תתגורר בירושלים. אם רק יצאת, חלפת על פני נחל קדרון - בפאתי העיר, דע לך כי מות תמות - זו פקודתי לא יותר". שמעי בן גרא יצא שמח וטוב לב.

מהו הקושי הטמון בקיום הציווי "לא לצאת מירושלים"? לא חולף זמן רב, ובורחים לשמעיי שני עבדים, והולכים לכיוון גת. שמעי יצא לרדוף אחריהם כדי להשיבם, ויצא מירושלים. מיד ברגע זה שלמה המלך תפס אותו והרגו.

ונשאלת השאלה: מה חשב שמעי בן גרא כשרדף אחרי העבדים? הרי הוא ידע ששלמה המלך "מחכה לו בפינה". מה חשוב יותר לשמעיי, החיים שלו או העבדים? שאלה נוספת שעולה היא, מדוע שלמה המלך נטל על עצמו סיכון, הרי אביו הורה לו להורגו. מה היה עושה אילו שמעי לא היה יוצא מירושלים? הרי היה עובר על צוואת דוד המלך ע"ה. אם כן, כיצד לקח סיכון גבוה כל כך?

תשובה אחת יש לכך: החכם מכל אדם ידע כלל יסודי: ברגע שאני כובל אדם ואומר לו "אל תצא", הוא דווקא ייצא. אדם לא יכול לעמוד בקושי של מחויבות. כל מקום של מחויבות יגרום לו לעשות את ההיפך. לכן, בסופו של דבר שמעי יוצא מהעיר. העבדים שברחו היוו תירוץ מעולה ליציאה מהעיר, וגם אם עבדיו לא היו בורחים,

הוא עדיין היה מוצא סיבה אחרת לצאת. זאת הייתה חוכמתו של שלמה המלך.

דוגמה לקושי במחויבות ניתן לראות בסיפור על מלמד בתלמוד תורה, שבכל שנות עבודתו לא היה ילד שלא ידע את החומר, לא הייתה קיימת מציאות כזו. הוא היה מלמד מסור מאין כמוהו. הקדיש את ימיו לילדים, בשעת ההפסקה לא נכנס לחדר מורים אלא נשאר בכיתה לעזור לתלמידים החלשים, בשבתות הילדים היו באים אליו אחר הצהריים ללימוד, וכך היה במשך עשרות שנים. כאשר יצא לפנסיה, המלמדים הוותיקים ערכו לכבודו מסיבת פרידה. בנאומו המרכזי של אחד המלמדים, בין הדברים, הוא שאל את הנוכחים: "האם יש אחד מהנוכחים הזוכר פעם אחת, את המלמד, חתן המסיבה, בחדר המורים?", אף אחד לא קם. מסירות של ממש, הלוואי שכל המלמדים היו כאלה. ובכל זאת סיפר לרב אותו מלמד: "האמן לי, אינני מסוגל לשבת בשבת אחה"צ חצי שעה ולחזור עם הבן שלי על מה שלמד בחדר, אינני מבין מדוע זה כך, אך כנראה בגלל זה השם נתן לי בן אחד וחמש בנות...."

הסיבה הברורה היא, שלכל אותם ילדים שמסר נפש בשבילם, אינו חייב כלום, ואילו לבנו הוא מחויב.

ניתן לראות זאת גם לדוגמה אצל זוג שגר יחד מספר שנים, ומערכת היחסים שלהם טובה מאוד, עד שהחליטו להתחתן. לאחר מספר חודשים מהחתונה החליטו להתגרש. נשאלת השאלה, כיצד זה ייתכן? האח שלהם (שהיה בעל תשובה) אמר, שמהיכרות אישית הם חיו יפה יחד, עד שנישאו... פשוט לפני החתונה הם לא היו מחויבים אחד לשני במאומה, וכל עוד שאדם אינו מחויב, אין לו בעיה להעניק, אבל ברגע ש"סגרו את עצמם" בטבעת הנישואין, התחושה השתנתה לכליאה בבית כלא. כאן מתחיל הקושי...

המבחן האמיתי של האדם, הוא דווקא בקושי, בשעה שקשה לו. יהודי מקים בית, לא על מנת לקבל, אלא על מנת לתת, ובצורה הקשה ביותר. הנתונה היא לבן/ת הזוג שאנו מחוייבים כלפיהם באופן יומיומי. אם המחויבות היא חד פעמית, האדם עומד בה בקלות, אך כשהמחויבות היא יומיומית, היא הופכת לקשה על גבול הבלתי אפשרית, וזו העבודה של האדם בעמידה בקושי זה.

חברים אוהבים

(מהרב שלום ארוש שליטי"א)

חז"ל אומרים שגירושין הם כמו מיני חורבן של בית המקדש. לכן שלום בית שקול כנגד בניית בית המקדש.

כל הברכות שבעולם: כסף, הצלחה, בריאות טובה, ילדים טובים, שלום בית ועוד - הכל בא בעסקת חבילה אחת.

כשאנחנו מדברים על ברכת שלום הבית ואהבה אמיתית בין בעל לאשה, בהחלט שאין הכוונה לזוגות שרבים ומתווכחים כל היום. אותם שרבים ומתווכחים כל היום לא עושים שום מאמץ כדי לשפר את שלום הבית שלהם, עליהם להחליט שהם מפסיקים להאשים אחד את השני ולהתחיל לעבוד על עצמם.

גם לא נדבר על אותם זוגות שחיי הנישואין שלהם הם כמו שני קווים מקבילים. הם לא רבים ולא מתווכחים, כי הם בקושי מדברים אחד עם השני. מן הסתם, אחד על המחשב והשני בטלפון או מול הטלוויזיה. הם כמו זוג שמדבר בשתי שפות שונות. הם לא מתקשרים בכלל. אולי הם לא נלחמים אחד בשני, אבל אי אפשר לקרוא לחיי הנישואין שלהם זוגיות שמישהו היה מייחל לעצמו.

כדי לזכות בשלום בית אמיתי, על האדם להחליט שהוא עומד לחיות חיי נישואין עם בן/בת הזוג.

לא הרבה אנשים בדור הזה זוכים לשלום בית אמיתי. זאת, משום ששלום בית אמיתי משמעו שהבעל והאישה אוהבים אחד את השני אהבה גדולה. הם לא יכולים לדמיין את עצמם בלי בן/בת זוגם, בדיוק כמו שאי אפשר לחיות בלי יד או רגל, חלילה, משום שהם אחד ממש. להפריד ביניהם זה כמו לחתוך איבר מגוף חי. המסירות שלהם האחד לשני אינה יודעת גבולות. הם תומכים, מבינים ומעודדים האחד את השני, וכמובן שגם מכבדים זה את זה. הם לא מעלים בדעתם לפגוע אחד בשני.

הם החברים הכי טובים שיש! הם סומכים האחד על השני ובאמת נהנים האחד מחברתו של השני. הם באמת מחוברים. הם יודעים מה משמח איש את זולתו, והם תמיד חושבים על דרכים חדשות

כיצד להכניס עוד שמחה בחייו של השני. זה שלום בית אמיתי ואהבה אמיתית בין הבעל לאשתו.

אלא, שהרבה אנשים טועים בהגדרה הנכונה של שלום בית. זוגות רבים חושבים שאם הם נמצאים במצב של הפסקת אש אז זה שלום בית, וזו טעות. שלום בית הוא גם לא הסכמי אוסלו או חוזה שלום כזה או אחר.

שלום בית אמיתי זה אהבה, הקדשה, הבנה, כבוד הדדי ותשומת לב שבני הזוג מעניקים האחד לשני. אלה המרכיבים הנדרשים והנחוצים לקשר חברות אמיתי שכל זוג חולם עליו באמת. אם אין לכם שלום בית כזה, עליכם להתפלל על זה כל יום, וגם לבדוק היאך אתם יכולים לתרום לשני למען שלום הבית.

שלום בית זה לא רק "להסתדר". זה גם לא אומר שצריך "לסבול אחד את השני". מצבים אלה הם בהחלט הסכם/חוזה שלום, אבל בהחלט לא שלום בית.

המילה 'נישואים' מורכבת מהמילה 'נשא', כלומר לשאת. כשהבעל והאישה נושאים אחד את השני בליבם. שני בני הזוג צריכים להשקיע ולעבוד קשה כדי להשיג שלום בית וקשר חברות אמיתי. וכדי להשיג זאת, חייבים לקיים שלושה התנאים:

א. חייבים להאמין שמסוגלים לבנות זוגיות מושלמת. מדובר כאן בעבודה רוחנית, כמו שנאמר: "אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שָׁוֵא עֲמָלוֹ בִּזְנוֹן בִּזְנוֹן בִּזְנוֹן" (תהלים קכז, א). רוב האנשים מייחסים את הפסוק הזה לבית המקדש, אבל אל תשכחו - שלום בית וחיי נישואין הם בית מקדש מעט. חיי נישואין הם בניין רוחני, וכדי שהוא ייבנה כראוי הבעל והאישה צריכים להבין שבלי בורא עולם בחייהם הם לא יוכלו להשיג את האהבה שהוזכרה כאן.

ב. על שלום הבית וחיי הנישואין חייבים להתפלל. זה חייב להיות חלק מהתפילה האישית שלנו (התבודדות) כל יום.

ג. חייבים לעבוד קשה כדי להשיג שלום בית בדרגה כזו.

ב"שבע ברכות" אנו אומרים: "שמח תשמח רעים אהובים, כשמחך יצריך בגן עדן מקדם. ברוך אתה ה' משמח חתן וכלה".

בברכה זו אנו מוצאים את הסוד לשלום בית. הפירוש הפשוט של 'רעים אהובים' הוא חברים אהובים. חז"ל, שתיקנו את התפילות והברכות, מלמדים אותנו שחברות טובה היא תנאי מקדים להיות אוהבים ואהובים.

וחברות אמיתית וטובה היא, שאתם מוכנים למסור את החיים שלכם האחד בשביל השני. חברות אמיתית וטובה היא התחייבות הדדית ונאמנות האחד לשני בכל מחיר. החברות כזו מובילה לאהבה אמיתית.

הנוסחה להצלחה בין בני הזוג

(מהרב אבנר קוואס שליט"א)

כשאדם קונה גי'פ, הוא מקבל יחד אתו ספר 'הוראות יצרן' לגבי סוג הדלק, לחץ אויר, טיפול תקופתי וכו'. כשאשה קונה מכונת כביסה, היא מוצאת בצמוד למכונה את 'הוראות היצרן', ובהן מידע היכן נמצאים פתחי אבקת הכביסה והמרכז, סוגי התוכניות, מתח חשמלי וכו'. לגי'פ יש הוראות יצרן, למכונת כביסה יש הוראות יצרן, ולחיי הנישואין אין הוראות יצרן!?

אומר הזוהר: "תורה" מלשון הוראה. כלומר, התורה היא 'הוראות היצרן' ובה מתכון האושר לחיי הנישואין. מבט הכרובים (מעל ארון העדות) היה מוטה כלפי מטה, בכדי לרמוז, שעל מנת להבין מי זאת אשתך, עליך לעיין בהוראות היצרן, וכדי להבין מי זה בעלך עליך לקרוא את העלון לצרכן. אם תביטו אחד על השני ותו לא, לא תכירו את בן הזוג, אלא רק את המעטפת החיצונית שלו.

הזוהר וגם התלמוד אומרים, שפני הכרוב האחד זכר, ופני הכרוב השני נקבה. על פי הקבלה: הכרוב הזכר רומז על הקב"ה, והכרוב הנקבה רומז על השכינה. בעל יקר, אשתך מייצגת את השכינה! כותב הזוהר: 'קישוטי הבית הם קישוטי השכינה'. כלומר, הקישוטים שבהם האשה מקשטת את ביתה, נקראים 'קישוטי השכינה'. בתלמוד מסופר על רב יוסף שהיה מגדולי האמוראים

והיה סומא, כשהיה שומע קול פסיעותיה של אמו היה אומר: 'אקום מפני אמא, מפני שהשכינה באה...' בעל יקר, אשתך - האמא של הילדים שלך, היא כמו השכינה!

כשהיא בוכה ומתחננת: "אל תעזוב אותי, תישאר איתי קצת, תפייס אותי", אל תסובב לה את הגב ותשאיר אותה עם הדמעות... מי שמצער את אשתו, לא מצער רק אותה, אלא מצער גם את מה שהיא מייצגת, את השכינה! כדאי שתפייס אותה, תאמר לה שאתה לא זו מכאן עד שהיא תחייך... (והיא תחייך).

זאת ועוד, שפע הפרנסה בבית תלוי באשה! הרבה אנשים שואלים אותי: "למה אין לי כסף? למה אני מרוויח הרבה ומפסיד כפליים?". ואני משיב להם בשאלה נגדית: "האם אתה מכבד את אשתך?". שפע הפרנסה בבית הוא פונקציה של הכבוד שהבעל נותן לאשתו. אמרו חז"ל: "מי שרוצה להתעשר שיכבד את אשתו! שכן השכינה אומרת: "מְכַבְּדֵי אִשְׁתָּם, וּבְזֵי יִקְלֹוּ", מדה כנגד מדה. אתה תצחיק ותשמח אותה במשך היום, ובלילה תספור דולרים... אתה רוצה לצחוק כל הדרך אל הבנק?... הצינור שמוריד שפע אל הבית עובר דרך האשה. כשהיא שמחה - הצינור פתוח, וכשהיא בצער - הצינור סגור! כל אדם יכול לראות ולחוש בעצמו, שכאשר אשתו שמחה ועליזה, היום מוצלח יותר והתוכניות זורמות. ואם היא עצובה, אפילו המסמר שרוצים לדפוק בקיר מתעקם, והפטיש על האצבע...

גברת יקרה, זכרי שבעלך מייצג את הקב"ה, תני לו את הכבוד המגיע לו! בדרך כלל, כשהוא חוזר בערב, את כבר סיימת את היום, ואת עייפה ומותשת. הוא דופק בדלת, פותח ואומר: "שלום", והוא שומע: לום, לום, לום... אין קול ואין עונה, אין מי שיקבל את פניו. אילו ראש הממשלה היה עומד מחוץ לבית ודופק בדלת, האם היית מקבלת את פניו באופן כזה!?

כתוב בשיר השירים: "קול דודי דופק, פתחי לי אחתי, רעיתי, יונתי, תפתי". בעלך דופק בדלת וקורא לך: "אחותי, רעייתי...". בהמשך כתוב: "קמתי אני לפתח לדודי" - אני ולא אחרת. ובמקום לפתוח לו, היא צועקת לבן שלה: "לך תראה אם אבא בדלת...". גברת, המלך מחכה בחוץ ואת אומרת: "לך תראה אם זה הוא?!". די לך שהוא עומד בפתח וקורא לך: "אשתי". את מזנקת מהספה ואומרת

לו: "הנני!". במקום זה היא אומרת: "אינני"... הוא אומר לה: "באתי"... והיא אומרת לו: "חבל"... תני לו את הכבוד המגיע לו! תפישת היהדות היא שהיחס שישנו בין בעל ואשה, צריך להיות דומה ליחס שבין הקב"ה לשכינה. נדמיין לרגע, אם נחיה רק לפי תפישה זו, כיצד ייראו חיינו?

תנו צ'אנס לשלום!

(מהרב שלום ארוש שליטי"א)

בית שמח, ילדים שמחים, זוגיות מוצלחת, וכמובן, הורים שמחים - כל אלה תלויים בשלום בית בין בני הזוג.

אין כאן שום הוקוס פוקוס, תחבולות או טריקים עלובים. יש כאן רק עבודה אמיתית. שלום בית זה תקשורת בין בני הזוג, זה שני אנשים שמדברים האחד עם השני, מכבדים אחד את השני, מעודדים, מגלים סבלנות בזמנים של לחץ, נותנים, מתנהגים בצורה מכבדת ובוגרת, שני אנשים שיודעים להקשיב אחד לשני ולבני הבית.

ילדים להורים שאוהבים אחד את השני, כאלה שמרחוק אפשר לראות שהם חברים טובים - לומדים ליישם את התכונות הללו בחייהם. הם יודעים איך להעניק אהבה ולבנות קשרי חברות אמיתיים ובריאים. כשילדים רואים כבוד הדדי בין שני אנשים בוגרים ואוהבים, כשהם רואים נתינה, עידוד ויכולת הבלגה - אלה יהיו החיים שלהם. זה יהיה שלום הבית שלהם. זאת המתנה הכי יפה שהורה יכול להעניק לילדיו: דוגמה אישית. הורים שמחים זה ילדים שמחים. כי ילדים, כמו שכולם יודעים, זה אנחנו. המראה החיה והנושמת שלנו.

זה בוודאי מעודד אותנו, כהורים, לעשות כל שביכולתנו לשמור על שלום הבית. הרי לא מדובר רק בנו אלא גם בילדים שלנו - בחינוך שלהם, בהשלכות על הנפש שלהם ובעתיד שלהם. זה כל השפע שבורא עולם משפיע לבית כזה - ברוחניות ובגשמיות. על כל אחד מבני הזוג ללמוד על נושא הזוגיות בנישואין בספרים העוסקים בכך, וחשוב מאוד להתפלל לזכות לשלום בית אמיתי.

וזה לא רק מצד בעל ואשה אלא גם כהורים, אנחנו חייבים ללמוד את היסודות של שלום בית וזוגיות אמיתית. משום שבנוסף למחויבות שלנו האחד לשני על ידי שמירת הקשר הזוגי, יש לנו מחויבות לנשמות היקרות שהופקדו בידינו, עליהן צריך להגן ולשמור מכל משמר. אחת הדרכים בהן ניתן להגן על הילדים היא פשוט להימנע מעימותים עד כמה שאפשר, וגם אם יש ויכוחים - רצוי שזה לא יהיה בנוכחות הילדים. אגב, מומלץ לפני שניגשים לשיחה על נושא רגיש להירגע תחילה, לקחת פסק זמן של כמה דקות, ורק אחר כך לדבר. רוב הסיכוי שהשיחה תישאר בגדר שיחה מהנה ולא תהפוך לוויכוח או עימות צורם.

בית שיש בו שלום בית מעצים את הילדים שגדלים בו. את כל הכוח שלהם הם משקיעים בחיים אמיתים, בחיים של אמונה. מכיוון שהילדים סופגים לתוכם את האיכויות החיוביות של ההורים - החום, האהבה, הנתנה, הכבוד אחד לשני, את השפה היפה והנקייה, חברות והרבה אכפתיות. התוצאה, בוגרים שממשיכים את החיים מהבית לעוד בית שליו ורגוע, ובעיקר, עם ילדים בריאים בנפשם.

ולא רק, ילדים שגדלים בבית שבו ההורים שמחים, בית שבו זוגיות ההורים תקינה ובריאה, לא סופגים את תרבות הרחוב לתוכם. יש להם מספיק כלים וגדרות להדוף את מה שהרחוב מציע. יש להם את הכוח להתנגד להשפעות מבחוץ.

בבית כזה קל להורים לכוון את ילדיהם, לדבר איתם על כל נושא בפתיחות ובצורה חברית. בדרך זו יוצרים ההורים עוד אבן דרך בקשר ביניהם ובין ילדיהם, דרגה נוספת של הבנה, וכמובן שכל אלה באים עם עוד המון אהבה. וכידוע, זה לעומת זה ברא האלוקים. יש גם את הבתים בהם, לצערנו, אין שלום בית. אם ההורים רק היו יודעים איזה נזק נגרם לילדים שגדלים בבית כזה, נראה לי שהם היו חושבים פעמיים לפני כל ויכוח או עימות.

הורים, ואפילו סבים וסבתות, מגיעים אלי ומספרים לי כמה הם שונאים את אחד ההורים, זה שהיה דומיננטי בריבים או זה שגרם להם צלקות לא מעטות בנפשם. כן, זה עדיין מפעפע בתוכם גם כשהם הופכים לסבא וסבתא! מבחינתם, אותו הורה הפך את

חייהם, ואת חיי ההורה השני, לאומללים ובלתי נסבלים. הם לא מסוגלים לשכוח, וגם לא לסלוח. הצעקות, המריבות, הברוגזים של ההורים - כל אלה עדיין חקוקים בנשמתם. אם הם מצליחים לבנות בית משלהם - זה נס בפני עצמו. אבל רובם לא מצליחים, ואם כן - אז לא לטווח הארוך. הטונים הצורמים ששמעו בילדותם חוזרים ובגדול לתוך ביתם. כל הרשמים וההשפעות הכואבות מהבית, הכל חוזר על עצמו.

חייבים לעצור את המעגל הזה! הורים יקרים, קחו לתשומת לבכם את ההשלכות האיומות שיש מכל ריב ועימות, במיוחד כשיש ילדים בסביבה. תנו דעתכם למה שקורה בנפשם. הרשמים שמוטבעים שם קשים, ולעיתים קשה מאוד למחוק אותם.

נזקים איומים נגרמים לילדים. אני לא מדבר רק על הנזק של אותו רגע, אלא על ההשלכות, על הצלקות שמלוות את הילד, שהופך למתבגר, שמתחתן ומוליד ילדים משלו. לכן, הורים יקרים, לפני שאתם מאפשרים לעצמכם את "הלוקסוס" של איבוד מזגכם, אתם חייבים לזכור ששלום הבית שלכם הוא דבר יקר ובעל השפעה אדירה עליכם ועל ילדיכם, על עתידם ושלום הבית שלהם.

נתינה

(מהרב יצחק פנגר שליטי"א)

העולם מורכב מארבעה יסודות: מים, עפר, רוח, ואש. גם האדם מורכב מאותם ארבעה יסודות. מידת הכעס מקורה ביסוד האש. היפוכו של יסוד האש הוא יסוד המים, שמהותו נתינה, אחדות וחיבור. על קשר זוגי אומרת הגמרא (סוטה יז): **"דריש רבי עקיבא, איש ואשה, זכו - שכינה ביניהן"**, שהרי חילק הקב"ה את שמו ואת שכינו ביניהן, אות י' באיש ואות ה' באישה. **"לא זכו - אש אוכלתן"**, שהקדוש ברוך הוא מסלק שמו מביניהן, ונמצאו אש ואש.

כאשר רוצים לחבר בין שני דברים, יש צורך באמצעי חיבור כלשהו - דבק, מסמר, וכד'. מהו הדבק המחבר בין בני זוג? מהו הדבק שתוצאותיו תהיינה אהבה הדדית? אומר רבי עקיבא: **"השראת השכינה"** היא החיבור בין בני הזוג, ומסבירים חז"ל שהכוונה לנתינה.

במילה איש ובמילה אשה טמון שם ה'. הבורא יתברך אינו צריך מאתנו דבר, ואינו מקבל מאתנו כלום. מהות הנישואין היא השפעה, נתינה בלי כל תמורה. מכיוון שהאותיות של ה' יתברך הושתלו בשמותיהם של האיש והאשה, הנתינה שהיא מהות הבורא, היא המחברת בין שני בני הזוג.

עלינו להפנים את הנוסחה הבאה: "אהבה היא תולדת הנתינה" (הרב דסלר, "מכתב מאליהו", קונטרס החסד), כלומר: האדם שלו תעניק - אותו. אתה תאהב, אם אדם ישקיע בכלב שהוא מגדל, הוא יאהב אותו. אם אדם ישקיע בציור, הוא יהיה מחובר לציור. להבדיל, אם בני הזוג ישקיעו זה בזה בנתינה אמיתית, תהיה ביניהם אהבה אמיתית.

"נתינה" - זו אמנות. כדי לתת באופן נכון, צריך לדעת מה השני רוצה וצריך, וזה לא בהכרח מה שאני רגיל לתת. נתינה כוללת גם מחמאות, עידוד, תמיכה, הקשבה, פרגון, סליחה וכד'. מאושרים הם בני הזוג ש"זכו", ולא מדובר כאן על זכייה בלוטו, אלא על "הזדככות".

הזיכוך הטוב ביותר, שאדם יכול לעבור, הוא ע"י ליטוש האישיות שלו בעבור אדם אחר. ליהלום גולמי יש ערך רב וגם יופי, אבל רק בפוטנציאל. כדי לממש את הערכים המיוחדים של היהלום, צריך ללטש ולזכך אותו. להסיר ממנו את כל הלכלוכים והסיגים. כך גם האדם - אם הוא ישכיל להשיל מעליו את רפש המידות הרעות וההרגלים הגרועים, הוא יממש את הפוטנציאל הגבוה שלו ויזכה להיות פאר היצירה.

ע"י נתינה נכונה לזולת, שנותן מה שהזולת צריך לקבל, האדם מזכך את עצמו. הוא משיל מעליו את האגואיזם והאנוכיות, ורוכש מידות טובות תחתיהם. כאשר בני זוג משכילים לנהוג כך, הם זוכים שהשכינה תשרה בביתם. אם בני הזוג לא משתמשים ב"דבק" הראוי של נתינה, אזי הבורא יתברך ששיכן את שמו בתוך שני בני הזוג, מסלק את עצמו מהם, ונשארות האותיות "אש" בשמות שניהם, ו"אש אוכלתם".

בטבע יש מערכות גומלין: הצמח משתמש באדמה, אבל הוא גם מיטיב עם הקרקע, במידה מסוימת. יש מערכות גומלין. אך יש דבר אחד בעולם הטבע, שהוא שיא האגואיזם, שכל המהות שלו היא

"כילוי" של השני, וזאת האש. כל המהות של אש היא כילוי. היא "חיה" על חיסול השני. היא לוקחת עץ ומכלה אותו, היא תיקח דף ותכלה אותו. האש היא סמל האגואיזם.

איש ואישה שלא זכו - שלא עבדו על עצמם, שלא מסוגלים לתת זה לזה, אלא מלאי כעס זה על זה - האש אוכלתם!

על כן צריכים בני הזוג להשקיע ולעבוד על עצמם כדי שיזכו שהשכינה תשרה ביניהם ואז השלום ישרור בביתם ותהיה להם ברכה, הצלחה, אושר ושמחה.

מימרות לפי סדר א"ב

אמרות נפלאות ויקרות, המבוססות על המקורות ביהדות בכלל, ועל תורתו של רבי נחמן מברסלב בפרט, מאלף ועד תו (מתוך הספר "זוג משמים").

א - אהבה

מידת האהבה פירושה: עשיית חסד, השפעה, נתינה, הענקה ורחמנות. האהבה היא הבסיס שעליו עומד הבית. לא מתחתנים עם מי שאוהבים, אלא אוהבים את מי שמתחתנים איתו. כל אהבה שהיא תלויה בדבר - בטל דבר בטלה האהבה, ושאינה תלויה בדבר - אינה בטלה לעולם (אבות ד, ט). כששורה אהבה - כל העולם כולו אינו חוצץ ביניכם, וכשלא - אפילו גרגיר חול מפריע לכם.

ב - ביטול וענווה

אם בשעת הניסיון תתבטל ותשמע בקול אשתך, היא תעמיד אותך בפחות ניסיונות. כשלא הולך לך עם אשתך "כסדר", סימן שאתה משדר לה גאווה (ליקו"מ ח"ב, פ"ב). לקבל את הביזיונות באהבה ולדעת שזה מהשם.

ג - גירושין

"מזבח מוריד עליו דמעות" (קידושין ג). כלל ברזל: לא מדברים על גירושין! להיות גרוש זה הרבה יותר גרוע מלהיות נשוי, ואל תחשוב שאתה תהיה יוצא מן הכלל. דע לך, שבנישואין שניים אתה לוקח איתך את בעיותיך למעגל החדש, מפני שבעיותיך האישיות והפנימיות לא נפתרו בזה שהתגרשת.

ד - דעת

"בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן, ובדעת חדרים ימלאו" (משלי כד, ד). איש ואישה הם הפכים המשלימים זה את זה, לימדו לשלב את הדעות וההתייחסויות השונות לדבר אחד. שתף את אשתך בדעותיך, ואז תקנו דעת אמיתית ביחד. כשיש דעת, יש חיבור. אשתך - היא לא רק אשתך, היא גם אמא לילדיך. בעלך - הוא לא רק בעלך, הוא גם אבא לילדיך. בעיקרון: האיש - שר החוץ, האישה - שר הפנים.

ה - האשמות, הדרכה, הערות, הקשבה

יש אנשים שחושבים, לצערנו, שהכלל הראשון בשלום בית הוא להאשים את בן זוגם. בדקו עצמכם כאשר אתם מאשימים זה את זה: האם זה לא באופן של "כל הפוסל במומו פוסל"?! אל תאשים את השדכן, זה לא יעזור. תעשה את מה שאתה צריך לעשות, זה יעזור. אין זוג לא מוצלח, יש זוג לא מודרך. כלל ברזל - לומר שלום בין כשהולכים ובין כשבאים. כלל ראשון בשלום בית - לא לעמוד על שלך ולא להיות עקשן. כשאתה רואה שאתה מקדיש לה את היקר מכל - זמן! זה קונה אותה. מכיוון שבן זוגך מכיר אותך היטב, שמע את הערותיו והתייחס אליהן ברצינות, כי את מה שהוא אומר - אף אחד בעולם לא יגיד לך. לא טוב להעיר הערות, רק הארות. הערות רבות נובעות מהחסרונות שלך, ואתה משליך זאת על בן זוגך. להעביר ביקורת זה כמו להעביר אש. ההקשבה מקשרת בין בני הזוג. כאשר אשתך מדברת על דברים שוליים ואתה מקשיב לה, אתה עושה עמה חסד גדול. כשאתה חוזר הביתה ומספר לה מה שעבר עליך במשך היום, דע לך שזה מעניין אותה עד לפרטי פרטים. כלל מאוד חשוב: כשאתה אומרת לך דבר מסוים בדרך אגב, קח זאת ברצינות, כי כך דרכה של אישה לומר דברים חשובים.

ו - ויכוחים

למדו להתפייס ולהודות בטעויות. ויכוחים רבים נוצרים מחוסר הבנה בין בני הזוג. אל תהיה המנצח ואל תיתן לבן זוגך להיות המפסיד, אתם חיילים באותו צבא. לפעמים מנצחים בויכוח, אבל מפסידים את המנוצח (בן זוגך).

ז - זוגיות

כל אחד בטוח שהוא ישנה את בן זוגו אחרי הנישואין... הרבה דמיונות, אשליות ותקוות מתנפצות אחרי החתונה. שלא תהיה המלכות (אשתך) כעבד למלאות תאוותו (ליקוטי מוהר"ן נ"ו). גם אם בן זוגך לא עושה את המוטל עליו, הרי באחריותך להשלים את החסר.

ח - חיבור

אצל אישה - קודם כל קרבה רוחנית ואחר כך קרבה גשמית, ואם זה לא כך היא מרגישה מושפלת. תשע מאות תשעים ותשעה מתוך אלף בני אדם מתים בגלל רדיפה אחרי התאוות (הרמב"ם). המצווה הראשונה בתורה (פ'ו"ה) תלויה בשלום בית.

ט - טהרה

כשתחשבו מחשבות טובות זה על זה, תזכו לטהרת הלב (עפ"י מסילת ישרים). הטהרה מביאה לאחדות. שמירת הטהרה שוברת את השגרה ומחדשת את הקשר בין בני הזוג. התפללו לטהרת הלב ובכך תזכו להתחדשות.

י - יחס

"כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט). הדבר שאשתך רוצה ממך יותר מכל הוא יחס טוב. צריכים להיזהר מאוד לא לומר מילים פוגעות. אשתך היא אשתך ולא אמך - מאמא מקבלים ולא אישה נותנים. בדרך כלל בתחילת הנישואין בעלך רוצה ממך יחס חם כמו מאמו - קבלי זאת.

כ - כבוד

אפילו יהיו למלך מיטה של זהב ובגדי יקר לישון בהם, והמלכה תכין לו מיטה מתוקנת מאבנים, יעזוב את שלו ויישן במה שהיא תכין (זוהר הקדוש). תן הרגשה תמידית לבן זוגך שהוא אצלך הראשון וקודם לכל עיסוקיך. לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין הברכה מצויה בביתו של אדם אלא בשביל אשתו.

ל - לקיחה ונתינה

כשם שצריכים לדעת לתת, צריכים לדעת לקבל. כשאתה נותן לבן זוגך, תן בעין יפה ובפנים מאירות. לפני שאדם מתחתן הוא נוטה

לאנוכיות, כי הוא לבד, ואין זה משתנה ברגע אחד. אל תיקחו מבן הזוג שום דבר בכוח.

מ - מחמאות

המחמאה לאישה נותנת לה תענוג עילאי, גם אם היא יודעת שאתה לא בדיוק מתכוון לזה. צריך להרבות בשבחים, הערכה ומילים של כבוד. המחמאה היא צורך נפשי! אל תחסכו במחמאות זה לזה, הרבו בהן כי זה "השמן" של המכונה שנקראת "שלום בית".

נ - נישואין

תאמינו שהקב"ה שלח לכם את הזיווג הנכון. הקב"ה לא טועה ולא יעשה לכם צער (לחיים). יש דברים שנראים לפני החתונה כחסרון, ואחרי החתונה מתברר שהם יתרון. אל תאמרו אחרי החתונה: זה לא אותו אדם שהכרתי... לפני החתונה הוא עשה הצגה... הייתה לנו היכרות קצרה מדי... זכור כמה תפילות התפללת לפני החתונה לזכות בבת זוגך. האם תפילותיך היו לריק ח"ו! ודאי שלא. חומר למחשבה: הרבה אנשים משכילים, מיוחדים וכישרוניים מתגרשים, והרבה אנשים פשוטים, לא מיוחדים או כישרוניים זוכים להקים משפחות נפלאות.

ס - סבלנות

סבלנות = שלום בית. כשמפריע לך דבר מסוים בבן זוגך - תפקידך לסבול את זה ולא להעיר הערות. הניסיון מוכיח שמי שחיה בסבלנות אמיתית והתפלל על זה, זכה בסוף שתיפתר הבעיה. אדם משנה את בן זוגו עם כושר הספיגה שלו והסבלנות. רוב הויכוחים בבית מתחילים מאמירת הערות. לכן, חשוב מספר פעמים לפני שאת/ה מעיר/ה לבן זוגך.

ע - עין טובה

הסתכל על בן זוגך בעין טובה. כשאתה רואה בבן זוגך את הטוב, אתה נותן לו כוח להתמודד, וכל שכן כשתאמר לו זאת. פרגן! בירחו מעין רעה ומביקורת. התפללו לזכות לעין טובה.

פ - פרנסה

"טוב פת חרבה ושלוחה בה מבית מלא זבחי ריב" (משלי יז, א). כשיש שלום ושלווה בבית, אפילו פת חרבה מספיקה. כבדו את נשותיכם כדי

שתתעשרו (הז"ל). כדאי לחיות עם כסף מזומן ולא באשראי. התחשבי בעול הפרנסה שבעלך נושא עליו. התפילה ממשיכה שפע ברוחניות ובגשמיות.

צ - צניעות

בית צנוע הוא קרקע בריאה לשלום בית וחינוך ילדים. בית של קדושה הוא בית של צניעות. בבית צנוע - יש יופי פנימי אמיתי. בית צנוע, פירוש - הסתפקות במועט, הוצאות מבוקרות, שמירת הדיבור, דיבור בנחת, לבוש צנוע, ענווה.

ק - קידושין

אשתך התקדשה לך בשווה פרוטה, כי את ערכה האמיתי אין להעריך. אל תשכח - אשתך התקדשה ל"בן אדם", השתדל להיות "בן אדם". הקידושין חלים רק כאשר האישה מתרצה להתקדש. הערך את אשתך שנתנה בך אמון והביעה רצון להתקדש לך. אל תאכזב אותה! הקמת בית יהודי הוא הקמת חלק מבית המקדש. הקדישו זמן להתפלל על בית קדוש ונאמן.

ר - רוחניות

האשה היא השופר של הקב"ה לעורר אותך. השתדלו בבית לשמור על דיבורים קדושים, קדושת המחשבות ועל הקדושה בכלל. כל השפע הרוחני והגשמי שלך תלוי בשלום בית. התפילה היא הבל פה קדוש, וכשמתמידים בה זוכים להכניס בבית הבלים קדושים ולקדש את הבית.

ש - שלום בית

לפעמים צריך לסבול קצת בשביל לא לסבול הרבה. כשתתקן את עצמך, רוב הבעיות של שלום הבית יפתרו. אמר רבי שמעון בר יוחאי: "גדול השלום שכל הברכות כלולות בו". כל אחד מבני הזוג חייב לדעת ששלום הבית מוטל עליו, ורק עליו. הבית - מרכז לשלום או שדה קרב למלחמה.

ת - תפילה והתבודדות

התפלל בכל יום על אשתך וילדיך, כי זה מהדברים החשובים ביותר בחיך, אם לא החשוב בהם. כשאישה מתפללת על בעלה היא יכולה לפעול בשבילו כל הישועות. שלום בית צריך תפילה, ועוד פעם תפילה. בשעת מצוקה בבית, פרוק את צערך אצל השם יתברך. עצה כללית לשלום בית - לקיים את עצת רבי נחמן מברסלב זי"ע: לעשות בכל יום שעת התבודדות!

דרשה

לאירוסין ושבע ברכות

קשה כקריעת ים סוף

קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. (פסחים קיח.)

קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף. (סנהדרין כב.)

האם לקב"ה, שהוא כל יכול, היה קשה לבקוע את ים סוף? וודאי שלא! כמו כן, זה פשוט שלקב"ה לא קשה לפרנס את הבריות ולזווג זיווגים, א"כ יש להבין מה כוונת הביטוי "קשה כקריעת ים סוף"?

התשובה היא, שבאמת מצד הבורא יתברך לא היה שום קושי בקריעת ים סוף (שעשה תנאי עם הים מששת ימי בראשית שיקרע בשביל עם ישראל), וגם לא קשה לו לפרנס את האדם (שהרי בראש השנה נקצבים מזונותיו של האדם, ובטרם נולד האדם כבר נגזר עליו אם יהיה עשיר או עני), וגם לא קשה לו לזווג זיווגים (שהרי ארבעים יום קודם יצירת הוולד מכריזין בת פלוני לפלוני). אלא כל הקושי הוא רק על האדם עצמו!

כאשר עמדו בני ישראל על שפת הים, ופחדו מהמצריים הרודפים אחריהם, וצעקו אל משה רבינו וטענו: "הַמַּבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בְּמִדְבָּר, מֵה זֹאת עֲשִׂיתָ לָנוּ...". הם עוררו על עצמם את המקטרגים שטענו שבני ישראל אינם ראויים שיקרע להם הים, לפי שהללו (המצריים) עובדי עבודה זרה, והללו (בניי) עובדי ע"ז, נמצא שבני ישראל בעצמם הפכו את קריעת ים סוף לדבר קשה.

הוא הדין גם בכל הנוגע למזונות ופרנסה, שהאדם חי במחשבה מוטעית של "כִּי יִפְתָּח וְעָצָם יָדֵי עֲשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה", גורם לעצמו קטרוג, ומזונותיו מגיעים אליו בטורח ובקושי. וכן גם לעניין הזיווג, אם האדם אינו סומך על הקב"ה שיסדר לו את הזיווג המתאים לו ביותר בעתו ובזמנו, אלא תולה בעצמו, וטורח ומשתדל מעבר למה שצריך, גורם לעיכוב בזיווגו, וגם יכול "לזכות" לאשה רעה שאינה משורש נשמתו. וכן דרשו: "וּמוֹצָא אֲנִי מִרַמְּנוֹת אֶת הָאִשָּׁה" (קהלת

ז, כו), אם הוא בגדר של "מוצא אני" - שסומך רק על עצמו ולא על הקב"ה - יזכה ל"מר ממוות", אך אם תולה בקב"ה, ומשליך עליו יתנו, עליו נאמר: "מָצָא אֱשֶׁה מָצָא טוֹב וַיִּפֶּק רְצוֹן מֵה'" (משלי יח, כב).

לסיכום: אם האדם בוטח בעצמו ולא בקב"ה, אזי הוא מושך עליו דינים וקטרוגים, וגורם לעצמו קשיים מרובים. אך אם הוא בוטח בקב"ה שיסדר לו את כל העניינים על הצד הטוב ביותר, הוא מושך על עצמו חסדים, והכל אצלו יתנהל על מי מנוחות, מתוך נחת ושלווה.

• לגבי הקשר בין זיווג לקריעת ים סוף, אומרים העולם שכמו שהים לא נבקע עד שנחשוון בן עמינדב קפץ למים, והתקדם בתוך הים עד שהמים הגיעו לחוטמו, ורק אז באה הישועה, כך גם לעניין הזיווג - ככל שהבחור עם אף יותר גבוה, כך מעכב הוא יותר את הישועה מלהגיע.

• האגור כתב, שהקשר שבין קריעת ים סוף עם הפרנסה והזיווג הוא כך: כשפרעה והמצריים רדפו אחרי בני ישראל, נאמר בתורה: "וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה' (יד, ט) - בפני בני ישראל עמדו כמה ברירות: א. לצאת למלחמה נגד המצריים. ב. לברוח למדבר. ג. להרים מטפחות לבנות, להכנע ולחזור למצרים.

אבל על האפשרות שהקב"ה יעשה להם נס והים יקרע להם, על זה הם לא חשבו. והישועה באה דווקא מהכיוון שעליו לא חשבו כלל.

כמו שבקריעת ים סוף הישועה באה מהכיוון הבלתי צפוי, כך גם הפרנסה והזיווג של האדם מגיעים מהכיוון הבלתי צפוי - אדם קם בבוקר, חושב ומתכנן, מאין אביא את לחמי, ואם יתבונן, יראה שלבסוף הפרנסה הגיעה מכיוון שהוא כלל לא ציפה, הוא רץ לפה והיא הגיעה משם... על זה נאמר: "רַבּוֹת מִחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ, וְעֵצַת ה' הִיא תִּקְוָם" (משלי יט, כא).

וכן גם לגבי הזיווג, הרבה פעמים חושב האדם על כיוון מסוים ולבסוף זיווגו מגיע מכיוון בלתי צפוי.

בעניין הקשר בין קריעת ים סוף, פרנסה וזיווג ומה הקושי המיוחד שיש בהם?

הקב"ה התנה עם הים עוד מששת ימי בראשית, שיקרע בשביל עם ישראל, איך אמר הים לקב"ה: איך אדע מי הם בני ישראל? אמר לו הקב"ה: אל תדאג, אני אראה לך. והחל להראות לו את הנשמות של כל מי שעתיד לעבור בים: זה שמעון, וזה יוסי, זו חנה...

אולם כשהגיעה השעה והים היה צריך להיקרע, הוא סרב לכך בתוקף. הוא נשאל מדוע, הרי היה הסכם! אמר הים: לא את אלו הראה לי הקב"ה, הללו אינם בני ישראל! מה קרה? הים ראה את הנשמות של בני ישראל, קודם שבאו לעולם הזה, אז היו נשמות קדושות וטהורות, אבל כאשר הנשמות האלו ירדו לעולם והתלבשו בגוף, הן עשו עבירות (שנאמר עליהם הללו עובדי עבודה זרה), התלכלכו, ונראו אחרת. לכאורה, היה קשה לשכנע את הים שאלו אותן נשמות של בני ישראל, שראה בששת ימי בראשית לפני שחטאו.

לגבי הפרנסה נאמר: כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה (ביצה טו), ואיך האדם נראה בראש השנה? צדיק תמים, מתפלל בכוונה עצומה, וכולו אומר רוחניות ויראת שמים טהורה. רואים אותו המלאכים, מתפעלים ממנו, עולים למעלה וממליצים עליו לפני הקב"ה, ומבקשים שיתן לו שנה טובה ומתוקה עם פרנסה טובה. הבקשה מתקבלת, מתווקת במקום הנכון, עם תמונתו של זה האדם, הצדיק מראש השנה. אולם כאשר באים לתת לו את המענק, מחפשים אותו ולא מוצאים, המלאכים אינם מזהים אותו, כי מיד אחרי יום הכיפורים הוא חזר לסורו וכבר אינו אותו הצדיק שהיה בראש השנה, וקשה לשכנע את המלאכים שזהו אותו האדם שגזרו עליו שנה טובה ופרנסה טובה.

וכך גם בעניין הזיווג: אמר רב יהודה אמר רב: ארבעים יום קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני (סוטה ב), אותן נשמות כבר נפגשו בעולם הנשמות, כבר קודם בואן לעולם, אך כאשר הגיעו לכאן, הם לא נשארו צדיקים כמו שהיו קודם ביאתם לעולם, "כי אדם אין צדיק בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחְטָא" (קהלת ז, ט), לכן כאשר הם כעת נפגשים, אינם מזהים זה את זה, וקשה להם להחליט אם זה הזיווג שנקבע משמים.

שירת מרים

שלמה המלך, החכם מכל האדם, שהיו לו כאלף נשים, מסתמא ידע איך לדבר, להחמיא ולשבח את האשה, ואכן בשיר השירים בין שאר מילות האהבה אנו מוצאים את השבח הבא: "אם לא תדעי לך היפה בנשים... לְסִסְתִּי בְּרָכְבִּי פְרָעָה דְּמִיתִיךְ רַעֲיָתִי" (שה"ש א, ח-ט).

אם בימינו בעל יאמר לאשתו: "את היפה בנשים, בעיני את דומה לסוס, ולא סתם סוס, את דומה לסוס של אבו מאזן". במקרה הטוב אשתו תיעלב מהמחמאה המקורית, ובמקרה הפחות טוב הוא יעוף מהחלון וינחת על שושנה בין החוחים...

אלא שברור שפסוק זה אינו כפשוטו, ואפשר לבארו על פי שירת מרים (שמות טו כ-כא) שם נאמר: "וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אָחוֹת אֶהְרֹן אֶת הַתֵּן בְּיָדָהּ וַתִּצְאֶן כָּל הַנְּשִׂיִם אַחֲרֶיהָ בְּתַפִּים וּבְמַחְלֹת, וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם שִׁירוֹ ה' כִּי גָאָה גָאָה סוּס וְרָכְבוֹ רָמָה בָּיָם". אך קודם יש לשאול על כך כמה שאלות:

א. מה שאלו הנשים את מרים ומה ענתה להן?

ב. למה נאמר "ותען להם" בלשון זכר, ולא "להן" בלשון נקבה?

ג. מדוע מרים חוזרת על מה שאמר משה רבינו: "אֲשִׁירָה ה' כִּי גָאָה גָאָה סוּס וְרָכְבוֹ רָמָה בָּיָם" (שם בתחילת השירה)?

שמעתי שמבארים שבאמת היתה כאן שאלה מצד הנשים: הרי גם הן יצאו ממצרים ביחד עם האנשים, גם הן טעמו טעמה של גלות, וגם הן חשו ביציאה מעול השעבוד. אולם לגבי התכלית של יציאת מצרים לא דמו הנשים לגברים, שהרי כל מטרת היציאה ממצרים היתה כהקדמה והכנה לתכלית העיקרית שהיא קבלת התורה.

כאשר הציעה מרים לבנות ישראל לצאת בתופים ובמחולות, לשיר ולהלל לה' יתברך ויתעלה על כל הטוב, הנסים והנפלאות שעשה לעמו, תמהו על כך נשים חכמניות בטענה שמאחר שהן פטורות מתלמוד תורה, ותפקידן הוא לשאת בעול הבית וגידול הילדים, מה להן לצאת במחול על יציאת מצרים שהיא דבר טפל, בעוד שאין להן שייכות לתורה שהיא הדבר העיקרי ועוד הרי במצרים הן היו

צריכות לעבוד ולעמול, לסדר ולנקות, לבשל ולאפות, וגם כעת עליהן לדאוג ולעשות את כל זאת, א"כ על מה השמחה הגדולה

על טענות אלו "ותען להם מרים" - היא אמרה להן להתבונן, "סוס ורוכבו רמה בים", הרי לא רק את רוכבי מצרים הטיל ה' לים, אלא גם את הסוסים שהובילו את המצריים.

ולכאורה, המצריים הרשעים, באמת הגיע להם למות, אך מה אשמים הסוסים המסכנים אלא שהסוסים סייעו בידי רוכביהם המצריים לרדוף אחרי בני ישראל, ולכן הם נידונו כמותם.

ואם במידת פורענות כך, שהמסייע דינו כמו המבצע, כל שכן במידה טובה שהיא מרובה ממידת פורענות, שהמסייע בדבר מצוה נחשב כאילו הוא בעצמו עשה את המצוה.

לכן אמרה להן מרים: אתן הנשים הצדקניות המסייעות לבעליכן בלימוד התורה וקיומה, שכרכן בתורה מרובה בדיוק כמו בעליכן שלומדים תורה, לכן נאמר "להם" בלשון זכר, שאף הן כמו בעליהן, וא"כ גם הן צריכות לשמוח ולצאת במחול כמו האנשים (מה גם שמרים לקחה דוקא תוף, כי זהו כלי נגינה שאי אפשר לנגן בו מנגינות, אלא הוא כלי ליווי, והוא גם מסייע לשאר הנגנים לשמור על הקצב הנכון, ובזה רמזה לנשים שעליהן ללוות את בעליהן ולסייע להם).

ולפי זה מתבאר ששלמה המלך מדבר על האשה הצדיקה ששולחת את בעלה ללמוד תורה, ועושה הכל כדי להסיר ממנו את כל הטרדות כדי שיהיה לבו פנוי ומיושב ללימוד התורה. ומכיוון שהיא מסייעת לו התורה שלו נחשבת שלה (ובכך היא דומה לסוס שסייע לרוכבו המצרי ונדון כמותו).

וכן מציינו עם רבי עקיבא שרחל אשתו שלחה אותו שילמד תורה מחוץ לבית במשך עשרים וארבע שנה, וכשחזר עם עשרים וארבעה אלף תלמידיו, ואשתו נגשה אליו, אמר לתלמידיו: שלי ושלכם שלה הוא!

לשבע ברכות

אחת משבע הברכות שמברכים תחת החופה היא "שְׁמַחַת תְּשֻׁמַח רְעִים אֶהְיֶיבִים כְּשִׁמְחָךְ יְצִירְךָ בְּגוֹן עֵדֶן מְקַדְּסִי". וצריך להבין איזו שמחה מיוחדת היתה בזיווג של אדם הראשון עם חוה אשתו, שאנו מברכים את הזוג הצעיר שיזכו גם הם לכך?

נאמרו על כך כמה תירוצים:

א. הרבה בני זוג חוששים שאולי הם לא בחרו באדם הנכון להקים אתו את ביתם, ואולי אין זה זיווגם האמיתי. וספק זה גורע משמחת הנישואין, וכמו שאמרו חז"ל שאין שמחה כהתרת הספיקות. לכן אנו מברכים את הזוג הצעיר שיהיה זיווגם כמו הזיווג הראשון, שלא היה להם שום ספק שזה זיווגם האמיתי, משום שלא היתה להם שום אופציה אחרת.

ב. ידוע הדבר שהדאגות שיש לאדם (אם בעניין פרנסה או בכל דבר), ממעיטים את השמחה ומפריעים לשלום הבית. אך "אדם הראשון מיסב בגן עדן היה והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין" (סנהדרין נט:), כלומר אדם הראשון וחוה אשתו היו נטולי דאגות, ואנו מברכים את הזוג הצעיר שחיייהם יתנהלו "על מי מנוחות" בלא צער ויזכו לששון ושמחה.

ג. רוב המחלוקות בין איש לאשתו מקורם בגאווה והתנשאות שכל אחד מהם חושב שהוא מיוחס וחשוב יותר, אולם אדם הראשון ואשתו היו שניהם יצירי כפיו של הקב"ה ולא היה להם להתגאות האחד על השני.

ד. אפשר ליישב עפ"י המעשה הידוע עם רבי אריה לוי זצ"ל, שהגיע עם אשתו לרופא ואמר בכאב: "אדוני הרופא הרגל של אשתי כואבת לנו". והיינו שהרגיש באמת ובתמים שאשתו כגופו. וכמו שאם אדם חתך בטעות את יד שמאל הוא לא יאשים ויעניש את יד ימין כי היא חלק מגופו ואם יעשה כן ירגיש הוא בצער, כך האדם צריך להתייחס אל אשתו, וגם אם היא עשתה לו משהו לא יתנקם בה ויעניש אותה כי אם הוא יעשה כן הרי שהוא פוגע גם בעצמו.

וזה למעשה מה שהיה עם אדם הראשון ואשתו בגן עדן, שלפי הקבלה הם נבראו בגוף אחד (כמו תאומים סיאמים) ואח"כ הקב"ה ניתח אותם והפריד ביניהם, ולכן קרא האדם לאשתו "אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לִקְחָה זֹאת", כדי שיזכרו בני האדם שהאשה היא חלק מהאיש, ויתנהגו האחד כלפי השני כאילו הם גוף אחד, ולא יצערו האחד את השני, ואז יהיה שלום ביניהם.

ולפי זה מובנת הברכה, שכמו שהיו שמחה, אהבה ושלום בין אדם וחווה אשתו קודם שנפרדו לשני גופים, כך ישמחו הרעים האוהבים כאילו הם גוף אחד, ואז יהיה שלום ביניהם, וכשיש שלום אמיתי ממילא יש גם שמחה.

הקבלה בין שבע ברכות ליום השבת

בשלוש התפילות של שבת, תיקנו חכמים לומר נוסח שונה בכל אחת מהן: בערבית אומרים: "אתה קידשת", בשחרית אומרים: "ישמח משה", במנחה אומרים: "אתה אחד". אולם ביום טוב בכל התפילות אנו אומרים את אותו הנוסח: "כי בנו בחרת ואותנו קידשת מכל העמים", א"כ יש לשאול, על מה ראו חכמים לתקן נוסח שונה בתפילות השבת?

השל"ה הק' כתב (שבת, נר מצוה, כט): "ויש לומר, מפני ששבת נקראת כלה והקב"ה נקרא חתן, תקנו 'אתה קדשת' על שם הקידושין שנותן החתן לכלה. ואחר כך 'ישמח משה', על שם שמחת החתן בכלה. ואחר כך תפילת מוסף על שם התוספות, שמוסיף החתן על כתובת הכלה, וכן על שם שמקריבים קרבנות כעין סעודת מצוה, ואחר כך 'אתה אחד', על שם שמתייחד החתן עם הכלה".

ועל פי מה שדימה השל"ה הק' את השבת לכלה, ואת תפילות השבת לשמחת הנישואין, אפשר לומר שגם שבע ברכות שיש בתפילות העמידה בשבת הן כנגד השבע ברכות שאומרים בנישואין ובשבעת ימי המשתה.

ומצינו גם שהנישואין מצילים את האדם בשבעה תחומים, שהרי אמרו בגמרא (יבמות סב): אמר רבי תנחום א"ר חנילאי: כל אדם שאין לו אשה שרוי ⁽¹⁾ בלא שמחה, ⁽²⁾ בלא ברכה, ⁽³⁾ בלא טובה, במערבא

אמרי: (4) בלא תורה, (5) בלא חומה, רבא בר עולא אמר: (6) בלא שלום, א"ר אלעזר: כל אדם שאין לו אשה (7) אינו אדם, וכתב הקרן אורה שכנגן אותן שבע מעלות שמוסיפה האשה לאדם באמצעות הנישואין, תיקנו את שבע הברכות.

את אותן שבע המעלות מצינו גם ביום השבת:

א. **שמחה** - כל עניין השבת זה להתענג ולשמוח, וכן אנו אומרים בתפילה: "ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג".

ב. **ברכה** - כתוב: "**ויברך** ה' את יום השביעי". לקראת שבת לכו ונלכה, כי היא מקור הברכה".

ג. **טובה** - הקב"ה אמר למשה: "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה" (שבת י:).

ד. **תורה** - "הכל מודים שבשבת ניתנה תורה לישראל" (שבת פו:). ואמר רבי ברכיה בשם רבי חייא בר בא לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהן בדברי תורה (ירושלמי שבת טו, ג).

ה. **חומה** - הכוונה שמירה (האשה שומרת את בעלה מן החטא), וידוע שמי ששומר את השבת, השבת שומרת עליו.

ו. **שלום** - בשבת מברכים איש את רעהו בברכת: "**שבת שלום**", וכן תיקנו להדליק נרות שבת משום שלום בית.

ז. **אדם** - דרשו חז"ל על הפסוק: "וַאֲתָן צֶאֱנִי צֶאֱן מְרַעֲיָתִי אָדָם אֲתָם" (יחזקאל לד, לא), אתם קרויין אדם, ואין העובדי כוכבים קרויין אדם (יבמות סא:), דהיינו רק מי שיהודי נקרא אדם ולא גוי, ובהלכות שבת נאמר שהמחלל שבת דינו כגוי, יינו נסך ושחיטתו פסולה נמצא שאינו אדם.

כמו כן מצינו עוד הקבלות בין השבת לעניין הנישואין:

א. **מחילת עוונות** - "שלושה כל עוונותיהם נמחלים: גר צדק, חתן ומי שעולה לגדולה" (ירושלמי ביכורים ג, ג). ולגבי שבת דרשו (פרקי דרבי אליעזר פרק י"ט) "שומר שבת מחללו" - אל תקרי מחללו אלא מחול לו על כל פשעיו.

ב. **הארת פנים** - "מה המלך פניו מאירות כאור החמה, כך חתן פניו מאירות כאור החמה" (פרקי דרבי אליעזר פרק ט"ז), ואמרו (ב"ר יא, ב): "לא דומה אור פניו של אדם כל ימות השבוע, כמו שהוא דומה בשבת".

ג. **אהבה** - הבסיס לנישואין מוצלחים זה אהבה בין בני הזוג, ועל יום השבת נאמר בתפילה: "כִּי לְעִמּוּד יִשְׂרָאֵל נִתְּתוּ בְּאַהֲבָה, לְזָרַע יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּם בְּחַרְתָּ".

ד. **גאולה** - "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן - מיד נגאלים" (שבת קיח:), וכן הבעל והאשה ע"י מצות פריה ורביה שמורידים נשמות לעולם מזרזים את הגאולה שנאמר: "אין בן דוד בא - עד שיכלו כל נשמות שבגוף" (יבמות סב.).

ה. **שכינה** - "איש ואשה שזכו שכינה ביניהם" (סוטה יז.), ונאמר בזוהר הקדוש (עקב דף ערב:), שכאשר אומרים בקבלת שבת: "בואי כלה, שבת מלכתא", הכוונה לשכינה הנקראת "שבת", ו"מעולם לא זזה שכינה מישראל בשבתות וימים טובים" (זוהר קורח קעט:).

ו. **כ"ד תכשיטים** - אמרו חז"ל שכאשר הקב"ה הביא את חוה אל אדם הראשון "קישטה ככלה בכ"ד מיני תכשיטין ואחר כך הביאה לו" (ב"ר יח, א), וכן במסכת שבת יש כ"ד פרקים שמי שלומד אותם הוא נחשב כמקשט את שבת הכלה.

ז. **כבוד** - את השבת צריך לכבד שנאמר: "וְכִבְדְתוּ מַעֲשׂוֹת דְּרַךְכִּיד" (ישעיה נח, ג), ודרשו (שבת קיג:): 'וכבדתו' - שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול, 'מעשות דרכיך' - שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול, ומצינו דברים רבים שגזרו עליהם משום כבוד השבת. ולגבי חיוב האשה כלפי בעלה, וחיוב הבעל כלפי אשתו מצינו ברמב"ם שהדבר המשותף היחיד אותו הוא דורש משני בני הזוג גם יחד ברשימת הדרישות ההכרחיות לחיי נישואין מאושרים, הוא הכבוד. מהבעל דורש הרמב"ם: "שיהא מכבד את אשתו יותר מגופו" (אישות טו, יט). ומהאשה הוא דורש: "שתהא מכבדת את בעלה ביותר מדי" (אישות טו, כ).

ארבע פרשיות

ארבע הפרשיות האחרונות בתורה הן: נצבים, וילך, האזינו, וזאת הברכה, ואפשר ללמוד מהן כלל חשוב על שלום בית:

אם בני הזוג בגדר של "נצבים", כלומר שכל אחד מהם עומד איתן בדעתו, ואינו מוכן לוותר, אזי הנישואין שלהם הם בגדר "וילך", כמו שאומרים היום: "הלך עליהם", כי בקרוב הם ילכו לרבנות...

אולם אם הם בגדר של "האזינו", שהם מקשיבים האחד לשני, ובאים האחד לקראת השני, אז הם יזכו ל- "וזאת הברכה", שתהיה להם ברכה גדולה כי יהיה שלום אמיתי ביניהם.

מה' אשה לאיש

מסופר במדרש (ויקרא רבה ח, א): מטרוניתא (אשה חשובה) אחת שאלה את רבי יוסי בר חלפתא, בכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו? אמר לה: לששת ימים, וכמו שכתוב "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", אמרה לו: ומאותה שעה עד עכשיו מה הוא עושה? אמר לה: מזווג זיווגים, בתו של פלוני לפלוני... אמרה לו: אף אני יכולה לעשות כן, כמה עבדים יש לי, וכמה שפחות יש לי, ואני יכולה לזווגן בשעה אחת. אמר לה: אם קלה היא בעיניך קשה היא להקב"ה בקריעת ים סוף, הניחה והלך לו.

מה עשתה? שלחה והביאה אלף עבדים ואלף שפחות, והעמידה אותם שורות שורות, אמרה להם: פלוני ישא פלונית ופלוני לפלונית וזיווגה אותם בלילה אחד. למחרת באו כל אותם עבדים ושפחות אצלה, זה מוחו נפצע, וזה עיניו שמוטות, וזה נשברה רגלו. אמרה להם: מה קרה לכם? השיבו לה כי לא היו חפצים זה בזו וזו בזה ואין הם מתאימים.

מיד שלחה והביאה את רבי יוסי בר חלפתא. אמרה לו: רבי! אמת היא תורתכם, נאה משובחת היא, יפה אמרת כל מה שאמרת!

מעשה במלך אחד שנפגש פעם עם רב יהודי ושאל אותו מה הקב"ה עושה בעולמו? אמר לו היהודי את המדרש הנ"ל.

אמר המלך שאותה מטרוניתא לא הצליחה בכך משום שרצתה לשדך אלף זוגות ביום אחד, אבל אני אעשה זיווג אחד ואצליח, הוא יצא אל הרחוב וראה שם נערה ענייה יפת תואר, הוא כתב מכתב, שם בתוך מעטפה רשמית של המלוכה, ניגש לאותה נערה ואמר לה שאם היא תמסור את המכתב לשר האוצר היא תקבל ממנו עשרת אלפים זהובים.

למעשה המלך כתב לשר האוצר שלו, שהיה אלמן טרי שהוא מצווה עליו להתחתן עם האשה שתביא לו את המכתב הזה, לכבד אותה ולדאוג לה לכל מחסורה.

אותה נערה שהיתה בעלת חסד ומדות טובות, הלכה למסור את המכתב כמצות המלך, אך לא רחוק מביתו של השר היא ראתה אלמנה זקנה שביקשה פת לחם להשקיט את רעבונה. הנערה ריחמה עליה, ואמרה לה שאמנם אין לה כסף וגם לא פת לתת לה, אולם יש לה מכתב מהמלך אל שר האוצר, ואם היא תמסור לו אותו תזכה בסכום רב, והיא מוכנה לוותר על כך ולתת לה את המכתב כדי שהיא תזכה בכסף ותוכל לצאת ממעגל העוני. ואכן, האלמנה המאושרת לקחה את המכתב ומסרה אותו לשר.

כעבור שבוע הוזמן המלך לחתונת שר האוצר שלו. המלך שמח לראות שהוא הצליח לעשות את השידוך המוצלח, והלך לשמוח בחתונת השר. כשהגיע לשם, ראה את שר האוצר שלו מחפש אחר פירות רכים ומבקש שיביאום אל אשתו. המלך התפלא ושאל את השר: "מדוע אתה מביא לה דווקא מאותם הפירות הרכים והפחות יפים? אמר לו השר: האשה ששלחת לי וציווית עלי לקחת אותה לאשה היא אכן אשה טובה מאוד, אולם היא זקנה ואין לה שיניים, לכן אני חיפשתי לשלוח לה דווקא מהפירות הרכים כדי שהיא תוכל לאכול וליהנות מהם. המלך התפלא מאוד, הרי שלח לו אשה צעירה, ולאחר חקירות ובירורים התברר כל המעשה, והודה בעל כרחו שמה' אשה לאיש, ועצת ה' היא תקום.

אם רוצים - יכולים

אשה אחת קמה צמאה בשתיים בלילה והלכה למטבח לשתות מים. היא הביטה מהחלון וראתה שהמחסן שלהם פתוח והאור שם דולק. היא העירה את בעלה ואמרה לו: "בוריס יש אצלנו גנבים במחסן, עשה משהו". בוריס קם מהמיטה, והתקשר למשטרה. במוקד ענתה לו שוטרת חצי רדומה, והוא סיפר לה שכעת נמצאים אצלו שודדים במחסן והוא מבקש שישלחו מהר ניידת לרחוב חרציצית החולות 24 לתפוס אותם. השוטרת אמרה: "כעת אין לנו ניידת כי כל השוטרים יצאו לטפל באירוע דחוף, אולי נוכל לשלוח ניידת יותר מאוחר..." , בוריס אמר: "טוב בסדר, אני אנסה להסתדר לבד!"

אשתו שאלה אותו: "מה נעשה?" בוריס אמר לה להמתין מעט. לאחר דקה בוריס התקשר שוב למשטרה ואמר לשוטרת: "זה בסדר, כבר לא צריך ניידת, יריתי בהם!"

בוריס ירד מהר לכביש, ותוך עשרים שניות הגיעו שתי ניידות. בוריס כיוון את השוטרים למחסן והם תפסו את הגנבים. אחד השוטרים אמר לבוריס: "תגיד לי, אתה עושה מאתנו צחוק? חשבתני שירית בהם!" אמר לו בוריס: "ואני חשבתני שאין לכם ניידות!"

מכאן רואים שאם רוצים אז יכולים, וכמו שאומרים: "אין כזה דבר **לא יכול, יש לא רוצה**".

אם יש רצון, אפשר לפעול אף נגד הטבע, וכמו שמספרים על רבי זלמן מוואלוז'ין זצ"ל, שהיה חלוש מאוד, ובבית המדרש בו למד, חלק מהספרים היו בחדר אחר, והיתנה שם ספריה גדולה שחסמה את המעבר, ובכדי להזיזה היה צורך בעשרה בני אדם. פעם אחת רבי זלמן למד בבית המדרש, והיה שם לבד, והזדקק לספר מסוים מהחדר השני, והזיז לבד את הספריה הגדולה כדי להגיע לשם.

כדי שבין בני הזוג יהיה שלום בית והשכינה תשרה ביניהם, על כל אחד מהם להשקיע, לעבוד על מדותיו, לוותר ולבוא לקראת הצד השני, וזה אינו קל, אבל אם רוצים - יכולים, ואם מחליטים - מצליחים, ואם עושים - זוכים.

מחילת עוונות

מובא בחז"ל: "שלושה כל עוונותיהם נמחלים: הגר, החתן ומי שעולה לגדולה" (ירושלמי ביכורים ג, א). ובאמת שזה מובן וצודק שגר יזכה למחילת עוונות, שהרי הוא כמו בעל תשובה, אבל חתן ומי שנעשה מנהל גדול או להבדיל ראש ישיבה, מה הסברא שנמחלים לו עוונותיו?

והסביר הרשל"צ רבי יצחק יוסף שליט"א, שאחד הדברים הקשים של האדם, זה לצאת מהחופשיות והעצמאות שלו, ולקבל עליו עול של אדם נוסף ולחוות גם את האנכי של האדם הנוסף, ולא רק את האנכי הפרטי שלו עצמו.

וממילא הכל מובן, גר שהיתה לו חופשיות לחיות כגוי, שיכול לאכול מה שרוצה ולעשות כמעט כל מה שיחפוץ, והוא בכל זאת וויתר על הכל והגיע לעם המחוייב בתרי"ג מצוות, שהן למעשה הגבלות, ומוותר על האנכיות שלו. וכן חתן שעד עכשיו היה עושה מה שנוח לו, ועכשיו הוא צריך להשתתף עם בת זוגו על כל דבר בחיים, וזה עול אמיתי כמו שדרשו חז"ל (איכה רבתי פ"ג פכ"ד) על הפסוק (איכה ג, כז) "טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו", שזה 'עול אשה', רק שיש לזכור שעול זה טוב הוא, ובלעדי האשה אינו קרוי אדם ושרוי בלא שמחה ובלא חומה ובלא ברכה (יבמות סב:).

וכשהאדם מוכן לקיים את המצוה הזו של הנשואין, הרי שהוא מוותר על אנכיותו ובכך גורם שימחלו לו על כל עוונותיו.

וכן גם מי שעלה לגדולה, שרבותינו אמרו שאין זו גדולה אלא עבדות, שעכשיו הוא אחראי על הרבה אנשים, וצריך לשמוע את הצרות והבעיות של כולם ולנסות לפתור להם אותם, זהו ויתור על אנכיות, ולכן ה' מוחל לו על כל עוונותיו.

דרשה לחתן בן תורה

ישנם שני משחקים מאוד מוכרים שיש בהם מלך, הלוא הם השחמט והדמקה, אך הבדל גדול יש ביניהם: בעוד המלך שבדמקה יכול להתקדם ולאכול את היריב בצעדים גדולים, המלך שבמשחק השחמט יכול להתקדם בכל פעם רק צעד אחד קטן. למה?

והתירוץ הוא שהמלך שבשחמט היה מלך מתחילת המשחק ולא עשה שום דבר בשביל להיות מלך, הוא פשוט נולד לכך כבר בפס הייצור בבית החרושת. אך לעומתו המלך שבדמקה עבר תהליך קשה, ארוך ומייגע בכדי להיות מלך, לכן אחרי שעמל ויגע ועבר את כל המכשולים, ראוי הוא לכך שיוכל להיות יותר מכולם.

וכך גם החתן שלנו, שאמנם חז"ל אמרו על כל החתנים: "חתן דומה למלך", אולם (פלוני) החתן שלנו אינו מלך רק בגלל היותו חתן, אלא הוא עמל וטרח ויגע והתמיד בלימוד התורה הקדושה וכעת הוא תלמיד חכם, ואמרו חז"ל "מאן מלכי? רבנן", שבני התורה הם המלכים האמיתיים המולכים ושולטים על יצרם הרע.

דרשה לחתן בעל חסד גדול

ישנם בעלי חיים אשר הם טהורים ומותרים באכילה ויש גם כאלו האסורים באכילה. ואומרים חכמי המוסר שאותם בעלי חיים האסורים באכילה הם בעלי תכונות שליליות ומי שאוכל אותן יכול להיות מושפע מתכונותיהן הרעות.

אולם בין החיות הטמאות מצינו גם את החסידה, וכתב רש"י (ויקרא יא, ט) "ולמה נקרא שמה חסידה? לפי שעושה חסד עם חברותיה במזונות". ולפי זה החסידה היא בעלת מדות טובות, וא"כ קשה מדוע היא טמאה ואסורה באכילה? מתרצים שאומנם חסד היא מדה טובה עד מאוד, אבל החסידה עושה חסד רק עם חברותיה, ולכן היא טמאה, כי חסד אמיתי יש לעשות עם כולם.

ולפי זה החתן שלנו הוא קדוש וטהור שהרי הוא גומל חסדים עם כל אחד ואחד ותמיד עוזר לכולם...

כבוד האשה = פרנסה

חז"ל אמרו: "כבדו נשותיכם כדי שתתעשרו" (בי"מ נט.). וידוע הדבר שחז"ל הקדושים לא המציאו כלום, אלא לכל מה שאמרו חיפשו ומצאו לכך רמז בתורה הקדושה, וא"כ יש להבין היכן רמוז בתורה שאם אדם יכבד את אשתו הוא יזכה לעושר?

הגר"א ברלנד שליט"א אמר שמצא לכך רמז בפרשת בראשית, שם מסופר שאחרי שאדם וחווה חטאו הם נענשו: אדם נענש: "בזיעת אפך תאכל לחם" - שהפרנסה שלו תהיה קשה, בטורח וביגיעה. וחווה נענשה: "אל אישך תשוקתך והוא ימשול בך" - שתהיה תחת שלטון בעלה.

ואכן אם בעלה מתנהג עם אשתו כפי הקללה - כלומר ששולט בה ומתנהג כמו שליט ורודן, לא שואל לדעתה ולא מתחשב או מקשיב לה, ממילא מתקיימת גם בו הקללה שלו: "בזיעת אפך תאכל לחם".

אך אם הוא מוציא אותה מהקללה שלה - שלא שם אותה תחת שלטונו, אלא אדרבה מכבד אותה ומקשיב לה, מתייעץ אֶתה ואף נותן לה שתמשול, שהיא תחליט וכו' - אז גם הוא יוצא מהקללה שלו, והשם נותן לו פרנסה בשפע בלי טרחה ויגיעה.

על זה סמכו חז"ל את דבריהם כשאמרו שעל ידי שהבעל מכבד את אשתו ולא נותן שתתקיים בה הקללה: "והוא ימשול בך", אז הוא זוכה לעשירות וניצל מקללת "בזיעת אפך". ודברי פי חכם חן.

הכרת הטוב

בגמרא (יבמות סג:) מסופר על רבי חייא שאשתו היתה אשה רעה שעשתה לו צרות ומיררה את חייו. ובכל זאת כאשר היה חוזר לביתו, היה מחפש לקנות לה משהו שראוי לה (ולא חבל תלייה), עוטר לה אותו בנייר עטיפה יפה ומגיש לה את המתנה בחיוך ובמאור פנים. יום אחד ראה זאת רב (שהיה אחיין שלו) ושאל אותו מדוע הוא נוהג כלפיה כך, הרי היא אשה רעה?

ענה לו רבי חייא: "דיינו בכך שנשותינו מגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא (פירש"י מהרהורי עבירה).

ומי שיושב בלא אשה נכשל בהרהורי עבירה בכל יום, וכבר אמרו (יומא כט.) שהרהורי עבירה קשים מעבירה. ואשה שהיא ה"עזר כנגדו", בכוחה לעזור לבעלה להינצל מן החטא.

כדי להבין את תשובת רבי חייא, יש להקדים שני משלים: נהג חדש נהג ברכב בלי מלווה כאשר הוא היה מעט שתוי, ותוך כדי נהיגה במהירות מופרזת, דרס ילד ופצע אותו קשה. כמובן ששללו לו את הרשיון במקום והזמינו אותו למשפט.

הוא שכר עורך דין שאמר לו שאין לו סיכוי לצאת מזה בלי מאסר בפועל לכמה שנים טובות (שהן למעשה רעות למי שמתבונן אל העולם מתוך סורגים). שבוע לפני המשפט מתברר לנהג שהשופט שאמור לשפוט אותו הוא לא אחר מאשר השופט רוטווילר האכזר, שאף אדם מעולם לא יצא אצלו זכאי בדינו, ותמיד הוא נותן לנאשם את העונש המקסימלי.

הנהג נבהל, וכאשר עורך הדין שמע מי השופט, הוא מיד התפטר. הנהג היה מיואש, עד שניגש אליו אדם שאמר לו: "תראה אני מכיר את השופט, אני הצלתי פעם את חייו והוא חייב לי על כך טובה, אם תתן לי עשרים אלף דולר, אני אדבר אתו שיוציא אותך זכאי... אתה לא חייב לתת לי הכל עכשיו, תן לי אלף לפני המשפט ואת כל השאר אם אוציא אותך זכאי".... האם כדאי לו לקחת את הסיכון ולשלם לאותו אדם כעת אלף דולר? ברור שכן, הרי אין לו מה להפסיד...

ואם נניח שמישהו רואה איזה אדם זקן וחביב שמופיע פתאום מול עיניו בחדרו, והוא שואל אותו: "מי אתה? איך נכנסת לכאן?!", ואותו זקן אומר לו: "אני אליהו הנביא, ובאתי במיוחד לומר לך שאתמול עשית כך וכך ובשמים מאד כועסים עליך ורוצים להכניס אותך עמוק עמוק בתוך הגריל של הגיהנום ולצלול אותך בחום הכי גבוה, אבל אל דאגה, אני יכול לעזור לך, יש לי שם פרוטקציות, אם תתן לי עשרים אלף דולר אני מבטיח לך שלא תראה פני גיהנום..."

ונשאלת השאלה, האם באמת שווה לו לפתוח כעת חסכון כדי שלא יראה פני גיהנום?

אין אדם נקי לגמרי מחטא ועוון, "כִּי אָדָם, אֵין צְדִיק בְּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחַטָּא" (קהלת ז, ט). אפילו צדיקים גדולים צריכים לתת למעלה דין וחשבון על מעשיהם. והרי על חטאים צריכים 'לשלו', החטא הוא 'כתם' על הנשמה וגורם לבושה גדולה בעולם האמת, ולכן צריכים לעבור זיכוך בגיהנום כדי 'לכבס' את הכתם. ככל שהעבירות גדולות וקשות יותר, כך הכתמים גדולים וקשים יותר, ויותר קשה לנקות אותם. ואמר הרמב"ן ששבעים שנה של ייסורי איוב אינם מתקרבים אפילו לשעה אחת בגיהנום, כי העולם הרוחני הוא הרבה יותר מרוכז ועוצמתי מהעולם הגשמי.

אשתו של אדם מצילה אותו מן החטא, בכוחה להציל אותו מהגיהנום, האם היא אינה ראויה להכרת הטוב על כך ולכל הפחות לקבל מתנות גם אם היא מצערת אותו? לכן רבי חייא שהבין זאת היה מקפיד להכיר טובה לאשתו ולתת לה מתנות יפות.

ואמנם דרשה זו מתאימה לאשה רעה, עליה נאמר שבעלה אינו רואה פני גיהנום, כי היא עושה לו כבר גיהנום כאן בעוה"ז, אבל רבי חייא למעשה לא אמר זאת דוקא על אשה רעה, אלא על כל אשה (הוא לא אמר שהוא מכיר לה טובה על כך שבזה שהיא אשה רעה לא יראה פני גיהנום, וגם לא אמר בלשון יחיד שהיא עושה עבורי וכו', אלא אמר בלשון רבים "דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא", הרי שדיבר על כל הנשים), שהרי על אדם נשוי נאמר שיש לו פת בסלו והוא ניצל מחטאים והרהורי עבירה, לכן לכל אשה מגיעה הכרת הטוב גדולה על כך שהיא מצילה את בעלה.

הצל ואשה היו נשואים באושר, עד שיום אחד הוציא שמע
השיצור תורה, שמי שנשוי לאשה רעה לא יראה פני איהנום,
משום שאתו עושה לו איהנום כאן הוציאם הלה.

הוא שמע, הפנים, והחליט שבכדי לזכות להינצל מיהנום
הוציאם הבא, כדאי לו לוותר על אשתו הטובה ולהנשא
לאשה רעה שתעשה לו את המוות.

הוא נתן טעם לאשתו הטובה, ופנה לשדכן שסדר לו אשה
רעה. השדכן מצא עבורו אשה רעה במיוחד שהיא גרושה
חמש פעמים וטעם אלמנה פעמיים (יש אומרים שהיא רצחה
אומת), והטעם נישאו בשמחה ובצהלה.

למחרת הכלה הטרדיה היטיה לבעלה את ארוחת הבוקר
למיטה, היא כיבדה אותו מאוד, והיתה טובה אליו אף יותר
מאשתו הראשונה. הבעל חשב שזה רק צניין של זמן, אולם
ככל שחלף הזמן, ראה שהיא אשה מאוד טובה.

הוא פנה לשדכן והתלונן שרימה אותו: "אני ביקשתי אשה
רעה ואתה הבאת לי אשה יותר מידי טובה!"

השדכן התפלל ואמר שזה לא יכול להיות, הרי לפי
הנתונים היא האשה הכי רעה הוציאם...

השדכן קרא לאשה וביקש הסבר לפשר התעלומה.

אמרה לו האשה: "נאה לך שאני אתן לו להטיע לוציאם
הבא בלי שיצבור איהנום?! איני איהנום אני אחרת לו
לעבור הוציאם הבא... שיסבול כמה שיותר!"

אין מה לומר, באמת אשה רעה...

סיפורים

גדול השלום

סיפורנו התרחש בברצלונה שבספרד, לפני מאות שנים. רבי יעקב הצדיק היה יושב והוגה בתורה הקדושה מבוקר ועד ליל, ולא עסק בדבר נוסף מעולם. זוגתו הצדיקה נטלה על שכמה את עול פרנסת הבית וניהולו ובלבד שבעלה, ר' יעקב, המתמיד לא יבטל מלימודו.

עבור דבר אחד בלבד היה מסכים ר' יעקב לסגור את הספר, לצאת מבית המדרש וללכת אפילו עד קצה העיר - השכנת שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחברו.

הוא היה מדבר בהתלהבות על גודל איסור המחלוקת ומעלת הוותרנות, האריך לתאר את צערו של אבינו שבשמים כשרואה את בניו מתקוטטים, ולא עזב את המקום עד שהפכו אויבים לאוהבים ורודפי מריבה לרודפי שלום.

שמו נישא למרחוק כמי שמשכין שלום ואין ריב ומחלוקת אשר רבי יעקב לא יוכל להם.

במשך השנים המשפחה גדלה, לרבי יעקב נולדו ארבע בנות, והם חיו בעוני ובדלות. כאשר היה מציע עזרה לאשתו בעול הפרנסה, היא היתה נעלבת ואומרת: "חס ושלום, וכי לי לא מגיע חלק בתורה אלו פנים יהיו לי בעולם הבא אם יראו ששלחתי את בעלי המתמיד לעבוד במקום ללמוד תורה?"

יום אחד, כאשר שב רבי יעקב מהתפילה, ראה שעל פני אשתו ניכרים סימני עצבות. הוא מיהר לשאול אותה לסיבת הדבר והיא השיבה בצער: "שלוש הצעות שידוכין עבור בתנו הבכורה נאלצתי לדחות בשבוע האחרון... כל זאת בגלל מצבנו הכלכלי הירוד.

לפי הגילאים של הבנות, צריכים אנו כבר לחשוב על שידוך לבת הרביעית. עד מתי תאלצנה בנותינו להישאר בבית רווקות, בזמן שכל חברותיהן חוגגות חתונות וברית מילה לילדיהן מה אשיב להן, שבגלל שאביהן מתמיד בתורה, אין לנו אפשרות להשיא אותן".

"יומה את רוצה שאעשה", שאל רבי יעקב כשהוא משתתף בצער, "הרי את התעקשת תמיד שאלמד תורה ולא אעבוד וה' ית' יעזור. אולי בכל זאת אנסה למצוא מלאכה ששכרה בצידה".

"בשום פנים ואופן לא", נחרדה, "לא התכוונתי שתלך לעבוד. כעת לא זה מה שיעזור. יש לי רעיון אחר: ידוע לך שמעבר ליער הוקמה עיר יהודית חדשה אשר תושביה יהודים יראים ושלמים ומוקירים את התורה ולומדיה. לך לשם, עלה על בימת בתי הכנסת, אמור להם דרשה יפה מנופת אמרי פיך ותספר להם על מצוקתך ועל המצווה הגדולה לעזור לאברך מתמיד בתורה להשיא את בנותיו. כך תוכל לאסוף סכום נאה תוך זמן קצר ולשוב ללימודך".

רבי יעקב הסכים, וכבר באותו היום יצא אל הדרך. לאחר שעות של הליכה ביער, הוא רואה לפניו איש זקן, גבה קומה ויפה תואר, לבוש מפואר ומבט עיניו מפיק טוב. הזקן הבחין ברבי יעקב ובחיוך רחב ולבבי פנה אליו ואמר: "שלום עליך, מאין תבוא ולאן אתה הולך?"

"איש של תורה אני", השיב רבי יעקב, "יומם ולילה אני הוגה בתורה הקדושה ובביתי ארבע בנות בוגרות. אין בידי אפילו פרוטה כדי להשיאן ולכן חשבתי ללכת לעיירה השכנה כדי לבקש מיהודים נדיבים שיעזרו לי".

פני של הזקן התכרכמו ועיניו הביעו צער וזעזוע עמוק. הוא אמר בהתרגשות: "זה ממש בזיון התורה! זו תורה וזו שכרה! על יהודי יקר כמוך לנדוד ולהתבזות! היכן הם אנשי העיר ופרנסיה האדישים שאינם מבחינים במרגלית היקרה שברשותם אני לא אתן לדבר כזה להתרחש! יהודי כמוך אשר התורה היא כל עולמו, אסור שיתרוצץ ויתבזה באיסוף פרוטות..."

הזקן פתח את תיקו המפואר, הוציא מתוכו קופסא קטנה ומתוכה הוציא יהלום. הוא נתן את היהלום בידיו של רבי יעקב הנדהם, תוך שהוא אומר: "אבן זו שווה סכום רב. שוב לעירך ומסור אותה רק לאיש שבאמת מומחה ומבין ביהלומים, ותקבל עבורה סכום שאמור להספיק עבור הוצאות שידוכין, אירוסין, נישואין ואפילו יישאר לך עודף".

רבי יעקב הנרגש אמר לזקן תודה, עשה לו "מי שברך" ארוך ומיוחד וחזר לעירו. אשתו בהתחלה לא האמינה למשמע הסיפור המוזר, אך

כאשר ראתה את השטרות הרבים שקיבל עבור היהלום, היא נרגעה ואמרה: "אתה רואה, אמרתי לך: אתה תשב ותלמד וה' יתברך יעזור".

שידוך מעולה נסגר והחתונה נערכה ברוב פאר והדר. רבי יעקב חזר לתלמודו מתוך רגשות של אושר ונחת.

כעבור שנה, שוב פנתה אליו רעייתו ואמרה: "יעקב, אישי היקר, אתה הרי יודע שלא סומכים על הנס. בפעם הקודמת הקב"ה עשה לנו נס ופלא, אך עתה חייב אתה לנסוע אל העיירה ולבקש את נדבת תושביה, והרי יש לנו עוד שלוש בנות לחתן".

רבי יעקב יצא אל דרכו תוך כדי שהוא חוזר בעל פה על מה שלמד. מרוב שקידה הוא לא הבחין בזקן החביב שישב על ספסל ביער, עד שזה קרא לו ואמר: "רבי יעקב, אני מבין שאתה שוב נזקק... אני לא אתן לתורה להתבזות", תוך כדי שהוא מניח בידיו יהלום נוצץ בדיוק כמו שעשה אשתקד.

כך היה גם כשרצו להשיא את הבת השלישית, ולאשרם של ההורים לא היה גבול.

משהגיע תור הבת הרביעית, הלך שוב רבי יעקב אל היער מתוך אמונה ובטחון שגם הפעם ישוב לעירו עם יהלום נוצץ ויקר. הוא הגיע בצעדים מתרוננים אל היער, הביט כה וכה והזקן איננו. ישב על הספסל והמתין בנחת תוך כדי שהוא משנן בעל פה את תלמודו. אך משהחל אור היום להתעמעם, הערב ירד והזקן טרם הופיע, החלה דאגה מכרסמת בלבו של רבי יעקב. מה אירע הפעם מה שונה הבת הרביעית, כלילת המעלות, שעבורה לא מתרחש הנס הקבוע?

לפתע ראה מולו את הזקן, אך מראהו היה שונה מאוד, מבע פניו היה רע ואכזר... הזקן ניגש אליו וחשף שיניים חדות ומפחידות. במקום תיק הסוחרים המפואר, נתונה היתה בידו חרב חדה והזקן נפנף בה בלא הרף.

"האם באת להזיק לי או לתת לי יהלום האם אתה הזקן הנחמד, שליחו של ה' יתברך לעזור לי, או אולי אתה שליחו של מלך השדים", רבי יעקב הנסער והנפחד שאל שאלות רבות בבת אחת, תוך שהוא רועד כעלה נידף.

"אני הוא היצר הרע, השטן, מלאך המוות - אתה יכול לקרוא לי איך שאתה רוצה, הכל אמת", השיבה לו הדמות הנוראה, "וכי מה אתה חושב, שבחינם הענקתי לך ממון כה רב בשלוש הפעמים הקודמות סיבה טובה היתה לי לכך... אתה כל כך נחמד, ולכן אבאר לך את סודם של הדברים".

רבי יעקב ישב רועד מפחד, שטוף זיעה קרה, והאזין לקולו המצמרר של השטן שסיפר: "לפני שנים ספורות, בעודי עסוק בעבודתי החשובה, לפתות ולהכשיל בחטאים ועוונות, ניגש אלי אחד משלוחי וסיפר לי על עיירה קטנה ליד ברצלונה ושם עשרות משפחות יהודיות יראי שמים ולומדי תורה החיים בנחת ובשלווה, עובדים את הבורא בהתלהבות ובאהבה, מושלמים בדרכיהם אפילו בעניינים שבין אדם לחברו, אין בהם מחלוקות ואינם מדברים לשון הרע ורכילות. קצפתי מחמה, כיצד זה יתכן איזה מחדל! מוכרח הייתי לרדת ולנסות להכשילם, הן עלי לבצע את תפקידי החשוב בנאמנות.

חשבתי לנסות ולזרוע זרעי מחלוקת בעיירה ולהצית גפרור של מריבה ושנאת חינוס בין אדם לחברו. לפתע נחרדתי להיווכח שאתה, יעקב המשכין שלום, יוצא לכיוון העיירה כדי להתרים את תושביה עבור נישואי הבת. נבהלתי כהוגן, שהרי יכול אתה להוריד את כל מאמצי לטמיון. מוכרח הייתי להרחיק אותך משם בכל דרך. לכן יקינאתי את כבוד התורה ומנעתי ממך לבוא אל העיירה.

ואכן הצלחתי להביא את העיר אל פי פחת. היתה זו מלאכה קשה ומפרכת אך ההתמדה והנחישות סייעו לי. לאט לאט זרעתי פירוד בין תלמידי חכמים, בין לומדים לרבותיהם, בין אחים ובין אחיות ואפילו תינוקות במעון לא חדלו לריב. ויכוחים קלים של מה בכך הפכו למריבות גדולות ומחלוקות ענקיות.

בפעמים הבאות שביקשת לבוא לשם, כבר צלחה בידי המלאכה, אך עדיין שלא הושלמה. עדיין חששתי שתוכל בכוחך להחזירם למוטב. עדיף היה לי להקל מעליך את עול השאת הבנות, למרות שהדבר יסייע לך בלימוד התורה, ובלבד שלא תכנס לעיירה ותפריע להתעצמות המחלוקת.

אבל עתה כבר איני חושש. אתה יכול ללכת לשם. יהודי העיירה הקטנה מפורדים ומסוכסכים... מעולם לא היתה לי הצלחה כה כבירה בשנים כה מעטות. לך נא לשם ותראה בעצמך. ובאשר לכסף, חפש לך זקן אחר שיעניק לך יהלומים פעם בשנה... חה, חה, חה..."

זמן רב ישב רבי יעקב כשהוא נרעש ממה שראה ושמע. הוא התלבט אם לשוב לביתו באכזבה או ללכת אל העיירה ולראות מה נעשה בה. לבסוף החליט ללכת אל העיירה.

הוא הגיע אל העיירה וראה שהיא בוערת באש המחלוקת, כל אחד דיבר סרה בזולתו והמתח היה רב ונורא. רבי יעקב החליט שלא לוותר וביקש לכנס את כל בני העיירה, דבר שהיה לא קל: היו כאלו שהסכימו לבוא בתנאי שתושבים אחרים לא ישתתפו, כדי שלא להיות עמם תחת אותה קורת גג, אך רבי יעקב כיתת את רגליו מבית לבית ולאחר מאמצים רבים, הצליח.

בבית המדרש ההומה היתה המולה רבה. ההזדמנות שכל יהודי העיירה נוכחים במקום אחד נתנה לבעלי מחלוקת מקום לגבות את חובם והם החלו להטיח דברים איש ברעהו. עלה רבי יעקב אל מדרגות ארון הקודש והחל זועק מקירות לבו: "אחים יקרים! דעו שאתם שווים הון תועפות, סכומים עצומים של כסף... יהלומים נוצצים!"

השתררה שתיקה של רגע, אותה ניצל להמשך דבריו. הוא סיפר להם את סיפורו של השטן וכמה היה מוכן לשלם לו כדי שלא יבוא לשם ויפריע לשטן בעבודתו...

סיפורו של רבי יעקב השאיר רושם עצום והוא הצליח להשכין שלום בר קיימא בין איש לרעהו ובין אשה לרעותה. תוך זמן קצר, השלום והרעות היו חזקים בעיירה אפילו יותר ממה שהיה בטרם התחיל השטן את מלאכתו.

התושבים היו אסירי תודה לרבי יעקב וכל אחד מהם תרם לו סכום כסף עבור הוצאות הנישואין של הבת הרביעית. הסכום הכולל היה לא פחות מאשר מה שקיבל מהשטן, והעודף הספיק לו לזמן רב... (עפ"י 'והיו מספרים')

• לב שכולו זהב!

נישאנו, בעלי ואני, לפני 15 שנה. המשפחות של שנינו עשו את כל מה שיכלו למעננו. כל צד הביא ככל יכולתו. נערכה לנו חתונה די יפה, ונרכשה עבורנו דירה סבירה. בסך הכול היינו שמחים ומאושרים.

לפני החתונה הגיעה הסבתא של החתן לתת לי מתנה. היא הוציאה מהתיק קופסא קטנה עטופה. פתחתי אותה ובתוכה הייתה טבעת יהלום.

לא הייתי צריכה להיות מומחית ביהלומים כדי להבין שמדובר כאן במתנה יקרה מאד. היה זה יהלום ע-נ-ק-י. לא ראיתי יהלום כזה מימי.

כולם השמיעו קריאות התפעלות הסבתא אמרה לי שזו המתנה שלה לחתונה שלי. הסתבר לי שהסבתא רוכשת לכל כלה במשפחה תכשיט יקר מאד. כזה שהולך עם האישה כל חייה כדי שתזכור אותה. האמת שהסבתא הזו לא הייתה צריכה מתנה כדי שיזכרו אותה - היא הייתה אישה אצילה ומקסימה ומתוקה שכולם אהבו אותה ממילא. אבל מנהג הוא מנהג ומי אני שאחלוק עליו במיוחד אם הוא שווה 5000 דולר?

כן, זה היה השווי של הטבעת. ומנין אני יודעת? מיד תדעו.

תגובתו של אבי הייתה שזו שחיתות לענווד כזו טבעת כשאנשים רעבים מסתובבים ברחוב. מצד שני גם לי היו ייסורי מצפון לענווד כזו טבעת, וחוף מייסורי מצפון היו גם ייסורים אחרים שרק אישה תבין.

הטבעת הייתה גדולה עלי. כל אישה יודעת כמה מעצבן זה הרווח בין הטבעת לאצבע. זה פשוט משהו שמסיח את דעתך, וכל הזמן אתה חייב לחוש את זה אם הוא עדיין נמצא שם.

במשך כל החתונה הידקתי את הטבעת שוב ושוב, ובגלל שנוספה אליה גם טבעת נישואין היו לי שני טבעות למשש באותו מחיר. בעצם, במחשבה שנייה, לא ממש באותו מחיר.

החתונה עברה. ימי ה"שבע ברכות" היו נפלאים ומדהימים. את השבת עשו שתי המשפחות אצלנו. ארוחת ליל שבת הייתה נפלאה עם השירים והדרשות וכך גם למחרת. לאחר ארוחת השבת הלכנו

קצת לטייל רגלית בטיילת. לאחר מכן אכלנו סעודה שלישית שנמשכה עד למוצאי השבת.

השבת הסתיימה, ואז פתאום הסתכלתי וראיתי לחרדתי שהטבעת לא על האצבע.

התחילה מהומה קטנה ובעלי אמר "אני ארוץ לחפש בבית. יכול להיות ששכחת את זה בחדר".

חיכיתי במתח, כוססת ציפורניים. משהו בליבי אמר שייתכן והוא לא ימצא אותה. המשהו הזה נבע מהעובדה שידעתי שהטבעת הייתה קצת גדולה עלי, ונוכרתי שפשוט זמן רב מדי לא מיששתי אותה. אשר יגורתי בא לי.

בעלי חוזר: "הטבעת לא נמצאה."

"חיפשת בארון"? "במגירות"?

בקיצור, הוא חיפש בכל מקום שניתן לחפש והטבעת לא נמצאה. בשלב זה, לא היה איש במשפחה, שלא ידע שאבדה הטבעת בשווי 5000 דולר.

השוויגער (החותנת) עלתה אלינו לחדר ולבושתי ולחרפתי החלה יחד עם עוד כמה דודות נחמדות לחפש בכל המזוודות ולחטט בחפצים האישיים שלנו.

אחרי חיפוש שארך אולי שעה, החלו כולם להעלות רעיונות היכן היא נעלמה. כאן העזתי לספר שהטבעת הייתה קצת גדולה עלי וכמובן לשמוע מיד את הדודה שאומרת "אז למה לא אמרת את זה בהתחלה?" ולענות "דווקא כן אמרתי?" והנה המתח מתחיל.

בשחזור שעשינו עלה, כי קרוב לוודאי הטבעת נפלה בחוף הים, כך שלחפש אותה זה כמעט כמו לחפש יהלום בערימה של חול, וכמה שהיהלום גדול ככה גם החוף בנתניה.

קשה להצביע על הרגע שזה התחיל מאז הפרצופים של כולם נראו לי חמוצים. בליבם חשבו איך נתתי לעצמי לאבד כזו טבעת. גם אם לא צעקו עלי זה היה רשום להם במודגש על הפנים.

חזרנו אני ובעלי חפויי ראש הביתה. בעלי ניסה להתלוצץ ולפזר את האווירה הקשה אבל אני הפלתי עליו את כל הכעס שחשתי כלפי

עצמי. הוא התנצל והתנצל ולא עזר לו כלום. אני הייתי פגועה עד עמקי נשמתו גם מהכאב על אובדן הטבעת וגם על כך שהאשמה נפלה עלי.

בעלי ניחם אותי והסביר לי שאני לא אשמה, אלא כל מי שאמר לי לענוד את הטבעת למרות שהייתה גדולה עלי. הוא ניסה ליטול את האשמה על עצמו, עד שבסוף הלילה הודיתי ביני לבין עצמי שאם זה היה מבחן הוא עבר אותו בהצלחה.

במשפחה שלו, בכל פעם שנפגשנו זה ריחף באוויר. היו כל מיני דקירות קטנות שעשו את החיים שלי לבלתי נסבלים ממש. אני לא מאשימה אותם אבל מסתבר שכשמישהו נכשל, בעיקר באבדן של משהו יקר, זה עולה לו ביוקר הרבה יותר מהסכום. יחד עם הטבעת אבדה כל ההערכה ואהבה שחשו אלי - כאילו נמאסתי עליהם. כמה כבר אתה יכול לאהוב מישהו חסר אחריות כזה שמסוגל לאבד משהו בשווי 5000 דולר? מה היא ילדה קטנה? אי אפשר לצפות ממנה לשמור על דבר יקר ערך שכזה?

עברו עלי חודשים ארוכים ועצובים מאד. חשתי שלעולם לא אוכל להחזיר את הערכת המשפחה. אבדן הטבעת גרם לאיזה "סטמפל". חותמת המעידה עלי שאני לא אחראית ואי אפשר לסמוך עלי, וחוף מזה שאני סתם אחת מעצבנת שמאבדת יהלום יקר כזה.

השיא היה בקטע מסוים שקנינו איזה אגרטל יקר, ואחד האחים אמר לבעלי "עדיף שאתה תסחוב את זה, אתה יודע". הוא אמר את זה בפני כולם ואני התפרצתי כפי שלא התפרצתי מעודי ואמרתי שאני לא דורכת יותר בבית הזה וששופכים את דמי. ועוד הרבה דברים אמרתי שהבהילו אפילו אותי.

ואז הגיעה תקופה של מריבה שבעלי המסכן ניסה כל הזמן לפשר. הוא לא ממש שיתף אותי בזה אבל הבנתי שהוא עצמו התעמת עם אחיו והודיע להם שאם ימשיכו לעשות לי צרות הוא יתנתק מהמשפחה. אחר כך בא פיוס שהיה בעצם פגישה שכולה אי נעימות בה השויגער התנצלה ובהסבירה שלמעשה היא הכי אוהבת אותי מכל הכלות, ואני עניתי בחזרה שתמיד הרגשתי את זה, וכל הדברים הבלתי נעימים שבדרך כלל נאמרים בכל מיני משפחות.

אבל העניין הזה עייף אותי לחלוטין. כביכול שרר שלום אבל היה זה שלום קר. אני חשתי מובסת. כאילו ידעתי שאפסו סיכויי ובחיים לא יאהבו אותי ולא יעריכו אותי.

המפנה הגיע ארבעה חדשים לאחר מכן. אנחנו התחתנו יומיים לאחר חג השבועות, ובעלי הלך כמנהג בני הישיבה עם "פראק" בגד שנוהגים ללכת אתו רק בחגים. וכמובן בחתונה ובימי שבע הברכות.

ראש השנה מגיע. בעלי שולף את הפראק מהארון לובש אותו ושואל אותי אם זה עדיין מתאים לו, ואז הוא מתחיל לטפוח על הלב שלו. נבהלתי. חשבתי שקרה לו משהו. הוא שולח את היד לתוך הכיס של הפראק, ואז הוא מוצא שם משהו, את הטבעת שלי.

הסתכלנו בטבעת במשך כמה דקות בלי לומר מילה ואני זוכרת מה הוא אמר: "אני בהלם. אני שמתי את זה כנראה בפראק שלי".

ישבנו זה מול זה ואני פשוט בכיתי. מהתרגשות ואולי מהמתח שפתאום נפרק לו ממני. הוא התקשר מיד לאימא שלו והודיע על מציאת הטבעת, ואז החלה עלייה לרגל אלינו הביתה ההורים שלו והאחים שלו שבחנו את הטבעת, ולבסוף הסבתא והסבא בכבודם ובעצמם שהגיעו והביעו את שמחתם. כולם נשמו לרווחה וכמובן ביקשו סליחה שהאשימו אותי בחוסר אחריות, וממש באותה נשימה נזכרו כולם שאיך לא חשבו מיד שזה אצל בעלי, הלא הוא היה ידוע כשכחן כל ימיו ואי אפשר היה לסמוך עליו. בעלי אולי קצת נעלב אבל השמחה על מציאת הטבעת איזנה אותו.

מרגע זה ואילך, עד היום הזה, הפכתי למלכה של המשפחה. כולם הבינו שטעו, ואני בן אדם אחראי שמעולם לא איבד דבר.

אני הרגשתי בשמים כי פתאום נחתו עלי טונות של אהבה והתנצלויות שבכל חיי לא קיבלתי. ובעלי, גם אם קצת נפגע מהאשמה שהוטלה עליו הוא די שמח בשבילי, מה עוד שהוא הרוויח אשה מרוצה ושמחה בחלקה, אווירה טובה ושלוש בית בינינו למשך כל החיים. אבל הסיפור עדיין לא נגמר.

בכל הזדמנות הייתי עוקצת אותו עם הטבעת הזו. אם זה היה בכסף שהעדפתי שלא יחזיק אצלו בסכומים גבוהים, ואם בסתם דברים שצריך לסמוך על משהו. הייתי אומרת לו: "עדיף שתיתן לו שמישהו אחר ייקח את זה, אתה יודע, שלא יאבד בארגז חולי".

המילה "ארגז חול" הפכה לאיזה מטבע לשון בינינו שבה הייתי משתמשת כדי לרמוז לו. אני נורא מתביישת לספר את זה אבל אני חושבת שהרבה אנשים משתמשים בכל מיני חולשות כדי לפגוע באנשים היקרים להם, ולצערי עשיתי את זה.

בעלי סבל בשקט ולא התלונן. היו פעמים שראיתי כאב על פניו בשעה שאמרתי לו והייתי מתחרטת ומפייסת, אותו אבל מלבד זאת הוא כמעט ולא התלונן.

החיים שלנו עברו בסדר. נולדו לנו שבעה ילדים מקסימים וטובים שאוהבים את ההורים שלהם ומכבדים אותם. כולם גדלו וידעו בעל פה את הסיפור על הטבעת שכולם חשבו שאימא איבדה בחוף הים ובסוף התברר שאבא המפוזר שכח בפראק שלו.

עוברות חמש עשרה שנים.

הטבעת עדין שימשה אותי בשמחות רצינות וזיכתה אותי במחמאות. אך יום אחד עלתה לי מחשבה להחליף את הטבעת בתכשיטים אחרים.

רציתי לעשות זאת כהפתעה לבעלי ופניתי לשוויגער שתספר לי היכן הייתה סבתא קונה את התכשיטים. היא אמרה לי את השם של הסוחר - תכשיטן ידוע, ואני הלכתי אליו בהזדמנות הראשונה. הגשתי לו את הטבעת ואמרתי לו "היא נקנתה אצלך ואני רוצה שתעריך לי אותה".

הוא בוחן את הטבעת ומשמיע שריקת התפעלות ואומר "זה יהלום יפה ומקסים. הוא עולה המון כסף, יותר מששת אלפים דולר ולא איכפת לי להחליף אותו במה שתרצי, אבל רק סתם כך בשביל ההשכלה - היא לא נקנתה אצלי".

אני אומרת לו "מה לא נקנה אצלך - וכאן נקבתי בשמה של הסבתא. הוא אמר "נכון, היא באמת נהגה לקנות אצלי את כל התכשיטים אבל תכשיט כזה בחיים לא מכרתי. כנראה את זה היא קנתה במקום אחר".

הגעתי הביתה והחלטתי לחפש קצת בתיבת התכשיטים. שם בתחתית כפולה היו כל מיני מסמכים ותעודות של התכשיטים. חיפשתי את התעודה של התכשיט הספציפי הזה, וגיליתי אותה עד

מהרה. התכשיט באמת לא נקנה אצל אותו הסוחר אלא בחנות מפורסמת ויוקרתית. המחיר אכן היה 5000 דולר והבנתי פרט נוסף שכנראה המחיר עלה מאז עם השנים. אבל אז, לפתע משך את עיני משהו שאולי הייתי מפספסת אותו.

המתנתי שבעלי יחזור מעבודתו. ליבי דפק כמו מכונה. הוא הגיע.

סיפרתי לו שחשבתי להחליף את הטבעת ושהלכתי לסוחר התכשיטים שסבתא הייתה רוכשת אצלו והוא אמר שהתכשיט שווה 6000 דולר.

יופי אמר בעלי: "הרווחנו".

"כן", אמרתי, "אבל הסוחר אמר שלא הוא מכר אותו. התכשיט נקנה במקום אחר".

"נו, יכול להיות", אמר בעלי.

אתה אומר לי שיכול להיות שהסבתא קנתה דווקא את התכשיט שלי במקום אחר?

"מה הבעיה שלך?" הוא שואל.

ודמעות החלו לזלוג מעיני. "אני אומר לך מה הבעיה שלי", אמרתי, "שבמשך חמש עשרה שנה אני לא משערת איזה בעל נפלא וטוב לב יש לי, שבכלל לא מגיע לי. עשית את זה בצורה הכי מקסימה ונפלאה שאפשר. אני איבדתי את הטבעת ואתה הלכת בשקט, לא יודעת איך עשית את זה, לקחת הלוואות וקנית לי...טבעת חדשה. לא אל תתחמק, אמנם עשית את זה בצורה הכי אלגנטית וחלקה שניתן. מצאת את אותה הטבעת בדיוק, וגם באותו מחיר, אבל דבר אחד שכחת..."

"את ה... תאריך!"

וכאן הנחתי מול עיניו את המסמך עם תאריך הקנייה. י"ד אלול.

"אולי אתה שכחת אבל אני עדיין זוכרת שהתחתנו ב' בסיוון. סבתא שלך קנתה את הטבעת עוד לפני החתונה. כך שבכל מקרה, הטבעת הזו נקנתה לפחות ארבעה חדשים אחרי שקיבלתי את המקורית. התאריך הסגיר אותך", אמרתי לו ופרצתי בבכי תמרורים.

קשה לי לתאר את המחשבות שעברו לי בראש. איזה צעיר שלוקח על עצמו הלוואה של 5000 דולר כדי לגרום למשפחתו להאמין שהוא אשם בכל הסיפור. ידעתי שאני האישה הראשונה שקיבלה מתנה כזו. אני לא מתכוננת לטבעת אלא לחמש עשרה שנים של אשמה שהועברה ממני אליו. ועוד איך הועברה. עד היום אני מתכוונת כשאני נזכרת עד כמה פגעתי בו בדיוק בנקודה שאסור היה לי לפגוע. בדיוק בנקודה שהוא היה הכי גדול בה.

הוא ישב וסיפר לי את כל התלאות שעברו עליו כדי לשלם את הכסף. הוא הסביר לי שהבין שלא יוכל לנקות את האווירה ביני לבין משפחתו אם אלה לא יאמינו שאני לא איבדתי את הטבעת. לקח לו שנים להחזיר את ההלוואה ובעיקר היה קשה לעשות זאת עם ההשתלחויות שלי אבל דווקא הן היו מזכירות לו את מה שהרוויח - אישה שמחה, שקט נפשי ושלוש בית.

לכאורה, זהו סיפור על טבעת יהלום, אבל באמת, זהו סיפור על לב שכולו זהב. (מתוך אנשים מספרים על עצמם, הרב חיים ולדר)

• סיפורו של אברך בעל חסד

ביום חמישי אחד, אחרי הצהרים, ראש הכולל שלנו כינס אותנו לשיחה מוסרית בנושא חסד. הוא מתאר לנו בצבעים חדים את דמותו של אברהם העברי, איזה חסד עשה עם שלושת המלאכים שחשב אותם לערביים, הוא מכניס אותנו לתוך האוהל שלו, עם החמאה והחלב, עם לשונות החרדל. אנחנו מריחים את ניחוח הטיגון ושכרון המאפה והעוגות. הוא משעין אותנו תחת העץ עם אורחיו, שומעים אותו פוקד על ישמעאל להביא מים, ושרה לשה ועושה עוגות... אנחנו שם, עיננו בורקות מהתרגשות כמו ילדים קטנים המרותקים לגננת. לראש הכולל יש כשרון מופלא להפוך את החסד שנעשה שם לדבר מוחשי הניתן למישוש. יש לו כשרון מפליא לעורר בנו קינאה לשאוף ולהדמות לאבא הראשון, לרוץ כמותו מהכא להתם, כדי לשמח שלושה אנשים שאבק עבודה זרה מונח על רגליהם.

לקראת סוף השיחה המדהימה, הוא רוצה לספר סיפור קטן שארע לו השבוע וכך מספר ראש הכולל: "ביום ראשון בבוקר הלכתי

ברחוב, עד שהגעתי לתחנת האוטובוס והתיישבתי שם ממתין להסעה. מבלי שרציתי הגיעו לאוזני שברירי משפטים של שיחה בין בעל לרעייתו. לא בדיוק הבנתי את פרטי הוויכוח אבל מה שהבנתי, מאותה האזנה אקראית, שהבעל איננו יכול למלא את בקשתה של אשתו. נו מילא, חשבתי לעצמי, לא כולם מלאכים, הוא כנראה עסוק עד למעלה מראשו. ארבעה ימים חלפו, והנה אתמול בלילה מצלצל הטלפון בביתי, ואשה אחת פונה אלי בבקשה: 'כבוד הרב, אתה לא מכיר אותי, אבל שמעתי שאתה הרב הכי חשוב בשכונה... יש לי בעיה קטנה שמעיבה על תפקוד הבית, גם הילדים סובלים... אולי כבוד הרב יכול לשלוח בעל מקצוע שיעזור לי לתקן... אנא!' כך היא ביקשה".

ראש הכולל לגם מכוס המים שלפניו ואמר: "רשמתי כאן את השם הכתובת והתקלה שיש בבית.. לדאבוני אינני מיומן במלאכת הנגרות... אבל אולי מישוהו מכס מוכן לעשות חסד עם אשה צדיקה ברוכת ילדים?".

"מיד קפצתי ממקומי, כולי מרוגש מן השיחה המוסרית והודעתי לראש הכולל, שאני מוכן עוד הערב לתקן את התקלה, כי יש לי מושג בכל המלאכות כולל נגרות, אינסטלציה, זגגות ומה לא. ברוך ה' חנן אותי בשתי ידיים ימניות, ומי אינו אוהב לעשות חסד.

"ראש הכולל חייך, חיטט בכיס חולצתו ושלף משם פתק קטן, "הנה, כאן השם והכתובת".

אני מציץ בפתק וחשכו עיני. רשום בפתק בכתב יד ברור "הגב' שושנה כהן רח' האתרוגים 18 מבקשת שיתקנו את ארון הבגדים של ילדיה.

רק במקרה, הגב' שושנה כהן היא אשתי, ואנחנו מתגוררים עם שמונת ילדינו ברח' האתרוגים 18. סמוך לתחנת האוטובוס שם התיישב לו ראש הכולל באותו יום ראשון. אולי בפעם החמישים ביקשה ממני אשתי, קצת בקול רם, שאתקן את הארון הרעוע, ובפי, כמו תמיד, התשובה הנצחית, "עכשיו אני ממחר לכולל.... אולי אמצא זמן מחר". (מתוך "קוטף סיפור", הרב קובי לוי)

עם ישראל הוא עם שאוהב לגמול חסדים יותר מכל עם אחר. אנו רודפים אחר עשיית חסד ורק מחפשים היכן ניתן לעזור לאחר. אך אם נתבונן היטב במעשינו אנו נבחין שאת החסדים אנו מחפשים לעשות בעיקר מחוץ לבית (ולפעמים על חשבון הבית). אולם עלינו לזכור את פסק השולחן ערוך בהלכות צדקה (י"ד רנ"א, ג): "עניי ביתו קודמין לעניי עירו, ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת". וכמובן שזה הדין בענייני חסד: "בני ביתך קודמים! עלינו להשכיל להבין שהבית שלנו הוא "בית חרושת" למצוות וחסדים, מידי רגע אפשר לזכות במצוה של חסד עם האשה/הבעל או הילדים.

• בישיבת ליקווד בארה"ב, בזמן שרבי אהרן קוטלר היה ראש הישיבה, אחד האברכים היה נכדו של החפץ חיים. ראש הישיבה והמשגיח היו גאים בתלמיד זה, אולם הם הבחינו אצלו בתופעה מוזרה, האברך היה מרבה לאחר לישיבה, ולעיתים לא היה מגיע כלל. יום אחד ביקש המשגיח לבדוק את פשר הדבר, הוא קרא לאברך ואמר לו: "אברך יקר, שמנו לב שכבודו מרבה לאחר, ולעיתים אף אינו מגיע כלל, בטוחים אנו שיש לך סיבה טובה לכך, אך בכל זאת רצינו לשמוע הסבר לדבר".

השפיל האברך את ראשו ואמר: "אני מאוד רוצה להגיע בזמן, אך לא תמיד הדבר עולה בידי, מידי בוקר בדרכי לישיבה אני נתקל במקרה מעורר רחמים ואיני יכול לעמוד מנגד, אשה ברוכת ילדים וילדיה בוכים, לאחד צריך להכין את הבקבוק, לשני צריך לארגן תיק לתלמוד תורה, לשלישי כריך... כשאני עומד שם אני מרגיש שיש לי חובה לעזור! לכן לפעמים אני מאחר לכולל."

המשגיח הקשיב מרוגש ואמר: "מעשה אצילות כזה אכן מתאים לסבך החפץ חיים, רק אמור לי, האם האשה הזאת אלמנה או גרושה? אולי היא צריכה עזרה נוספת?", ענה לו האברך: "האשה הזו אינה גרושה ולא אלמנה, היא נשואה, והיא אשתי..."

רבנים שעשו שלום בית

• פעם היה עשיר גדול, וכגודל עושרו כך היה גודל קמצנותו. באחד הימים נכנס העשיר אל רב העיירה ובקשה מוזרה בפיו: "היום החלטתי לשנות ממנהגי, ומוכן אני לתרום לעניי העיירה חמישים אלף זהובים, ובתנאי שכבוד הרב יתפלל על נוות ביתי שתמות".

"מדוע אתה רוצה שאשתך תמות?" שאל הרב בסקרנות, והעשיר גולל לרב את מסכת ייסוריו שמקורם הוא בהתנהגות אשתו כלפיו. אמר העשיר: "אע"פ שקשה לי להוציא פרוטה מכיסי, קשה לי יותר לחיות עם אשתי המכשפה!"

הרב אמר: "מדברֶיך עולה שאכן יש צורך להתפלל על אשתך שתמות, אולם משום שמדובר בדיני נפשות עלי לעיין בדבר. שוב אלי בעוד שלושה ימים".

הרב שהיה פיקח וחכם בתורה הבין שאם אשתו של הקמצן כל כך מצערת אותו, כנראה שיש לכך סיבה, ומסתמא שאף הוא מצער אותה. הוא ידע שאם יזמן אליו את אשת הקמצן לשמוע מה בפיה, דבר זה יודע לבעלה הקמצן שיכעס על הרב ושום דבר טוב לא ייצא מזה. על כן התחכם הרב וקרא לשכנתה, אולי היא יודעת מה מתרחש בבית הקמצן.

ואכן השכנה סיפרה שאשת הקמצן לא מזמן סיפרה לה על בעלה שהוא קמצן חולני, ומה שמעניין אותו זה רק הוא בלבד. אינו מעניק ולא מחמיא ולמרות כל מה שהיא עושה עבורו, הוא תמיד מוצא על מה להרגן, להעיר ולהתלונן... הוא ממוטט אותה נפשית, ולכן היא רוצה להוציא את נשמתו לפני שהוא יוציא את נשמתה.

כאשר חזר העשיר הקמצן אל הרב, אמר לו הרב: "חשבתי רבות על בקשתך ומצאתי דרך קלה ונקייה למיתתה המהירה של אשתך. אמנם לא מצינו בתורה ובחז"ל תפילה מיוחדת על כך, אולם יש הלכה שכל הנודר ואינו משלם קובר את אשתו, כל שעליך לעשות הוא לנדור נדר גדול ולא לקיים אותו, ואז תמות אשתך, ואתה תמשיך לחיות באושר ועושר".

שאל הקמצן: "ומה הרב מציע לי לנדור?", אמר הרב: "בעיירתנו אין מקווה טהרה לנשים. הסכום הנדרש הוא מאתיים אלף זהובים. כל שעליך לעשות הוא להתייצב בפני בית הדין ולומר: 'הריני נודר

לבנות מקווה טהרה לקהילה בסכום של מאתיים אלף זהובים, והבנייה תחל בעוד חודש בדיוק. וכיוון שאינך מתכוון לכך באמת, לאחר חודש תמות אשתך ובא לציון גואל".

הרעיון מצא חן בעיני הקמצן, ועשה כעצת הרב, מיד לאחר מכן קרא לו הרב ואמר: "כיון שנתר לאשתך רק חודש ימים לחיות, בקשה לי אליך, אל תניח לאשתך למות מתוך צער. כיוון שבין כה וכה היא עומדת לעזוב את העולם, התחל להחמיא לה, קנה לה מתנות, שבח אותה, תן לה צומי והרגשה טובה, רומם אותה מכל הלב, שכן רק אני ואתה יודעים כי נחרץ גורלה".

לאחר שלושה שבועות נכנס העשיר אל בית הרב ובעיניו דמעות: "כבוד הרב, אינני רוצה שאשתי תמות!"

"למה ומדוע?", תמה הרב.

"משום שרק עכשיו גיליתי את אשתי האמיתית. היום כשאני מעניק לה מכל הלב והנשמה, היא מחזירה לי בכפל כפליים. בטוחני שלא אמצא בכל העולם אשה כמותה, ואילו אני בטיפשותי גרמתי לה להחביא את כל הטוב הזה... אנא ממך מצא לי פתרון שאשתי לא תמות!"

"יש בעיה", אמר הרב, "נדר כזה אין שום אפשרות להתירו".

"אז מה עושים?", נבהל הקמצן.

"אמר לו הרב: "ישנה רק אפשרות אחת ויחידה להציל את אשתך, עליך לקיים את נדרך, אם תבנה את המקווה כפי שנדרת, לא תהיה בגדר 'נודר ואינו משלם', וממילא אשתך תשאר בחיים".

• מעשה באדם שהיתה לו אשה רעה הממררת לו את החיים, למרות שהיה מעניק לה כל טוב, ולא היה יכול לסבול יותר. בצר לו פנה לרב העיר, וסיפר לו הצער הגדול שיש לו מאשתו, למרות שנותן לה כל טוב, הרב אמר לו שיקרא לאשתו לבוא אל הרב.

האשה הגיעה לרב, והרב שאל אותה: "מה הסיבה שאת מצערת את בעלך? וכי חסר לה איזה דבר? ענתה לו האשה שיש לה "שמחה מיוחדת לצער את בעלה". שאל אותה הרב: מה תרצי שבעלך יהיה בגיהנם, או בגן עדן? אמרה לו, שרצונה שיהיה בגיהנם. אמר לה הרב: "דעי לך שבעלך בזכותך יזכה לגן עדן כי כך אמרו חז"ל (עירובין

מא:): שלשה אינם רואים פני גיהנם, ואחד מהם מי שיש לו אשה רעה. נמצא, שאת גורמת לו שיהיה בגן עדן". שאלה האשה את הרב: "מה אוכל לעשות כדי לגרום לו לסבול בגיהנם?", ענה לה הרב: "פשוט מאד, מעכשיו תתחילי להתנהג אליו בצורה יפה, תכבדי אותו ותעשי רצונו, כך לא תהי בגדר "אשה רעה" שמצילה את בעלה מגיהנם".

האשה חזרה הביתה, והתחילה לכבד את בעלה ולקבלו בסבר פנים יפות, בעלה התפלא מאוד איך נהפכה אשתו מן הקצה לקצה, והלך לשאול את הרב, מה "הסגולה" שנתן לאשתו שתהיה "אשה טובה"? הרב אמר לו, שהסביר לאשתו כי על ידי הצער שהיתה עושה לו, היא גורמת לו שלא יראה פני גיהנם, כמו שאמרו חז"ל, ולכן יעץ לה שתהיה "אשה טובה" וכך לא תציל אותו מגיהנם, אולם אין לו לדאוג מזה, ואדרבא איש ואשה שזכו שכינה ביניהן (סוטה יז.). ויצא האיש מהרב שמח וטוב לב.

• מעשה ברבי מאיר בעל הנס שהיה דורש בערב שבת בבית הכנסת, והיתה שם אשה אחת ששמעה את הדרשה, נהנתה מדברי התורה ונשארה עד סוף השיעור. כשחזרה לביתה מצאה שכבר כבה הנר. שאל אותה בעלה: היכן היית אמרה לו: הייתי בדרשה של רבי מאיר. מיד נשבע בעלה שלא תיכנס לבית עד שתלך ותירוק לרבי מאיר בפניו.

אליהו הנביא התגלה לרבי מאיר וסיפר לו על אותה אשה שבעלה ביקש ממנה שתירק לו בעינו. רבי מאיר ישב בבית הכנסת, והעמיד פנים כאילו חש כאב בעינו. הוא שאל: האם יש כאן מישהו שיודע ללחוש על העין אמרו לה חברותיה שתיגש אליו. שאל אותה אם היא יודעת כיצד לרפא את עינו, אמרה שאינה יודעת מה לעשות. אמר לה: הרפואה היא שתירקי לי בעין שבע פעמים. לאחר שעשתה זאת אמר לה רבי מאיר: לכי תאמרי לבעלך, אתה ביקשת שארוק פעם אחת, ואני ירקתי בפניו של רבי מאיר שבע פעמים.

שאלו תלמידיו את רבי מאיר: כל כך כבודו מבזה את עצמו היית צריך לומר לנו ואנחנו היינו מטפלים באותו אדם נבזה. אמר להם רבי מאיר: לא יהיה כבוד העבד יותר מכבוד רבו, ומה הקבי"ה לא חס על כבודו ואמר ימחה שמו על המים, בשביל אישה סוטה שעשתה מעשה נבלה, כדי להשכין שלום בין בעל לאשתו, כל שכן

כבודו של רבי מאיר, שבוודאי העבד צריך למחול על כבודו כדי להשכין שלום (ירושלמי סוטה א, ד).

• מעשה באחד ששהה עשר שנים עם אשתו ולא ילדה. באו לרבי שמעון בר יוחאי כדי להתגרש. אמר להם: כשם שהתחתנתם במאכל ובמשתה, כך אין אתם מתגרשים אלא מתוך מאכל ומשתה. הלכו ועשו לעצמם יום טוב וסעודה גדולה. האשה השקתה את בעלה יין והוא השתכר. כיון שנתיישבה דעתו עליו, אמר לה: בתי ראי כל חפץ טוב שיש בביתי, טלי אותו ולכי לבית אביך. מה עשתה? לאחר שיישן רמזה לעבדיה ואמרה להם: שאוהו במטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא.

בחצי הלילה התעורר משנתו, כאשר פג יינו אמר לה: בתי היכן אני נתון? אמרה לו בבית אבא, אמר לה מה לי ולבית אביך? אמרה לו לא כך אמרת לי בערב, כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך, אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך. הלכו להם אצל רבי שמעון בן יוחאי, ועמד והתפלל עליהם ונפקדו (מדרש רבה שה"ש א, לא).

• הצדיק הירושלמי רבי זליג ברוורמן, למד בחברותא עם יהודי שהיה לקוי בראייתו. פעם אחת התלונן בפניו החברותא, שאשתו מציקה לו מאוד, כי בגלל ההגבלה בראייתו הוא אינו מסוגל לעזור לה בעבודות הבית והיא מעליבה אותו וקוראת לו בטלן וכיו"ב. ביקש היהודי מר' זליג, אולי יוכל לעזור בתפילה וברכה להשכנת שלום בביתו.

עברו כמה ימים ואותו היהודי נראה יותר שמח ומעודד. הוא אמר לר' זליג: כנראה שהתפללת טוב עבורי, כי המצב בבית התחיל להשתפר, ואשתי כבר אינה מתלוננת עלי ומזלזלת בי. עבר עוד זמן מה, הכל הסתדר על הצד הטוב ביותר, ואותו יהודי התפעל מאוד מכח התפילה של אותו צדיק.

מסתבר שרבי זליג לא רק התפלל עליהם אלא עשה הרבה ומעבר לכך. הוא בירר ומצא שבזמן שהבעל יוצא לתפילה, יוצאת האשה לשוק כדי לערוך את קניותיה, ובדיוק באותה שעה היה נכנס ר' זליג לביתם, מנקה את הרצפה ושוטף את הכלים, וכאשר חזרה האשה הביתה ומצאה שהכל נקי ומסודר, בטוחה היתה שבעלה תיקן את עצמו, וממילא הכל היה טוב ויפה...

• פעם אחת הופיע אדם אחד לפני הרב הגאון רבי יוסף כהנמן זצ"ל, וביקש מהרב בתוקף שיסדר לו גט גירושין. ההחלטה להיפרד מאשתו גמלה בליבו כבר לפני זמן רב. הרב ניסה להניא את אותו יהודי מהחלטה זו, "הרי גם מזבח מוריד דמעות על המגרש אשתו", אך ללא הועיל.

האיש אמר שלאשתו אין תקנה: "אשתי עצלנית, והסדר ממנה והלאה. כל הבית כמהפכת סדום ועמורה ואני אינני יכול לסבול זאת יותר". כשראה הרב שאין תקווה למנוע ממנו את אשר יבקש אמר לו הרב: "תבוא מחר בשעה עשר ואנחנו נסדר לך גט". קרא הרב לרבנית ואמר לה: מחר, לפני שיבוא אותו בעל כדי לכתוב גט לאשתו, אבקשך לעשות בבית בלגאן, את כל הכביסה המלוכלכת תפזרי בחדרים, את כלי האוכל תפזרי במטבח ובחדר האורחים".

למחרת, עשתה הרבנית כמצוות הרב, ואכן כעבור כמה דקות הגיע אותו יהודי לבית הרב עם אשתו. השתומם האיש על "הסדר" בביתו של הרב, הרהיב עוז בנפשו ושאל את הרב: "כבוד הרב מה זה? האם גם אצל כבודו שוררת כזו מהפיכה בבית?" אמר לו הרב: "אמנם גם אצלי לפעמים יש עניינים כאלה ולפי דבריך הייתי צריך לגרש את אשתי מזמן, אבל אתה רואה שלמרות אי הסדר אנו חיים בשלווה ובנחת. בשביל דברים כאלה לא מפרקים את הקן המשפחתי". אותו אדם התחרט על בקשתו וויתר על תביעתו למתן הגט.

• פעם אחת באו איש ואשה לפני רבי ישראל, המגיד מקוזניץ, בכדי להתגרש. לאחר ששמע הרב לאיזה מטרה באו, התחיל לשדלם בדברים שיתפייסו ויעשו שלום ביניהם.

אולם הבעל שהיה איש תמים ופשוט מאוד עמד בשלו: איך אפשר לדור עם אשה זו שאינני יכול ליהנות מהפשטידה שלה ולקיים מצוות "עונג שבת" כהלכתה. כל ימי החול, טען הבעל, הריני עובד קשה כדי להרוויח פרנסתי, ובאכילתי אני מסתפק בפת יבשה בלבד. אני מקמץ ומצמצם בימות השבוע כדי שאוכל לענג את השבת כהלכתה.

והנה אשתי זאת מונעת ממני את העונג הזה, כשאני בא בשחרית של שבת מבית הכנסת, הריני מקדש על הכוס, נוטל את ידי ומיסב לסעודה. והיא, האשה הזאת, מגישה לי דגים ממולאים, כבד מרוסק עם בצל, "טשולינט", ואחרי כן מנה הגונה של בשר עוף או

עגל, חתיכה הראויה להתכבד בה, אבל הצרה היא שכאשר אשתי מגישה לי אחרי כן את הפשטידה, שוב אין לי כל תיאבון, וכמעט שאין לי הנאה מהפשטידה.

ועתה סיים הבעל את דבריו, יאמר נא רבינו הקדוש בכבודו ובעצמו, האם יכולים ורשאים לדור עם אשה שכזו, שמשביתה את עונג השבת שלי?! לא אוכל להמשיך עמה את חיי, ואני רוצה לגרשה.

חיוך קל עבר על שפתי הצדיק, והוא פנה לשמוע מה יש לאשה לומר להגנתה. "רבינו הקדוש!", השיבה האשה, "בעלי זה, מיד לאחר שהוא מקדש על היין קידושא רבא, הוא דורש ממני להעלות מיד על השולחן את הפשטידה, ואילו אני, שאשה פשוטה אני, מנהג אבותי בידי: מתחלה אוכלים דגים, כבד מרוסק עם בצל, "טשולינט", ואחרי כן בשר מבושל או צלי, ואת הסעודה מסיימים בפשטידה".

פנה אליהם הצדיק ואמר: מצאתי "עצה" טובה להשלים ביניכם. מעתה תכין האשה מערב שבת שתי פשטידות: אחת לאוכלה אחרי הקידוש, והשנייה בסיום הסעודה. מצא הפתרון חן בעיני הזוג והתפייסו.

מאז הנהיגו בבית הצדיק, וכן זרעו אחריו, להכין שתי פשטידות לשבת קודש, ואת הפשטידה שנועדה לאוכלה לאחר קידוש היו מכנים בשם "פשטידה של שלום בית"...

• הגביר ר' יוסף שרשבסקי, סיפר כי פעם נכנס לרבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל, ונתגלה לפניו מחזה שלא ייאמן:

הרב רוקד במעגל עם גבר, אשה וילד, גדול הדור, ה"אור שמח", מחזיק ביד אחת את הבעל ובידו השניה את הבן והבעל והבן מחזיקים בידי האשה! ר' יוסף ממש לא ידע את נפשו מרוב תדהמה לנוכח "חזיון בלתי שכיח" שכזה והיה כולו תמיהה גדולה.

לאחר שנסתיים הריקוד הנלהב וכולם התיישבו, סיפר לו רבי מאיר שמחה מה שקרה:

הבעל ואשתו באו אתמול לפניו כדי לקבל גט. הבעל הרצה את טענותיו, והאשה שטחה את טענותיה. ואז שאל אותם רבי מאיר שמחה: וילדים יש לכם? השיבו: כן, יש לנו בו אחד. ואצל מי יהיה

הבן אחרי הגט, אצל האבא או אצל האמא? שאל רבי מאיר שמחה כאילו לעצמו, ומיד אמר להם: תבואו אלי מחר ביחד עם הילד.

ואכן, למחרת שוב באו והילד אתם. נטל רבי מאיר שמחה את הילד והושיבו על ברכיו והתחיל לבכות. "בני", אמר הגאון, "אתה נשאר מעתה יתום חיי", בלי אבא, בלי אמא. התחיל הילד לבכות גם הוא, ואחריו פרצה האם בבכי מר, וכשכולם בכו - התייפח גם האבא, ואז החליטו שניהם לא להתגרש. וכולנו יחד התחלנו לרקוד מרוב שמחה!

• מספרים על הגאון רבי מרדכי לבטון זצ"ל (מחכמי ארס צובא), שבא לפניו אדם שרצה לגרש את אשתו כיוון שלא היו לו בנים ממנה. אמר לו הרב לחזור אליו מחר. כשיצא אותו אדם מהרב קרא הרב לאחד ממקורביו ואמר לו: "מחר כשיבוא אותו אדם לגרש את אשתו, אתה תיכנס ותלחש לי באוזני, ואני אעשה עצמי כועס וצועק עליך, ואתה תעשה עצמך כאילו נעלבת".

למחרת באו האיש ואשתו לפני הרב. הרב ביקש מהסופר שיתחיל לכתוב את הגט. פתאום נכנס אותו אדם ממקורביו הרב ולחש באוזני הרב. הרב כעס מאוד וצעק על האיש, והוא יצא מבויש ונכלם. שאל האיש בעל הגט את הרב: "מדוע הרב כעס וצעק על האיש שיצא?" השיב הרב חוצפתו של האיש הזה עברה כל גבול, האשה עדיין לא קבלה את הגט, וכבר הוא לוחש באוזני שאזרוז את כתיבת הגט, כי הוא רוצה להתחתן אתה!?"

כשמע האיש את דברי הרב התחרט וביקש להפסיק את כתיבת הגט. הרב התפלל עליהם ונפקדו בזרע של קיימא.

• אל מרן ראש הישיבה הרב שך זצ"ל הגיעו פעם זוג צעיר כדי שישכין שלום ביניהם. הם היו נוהגים ללכת שבת אחת אצל הורי החתן, ושבת אצל הורי הכלה, כך בכל שבת ושבת, עד שפעם אחת הבעל היה חולה והם נאלצו להשאר ולעשות את השבת בביתם.

ביום חמישי הם החלו להתווכח אצל מי עליהם השבת להתארח. האשה טענה שהיות ובשבת הקודמת הם נשארו בבית למרות שהיו אמורים להיות אצל הוריה, הרי שזה מתבקש שאת השבת הקרובה יעשו כעת אצל הוריה. ואילו הבעל טען שהם כבר חילקו מראש את כל שבתות השנה ועכשיו הם צריכים ללכת להוריו.

הרב שך שמע את שני הצדדים, חיידך ואמר: "אני מציע לכם שגם את השבת הקרובה תעשו בביתכם, ובשבת שאחריה תמשיכו להתארח כפי הסדר הרגיל".

• אברך בן תורה נכנס לבית מרן בעל "קהלות יעקב" זצ"ל, לקבל הדרכה בלימוד. ישב רבינו ובמשך שעה ארוכה הדריכו בסדרי הלימוד ובדרכיו, באר היטב, בהם כלל את כל השיטות הקיימות בלימוד, ואיזו מהן היא הדרך הישרה שיבור לו האדם.

כאשר פנה האברך ללכת עמוס במגילה ארוכה של הוראות והדרכות, ביקשו הסטיפלר לשוב. יש לו דבר מה להוסיף: "ואל תשכח לעזור בבית" אני רואה שאתה בן תורה, הוסיף ואמר, ומתמיד בלימודך במסירות נפש גדולה, אבל גם בני הבית דורשים תשומת לב. כשתשוב כעת לביתך, תשאל אם עזרתך דרושה בדבר מה...

אבל אשתי מוכנה "שאקדיש כל כולי למען התורה", אומר האברך, ורבינו אומר לו בלבביות: אמנם זוהי מצוותה וזוהי חובתה, אבל החובה שלך היא לעזור בבית!!!

סיפורים על שידוכים

באחת מעיירות פולין חי לו יהודי בשם ר' אפרים. הוא היה עשיר גדול ועצום, היו לו שדות ופרדסים, נכסים רבים ואחוזה ענקית ועשרות משרתים. זוגתו של ר' אפרים העסיקה כובסת בשם אסתר שהיתה אלמנה גלמודה שעסקה לפרנסתה ככובסת בבתי עשירים, אך מעולם לא הספיק לה עיסוק זה כדי מחייתה.

ימים רבים בילתה בביתה, תוך שידיה עסוקות היו במלאכת הכביסה, ולא חדלה מלתנות את צרותיה ובעיותיה לאוזניה הקשובות של אשת הגביר. יום אחד, תוך כדי שיחה, אומרת אסתר לבעלת הבית: "את יודעת, שמעתי שממשלת פולין עורכת הגרלת פיס על סכום עצום", שאלה אותה אשת הגביר: "ומה זה קשור אלי", השיבה הכובסת: "הכרטיסים נמכרים במשרד מיוחד שנפתח לשם כך בעיר לייפציג, אם זה לא קשה, תבקשי מהאדון שבפעם הבאה שהוא נוסע לשם לרגל עסקיו, אם יועיל בטובו לקנות לי כרטיס הגרלה, מי יודע, אולי אזכה ואהפוך למיליונרית".

"אין בעיה, בסדר גמור", השיבה אשת הגביר.

לאחר שבוע נסע הגביר ללייפציג, דבר ראשון נכנס למשרד הממשלתי לקנות כרטיס. הוא שילם חמישה רובלים, קנה את הכרטיס ואח"כ פנה לסידוריו ועסקיו. בדרכו חזרה, בזמן הנסיעה בעגלה, מרוב שעמום הוא לקח את כרטיס ההגרלה והתחיל לקרוא כל מה שכתוב עליו ישר והפוך, את כל ההוראות והתעריפים... אח"כ התחיל לחשב את הגימטריה של המספרים, ואז גילה דבר מדהים: הגימטריה של המספרים היא "בהצלחה".

לא היה צריך לחשב יותר מדי כדי להגיע לתוצאה - על הכרטיס היו רשומים, שחור על גבי לבן, המספרים: 2 (ב), 5 (ה), 90 (ז), 30 (ל), 8 (ח), 5 (ט). זה אמנם היה מדהים, אבל הגביר ר' אפרים לא התרגש יותר מדי. כשהגיע הביתה, קרא לאסתר ונתן לה את הכרטיס.

"כמה זה עלה", שאלה אסתר.

"חמישה רובלים", השיב ר' אפרים.

"חמישה רובלים!", אסתר כמעט התעלפה, "סכום כזה אני מרוויחה בקושי בשבועיים... כיצד אוכל לעמוד בתשלום של סכום כזה?"

הגביר כבר עמד להציע לה שותפות, אך ברגע האחרון חזר בו. אין זה מכבודו להיות שותף בכרטיס הגרלה עם כובסת ענייה. במקום זה הוא אמר לה: "תשמעי, עכשיו הכרטיס שווה חמישה רובלים, אבל ככל שהולך ומתקרב מועד ההגרלה, כך המחיר עולה. בעוד חודשיים תוכלי למכור את הכרטיס בעשרה רובלים. חמישה תרוויחי לעצמך וחמישה תחזירי לי".

עברו כמה חודשים ואשת הגביר נפלה למשכב. מצבה היה קשה, הרופאים הכי גדולים בווינה בדקו אותה, ואמרו לגביר: "הגברת סובלת ממחלה קשה מאוד שאין לה מזור ומרפא, אין מה לעשות, רק לתת לה משככי כאבים ולהמתין לגרוע מכל".

האשה הלכה ודעכה אל מול עיניו והוא ישב לצידה. לא עניין אותו דבר. כמה ימים אח"כ היא נפטרה. עשו לה הלוויה גדולה. ר' אפרים הגביר קם מהשבעה שבור לרסיסים, חודשיים ישב ביתו מביט בחוסר עניין בכל מה שקורה סביבו, ולא מדבר עם איש.

אחרי חודשיים, המשרת דופק על דלת החדר ונכנס פנימה: "אדוני, סליחה על ההפרעה, אבל מוכרחים לטפל בעסקים. אנשים דופקים על הדלת ומבקשים משכורות".

- "בסדר תשלם להם, שלום".

- "אבל אין מאיפה לשלם!"

- "מה זאת אומרת, אין מאיפה לשלם?"

המשרת הסביר לגביר שמלבד חובות אין לו כלום. היו לו מחסנים אדירים של עצים בלייפציג ומחיר העץ החל לרדת בצורה דרסטית. אנשיו רצו למכור את הסחורה, הם שלחו לו מדי פעם מברקים דחופים, אך הגביר לא השיב - הוא היה עסוק באבלו והתעלם מכל ענייני העולם. אם הגביר לא עונה, לא עושים כלום. בינתיים המחיר ירד בשמונים אחוזים, ודבר לא נעשה.

באותו הזמן מחיר הדונג החל לעלות. מחסנים של דונג לא היו לגביר, אבל חובות המוצמדים לשער הדונג היו לו הרבה. העץ שהמתין במחסנים הרקוב והיה צריך לפנותו. פינאי עציים רקובים מתוך מחסנים, לפני עידן הטרקטור והסמיטריילר, עלה כסף רב, שכבר לא היה לו.

בלית ברירה ר' אפרים התנער מאבלותו ונכנס לעניינים, אבל אז התברר לו שגם אם ימכור את אחוזתו וכל רכושו, לא יצליח לשלם את כל חובותיו. הגביר העשיר הפך לאלמן עני ואביון חסר-כל, ללא כסף ואפילו ללא קורת גג לראשו. הוא שכר מחסן קטן בקצה העיר ומצא עבודה כעוזר קצב. מהבוקר עד הערב היה חותך את הבשר ואח"כ היה סובב בין בתי הלקוחות, מחלק את הבשר וגובה את התשלום.

יום אחד שלח אותו הקצב לעיר לסדר כמה עניינים. שם ראה שלט גדול המודיע לציבור הרחב כי בהגרלה הממשלתית השנתית זכה הכרטיס שמספריו: 2, 5, 30, 8, 5. היה זה כרטיס ההגרלה של אסתר הכובסת.

"איך שהגלגל מתגלגל", חשב לעצמו אפרים הקצב, "אסתר, הכובסת הענייה, הפכה כעת לגבירה עשירה, בעוד אני, הגביר הגדול, הפכתי לשוליית קצב". פתאום עלה רעיון במוחו: "אני אלמן והיא

אלמנה... נשמע מתאים... אך מצד שני, איך יכול גביר להתחתן עם כובסת ענייה! אבל בעצם כעת המצב התהפך, היא הגבירה ואילו אני פועל פשוט ועניי."

כל הלילה חשב, ובבוקר ניגש לשדכן. השדכן הציע לאסתר את ההצעה, והיא שמחה מאוד. הקב"ה שמע את תפילותיה... מי היה מאמין שהיא תתחתן עם גביר. אמנם כרגע הוא לא ממש גביר עשיר, אבל הוא גם לא סתם אדם פשוט, הוא אדם מכובד ונבון.

השידוך נסגר ותקופה קצרה אח"כ הם התחתנו. ר' אפרים לא שאל מיד על הכרטיס. זה לא לעניין. לאחר חודש, בארוחת הבוקר, אזר אומץ ושאל את אסתר: "את זוכרת את כרטיס ההגרלה שקניתי לך פעם בלייפציג?"

"בטח שאני זוכרת!", השיבה אסתר, "זכרתי גם את ההצעה החכמה שהצעת לי למכור את הכרטיס בעשרה רובל, באמת תודה רבה!"

עולמו חשך עליו. פתאום התחיל לחשוב מחדש אם השידוך היה מתאים... עוד באותו היום נסע ר' אפרים לרבי מקוצק, שם פרק את כל המטען שהעיק עליו. לא רק את עניין השידוך, אלא את כל צרותיו שעברו עליו מאז חלתה אשתו ועד עצם היום הזה..."

הרבי הקשיב בהשתתפות ולבסוף שאלו: "ומה עכשיו אתה רוצה במה יכול אני לעזור לך?"

"אני רוצה להתגרש!", אמר הגביר לשעבר.

אמר לו הרב: "תראה, במהלך תקופה קצרה הקב"ה הפך את כל העולם. שלח אותך, הגביר, לקנות כרטיס הגרלה, דאג שתזכור את המספרים, לקח ממך את אשתך, הוריד את מחיר העץ והעלה את מחיר הדונג, כל העץ שיה לך במחסנים נרקב ולבסוף אילץ אותך למכור את כל רכושך ולהפוך לשוליית קצב שישלח אותך לעיר כדי שתראה את המודעה..."

וכל כך למה?

כדי שתתחתן עם אסתר!

סוף סוף התחתנת אֶתה, ועכשיו אתה רוצה להתגרש?!

האם אינך רואה את מה שהקב"ה עשה בשביל שתתחתן אֶתה?!

• בעיירה קטנה במזרח אירופה, הרבנית ואשת הקצב היו חברות טובות בלב ובנפש, אמנם היה ביניהן הבדל גדול במעמד, שכן האחת אשת הרב הראשי, בת למשפחת רבנים חשובים ואילו השנייה אשת קצב עם הארץ. אולם היה ביניהן דבר אחד משותף - לשתייהן שנים רבות לא היו ילדים.

פעם אחת בעת עריכת ברית מילה בעיירה, בזמן של עת רצון, בירכה אותן אם התינוק ואמרה בקול רם ובעיניים עצומות: "יהי רצון שבשנה הבאה תהיו שתיכן אימהות מאושרות".

"אמן", ענו כולן לברכה שנאמרה מכל הלב. הרבנית התרגשה מאוד ואמרה בדמעות לחברתה: "אם הברכה תתקיים ויהיה לי בן ולך בת, או להיפך, נעשה שידוך בינינו ונהיה למחותנות".

בערב כאשר הרב שב לביתו, שמע מזוגתו את אשר עבר עליה במשך היום, והיא סיפרה לו בבדיחות הדעת על ברכתה של אם התינוק ואת מה שאמרה היא לאשת הקצב לגבי השידוך. הרב עיקס את אפו לשמע הרעיון להיות מחותנו של הקצב ואמר לאשתו שתחשוב היטב לפני שאומרת דברים כאלו, שעדיף היה שלא ייאמרו.

לאחר שנה תמימה, התברר שאכן היתה זו שעת רצון והברכה התקיימה. לאשת הקצב נולד בן יפה תואר שנקרא שמו בישראל "נחמן", על שם הנחמה שהביא לביתם לאחר שנים של ערירות. לאחר זמן קצר נולדה בת לרב הראשי והעיירה כולה זרחה מאושר.

כאשר נחמן השובב היה בן ארבע שנים, הוא יצא לשחק בחצר ביתו, תוך כדי שאמו, אשת הקצב, מציצה עליו מדי פעם מחלון ביתה כדי להשגיח עליו שהכל כשורה. אולם בין הצצה להצצה נחמן נעלם, האם המודאגת יצאה מיד לחצר וחיפשה את בנה האהוב תוך כדי שהיא מרעיפה עליו מחמאות לרוב. היא ראתה שהשער פתוח והחלה לחפש אצל השכנים והחברים, אך נחמן לא נמצא. האם זעקה מרה על מחמד לבה שאבד, וכל יהודי העיירה יצאו לסייע בחיפושים. כולם שמחו בשמחת ההורים כאשר נחמן נולד ואילו כעת כולם משתתפים בצערם. לאחר שבועות של חיפושים וחקירה משטרתית בלא תוצאות, כולם התייאשו. כולם מלבד האם האומללה שלא איבדה תקווה והיתה אומרת: "כשם שלא התייאשתי במשך שנים

רבות של עקרות, כך לא אתי יאש מלקבל בחזרה את נחמן שלי... עוד תראו שהוא ישוב".

השנים חלפו ובת הרב הגיעה לפרקה והגיעה העת למצוא לה חתן מתאים. הרב מנה באזני זוגתו את המעלות הרבות שחתנם צריך להיות ניחן בהם, שהרי בתם מיוחדת, מיוחדת, ממש מושלמת, ומן הראוי לה להיות אשת תלמיד חכם מושלם במידות וביראת שמים.

הרב ביקר בכמה ישיבות ובחן את טובי התלמידים אולם בכל אחד מהם הוא מצא פגם או חסרון. באחת מהישיבות שבעיר הגדולה, חש הרב שמצא את שאהבה נפשו. בין הבחורים שראש הישיבה הציע לפניו בלט בחור מיוחד במינו. מבין ריסי עיניו כבר היו ניכרים פיקחות, טוב לב ויראת שמים טהורה. וכאשר תהה על קנקנו מצא בו כל מה שחיפש בחתן המושלם עבור בתו היחידה. אולם היה בו חסרון אחד קטן, הבחור היה בן יחיד להורים פשוטים בתכלית. הרב ערך אצלם ביקור נימוסין וראה שיש בהם מידות טובות וטוב לב, ולמרות שכל חייו תכנן להשתדך עם משפחה מפוארת ומיוחדת מישראל, בכל זאת ביקש מהם את היהלום שברשותם עבור בתו היחידה. ההורים כמובן הסכימו מיד. הרב לקח את הבחור לעיירתו כדי לפגוש את בתו, והשניים הסכימו מיד על חתונה. הבחור נשאר בעיירה לשבת. כאשר הוא חש עצמו רגיל ובקי ברחובות העיירה, ביקש ללכת לבדו, ואז הבחין באיש ואשה שעומדים ליד ביתם ומביטים בו בעיניים דומעות. הוא ניגש אליהם ושאל לפשר הבכי ואם הוא יוכל לעזור.

האשה אמרה לו בדמעות: "בן יחיד היה לי לאחר שנים רבות של עקרות, הוא נולד זמן קצר לפני שנולדה כלתך, בת הרב. בני זה היה מיועד להיות חתנו של הרב, כך הבטיחה לי הרבנית עוד בטרם נולדו הילדים. בבוקר עצוב אחד, שלא ישכח ממני לעד, בני יחידי נעלם, ומאז חי אינם חיים. יום יום אני מתפללת עליו ומבקשת מריבונו של עולם שאם עדיין בני בעולם, שישב לי אותו אל זרועותי. מעולם לא התייאשתי ולא אבדתי את התקוה". זכרון אותו יום מר שב אליה וטלטל אותה בבכי נורא חסר מעצורים.

הבחור הביט בהם בחמלה, חשב מה אפשר לומר, ובעודו סוקר בעיניו את החצר הגדולה, משהו עמום הלם במוחו, תווי פניהם של

הזוג המבוגר, החצר והמבנה הזכירו לו זכרון ילדות ישן וטוב. ואז נזכר גם בדבר נוסף, רחוק ולא נעים, שתמיד ניסה להדחיק...

באותו בוקר עברה בעיירה משפחה צוענית עלובה. ראש המשפחה הבחין בפתח חצר של בית בילד יפה ועליז. הוא קרץ לילד והראה לו חופן של דובדבנים אדומים. הילד התקרב לצועני שנטל אותו בידיו, ובחיפוי שאר בני המשפחה העלימו אותו תוך כמה שניות. הצוענים נדדו עם הילד וכאשר הגיעו לעיר אחרת הציעו אותו למכירה.

זוג יהודים שעבר במקום ראו שעל לחייו של הילד מסתלסלות פאות יפות כיאה ליהודי. הם ניסו לדבר אתו ומצאו שהוא מבין רק אידיש והחליטו לקיים בו מצוות פדיון שבויים. הם קנו אותו מהצוענים ורצו להשיב אותו למשפחתו, אולם הילד לא ידע לומר פרטים על הוריו ועל מקום מגוריו, אלא רק את שמו הפרטי "נחמן". זוג היהודים שהיו חשוכי ילדים החליטו לאמץ אותו לבן ודאגו לו לכל מחסורו, אך לא הסתירו ממנו את האמת שאין הם הוריו האמתיים.

נחמן החתן פתח בסדרה של שאלות חקרניות אל הזוג שמולו, ובסיומה של השיחה היה ברור לו מעל כל ספק כי הם הוריו האמתיים. הוא סיפר להם את סיפור חייו ואת מה שנודע לו זה עתה תוך כדי שהוא בוכה מהתרגשות. רק דבר אחד העיק עליו - הרב עלול לחזור בו מהשידוך אם ייודע לו שהוא הופך להיות מחותן עם הקצב המקומי. נחמן ביקש מהוריו שלא לומר לאיש את דבר הגילוי: "הכינו את עצמכם ובואו אל החתונה בבגדי השבת, שמחים וטובי לב, אך כלפי חוץ אל תאמרו דבר. השאירו עבורי את מלאכת הגילוי..."

הגיע יום החתונה. החתן היה לבוש בשיא תפארתו, התזמורת ניגנה ניגונים מרגשים שובי לב והקהל הגדול החל לצעוד לעבר החופה. ואז תחת החופה, לפני טקס הקידושין, ביקש החתן לומר כמה מילים. התזמורת השתתקה ונחמן דיבר בקול נרגש וצלול:

"אני נחמן שעומד כאן תחת חופתי, בן עיירתכם אני, בנם של אנשים יקרים... הקצב ואשתו. זכור לכם בוודאי שבהיותי ילד פעוט, נעלמתי, אולם בזכות תפילותיה הזכות של אמי האמתית בורא עולם השיבני לכאן. אני מבקש מהורי האמתיים לעלות אלי לבמה

ולהשתתף עמי בשמחתי. יהיה זה מעט נחת ומזור על שנות הבדידות הקשות והעצובות שחלפו עליהם".

כולם קפאו על מקומם ללא יכולת תנועה מרוב תדהמה. הורי הכלה חשדו בחתן הנערץ שהשתבשה עליו דעתו. אך החתן לא נתן לשמחה להיפסק. הוא לחש באוזני אביו המאמץ והרב כמה מילות הסבר, והם עצמם קראו לקצב ואשתו להצטרף אליהם ולעמוד ליד החתן והכלה. החופה נערכה ומפלס ההתרגשות גאה לשחקים ואפילו הקשוחים שבחבורה הזילו דמעות של התרגשות. כולם שמחו בשמחתם של הקצב וזוגתו שמעולם לא נראו כל כך מאושרים.

בשעת לילה מאוחרת, לאחר שהסתיימה החתונה, כאשר הגיעו לביתם, אמר הרב לאשתו הרבנית: "רוח הקודש נזרקה בך באותה שעה שערכת בה שידוך עם אשת הקצב לפני שנולדו הילדים. הקב"ה יושב ומזווג זיווגים, מה' אשה לאיש, בשמים מכריזים "בת פלוני לפלוני" ודבר לא ימנע מההכרזה להתקיים..."

• רחמים ואבישי היו צמד חמד בישיבה המפוארת בה למדו, ובגלל גילם המבוגר יחסית הם הוגדרו כימעוכבי שידוך. רחמים נפגש כמה פעמים עם בנות מבתים טובים אך לא מצא עמן שפה משותפת. אבישי הביישן חשש מתקופת השידוכין ואמר שאינו רוצה להתחתן לפני רחמים חברו הטוב.

יום אחד הגיעה הצעה לרחמים להיפגש עם העלמה שושנה, בתו של רב חשוב מאחד מיישובי הדרום, והפגישה אכן עלתה יפה. השניים מצאו שפה משותפת, והשיחה קלחה בשטף, בנינוחות ובעדינות. בפגישה השלישית כבר היה ברור לשניהם שהכיוון הוא חתונה.

ליל החתונה, השעה שמונה בערב, האולם מלא. החופה נקבעה לשמונה וחצי... הכלה ישבה על הכסא המלכותי, לבושה בשמלת כלה צחורה. ברבע לתשע כולם כבר היו באולם: הרבנים, בחורי הישיבה, המשפחה המורחבת... כולם היו, חוץ מהחתן...

בשעה רבע לעשר כולם כבר היו ממש מודאגים, היה זה בתקופה שטלפונים סלולריים היו לעשירים בלבד. ראש הישיבה והמשגיח ירדו למשרדי האולם והחלו בקריאת פרקי תהלים. לפתע נכנס שליח חבוש קסדה ובידו מעטפה עבור ראש הישיבה. הרב פתח את

המעטפה בנוכחות ההורים המודאגים, שלף ממנה דף שורות מקופל, ספוג בדמעות, ובו נכתב בכתב ידו הרועדת של החתן:

"לכבוד הרב, ראש הישיבה. אינני יודע איך להביע במילים את סערת רגשותי... ביממה האחרונה אני סובל מאי שקט נורא, בלבול וחששות. פתאום הרגשתי ששונה אינה הזיווג שלי, בהתחלה דחיתי את כל אותן מחשבות בטענה שזה מעצת היצר הרע, אולם כאשר הלכתי לנוח בצהרים ראיתי את סבתא שולה הצדיקה, ע"ה, שבאה אלי בחלום, מוארת באור גדול ואומרת לי: "היום זה לא יום חתונתך... זהו יום חתונתו של מישהו אחר..."

קפצתי מהמיטה כנשוך נחש ורצתי בכל כוחי לכותל המערבי. עכשיו אני כאן יושב במקום הקדוש ובוכה ללא הפסקה. צר לי על כל העוול שאני עושה לכלה, אבל אם אתחתן אֶתה, יהיה זה עוול גדול יותר... עדיף בכי רגעי מסבל ממושך...

סליחה מהכלה ומכולם... רחמים."

שני הרבנים ההמומים ביקשו לקרוא לכלה. ראש הישיבה הקריא לה את המכתב, ואז אמר: "שושנה היקרה, הסכיתי, אנחנו יהודים מאמינים שהכל משמים, ו'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אם לא מכריזים על כך מלמעלה'. ללא ספק, רחמים אינו החתן שלך. את עומדת כרגע בפני נסיון קשה ועצום, שכולו ביטוי של רצון ה' ית', וספק אם יש כלה בעולם שחוותה "חוויה כזו". אני מכיר את רחמים, ולבו טהור. אבל אני רוצה להציע לך הצעה שתזכה אותך בחיי אושר עד אין קץ".

שושנה הדומעת זקפה ראשה ופתחה עיניים מופתעות.

"יש לי חתן בשבילך, עטור במעלות נפלאות. צדיק, עדין נפש, למדן עצום, מתמיד... הוא בדיוק הטיפוס שלך, בדיוק מה שחיפשת ומצאת אצל רחמים, שיהיה בריא. אין לי כל ספק, שאם תסכימי להשתדך עמו כאן ועכשיו במשרד, נשמח כאן כולנו הלילה בליל נישואיך, ואני מעמיד את כל התורה שלי ואת כל מעשי הטובים להצלחתכם".

היו אלו כפות ידיה של ההשגחה העליונה שהניעו את ראשה של הכלה השבורה להשיב בחיוב.

הרב ביקש לקרוא מיד לאבישי, והוא הגיע למשרד מתנשף. הוא קרא את מכתבו של החברותא שלו, שלא הגיע לחופה, ואמר: "אני המום, כבוד הרב, חשתי שרחמים מרוגש, אבל לא העליתי בדעתי בחלום הכי שחור שלי שלא תהיה כאן הלילה חתונה..."

"אבישי", לחש הרב, "הלילה תהיה כאן חתונה... ואתה יקירי, אתה תהיה החתן!!!"

משקפיו של אבישי כמעט ונפלו. "אני החתן! אינני מכיר כלל את הכלה ולא את הוריה, לא היו אירוסין... איך אפשר?"

הרב התחנן: אבישי, תלמידי האהוב, אנא ממך, קבל על עצמך עכשיו עול מלכות שמים, ותסכים להתחתן. אם רק תגיד "כן", הכלה תכנס לכאן. שוחחו ביניכם עשר דקות, ואני מניח מולך את כל העולם הבא שלי שאתם שידוך מן השמים. אני בדקתי ומכיר את כל מעלותיה של הכלה ואין לי ספק שאתם מתאימים... אתה עושה כאן חסד של אמת, ואם יש בי תורה וזכות אבות, אני מעמיד אותם עכשיו להצלחת הזיווג שלכם..."

אותן כפות ידיים של ההשגחה העליונה שהניעו את ראשה של הכלה, הניעו גם את ראשו של אבישי, 'החתן התורן', להשיב בחיוב. אותה השגחה עליונה דאגה גם שהוריו של אבישי יהיו נוכחים באולם, שכן אבישי ורחמים היו חברים בלב ובנפש עוד מילדות. שיחת השידוך בין אבישי לשושנה נמשכה עשר דקות, ובס"ד הכל עלה יפה.

בשעה אחת עשרה שבר אבישי החתן את הכוס והשמחה היתה גדולה. כיום לזוג המאושר יש ששה ילדים, וכנראה שזה מה שההשגחה העליונה היתה צריכה לעשות כדי שאבישי הביישן יזכה להתחתן.

• רבקי נולדה משותקת עם מחלת גפיים נדירה, אשר גרמה לה ל-100% נכות. ואמנם בגופה היתה חלשה, אבל שכלה היה מבריק ושנון והנהגותיה שופעות חן ואצילות.

הוריה ואחיותיה מאוד אהבו אותה ונהנו מחברתה, אלא שענני דאגה עבים וכהים כיסו את עין העתיד, שכן מאין ימצא שידוך טוב ומתאים לרבקי הנבונה? מיהו זה ואיזה הוא שיוכל לעמוד במשימה הלא פשוטה הזו, להתמודד מול המגבלה הקשה של נכות מלאה.

גלגל הזמן דוהר לו, והנה רבקי כבר נערה בוגרת המצליחה בלימודיה, חברותית ונעימת הליכות, ואלמלא כסא הגלגלים יכלה להיות מלכת הכיתה.

רבקי היתה נוהגת ללכת בכל שבוע לשמוע דרשה על פרשת השבוע, מרב צעיר שפיו היה מפיג מרגליות. שם מצאה מזור ועידוד לנפשה, היא היתה יושבת על כסא הגלגלים בעזרת הנשים קולטת כל רעיון, ונהנית מכל רגע.

לאחר השיעור רבים היו צובאים על פתח בית הכנסת ומבקשים בעצת הרב. גם רבקי היתה שם ישובה על כסאה ומחכה שיגיע תורה לגשת אל הרב. היא הודתה לרב על דברי התורה הנפלאים והמחזקים וגם ביקשה שהרב יברך אותה שתזכה לזיווג הגון עם בן תורה אמיתי ובעל מדות טובות.

הרב היה מברך אותה מעומק הלב, וכך היה במשך שבע שנים, עד שפעם אחת הציע לה לגשת עמו אל מורו ורבו, הרב הגאון רבי יעקב אידלשטיין שליט"א, אינה דומה ברכה של רב צעיר, כמו ברכה של גדול הדור.

למחרת נסעה רבקי עם הרב ורעייתו למעונו של גדול הדור, הגר"י אידלשטיין האזין בקשב רב לתלמידו שסיפר לו שמדובר בבחורה טובה, עם יראת שמים טהורה, חכמה ונבונה, מעלת מדות אצילות שרוצה חתן בן תורה אמיתי.

הרב עצם את עיניו ושאל אותה את שאלת המחץ: "מדוע את מחזיקה מכשיר טמא הפרוץ לכל המרעין בישין? הלוא מפורסמים הדברים שמכשיר זה, אשר נאסר ע"י כל גדולי הדור, מונע ברכה והצלחה וסייעתא דשמיא!!!"

רבקי רעדה ואמרה: "חלילה, כבוד הרב, המכשיר שלי אינו פרוץ, אלא הוא מסונן היטב ומאושר ע"י ועד רבנים. אין בוא אינטרנט אלא רק משחקים אותם התירו לי משום שאני נכה, ומעת לעת זקוקה לזה כי זה מרגיע אותי".

אמר הרב: "אמנם המכשיר שלך מסונן, אבל למראית העין רואים בחורה חרדית, צדיקה, המחזיקה מכשיר עם מסך ענק, בדיוק כמו המכשירים הטמאים, ויש בזה חשש חילול השם! לבחורה צדיקה

כמוך ראוי להשתמש אך ורק במכשיר כשר למהדרין מן המהדרין ולא כשר לשליש או לרביע... דבר זה מעכב שידוכין וחבל!"

רבקי בלב כבד שלפה את המכשיר המסונן, ושברה אותו לרסיסים של רכיבי טכנולוגיה מתקדמת. דבר זה בכלל לא היה לה קל, וגדול הדור שיודע כמה קשור האדם לאייפון, מאוד העריך את המעשה האצילי שרבקי עשתה מתוך מסירות נפש, ואמר: "אני מברך אותך שעוד לפני חג הפסח הבא עלינו לטובה, תזכי להקים בית נאמן בישראל בשעה טובה, עם חתן בן תורה ירא שמים ובעל מדות טובות". רבקי היתה אז בת 27, והיה זה בחודש טבת (כשלושה חודשים לפני פסח).

רבה של רבקי שמע שהוצע לה שידוך מצוין, היא נפגשה עם הבחור מספר פגישות וכבר נקבע תאריך לחתונה (לפני פסח). הוא מאוד רצה לדעת מי החתן המאושר, אבל העדיף לחכות לחתונה.

הוא הגיע לשם קצת אחרי החופה, פנה למעגל הריקודים, ובלש בעיניו כדי למצוא את החתן המאושר, שללא ספק אף הוא יושב על כסא גלגלים... אלא שלא היה שום כסא גלגלים ברחבת הריקודים.

הוא עצר בחור צעיר ושאלו היכן החתן, וזה הצביע לו על בחור חסון, גבה-קומה, כבן 30, לבוש כחסיד, רוקד במלוא המרץ. חמד בחורים, מאיר עיניים, חייכן ואהוד על חבריו שהקיפוהו במעגל ענק.

הרב של רבקי ניגש לחתן והציג את עצמו, החתן שמח ואמר לו שכל השמחה שלהם כעת היא בזכותו. לאחר הריקודים החתן יצא לשוחח עם הרב וכך סיפר:

לפני כחמש שנים תקפה אותי המחלה הארוורה, עברתי טיפולים, ניתוחים תרופות... הייתי אפוף בדאגה ובפחד מפני המוות... ביקשתי מכל מי שהכרתי שיתפלל עלי... אני רוצה לחיות.

בעזרת ה' ותפילות הרבים, לאחר שנה יצאתי מזה, ולא היה זכר למחלה. אולם לאחר זמן מה, היא הופיע שוב במלוא חוצפתה, והפעם היתה קשה יותר. ושוב עברתי טיפולים, ניתוחים תרופות וכל המרעין בישין. ושוב פעם התפילות עזרו ולאחר בדיקה יסודית הכל נעלם. עשיתי מסיבת הודיה, הייתי משוכנע שזה מאחורי, אך התבדיתי, היא פרצה בשלישית, והפעם הרופאים כבר אמרו נואש, על פי כל הסטטיסטיקות והממצאים, ידם קצרה מלהושיע...

התחלתי שוב עם הטיפולים הקשים, עד שיום אחד ניגש אלי הפרופסור ואמר בקול סמכותי: "אני מאוד מצטער, אבל אנחנו מרימים ידיים..."

נסעתי מיוסר אל האדמו"ר, סיפרתי לו מה הרופאים אומרים וביקשתי ממנו: "אנא רבי, אני רוצה לחיות!", האדמו"ר בכה, וגם אני בכיתי אתו, הוא אחז בכפות ידיי ממרר בבכי ואומר לי בקול משתנק: "יש אנשים שמקבלים פתיל של חיים באורך שמונים שנה, ויש שפתילם שישים... ויש שפתיל חייהם רק עשרים ותשע שנים".

אבל אני לא נתתי לייאוש להשתלט עלי, ואמרתי: "אני לא מוותר! אני מבקש מהרב חבל הצלה, היאך לאחוז ולהישאר כאן בעולם הזה". האדמו"ר הביט בי בעיניים אוהבות ולחש: "יקירי, אם תקדיש את כל חייך לרעייתך שבעזרת ה' תזכה בך, תקבל חיים ארוכים מן השמים, רפואה שלמה".

יצאתי נסער מחדר האדמו"ר. בדרך לביתי הטלפון הנייד שלי מצלצל ועל הקו הגבאי של האדמו"ר שהתקשר כדי להציע לי שידוך, בחורה שהיא משכמה ומעלה, אולם יש לה חסרון אחד, שהיא משותקת בשתי רגליה ושמה רבקי... הרגשתי שמשמים שלחו לי את האשה שראוי שאקדיש לה את חיי, והיא זו שתעניק לי חיים בריאים.

האדמו"ר שהכיר את משפחת הכלה, המליץ בחום על השידוך, ואף דאג לכך בעצמו. הכל ברוך ה' עלה יפה. אני המשכתי בטיפולים למרות שהרופאים לא נתנו לכך שום סיכוי. שבועיים לפני החתונה עשיתי בדיקה יסודית נוספת, והתרחש הנס בפעם השלישית, גופי נמצא נקי לחלוטין לתדהמת הפרופסור וכל הסקטור הרפואי.

אין לי ספק שחיי ניתנו לי במתנה בזכות הכלה המיוחדת, ואני מוכן להקדיש את חיי בעבורה עד מאה ועשרים שנה. (הרב קובי לוי)

• בוקר אחד, בשנת תשס"ה, באולם ההמתנה של שדה התעופה, עמדה בחורה צעירה, פניה בסידורה הקטן, והיא מרחפת בתוך ענן משלה במרכז ההמולה השוקקת, היא היתה שקועה בתפילה. כאשר הכריזו שכל הנוסעים בטיסה מספר 707 לפריז מוזמנים לעלות למטוס, היא היתה כה שקועה בתפילת העמידה, עד שלא שמעה כלום, וגם לא ראתה איך כל הנוסעים נעלמים מאולם ההמתנה ונכנסים אל תוך שרוול המטוס.

כעבור כמה דקות המטוס התמלא, אך הדיילים הבחינו במושב ריק ולאחר בירור קצר גילו שמושב זה שייך לאותה בחורה מתפללת, במערכת הכריזה הכריזו על שמה וקראו לה לעלות למטוס, אולם היא היתה כה שקועה בתפילה וכלל לא שמעה את הכרוז.

לאחר כמה דקות של המתנה, נותק השרוול מהמטוס והטייס קיבל רשות להמריא. הבחורה הצעירה עדיין היתה שקועה בתפילתה, ולא היה לה שמץ של מושג שהמטוס כבר יצא לדרכו ונסק אל על.

קצת אחרי שהמטוס החל להמריא, נורית אדומה, המעידה על תקלה חמורה, החלה להבהב בתא הטייס. ממגדל הפיקוח הורו לטייסים המנוסים לבצע פניית פרסה ולחזור לנחיתת חירום בנתב"ג. המטוס נחת בשלום, הנוסעים הורדו וטכנאים מקצועיים החלו לסרוק ולבחון את כל מערכות המטוס.

בינתיים הבחורה הצעירה סיימה את תפילתה הנרגשת, הביטה לרגע באולם הנוסעים והבינה שהטיסה יצאה בלעדיה. היא לקחה את תיק היד הקטן, ועשתה את דרכה אל משרדי החברה, לברר על הטיסה הבאה... בדיוק בשלב זה הגיחו מבטן המטוס הנוסעים המאוכזבים.

היא הבחינה בהמולה השוקקת, ואותם אנשים שהמתינו אתה וכבר עלו למטוס נראו שוב באולם ההמתנה, היא התפלאה וביררה, ונאמר לה כי עקב תקלה לא צפויה המטוס הוחזר.

הבדיקה של טכנאי המטוסים נמשכה למעלה משעתיים, ובסופה התברר שהתקלה לא היתה כלל במטוס עצמו, אלא רק בנורת הבקרה. הנוסעים התבקשו לעלות שוב למטוס והפעם הנערה היתה עמם. בין הנוסעים היה גם הרב חיים זאיד שליטי"א.

המטוס המריא ללא שום תקלה, ולאחריה אחד הדיילים ניגש לרב ושאל אותו מדוע לדעתו התרחשה התקלה המסתורית במטוס?

הרב ענה שתקלות אינן מתרחשות סתם כך, הכל מכוון משמים. אמר הרב: אני לא מקובל ולא מבין את דרכי ה' יתברך, אבל לדעתי כל התקלה הייתה כדי שהמטוס יחזור ויקח את אותה נערה שלא עלתה קודם לכן למטוס משום שהיתה שקועה בתפילה.

הדייל היה המום ונרגש: "עד כדי כך להיות מחובר לתפילה! היא לא הרגישה שקוראים לה במערכת הכריזה?", הוא נדהם!

הרב הסביר לדייל כי רגעי התפילה הם רגעי התחברות וקירבה יקרים עם בורא עולם, רגעים בהם, מבחינת המתפלל, העולם עוצר מלכת. הקב"ה אוהב את קולות התפילה, ולפי דעתי כל העיכוב מחמת התקלה המסתורית לא היה אלא למען אותה נערה מתפללת.

הדייל התעניין מאוד בעניין התפילה והיהדות, והרב זאיד (שהנו מבחירי המרצים ב"ערכים"), הזמין אותו להצטרף לסמינר להכרת היהדות שם יוכל להרחיב את ידיעותיו. הם החליפו טלפונים כדי להמשיך להיות בקשר, ולאחר כמה ימים הם נפגשו בחזית המלון בו נערך הסמינר. הדייל מצא שם תשובות לשאלות רבות שהעסיקו אותו והוקסם מיופייה של היהדות, אותה החל להכיר באמת רק עתה.

חלפה תקופה, והדייל שכבר עשה צעדים משמעותיים בשמירת התורה והמצוות, התקשר אל הרב ואמר לו: "מציעים לי שידוך ואני מבקש שהרב יברר לי על הבחורה". הרב הסכים, ולאחר בירור קצר הופתע שמדובר באותה בחורה שהתפללה באולם ההמתנה של שדה התעופה וכמעט שפספסה את הטיסה. היתה זו נערה שלא גדלה על ברכי התורה והמצוות, והיא זכתה להכיר את היהדות ולחזור בתשובה שלמה, היא התחברה מאוד לעניין התפילה, ובאותו יום שהיתה שקועה בתפילה לפני הטיסה, היא התפללה בין היתר על זיווגה שמתעכב.

והנה הפלא ופלא, אותה בחורה שחזרה בתשובה והתפללה לפני הטיסה - היא זו שהוצעה לאותו דייל, שחזר בתשובה בעקבות תפילתה! הדייל שהכיר את יופי היהדות וקסם התפילה והנערה, שכמעט והפסידה את הטיסה משום שהיתה שקועה בתפילתה, והיתה לו לדמות מופת - הפכו לזוג מאושר!

שבבים

פתיחות

מעשה בבחור ישיבה שהיה מגיע לביתו פעם בחודשיים, ואמו האלמנה היתה מאוד שמחה לקראת בואו, מפנקת אותו ומכינה לו מטעמים.

יום אחד הוא שב לביתו ואמו אמרה שיש לה הפתעה בשבילו, היום היא הכינה עוף ברוטב קקאו, קפה שחור, עמבה ומלפפונים חמוצים, זהו מתכון סודי מיוחד שהיא הצליחה לקבל מחברתה הטובה, והיא בטוחה שהוא יאכל את זה בהנאה...

הבחור בקושי הצליח לאכול את העוף המיוחד, אך מכיוון שלא רצה לפגוע באמו האלמנה, העמיד פנים כאילו אוכל את מה שהכינה לו בהנאה. "נו, מה דעתך על המתכון המיוחד?", שאלה אותו אמו, והוא השיב: "טעים מאוד, כל הכבוד על היוזמה וההשקעה..."

אמו של הבחור משום מה חשבה שבנה יקירה מאוד אוהב את התבשיל, בכל פעם שהיה מגיע לחופשה מהישיבה, היא היתה טורחת ומכינה לו את התבשיל המיוחד. הבחור היקר היה סובל בשקט, ומחכה לרגע בו כבר יתחתן ויעזוב את הבית...

כעבור שנתיים, בשעה טובה ומוצלחת, מצא הבחור את בת זוגו, והם באו בברית האירוסין. הכלה הטרייה, יום לפני החתונה שאלה את אמו של החתן מה הדברים האהובים על בנה, וכיצד היא תוכל לשמח אותו.

אמרה לה החותנת: "יש מתכון סודי ומיוחד של עוף עם קקאו ברוטב קפה שחור ומלפפונים חמוצים (ועמבה הודית), שבכל פעם שהוא היה מגיע הביתה מהישיבה הייתי מכינה לו, והוא היה אוכל את זה בהנאה מרובה, אני מוכנה לתת לך את המתכון הסודי, כדי שתוכלי להכין לו את התבשיל שהוא כל כך אוהב.

החתונה התקיימה בשמחה ובששון ויום אחרי החתונה אמרה הכלה לבעלה הטרי: "היום לארוחת הצהריים יש לי הפתעה בשבילך..." , מכיוון שכל אחד אוהב הפתעות, חיכה החתן לארוחת הצהריים מתוך שמחה שיותר לא יצטרך לסבול מאותו תבשיל שאמו היתה נוהגת להכין לו.

והנה בארוחת הצהרים הוגש לחתן הצעיר לא אחר מאשר תבשיל של עוף עם קקאו ברוטב קפה שחור ומלפפונים חמוצים (וכמובן - עמבה). הוא טעם מהתבשיל, ואמר לאשתו עם חיוך מעושה: "וואו, איזה טעים, הכנת את זה בדיוק כמו שאמא שלי מכינה", רק בגלל שלא רצה לפגוע בה. מבחינתו היתה זו מסירות של ממש, אבל הוא לא ידע שהיתה זו מסירות גם מצד אשתו שלא הבינה איך בעלה יכול לאהוב תבשיל כל כך לא מוצלח...

לאחר שישים שנות נישואין מוצלחים (בהם נאלצו הבעל והאשה בעל כרחם לאכול מהתבשיל המיוחד, תוך כדי העמדת פנים שזה הדבר הטעים ביותר שקיים עלי אדמות), הבעל חלה ונפטר. ובהלווייתו אחד מחברי הילדות שלו הספיד אותו ואמר על מידותיו הנאצלות שבמשך שנתיים בהיותו בישיבה היה אוכל תבשיל מגעיל שאמו היתה מכינה עבורו ורק בשביל שלא לפגוע בה היה אומר לה שזה טעים ומעמיד פנים שאוכלו בהנאה...

אשתו של הנפטר היתה המומה, פתאום היא הבינה שבמשך שישים שנה היא טרחה לחינם להכין לו תבשיל מגעיל שהוא בכלל לא אוהב, תבשיל כזה שאף היא נאלצה לאכול ממנו, לסבול ולהעמיד פנים... היא הרגישה הרגשה של פיספוס ואכזבה, חבל שהוא לא אמר...

הרבה פעמים הבעל והאשה מרגישים שהם עושים ומקריבים למען בן/בת הזוג, אך לפעמים אין בכך שום צורך, ומה שהם טורחים ועושים מיותר לחלוטין. לכן יש ליצור מצב של פתיחות ושקיפות בין הבעל והאשה, וזאת ניתן לעשות רק ע"י דיבור ושיחה.

סולמות

נאמר במדרש (ב"ר סח, ד): מטרונה אחת שאלה את ר' יוסי בר חלפתא אמרה לו לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו? אמר לה לששת ימים כדכתיב 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ', אמרה לו מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו? אמר לה הקדוש ברוך הוא **יושב ומזווג זיווגים** וכו', א"ר ברכיה כלשון הזה השיבה ר' יוסי בר חלפתא הקדוש ברוך הוא **יושב ועושה סולמות** משפיל לזה ומרים לזה ומוריד לזה ומעלה לזה.

וצריך להבין, מה הקשר בין "מזווג זיווגים", לבין "עושה סולמות"? והתשובה היא שבכדי להעמיד סולם אי אפשר להעמידו זקוף, אלא שצריך להשפיל אותו ולהעמידו בשיפוע, כי אם יעמידו זקוף הוא עלול ליפול. וכן גם לעניין זיווג וגם אחרי החתונה, שבכדי להצליח אין לעמוד זקוף, אלא שצריכים להתגמש ולנהוג בשפלות ובענווה. (מהגר"ש יפרא שליט"א)

אריכות ימים

מעשה באדם אחד, שהיה מעל גיל מאה, בריא וחזק. יום אחד, הגיע חכם אחד לפני אותו זקן, ובפיו שאלה: במה זכה כבודו לאריכות ימים? מהו הסוד שבו זכה להגיע לזקנה כה מופלגת?

השיב לו אותו זקן: אם אתה רוצה לדעת במה זכיתי לאריכות ימים עליך לבוא עמי אל ביתי!

הסכים החכם והלך אחרי הזקן לעבר ביתו, כשכולו מלא סקרנות לגלות את סוד אריכות הימים של אותו זקן. כשהגיעו פנה הקשיש לרעייתו הקשישה ואמר לה: "רחל, תגשיי בבקשה אבטיח טוב לכבוד האורח שלנו!"

הלכה האשה והביאה אבטיח. לקח הבעל לבדוק בידיו את טיבו של האבטיח, דפק על האבטיח ואח"כ אמר: "רחל, האבטיח הזה לא משהו, אולי תביא מהמטבח את האבטיח השני".

צייתה האשה לדברי בעלה, לקחה את האבטיח, נכנסה שוב למטבח ויצאה עם אבטיח אחר בידה.

קיבל הבעל את האבטיח השני, דפק שוב בידיו, ואח"כ פנה לאשתו ואמר: "אולי כדאי שתביא את האבטיח השלישי". מבלי אומר ודברים, הלכה האשה שוב למטבח, ויצאה עם האבטיח השלישי בידה.

וכך חזר הדבר שוב באבטיח השלישי והרביעי, עד שסוף סוף השתכנע הבעל באבטיח החמישי, ואמר: "הא! זה באמת אבטיח טוב!".

האורח מבחין בכל המתרחש, שומע את כל ה'דין ודברים' שהתנהל בין הבעל ואשתו הישישים ובין חמשת האבטיחים, ועדיין לא הבין היאך כל זה עונה על שאלתו: במה זכה זקן זה לאריכות ימים?

הבחין הזקן בסימני השאלה שעלו על פני האורח, חייד ואמר לו: עדיין לא הבנת את התשובה לשאלתך? א"כ בוא עמי למטבח... הכניס אותו למטבח, והראה לו שבאמת לא היה שם אלא רק אבטיח אחד בלבד...

הסביר לו הזקן את הסוד: רעייתי - היא הסוד שלי לאריכות ימים! כלומר, בזכות האשה הכשרה שיש לי שעושה נחת רוח לבעלה, בזכותה אני זוכה לחיים בריאים, מאושרים וארוכים!

הנה ראה, שאפילו שבמציאות לא היו בבית חמשה אבטיחים, בכל זאת, כיון שרצתה לגרום לבעלה קורת רוח, נכנסה שוב ושוב למטבח והביאה שוב את אותו אבטיח, כאילו היו בבית באמת חמשה אבטיחים.

שכן, בית שיש בו אהבה והקרבה האחד למען השני, יש בו גם אושר ושלווה, וכשיש לאדם חיים כאלו נעימים ושלווים - כבר אין זה פלא שמאריך ימים... (מהגר"ש יפרח שליט"א)

מה לומדים ממכשיר ה-G.P.S

אשה אחת תהתה למה כאשר אני ובעלי עולים לרכב וקול של אשה ממכשיר ה-G.P.S אומר לו מה לעשות הוא מקשיב, ואילו כשאני אומרת לבעלי לפנות ימינה או שמאלה, הוא כועס ואומר לי: "אל תתערבי!"

כדי לנסות להבין את פשר הדבר, החליטה האשה לשבת ברכב, להקשיב ולברר עם עצמה, את פשר הכח הקסום שיש לאותה אשה ממכשיר ה-G.P.S על בעלה, ואלו הממצאים:

א. טון הדיבור הרך: "בעוד מאתיים מטרים תפנה שמאלה", היא מבקשת ממנו בקול עדין, ולא כמוני שאני אומרת לו: "עיוור! אתה לא רואה את השלט?!"

ב. א. אם הוא טועה בדרך, היא לא קוראת לו מטומטם, או בשאר שמות גנאי המעידים על חכמתו הנדירה, אלא מעודדת אותו: "מחשב מסלול מחדש", במילים אחרות: "לא נורא, זה קורה שטועים, אפשר לתקן. גם אם לא הקשבת לי, בכל זאת אעזור לך..."

ג. כאשר הוא מגיע למקום אליו היה צריך להגיע, היא מריעה לו: "הגעת ליעד!"

אותה אשה חשבה לעצמה: "איפה אני ואיפה הגברת ממכשיר ה-G.P.S?! אני אומרת לו בציניות ובלעג: "סוף סוף הגעת..." ומי שמתבונן נכון, יכול ללמוד רבות גם ממכשיר ה-G.P.S היאך לדבר נכון עם בן/בת הזוג, ואיך להתנהל נכון עם הסובבים אותנו: א. טון דיבור נעים (לא בצעקות וזעם). תמיכה ועידוד (ולהתעלם מטעויות). ג. חיזוק חיובי ומילה טובה.

הכעכים השרופים

יהודי חכם סיפר לבנו קודם כניסתו לחופה: כשהייתי ילד, אמא שלי מאוד אהבה לאפות ובעיקר אהבה להכין כעכים. ערב אחד זכור לי במיוחד, כאשר היא הכינה את הכעכים לאחר יום עבודה ארוך, קשה ולא מוצלח שעבר עליה, והכעכים שהכינה מעט נשרפו.

באותו ערב, הניחה אמא מול אבא ספל תה לצד צלחת ובה כמה כעכים שרופים. אני זוכר את עצמי מחכה לראות את תגובתו לנוכח הכעכים השרופים, אולם אבא התנהג כאילו שלא שם לב לכך שהכעכים נשרפו, הוא חייך אל אמא, אמר לה "תודה רבה", הפנה מבטו אלי ושאל אותי איך היה היום שלי בבית הספר...

אני לא זוכר מה אמרתי לו באותו ערב, אבל אני זוכר כיצד אמא התנצלה בפני אבי על כך שהכעכים יצאו הפעם שרופים. אבא אמר לה: "אשתי היקרה, אני אוהב כעכים שרופים".

בלילה מאוחר, כאשר הלכתי לתת לאבא נשיקת לילה טוב, שאלתי אותו אם הוא באמת אוהב כעכים שרופים? הוא עטף אותי בזרועותיו ואמר: "על אמא שלך עבר יום ארוך וקשה בעבודה, והיא באמת עייפה מאוד, וחוף מזה, כעך מעט שרוף מעולם לא הזיק לאף אחד... אתה יודע, החיים מלאים דברים שאינם מושלמים, גם אני לא מושלם, ובמשך השנים שמתני לב שהיא לומדת לקבל את הפגמים שלי ובוחרת לשים לב ולהעצים את התכונות החיוביות והטובות שלי".

אבי היקר לימד אותי שיעור בזוגיות ובחיים, שתמיד יש להתבונן על מה שחיובי וטוב אצל השני, להבין את השני וללמד עליו כף זכות, ואת השיעור הזה רציתי כעת להעביר גם לך... מזל טוב!

נתינה

אב ובנו יצאו לטייל, הם עלו לטבריה וירדו לרחוץ בכנרת. ראה הבן את המים המתוקים ואת הדגים השוחים שם להנאתם, מסביב היו עצים וצמחייה ירוקה, והרבה ציפורים. אחר כך הם נסעו בעקבות נהר הירדן שממשיך לזרום דרומה ונשפך לים המלח. הילד הסתכל וראה ששם המים אינם מתוקים, אין שם דגים חיים, לא צמחייה ולא ציפורים. פנה הבן אל אביו ושאל: "אבא, מדוע כשהיינו בכנרת המים היו מתוקים, היתה שם צמחייה ירוקה, שחו בה דגים ומעליהם עפו ציפורים, ואילו כאן בים המלח המים מלוחים, אין דגים ולא צמחייה וציפורים?"

"אכן אתה צודק", ענה לו אביו, "שניהם מקבלים מים מנהר הירדן, אך ים הכנרת שמקבל את המים אינו שומר אותם לעצמו, הוא מזרים אותם הלאה לים המלח, ומזרים אותם גם לנו באמצעות המוביל הארצי, ואילו ים המלח שומר את כל המים לעצמו, כל טיפה שמגיעה אליו הוא שומר ולא נותן לאחר. ים הכנרת נותן משלו ולכן יש בו חיים, אך ים המלח שאינו נותן מאומה נקרא "ים המוות".

גם אנו מקבלים מלמעלה שפע. יש כאלה שנותנים לאחרים ויש כאלו שאוגרים ושומרים הכל לעצמם. כדי להיות "חי", עם סביבה פורחת, **עליך לתת** ממה שקבלת לאחרים ובעיקר לבן/בת זוגך, ואז גם השפע שתקבל משמים יגדל.

וויכוחים

בתלמוד תורה ירושלמי, בזמן ההפסקה, שני ילדים החלו להתווכח ולצעוק האחד על השני בקולי קולות. לאחר שהסתיימה ההפסקה, המחנך נכנס לכיתה ושאל את התלמידים: "למה כאשר אנשים רבים הם מרימים את קולם, אם השני נמצא ממש לידם?", שקט השתרר בכיתה, התלמידים לא ידעו מה לענות!

אמר להם המחנך: "כשאנשים רבים, חוסר שביעות הרצון שלהם האחד מהשני גדל, והלבבות שלהם מתרחקים, כשהלב מתרחק, מתרחקות גם הנשמות שלהם... לכן, על מנת לשמוע האחד את

השני, עליהם להרים את הקול, כי נשמתם רחוקה. ככל שהכעס והעלבון חזקים יותר, כך נשמותיהם רחוקות יותר והם צועקים חזק יותר".

המורה ניצל את השקט ששרר בכיתה והמשיך: "ומה קורה כשאנשים אוהבים? הם לא מרימים את הקול, הם מדברים בשקט. הלבבות שלהם קרובים, והמרחק בין הנשמות כלל לא קיים. ככל שהאהבה שולטת בהם, הם אפילו לא צריכים לדבר, הם יכולים להתלחש, ולפעמים אף זה מיותר כי כשאוהבים באמת אין צורך במילים, כי העיניים שלהם כבר מבינות הכל..."

ריב לפעמים נפתח מכלום, והסוף שלו בדרך כלל אינו נראה באופן. המריבות לא רק שמרחיקות אותנו זה מזה, אלא שהמילים הנאמרות והצעקות המתלהמות תוך כדי המריבה, מרחיקות אותנו פי כמה וכמה. לא פעם, מנצלים את המריבה לעקיצות, עלבונות ופגיעה אישית, ואז לפעמים כבר קשה למצוא את הדרך חזרה...

"מוות וחיים ביד הלשון", מילים יכולות להרוג, וסייג לחכמה שתיקה. שמירת הפה והלשון היא הפתרון שהוויכוחים הקטנים והרצויים לא יהפכו למריבה, כמו שנראה מהסיפור הבא.

מים קדושים

אשה אחת הגיעה לרב ואמרה שהיא כל הזמן רבה עם בעלה והיא מבקשת עצה כיצד לשפר את שלום הבית שלהם.

הרב הגיש לאשה בקבוק מים ואמר לה: "אלו מים קדושים, וטמונה בהם סגולה עצומה ונוראה לשלום בית. בכל פעם שאת רבה עם בעלך, גשי מהר לבקבוק הזה, מלאי פיך מים, ורק לאחר שהרוחות יירגעו תבלעי אותם". האשה הודתה לרב, לקחה את בקבוק המים הקדושים ושבה לביתה.

כבר באותו יום 'זכתה' האשה לריב עם בעלה, בתחילת המריבה היא נזכרה במים הקדושים שנתן לה הרב, לקחה לגימה גדולה, ועם פה מלא מים חזרה אל בעלה, לבעלה היו טענות, אך היא שתקה, היא סימנה עם הראש כן ולא, וכאשר בעלה ראה שהיא לא צועקת עליו,

גם הוא נרגע, הוריד את טון הדיבור, והוויכוח נעשה ענייני. לאחר כמה דקות הם הגיעו לעמק השווה, היא בלעה את המים וסיפרה לבעלה על המים הקדושים שקיבלה מהרב כסגולה לשלום בית.

הבעל אמר שבפעם הבאה שהם רבים גם הוא רוצה ללגום מהמים הקדושים, והאשה בטוב לבה הסכימה לכך.

לאחר יממה, שוב פעם הבעל והאשה התחילו לריב, ומיד נזכרו במים הקדושים. הפעם שניהם מילאו פיהם במים, והתווכחו באמצעות פתקים, עתה הוויכוח נעשה ענייני יותר, כל אחד מהם הבין את הצד השני, ואף הרגיש עמו הזדהות. הוויכוח נגמר מהר בלי פגיעות אישיות והטחות הדדיות האחד על השני, והם מאוד שמחו שיש להם רב כל כך צדיק וקדוש שנתן להם מים כה קדושים ומופלאים.

במשך הזמן המריבות ביניהם הלכו ופחתו עד שכבר בכלל לא נזקקו ללגום מהמים הקדושים. בני הזוג באו אל הרב להחזיר לו את המים הקדושים, והוא גילה להם את הסוד שאלו מים רגילים מהברז, ו'קדוש' הוא מי שבולם פיו בשעת מריבה.

הקופסא המסתורית

היו היו איש ואשה שהיו נשואים באושר שישים שנה. הם שיתפו זה את זה בכל עניין, ושוחחו ביניהם על כל נושא, לא הסתירו זה מזו וזו מזה כלום כל שנות נישואיהם, מלבד דבר אחד - לאשה היתה קופסת נעליים בארון למעלה, והיא הזהירה את בעלה שלעולם לא יפתח אותה ושלא ישאל אותה מה פשר הקופסא.

במשך כל שנות נישואיהם הוא אכן לא שאל לפשר הקופסא ומה יש בה, אבל יום אחד חלתה האשה הזקנה, ומצבה הלך והחמיר, עד שהרופאים אמרו שהיא לא תחלים לעולם. אז סבר הבעל שהגיע הזמן לפתור את התעלומה, הוא הוריד את הקופסא ממרומי הארון והניחה על המיטה בצד, ליד רעייתו. גם היא הסכימה שהגיע הזמן לספר לבעלה מה יש בקופסא המסתורית.

הבעל פתח את קופסת הנעליים, ונדהם לגלות בה שתי מפיות ארוגות, וחבילת מזומנים בסך \$25,000. בעלה שאל אותה מה הפשר ומה הקשר?

השיבה לו אשתו: "כשעמדנו להינשא, סבתי סיפרה לי מהו סוד הנישואין המאושרים, ואמרה כי אסור לכעוס, ואם פעם ארגיש כעס או עלבון צורב, עלי לנצור את לשוני, להיות שקטה ולרקום מפית כדי להעביר את התחושות".

האיש הזקן היה נרגש ונסער וניסה לעצור את דמעותיו... "יש רק שתי מפיות בקופסא", חשב לעצמו, "זה אומר שהיא כעסה עלי רק פעמיים במשך כל שנות חיינו הארוכות, המשותפות והאהובות". גל של שמחה ואושר פרץ בו.

"זה פשוט מדהים", אמר הבעל, "אבל זה ההסבר של המפיות הארוגות, אמרי לי בבקשה מה ההסבר של סכום הכסף הגדול, מאין זה בא?". השיבה האשה: "זה הכסף שעשיתי ממכירת המפיות"!!!

עץ המסמרים

פעם היו בעל ואשה שחיו ביחד שנים. הבעל לא היה זהיר בכבוד אשתו, פיו היה חד כתער והוא פגע בה לרוב. לימים יצא לנוח בגינת החצר של ביתם, והוא שם לב שעל אחד העצים היו תקועים הרבה מסמרים. תמה האיש ושאל את אשתו לפשר הדבר. אמרה לו אשתו: "בכל פעם שאתה פוגע בי או מעליב אותי, אני באה לכאן ודופקת מסמר בעץ.

הבעל הביט בעץ והבחין שתקועים בו מסמרים לאורכו ולרוחבו וחשכו עיניו, הוא הבין שפגע באשתו אין ספור פעמים ולא שם לכך לב! מיד הוא התחרט והבטיח לאשתו כי מעתה ישפר את דרכיו ויתנהג כלפיה בכבוד. אך בקשה אחת היתה לו: "בכל פעם שאתנהג אליך בכבוד, תוציאי מסמר אחד מהעץ, עד שבסופו של דבר לא ישארו מסמרים בעץ". הסכימה האשה, ואכן מאותו יום הבעל שיפר את דרכיו והתנהג אל אשתו בכבוד רב, והיא עמדה בהבטחתה ובכל פעם הורידה מסמר אחר מהעץ.

עברו ימים וחלפו השנים, יום אחד יצא הבעל לחצר, והנה העץ נקי ממסמרים. הוא שמח מאוד, קרא לאשתו ואמר לה: "הביטי רעייתי, הצלחתי להתנהג יפה, ועתה העץ נקי ממסמרים!", ענתה לו אשתו בחכמה: "אכן העץ נקי ממסמרים, אבל תראה כמה חורים נשארו בו".

שלום בית אמיתי, הוא להיזהר שלא לפגוע בשני. אדם הפוגע בחברו, אף שלאחר מכן מבקש את סליחתו ומתפייס, בכל זאת הפגיעה אינה נמחקת, ונשארת צלקת בלב שלעיתים תישאר לעד.

בדיקת שמיעה

דני ודינה היו נשואים במשך שנים רבות, ולמרות שהיחסים ביניהם היו טובים מתמיד, דני החל להיות מוטרד מכך ששמיעתה של אשתו אינה כפי שהיתה בעבר. הוא חשש להעלות את הנושא הזה לפני דינה משום שחשש שהיא תיפגע מכך שהוא אומר לה שהיא צריכה מכשיר שמיעה, אז הוא החליט להתקשר לרופא המשפחה על מנת לקבל עצה מה עליו לעשות.

הרופא סיפר לדני שיש בדיקה פשוטה מאוד, אותה הוא יוכל לבצע בעצמו, ולשפוט את בעיית אובדן השמיעה של אשתו: "עמוד במרחק של כ- 10 מטרים ממנה, ובקול שיחה רגיל אמור לה משהו, וראה אם היא שומעת. אם היא לא מגיבה התקרב לכדי 8 מטרים ואח"כ 6 מטרים וכן הלאה, עד שאתה מקבל תגובה".

באותו ערב דינה בישלה במטבח את ארוחת הערב בעוד שדני ישב בסלון. לפתע הוא נזכר בעצת רופא המשפחה וחשב לעצמו: "כעת אני נמצא במרחק של 10 מטרים ממנה, אנסה לבצע את בדיקת השמיעה".

דני פנה אל אשתו בקול שיחה רגילה ואמר: "דינה מה אוכלים הערב?", אך לא נשמעה שום תגובה. הוא התקרב עוד שני מטרים ואמר: "אשתי היקרה, מה אוכלים היום לארוחת הערב?", אך שוב, לא היתה כל תגובה. הוא התקרב עוד שני מטרים ושאל: "מה אוכלים היום לארוחת ערב?", אך אין קול ואין עונה! דני היה מאוד

מודאג ממצב השמיעה של אשתו, הוא קרב אליה יותר ואמר:
"דינה'ליה, מה את מכינה לארוחת הערב?".

ואז הוא שמע: "דני, אתה לא שומע? זאת כבר הפעם הרביעית שאני
אומרת לך שאני מכינה עוף עם תפוחי אדמה!"

גם כשאנחנו חושבים שהבעיה אצל השני, לפעמים אנחנו טועים,
והבעיה היא דווקא אצלנו!!!

חבר טוב

על הבעל והאשה להיות חברים טובים מא' ועת ת':

אָוֹהֵב אוֹתְךָ, בְּוֹטָח בְּךָ, גֵּוֹמֵל לְךָ בַּחֶפֶץ לֵב, דֹּוֹאֵג לְשִׁלוֹמְךָ בְּכֹל
עֵת, הִמְשַׁעֲנֵת וְחֹלִיפֵת הַהֲצֵלָה שֶׁלְךָ, זֹכֵר אֶתְךָ אֶת הַחֻוּיּוֹת,
הֹוֹשֵׁב עֲלֶיךָ דְּבָרִים טוֹבִים, שֹׁרֵחַ עִבּוֹרְךָ, יוֹדֵעַ מַה אַתָּה צָרִיךְ
גַּם אִם לֹא תִבְקֶשׁ, בּוֹלֵל אוֹתְךָ בַּחֲיּוֹ, לְוֹמֵד לְהַכִּיר אוֹתְךָ,
בְּפִרְגוֹן לְךָ מִכָּל הַלֵּב, גֵּוֹתוֹן לְךָ לְנֹצַח לְפַעֲמִים, שׁוֹלַח לְךָ, עֵזְרוֹר
לְךָ, פְּוֹתֵר לְךָ דִּילְמוֹת, צֹחֵק אֶתְךָ, קְוֹרֵא אוֹתְךָ בְּלִי מִיֵּלִים,
דְּוֹצָה בְּטוֹבֶתְךָ, שׁוֹתֵף לַחֻוּיּוֹת שֶׁלְךָ, תְּוֹמֵךְ בְּךָ.

• איש אחד קיבל מתנה מבנו - מעטפה ובה 500 ₪ ופתק:
"אבא, אני רוצה שבכסף הזה תקנה **לעצמך** משהו שיעשה את
החיים **שלך** יותר נוחים וקלים".

אז הוא קנה בזה מתנה **לאשתו!**

מילתא דבדיחותא

☺ יש בצל "תכפיתוי", ויש בצל "תחפיתוי".

☺ אשה אחת פרסמה מודעה שהיא מחפשת בצל, למחרת קיבלה מאות טלפונים: את יכולה לקבל את שלי!

☺ בצל אחד מתקשר לאשתו בערה ושואל אותה: "תגידי מה שמת בקציצות בארוחת הצהריים?"

האשה מבסוטית מהשאלה ובחיוך צנק צונה: "זה מתכון סודי, אני לא יכולה ללמוד".

הבצל אומר בקול מתחנן: "תקשיבי מותקי, זה מאוד חשוב, אני בבית חולים והרופאים מבקשים לדעת".

☺ שוטר מדבר עם המפקד שלו במכשיר הקשר: "המפקד, הצענו לגירת הרצח".

המפקד: "דווח לי על המצב!"
שוטר: "אשה רצחה את בעלה, היא הכתה אותו עם המצרוק, דקרה אותו בסכין מטבח בעצמים רבות, ולקינוח היא גם צרפה את ראשו".

נישואין מוצלחים

☺ בצל מצליח הוא מי שמרוויח יותר ממה שאשתו מוציאה.

אשה מצליחה היא מי שמוציאת בצל כלה.

☺ לקן אחד הציג לפניו 119, ולכבוד יום הולדתו הציג אליו כתב מהציתון המקומי כדי לראיין אותו. הציתונאי שואל אותו: "מהו סוד גילי המופלא?", צנה לו הישיש: "יש לי בחייט כלי ברזל, אני בחייט לא מתוכח עם אף אחד על שם דבר". "זה הכל?", התפלל הציתונאי, "כן", צנה הקשיש בפשטות, "אבל זה לא יכול להיות", אמר הציתונאי.

"אתה צודק", צנה לו הקשיש בסקט ובעדינות...

☺ כאשר אני ואשתי רבים, אני תמיד זה שאומר את המילה האחרונה - "סליחה".

☺ הבצל לאשתו: אני לא אומר שאני תמיד צודק, אני רק אומר שאת תמיד טועה.

אותי... כשמחבלי ירה בי, יסבת ליד מיסתי כל הליילות... כשהפסדנו את הבית באלף החובות, את צדיין המסכת להאמין בי... כשחיליתי לא הפסקת לרצוץ לאהוב אותי ולקוות שאחליט..."

האשה מתרשמת ודומעת מהכרת התודה של בעלה... ואלו הוא אומר לה את משפט המחץ: "אני חושב שאת מביאה לי מלף רצו!"

☺ אדם אחד נכנס למרפאת שיניים ושאל את הרופא כמה תצלה עקירת שן בינה. הרופא עונה: "700 שקל". אמר האישה: "זה סכום מאוד גבוה, אולי אתה יכול לבוא לקראתי ולהוריד קצת?"

הרופא חשב, ואמר: "ובכן את לא אתמט בחומר הרדמה, אוכל להוריד את המחיר ל-500 שקל".

"זה צדיין מאוד יקר בשיניים". אמר האישה.

אתה אתה מתמחה מתחיל לרצוץ את העקירה, אני חושב שאוכל להוריד את המחיר ל-100 שקל".

"מצויין!", קרא האישה בשמחה, "אני אעלח אליך את אתי מחר!"

המפקד: "האם הוצאתם ממנה הודאה? היא אמרה מדוע צעתה זאת?"

שוטר: "כן, היא אמרה שהוא התהלך בבית הזמן שהיא שטפה את הרצפה, ודבק לה ברטוב".

המפקד: "האם עצרתם אותה?"

השוטר: "מה פתאום, אנחנו מחכים שהרצפה תתייבש..."

☺ אדם אחד הגיע לרופא וביקש ממנו צנה כיצד יוכל לשמור על בריאותו ולחיות צד ממה וצשרים שנה.

אמר לו הרופא: תתחתן. תמה האישה: אם אתחתן אחיה צד 120?

לא, אבל אם תתחתן אתה כבר לא תרצה לחיות צד 120.

☺ גבר אחד שבה בבית החולים, התרדמת במשך חודשיים, ובמשך כל הזמן הגה אשתו כל הזמן היתה יושבת לצדו ומתפללת שיקיץ מתרדמתו.

פתאום הוא מתעורר, מסמן לה להתקרב ואומר: "את היית לצדי כל הזמן... כשפיטרו אותי את היית שם לתמוך בי... כשהצסק שהקמתי פסט את הרגל, נשארתי לצדי לחזק

☺ שבעצמך לא יחזור, אמרה לו:
 "אבל הפקא חמסה אמר לי
 שיחזור". אמר לה: "הפקא
 חמסה שומר על ציניו ולא יא
 ראה אותך, תאמיני לי שאם
 הוא היה רואה איך את
 נראית, גם הוא היה אומר לך
 שבעצמך לא יחזור".

☺ אה אומרת לחברה שלה:
 "יש לי בעל מלאך".

צונה לה החברה: "כן, גם
 בעצמי לא בן אדם".

☺ יש אנשים שזוכים למצוא
 אה משורש נשמתם, ויש כאלו
 שזוכים לאה שמוציאה להם
 את הנשמה מהשורש.

☺ אה אחת הלכה לנח
 צהריים. לאחר שקמה ניגשה
 אל בעלה וסיפרה לו שחלמה
 חלום: חלמתי שאתה קונה לי
 שרשרת פנינים ליום ההולדת
 שלי שחל היום, מה לבי דעתך
 אומר החלום הזה?

הבעל מפרך לה במאור פנים:
 היום בערה את תדעיו!

בערה הבעל חוזר ומושיט
 לאשתו מתנה צטופה בארילה
 נאה. היא מתלהבת, פותחת
 את המתנה ומללה שבעלה
 האוהב קנה לה סכר פתרון
 חלומות.

☺ הדרך הטובה ביותר לזכור
 את יום ההולדת של אשתך
 היא לזכור אותו בעם אחת,
 יותר לא תשכחי!

☺ שומר שאף אה שהתלוננה
 שבעלה נעצם את היו לו
 סימני היכר כלשהט?

צנתה האשה: לא, אבל יהיו לו
 אחרי שישוף!

☺ אה שבעלה נעצם נכנסת
 לתחנת המטרה וואלאת: נו,
 יש לכת בשורות טובות, או
 מעצמתם אותם?

☺ אה אחת, שבעלה ברח
 מהבית, הלכה לרה המקובל
 הפקא חמסה, צדיק יסוד בניין,
 כדי לקבל ממנו ברכה שבעלה
 יחזור... הרב היה לבוש
 בטלבייה לבנה, והכובע כיסה
 לו את כל פניו... הוא ביקש
 ממנה אלץ דולר, שמע את
 צרתה ואז אמר לה שהוא
 רואה שבעוד שבוע בעלה
 יחזור...

עברו שבוע שבועיים, חודש
 חודשיים, ובעלה לא חזר.

היא החליטה להניע למקובל
 אחר שהיה קצת יותר ליברלי
 ולא הקפיד על שמירת
 הצינייט, ולאן לקח ממנה רק
 מאה דולר ואמר: "אני רואה

☺ הרבה טהרים מצדיקים
נישואין בדרך של תורה.

תורה להשל, תורה לנקות,
תורה לכהס...

☺ לול נוסע ברכה, שטר צוצר
אותם ומקס רשיונות.

הבצל: שכחתי אותם בבית.

האשה: מה פתאום שכת, שללו
לו את הרישיון!

השוטר: אתה יודע שנסעת על
מאה וארבעים קמ"ש?

הבצל: מה באמת? בכלל לא
שמתי לב.

האשה: מה לא שט לבי, כל
הדרך הצרתי לו שהוא טס
ונוהג כמו מטורף.

הבצל מאבד את סבלנותו,
וצוצק על אשתו: די כבר,
משועצת, תסתמי תיפה!

השוטר: בצלך תמיד מדבר
אליך ככה?

האשה: לא תמיד, רק כשהוא
שיכור!

☺ לול הורים רבו בכעס. האבא
לרק מהחלון צלחות, האמא
לרקה כוסות, הבן ראה ולרק
מהחלון חביצה של צוליות.
ההורים המופתעים שאלו
אותו: "מה לעצאנל אתה
עושה?" "ענה הבן: "חשיתי
שאוכלים בחוץ".

☺ האשה: היום יש לנו יום
נישואין, אולי נחשוט כפש?

הבצל: מה אשט הכפש בטעות
עשה החמור?

☺ איש אחד הולך ברחוב,
פתאום הוא שומע צעקה
חלוקה: "עצרו!"

הוא נבהל, קפא על מקומו,
וכעבור שנייה נחת לידו מקרר
בדיוק במקום בו אמר היה
להיות.

הוא צמד במקומו המוט
ומבולבל, ולאחר שהתעשת
קרא: היי, מי למה שצחק כדי
להזהיר אותי?

דמות עם כנפיים יורדת מן
השמים ומציבה את עצמה: למה
אני המלאך השומר שלך!

בלי לחשוב פצמייט הבן אדם
מכניס לו אצרוף אדור ישר אל
תוק האף.

המלאך השומר תפס את אפו
השבור והמדמם, ושאל עת
דמעות מצנייט: על מה למה
היה? הרי הרע הצלתי אותך
ממוות בטוח!

"אתה המלאך השומר עלי?"
צחק האיש בצבבים, "איפה
היית כשהתחנתו?"

המקרר פתק: "מאי, קום
הסעה שבצ".

⊙ בצל אחד קנה לאשתו ליום
הולדתה ה-70 קבר כסאולה
לאריכות ימים.

ביום הולדה ה-71 אמרה
האשה לבצלה: "מה קרה
שהנה לא קנית לי כלאס?"
אמר לה הבצל: "את צדיין
לא השתמשת במתנה שקנית
לך בשנה שעברה..."

⊙ צובד ניס אף חדרו של
המנהל האחראי עליו, דופק
על הדלת ואמר בהיסוס:
"בוס, מחר מתקיימת החתונה
של בת דודה של אשתי
בצפולה, אני חייב להביע לפע
ממש מוקדם, כי בדרך אנו
צריכים לאסוף את סבתא של
אשתי מבית האבות ולצלות
על קברי הצדיקים כדי לקבל
ברכה לכבוד האירוע, ולכן
אני צריך יום חופש מחר..."

צונה לו הבוס: "אני ממש
מצטער, אבל בתקופה
האחרונה אנו ממש כורעים
תחת העומס, אני חושש שלא
אוכל לאשר לך את זה.

הבוצל חייב מאונן לאונן
ואמר: "תודה בוס, ידעתי
שאתה מסמוק עליי".

⊙ מלך החיות זכה למצוא את
זיוולו והקים צמה בניין צדי-
צדי. כל החיות ניסו למלכת
הנצרץ לאחז' לו מלף טוב.
ניסו אליו גם הצבבר ואמר
לו: "אח שלי, שיהיה לך מלף
טוב". אמר לו האריה: איך
אתה מדבר למלך החיות, וכי
אני אחיך? כן, אמר הצבבר,
גם אני לפני שהתחתנתי הייתי
אריה!

⊙ בצל ואשה יצאו לנפש בחיק
הטבע, הם שכרו צימר מפנק
בתוך היער.

בבוקר האשה קמה ראשונה
ואמרה לבצלה: "בוא תראה
אינה צבי גדול ושמן נמצא
מצבר לחלון.

אמר לה בצלה: זה לא צבי, זו
פרה, וזה לא חלון אלא
מראה.

⊙ לאחר מריבה בין בצל ואשה
הם החליטו להיות יומיים
"ברואי" ולשמור על שתיקה
מוחלטת ביניהם. הבצל היה
צריק לקום מוקדם והוא ביקש
מאשתו באמצעות פתק שתלה
על המקרר: "תצירי אותי
בבקשה בסעה שבצ". בבוקר
הוא קם בסעה תשע, והיה
עצבני מאשתו לא הצירה אותו
בזמן, אבל אז ראה על

☺ מקבץ נדבות ניאם הצליצה
 לצער אה צבת-בשר, מוסיט
 את ידו ואומר: כבר שלושה
 ימים שלא בא אוכל אל כו!

כא הכבוד! מתפוצלת האשה,
 אינה כח רצון, הלוואי אם
 צלי...

☺ הבעל מתלונן: לאשתי יש
 ליכרון כרוצ מאוד!
 - היא שוכחת הכל?
 - לא, היא זוכרת הכל!

☺ אשתי כל הזמן אומרת
 שאני לא מקשיב לה (נדמה לי
 שזה מה שהיא אומרת...)

☺ אם את רוצה שבעלך יקשיב
 לכל מינה שאת אומרת -
 דברי מתוק שנה.

☺ אדם אחד הבחין בכך
 שחברו נראה מצוברת.

למה? מה קרה?
 אשתי ואני רבנו, והיא אמרה
 שלא תדבר איתי במשך חודש.
 ומה כל כך רע בינה שאתה כה
 צובר?

היא אמרה את זה לפני
 חודש...

☺ אתה נראה נורא, מה קרה?
 אשתי עושה דיאטה.

גברים ונשים

☺ אחד יוסה בחתונה של
 ארלוניטי, ואומר לנה עצומד
 לידו: אינה מכווצר ושציר
 החתן. זה שליידו צונה: "נה לא
 החתן, זו הכלה והיא הבת
 שלי". הראשון אומר: "סליחה,
 לא ידעתי שאתה אבא שלה".
 השני צונה: "אני בכלל לא
 אבא שלה, אני אמא שלה".

☺ יחה בין שני גברים:
 קנייתי רכב חדש!
 - אינה?

- מאנדה שלוש 82,000 ק"מ,
 1,600 סמ"ק, זיר אוטומאט צט
 סאן רוץ, במצב מנע מצולה.

יחה בין שתי נשים:
 קנייתי אוטו!
 - אינה?
 - אדום!

☺ איש אחד שב הביתה ומוצא
 את אשתו ממררת בבכי:
 הכנתי לך פטידה, אבל הכלה
 אכל אותה... אל תבכי, מרזיצ
 אותה הבעל, אקנה לך כל
 אחר.

☺ אמרו חז"ל: "גדול יום
 המשמים, שאפילו פרוטה שבכיס
 מתברכת", ופירשו שכשירד
 עם האשה לא יכולה לצאת
 לקניות...

☺ צונה לא האוכרת: "במדף של ספרי הפנטזיה".

☺ שאלימ אשה בן כמה הבן שלק?

והיא צונה: הוא בן שמונה חודשים, שני שבועות, שלושה ימים, חמש שעות, צערים ושבע דקות וארבע, חמש, שש שניות....

לצומתה, האבר חושב... ואח"כ ניגש לתינוק, בודק את התווית שלל בחדו, ואומר: שש, תשע.

☺ אינה זמן יותר ארוק??

"ה"צוד חמש דקות אני מוכנה", של האשה.

או ה"צוד חמש דקות אני הבית", של הבעל?

☺ בעל אחד אומר לחבר שלו: "אשתי טוענת שמאוד בריא לאכול ירקות חיים". צונה לו חבריו: "כן, גם אשתי לא אוהבת לישל".

☺ זה כל כך מצחיק ואירוני שדווקא ליצור ששוכח ימי נישואין, שוכח ימי הולדת, שוכח לכבות את התנור, שוכח להוציא את הילדים מהסן... דווקא לו קוראים "זכר"!!!

☺ זה אחד נתבקש לומר דרשה בין מנחה לצרבית. בהתחלה הוא סירב כי שכח את השניים התומבות שלו בבית, אך כאשר ראה שאין מי שיאמר את הדרשה, הוא רץ לביתו, הביא משט את השניים התומבות והתחיל לדבר...

הבעיה שהוא לא הפסיק לדבר. לאחר כמה שעות שאלו אותו מה קרה? מדוע לא יכול היה להפסיק לדבר?

אמר להם הרב: לקחתי בטעות את השניים התומבות של אשתי.

☺ אשה אחת אומרת לחברה שלה: אני יודעת מה היה בעלי בעלגוף הקודם!

מה הוא היה?

תולעת משי!

איך את יודעת?

כי עכשיו הוא גולג!

☺ אשה יודעת עליו הכל, מה צעית היכן היית, עם מי הסתובבת ומה אכלת. אבל כשהיא פותחת את הארון היא לא יודעת מה ללבוש.

☺ גבר נכנס לחנות ספרים ושאל את האוכרת: "היכן נמצא הספר 'האבר הוא הבוס בבית'?"

הכבדה הסתכלה אליו, חייכה
 ושאלה אותו: "איך עבר עליך
 היום?" הבעל המופתע היה
 מבולבל לחלוטין ושאל את
 אשתו: "מה קרה פה היום?"
 חייכה אליו האשה וצנתה:
 "נכון שכל יום כשאתה חוזר
 מהעבודה אתה שואל אותי
 מה כבר עשיתי כל היום?"
 "כן", צנה הבעל, מחכה
 לתשובה. "אז למה", אמרה
 האשה, "אז היום לא עשיתי
 את זה...!"

גירושין

☺ הבעל לדיונים: אני רוצה
 להתגרש, אשתי לא מדברת
 אתי כבר שנה.
 הדיונים: כדאי לך לחשוב על
 זה שוב, נשיט כאילו קשה
 למצוא היום...
 ☺ מודעה בציטון: "גרוש בלי
 גרוש מחפש גרושה עם ירושה".
 ☺ מאירושין רק מפסידים, אף
 אחד לא מרוויח מזה חוץ
 מצורכי הדין.
 ☺ צורק הדין אומר לבני הזוג
 שבאו למצות הסכם גירושין:
 אתם צריכים לחלק את הרכוש
 שלכם בהגנות ובשווה, חצי
 חצי - חצי לךם וחצי לני

☺ בעל אומר לאשתו בדרך
 מהעבודה: "אני כבר אמרתי
 לך שאני מביע עוד חמש
 דקות, את לא צריכה להתקשר
 כל רגע שעה..."

☺ אין חכמ כבעל עם נסיון.

☺ תמיד ידעתי נשים יכולות
 למצות ארבעה דברים בו
 זמנית. היום ראיתי אשה
 נוהגת, תוק כדי למתאפרת,
 מדברת בטלפון ונכנסת בצף.

☺ צרה אחד, איש אחד חוזר
 מהעבודה ומצא את ביתו
 הפוק לחלוטין: שלוש ילדים,
 צדיין בפנימות, אוכלים
 חטיפים מהמקרר, שטוח
 הכניסה לרוק על השולחן,
 הספריט על הסלון מפולרים,
 וכל הרהיטים בחדר צמוסים
 בחפזים. הכיור במטבח מלא
 בכלים, שאריות ארוחת הבוקר
 מפולרות על הדלפק,
 ופירורים ממלאים את השיש.
 האיש צלה במהירות במדרגות
 כאשר הוא, מדלג מצד
 לצדדים וצרימות באדים,
 מודאג שמה אשתו חולפה או
 שקרה לה משהו. כשנכנס לחדר
 השינה, חסר נשימה, מצא
 אותה שוכבת בהנאה במיטה
 כשהיא צדיין בפנימה שלה,
 קוראת ספר. לשמע נשימתו

צמדה לצדו, ואומר לה
 בסיפוק: "הצלחנו, הט באים
 אלינו לסוכות ומשמחים
 בצמח על כרטיסי הטיסה".

שוויגער (חותנת)

☺ בצל לאתו: אין לי בעיה
 שאמא שלך מבקרת אותנו
 פעמיים בשנה, אבל למה כל
 ביקור צריך להימשך חמישה
 חודשים?!

☺ מאחורי כל גבר מצליח
 צומדת חותנת מופתצת.

☺ אמא שלך תבוא מבית
 החולים לאור אתנו!
 מי אמר לך?

הרופא, כשביקרתי אותה בבית
 החולים, הוא לקח אותי לצדו,
 הביט לי ישר בעיניי ואמר:
 "צפו לארוע מכאן!!!"

☺ בכפר קטן היצו שתי בנות
 לפרקן. רב הצוירה שלח מכתב
 לראש הישיבה בעיר הדולה
 שהם צריכים שני בחורים
 מצוינים בשביל שידוך לשתי
 הבנות. ראש הישיבה בחר שני
 בחורים ושלח אותם לצוירה
 עם מצט צידה לדרך, לא היה
 להם כסף לשכור צעלה ולכן
 הם הלכו ברגל במשך כמה
 שבועות. לאחד הבחורים כלו
 כוחותיו והוא התמוטט ומת

☺ איש לקן מתקשר לבן שלו
 בניו יורק ואומר לו: "פרדי,
 ממש חבל לי להרוס לך את
 היום, אבל אני חייב לספר לך
 שאני ואמא שלך מתגרשים,
 ארבעים וחמש שנות סבל
 וייסורים, זה בהחלט מספיק..."

הבן בהלם ואומר: "אבא, על
 מה אתה מדבר?! אתה ואמא
 ממש בוגדים, אף תעשו
 כזאת שטות".

האב: "תבין, אנחנו כבר לא
 מסוגלים להסתכל האחד על
 השני, נמאס לנו, ואפילו
 נמאס לי לדבר על זה,
 תתקשר לאחותך משיקאו
 וספר לה..."

פרדי מתקשר לאחותו ומספר
 לה והיא מתפוצצת מכעס
 ואומרת: "נראה להם שאנחנו
 ניתן להם להתגרש?! נראה
 להם?! אף תדאג, אני אטפל
 בזה!"

היא מיד מתקשרת לאבא שלה
 ואומרת לו: "אבא, אתם לא
 מתגרשים! אתה שומע? אף
 תעשו שום דבר לפני שאני
 ופרדי מציצים... אני אדבר
 אתו ונבוא אליכם בשבוע
 הבא, עד אז אף תעשו
 כלום!!", ומנתקת בכעס.

הלקן מנתק את הטלפון
 ומחייך אף אשתו שכל הזמן

לייזר צט אורות מהבהבים
 שיכול אהפיק 15 צלילים
 מצצבנים שונים... היא חייכה
 ואמרה: "זה מושלם, בדיוק
 מה שחיפשתי, הכלה שלי פשוט
 תשנא את זה".

☺ סבתא מצצבצבת ומודיעה
 שהיא מטיעה לביקור בצוד חצי
 עצה.

כשהיא מטיעה רץ אליה הנכד
 ואמר לה: "סבתא, יופי
 שבתא, צכשיו כבר לא חסר לנו
 הבית כלום!"

"מה זאת אומרת?", שאלת
 הסבתא. צנה לה הנכד: "לא
 יודע, אבל כשצצבצבת אמא
 אמרה: 'רק זה חסר לנו',
 צכשיו כשהצצת לא חסר לנו
 כלום!"

☺ הטלפון מצצבצב, הבצל
 צונה ושומע: "שלום, כאן
 מיפקד האוכלוסין, מה
 שומק?"
 הבצל צונה: "אדט".

הפקידה: איך קוראים
 לאשתך?

הבצל אמר: "חווה"

הפקידה: "אדט וחווה? בטח
 תמיד לי שנמצא אתכט טט
 הנחש".

"כן", אמר הבצל, "אני כבר
 נותן לך את חמותי..."

בדרך, השני קבר את חבירו
 והמשיך במסע. כשהגיע
 לציירה חיכו לו שתי נשים, וכך
 אחת טענה שהוא המיועד
 עבור בתה. לאחר כל הצצקות
 והוויכוחים ביניהן, הן פנו לרה
 הציר שיפתור את הבציה
 הסבוכה. הרה חשב מצט
 והחליט לצעות על פי מסכת
 שלמה.

קרא להן הרה בנוכחות
 הבחור, שמע את טענותיהן,
 ואל אמר: "אין ברירה, חייבים
 לחתוק את החתן לשני חלקים
 שווים, כך יהיה לשתייהן". אחת
 האמהות הגדעלצה ואמרה:
 "מה שתאום לחתוק אותו,
 מסכן, אני מוותרת עליו
 לשנייה", השנייה קמה ואמרה
 שהיא לא מוכנה לזה, אמ הרה
 אמר שצריכים לחתוק אותו,
 זה בדיוק מה שצריכים לצעות.
 היא כבר באה לשלוף מסור
 חשמלי מתוק תיקה, ואל אמר
 הרה: "צכשיו הכל ברור - זאת
 שרצה לחתוק אותך היא
 השווייצר האמיתית!"

☺ סבתא אחת הלכה לחנות
 צצצוצים והתקשתה לבחור
 מתנה לנכדה האהוב, המוכר
 הציע לה פאזלים, משחקי
 חשיבה, קובייה הונדרית וצוד,
 אך היא דחתה את כל
 ההצעות, עד שהציע לה רובה

שידוכין

☺ בת פשידוכין שאלת את
אמה: איק מצליחית להסיט
שידוק טוב?

האמא: תשאלי את אבא, בלה
הוא הצליח יותר ממני!

☺ פולניה מבושרת קמה
באמצע טיסה לארה"ב
וצצקת: "יש כאן רופא?",
מיד קט בחור נחמד ורציני,
ניש אלה ואמר: "אני רופא,
מה הביעה?", אומרת לו
הפולניה: "אולי אתה רוצה
להכיר את הבת שלי?"

☺ אבא בוכרי אומר לבן שלו:
"אני רוצה למצוא לך כלה!",
הבן אומר: "לא תודה",
האבא: "ואט לו תהיה הבת של
לביוב?", הבן: "אל כן", האב
הולך ללביוב ואומר לו: "אני
רוצה בת שלך מתחתנת עט
בן שלי". לביוב בתאבה: "לא
בא בחשבון!", אומר האב:
"כדאי לך, הוא הסמנכ"ל של
בנק ישראל". לביוב אומר:
"אט כק, אל כן". האב המסור
הולך לנצידי בנק ישראל
ואומר לו: "אני רוצה בן שלי
להיות פה סמנכ"ל". נצידי
הבנק: "לא!", האבא: "חבל",
כי הבן שלי חתן של לביוב",
הנצידי: "אט כק אל כן..."

☺ בצל מביא את השוויצער
לפו משה התעופה.

כמה זמן תשארי אצלנו?
כמה זמן שתרו!

מה, לא תשארי אפילו לכוס
קפה?

☺ אשה צצירה מתקשרת
לאמא שלה, אחרי שבעלה פלט
מילה לא במקום והצליה
אותה: "אמא הוא שוב פטע בי,
אני לא יכולה יותר, אני
עוברת לגור אצלכט!"

צונה לה האט האוהבת: "אט
הוא פטע בק, הוא צריק לשלט!
אני באה לגור אצלכט".

☺ איש אחד קנה לשוויצער שלו
כרטיס טיסה לשוויץ... הוא
שמע שיש סט אוויר עוצר
נשימה!

☺ שוויצער אחת אמרה
לבלתה: מיליון פעט אמרתיו
לך לא להגליט!

☺ מצעה בחסיד אחד שנולה
לו בת צעירות בשבת משפטיט.
הוא לא מצא סט לקרוא לה
ולכן הלך לשאלו בצצת רבו.
ציין הרב בפרשה והציע לקרוא
לה "מכשפה", אמר לו החסיד:
"אבל כבר יש לי בת שנקראת
צל סט חמותי".

הוא זילנה שבטעות פלחו לו
סוודר... (בשידוכין צריכים לבדוק)

☺ שדכן הציוע שידוק לבחור.
לוחש הבחור לשדכן: איך אתה
מצל להכיר לי אשה כלאת,
היא מכוצרת, נמוכה ופולזת!
השדכן: אתה לא צריק ללחוש,
היא גט חירשת!

עד מאה ועשרים

לוג קשיים יושבים במסעדה.
הבצל מלמין מנה אחת
שכוללת שניצל, תפוחי אדמה
וסלט. לאחר שהמלצר הגיש
את המנה, לקח הבצל סכין
וחילק את השניצל לפני
חלקים שווים, חצי לו חצי
לאשתו, וכך חילק גט את
תפוחי האדמה והסלט.

המלצר התפלגא וסאל אותו:
"מדוע הלמנתם רק מנה
אחת?", צנה האישי: "אנו כבר
לקניס ולא אוכלים הרבה,
וחוץ מזה אנחנו תמיד
מתחלקים בכל דבר ודבר".

הבצל התחיל לאכול, בעוד
שאתו ממתינה ואינה נועצת
באוכל. סאל אותה המלצר:
"מדוע אינך אוכלת?", צנתה
האשה: "אני ממתינה שבעלי
יסיים עם השנייים התותבות".

☺ בחור אחד נפגש עם בחורה
ממשכה מאוד צעירה.

לאחר מספר פגישות אמרה לו
הבחורה: הגיע הזמן שתפגוש
את הורי.

כשהגיע הבחור לפגוש את
הורי הבחורה, שוחח אתו האב
ובין השאר סאל: מה אתה
עושה בחיים?

אני קבלן.

מה אתה הונה, בתימ?

לא אני הונה צליק...

☺ בחור יצא עם ארוסתו
לבחור רהיטימ, לפתע חטף
שפריץ של צהצ ומכנסיו
התלכלכלו. הוא הצליח
להסתיר את הכתם מהבחורה,
ניגש לטלפון ציבורי והתקשר
הביתה שיעלחו לו שקית שחורה
עם מכנסים להחלפה לנקודת
מפגש מוסכמת. הוא הצליח
לקבל את השקית בלי
שארסתו תבחין, ואמר לה
שהוא צריק לשירותים, הוא
חיפש בית כנסת באזור, אבל
הכל היה נצול. הבחורה אמרה
סבתא שלה גרה ממש קרוב
ואפשר להיכנס לביתה. הם
הלכו לסבתא, הוא הלך
לשירותים, פשט את המכנסים
המוכתמים, השליך אותם
מהחלון, פתח את השקית, ואל

ז"ל. בדרכי הביתה, חלף על פניהם רכב משוריין, וממנו נפל שק מלא בכסף. הבצל טען שלו מצות השבת אבידה וצליהם להחזיר את הכסף, אבל אשתו מתעקשת שכסף זה דבר שאין בו סימן ולכן הם יזכו בזה מן ההפקר. הם הציגו לביתם עם שק הכסף, ספרו אותו וזילו שברשותם שני מיליון שקל. האשה החביאה את השק בצליית הגז.

למחרת שני קציני משטרה סרקו את האיזור וחיפשו את הכסף בשכונה. השוטרים דפקו על דלת ביתם של הזקנים ושאלו אותם אם ידוע להם על שק של כסף שאבד כאן אתמול בלילה.

האשה צנתה מיד: "לא מה פתאום, אנחנו בקושי יוצאים מהבית", אולם מצפוננו של הבצל הזיק לו והוא אמר לשוטרים: "אל תקשיבו לה, היא משקרת! הכסף נמצא אצלנו בצליית הגז!"

האשה התעצבנה ואמרה לשוטרים: "אל תאמינו לי, הוא סתם לקן סניאלי מדומיין". השוטרים פנו אל הבצל וביקשו ממנו לספר את הכל מהתחלה. הבצל סיפר: "אתמול, כשאתי ושלף חזרנו

😊 לזו קשיים התארחו אצל חברה. האברים דברו בסלון והנשים הכינו משהו מאטבח. אחד הזקנים (זה שהפדיחה הקודמת) אמר לחברו: "אתמול אני ואשתי היינו במסעדה מאוד יפה, היה שם אוכל מאוד מיוחד, מאוד נהנינו, ואני עם אתם תלכו לשם?". שאף החבר: "היכן הייתם?". צנה הזקן: אני לא זוכר איך קוראים למסעדה... זה צומד לי ממש על קצה הלשון...

ואני אתה זוכר איך קוראים לפרח הזה שמביאים הביתה לכהוד שבת?"

"האם אתה מתכוון לורד?", "לא".... "נרקיסים... חבצלות... כלניות... סינאיות...?"

"לא... הפרח משיר השירים..."

"ששנה?"

"כן, ששנה, זה השם שלה."

ואז הוא צועק לכיוון המטבח: "ששנה, ואני את זוכרת איך קוראים למסעדה הזו שהיננו בה אתמול?"

😊 לזו קשיים חוללים את יום הנישואין ה-60 שלהם. הם הלכו לבקר בבית הספר בו למדו כאשר היו ילדים קטנים לפני למעלה מ-70 שנה, ומאז התפלאו ששם דבר מאלו לא השתנה (חוץ מהמורים

ולא את תודה אמלא אמלא
אחת של כל אחד מכם.

האשה פתחה ואמרה: "תראה,
אנו כבר לא צעירים, הייתי
רוצה לטויל צעם בצלמי בצולמ,
לטוס במחפקה ראונה,
ול להיות במלונות עם הסוויטות
היקרות ביותר, וטם אשראי
פתוח לקניות.

השדון אמר: "בוצצ", ומייד
הוטיט לך כרטיסי
טיסה למחפקה
ראונה, שברית לבתי
מלון יוקרתיים וכרטיס
אשראי בינלאומי.

הבצל חייק ואמר: "אני כבר
בן חמישים, והייתי רוצה
להמשיך את חיי עם אשה
צעירה ממני בשלושים שנה".

השדון אמר: "בוצצ", והבצל
הבק להיות בן שמונים!

מבית הספר...", שטר אחד
מסתכל על חברו ואומר:
"הלקן הנה מובלבל ללאמרי,
הוא נצולף מפה".

© בני זוג מבוטלים טוילו
להנאתם על שפת היט. לפתע
הבצל נתקל במשהו, הוא
התכופץ והריט מנורת נחושת
צתיקה.

"הי תראה", קראה
האשה בהתלהבות,
"יש בפנים שדון
קטן וחמוד, אולי
נשחר אותו".

הבצל פתח את הפקק ומיד
קפץ משט שדון ששחר את
לרוצותיו ומתח את רגליו, ואל
הוא פנה אל בני הזוג ואמר
להם: "אני מאוד מודה לכם
על כך ששחררתם אותי
מהמקום הזר והנורא הזה,

אני ואשתי ממש כמו זוג יונים
בכל פעם מישהו אחר צלף מהחלון

סגולות

*מצסה בחחור אמוכר שהיה ברכן אדולא ולא האק לו בסידוכין,
הוא פנה לרבי אדולא ולאחר שהרב שמע את מצוקתו אמר לו:
"יש לי סאלה בשיאלק", אמר לו החחור: אאל כהוד הרב, אני
לא רוצה סאלה, אני רוצה באלונדינות!"*

אנו עם ישראל "עם סגולה" ומחפשים כל מיני סגולות, שאם רק נאמר איזה מזמור תהילים או פסוק מסויים שלוש פעמים ישר והפוך, נוכל לפעול ישועות גדולות בכל העניינים בלי שום השקעה או מאמץ אמיתי מצדנו. אבל האמת המרה היא שאי אפשר לפעול כלום בלי השקעה ומאמץ, כך זה בכל העניינים וכל שכן בענייני שלום בית. אך כאשר אדם טורח ועושה מה שמוטל עליו, לא תזיק איזו סגולה בנוסף להשקעה, וכל שכן תפילה שהיא בגדר חובה תמיד.

סגולה לשלום בית

לקרוא בכל יום מאלפא ביתא שבמזמור קי"ט שבתהלים את אותיות "שלום בית":

לְעוֹלָם יְהוָה, דְּבַרְךָ נִצָּב
בְּשָׁמַיִם: לְדֹר וָדֹר אֲמוֹנְתְךָ,
כּוֹנֵנֶת אֶרֶץ וְתַעֲמֵד: לְמִשְׁפָּטֶיךָ,
עֲמֵדוּ הַיּוֹם: כִּי הִלַּל עַבְדֶּיךָ:
לוֹיֵל תּוֹרַתְךָ שְׁעֵשְׂעִי, אֲזִ אֲבַדְתִּי
בְּעֵינַי: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁכַּח
פְּקוּדֶיךָ, כִּי בָּם חִיֵּיתֵנִי: לֵךְ-אֲנִי
הוֹשִׁיעֵנִי, כִּי פְקוּדֶיךָ דְרָשְׁתִּי: לִי
קוֹי רְשָׁעִים לְאֲבֹדְנִי, עֲדַתֶּיךָ
אֲתַבּוֹנֶן: לְכָל-תַּכְלָה רְאִיתִי קֶץ,
רַחֲבָה מְצוֹתֶךָ מְאֹד:

שָׁרִים, רְדַפּוּנֵי חֲנָם, וּמִדְּבַרְךָ
פָּחַד לְבִי: שֶׁשׁ אֲנֹכִי-עַל-אֲמֵרְתְךָ,
כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב: שֶׁקָר שְׁנֵאתִי
וְאֲתַעֲבָה, תּוֹרַתְךָ אֶהְבֵּתִי: שֶׁבַע
בַּיּוֹם הִלְלֵתִיךָ, עַל מִשְׁפָּטֵי
צְדָקָךָ: שְׁלוֹם רַב לְאֶהְבֵי תּוֹרַתְךָ,
וְאִין לָמוּ מְכָשׁוֹל: שֶׁבִרְתִּי
לִישׁוּעַתְךָ יְהוָה, וּמְצוֹתֶיךָ
עֲשִׂיתִי: שְׁמֵרָה נַפְשִׁי עֲדַתֶּיךָ,
וְאֶהְבֵּם מְאֹד: שְׁמֵרְתִי פְקוּדֶיךָ
וְעֲדַתֶּיךָ, כִּי כָל-דְרָכֵי נִגְדָד:

כָּל מִשְׁפָּטֵי-פִיךָ: בְּדֶרֶךְ עֲדוּתֶיךָ
שִׁשְׁתִּי כָּעַל כָּל-הוֹן: בְּפִקּוּדֶיךָ
אֲשִׁיחָה, וְאִבִּיטָה אַרְחֻתֶיךָ:
בְּחֻקֶיךָ אֲשַׁתְּעֶשֶׂע, לֹא אֲשַׁכַּח
דְּבָרְךָ:

יְדִיךָ עֲשׂוּנִי וַיְכַוְּנֵנִי, הַבִּינֵנִי
וְאֶלְמְדָה מִצְוֹתֶיךָ: יְרֹאֵיךָ יְרֹאֵנִי
וַיִּשְׁמְחוּ, כִּי לְדְבָרְךָ יִחְלַתִּי:
יְדַעְתִּי יְהוָה כִּי-צָדֵק מִשְׁפָּטֶיךָ,
וְאִמוּנָה עֲנִיתָנִי: יְהִי-נָא חֶסֶדְךָ
לְנַחֲמֵנִי, כְּאִמְרַתְךָ לְעַבְדְּךָ:
יְבֹאוּנִי רַחֲמֶיךָ וְאֶחֱיָה, כִּי-
תוֹרַתְךָ שְׁעִשְׁעִי: יִבְשׂוּ זְדִים כִּי-
שָׁקַר עֲוֹתוֹנִי, אָנִי אֲשִׁיחַ
בְּפִקּוּדֶיךָ: יִשׁוּבוּ לִי יְרֹאֵיךָ,
וַיְדַעִי עֲדוּתֶיךָ: יְהִי-לִבִּי תָמִים
בְּחֻקֶיךָ, לְמַעַן לֹא אִבּוֹשׁ:

תִּתְקַרֵּב רִנָּתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה,
כְּדְבָרְךָ הַבִּינֵנִי: תְּבֹא תַחֲנֹתִי
לְפָנֶיךָ, כְּאִמְרַתְךָ הַצִּילֵנִי:
תִּבְעֵנָה שִׁפְתֵי תְהִלָּה, כִּי
תִלְמַדְנִי חֻקֶיךָ: תַּעַן לְשׁוֹנִי
אִמְרַתְךָ, כִּי כָל-מִצְוֹתֶיךָ צָדֵק:
תְּהִי יְדוּךָ לְעִזְרֵנִי, כִּי פִקּוּדֶיךָ
בְּחֻרְתִּי: תִּאֲבָתִי לִישׁוּעָתְךָ
יְהוָה, וְתוֹרַתְךָ שְׁעִשְׁעִי: תַּחֲי-
נַפְשִׁי וְתִהְלֵךְ, וּמִשְׁפָּטֶיךָ יְעִזְרֵנִי:
תַּעֲיִתִי כִּשֵׁה אֲבָד בְּקֶשׁ עַבְדְּךָ,
כִּי מִצְוֹתֶיךָ, לֹא שָׁכַחְתִּי:

וַיִּבְאֵנִי חֶסֶדְךָ יְהוָה, תְּשׁוּעָתְךָ
כְּאִמְרַתְךָ: וְאֶעֱנֶה חֲרִפֵּי דְבַר, כִּי-
בִטַּחְתִּי בְּדְבָרְךָ: וְאֵל-תִּצַּל מִפִּי
דְבַר-אֱמֶת עַד-מָאד, כִּי לְמִשְׁפָּטְךָ
יִחְלַתִּי: וְאֲשַׁמְרָה תוֹרַתְךָ תָּמִיד,
לְעוֹלָם וָעֶד: וְאֶתְהַלַּכָה בְּרַחֲבָה,
כִּי פִקּוּדֶיךָ דְרֹשְׁתִּי: וְאִדְבְּרָה
בְּעֲדוּתֶיךָ נֶגֶד מְלָכִים, וְלֹא אִבּוֹשׁ:
וְאֲשַׁתְּעֶשֶׂע בְּמִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר
אֶהְבֵּתִי: וְאֲשֵׂא-כַּפִּי אֶל-מִצְוֹתֶיךָ,
אֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי, וְאֲשִׁיחָה בְּחֻקֶיךָ:

מֵה-אֶהְבֵּתִי תוֹרַתְךָ, כָּל-הַיּוֹם
הִיא שִׁיחֹתִי: מֵאִיבֵי תַחֲכַמְנִי
מִצְוֹתְךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי:
מִכָּל מְלַמְדֵי הַשִּׁפְלָתִי, כִּי
עֲדוּתֶיךָ שִׁיחָה לִי: מִזְקֵנִים
אֶתְבּוֹנֵן, כִּי פִקּוּדֶיךָ נִצְרַתִּי: מִכָּל
אֲרוּחַ רָע כְּלֹאתִי רַגְלִי, לְמַעַן
אֲשַׁמֵּר דְּבָרְךָ: מִמִּשְׁפָּטֶיךָ לֹא-
סָרְתִי, כִּי-אֶתָּה הוֹרַתָּנִי: מֵה-
נִמְלְצוּ לַחֲכִי אִמְרַתְךָ מִדְּבַשׁ
לִפִּי: מִפִּקּוּדֶיךָ אֶתְבּוֹנֵן, עַל כֵּן
שָׁנֵאתִי כָּל-אֲרוּחַ שָׁקֶר:

בְּמֵה יִזְכֶּה-נַעַר אֶת-אֲרוּחוֹ,
לְשֹׁמֵר כְּדְבָרְךָ: בְּכָל-לִבִּי
דְרֹשְׁתֶיךָ, אֵל-תִּשְׁגֵּנִי מִמִּצְוֹתֶיךָ:
בְּלִבִּי צַפְנֹתִי אִמְרַתְךָ, לְמַעַן לֹא
אֶחְטָא-לְךָ: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה,
לְמַדְנִי חֻקֶיךָ: בְּשִׁפְתֵי סִפְרֹתִי,

סגולה לשלום בית

לקרוא בתהילים פרקים: פד, קטו, קכב, קכז, קכח.

אָמַתְךָ: לְמָה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵיִה
נָא אֱלֹהֵיהֶם: וְאֵלֵהֵינוּ בְשִׁמִּים
כָּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה: עֲצִבֵיהֶם
כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה
לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ עֵינַיִם לָהֶם
וְלֹא יֵרְאוּ: אֲזַנַּיִם לָהֶם וְלֹא
יִשְׁמְעוּ אֵף לָהֶם וְלֹא יִרְחֹנוּ:
יְדֵיהֶם וְלֹא יִמְשֹׁנוּ רַגְלֵיהֶם וְלֹא
יִהְלְכוּ לֹא יִהְיוּ בְּגֵרוֹנִים: כְּמוֹהֶם
יִהְיוּ עֲשִׂיהֶם כָּל אֲשֶׁר בְּטַח
בָּהֶם: יִשְׂרָאֵל בְּטַח בִּיהוָה עֲזָרָם
וּמְגִנָּם הוּא: בֵּית אֱהֲרֹן בְּטַחוֹ
בִּיהוָה עֲזָרָם וּמְגִנָּם הוּא: יֵרָאִי
יְהוָה בְּטַחוֹ בִּיהוָה עֲזָרָם וּמְגִנָּם
הוּא: יְהוָה זָכְרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת
בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת בֵּית
אֱהֲרֹן: יְבָרֵךְ יֵרָאִי יְהוָה הַקְּטַנִּים
עִם הַגְּדֹלִים: יִסֹּף יְהוָה עֲלֵיכֶם
עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים
אַתֶּם לִיהוָה עֲשֵׂה שָׁמַיִם וְאָרֶץ:
הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לִיהוָה וְהָאָרֶץ
נָתַן לַבְּנֵי אָדָם: לֹא הַמֵּתִים
יִהְלְלוּ יְהוָה וְלֹא כָּל יְרֵדֵי דוֹמָה:
וְאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד
עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

קכב) שיר המעלות לדוד
שמחתי באמרים לי בית יהוה

פד) לְמִנְצַחַת עַל הַגִּתִּית לַבְּנֵי
קָרַח מְזִמּוֹר: מַה יְדִידוֹת
מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת:
נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי
לְחִצְרוֹת יְהוָה לְבִי וּבִשְׂרֵי יְרֵנּוּ
אֶל אֵל חַי: גַּם צְפוּר מְצָאָה בֵּית
וְדָרוֹר קָן לָהּ אֲשֶׁר שָׁתָה
אֶפְרַחֶיהָ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה
צְבָאוֹת מִלְכֵי וְאֵלֵהֵי: אֲשֶׁרִי
יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ עוֹד יִהְלָלוּךָ סֵלָה:
אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ בְּךָ מְסֻלוֹת
בְּלִבָּבָם: עֲבָרִי בְּעַמֶּק הַבְּכָא
מֵעֵין וְשִׁיתוּהוּ גַם בְּרִכּוֹת יַעֲטָה
מוֹרָה: יִלְכוּ מִחִיל אֶל חִיל יִרְאֶה
אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן: יְהוָה אֱלֹהִים
צְבָאוֹת שְׁמֵעָה תְּפִלָּתִי הֲאֲזִינָה
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֵלָה: מְגַנְנוּ רְאֵה
אֱלֹהִים וְהִבֵּט פָּנָי מִשִּׁיחֶךָ: כִּי
טוֹב יוֹם בְּחִצְרֶיךָ מֵאֶלֶף בְּחִרְתִּי
הַסְּתוּפֹף בְּבֵית אֱלֹהֵי מִדְּוֹר
בְּאֶהְלֵי רִשְׁעִי: כִּי שָׁמַשׁ וּמִגֵּן
יְהוָה אֱלֹהִים חַן וְכְבוֹד יִתֵּן
יְהוָה לֹא יִמְנַע טוֹב לְהַלְכִים
בְּתַמִּים: יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁרִי
אָדָם בְּטַח בְּךָ:

קטו) לא לנו יהוה לא לנו כי
לשמך תן כבוד על חסדך על

אֲכָלִי לֶחֶם הַעֲצָבִים כִּן יִתֵּן
 לִידִידוֹ שָׁנָא: הִנֵּה נַחֲלַת יְהוָה
 בְּנִים שֶׁכָּר פְּרִי הַבֶּטֶן: כְּחֲצִים
 בַּיַּד גָּבוּר כִּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים:
 אֲשֶׁרִי הַגָּבֵר אֲשֶׁר מָלֵא אֶת
 אֲשַׁפְּתוֹ מֵהֶם לֹא יִבְשׂוּ כִּי יִדְבְּרוּ
 אֶת אוֹיְבֵים בְּשִׁעַר:

קכח) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁרִי כָּל
 יֵרָא יְהוָה הַהֶלֶךְ בְּדַרְכָּיו: יִגִּיעַ
 כְּפִיךָ כִּי תֹאכַל אֲשֶׁרִיךָ וְטוֹב לָךְ:
 אֲשַׁתְּךָ כְּגֶפֶן פְּרִיָּה בִּירְכַתִּי בֵּיתְךָ
 בְּנִיךָ כְּשֶׁתְּלִי זֵיתִים סָבִיב
 לְשַׁלְּחֶנְךָ: הִנֵּה כִּי כֹן יִבְרַךְ גָּבֵר
 יֵרָא יְהוָה: יִבְרַכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן
 וְרָאָה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם כָּל יְמֵי
 חַיֶּיךָ: וְרָאָה בְּנִים לְבְנֶיךָ שְׁלוֹם
 עַל יִשְׂרָאֵל:

גלף: עֲמֻדוֹת הָיוּ רִגְלֵינוּ
 בְּשִׁעְרֶיךָ יְרוּשָׁלַם: יְרוּשָׁלַם
 הַבְּנוּיָה כְּעִיר שְׁחֻבְרָה לָהּ יַחְדָּו:
 שָׁשִׂם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יְהוָה
 עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדוֹת לְשֵׁם
 יְהוָה: כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ כְּסָאוֹת
 לְמִשְׁפַּט כְּסָאוֹת לְבֵית דָּוִד:
 שָׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם יִשְׁלִי
 אֶהְבִּיךָ: יְהִי שְׁלוֹם בְּחִילְךָ שְׁלוֹה
 בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ: לְמַעַן אַחֲרֵי וְרַעֲי
 אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ: לְמַעַן בֵּית
 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקֶּשֶׁה טוֹב לָךְ:

קכז) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשַׁלְמָה אִם
 יְהוָה לֹא יִבְנֶה בֵּית שׂוֹא עֲמָלוּ
 בּוֹנֵיו בּוֹ אִם יְהוָה לֹא יִשְׁמַר
 עִיר שׂוֹא שְׁקֵד שׂוֹמֵר: שׂוֹא לְכֶם
 מִשְׁכִּימֵי קוּם מֵאַחֲרֵי שֶׁבֶת

סגולות לשלום בית

- כשיש חלילה מריבה או מחלוקת בבית - קבלה מרב גדול, שלא יאמרו בקידוש בליל שבת את המילים: "צאתכם לשלום" וכו' שבפיוט "שלום עליכם", וזה בדוק ומנוסה. (סגולות ישראל)
- סגולה לביטול מחלוקת ומריבות בין בני הזוג - לחפש אחר הכתובה ולמסור אותה לרב הבקי בדיני כתיבת הכתובה שיבדוק אותה אם אין בה טעות. הרבה בעיות שלום בית נגרמות בגלל כתובה שלא נכתבה כהלכה. (סגולות ישראל)
- כדי להרבות השלום יש להרבות בצדקה. (ליקוטי עצות)
- על ידי תיקון הברית זוכים לשלום. (ליקוטי עצות)

סגולה בדוקה ומנוסה לכל דבר ממרן החיד"א

הריני מתנדב/ת שמן למאור/צדקה לעילוי נשמתו של רבי מאיר בעל הנס, כדי שהקב"ה בזכות רבי מאיר בעל הנס יצילני לי ולאשתי/ולבעלי בכל חולי ומכל כאב, ונהיה בריאים דשנים ורעננים ושקטים, ויצילנו מכל צרה ומכל מני פורענות, ויאריך ימינו בטוב ושנותינו בנעימים לעבודתו יתברך.

אֶלֶּהָא דְּמַאִיר עֲגִנִי, אֶלֶּהָא דְּמַאִיר עֲגִנִי, אֶלֶּהָא דְּמַאִיר עֲגִנִי. אֶקְרָא לְאַלֵּהִים עֲלִיּוֹן לְאֵל גֹּמֵר עָלַי. כִּי אֶלְיָךְ אֶקְרָא כָּל הַיּוֹם. עֲזְרוּנו אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל חַטְאֵתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינְךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרַתְךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשַׁתְךָ. יְהִי לְרַצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהִגִּיּוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרֵי יְגָאֲלֵי:

סגולה מרבי חיים ויטאל זצ"ל

בעת אמירת שבח "עלינו לשבח" הנאמר בסוף כל תפילה מתרחשת מעלינו המולה של ממש. בעל ה'מטה משה' מגלה לנו שכאשר יהודי אומר "עלינו לשבח" מתקבצים כל הפמליא של מעלה עם הקב"ה, ועומדים לשמוע שבח זה, ואומרים: "אשרי העם שככה לו", ולכן יש לומר שבח זה לאט, מילה במילה, במתינות ובכוונה.

ובספר 'פרי עץ חיים' (למהר"י) כתוב שאחרי סיום הקטע הראשון במילים: "אין עוד", כדאי לעצור (לפני שאומרים "על כן") ולכוון במחשבה על ישועה מבוקשת (כל דבר כולל שלום בית), וזו סגולה בדוקה ומנוסה שהישועה תגיע במהרה.

סגולה לחן ולחסד ממרן החיד"א

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמָרֵי פִי: יַעֲרֹף כַּמָּטָר לְקַחֵי תִזְלַכַּת פְּטַל אֲמָרְתִּי כְּשֶׁעִירֵם עָלֵי דָשָׂא וְכַרְבִּיבִים עָלֵי עֵשֶׂב: כִּי יֵשֶׁם יְהוָה אֶקְרָא הִבּוּ גֹדֶל לְאַלֵּהֵינוּ:

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתעשה למען רחמיך ולמען קדושת פסוקים אלו והשמות הקדושים שבהם, ותתננו לאהבה לחן ולחסד ולרחמים בעיני כל רואינו, ויהיו דברינו נשמעים

לעבודתך, ויהיו כל מעשינו לשם שמים, ותצליחנו בלימודנו ובכל מעשה ידינו, אמן כן יהי רצון.

סגולות נוספות לשלום בית

• הרב שך זצ"ל אמר פעם "נוסחה" שהיא גם "סגולה" אמיתית לשלום בית ואושר: לוותר, לוותר, (והכי חשוב) לוותר (ואין הכוונה לומר את המילים שלוש פעמים, אלא הכוונה שכל אחד מהם יותר לשני ואז יזכו לשלום אמיתי בביתם, עיין מה שכתבנו בזה בהרחבה בעמוד 101).

• ראו את הסגולה הנפלאה מהסיפור "מים קדושים" (עמוד 297).

• לשבור את מכשיר הסמארטפון, ולקנות סלולרי פשוט בלי אינטרנט (עמוד 197).

• לאשה - לשמור על כל כללי הצניעות (עמוד 112), לבעל - שמירת העיניים (עמוד 109).

• להקפיד על כל נושא טהרת המשפחה בלי לעגל פינות (עמוד 116).

• לעשות כמו שעשה הערבי בסיפור הבא:

ערבי אחד נחמד בשם אחמד, נשא לאשה את פטמה בת לאטמה. הוא היה ג'נטלמן והעלה את אשתו הטרייה על עגלה רתומה לסוסו האהוב מוסטפה, וכך הם נסעו לירח הדבש... לאחר כמה דקות של נסיעה, הסוס הלך אל צד הדרך, נעצר והחל לאכול ברעבתנות מעשבי הדרך. אחמד כעס, ירד מהעגלה, קרב אל מוסטפה הסוס, אמר לו: "זו פשלה ראשונה" והנחית עליו סטירת לחי מצלצלת... אחמד חזר לעגלה, תפס את המושכות, אמר דיו, ומוסטפה המשיך ללכת בחוסר רצון.

לאחר חמש דקות, בזמן שאחמד היה שקוע בשיחה פילוסופית עם פטמה, הם הרגישו שהעגלה שוב נעצרת. אחמד הביט על סוסו הרעב וראה שהוא שוב נעצר להתרענות בצד הדרך. אחמד כעס, ירד מהעגלה, קרב אל מוסטפה הסוס, אמר לו: "זו פשלה שנייה" ושוב

הנחית עליו סטירת לחי מצלצלת... אחמד חזר לעגלה, תפס את המושכות, אמר דיו, ומוסטפה המשיך ללכת בחוסר רצון. לאחר שבע דקות כאשר פטמה המשיכה לדבר עם אחמד, שעצם את עיניו כדי להקשיב לאשתו ביתר ריכוז וגם נחר בקולי קולות, פטמה הרגישה שהעגלה שוב נעצרה. היא העירה את אחמד, הוא כעס, ירד מהעגלה, קרב אל מוסטפה הסוס, אמר לו: "זו פשלה שלישיית". אחמד הוציא אקדח תשע מילימטר חצי אוטומט, כיוון על הסוס מוסטפה היקר, וירה בו צרור...

פטמה צעקה על אחמד בהיסטריה: אחמד יא מג'נון... מה עשית? עכשיו אין לנו נהג... מי יקח אותנו לירח הדבש?! איפה השכל שאין לך... אחמד כעס, עלה לעגלה, קרב אל פטמה אשתו, אמר לה: "זו פשלה ראשונה" והנחית עליה סטירת לחי מצלצלת... (סמט 310 חוק ☺)

תפילה לשלום בית

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֲדוֹן הַשְּׁלוֹם מֶלֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ שֶׁתִּשְׂרַח אֶהְבֶּה וְאֶחֱוֶה שְׁלוֹם וְרַעוּת בֵּינִי (פב"פ) לְבֵין בְּעַלְי (פב"פ) מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם וְהוֹשִׁיעֵנו מֵהֵרָה לְמַעַן שִׂמְךָ וְהַגֵּן בְּעַדְנוּ וְתִצְלֵנוּ מִכָּל אָדָם רַע וּמִכָּל צָר וּמִזִּיק, וְכוּל הַיּוֹעֵץ עֲלֵינוּ וְעַל עַמְךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל עֲצָה שְׂאִינָה טוֹבָה וּמַחֲשֵׁבָה שְׂאִינָה טוֹבָה - הַפֶּר וּבִטֵּל עֲצַתוֹ כְּדַכְתִּיב: "עֲצוּ עֲצָה וְתִפְרֹ דְבָרוּ דְבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עֲמָנוּ אֵל" וְהִסֵּר מֵאֵיתָנוּ כָּל מַחְלוּקֹת קִנְאָה שְׂנֵאָה וְתַחֲרוּת, וּבַעֲבוּר שִׂמְךָ אֵל שְׂדֵי בִטֵּל מֵעֲלֵינוּ כָּל מַשְׁטָנִים וּמִקְטָרְגִים, בֵּין לְמַעֲלָה בֵּין לְמַטָּה, וְלֹא יִהְיֶה בֵּהֶם כּוֹחַ לְהַשְׁטִין וּלְקַטְרֵג עֲלֵינוּ. וְתִצְוֶה לְמַלְאָכֶיךָ לְעֲזוֹר לָנוּ וּלְסִיעֵנוּ כְּדַכְתִּיב: "לֹא תִאָּנֶה אֱלֹיֶךָ רָעָה וְנִגְעַ לֹא יִקְרַב בְּאֶהְלֶךָ כִּי מִלְּאֲכִיו יִצְוֶה לְךָ לְשִׁמְרֶךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ".

אֲנֵא יי אֵל רַחוּם וְחַנוּן אֲרָךְ אֶפְיָם וְרַב חֶסֶד וְאֶמֶת יוֹצֵר אֹר וְבוֹרֵא חֲשֵׁךְ עֹשֶׂה שְׁלוֹם וְבוֹרֵא אֶת הַכּוֹל אֵל יִהְיוּ עוֹנוֹתֵינוּ מוֹנְעִים הַטוֹב מֵאֵיתָנוּ, וְתַטָּה אֶת לִיבּוֹתָנוּ שֶׁנִּכְבַּד אֶחָד אֶת הַשְּׁנִי וְתִשְׂרַח אֶת שְׂכִינְתְּךָ בְּנִינוּ, וְתִהְיֶה בְּנִינוּ אֶהְבֶּה וְאֶחֱוֶה שְׁלוֹם וְרַעוּת אֹרָה וְשִׂמְחָה מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. וְקִיִּים בְּנוּ אֶת הַכְּתוּב: "הַשֵּׁם גְּבוּלְךָ שְׁלוֹם חֶלֶב חֲטִיִּים יִשְׁבִּיעֶךָ" וְכֵן: "יְהִי שְׁלוֹם בְּחִילְךָ שְׁלוֹהַ בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ". וּבְרַכְנֵי נֵא בְּבִרְכָה הַכְּתוּבָה בְּתוֹרַתְךָ: "יְבָרְכֶךָ יי וְיִשְׁמְרֶךָ, יֵאֵר יי פְּנֵיו אֱלֹיֶךָ וְיַחַנְדֶּךָ, יִשָּׂא יי פְּנֵיו אֱלֹיֶךָ וְיִשֵּׁם לְךָ שְׁלוֹם". וְהַתְּמַלֵּא בְּרַחֲמִים גְּדוּלִים עֲלֵינוּ וּמִלֵּא כָּל מַשְׂאֵלוֹת לִיבְנוּ לְטוֹבָה וּלְבִרְכָה וְקִיִּים בְּעַלְי אֶת הַכְּתוּב: "וְאֶתְּהָ שְׁלוֹם וְגִיְתֶךָ שְׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם" וְכֵן "וְנַחַח עָלֵינוּ רוּחַ יי, רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה, רוּחַ עֲצָה וְגִבּוּרָה, רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יי" אֲמֵן כֵּן יִהִי רְצוֹן נִצַּח סֵלָה וְעַד. יי עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן יי יְבָרְךָ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם.

יְהִיו לְרַצוֹן אֲמָרֵי כִּי וְהַגִּיּוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ, יי צוּרִי וְגֹאֲלִי. יי צְבָאוֹת עֲמָנוּ מִשְׁגֵּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֵלָה, יי צְבָאוֹת אֲשֶׁרִי אָדָם בְּטִיחַ בְּךָ, יי הַוֹּשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קְרָאֵנוּ.

תפילה לשלום בית

יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוהי אבותינו שתשכין שלום בבית הזה ותרבה בו אהבה ואחוה שלום ורעות. ולא יהיה בו כעס ולא קפידה ולא מחשבה רעה מאחד מאיתנו על רעהו. אנא ה' עזור לנו להתגבר על הכעס. שהוא מביא רעה על כל העוסק בו. יהי רצון מלפניך ה' אלוקיני ואלקי אבותינו שתשכין שלום בבית הזה ותרבה בו אהבה ואחוה שלום ורעות. ולא יהיה בו כעס ולא קפידה ולא מחשבה רעה מאחד מאתנו על רעהו. אנא ה' עזור לנו להתגבר על הכעס. שהוא מביא רעה על כל העוסק בו. שנאמר "וְהִסֵּר כַּעַס מִלִּבָּךְ וְהִעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׁרְךָ". אנא ה' אתה ציותה אותנו בתורתך לאהוב כל אחד ואחד מישראל כנפשינו וכמאודינו שנאמר "ואהבת לרעך כמוך" אנא ה' עזור לנו לקיים מה שכתבת בתורתך, כפי שהסבירו לנו חז"ל שבזה תלויה כל התורה כולה. יהיו לרצון אמרי פי והגיון ליבי לפניך ה' צורי וגואלי.

תפילה על שלום בית של אחרים

מי שברך אבותינו הקדשים אברהם יצחק ויעקב משה אהרון דוד ושלמה הוא יברך את פלוני בן פלונית ואשתו פלונית בת פלונית בשלום ובברכה ובכל טוב. עושה השלום במרומיו הוא ישכין שלום בביתם ויתן בלב כל אחד אהבת רעהו, וינהג כל אחד בנחת רוח עם השני. אנא ה' תן בליבם אהבה וחיבה שלום ורעות, שיהגה כל אחד אהבת השני בליבו, וידחו מליבם כל מחשבה רעה כדי שישכון השלום בניהם. אנא ה', מלך שהשלום שלו, עזור להשכין שלום בבית הזה כדי שתשרה בו הברכה והטובה. תן בליבם לעשות את ביתם משכן לשכינה כמו שלימדתנו על ידי חכמינו ז"ל שאיש ושאשה שזכו שכינה שרויה ביניהם. ויתקיים בהם "ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום". אמן ואמן.

תפילה כללית על שלום בית מר' נתן מברסלב

אָדוֹן הַשְּׁלוֹם מְלֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ, עוֹשֶׂה שְׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל, עֲזָרְנוּ וְהוֹשִׁיעֵנו כְּלָנוּ, שְׁנִזְכֶּה תְּמִיד לְאַחֵז בְּמִדַּת הַשְּׁלוֹם וְיִהְיֶה שְׁלוֹם גָּדוֹל בְּאַמַּת בֵּין כָּל אָדָם לְחֵבְרוּ וּבֵין אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, וְלֹא יִהְיֶה שׁוּם מַחְלֻקַּת אֶפְלוּ בְּלֵב בֵּין כָּל בְּנֵי אָדָם, כִּי אֶתָּה עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמֵרוֹמְךָ וְאַתָּה מַחְבֵּר שְׁנֵי הַפְּכִים יַחַד, אֵשׁ וַיִּמִּים, וּבִנְפְּלֵאוֹתֶיךָ הַעֲצוּמִים אֶתָּה עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, כֵּן תִּמְשִׁיךְ שְׁלוֹם גָּדוֹל עָלֵינוּ וְעַל כָּל הָעוֹלָם כֹּל, בְּאַפֵּן שִׁיתְּחַבְּרוּ כָּל הַהַפְּכִים יַחַד בְּשְׁלוֹם גָּדוֹל וּבְאַהֲבָה גְדוֹלָה וְיִכְלְלוּ כֻלָּם בְּדַעַה אַחַת וְלֵב אֶחָד לְהִתְקַרֵּב אֵלֶיךָ וּלְתוֹרַתְךָ בְּאַמַּת, וְיַעֲשׂוּ כֻלָּם אֶגְדָּה אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבב שְׁלֵם, ה' שְׁלוֹם, בְּרַכְנוּ בְּשְׁלוֹם, וְעַל-יְדֵי זֶה תִּמְשִׁיךְ עָלֵינוּ כָּל הַבְּרָכוֹת וְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת וְכָל הַיְשׁוּעוֹת.

תפילה על בני הבית

בשם ה' אל עולם נעשה ונצליח, עזרנו בשם ה' עושה שמים וארץ.
יהי רצון מלפניך אבינו מלכנו, אל עליון שתעשה נא עמנו צדקה וחסד חינום וברך את כל בני בית זה בחיים טובים וארוכים, בחיים של שלום, חיים של ברכה, חיים אשר יהיו מלאים בתורה ומצוות ומעשים טובים, חיים אשר תמלא נא את כל משאלות ליבם לטובה ולברכה, וְתִשְׁגִּיחַ נָא אֲבִינוּ מִלְּכָנוּ עַל כָּל בְּנֵי בֵּית זֶה בְּעֵין חֲמִלְתֶּךָ, בְּעֵינָא עֵילָאָה, עֵינָא קַדִּישָׁא, עֵינָא חֲדָא, עֵינָא חוֹרָא, עֵינָא דְאִיהִי חַיּוֹר גּוֹ חַיּוֹר, עֵינָא דְכָלִּיל כָּל חַיּוֹר, עֵינָא דְכָלִּיא יְמִינָא, עֵינָא פְּקִיחָא, עֵינָא דְאַשְׁגַּחוּתָא תְּדִירָא, עֵינָא דְכָלִּיא רַחֲמֵי, עֵינָא דְאִיהִי רַחֲמֵי גּוֹ רַחֲמֵי, עֵינָא דְכָלִּיל כָּל רַחֲמֵי, עֵינָא דְלִית עֵלָה גְבַנְיָנִי, עֵינָא דְלֹא אֲדַמִּיךְ וְלֹא נְאִים, עֵינָא דְכָל עֵינַיִן בִּישִׁין אֶתְכַפְּיִין וְאַתְטַמְּרִין גּוֹ כִּיפִין מִן קַדְמוּהִי, עֵינָא דְנִטִּיר לְיִשְׂרָאֵל כְּדַכְתִּיב הִנֵּה לֹא נָוִם וְלֹא יִישֵׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, וְכַתִּיב: הִנֵּה עֵין יְיָ אֵל יִרְאִיו לְמַיְחָלִים לְחַסְדּוֹ וְכַתִּיב: בֵּן פּוֹרֵת יוֹסֵף בֵּן פּוֹרֵת עֲלֵי עֵין, וְתִשְׁמֹר וְתִצִּיל נָא אֲבִינוּ מִלְּכָנוּ אֶת כָּל בְּנֵי בֵּית זֶה מִכָּל עֵין הָרַע, מִפְּגַע רַע, מִמְּקָרִים רַעִים, מִכָּל חוֹלִי, מִכָּל מַחְלָה, מִיִּצַר הָרַע, מֵאַנְשִׁים רַעִים וּמִכָּל שַׁעוֹת קְשׁוֹת וְרַעוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת וּבֵאוֹת לְעוֹלָם.

והגן נא בעד כל בני בית זה ותרחיקם מכל מה שאתה שונא ומכל הכיעור והדומה לו, ותדביקם לכל מה שאתה אוהב, ותוליכם תמיד בדרכים טובות וישרות, בדרך התורה והמצוות הקדושה והטהרה והמעשים הטובים, ויזכו בעזרתך ה' יתברך כל בני בית זה להיות תמיד שליחים טובים ונאמנים מבורכים ומוצלחים חזקים ברוחניות וגשמיות ובראים שלך.

ויזכו כל בני בית זה להגדיל ולהגביר ולהרבות במאוד מאוד את גבול הקדושה בבתי ישראל כמעין נובע כנהר המתגבר כנהר שאינו פוסק לעולם ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו-ברך ה' חילם ופועל ידם תרצה- ותהיה עימם תמיד.

אנא ה' ברך וסייע לכל בני בית זה שיזכו לעסוק בתורתך הקדושה בהתמדה מופלגה ללא שום טרדות ועיכובים ויזכו ללמוד וללמד לשמור לעשות ולקיים את כל דברי תלמוד מתוך בריאות איתנה, מתוך שמחה והרחבה מופלגה ברוחניות וגשמיות ומתוך נפש חפצה וטוב לבב אמן כן יהי רצון נצח סלה ועד.

ותשרה נא אבינו מלכנו בבית זה תמיד אהבה ואחוה שלום וטובה מרובה ותמשיך נא על בית זה ועל כל בתי ישראל רחמים וחסדים גדולים ברכות וישועות מרובות קדושה וטהרה מופלגה אמן כן יהי רצון נצח סלה ועד.

יהי רצון מבעל הנועם אלימלך

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו שומע קול שועת עתירות, ומאזין לקול תפילת עמו ישראל ברחמים, שתכין לבנו ותכוונן מחשבותינו ותשגור תפילתנו בפינו, ותקשיב אזניך לשמע בקול תפילת עבדיך המתחננים אליך בקול שועה ורוח נשברה:

ואתה אל רחום ברחמיך הרבים ובחסדיך הגדולים, תמחול ותסלח ותכפר לנו ולכל עמך בית ישראל, את כל מה שחטאנו והעוינו והרשענו ופשענו לפניך, כי גלוי וידוע לפניך כי לא במרד ובמעל חלילה וחלילה מרינו את פיך ודברי תורתך ומצותיך, כי אם מרב היצר הבווער בקרבנו תמיד, לא ינוח ולא ישקט עד אשר מביאנו

אֶל תַּאֲוֹת הָעוֹלָם הַשֶּׁפֶל הַזֶּה וְאֶל הַבְּלִיּוֹ, וּמִבְּלֶבֶת אֶת מַחְשְׁבוֹתֵינוּ
תְּמִיד, אִפְלוּ בַשְּׁעָה שְׁאַנְחֵנוּ עוֹמְדִים לְהַתְּפִלֵּל לְפָנֶיךָ וּלְבַקֵּשׁ עַל
נַפְשֵׁנוּ, הוּא מְבַלְבֵּל אֶת תְּפִילַתְנוּ וְאֶת מַחְשְׁבוֹתֵינוּ תְּמִיד
בְּתַחבּוּלוֹתָיו, וְאִין אָנוּ יְכוּלִים לַעֲמֹד נִגְדּוֹ, כִּי נַחֲלֵשׁ שְׁכָלְנוּ וּמַחֲנוּ
וּלְבָנוּ עַד מְאֹד, וְכָשֶׁל כַּח הַסֶּבֶל מֵרַב הַצָּרוֹת וְהַתְּלָאוֹת וְטִרְדַּת
הַזְּמַן:

לְכֵן אֶתָּה אֵל רַחוּם וְחַנוּן, עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּמוֹ שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ עַל יַד נְאֻמָּן
בֵּיתְךָ, וְחִנַּתִּי אֶת אֲשֶׁר אַחֲזֵן וְרַחֲמֵתִי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם, וְאִמְרוּ
חֲכָמֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה, אֵף עַל פִּי שְׁאִינוּ הִגִּיזוּ וְאִינוּ כְּדָאִי, כִּי כֵן
דִּרְכָךְ לְהִיטִיב לְרַעִים וְלְטוֹבִים, כִּי גִלּוּי וַיְדוּעַ לְפָנֶיךָ אֲנִקְתָּנוּ וְצַעֲרָנוּ
וְשִׁיחֵנוּ עַל אֲשֶׁר אִין אָנוּ יְכוּלִים לְקָרֵב עִצְמָנוּ לְעַבּוֹדְתֶךָ, וְיִלְדָּבֵק
לְבָנוּ בְּךָ בְּאֻמַּת וּבְתַמִּים, אָהָה עַל נַפְשֵׁנוּ, אוֹי עֲלֵינוּ מְאֹד, אָבִינוּ
שְׁבַשְׁמִים:

וְעַתָּה תַעֲוֹרֵר נָא עֲלֵינוּ רַחֲמֶיךָ וְחִסְדֶיךָ הַגְּדוֹלִים וְהַמְרַבִּים לְגִרְשׁ
וּלְבַעַר אֶת יִצְרָנוּ הָרַע מִקְרַבְנוּ, וְתִגְעַר בּוֹ שְׂיִסוּר וַיִּלְךְ מֵאֲתָנוּ, וְאֵל
יְסִית אוֹתָנוּ לְהַדְּיַחְנוּ מֵעַבּוֹדְתֶךָ חֲלִילָה, וְאֵל יַעֲלֶה בְלִבְנוּ שׁוֹם
מַחְשְׁבָה רְעָה חֲלִילָה הֵן בְּהַקִּיץ הֵן בְּחֹלוֹם, בְּפִרְט בְּעַת שְׁאַנְחֵנוּ
עוֹמְדִים בְּתַפִּילָה לְפָנֶיךָ, אוֹ בַשְּׁעָה שְׁאַנְחֵנוּ לּוֹמְדִים תּוֹרַתְךָ, וּבַשְּׁעָה
שְׁאַנְחֵנוּ עוֹסְקִים בְּמִצְוֹתֶיךָ, תֵּהֵא מַחְשְׁבוֹתֵינוּ זָכָה צְלוּלָה וּבְרוּרָה
וְחִזְקָה, בְּאֻמַּת וּבְלִבָּב שְׁלָם כְּרִצּוֹנְךָ הַטוֹב עִמָּנוּ:

וְתַעֲוֹרֵר לְבָבְנוּ וּלְבַב כָּל יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ, וּלְבַב כָּל הַנְּלוּיִם אֵלֵינוּ, וּלְבַב
כָּל הַחֲפָצִים בְּחִבְרַתְנוּ, לִיְחַדְּךָ בְּאֻמַּת וּבְאַהֲבָה, לְעַבְדְּךָ עַבּוּדָה
הַיְשָׁרָה, הַמְקַבֵּל לְפָנֶי כֶּסֶף כְּבוֹדְךָ, וְתִקְבַּע אֲמוּנַתְךָ בְּלִבְנוּ תְּמִיד
בְּלִי הַפְּסֵק, וְתֵהֵא אֲמוּנַתְךָ קְשׁוּרָה בְּלִבְנוּ כִּיִּתֵד שְׁלֵא תִמוּט, וְתַעֲבִיר
מֵעֲלֵינוּ כָּל הַמְּסַכִּים הַמְּבַדִּילִים בֵּינֵינוּ לְבִינְךָ אָבִינוּ שְׁבַשְׁמִים,
וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל מַכְשׁוֹל וְטַעוּת, אֵל תַּעֲזֹבֵנוּ וְאֵל תַּטְשֵׁנוּ וְאֵל תַּכְלִימֵנוּ,
וְתֵהֵא עִם פִּינוּ בְּעַת הַטִּיפָנוּ, וְעִם יְדֵינוּ בְּעַת מַעֲבָדֵינוּ, וְעִם לְבָנוּ
בְּעַת מַחְשְׁבוֹתֵינוּ:

וְתִזְכְּנוּ אָבִינוּ שְׁבַשְׁמִים אֵל מְלֵא רַחֲמִים, שְׁנִיחַד אֶת לְבָבְנוּ
וּמַחְשְׁבוֹתֵינוּ וְדְבוּרָנוּ וּמַעֲשֵׂינוּ וְכָל תְּנוּעוֹתֵינוּ וְהַרְגָּשׁוֹתֵינוּ,
הַיְדוּעוֹת לָנוּ וְשְׁאִינָן יְדוּעוֹת לָנוּ, הַנְּגָלוֹת וְהַנְּסֻתָרוֹת, שִׁיְהֵא הַכֹּל

מיוחד אליך באמת ובתמים בלי שום מחשבת פסול חלילה, וטהר לבנו וקדשנו, וזרק עלינו מים טהורים וטהרנו באהבתך ובחמלתך, ותטע אהבתך ויראתך בלבנו תמיד בלי הפסק, בכל עת ובכל זמן ובכל מקום, בלכתנו ובשבבתנו ובשכבנו ובקוּמנו תבער תמיד רוח קדשך בקרבנו, ונשענים תמיד בך ובגדלתך ובאהבתך וביראתך, ובתורתך שבכתב ושבעל פה הנגלה והנסתר ובמצותיך, הכל ליחד שמך הגבור והנורא:

ותשמרנו מן הפניות והגאות ומן הכעס והקפדנות והעצבות והרכילות ושאר מדות רעות, ומכל דבר המפסיד עבודתך הקדושה והטהורה החביבה עלינו, ותשפיע רוח קדשך עלינו שנהיה דבקים בך, ושנשתוקק תמיד אליך יותר ויותר, וממדרגה למדרגה תעלנו, שנזכה לבוא למעלת אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, וזכותם יעמד לנו שתשמע בקול תפילתנו שנהיה תמיד נענים בעת שנתפלל אליך עלינו או על שום אחד מעמך ישראל, על יחיד או על רבים, ותשמח ותתפאר בנו, ונעשה פרי למעלה ושרש למטה:

ואל תזכר לנו חטאתינו ובפרט חטאת נעורינו, כמאמר דוד המלך עליו השלום חטאת נעורי ופשעי אל תזכר, ותהפך עונותינו ופשעינו לזכות, ותשפיע עלינו מעולם התשובה תמיד הרהור לשוב אליך בלב שלם, ולתקן את אשר פגמנו בשמותיך הקדושים והטהורים:

ותצילנו מקנאת איש מרעהו ולא יעלה קנאת אדם על לבנו ולא קנאתנו על אחרים, אדרבה, תן בלבנו שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם, ושנדבר כל אחד את חברו בדרך הישר והרצוי לפניך, ואל יעלה שום שנאה מאחד על חברו חלילה:

ותחזק התקשרותנו באהבה אליך, כאשר גלוי וידוע לפניך, שיהא הכל נחת רוח אליך, וזה עקר פונתנו, ואם אין לנו שכל לכון את לבנו אליך, אתה תלמדנו אשר נדע באמת פונת רצונך הטוב: ועל כל זאת מתחננים אנחנו לפניך אל מלא רחמים שתקבל את תפילתנו ברחמים וברצון, אמן כן יהי רצון:

תפילה מרבינו נתן מברסלב

ליקוטי תפילות סימן מ"ט

"אחת שאלתי מאת יהוה אותה אבקש, שבתתי בבית יהוה כל ימי חיי, לחזות בנועם יהוה ולבקר בהיכלו". רבונו של עולם מלא רחמים, חוס וחמל עלי, והושיעני ועזרני וחזק את לבבי שאתחיל מעתה להרגיל את עצמי להיות בעולם הבא, שאמשיך ואשמיט את עצמי מתאוות עולם הזה והבליו, רק ארגיל את עצמי להיות בלא אכילה ושתייה ומשגל כמו בעולם הבא, ששם אין שום תאוה מתאוות עולם הזה כלל. כי כבר "כלו ביגון חיי", ועברו הרבה הרבה משנותי, וכבר באתי בימים, וימי החליפות הולכים ובאים, ובכל יום ויום מתקרבים ליום המיתה, ובהכרח לילך בדרך הזה, "בדרך כל הארץ".

זכני שאתחיל להתנהג את עצמי במנהג המקום שהוא שאני עתיד לילך לשם בלי ספק, אם קרוב ואם רחוק, אם מעט ואם הרבה אחיה עוד, אבל על כל פנים הכל יעבר כצל עובר, ואני מכרח לילך לשם, אשר שם אין שום תאוה ומדה רעה, ולא שום מנהג ממנהגי עולם הזה ולא שום כבוד והתנשאות של שקר, כי שם עלמא דקשוט עולם האמת ואין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, ולא שום תאוה וכבוד של עולם הזה. אדרבא אי אפשר לזכות ולהצליח שם כי אם כשנקיים זוכים מכל התאות בקדשה ובטהרה גדולה, וכמה אני רחוק מזה.

ואם כבר עבר עלי מה שעבר ועשיתי מה שעשיתי, זכני על כל פנים מעתה שאתחיל לחוס ולרחם עלי ברחמנות אמת, ואתחיל להכין צעדי ופעמי אל עלמא דאתי, אשר אני מכרח לבוא לשם בלי ספק. ואם אלף שנים אחיה אינו מספיק להכין צדה לדרך רחוק כל כך, אפלו אם לא הייתי פוגם כל ימי שום פגם כלל, מכל שכן וכל שכן שפגמתי כל כך, ואני מלא חטאים ועוונות ופשעים ותאוות רעות ופגמים גדולים וקלקולים הרבה בלי שעור וערך ומספר. ורחם עלי זכני על כל פנים מעתה שאתחיל לרחם עלי באמת, ואתה תרחם עלי מן השמים, ותעזרני ותושיעני בכל עת ורגע, באפן שלא אשוב עוד לכסלה, רק אזכה להתחיל מעתה

להרגיל את עצמי להיות בעולם הבא, להרגיל את עצמי להיות בלא אכילה ושתייה ומשגל ושאר תאוות.

חוסה עלי כרוב רחמיק, יהמו מעיק ורחמיק עלי, על פגום הרוס ונשחת כמוני, "לב נשבר ונדכה" כמוני, "נבזה בעיניו נמאס" כמוני. "זכור אל תשכח" את כל הצעקות והזעקות והאנחות והתפללות ותחנונות ובקשות ששפכתי לפניך בוחן לבות וכליות, אשר אין שום דבור נאבד מהם כלל חס ושלום. ואם הם מעורבים בפסלת הרבה, הלא אתה מסתכל על מעט הטוב והנקודות טובות שבהם, וכמה וכמה דבורים אמתיים ונקודות טובות שהיו בהם, אשר באמת עוררו רחמיק עלי כמה וכמה פעמים ועזרתני הרבה על ידם, כי לולא רחמיק ופלאי חסדיך אשר הפלאת עמי עד היום הזה, כבר אבדתי בעיני חלילה, "לולא יהוה עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי".

אבל עדין "עלי לבי דוי, מר לי מאד", כי עדין אני רחוק מהתכלית מאד מאד ועדין לא יצאתי מהחול אל הקדש אפלו כמלא החוט מה אומר מה אדבר, מה אומר מה אדבר מה אצטדק, מה אומר לפניך יושב מרום ומה אספר לפניך שוכן שחקים, ואתה את עבדך ידעת, את כל מה שעבר עלי, וכל מה שעברתי עד הנה.

ועתה אחרי כל אלה עדין אני מאמין באמת שאין שום יאוש בעולם כלל, ועל זה אני סומך עדין בכחם הגדול של הצדיקים האמתיים, לחתר חתירות עדין אולי אמצא פתח תקוה לשוב אליך, להחיות את נפשי, להציל ולמלט את נפשי ממה שאני צריך להנצל ולהמלט:

רבנו של עולם רבנו של עולם רבנו של עולם, יודע מחשבות, יודע תעלומות, בוחן לבות וכליות, חושב מחשבות לבל ידח ממך נדח, חפץ חסד, מרבה להטיב, עושה צדקות עם כל בשר ורוח, מלא רחמים בכל עת, צופה ומביט עד סוף כל הדורות. אתה יודע את כל מצפוני לבבי עד הסוף יותר ממני, ורק אתה יודע באיזה דרך באיזה עצה להחיות את נפשי העלובה והאמללה מאד מאד. כי לפניך נגלו כל תעלומות לב והמון נסתרות שמבראשית, וכמה וכמה מחשבות ורעיונות עוברים עלי, וכמה וכמה ספקות

וחלוקות העצה, מה שאני חושב בכל פעם למצוא עצה ותחבולה להתגבר על יצרי ולצאת ממה שאני צריך לצאת ולשוב אליך באמת, ועדין לא נושעת. "ואתה ה' עד מתי, עד אנה אשית עצות בנפשי, יגון בלבבי יומם, עד אנה ירום איבי עלי, הביטה ענני ה' אלהי האירה עיני פן אישן המות". תן לי תקוה ולא אבד, עזרני והושיעני מלא רחמים בכל מיני ישועות הידועות לך, באפן שאזכה מעתה להוציא את עצמי מהבלי העולם הזה, ולשוב אליך באמת:

זכני לומר תהלים בכל יום ויום בכונה גדולה בלב שלם, ואקשר דעתי ומחשבתי ולבבי אל הדבורים הקדושים של תהלים, עד שאתקשר באמת ברוח הקדש שהכניס דוד המלך עליו השלום בהדבורים הקדושים של תהלים, עד שיהיה נחשב אמירת תהלים שלי כאלו אמרם דוד המלך עליו השלום בעצמו, זכותו יגן עלינו. ואזכה למצא את עצמי בכל יום ובכל עת בפסוקי תהלים שאעסוק בהם אז, באפן שאזכה על ידי אמירת תהלים לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת, כאשר גלית לנו שאמירת תהלים מסגל לתשובה.

רחם עלי מלא רחמים, והחייני וקימני וזכני מעתה על כל פנים לשוב אליך באמת, השב את נפשי ב"שבעה משיבי טעם", בכל מיני מטעמים המשיבין את הנפש דקדשה. חוס וחמל על פזור נפשי, על מרירות נפשי, על חלישות דעתי, על חלקת עצתי, יהמו ויכמרו מעיך ורחמך עלי, כי "מה בצע בדמי ברדתי אל שחתי". מה בצע כי תיסר ותענש את בניך בענשיך הקשים והמרים רחמנא לצלן. מה בצע כי תבזה ותביש חס ושלום את נפשי, הלא אתה חפץ בתקוני. ואתה וצדיקיך האמתיים העוסקים בתקוננו חפצים להיטיב עמי בכל הטובות שבכל העולמות בתוך כלל יראיך ותמימיך החפצים לילך בדרכיך, ולמה "זנחת ותמאס", ואתה מניח אותי כל כך זה ימים ושנים במקומות כאלו הרחוקים ממך כל כך.

ואם באמת אין שום תרוץ בעולם, אף על פי כן אתה יכול ללמד עלי זכות, ולעורר רחמך האמתיים עלי, ולקרבני אליך מעתה,

ולהדריכני באמתך בכל עת ובכל שעה, באפן שאשוב אליך באמת מעתה ועד עולם, עד שאזכה גם אנכי לחיי עולם הבא באמת, ולהיות נכלל בכלל הצדיקים האמתיים הזוכים לש"י עולמות, כמו שכתוב: "להנחיל אוהבי י"ש ואוצרותיהם אמלא". ואם אני רחוק מעולם אחד מבית אחד כמו שאני רחוק, עם כל זה ממך לא יפלא כל דבר:

ושמרני והצילני מריב ומחלקות, והיה בעזרי שלא יזיק לי המחלקת כלל לא ברוחניות ולא בגשמיות, רק אזכה להתקשר ולהכלל בהצדיקים אמתיים שיודעים להטות כלפי חסד, ולדון את הכל לכף זכות אפלו את החולקים עליהם, וממשיכים אהבה ושלוש בעולם, וממתיקים כל מיני מחלקת ועושים מהמחלקת שלום בית, ובונים מהם בתים נפלאים ונוראים עד שנבנין מהם ש"י עולמות. עזרנו שנזכה לילך בדרכי הצדיקים האלו, ולהתקשר להם ולהכלל בהם, עד שנזכה גם אנחנו על ידם לש"י עולמות.

חמל עלינו ועזרנו שנזכיר את עצמנו בכל עת בנפלאות ערבת נעימת התענוגים והשעשועים שיהיה להצדיקים לעתיד, שיזכה כל אחד לנחל ש"י עולמות. ונעמיק דעתנו בזה, ונשער בדעתנו גדלת עולם אחד, וכמה וכמה כוכבים ומזלות וגלגלים נפלאים ונוראים שיש בכל עולם ועולם, וכמה וכמה עירות ומדינות, וכמה וכמה מבואות וחצרות ובתים וחדושים נפלאים וענינים נוראים שיש בכל עולם ועולם, מכל שכן וכל שכן ש"י עולמות שיש לכל צדיק, מי ישער גדלת הצדיק הזוכה לזה, ותענוגיו ושעשועיו אשרי לו. זכנו שלא נחליף עולמות כאלו הקימים לעד בעולם העובר הזה. חמל עלינו ועל כל עמך ישראל שנזכה כלנו להיות בכלל צדיקי אמת הזוכים לש"י עולמות, כי אתה חפץ להיטיב לכל, ואין מעצור לך להושיע גם אותי, לזכות לכל טוב אמתי ונצחי, למען אזכה לגדל ולקדש את שמך הגדול לעולמי עד ולנצח נצחים:

וזכני לבשר בשורות טובות תמיד לעמך ישראל, ועל ידי זה אזכה לומר תהלים בכונה גדולה: ועזרנו והושיענו שנזכה לרחק את עצמנו מרופאים ודאקטורים בתכלית הרחוק. ותשמרנו ותצילנו

מכל מיני חלאים ומכאובים ומחוששים. ואם ברחמיך נצטרך לפעמים לאיזה רפואה, תרחם עלינו ותחזק את לבבנו שלא יעלה על דעתנו להשתמש עם שום רופא ודוקטור, רק לסמוך עליך לבד, ולהרבות באמירת תהלים בשביל החולה, ולהיות נכון ובטוח ונשען על אמירת תהלים, שעל ידי זה תשלח רפואה שלמה לכל הצריכים רפואה. ותתן לנו כח, ותעזרנו ותושיענו לומר תהלים בכונה גדולה כל כך עד שנזכה לעורר ולהקיץ את דוד המלך עליו השלום בעצמו שהוא "רוח אפנו משיח ה'", ויהיה נחשב כאלו אמרם דוד המלך עליו השלום בעצמו, עד שיהיה כח לעמך ישראל להחיות מתים על ידי אמירת תהלים. וישובו כל חולי עמך בית ישראל לאיתנם, ותרפאם ותחלימם ותחיים בחיים טובים וארוכים באמת. ונזכה כלנו לשוב אליך באמת, ולהיות כרצונך וכרצון צדיקיך האמתיים כל ימי חיינו לעולם, השיבני ואשובה כי אתה ה' אלהי, השיבנו אבינו לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלמה לפניך.

זכני מעתה להרגיל את עצמי להיות בעולם הבא ככל אשר שאלתי מאתך אבי מלכי וקדושי צורי וגואלי, זכני שאזכה לשמע את קול השיר הקדוש שיתער לעתיד. "אל תשליכני מלפניך, ורוח קדשך אל תקח ממני. אל תשליכני לעת זקנה, ככלות כחי אל תעזבני. אל תעזבני ה', אלהי אל תרחק ממני. חושה לעזרתי אדני תשועתי":

רשימת הספרים בהם נעזרתי בכתיבת ספר זה:

"הבית היהודי" - הרב שמחה כהן שליט"א

"וידעת כי שלום אהלך" - הגה"צ ר' חיים פרידלנדר זצ"ל

"שלום באהלך" - הרה"צ דן סגל שליט"א

"זוגיות עם רגש" - הרב מיכאל לסרי שליט"א

"סוד האושר בחיי הנישואין" - הרב זמיר כהן שליט"א

"שלום בית" - הרב אהרן זכאי שליט"א

"משלום בית לשלמות הבית" - הרבנית ר.ו. תחי

"וביתך שלום" - הרב יוחנן רפאלי שליט"א

"זכו" - הרב נחום דיאמנט שליט"א

"עזרה ראשונה לנישואין מוצלחים" - הרב ישועה עטיה שליט"א

"אוהלך יעקב" - הרב יעקב ישראל לוגאסי שליט"א

"מהיום והלאה", "פסיפס" - הרב פנגר שליט"א

"שבילי השלום" - הרבנית אסתר טולידאנו תחי

"האושר שבנישואין" - הרב אפרים עובד שליט"א

"הנהגות הבית" - הרב רפאל אלמקיאס שליט"א

"שמחה בבית" - הגר"י זילברשטיין שליט"א (בעריכת הרב מ.מ. צורן)

הַיְטִיבָה ה' לְטוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם

תודה מיוחדת לנדיב היקר
ה"ה אברהם אשכנזי הי"ו
בן מרים

על שתתם סכום נכבד להוצאת ספר זה.
יהי רצון שבזכות נדבתו יזכו הוא ואשתו
לברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם,
בריאות איתנה ונהורא מעליא, לשלום
בית אמיתי, שמחה ואושר, פרנסה טובה
ונחת יהודית אמיתית מכל יוצאי
חלציהם, אכ"ר.

התודה והברכה

לאמי מורתי מרת שרה בת חיה יהודית תחי' על כל התמיכה והעזרה, העידוד, המילים הטובות והתרומה הנכבדה להוצאת הספר.

להצלחת ה"ה גבריאל בן סעדה הי"ו, ולרפואת חיה יהודית בת חנה פוריה

יה"ר שזכות זו תעמוד להם להצלחה בכל העניינים ברוחניות ובגשמיות, ושהשי"ת ימלא כל משאלות לבם לטובה ולברכה לאורך ימים ושנות חיים, ושיזכו לנחת, שלווה, אושר, שמחה, בריאות, פרנסה טובה וכל מילי דמיטב.

זכות התרומה תעמוד גם לע"נ מו"א:

ה"ה יצחק רפאל בן לולו ז"ל

להאי גברא רבא ויקירא רודף צדקה וזוסד

תודה מיזחדת למזרי ורבי ראש הכולל

הרה"ג שלום בן רוזל יפרוז הי"ו

ונו"ב זוהה בת רוזל ראשל הי"ו

על שתרמו סכום נכבד להוצאת ספר זה.

יהי רצון שבזכות מסירות לבם למען הכלל והפרט יתברכו בכל הברכות ממקור הברכות בבריאות גופא ונהורא מעליא, וזכות התרומה תעמוד גם לע"נ: ר' מאיר בן סעדה, רחל בת עליה, עליה בת רחל, יצחק בן זהרה, רחל ראשל בת יקוט, מסעוד ועמרם בני יקוט, יעקב בן איזה, תנצב"ה.

לע"נ נורית פוס ע"ה
בת אריה ויהודת
תנצב"ה

לע"נ שלום בן מזל ז"ל
נלב"ע י"ב באייר
תנצב"ה

לע"נ יעקב בן זוהרה ז"ל
נלב"ע ו' בחשוון תשע"ז
תנצב"ה

לעילוי נשמת
דינה בת מרים ע"ה
תנצב"ה

לע"נ יצחק בן רחל ז"ל
לע"נ בתיה בת לאה ע"ה
תנצב"ה

לע"נ יהודית בת בתיה ז"ל
נלב"ע י"ח בסיון תשע"ג
תנצב"ה

לע"נ שלום האברד ז"ל
בן בצלאל (סגיר) ורבקה
תנצב"ה

לעילוי נשמת
דואלט נג'אתי ע"ה
בת במון ורבי
תנצב"ה

לע"נ שלום יעקב ז"ל
בן ר' מנשה וכתון
תנצב"ה

לעילוי נשמת
שמחה פרחה
בת עזיזה ואליהו שמואלי
תנצב"ה

לע"נ אברהם כרכום ז"ל
בן דונה
תנצב"ה

לעילוי נשמת
מיכאל בן אסתר ז"ל
נלב"ע י"ב באייר
תנצב"ה

התודה והברכה

לידידי היקר הרב **יעקב יהודה** הי"ו על תרומתו הנכבדה ועל העזרה הרבה. יה"ר שבזכות זה יזכו הוא (יעקב בן ברכה) ואשתו (צופיה בת רבקה) לשפע של ברכה והצלחה, בריאות איתנה ונחת דקדושה מילדיהם: איתמר רפאל, נתנאל חיים, אלחנן, הודיה, אוריאל ונהוראי.

רפואה, ישועה, ברכה, הצלחה וכל מילי דמיטב:

ר' משה בן רחל ורעייתו, ר' יהודה מנחם, שושנה בת רוזה, יעקב בן שושנה, לילך בת שושנה, דניאל בן לולי, יצהר בן שרה, ישראל בן נחמה, משה בן חוה ורעייתו, גיא בן איריס ובני משפחתו, יוסף בן שושנה, חביב בן פרלה, שושנה בת פסיה, ססיה בת רחל, הראל בן רומה, מרים בת אילנה, רחמים בן צפורה, יצחק בן דואלט, יגאל כהן וב"ב.

זיווג הגון:

גלית שני בת רחל, אורי בן רות, מוריה בת אסתר, ניסן בן פנינה.

זכות הלימוד גם לע"נ:

ברוך בן שרה, חכם יעקב בן ר' מנשה וכתון, לולו בת ויקטוריה, אליהו בן מלכה רגינה, לולי בת אסתר, ר' הלל דוד בן לונה, חנה פוריה בת אסתר, טוביה בן חנה פוריה, אליהו בן חנה פוריה, חנה פוריה, חנה פוריה, בתיה בת חנה פוריה, יצחק בן חיה, ר' משה בן אסתר, ר' אברהם בן חנינה, סעדה בת ר' צאלח, חיה בת ר' צאלח, ר' דוד מוסאי בן אברהם ומחטב, חנה מוסאי בת שמואל ורבקה, ציונה בת שושנה, נגיט בן שושנה, חביב בן שושנה, אברהם בן מרים, יעקב בן שולה, עזיז בן דולת, שמואל בן שושנה, חיים בן מורידס, פנינה בת חנה, דוד צבי זקן בן רבקה, עזרא אברהם בן בהיה בוליסה, שמעון יוחאי בן עמליה, רגינה מרגינה בת מסעודה, משה בן שרה, מרי בת שיפרה, ניר בן שושנה, רונן בן רינה, אלישע בן שלמה ויפה דגול, יוסף בן רחמה קימה, לאה בת חנה קרביץ, ר' יצחק משיח בן אברהם ויהודית מורסיה וגם לכל מי שאין מי שילמד לעילוי נשמתו. תנצב"ה.